POKRET MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

ISLAM, a ne vehabizam

Prof. dr. Nasir Abdu-l-Kerim el-'Akl

Naslov originala:

إسلامية لا وهابية

Autor:

PROF. DR. NASIR ABDU-L-KERIM EL-'AKL

Naslov prijevoda:

POKRET MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

ISLAM, A NE VEHABIZAM

Dodatak izdavača:

MUHAMMED IBN ABDU-L-VEHHAB: «TRI TEMELJA»

(prijevod dr. AHMED SMAJLOVIĆ)

Recenzija i redaktura prijevoda:

MR. MUHAMED MEHANOVIĆ

Lektor i korektor:

FATIMA ALIHODŽIĆ

Prijevod:

MR. MUHAMED MEHANOVIĆ

ABDULVARIS RIBO, prof.

Dizajn korice:

ADIS BAJRAMOVIĆ

DTP:

TEUFIK MEŠIĆ

Izdavač:

MR. MUHAMED MEHANOVIĆ

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28 -78/ -79

EL-'AKL, Nasir Abdu-l-Kerim
Islam a ne Vehabizam: pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba / Nasir Abdu-l-Kerim el-'Akl ;
(prijevod Muhamed Mehanović....(et al.).-
Sarajevo : Muhamed Mehanović, 2007. - 596 str. ;
24 cm

Izv. stv. nasl. na arap. pismu. - Bibliografija i bilješke uz tekst

COBISS.BH-ID 15712006

ISLAMIJJE LÂ VEHABIJJE

POKRET MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

ISLAM, A NE VEHABIZAM

Autor:
Prof. dr. Nasir Abdu-l-Kerim el-'Akl

SARAJEVO, 2007.

بسم الله الرحمن الرحيم

RIJEČ PREVODILACA

Ako se dobro prouči historija raznih naroda primijetit će se da su generacije i generacije ljudi gradile svoja shvatanja na terminima i frazama koje su naslijeđivale od prethodnih generacija, tako da su ta shvatanja ostala vezana uz te termine, bez obzira da li su oni oslikavali pravo stanje stvari ili ne.

U početku su termini nastali kao rezultat potrebe za njima radi boljeg razumijevanja, ali oni ponekada mogu postati i sredsvo manipuliranja.

Ustaljeni termini i fraze koje ljudi upotrjebljavaju mogu istovremeno biti i važni i opasni. Kako god su ljudi u prošlosti posvećivali pažnju terminima, zbog toga što oni ukazuju na razne pojmove i smislove i što snažno utječu na ljudski um, oni im i u današnje vrijeme posvećuju veliku pažnju.

Jedan od termina koji zaokuplja našu bosanskohercegovačku javnost, čini se više i od nagomilanih problema ekonomske i egzistencijalne naravi, jeste termin vehabizam. Intenzivniji prodor ovog termina u našu javnost datira sa završetkom ovog zadnjeg – po muslimane Bosne i Hercegovine – najkrvavijeg rata. I taman kada u javnosti i u medijima isplivaju problemi ekonomske i egzistencijalne naravi, neki printani i elektronski mediji u Bosni i Hercegovini nametnu pitanje vehabizma kao gorući i najveći problem, veći i od problema droge, prostitucije, trgovine ljudima, nezaposlenosti, neredovnosti plaća i penzija, samoubistava, ubistava, kršenja brojnih ljudskih prava, saobraćajnih nesreća koje su, uglavnom, izazvane konzumiranjem opojnih pića...i još koječega.

O vehabizmu govorilo se kod nas i prije agresije na Bosnu i Hercegovinu, ali primjećujemo da se tada o pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba vodila samo naučna rasprava koja je taj pokret tretirala kao vjersko-reformistički pokret i nikako drugačije. (U tom smislu vidjeti, npr. članak dr. Ahmeda Smajlovića koji donosimo na kraju ove knjige.)

Potom se, čini se, pod pojmom vehabije mislilo na ljude koji su otišli na studije u Saudijsku Arabiju i koji su nastojali da njihova praksa

i moralna načela budu u skladu s onim što islam od svih muslimana traži. O tome svako od nas koji smo studirali u Saudijskoj Arabiji ima brojna vlastita iskustva koja nisu predmet ovog članka.

Zatim se pod ovim terminom mislilo na ljude koji se svojim vanjskim izgledom i načinom odijevanja i obavljanja namaza unekoliko razlikuju od ostalih bosanskohercegovačkih muslimana.

I naposlijetku, uslijedila je i teorija po kojoj vanjski izgled i način odijevanja i klanjanja nisu presudna i glavna odrednica po kojoj se mogu prepoznati vehabije, nego je to tzv. "ideološki terorizam" koji vehabije "njeguju" i koji je, ustvari, "ono najopasnije što se krije iza vehabizma."

Sve knjige i knjižice koje su objavljene poslije rata, a tretirale su pitanje vehabizma govorile su o njemu kao o retrogradnoj i nazadnoj ideji. Značajno je, čini nam se, porazmisliti o tome zašto nije bilo niti jedne knjige koja bi ovo pitanje tretirala drugačije i da li je to bilo korisnije ili štetnije po muslimane u Bosni i Hercegovini!?

Otuda se ukazala potreba za nekim djelom koji bi na vehabizam gledao iz drugog ugla i to nas je ponukalo da prevedemo knjigu koja bi ovo pitanje obradila na naučno utemeljen način koristeći razne izvore i citirajući riječi muslimanskih i nemuslimanskih autora. Nije bilo potrebe pisati novu knjigu s obzirom da ima mnogo knjiga i na arapskom, ali i na engleskom jeziku koje pojam vehabizma tretiraju na drugačiji način od knjiga koje su do sada objavljivane na našem jeziku.

Smatrali smo da treba našoj javnosti pružiti mogućnost da o ovom fenomenu sazna činjenice koje do sada nije imala prilike saznati, kako bismo mogli donijeti što realniji sud o ovom fenomenu i kako bi se taj termin što preciznije odredio. Dodatni motiv za prevođenje ovog djela je bila činjenica da se u akademskim krugovim već duže vrijeme očekuje nešto slično.

Knjiga koju smo preveli tretira ovo pitanje objektivno, argumentirano i opširno; raspravljajući o svim optužbama koje su na račun Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba izrečene, a koje su iste otkako su nastale, pa sve do današnjih dana.

O njima govori autor ove knjige, intelektualac i univerzitetski profesor, koji je inače iz Saudijske Arabije, zemlje koja se najčešće spominje u konotaciji s terminom vehabizam. Zato je i važno

pružiti našoj javnosti mogućnost da o vehabizmu, Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, Saudijskoj Arabiji, njenoj vladi i narodu svoju riječ kažu oni koji se najviše dovode u vezu s time. O tome su dosad našoj javnosti govorili Amerikanci, Jordanci, Bosanci..., pa smatramo da je u interesu dijaloga pružiti mogućnost jednom Saudijcu da iznese svoje stanovište u vezi s ovim pitanjem.

S druge strane, apeliramo na intelektualce i medije da, u interesu građana Bosne i Hercegovine, ne manipuliraju terminom vehabizam, ili ako ga već upotrjebljavaju, da ga barem precizno definiraju, kako bi se njime imenovao tačno određeni sadržaj i time izbjegla mogućnost da se pod njega svrsta jedna velika skupina muslimana, ili ne daj Bože, svi bosanskohercegovački muslimani, a to bi – složit ćeš se uvaženi čitaoče – bilo "veoma opasno." Ne želeći da se tako nešto desi mi, upravo, i nudimo na uvid uvu knjigu našoj javnosti.

PREDGOVOR

Neizmijerna, lijepa i blagoslovljena zahvala pripada Allahu, onakva kakvu naš Gospodar voli i sa kojom je On zadovoljan. Neka je salavat i selam na najodabranijeg od svih vjerovjesnika, na našeg poslanika Muhammeda i njegovu časnu porodicu. Neka je Allahovo zadovoljstvo na njegove vjerne ashabe, njihove potomke i sve one koji ih u dobru budu slijedili do Sudnjeg dana. Pored njih neka si Svojom dobrotom, zadovoljan i s nama, Gospodaru naš!

U vjerodostojnom hadisu se kaže da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: "Neprestano će jedna skupina iz moga Ummeta biti jasno na istini. Neće im nauditi onaj ko ih bude ostavio na cjedilu. Takvi će biti sve dok se ne obistini Allahovo obećanje."[1] Objasnio je da će se posljednji od njih boriti s Dedždžalom,[2] da će među njih, sa nastupanjem Sudnjeg dana, biti spušten Isa, sin Merjemin.

Nedvojbeno se zna da su ta skupina oni koji budu slijedili pravac poslanstva, pa budu radili shodno Sunnetu, držali se džema'ata i hodili stazom prve i najbolje generacije muslimana. Tu skupinu (*ehli-sunneta ve el-džema'a*) ne ograničava vrijeme ni mjesto, ona će u jednom vremenskom razdoblju biti brojnija u odnosu na druga razdoblja. Moguće je i da ih u jednom mjestu bude više nego u drugom.

Onaj ko dobro razmisli o stanju muslimana u posljednjih nekoliko stoljeća primijetit će da je najistaknutiji model pozitivnog kretanja upravo reformatorski i blagoslovljeni pokret (*da'va)* koji poziva u Allahovu jednoću (*tevhid*) i Sunnet. Taj poziv uputio je imam i obnovitelj, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab – umro 1206. godine po hidžri. Ovaj pokret podržao je i pomogao dobri vladar Muhammed ibn Su'ud – umro 1179. godine po hidžri, neka je Allahov rahmet na njih obojicu. Početak tog pokreta vezuje se za centralni dio pokrajine Nedžd i polovinu dvanaestog hidžretskog stoljeća. Njegov utjecaj se potom proširio na cijeli Arapski poluotok, a nakon toga taj pozitivni utjecaj proširio se ne samo na sve dijelove islamskog, nego i cijelog svijeta. Tako je, Allahu hvala, i danas.

1 El-Buhari (3640, 3641); Muslim (1920).

2 Ebu Davud (1/388-389); El-Hakim (4/450); Ahmed (4/429, 437). El-Albani ga smatra vjerodostojnim (*sahih*) u svom djelu *"Es-silsiletu-s-sahiha"*, pod rednim brojem 1959.

Primijetno je, pogotovo u svjetlu posljednjih događaja: Zaljevskog rata, pada Sovjetskog saveza, 11. septembra u SAD i svega što je nakon toga uslijedilo – znakovito i zastrašujuće pojavljivanje mnoštva izmišljotina, iluzija i legendi o onome što nazivaju vehabije.

Nadaleko su postale čuvene izmišljotine i laži vezane za ovaj pokret (*da'vu*), njegove pristalice, njegovu ulemu i državu (Saudijsku Arabiju). Svoj doprinos u njihovom plasiranju dali su zavidnici, smutljivci i spletkaroši, kojima su, može biti, povjerovale osobe neupućene u suštinu stvari.

Osoba koja bude istraživala suštinu pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, podvale protivnika tog pokreta, suzdržanost pojedinih kritičara i ogroman sadržaj svega što je rečeno i napisano o tome – u prvom momentu bit će zatečena i izgubljena u svemu tome.

Ali, onog momenta kad objektivna osoba uđe u svu dubinu problema, naći će da je on mnogo jednostavniji i jasniji od onoga što se na prvi pogled čini. Onog trenutka kad se jedna osoba oslobodi predrasuda i fanatizma, otkrit će istinu koja glasi: ovaj veliki reformatorski pokret predstavlja istinski islam, koncept poslanstva, i općenito gledano, put istinskih vjernika (*mu'mina*), prvih muslimana (*selefu salih*).

Postat će joj, također, kristalno jasno da sve sumnje izrečene o reformatorskom pokretu ili protiv njega jesu obične glasine, izmišljotine, iluzije, fantazije i potvora. Zapravo se radi o pjeni koja nestaje kada joj se suprotstavi Kur'an, Sunnet, relevantni naučni standardi i zdravo racionalno poimanje.

Mislim da ne postoji nijedan reformatorski pokret koji je bio izložen takvim izazovima, nepravdi i potvori kao što je slučaj sa ovim pokretom (*da'vom*). Usprkos svemu tome, ostao je tako visoko, pobijedio je i daje divne plodove (i to neprestano čini, Allahu hvala) na svakom mjestu.

To je samo zato što čvrsto stoji na snažnim postulatima istinske vjere (islama). Ta činjenica, međutim, sakrivena je od mnogih ljudi, te se zbog toga ona mora pokazati jasnom.

Zbog toga je bilo neophodno učestvovati – i ovom knjigom[3] – u razotkrivanju te istine, otklanjanju nepravde, davanju odgovora na izmišljotine i neosnovane tvrdnje putem neoborivih dokaza

3 Ovo je u biti sažetak knjige koja nosi naslov: "*Da'vetu el-imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab – hakikatuha ve reddu-š-šubuhat havleha*".

i iznošenjem istine kroz prikaz stvarnog stanja i svjedočenja nepristrasnih osoba.

Očita činjenica je da je ovaj reformatorski pokret (*da'va*) nastavak kontinuiteta onoga na čemu su bili prvi muslimani (*selefu salih*), ehli-sunnetskog pravca kroz cijelu historiju islama. To je put istinskog islama na kome je bio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, plemeniti ashabi, tabi'ini i imami ove vjere – četverica imama i drugi učenjaci hadisa, fikha i drugih islamskih nauka.

Dakle, ovaj blagoslovljeni pokret samo je interpretator islama i želi popraviti propust u prakticiranju islama od strane mnogih muslimana izbezumljenih raznim zastorima, neznanjem, nijekanjem i izmišljotinama u vjeri.

S obzirom da su pojam vehabije izmislili oni koji mu ne pripadaju i koji ne poznaju njegovu suštinu, on je prvo krenuo od protivničke strane. Korišten je za izazivanje odvratnosti spram pokreta, podrugivanje i omalovažavanje. Tvrdili su da je riječ o izmišljenom, ili o *petom mezhebu* u islamu. A to je golema nepravda (*zulum*). Nije riječ ni o čemu drugom osim o islamu i praksi sa kojom je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, a koju su slijedili prvi muslimani.

Sa upotrebom ovog termina nikad nisu bili zadovoljni niti su ga prihvatili sljedbenici pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba. Pa opet, naziv vehabije najčešće je korišten termin za savremeni selefijski reformatorski pokret od strane velikog broja njegovih protivnika. Popuštajući pred ustaljenim nazivom, ovaj naziv koriste i pojedini pripadnici ovog pokreta, kao i oni koji ga podržavaju ili su neutralni po tom pitanju.

I ne samo to, otišlo se mnogo šire u upotrebi naziva vehabije. Tako se on koristi za pojedince i pokrete koji su skrenuli sa Pravog puta, koji postupaju suprotno praksi prvih muslimana i onome na čemu je sazdan ovaj blagoslovljeni pokret (*da'va*). Razlog tome su naslage laži i bajki isprepletenih pomoću intriga i potvora oko ovog pokreta i njegovih sljedbenika.

Što se tiče sljedbenika ovog pokreta, oni termin vehabije smatraju neispravnim, kao i sve opsjene i obmane koje taj naziv u sebi sadrži. To obrazlažu brojnim i sasvim zadovoljavajućim šeri'atskim, naučnim, metodološkim, sadržinskim i realnim pokazateljima. Oni se mogu sažeti u tome da ovaj reformatorski pokret u potpunosti odgovara istinskom islamu sa kojim je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*,

i praksi prvih muslimana, ashaba, tabi'ina i onih koji su slijedili Uputu. Dakle, nazivati ga bilo kojim imenom osim islamom i Sunnetom bila bi sramna grješka, neprihvatljiva izmišljotina i novotarija.

Reformatorski pokret, njegovi sljedbenici i država (Saudijska Arabija u svoja tri perioda) bili su, i još uvijek su, izloženi golemim izazovima, a svi ti izazovi se zasnivaju na podmetanju, optužbama, glasinama, lažima i bajkama koje su neodržive pred nepristrasnom i autentičnom šeri'atsko-naučnom analizom.

Čak i onda kada kritičari u određenim prijestupima pojedinih pripadnika ovog pokreta pronađu izgovor za kritiku, prilikom sučeljavanja nestane tih optužbi.

Osoba koja posmatra detalje svakog poziva ili načela zapazit će u njima mnogo grješaka, prekoračenja, nastranih postupaka, neuobičajenih izjava, pogrješnih sudova, ili spornih i sumnjivih momenata koje treba dodatno provjeriti, pojasniti, analizirati i istražiti da bi se došlo do naučnog suda o tome, a putem kojeg će se umiriti duša.

Ali, učeni i mudri ljudi poznaju naučno-racionalna mjerila i šeri'atska pravila pomoću kojih vagaju takve stvari.

Pokret imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba podliježe tim pravilima jer je riječ o čistom islamskom pozivu i nepatvorenom selefizmu, odnosno putu prvih muslimana. Arbitar u neslaganjima tog pokreta sa njegovim protivnicima je: Kur'an, Sunnet i praksa prvih muslimana. Pojasnio sam da se optužbe uperene protiv tog pokreta mogu podijeliti u tri kategorije:

a) očita laž, potvora i kleveta (u ovoj studiji je spomenuto mnogo toga);

b) ono što nije nužno neophodno, ili je obmana, ili je pogrješan komentar nečega što miješa istinu sa neistinom i što treba podvrguti šeri'atskim principima, prihvaćenim i mjerodavnim pravilima među učenim ljudima i metodologiji na kojoj počiva ovaj pokret;

c) grješke, prijestupi i posrtanja na kojima nije zasnovana metodologija pokreta, ili pogrješna i nepreferirajuća idžtihadska mišljenja koja mogu proisteći od bilo kojeg alima, vladara, običnog čovjeka ili onih koji se ubrajaju u ovaj pokret. Mnoge sumnje i optužbe za koje se hvataju protivnici i putem kojih napadaju Imama, njegove sljedbenike i pokret upravo pripadaju ovoj kategoriji.

Ovaj jasni metod (*menhedž*) detaljno sam izložio u ovoj studiji kako bi poslužio kao pravilo ili mjerilo ocjene reformatorskog pokreta, i kao jasan pokazatelj dokle se otišlo u nanošenju nepravde i uvrjede putem izrečenih i rasprostranjenih optužbi mnogih ljudi prema tom pokretu i onima koji ga slijede. I ne samo to, nego da se obznane granice potvore i bestidne laži iznesene od strane pojedinih protivnika koji su nepravdu učinili ovom pokretu. Ili od strane onih koji su im povjerovali bez provjeravanja ili proučavanja ovog jasnog puta (*menhedž*) i korištenja metoda i pravila na kojima se temelji kritika i procjena, ne uvažavajući okolnosti i stvarnost u kojoj se nalazio ovaj pokret i njegovi sljedbenici.

Pokret imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, kao i mnogi drugi reformatorski pokreti, bio je od strane neprijatelja izložen brojnim oblicima iskušenja, sučeljavanja i svim vrstama nepravednog rata. Ovaj sukob nije ništa drugo do još jedna u nizu epizoda borbe istine sa neistinom, koja će potrajati sve do Sudnjeg dana.

Sukob koji se vodi između reformatorskog pokreta i njegovih neprijatelja primarno je doktrinarne (*akaidske*) prirode, a elementi političkog i druge vrste sukoba samo su prateće forme. To je zato što taj pokret proklamira vjerovanje u Allahovu jednoću (*tevhid*) i Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, praksu (*Sunnet*), te borbu protiv višeboštva (*širka*) i izmišljotina (*bid'ata*) koje su se ustalile u raznim sferama života. On proklamira naređivanje dobra, a odvraćanje od zla, uspostavljanje sankcija, sprovođenje pravde, otklanjanje nepravde i prakticiranje Allahovog Zakona (*Šeri'ata*) u svim sferama života. Ovaj pokret afirmira znanje, a bori se protiv neznanja, obmane i magije (*sihra*).

Naravno da se to sudara sa interesima onih koji slijede svoje hirove i imaju ličnu korist od daljeg porasta obima izmišljotina (*bid'ata*), neprosvijećenosti i zaostalosti.

To je istina u koju ne treba ni najmanje sumnjati.

Svi pisani tekstovi ovog pokreta, njegove knjige, djela i aktivnosti bazirani su na temeljnoj postavci: povratak islamu i Sunnetu, onako kako piše u Kur'anu, Sunnetu i praksi prvih muslimana (*selefa*), islamu kristalno čistom od svake primjese mnogoboštva, izmišljotina (novotarija), hirova, neukosti, sektaštva, podjele i obmane.

Tu leži izvor razilaženja i nastanak sukoba.

Naravno, ovaj blagoslovljeni reformatorski pokret, njegov utemeljitelj (*imam*), ulema, vođe, sljedbenici, pomagači i simpatizeri bili su, i još uvijek jesu, izloženi raznim vrstama neprijatelja, kao i različitim oblicima izazova, potvora i antipropagande i neutemeljenog polemiziranja.

Ovaj pokret se, poput svakog drugog ozbiljnog reformatorskog poziva i pokreta, sudario sa silama, izazovima, poteškoćama, ogromnim spletkama, snažnim protivnicima i žestokim neprijateljima koji pripadaju različitim religijama, sektama, pravcima, državama, pokretima, učenjacima (*ulemi*), vladarima, emirima, pa čak i neukoj svjetini.

I pored svega toga, ovaj pokret je, s obzirom da je nastao na principima istine i pravde, pobjeđivao i omasovljavao se. Njegov utemeljitelj, ulema, sljedbenici i vladari su snagom vjerovanja (*imana*), ubijeđenja, znanja, blagosti, strpljivosti i nepopuštanja odolijevali svim tim izazovima.

Realnost je svjedok, usprkos ogromnim izazovima, da se ovaj pokret pojavio, razvio i polučio dobre rezultate u periodu kada je moć vladara bila slaba, pa čak i u državama u kojima taj pokret nije imao vlast koja bi stala iza njega, niti je imao bilo kakve snage, osim snage argumenata. To je isključivo tako zato što on predstavlja istinski islam kome je Allah odredio sudbinu ostanka i dominantnosti sve do Sudnjeg dana. To je i zato što ovaj pokret posjeduje sve elemente opstojnosti i stabilnosti, kao i sve faktore moći i pobjede, kao i zbog činjenice da ovaj pokret crpi svoju snagu iz Allahovog pomaganja vjere, istine i pravde; iz Allahovog obećanja da će pomoći svakoga ko pomaže ovu vjeru. Tako Uzvišeni kaže:

﴿وَلَيَنصُرَنَّ اللهُ مَن يَنصُرُهُ إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾

A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru Njegovu pomažu - ta Allah je, zaista, moćan i silan. (El-Hadždž, 40.)

To je i zbog toga što se reformatorski pokret obraća zdravom razumu, neiskrivljenoj ljudskoj prirodi i budnim srcima koja su sačuvana od raznih oblika poriva i prohtjeva.

Jedna od najdjelotvornijih metoda za uklanjanje sukoba među suprotstavljenim stranama, koja po snazi dolazi odmah iza arbitraže temeljnih šeri'atskih normi i nedvojbenih racionalnih istina, jeste

svjedočenje drugih ljudi. U korist ovog blagoslovljenog pokreta, njegovog imama, uleme, države i njegovih sljedbenika svjedočili su brojni naučnici, mislioci, značajne i objektivne ličnosti iz oblasti nauke, književnosti, misli, politike, misionarstva i drugih oblasti. Među njima, od samog nastanka ovog pokreta pa sve do dana današnjeg, ima onih koji podržavaju taj pokret, onih koji mu se suprotstavljaju i onih koji su neutralni; muslimana i nemuslimana, iz svih država svijeta.

Svi koji su svjedočili u korist reformatorskog pokreta, njegovog imama, uleme, države i pristalica temeljili su svoje svjedočenje na nepobitnim činjenicama i dokazima preko kojih objektivna osoba ne može prijeći, a da ih ne prihvati, a zanijekati ih može jedino ohola osoba.

Sve ono što su rekli, napisali i učinili sljedbenici ovog pokreta; njegovi ovosvjetski i vjerski naučni i praktični tragovi u doktrini (*akidi*), sistemu, politici i svim drugim sferama života i djelovanja, sve to svjedoči istinu, a ruši sumnje, insinuacije, podmetanja i optužbe.

Treba znati da pokret i njegova država u svojim počecima nisu raspolagali propagandnim sredstvima, niti materijalnim mogućnostima koja su stajala na raspolaganju njihovim protivnicima - Turcima, emirima El-Ahsaa, prvacima (*ešrafima*) Mekke, susjednih i drugih država.

Kada bi se u odbrani ovog pokreta i njegove države ograničili samo na riječi neutralnih osoba ili na riječi neistomišljenika izrečenih u trenucima objektivnosti i branjenja pokreta, to bi bilo dovoljno da se pojasni istina, otklone sumnje i uvjere oni koje zanima istina, a ne porivi i prohtjevi.

A oni koje pokreće hir, kapric, zavidnost, pristrasnost, sektaštvo, ili sličan motiv koji odvraća od istine – za takve nema izlaza. O takvima i njima sličnim Uzvišeni je rekao:

﴿وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلاَّ كَانُواْ عَنْهَا مُعْرِضِينَ﴾

A nevjernicima ne dođe nijedan dokaz od Gospodara njihova od koga oni glave ne okrenu. (El-En'am, 4.)

Pa, postoji li bolja argumentacija u korist reformatorskog pokreta (*da've*) od stanja tog pokreta, riječi, pisanih djela, primjera i svjedočanstava intelektualaca.

Brojna svjedočanstva u korist ovog blagoslovljenog pokreta (*da've*) iskrena su i dobrovoljni iskaz savjesti. Ona nisu rezultat medijskog primamljivanja i zavođenja, političkog pritiska, prijetnje i pridobijanja. Ona to nisu prosto zato što pristalice ovog pokreta i njegove vođe nisu imali ništa od toga. Posjedovali su jedino neupitan i jasan dokaz (*šeri'atski* i racionalni dokaz) koji su predočavali svakome ko sluša i ko je srcem prisutan. Upravo zbog toga je svjedočanstvo objektivnih osoba odisalo iskrenošću, transparentnošću i istinskim entuzijazmom, bez imalo primijesa kurtoazije, bez bilo kojeg oblika izvještačenosti, bez ikakvog motiva podsticanja ili zastrašivanja.

Oslanjali su se na pravac na kome je nastao pokret i na stvarno stanje u kome on egzistira, posebno u predjelima koja obuhvata savremena saudijska država, koja se, hvala Allahu, odlikuje čistotom uvjerenja (*akida*), javnim ispoljavanjem znamenja vjere i uklanjanjem novotarija i svih njenih vidova.

Ovaj pokret je ostvario mnoge ciljeve zbog kojih je došao islam. Najznačajniji među njima su: da ljudi obožavaju Allaha Jedinog i da Mu nikog ravnim ne smatraju, pokornost Allahu, pokornost Njegovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, obavljanje strogih vjerskih obaveza (*fardova*), naređivanje dobra, a zabranjivanje zla, borba na Allahovom Putu, primjena šeri'atskog kaznenog zakona, suđenje po islamskom zakonu (*Šeri'atu*) u svim segmentima života i težnja za Allahovim zadovoljstvom i Budućim svijetom.

Ovaj pokret je neutralizirao nepravde, namete i poreze koji pritišću pleća ljudi; strijemio je postizanju pravde i sigurnosti kroz sudstvo utemeljeno na Allahovom zakonu (*Šeri'atu*) i primjenu zakonodavnog sistema usklađenog prema Božanskom Zakonu.

Ovaj pokret oslobodio je ljudski razum i dušu od zavisnosti od nečega drugog mimo Allaha, od zavisnosti u odnosu na izmišljotine (*bid'ate*), iluzije, obmanjivanja, magiju i tome slično.

Ovaj pokret je preteča savremene naučno-intelektualno-književne renesanse na Arapskom poluotoku, njegovom susjedstvu i svim arapskim i islamskim državama.

Reformatorski pokret predstavlja najbolji standard za savremene reformatorske i oslobodilačke pokrete u Islamskom svijetu. On je ispravan model islamskog misionarstva (*da've*) u svijetu, sprovođenja vjere, reformi pojedinca i društva, oslobođenja Ummeta od

izmišljotina (novotarija), prohtjeva, sektaštva i onoga što vodi k tome, slijepog slijeđenja (*taklid*), fanatizma i čvrstog pridržavanja puta prvih muslimana na polju islamskog misionarstva, njegove metodologije, ciljeva i krajnjeg dometa.

Kao što smatraju mnogi, ovaj pokret po svojim načelima, programima i iskustvima osposobljen je da pokrene današnji islamski Ummet, povrati mu slavu i objedini njegove potencijale kroz Kur'an, Sunnet i put prvih muslimana.

Objasnio sam da je jedan od najvećih odgovora onima koji potvaraju ovaj pokret, njegove pristalice i državu ti ugodni plodovi i dobri tragovi pokreta još od vremena kada je on stasao na temeljima istinske vjere i principima čistog milleta, kada se oslonio na nepogrješivu objavu (Allahovu Knjigu i Poslanikov Sunnet) i kada je započeo hoditi putem mu'mina – prvih muslimana, sljedbenika ehli-sunneta i džema'ata. Podigao je bajrak Allahove jednoće (*tevhida*) i usadio ga u srca, uklonio je znakove mnogoboštva (*širka*) i izmišljotina (*bida'ta*) i sudio je po Allahovom Zakonu. Na taj način zavlada sigurnost, pravda i istinsko prijateljstvo, proširi se nauka, a nestade obilježja nepravde, razjedinjenosti, neznanja, izmišljotina i praznovjerja.

Ovaj blagoslovljeni pokret ostavio je ogroman i dubok trag mijenjajući putokaze historije. Usmjerio je pravac kretanja cijelog islamskog Ummeta i ispravio ga u svakom segmentu njegovog života: vjerskom, naučnom, političkom, društvenom...

Njegov trag nije se ograničio isključivo na Arapski poluotok (posebno u pokrajini Nedžd) na kojem se prvo zavihorio bajrak Allahove jednoće (*tevhida*) i putokaz Sunneta; i na kojem su osjećaj sigurnosti i sloge zameli tragove izmišljotine, podjele i neznanja.

Njegov trag je uočljiv i u drugim pokrajinama Arapskog poluotoka, kao i na svim muslimanskim područjima. Pojavila se ulema i reformatori, pojavili su se pozivi i pokreti koji su slijedili pravac ovog kristalno čistog selefističkog pokreta u Hidžazu, Asiru, Jemenu, Šamu, Iraku, Egiptu, Maroku, Sudanu i mnogim afričkim državama, Pakistanu, Afganistanu, Indiji, Bangladešu, Javi, Sumatri i ostalim indonežanskim i drugim ostrvima.

Jedan od najznačajnijih plodova pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba bilo je osnivanje snažne i respektabilne države koja je, onog

momenta kada je njen osnivač Muhammed ibn Su'ud pomogao i podržao vođu pokreta u uzvisivanju Allahove Riječi, zauzela značajno mjesto među ostalim državama svijeta, a posebno među državama Islamskog svijeta. Ta država je Saudijska Arabija. Uzvišeni Allah joj je odredio stabilnost. Obznanila je Allahovu jednoću (*tevhid*) i vladala je po Zakonu Uzvišenog. Usprkos ogromnim izazovima i snažnim protivnicima sa kojima se suočio ovaj pokret i njegova država, na kraju je ovaj pokret pobijedio.

Pokret i država (Saudija) u početku su bili izloženi bolnim udarima, ali su - nakon što su nastali na *tevhidu* (ispoljavanju Allahove jednoće), vjeri, pravdi i Sunnetu – brzo ustali još jači i vitalniji. To se dogodilo zbog toga što se reformatorski pokret ustalio u srcima i što su za njihove vladavine ljudi osjetili slast vjerovanja (*imana*), sigurnosti, nauke i zajedništva.

Ovaj živi model islamskog misionarstva i njegova država i danas - hvala Allahu – egzistira. Njega posjeduje ova blagoslovljena zemlja (Kraljevina Saudijska Arabija) koju je utemeljio kralj Abdu-l-Aziz, Allah mu učinio ahiretski život lahkim, i postavio je na čvrstim temeljima: Allahovoj jednoći (*tevhidu*), zakonu i znanju. Formirao je modernu državu, koja je originalnost suđenja po Allahovom Zakonu, čuvanje Šeri'ata, pozivanje njemu, veličanje njegovih obilježja i služenje njegovim znamenitostima spojila sa modernim. To se ogleda u uvažavanju faktora moći, progresa i razvoja, vodeći računa da to ne bude na štetu vjere i morala.

Želimo da ovom pokretu i državi Uzvišeni Allah dadne još stabilnosti, pobjede i uspjeha na dobrobit islama i da preko njega ujedini muslimane u Istini i Sunnetu.

Ovi vrijedni tragovi i bogati plodovi koji su izdašni tokom cijela dva i po stoljeća, najbolji su praktični, naučni, šeri'atski, racionalni i realni odgovor na sve protivničke potvore. A svako stanje dovoljan je pokazatelj sam po sebi i nema potrebe o njemu riječima zboriti. Ali, onda kada su oni koji slijede prohtjeve izgubili vid i oslijepjeli, pa zbog toga nisu mogli spoznati i priznati istinu; onda kada su se činjenice zaklonule od neznalica - tada im se, Allah da nam pomogne, morala pojasniti istina.

Mnogi koji ne znaju ili se pretvaraju da ne znaju istinu o Kraljevini, oni koji je kritiziraju ili joj zavide, ne prestaju, rugajući joj se i vrijeđajući je, nazivati "vehabijskom državom".

Prije nego na kraju ove knjige odgovorimo na te klevete, moramo naglasiti da se imenovanje ovog pokreta *vehabijskim* treba smatrati neprocijenjivom pohvalom, zato što oni koji ga tako nazivaju misle na pokret imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehaba. U svojoj osnovi taj pokret je: islam, Sunnet, put prvih muslimana, slijeđenje Allahove Knjige i Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunneta.

Što se tiče značenja *vehabizma* u onom smislu kako su ga izmislili i definirali protivnici, a koji po toj definiciji znači: *peti mezheb*, ili skupina koja je izašla iz okvira Sunneta i džema'ata, ili ono što kod pristalica prohtjeva, novotarija, razilaženja i podjela i njihovih sljedbenika označava "mržnju prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i evlijama...", ili tome slične potvore – na koje ćemo dati odgovor na kraju ove knjige – takve potvore ne mogu biti ništa više do puke laži, iluzije i fantazije ljudi u njihovim umovima, ili glasine u koje su bez ikakvog provjeravanja povjerovali.

Već sam napomenuo da svi oni koji su plasirali ove potvore i notorne neistine, kao i oni koji su im povjerovali, apsolutno ne posjeduju nikakav valjan dokaz ili činjenicu kojom bi potkrijepili bilo šta od svojih nesuvislih tvrdnji. Naprotiv, objektivna osoba i tragalac za istinom naći će suprotno onome što oni podmeću.

Kraljevina Saudijska Arabija (vlada i narod) jedna je kompaktna cjelina, poznata ušima i očima cijelog svijeta. Njeno biće - bilo da je riječ o vjerskom, političkom, ekonomskom, društvenom i međunarodnom odnosu, ili o njenom ukupnom stanju i naučnim, informativnim, književnim, kulturnim, misaonim i svim drugim poljima - najbolji su demant takvim tvrdnjama, tako da sve navodne mahane koje pripisuju onome što nazivaju "vehabizam", njegovoj državi i pristalicama nemaju nikakve istinske utemeljenosti.

To nipošto ne znači da mi sebe apsolutno smatramo bez grješaka. Ljudsko nastojanje, bez obzira na njegov domet, mora u sebi sadržavati nedostatak, manjkavost, propust i grješku, a kritičar uvijek budno posmatra i uočava.

Mora se priznati da u našoj državi i društvu ima brojnih negativnih pojava u svim segmentima života. I nas su pogodile bolesti drugih naroda u pojedinim sferama. Ali, postulati, principi i neupitne vrijednosti još postoje. Oni su – Allahu hvala – snažni i uvažavaju se.

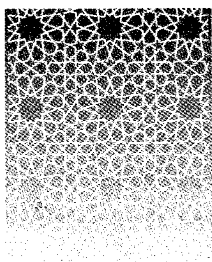
Istina je slijedeća: muslimanski Ummet, pored toga što je izložen brojnim novotarijama, prohtjevima, neznanju, neprihvatanju, podjelama i nejedinstvu, ipak u sebi još uvijek baštini elemente dobra i odanosti islamu. Ovo istinito poimanje iniciralo je ovaj blagoslovljeni pokret da krajnje ozbiljno krene ka buđenju te iskre dobra u ovom Ummetu.

I zato, da se kojim slučajem ovaj Ummet sačuvao protivničkih zabluđivanja i zlonamjerne propagande koja se isprriječila između njega i upoznavanja sa prirodom istine koju u sebi nosi program ovog pokreta, koga etiketiraju kao "vehabizam", mnogi muslimani bi se već odazvali onome koji poziva istini. Pozicija muslimana bila bi drugačija kada se radi o dostojanstvu, snazi, ujedinjenosti i ugledu. A Allahu pripada i ono što je bilo i ono što će biti.

Tako sam kroz cijelu ovu studiju nastojao težište staviti na utemeljenost i pojašnjenje metoda (*menhedža*) kojim se kreće reformatorski pokret (*da'va*), njegove pristalice i država. Sve to sam nastojao vjerno argumentirati citatima iz njihovih knjiga, izjavama i postupcima, kao i naučno-praktičnom zbiljom koju žive i na koju se oslanjaju. Smatram da se tako bolje otkriva bit, ali i snažnije odgovara na sve sumnje, falsifikate i potvore iznesene na njih. Upravo zato smatrao sam ispravnim raspravu i polemiku svesti na minimum. Držim da je to snažnije u argumentiranju, bliže u ubjeđivanju i sveobuhvatnije u sjedinjavanju. A dovoljan nam je Allah, divan li je On pomagač. Nema moći niti snage osim sa Njim. Na Njega se oslanjam i Njemu stalno vraćam.

Molim Uzvišenog Allaha da pomogne istinu i njene sljedbenike, a ponizi neistinu i njene sljedbenike, da muslimane ujedini u Istini, Uputi i svemu onome u čemu je za njih dobro, boljitak i korist na Ovom i Budućem svijetu, i da ih sačuva zla smutnje koja se već pojavila ili će se pojaviti. Neka je salavat, selam i blagoslov na najbolje stvorenje, našeg poslanika i miljenika Muhammeda i njegovu porodicu. Neka je Allahovo zadovoljstvo na njegove ashabe i sve one koji ih u dobru budu slijedili do Sudnjeg dana; i na nas sa njima, Allahovom dobrotom i Njegovom milošću. Amin!

dr. Nasir ibn Abdu-l-Kerim el-'Akl,
profesor na Katedri akaida i savremenih pravaca
na Islamskom univerzitetu "Imam Muhammed ibn Su'ud"

UVOD

STANJE U NEDŽDU PRIJE POJAVE POKRETA ŠEJHA I IMAMA MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

- Na šta se misli pod pojmom Nedžd
- Stanje u Nedždu za vrijeme Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i prve četverice halifa (*hulefai-rašidina*)
- Stanje u Nedždu za vrijeme Emevijske države
- Stanje u Nedždu za vrijeme Abbasijske države
- Stanje u Nedždu za vrijeme Turaka
- Opće karakteristike Nedžda neposredno pred pojavu reformatorskog pokreta

STANJE U ISLAMSKOM SVIJETU ZA VRIJEME POJAVE POKRETA

POČETAK POKRETA IMAMA MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

VOĐA POKRETA (*DA'VE*) I NJEGOV VLADAR (POKRET I NJEGOVA DRŽAVA)

1. *Imam reformator i njegov pokret:*
- Djetinjstvo i karakterne osobine
- Težišta pokreta
- Odlike Imama i njegovog pokreta:

Čista biografija, čist izvor, ispravan pravac, naslanjanje na pravac prvih muslimana (*es-selefu-s-salih*), ambicija i široki pogledi, sposobnost i uspjeh

2. *Vladar utemeljitelj i država:*
- Njegova porodica
- Njegove osobine i karakter
- Vrline i prednosti Muhammeda ibn Su'uda i njegove države

STANJE U NEDŽDU PRIJE POKRETA ŠEJHA I IMAMA MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA[4]

Na šta se misli pod pojmom Nedžd

Nedžd o kome ovdje govorimo je Nedžd iz centralnog dijela Arapskog poluotoka, u kome se pojavio ovaj blagoslovljeni pokret (a ne Nedžd u Iraku). Mislim na Nedžd Arapskog poluotoka (*Nedždu-l-džezire*), pokrajinu između Hidžaza sa zapada, Ed-Dehna'a sa istoka, pustinje *Rub'u-l-hali* sa juga i pustinje *En-Nufudu-l-kubra* sa sjevera.

Nedžd je još u prijeislamskom periodu bio nastamba mnogih velikih arapskih plemena.

Stanje u Nedždu za vrijeme Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i prve četverice halifa (*hulefai-rašidina*)

Sa pojavom islama, cijeli Nedžd je prihvatio islam i odazvao se pozivu istine. Jedan od njegovih gradova bila je Jemama, kojeg su nastanjivali pripadnici plemena Benu Hanife. Ovaj grad je posebno ekonomski bio veoma značajan. Bio je centar za opskrbljivanje Mekke, Medine i Taifa namirnicama životinjskog i poljoprivrednog porijekla, a posebno pšenicom.

Jemama

Najznačajniji grad Nedžda bio je Jemama sa svojim obližnjim selima, poput Der'ijje, 'Ujejne, Rijada i Hurejmile. Jemama se nalazila u centralnom dijelu Nedžda.

Kada je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* učinio hidžru u Medinu, Jemamom je vladao Hevze ibn Ali ibn Sumame el-Hanefi. Njega je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* kao i ostale kraljeve i prvake, pozvao u islam, ali se Hevze nije odazvao tom pozivu.

---

4 Korišteni izvori u ovom poglavlju su: Ibn Gannam, *Tarihu Nedžd;* Ibn Bišr, *'Unvanu-l-medžd*; Ibn Humejjis, *El-Medžaz bejne Jemameti ve-l-Hidžaz*; Ibn Kesir, *El-Bidajetu ve-n-nihaje*; Mahmud Šakir, *Šibhu džezireti- 'areb (Nedžd).*

Nakon njega Jemamom je vladao Sumame ibn Usal za koga se vezuje čudan događaj sa Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem*, koji je završio tako da je on obznanio svoje prihvatanje i podržavanje islama.[5]

U Godini delegacija (*'Amu-l-vufud*, 9. i 10. godine po *hidžri*), sva plemena, gradovi i dijelovi Nedžda prihvataju islam.[6]

Nakon Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, smrti mnoge pokrajine i plemena su izašla iz okrilja islama. Neki od njih su se potpuno odmetnuli od islama, drugi su odbili izdvojiti zekat, tako da su u islamu ostali samo Mekka, Medina, Taif i neki pojedinci i skupine. Među njima bio je Sumame, vladar Jemame zajedno sa jednim dijelom pristalica iz svoga naroda. Borio se zajedno sa vojskom Ebu Bekra protiv Musejlime, a i prije toga.

Kada su se pojavili lažni poslanici, jedan od njih, po imenu Musejlima Kezzab, nalazio se u Nedždu. On se još prije Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, smrti proglasio poslanikom, ali je posebno ojačao nakon njegove smrti kada oko sebe uspijeva okupiti odmetnike i sumnjičave stanovnike Jemame i okolnih krajeva, sve dok ih nije porazila Ebu Bekrova vojska.

Potom se Jemama i sve pokrajine i plemena Nedžda, nakon borbe protiv odmetnika od islama, vratiše u islam. Cijeli Nedžd je za vrijeme Ebu Bekra i Omera, r.a., pa i mnogo kasnije ostao u prostranom okrilju islama, potpuno odan dini-islamu.

Nedžd za vrijeme Emevijske države

Za vrijeme vladavine halife Muavije, r.a., njegovog sina Jezida i u periodu nakon njihove vladavine, Nedžd je bio predmet interesa različitih centara moći i vlasti. Uglavnom je za vrijeme Emevija Nedžd administrativno bio u sastavu Bahrejna (Ahsaa) ili Medine Munevvere.[7]

5 Vidi: Ibn Kesir, *El-bidajetu ve-n-nihaje*, 7/252-253.
6 Vidi: Isto, 7/229 i dalje.
7 Vidi: Mahmud Šakir, *Džeziretu-l-'areb (Nedžd)*, 139-142.

Nedžd za vrijeme Abbasijske države

U doba Abbasija Nedžd je administrativno pripadao toj državi srazmjerno njenoj moćni ili slabosti. Od nastanka Abbasijske države pa do 251. godine po hidžri, Nedžd je bio lojalan abbasijskim vladarima, a administrativno je bio pod upravom namjesnika u Hidžazu.

Dvjesto pedeset prve godine po hidžri u Hidžazu se osamostalila državica kojom su vladale ši'ije zejdije iz plemena Benu Uhajdir. Ova država se odlikovala nepravdom i lošim postupcima.

Kada ih kasnije poraziše abbasijske trupe, oni bježe u Nedžd i polovinom trećeg hidžretskog stoljeća u njemu osnivaju svoju državicu. Potom svoju vlast šire i na pokrajinu Bahrejn (Ahsa) i njome vladaju sve dok karamiti batinije, 281. godine po hidžri, ne osnuju svoju državu u Bahrejnu. Karamiti su od Benu Uhajdira prihvatili ši'izam, pa kad su postali moćniji od njih, Benu Uhajdar postaju njihovi podanici oko 317. godine po hidžri. Dominacija ovih dviju država nad Nedždom tokom dugog vremenskog razdoblja ostavila je veoma loš trag i utjecala na širenje neznanja, izmišljotina, novotarija, neislamske tradicije, izgradnje građevina na kaburima, dokidanja mnogih sunneta, okretanje muslimana od iskrenog robovanja Allahu Jedinom ka ovisnosti o stvorenjima. Tako je bilo sve do dolaska blagoslovljenog pokreta šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, preko kojeg je Allah izbavio ljude i državu iz prljavštine mnogobožačkih radnji, izmišljotina, neznanja, podjela, slabosti i poniženja ka Allahovom jedinstvu (*tevhidu*), Sunnetu, nauci, džema'atu, moći i ponosu.

U periodu nakon kraja *uhajdarijske* i *karamitske* vlasti, sredinom petog hidžretskog stoljeća, Nedžd ostaje razjedinjen i rascjepkan između različitih slabih, a sukobljenih uprava, ili samo formalno[8] u sastavu neke od susjednih država, plemenskih grupacija ili suparničkih plemenskih saveza.

8 Ibid,174.

Nedžd za vrijeme Turaka

Stanje Nedžda i za vrijeme Osmanlija nije bilo bolje. Osmanska država (Turci) nije mnogo marila za Nedždom i stanjem u kome se on nalazio. On im uopće nije bio bitan, i kao takav nije ni imao svog direktnog namjesnika. Bila je to jedna zapuštena i pasivna pokrajina oko koje su se sporili lokalni ili susjedni namjesnici. Prisustvo Osmanske države na Arapskom poluotoku bilo je ograničeno isključivo na Jemen, Hidžaz i Bahrejn (Ahsa). Turski namjesnik u Ahsi imao je samo posrednu vlast nad Nedždom, a posebno nad Jemamom.

To je prekinuto otcjepljenjem u Ahsau od strane vođe plemena Benu Halid, Buraka ibn Gurejra od Osmanske države, 1080. godine po hidžri.

Turci, također, ni iz Hidžaza nisu imali veliki utjecaj na Nedžd. Bilo je sporadičnih vojnih pohoda koje su poduzimali neki *ešrafi* na nedždske krajeve u periodu od 986. do 1107. godine po hidžri, ali učvršćivanje njihove vlasti u tim krajevima gotovo da nije vrijedno spomena. Turci nisu imali stvarnu vlast nad Nedždom, osim što se ponekada radilo o čisto formalnoj i simboličnoj pripadnosti te pokrajine njihovoj vlasti.

I pored toga, takva formalna pripadnost imala je za cilj puko priznavanje vlasti i ubiranje nameta, ili obezbjeđivanje koridora i snabdijevanja namirnicama i tome slično. Osmanska vlast nije imala stvarni utjecaj na unutrašnje uređenje Nedžda. Vlast, sudstvo, institucija pozivanja u dobro, a odvraćanje od zla (*hisbe*) i njihovi prateći mehanizmi bili su isključivo u rukama stanovnika te pokrajine, tako da Osmanska država i njeni namjesnici nisu imali nikakvog sistema i zakonskog uporišta nad njima. Ovo je odgovor svima onima koji umišljaju da su imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehab i saudijska država ustali protiv halife.

Opće karakteristike Nedžda neposredno pred pojavu reformatorskog pokreta

Opći ambijent Nedžda, u kome se pojavio pokret Imama, odlikovao se posebnostima koje su ostavile najdublji trag na dalji razvoj i put tog pokreta. Najznačajniji od njih su slijedeći:

Društveno-bezbjedonosno stanje

Najznačajnija karakteristika ove pokrajine je da se radi o seosko-pustinjskoj oblasti. U Nedždu se nalazi veliki broj sela i dolina u kojima živi najveći broj plemena koja nastanjuju pustinju. Urbane sredine ne žive baš u skladnim odnosima sa pustinjskim sredinama. Neprijateljstvo i antagonizam dominiraju njima, zbog nepostojanja vladara sposobnog da ih ujedini, osigura im sigurnost i uspostavi pravdu. Odnosi pustinje sa gradom bili su opterećeni stalnim neprijateljstvom, otimačinom, pljačkom i u većini slučajeva oružanom borbom. Takvo stanje je bilo čak i među okolnim selima koja su bila u međusobnom neprijateljstvu, neslozi i ratovima. Pustinjska nomadska plemena živjela su u neredu, plemenskoj pristrasnosti, prijeislamskom fanatizmu, žestini, ratu, otimanju i pljački. U njima se sudilo tradicionalno i po paganskim običajima (adetima).

Naravno, zbog toga Nedžd u vrijeme početka pokreta doživljavamo kao razjedinjenu, zavađenu i na manje plemenske skupine podijeljenu pokrajinu, do te mjere da se oko vlasti u jednom selu borilo nekoliko vođa i skupina! Tako se samo povećavalo njihovo međusobno nepodnošenje, nepravda i tiranija.

Stanje vjere

Među stanovništvom se udomaćilo, kada je riječ o vjeri, neznanje, neprihvatanje i masovna pojava izmišljotina u vjeri. Novotarski sufizam bio je dominantno učenje koje je u sebi sadržavalo i ekstremni sufizam Ibn Arebija i Ibn Farida. Sa pojavom sufizma javlja se izmišljanje, zavladalo je neznanje, raširile se izmišljotine u vjeri, novotarije, razni oblici širka i proširilo se zlo.

Pa iako je bilo, u gradovima, nešto od šeri'atskih znanosti i uleme, i nešto malo od podučavanja (čitanju i pisanju), briga uleme bila je ograničena na oblast šeri'atskog prava (*fikha*), dok je briga o nauci o islamskom vjerovanju (*akida*), Poslanikovoj tradiciji (*hadisu*), Kur'anu i arapskom jeziku bila svedena na minimum. Nastojanja uleme da se odupru izmišljotinama u vjeri i lošim djelima bila su veoma slaba.

Imam je u jednoj od svojih poslanica pojasnio ovo stanje riječima: "Shvatio sam u kakvom su ljudi neznanju, nemaru i neprihvatanju vjere u kojoj su stvoreni. Shvatio sam kakvi oblici paganske vjere se nalaze u njima i šta kod sebe imaju od Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, vjere. Shvatio sam da su oni sazdali svoju vjeru na riječima i djelima koje su spoznali od svojih predaka - na kojima su stasali mladići, a ostarjeli starci."[9] Sve do riječi: "Pa pogledaj, čovječe, tvoje i stanje ovog vremena. Uzeli su vjeru svojih predaka, pa se prepustili navikama i običajima."[10]

Takva je situacija bila u gradovima, a o stanovnicima pustinje Ibn Gannam i drugi autori kažu: "Ne poznaju vjeru niti veličaju njena znamenja. Mnogi od njih poriču ili ne poznaju vjerovanje u proživljenje i Onaj svijet.[11]

9 -*Medžmu'atu-r-resail ve-l-mesail,* 1/2-3.

10 *Isto,*1/3.

11 Ibn Gannam, *Tarihu Nedžd,* (stručna redaktura dr. Nasiruddin el-Esed), 1/127-144.

STANJE U ISLAMSKOM SVIJETU U VRIJEME POJAVE POKRETA

Stanje u Nedždu nije bilo drastično gore od stanja u većini drugih islamskih pokrajina. Islamski svijet u dvanaestom hidžretskom stoljeću, kada se pojavio imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehab, promatrano sa svih aspekata, i vjerskih i svjetovnih, živio je u krajnje lošim uvjetima.

Islam se tada bio sveo na pojedince i postao čudan, baš onako kako nas je o tome obavijestio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* riječima: *"Islam je počeo sa pojedincima i vratiće se na pojedince, onako kako je i počeo, pa blago li se pojedincima (garibima)."*[12]

Odsutnost (*gurbet*) islama ogleda se u mnogim uobičajenim formama, od kojih izvajamo slijedeće:

- Mnoštvo izmišljotina i novotarija u vjeri, obilje prohtjeva, frakcija i pravaca.
- Odsutnost sljedbenika Sunneta - onih koji se čvrsto drže istine, a daleko su od izmišljotina u vjeri.
- Pobjeda neznanja kod većine muslimana, posebno onog neznanja vezanog za vjerovanje (*akidu*) i bitne šeri'atske propise.
- Okretanje mnogih ljudi od vjere. Ne uče o svojoj vjeri i ne rade po njoj, osim ono što je u skladu sa njihovim ličnim prohtjevima.
- Rasprostranjenost slijepog slijeđenja (*taklida*) i odvratne mezhebske pristrasnosti, do te mjere da su u Mekkanskom haremu i pored kible svih muslimana, namaz u džema'atu klanjali odvojeno. U isto vrijeme bi klanjali samo oni koji su sljedbenici istog mezheba. Oslabili su država i vladar, ljudi su živjeli raspušteno, bez pravog vodstva, a vodili su ih prostaci, bijednici, te oni što su se povodili za svojim prohtjevima i pohlepom.

Ljudi su okrenuli leđa Sunnetu, tako da je bilo malo njegovih sljedbenika na koje se sa čuđenjem i nevjericom gledalo. Carevale su izmišljotine u vjeri i oni koji su ih slijedili, dok su pokazatelji moći, dostojanstva i zajedništva (*džema'ata*) potpuno iščezli.

12 Muslim, 130.

Ummet se pocijepao na brojne usitnjene skupine, novotarske pravce, zavađene narode i usitnjene države.

Sve to omogućilo je da se neprijatelj muslimana učvrsti u borbi protiv njih i da mu se omogući da ostvari svoje ciljeve u borbi protiv njihovog ubjeđenja, razumijevanja, ideja i teritorije. Na taj način mu se omogućilo da zavlada njihovim interesima i stanjem.

Najveća i najopasnija bolest muslimana toga vremena bila je povrjeda Allahovog prava. Robovanje (*ibadet*) se nije isključivo Njemu činilo. Kod većine tadašnjih muslimana, dok su činili dove, tražili utočište i pomoć, klali kurban ili se zavjetovali, prisutna je bila veza sa nekim drugim, a ne Allahom. Kod njih je bilo mnoštvo različitih manifestacija širka, izmišljotina u vjeri i onoga što je vodilo ka tome, kao što su kubbeta po kaburima, štovanja drveta i kamena i kult ličnosti i smatranje svetim osoba koje su umrle ili su bile još uvijek žive.

Sve to doprinijelo je tome da Ummet živi u poniženju, patnji i podjelama, što je omogućilo neprijateljskim imperijalnim silama da oskrnave čast većine muslimanskih država.

POČETAK POKRETA IMAMA MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

U ovako teškim uvjetima, katastrofalnom stanju i mračnom zemanu, zrake istine i dobra počele su se ukazivati horizontom. To se dogodilo onog momenta kad je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab otpočeo sa renesansom i pozvao Allahovoj jednoći (*tevhidu*) i Sunnetu. Bilo je to sredinom dvanaestog hidžretskog stoljeća. Njegov otac je u to vrijeme bio živ i dijelio je sa njim brigu o vjeri i Ummetu, ali mu je zbog zabrinutosti naređivao polahganost i obazrivost. Nakon očeve smrti, 1153. godine po hidžri, Imam je otpočeo sa otkrivanjem istine. Pozivao je Allahovoj jednoći, obznanio ulogu Sunneta, naredio dobro, zabranio zlo, osporio je sve izmišljotine i novotarije u vjerovanju (*akaidu*), robovanju (*ibadetu*) i običaju (*adetu*). Afirmirao je nauku, a ukazao na sramno stanje neukih, sljedbenika izmišljotina u vjeri, prohtjeva i strasti. Dao je da se izvrše Šeri'atom predviđene kazne (*hudud*) za prekršaje.

Tada se pročuo dobar glas o njemu. Čuo se njegov poziv za kojim su se okrenuli iskreni, čestiti i oni koji ljubomorno čuvaju svoju vjeru. Posebno onda kada je započeo sjeći drveće koje su neki ljudi u Ujejni smatrali svetim. Zatim je srušio kubbe na kaburu Zejda ibn el-Hattaba, r.a., kamenovao bludnicu koja je pred njim priznala blud i nakon što su se dokazali uvjeti potrebni za tu vrstu šeri'atske sankcije. Kada je to učinio, pročuo se dobar glas o njemu i saznalo se za njegov pokret. Stekao je mnogo pomagača, a sumnjivci su ga se uplašili. Tako se ljudi podijeliše u dvije skupine.

Od tada počinju reakcije neistomišljenika i protivnika - galamdžija, sljedbenika izmišljotina u vjeri i prohtjeva, zavidnika, pohlepnika i profitera na jadnom stanju muslimana. Oni koji započeše kontrapropagandu, mobilizirali su mase, pisali vladarima, posebno onima u Ahsau, Hidžazu i Nedžranu, onima koji se odazvaše pozivu agitatora i provokatora. Započe period direktnog sučeljavanja koji poprimi oblik ozbiljnog neslaganja i otpora prema tom pokretu. On preraste u obznanu rata protiv njega na svim nivoima: vjerskom, političkom, informativnom, vojnom i ekonomskom, što ćemo djelimično spomenuti u ovoj knjizi, *inša Allah*.

VOĐA POKRETA (*DA'VE*) I NJEGOV VLADAR (POKRET I NJEGOVA DRŽAVA)

1. Imam reformator i njegov pokret

Djetinjstvo i karakterne osobine

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, *rahimehullah,* – rođen 1115., umro 1206. godine po hidžri – pojavio se sa svojim pokretom u srcu Nedžda, koji je vapio za izbavljenjem iz blata novotarija, izmišljotina, podjela, neznanja i zapuštenosti. Povodi za reformu bili su snažni i nužno potrebni, što ćemo uskoro pojasniti.

Ovaj imam rođen je i odrastao u okruženju nauke, čestitosti i Pravog puta. Njegov otac, djed i mnogi članovi njegove porodice bili su učeni i ugledni ljudi. Imali su iskustva u davanju fetvi, donošenju presuda i podučavanju drugih tome. To je pomoglo ovom mladiću da iskoristi svoj izuzetni talenat i u sigurnom naučnom okruženju ga usmjeri ka čvrstoj i utemeljenoj šeri'atskoj metodi.

Korisno bi bilo ovdje ukazati na najznačajnije elemente ispravnosti, obnoviteljstva, liderstva i vođstva koje uočavamo u ličnosti ovog velikog reformatora. Spomenut ćemo slijedeće:

Još u ranom djetinjstvu kod njeg su se mogle primijetiti odlike izuzetne genijalnosti i talenta, pronicljivost, oštroumnost, jaka memorija, poimanje i duboko promišljanje. To mu je omogućilo da veoma rano počne stjecati znanje i da se učvrsti u njemu i u šeri'atskom pravu. Pored toga, odlikovao se snažnom pobožnošću, imanom, predanim obavljanjem ibadeta, lijepim etičkim osobinama kao što su odgovornost, iskrenost, samilost, brižnost, darežljivost, mudrost i strpljivost, dalekovidnost, snažna odlučnost i druga liderska svojstva koja je rijetko naći, osim kod posebno nadarenih i malobrojnih osoba u historiji čovječanstva.

Ovo je u potpunoj koliziji sa onim kako ga predstavljaju njegovi protivnici i opisuju svojim sljedbenicima – galamdžijama, neznalicama i onima kojima je istina skrivena. Oni za njega kažu da je neuk, glup, zao, grub, slabo pobožan i bogobojazan i drugo slično tome čije spominjanje pametan čovjek smatra da je ispod njegovog dostojanstva, a kamoli da u to bude ubijeđen i da tome povjeruje.

Da li je razumno da jedan neznalica i glupan pokrene ovako velike procese, da probudi takvu revnost svih ovih protivnika, da pokrene njihove vojske i strahom zatrese njihove postelje?! Da li je moguće da slabo bogobojazna i malo pobožna osoba pokrene ovakav reformatorski pokret koji sve do danas zaokuplja pažnju svijeta? Zar da takvu osobu Allah pomogne, podrži i preko njega uzvisi ovu vjeru?!

Težišta pokreta

Reformatorski pokret zasnovan je je na zdravom islamskom programu (*menhedžu*), načelima i principima, od kojih su najvažniji slijedeći:

Davanje prava robovanja (*ibadeta*) isključivo Allahu Jedinom i obavezivanje na pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i na sve što iz toga proizilazi, kao što je npr:

1. učvršćivanje Allahove jednoće (*tevhida*), a odbacivanje mnogoboštva (*širka*) i izmišljotina;

2. uspostavljanje vjerskih obaveza i znamenja uspostavljanjem namaza, upućivanja na dobro i odvraćanje od zla (*hisbe* i *el-emru bi-l-ma'uf ve-n-nehju 'ani-l-munker*), borbom na Allahovom Putu (*džihad*), naređivanjem dobra i zabranjivanjem zla;

3. postizanje pravde (putem sudstva i na druge načine) i uvođenje *šeri'atskog* sankcioniranja (*hududa*) prekršaja u sudstvu;

4. izgradnja islamskog društva zasnovanog na *tevhidu*, Sunnetu, jedinstvu, etici, sigurnosti i pravdi.

Sva ova težišta ostvarena su u mjestima gdje se ustalio ovaj pokret, ili u mjestima na koje je on imao jak utjecaj. To se najjasnije uočava u predjelima koji su u sastavu blagoslovljene Saudijske države. Ona je kroz svoje tri etape pronijela zastavu obnoviteljskog pokreta, tako da je, kad god bi zavladala nekim dijelom, u njemu učvrstila tevhid, vjerovanje, Sunnet i blagostanje. To je jasna potvrda Allahovog obećanja datog u Njegovim riječima:

﴿وَلَيَنصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ۝ الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾

A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru Njegovu pomažu - ta Allah je zaista moćan i silan - one koji će, ako im damo vlast na Zemlji, namaz obavljati i zekat udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih - A Allahu se na kraju sve vraća. (El-Hadždž, 40,41.)

﴿وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾

A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo. (El-Kasas, 5.)

Odlike Imama i njegovog pokreta

Životni put Imama i putanja njegovog pokreta odlikuju se brojnim posebnostima, od kojih izdvajamo slijedeće:

Čista biografija

Biografija Šejha, njegova ličnost, znanje, pobožnost, njegov moral, kako prema istomišljenicima tako i prema neistomišljenicima, kao i u svim drugim prilikama, najjasnije nam otkrivaju istinu o njegovoj čestitosti, ispravnosti, liderstvu i imametu. S druge strane, njegova biografija obiluje mnoštvom argumenata koji pobijaju tvrdnje njegovih protivnika, onih koji osporavaju njega kao ličnost, njegov pokret, njegov i pravac njegovih sljedbenika.

Uz to, on je pojasnio svoj pokret i pravac i sve to branio kroz svoje traktate, knjige i postupke. Učinio je to on lično, ali i njegove pristalice, tako da svako ko želi istinu i objektivnost tu može pronaći dovoljno argumentacije. U ovoj knjizi ćemo spomenuti jedan dio tih citata.

Čist izvor

Izvori sa kojih se Imam napajao znanjem, odgojem i moralom, su čisti izvori Šeri'ata, zdrave ljudske prirode i čestitog porijekla. Ti izvori su Kur'an, Sunnet i postupci ispravnih prethodnika, prvih muslimana. Daleko su od filozofiranja, sufizma i apologetike (*kelam*). Oni su i u vidu zdrave ljudske prirode koju nisu izopačili novatorski pravci, strasti i sumnje, te u vidu plemenitog porodičnog okruženja. Njegova porodica poznavala je propise vjere i bila učena, časna i ugledna.

Ispravan pravac (*menhedž*)

Pravac samog Imama i njegov pokret, te pravac njegovih sljedbenika i način na koji se odnosi prema svojim protivnicima, čisti je selefijsko-šeri'atski pravac, bez ikakvih primjesa u sebi. Taj pravac u sebi sadrži utemeljenost, čvrstinu, ubjeđenje, jasnost, sveobuhvatnost, realnost i sposobnost potrebnu za uspostavljanje muslimanskog društva prepoznatljivog po pobožnosti, čistoti, originalnosti, vitalnosti, dostojanstvu i sigurnosti.

Pravac kojeg su se Imam i njegovi sljedbenici držali kada su pisali, potvrdili nešto od vjere i to izlagali ljudima bio je čisti šeri'atsko-selefijski. On se oslanjao na Kur'an, Sunnet, čistu šeri'atsku terminologiju, bez filozofskih naklapanja, sufijske treminologije, smetenosti apologetičara i književnih izljeva.

Oslanjanje na pravac prvih muslimana (*es-selefu-s-salih*)

Imam se tokom svog poziva u svemu oslanjao na pravac prvih muslimana (*es-selefu-s-salih*). Upravo zbog toga njegov pravac odlikuje se utemeljenošću, širinom, realnošću, čvrstinom i čvrstim uvjerenjem.

Naslanjane na ovaj pravac pokazalo se veoma plodnim. Temeljna značenja vjere i njegova znamenja postavljena su na najbolji i najpotpuniji način. To je rezultiralo uspostavljanjem tevhida, namaza, džihada, naređivanja dobra i odvraćanja od zla, sudstva, pravde i bezbijednosti. Afirmirano je sve što je pozitivno, a uklonjeno sve ono

negativno. Vjera i nauka se širila svim krajevima u koje je stigao ovaj pokret i u kojima se učvrstila njegova država (Saudijska država).

Temelji na kojima je sazdan ovaj pokret su isti oni temelji i postulati na kojima čvrsto stoji dini-islam, zato je taj pokret, hvala Allahu, polučio bogate plodove na Allahovom ispravnom putu i putu poslanstva.

Ambicija i široki pogledi

Pravac imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba odlikuje se ambicioznošću i snažnom vjerom u uzdizanje Allahove Riječi, potporu islama, širenje Sunneta i izliječenje Ummeta od teških oboljenja, kao što su: izmišljotine i novotarije u vjeri, nevaljalštine, neznanje, razjedinjenost, nepravda i zaostalost.

Široki pogledi i ambicioznost u teorijsko-praktičnom metodu koga se držao ovaj pokret jasno se daju primijetiti u mnogim njegovim elementima, od kojih bismo posebno izdvojili slijedeće:

1. stavljanje težišta na temeljna načela i prioritete kao što su tevhid i vjerske obaveze, ali bez zapostavljanja onoga što je po svojoj obligatnosti ispod toga;
2. Imamove rane pripreme i dobra procijena onoga što očekuje pokret od poteškoća i prepreka, ukazuju na njegovu širinu poimanja i procjenu stvari i događaja, kao i pripremanje za to;
3. njegova blagovremena briga da pronađe snažnu vlast koja će iznijeti teret ovog pokreta i pružiti mu zaštitu, ispravan odabir u liku emira Muhammeda ibn Su'uda, nakon što ga je napustio Ibn Muammer.

Sposobnost i uspjeh

Šejhu bi bilo dovoljno slave, ugleda i počasti to da je Allah preko njega pomogao islam i uzvisio Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunnet, kao i to da nije preselio sa Ovog svijeta prije nego se u to svojim očima uvjerio. Gledao je plodove svoga pokreta: visoko podignut bajrak Sunneta i državu tevhida za vrijeme vladavine imama Abdu-l-Aziza ibn Muhammeda i njegovog sina Su'uda, državu ogrnutu ponosom, pobjedom, respektom, snagom i sigurnošću,

državu koja je uzvisila vjeru, ukinula novotariju i postala hilafetom koji se rasprostranio na cijelom Arapskom poluotoku. Posmatrao je islamsko društvo koje je, Allahu svaka hvala i zahvala, ličilo na ono iz prvih i časnih stoljeća islama.

Bio je s pravom vođa i reformator. Plodovi njegovog pokreta proširili su se ne samo na sve muslimanske države, nego i na sve države svijeta. Reformatorski pokret je, Allahu hvala, i danas prisutan i vitalan.

On je također prisutan kod njegovih sljedbenika, onih koji slijede Sunnet i džema'at u njegovoj matičnoj državi i svim državama gdje oni žive. Njih je, Allahu hvala, mnogo.

2. *Vladar utemeljitelj i država*

Vladareva porodica

Emir Muhammed ibn Su'ud ibn Mukrin utemeljitelj je države ovog pokreta, Saudijske Arabije. Rođen je, prema najpouzdanijoj predaji, 1100. godine po hidžri[13], što odgovara 1689. godini po Isau, a.s.

Rođen je u uglednoj i poštovanoj porodici, koja se odlikovala po pobožnosti, čestitosti, vlasti i lijepom mišljenju o njoj. To su vrijednosti o kojima je vodio računa imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, nakon što ga je napustio vladar 'Ujejne Ibn Mu'ammer.

Porodica emira Muhammeda ibn Su'uda bili su potomci Ali Mukrina i njeni članovi su se smjenjivali na vlasti u Der'ijji.

Vladareve osobine i karakter

Emir Muhammed ibn Su'ud se posebno odlikovao lijepim karakternim osobinama kao što su: čista prošlost, razboritost, mudrost, ispravan sud, odanost, gostoprimstvo, dobročinstvo, čestitost, pobožnost, činjenje ibadeta. Pored toga bio je odlučan, hrabar i priseban prilikom uzrujanosti.[14]

13 Vidi: Abdullah ibn Humejjis, *Ed-Der'ijjetu el-'asimetu-l-ula*, str. 161.; i Dr. Abdu-r-Rahman El-'Urejni, *el-Imam Muhammed ibn Su'ud ve džuhuduhu fi te'sisi-d-devleti-s-su'udijjeti-l-ula*, str. 54.

14 Vidi: El-'Urejni, nav. djelo, str. 57-59.

Najbolja potvrda tome jeste njegova spremnost da ugosti islamskog misionara (*da'iju*) Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i zaštita njegovog pokreta čiji je teret valjalo nositi, posebno u tako teškim i opasnim okolnostima u kojima su se našli pokret i njegov vođa. Potvrda tome je i preuzimanje odgovornosti koju nije mogao iznijeti vladar Ujejne, iako je bio u početku odan i energičan u pomaganju reformatorskog pokreta i njegovog programa prije nego se suočio sa sve žešćim prijetnjama i pritiscima od kojih su najopasniji bili oni koje je upućivao Ibn Gurejr, vladar Ahsaa.

Bez obzira na postojanje takvih opasnosti Ibn Su'ud je preuzeo na sebe brigu i pomaganje Imama. U tome je bio iskren i ispunio je dato obećanje. Neka ga zato Allah nagradi neizmijernim dobrom, zbog svih muslimana općenito, a posebno zbog muslimana koji žive u Saudijskoj Arabiji.

Nije preselio sa Ovog svijeta, Allah mu se smilovao, dok nije svojim očima gledao u pobjedu vjere, raširenost Sunneta i osnivanje države, dok nije ugledao svoje sinove, plemenite i hrabre, kako pokazuju najdivnije primjere pobožnosti, odgovornosti i požrtvovanosti, te kako sposobno i uspješno podnose teret misionarstva i državništva.

Umro je, Allah mu se smilovao, 1179. godine po hidžri, što odgovara 1776. godini po Isau, a.s.

Karakterne vrline Muhammeda ibn Su'uda i osobenosti njegove države

Najznačajnije karakteristike kojima se odlikovala briljantna ličnost Muhammeda ibn Su'uda jesu slijedeće:

- Upućenost u propise vjere i razumijevanje čistog selefijskog vjerovanja (*akide*). Ova karakteristika gotovo da se nije mogla naći ni kod jednog drugog vladara toga vremena.

- Pomaganje vjere i krajnja iskrenost prema vjerovanju u Allahovu jednoću (*tevhid*), u šta je utkao sebe, svoj ugled, bogatstvo i sinove. Kao vladar i lider podredio je sve potencijale kojim je raspolagao služenju misionarstvu (*da'vi*). Najbolji pokazatelj toga je njegova inicijativa u pružanju zaštite i podrške imamu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu u tom teškom vremenu.

- Ispunjenje svega što je obećao Imamu, a što se odnosilo na pomaganje *da'veta* i nošenje njegovog teškog bremena.

- Utemeljenje islamske države u njenom punom značenju, ukidanje plemenskih zakona koji su počivali na fanatizmu i lokalizmu. Utemeljio je vlast na principima države tako što je afirmirano suđenje po Allahovom Zakonu (*Šeri'atu*), tako što je sprovođen princip međusobnog uvažavanja i dogovaranja (*šura*)[15], naređivanje dobra i zabranjivanje zla *(el-hisbe* i *el-emru bi-l-ma'ruf ve-n-nehju 'ani-l-munker)*, te kroz sudstvo i upravljanje materijalnim resursima i rashodima, kao i pravednu primjenu šeri'atskih sankcija (*hudud*) za prekršioce zakona.

- Ujedinio je muslimane oko jednog vođe i pod jednim bajrakom. Krajnje ozbiljno nastojao je ujediniti sve dijelove države pod zastavom *"La ilahe illallah, Muhammedun resulullah"*. Dobar dio tih nastojanja ostvaren je za vrijeme njegovog života, a mnogo toga ostvareno je poslije njegove smrti.

- Širenje pravde, sigurnosti i otklanjanje zuluma. Tu se ubraja i ukidanje nameta i raznih dažbina koje su bile težak teret na plećima ljudi[16].

- Ukidanje neislamskih običaja, plemenske tradicije i uvriježenih loših navika među ljudima, ukoliko su bili u suprotnosti sa šeri'atskim učenjem. Zaustavljanje pokvarenjaka i onih koji su pljačkali i otimali, te sprječavanje plemenskih oružanih upada koji su sijali nered i strah u srcima ljudi. Kanaliranje borbenog duha prema džihadu koji garantira vjeru, pravdu, sigurnost, stabilnost i jedinstvo.

- Zajedno sa imamom Muhammedom ibn Abdu-l-Vehhabom radio je na širenju nauke, upoznavanju sa propisima vjere, brizi o Allahovoj Knjizi, Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunnetu, znanostima prvih muslimana i svim korisnim spoznajama. Naučni progres bio je primijetan za vrijeme i neposredno nakon njegove vladavine. Povećan je broj predavanja, kružoka (*halki*), učenika, kao i svega onoga što je u službi toga, poput raznih pomagala, vakufa i materijalnih sredstava. Ova dva imama bila su veoma darežljiva kada su u pitanju učenici i afirmiranje nauke.

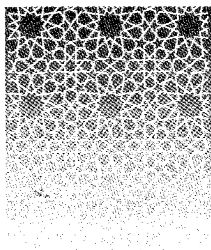
15 Vidi: Dr. Abdullah ibn Abdu-l-Muhsin et-Turki, *El-imam Muhammed ibn Su'ud; devletu-d-da'veti ve-d-du'at*, str. 100. i dalje.

16 Vidi: *Isto.*

- Imam Muhammed ibn Su'ud činio je sve da vojno, materijalno i moralno osnaži državu tevhida. Opremao je vojsku, obezbijedio oružje, izgradio kule i utvrde, utvrdio položaje, vježbao ljude, posebno omladinu vojnim vještinama i viteštvu.

- Revnosno je nastojao da sve potencijale države koju je uspostavio stavi u službu podržavanja vjere i aktivnosti na polju širenja vjere. Pomagao je imamu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu u slanju aktivista i *muršida* (onih što uvode ljude u vjeru), slao je ulemu da pojasne načela i intencije reformatorskog pokreta i države, te da odgovore na silne potvore iznesene na njih.

- Njegov najznačajniji doprinos u pomaganju vjere i nakon njegove smrti bio je njegov ispravan odgoj sinova, unuka, drugih članova njegove porodice i državnih činovnika u skladu s učenjima islama, moralnim vrijednostima, stabilnom i čistom vjerovanju (*akidi*). Naučio ih je kako se na putu toga treba boriti. Najbolji dokaz tome je njegov sin Abdu-l-Aziz, unuk Su'ud, njihova braća i rođaci koji su hizmetili vjeri, nauci i islamskim vrijednostima. Oni su pomagali one koji pomažu islam, šire Sunnet, bore se protiv izmišljotina i poroka, rade po Allahovom Šeri'atu i koji uvažavaju i poštuju ulemu. Brinuli su se o muslimanima i nastojali da im osiguraju bezbijednost, pravdu i stabilnost. Pa neka i njega i sve njih Allah, zbog islama i muslimana, nagradi neizmijernom nagradom.

PRVO POGLAVLJE

O suštini reformatorskog pokreta ili onoga što nazivaju vehabizam i njegovim motivima koji demantiraju različite tvrdnje

SUŠTINA REFORMATORSKOG POKRETA I PRVE SAUDIJSKE DRŽAVE JESTE ISLAM, ONAKAV KAKO SU GA RAZUMIJEVALI PRVI MUSLIMANI (SELEFU SALIH)

- Nazivanje reformatorskog pokreta "vehabijskim" i pojašnjenje istine o tome
- Vehabizam i događaji vezani za 11. septembar u Americi
- Suština pokreta (*da've*) na osnovu svjedočenja objektivnih osoba

RAZLOZI NASTANKA REFORMATORSKOG POKRETA I NJEGOVI GLAVNI CILJEVI:

1. Realiziranje Allahove jednoće (*tevhida*);
2. Čišćenje izvora iz kojih se uzima vjera;
3. Širenje i javno ispoljavanje Sunneta, a odbacivanje izmišljotina u vjeri i njihovog javnog ispoljavanja;
4. Obavljanje strogih vjerskih dužnosti;
5. Suđenje po Allahovom Zakonu;
6. Širenje nauke i borba protiv neznanja;
7. Ostvarenje zajedništva i odbacivanje podjela;
8. Postizanje sigurnosti i sistema vlasti;
9. Uklanjanje zaostalosti i nezaposlenosti.

STANJE U NEDŽDU I OKOLINI NEMINOVNO JE ZAHTIJEVALO NASTANAK POKRETA

INTEGRALNOST PROGRAMA POKRETA I DRŽAVE

SUŠTINA REFORMATORSKOG POKRETA I PRVE SAUDIJSKE DRŽAVE JESTE ISLAM, ONAKAV KAKO SU GA RAZUMIJEVALI PRVI MUSLIMANI (SELEFU SALIH)

Jedna od nespornih i jasnih činjenica je da je reformatorski pokret koga je poveo obnovitelj Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab et-Temimi - Allah mu se smilovao - (1115.-1206. godine po hidžri, što odgovara 1703.-1792. godine po Isa, a.s.), a koga je podržao i pomagao imam i mudžahid Muhammed ibn Su'ud – Allah mu se smilovao – (umro 1179. godine po hidžri, što odgovara 1765. godini po Isau, a.s.) samo nastavak ehli-sunnetskog pravca koga su slijedili prvi muslimani kroz cijeli period historije islama. To je istinski islamski pravac na kome je bio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovi plemeniti ashabi, tabi'ini, *četiri imama* mezheba i drugi učenjaci hadisa, fikha i ostalih islamskih znanosti.

Ovaj blagoslovljeni pokret, dakle, u svojoj suštini, sadržinski i programski, odnosno akaidsko-teorijsko-praktički gledano, bio je samo potvrda samog islama. Njegov cilj je oživljavanje onoga čija je primjena, zbog zamućenosti, neznanja i neprihvatanja, zamrla kod mnogih muslimana. To oživljavanje se postiglo ispravljanjem vjerovanja (*akide*), iskrenim robovanjem (*ibadetom*), zaživljavanjem Sunneta, borbom protiv različitih oblika mnogoboštva, izmišljotina i novotarija u vjeri.

Profesor Abdu-r-Rahman er-Ruvejšid u svojoj knjizi *"El-Vehabijje hareketu-l- fikri ve-d-devle"*[17] naglašava utemeljenost ideje vehabizma, da ona nije novi mezheb, nego je oživljavanje istinske vjere, pa kaže: "Vehabijsko-selefijska ideja nije nova vjera, niti je izmišljeni mezheb, što tvrde njegovi protivnici, nego je plod iskrenih nastojanja kojima se poziva povratku u model jednostavnosti islama i uzimanja zakonodavstva iz njegovog čistog izvora. Njome se, također, poziva u pokret sveobuhvatnog pročišćenja doktrine (*akide*) od svih oblika mnogoboštva, izmišljotina, devijacija i zabluda koje su uvedene u vjersko ubjeđenje, remeteći na taj način sliku o imanskim istinama i vjeri općenito. Na taj način su kod muslimana oslabili čvrstinu kojom su se pridržavali ubjeđenja i ponašanja (morala)."[18]

17 Što bi u prijevodu značilo "Vehabizam, pokret ideje i države" (op. prev).

18 Prof. Abdu-r-Rahman er-Ruvejšid, *El-vehabijjetu hareketu-l- fikri ve-d-devle*, 2/10-11.

Nazivanje reformatorskog pokreta "vehabijskim" i pojašnjenje istine o tome

Prvi koji su ovaj pokret nazvali "vehabijskim" bili su njegovi protivnici. Ovaj termin su koristili kao sredstvo prestrašivanja, radi omražavanja, podrugivanja i ukora. Tvrdili su da je on izmišljeni ili peti mezheb u islamu.

Naziv *vehabije* nije bio upotrijebljavan niti su takvim nazivom bili zadovoljni utemeljitelji ovog pokreta, njihovi sljedbenici i većina selefija, pripadnika ehli-sunnetskog učenja. Veliki broj objektivnih osoba koje nisu bile pristalice tog pokreta, ili onih koji su bili nepristrasni po tom pitanju, ustezali su se da ih tako nazivaju iz razloga što su znali da je taj naziv u početku nastao zbog neprijateljskih pobuda[19]. Tim nazivom se željela iskriviti predstava o njima, učiniti ih omraženim kod drugih ljudi i od njih sakriti istinu o ovom pokretu. Želio se napraviti jaz između ovog blagoslovljenog pokreta sa jedne i ostatka muslimana - običnog naroda, neukih ljudi, sljedbenika raznih frakcija i pravaca - sa druge strane. Htjelo se u zabludu odvesti ulemu i mislioce koji nisu bili upoznati sa suštinom i stvarnošću ovog pokreta.

Termin *vehabije* i nazivanje savremenog selefijskog reformatorskog pokreta njime, uglavnom koriste njegovi protivnici, i samo zbog popustljivosti, poneki njegovi sljedbenici, simpatizeri ili oni koji su bili nepristrasni.

To je i danas kod mnogih pisaca, mislilaca, historičara, političara, javnih ustanova i sredstava informiranja najčešće rabljeni izraz za ovaj pokret. Otišlo se mnogo dalje u upotrebi naziva *vehabije*. Tako se on koristi i za pojedince i pokrete koji su skrenuli sa ispravnog pravca i na taj način odstupili od prakse prvih muslimana i onoga na čemu je sazdan ovaj blagoslovljeni pokret (*da'va*). Razlog tome su gomile fabriciranih laži, neistina, potvora i mitova isprepletenih oko reformatorskog pokreta i njegovih sljedbenika.

Što se tiče sljedbenika ovog pokreta, oni termin *vehabije* smatraju neispravnim, kao i sve obmane i iluzije koje taj naziv u sebi sadrži. To obrazlažu brojnim i sasvim zadovoljavajućim šeri'atskim, naučnim, metodološkim, objektivnim i realnim obzirima.

19 Isto, 5-6.

Oni se mogu sažeti, kao što sam ranije spomenuo, u tome da taj pokret u potpunosti odgovara istinskom islamu sa kojim je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i praksi prvih muslimana, ashaba, tabi'ina, i onih koji su slijedili Uputu. Dakle, uvrštavati ovaj pokret pod bilo koji pojam osim islama i Sunneta, bila bi sramna grješka, neprihvatljiva izmišljotina i novotarija.

Onaj ko objektivno i nepristrasno prouči reformatorski pokret, neminovno će doći do zaključka da on poziva povratku u čisti islam, da je on nastavak istinite vjere (vjerovanje, Šeri'at i način življenja), da predstavlja, nakon razjedinjenosti koja je zahvatila islamski Ummet, čvrsto držanje za put Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, plemenitih ashaba, tabi'ina i svih onih koji su slijedili njihov put, a to su prve generacije muslimana, odnosno sljedbenici ehli-sunnetskog učenja.

Kad je to već tako, mislim da je ovaj pokret, ustvari, islam i praksa (*Sunnet*) sa kojom je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i ono na čemu su bili prvi muslimani, onda nema nikakvog smisla izdvajati taj pokret pod jedan pojam ili ime, kao što je vehabizam ili nešto drugo. Međutim, dešava se da njega i njegove sljedbenike ulema, pristalice ili neke druge osobe nazivaju nekim drugim ispravnim šeri'atskim imenom, koje neće biti u suprotnosti sa njegovim pristalicama i osnovnom misijom koju u sebi nosi, kao npr: Šejhov pokret (*da'vetu-š-šejh*), poziv (*da'va*), reformatorski poziv, *poziv tevhida, selefizam*, a da se njegove pristalice nazivaju *selefijama, muvehhidim*a (monoteistima), *sljedbenicima tevhida, sljedbenicima Sunneta, hanbelijama, nedždijama* i njima sličnim lijepim i sa stanovišta Šeri'ata prihvatljivim nazivima.

Od Allahove blagodati prema sljedbenicima ovog blagoslovljenog pokreta je i to da naziv *vehabija*, kojeg izmisliše njegovi protivnici, u većini slučajeva u sebi sadrži pozitivna značenja. Njime se ipak ponose njegovi sljedbenici i svi sljedbenici Sunneta, bez obzira na to što su njegovi protivnici njime željeli uvrijediti i narugati se.

Tako, na primjer, koriste ga za onoga koji poziva dobru i zabranjuje zlo, a pozivanje dobru i odvraćanje od zla je jedna velika znamenitost i temelj islama, jedna od najvećih posebnosti muslimanskog Ummeta i jedna od najljepših osobina ovog Ummeta, kao što kaže Uzvišeni:

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ﴾

Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate. (Alu Imran, 110.)

Nekada naziv *vehabija* koriste za čvrsto držanje za učenje Kur'ana, Sunneta, vjere i tevhida, a odbacivanje paganstva i novotarija. A zar to nije pohvalna i prepoznatljiva osobina kojoj se raduju svi vjernici.

Nekada naziv *vehabija* koriste za slijeđenje pravca prvih muslimana - puta mu'mina, i Sunneta najodabranijeg Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. U tome je neprocijenjiva preporuka i pohvala.

Osoba koja pomno posmatra poimanja ljudi o onome što nazivaju *vehabizmom*, uočit će nešto zamagljenosti, zbrke, kontradiktornosti i smetenosti. Preovladavajući smisao termina *vehabija* kod većine protivnika i onih koji sa njima idu, jeste da se njime misli na svakog ko ne radi po novotariji, ko nije njome zadovoljan, ko je osporava i ne dopušta.

Ponekad se pod pojmom *vehabija* misli na svaki čudan i nastran (ekscentričan) pravac.

Neki *vehabijama* nazivaju sve sljedbenike ehli-sunnetskog učenja, razlikujući ih tako od ši'ija ili drugih skupina. Jedan broj koristi ovaj naziv isključivo za označavanje selefijskih pravaca, sljedbenika hadisa (*ehlu-l-hadis*), pomagača Sunneta i tome slično.

Pojedina sredstva javnog informiranja i određeni pravci na Zapadu i oni koji su pod njihovim utjecajem otišli su korak dalje, pa "vehabijom" nazivaju svakog muslimana koji se pridržava za znamenja islama i njegove propise. Možda je kod njih ovaj pojam sinonim za pojam fundamentalista i fanatik, a oni nazivaju strogim i radikalom onoga koji se čvrsto drži učenja vjere.

Određene zapadne institucije i ustanove, kao i oni koji su pod njihovim utjecajem, razumijevaju termin *vehabija* kao sinonim za ekstremizam, terorizam, radikalizam, agresivnost i tome slično. Ovo je veoma pogrješno poimanje i krajnje nepravedan sud.[20]

20 Također se naziv *vehabije* ili *vehbije* koristi za stare skupine *haridžija*, posebno u Sjevernoj Africi i islamskom Magribu. Vehabije su dobili ime po Abdu-l-Vehhabu er-Rustemiju, jednom od vođa starih *haridžija* (Rustimijska država). Vehabije su dobili ime po Abdullahu ibn Vehbu el-Vasibiju, jednom od vođa prvih *haridžija harurija*. Obojica su živjeli mnogo prije nastanka pokreta imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, pa su mnogi to zamijenili sa ovim.

Vehabizam i događaji vezani za 11. septembar

U posljednje vrijeme, posebno nakon 11. septembra u Americi i onoga što je uslijedilo poslije toga, o vehabijama su nastale brojne bajke i iluzije. Otišlo se tako daleko da su neki protivnici ovog pokreta i oni koji zavide Kraljevini Saudijskoj Arabiji i njenim građanima, od muslimana i nemuslimana, optužili je da ona stoji iza svih tih dešavanja. Ovu legendu su prihvatili pojedini novinari, pisci i politički lideri.

Kontradiktornosti u samom definiranju pojma *vehabije* dovoljan su pokazatelj da ljudi još uvijek zbunjeno tumaraju i lutaju u svojim stavovima i sudu o ovom reformatorskom pokretu, njegovim sljedbenicima i državi. Većina njih uopće nije upoznata sa njegovom suštinom, ili hirovi, nepromišljenost, nepravda, tradicija, proizvoljnost i neznanje kreiraju stavove ljudi i njihov sud o ovom pokretu, njegovim sljedbenicima i državi.

Zaista je ovaj reformatorski pokret, ma kakvim imenom ga ljudi zvali i svojstvima opisivali, bez obzira na sve to: živa komponenta koja predstavlja islam i kristalno čistu praksu (*Sunnet*) sa kojom je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, onakvu kako su je razumjeli i doživjeli prvi muslimani. Ovaj pokret nema nikakve veze sa svim onim za što ga optužuju, kao što ćemo vidjeti u obrazloženju koje slijedi.

Suština reformatorskog pokreta na osnovu svjedočenja objektivnih osoba[21]

Korisno je spomenuti svjedočenja pojedinih osoba koje nisu iz Nedžda, ali su bili savremenici ovog pokreta i mogli su ga izbliza posmatrati, kao i njegovu modernu državu, ulemu i njegove pristalice. Jedan od njih je i profesor hafiz Vehbe, koji govoreći o tome "Šta je to vehabijski pokret", kaže: "Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nije bio poslanik, kao što tvrdi Danac Niebuhr. On je bio reformator i obnovitelj, pozivao je povratku u istinski islam. Šejh Muhammed nije imao svoje posebno učenje, niti svoja posebna mišljenja. Sva parcijalna fikhska pitanja po kojima se postupalo u Nedždu, bila su u skladu s mezhebom

21 Govorit ćemo detaljno o ovim svjedočenjima u posebnom poglavlju o tome.

imama Ahmeda ibn Hanbela[22], a u pitanjima vjere (*akide*), slijedili su praksu prvih muslimana i po tome se razlikovali od onih koji su im se suprotstavljali. Njihova ubjeđenja i ibadeti gotovo su identični sa onim što su pisali Ibn Tejmijje i njegovi učenici u svojim knjigama. Od njih su se razlikovali samo u određenim parcijalnim pitanjima vjere. Oni su, pored toga, smatrali da vjerovanje i ibadet koji praktikuje većina muslimana nije u skladu sa ispravnim načelima dini-islama."

Drugi svjedok je dr. Munir el-'Adžlani koji odgovarajući na pitanje "Koja je odlika vehabijskog pokreta", kaže: "Više pisaca postavljalo je sebi ovo pitanje, a odgovori su bili različiti. Neki su smatrali da je to čisto vjerski pokret, koji želi islam vratiti prvobitnoj čistoći i da se on zbog toga bori protiv mnogoboštva (*širka*) u svim njegovim bojama i negira sve izmišljotine koje su se pojavile u vjeri poslije Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.*

Drugi ga smatraju političkim pokretom čiji je krajnji cilj otcjepljenje Nedžda i drugih arapskih pokrajina od Osmanskog hilafeta i osnivanje nezavisne arapske vlade, a da se vjera koristi samo kao sredstvo u ostvarenju tog cilja.

Neki ga, opet, smatraju smjesom vjere i nacionalizma, jer se bori za ostvarenje vjerskih i nacionalnih ciljeva, oformio je vladu i izgradio sistem na temeljima islama i u okviru selefijskog poimanja islamskog učenja.

Francuski orijentalista Henry Laoust kaže: 'Duh vehabijskog pokreta i njegovo značenje nisu potpuno jasno određeni. Ponekad se kaže da je vehabizam vjerski pokret čiji je krajnji cilj vraćanje islama njegovoj izvornoj čistoti. Ponekad se definira kao pokret prečišćavanja kojim dominira radikalizam i koji odbija prihvatiti, poput protestantizma, vjerovanje u svetost i nepogrješivost evlija i bespoštedno se bori protiv toga.

Sve ovo je pokušaj definiranja ovog pokreta sa njegovim sekundarnim svojstvima i izvedenicama, tj. onako kako ga doživljavaju njegovi neprijatelji, ili kakvim ga prikazuju njegove pojedine ekstremne pristalice.

22 Imam pokreta i njegova ulema otvoreno su govorili da i pored toga što slijede *mezheb* imama Ahmeda ibn Hanbela, postupaju po dokazu (*delilu*), makar to ne bio zvanični stav mezheba. U svojim pisanim djelima i fetvama i danas se drže tog principa.

Nemoguće je dati ispravnu definiciju vehabijskom pokretu prije nego se vratimo na Ibn Tejmijjino djelo "Es-sijasetu-š-šer'ijjeh"[23]. Kada to uradimo, tek tada vehabizam možemo definirati kao: "Politički i vjerski pokret reforme i obnove koji stremi ka osnivanju islamske države na temeljima koje je spomenuo Ibn Tejmijje u knjizi "Es-sijasetu-š-šer'ijjeh."

Dovoljno nam je pročitati zbirke koje je objavila vlada Saudijske Arabije pod naslovom "Zbirka nedždskih poslanica i studija" (*Medžmu'atu-r-resail ve-l-vesail en-nedždijj*e) pa da shvatimo da su ideje vehabizma inspirirane djelima "Es-sijasetu-š-šer'ijjeh" i "El-Hisbe" od Ibn Tejmijje i djelom "Es-sijasetu-l-hukmijje" od Ibnu-l-Kajjima el-Dževzijje.'

Naš stav[24] je slijedeći:

Mi smatramo da je pokret šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, povratak onakvom islamu kakav je bio na svom početku i u svom praskozorju. Kada to kažemo sačuvali smo se od svih tereta jalove rasprave. To stoga što onaj ko poziva prvom islamu, zapravo poziva islamu koji je viđen u Medini za vrijeme Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, a zatim za vrijeme prve četverice pravednih halifa. Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je pokret obnove i pročišćenja: obnove i oživljavanja svega onoga što su muslimani od islama i njegovog učenja zapustili; i pročišćenje islama od svih pridodatih oblika mnogoboštva i izmišljotina!

Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nije bio poziv filozofa izoliranog u njegovoj sobi. Bio je to poziv lidera reformatora koji se jezikom, rukama, cijelim srcem, intelektom i svom snagom bori za svoje ubjeđenje (*akidu*).

Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nije "teorija" ili knjiga napisana da je čitaju ljudi, nego je program koga je on zacrtao i pozivao ljude da se po njemu postupa. Prvo je to činio savjetom, a onda i uz pomoć sile, i to sile države islama koja je nastala samo na temeljima Šeri'ata.

Šejhov program nije bio isključivo vjersko-reformatorski, u onom smislu kako to Evropljani danas razumijevaju. Oni posmatraju vjeru

23 Termin *Es-sijasetu-š-šer'ijjeh* označava uređenje općih poslova islamske države na način koji garantuje ostvarivanje koristi i otklanjanje štete tako da se ne prelaze granice *Šeri'atu* i ne ruše njegovi opći principi. (op. prev.)

24 I dalje je citat El-'Adžlanijev.

odvojeno od države. Vjeru doživljavaju kao vezu čovjeka sa njegovim Stvoriteljem gdje se čovjek ne prisiljava da tu vjeru slijedi. Zatim prave razliku između vjere (Allahovog Vjerozakona, *Šeri'ata*) i građanskog zakona. Kažu da država obavezuje svoje građane da se vladaju po zakonima koje im ona odredi, ali ih ne obavezuje da se vladaju po Božijem Zakonu. Štaviše, državni zakon nerijetko bude suprotstavljen Božijem!

Islam je, zaista, jedna cjelina. On je i vjera i život. Zbog toga i Šejhov pokret obuhvata i vjerske i političke apekte."[25]

Dr. Abdu-r-Rahim Abdu-r-Rahman kaže:

"Pojedini pisci *selefijski pokret* nazivaju *mezhebom*, dok ga drugi nazivaju *vehabizmom*. Istina je da upotreba ova dva naziva za taj pokret nije precizna. On nije novi mezheb u islamu da bi naziv mezheb bio odgovarajući za njega. Čak je i sam osnivač ovog pokreta nastojao objasniti ljudima da ih on ne poziva nikakvom novom mezhebu u islamu. U svojim poslanicama kaže: "Nisam vam došao sa nečim što je vama nepoznato. Reći ću vam, Allahu hvala i zahvala i sa Njim je snaga, da sam ja, uistinu, uputom moga Gospodara upućen na Pravi put, da slijedim ispravnu vjeru, vjeru Ibrahimovu, koji je bio pravi vjernik i nije bio mnogobožac (*mušrik*). Ja, Allahu hvala, ne pozivam u sufijski mezheb, niti u neki drugi mezheb. Nego pozivam Jedinom Allahu, koji sudruga nema. Pozivam Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunnetu koji je on ostavio u emanet prvim i posljednjim muslimanima."[26]

"Što se tiče naziva *vehabija*, njega su izmislili protivnici šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba kako bi ubijedili ljude da su načela kojima poziva Šejh nova izmišljotina (*bid'at*) i da izlaze iz okvira islama. Neprijatelji tog pokreta, Turci i njihovi susjedi, pretjerali su kada su ovaj pokret nazvali *ši'ijskim* ili *haridžijskim*. Čak se u zvaničnoj državnoj korespondenciji toga vremena, u pismima koja su razmijenili Muhammed Ali i Visoka porta, saudijski emir koji podržava selefijski pokret naziva *haridžijom*.[27]

25 *Tarihu-l-biladi-l-'arebijjeti-s-su'udijjeti*, 1/239-242.

26 Poslanica koju je Imam uputio Abdullahu ibn Muhammedu ibn Abdu-l-Latifu. Vidi: *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/37. U citatu dr. Abdu-r-Rahima bilo je nedostataka koje sam uskladio sa djelom *Ed-Durerus-sennijje*.

27 Od Visoke porte Muhammedu Aliju, defter 1, Turski dvor, str. 4, dokument 2, januar 1808. godine, što odgovara mjesecu zu-l-hidždžetu, 1222. godine po *hidžri*. (Dr. Abdu-r-Rahim).

Muhammed Dželal Kišk kaže: "Pokret tevhida kojem poziva Šejh[28] prihvatila je ulema iz cijelog islamskog svijeta. Bolje rečeno, niko od njih ga nije mogao odbiti. Nasuprot tome, njegovi protivnici bazirali su svoje optužbe na tome da "u njemu nema ničeg novog" i svoju pažnju posvetili formalnim raspravama i smišljanju raznih optužbi. Za to vrijeme većina alima i pravnika, pa čak i orijentalista, otvoreno je izjavila da je on u skladu s originalnim islamskim učenjem.

Historičar Ibn Bišr tvrdi da bi mekkanski prvak (*šerif*) Galib prihvatio Šejhove ideje, da ga njegova svita nije upozorila da vehabije žele njegovu vlast, a ne njegovu svijest, nakon čega mu je "srce zatreperilo i zaigralo".

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, njegovi naslijednici i drugi, ulagali su veliki napor da ljudima dokažu da u njegovom pokretu nema ništa novo i da on ne poziva *petom mezhebu*. To je tačno i tako očito, bez obzira na to što je preveliko nastojanje negiranja *petog mezheba* samo po sebi prenaglašeno, jer sami mezhebi u svojoj suštini nisu objavljene vjere, nego su plod idžtihada, a oni su ljudi, i mi smo ljudi.

Ovo preveliko nastojanje da se negira ono što se nekima činilo kao novi mezheb, postalo je sastavna odrednica ljudi iz pokreta, bilo da su se oni nalazili u džamiji ili u državi. Otišlo se tako daleko da se izbjegavao naziv *vehabija* i uporno ponavljalo da Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nije ništa više od običnog učenika ili pravnika priznatog hanbelijskog mezheba. Pa, po čemu je onda bio tako jedinstven u ostavljanju golemog traga na događaje koji će zauvijek izmijeniti historiju tog područja?

On nije pozivao u sufijski mezheb, niti u mezheb nekog islamskog pravnika (*fekiha*), niti je pozivao u mezheb nekog apologetičara, niti bilo kojeg imama kojeg poštujem. "Pozivam", govorio je, Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunnetu kojeg je on ostavio i prvim i posljednjim muslimanima, želim prihvatiti svaku istinu kada mi dođe, za svjedoka uzimam Allaha, Njegove meleke i sve ljude da ću ponizno i u potpunosti prihvatiti svaku istinu koja mi dođe, a od zid bacit ću sve ono što joj se suprotstavi".

Na taj način je Šejh širom otvorio vrata idžtihada. Tako on piše namjesniku Galibu: "Ako je oko nekog pitanja postignut konsenzus (*idžma*), tada o tome nema razgovora. A ako je neko pitanje

28 Misli na Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba.

regulirano idžtihadom, pa poznato vam je da nema osporavanja (pitanja) idžtihada."

Nesumnjivo je da je on išao ispred i bio otvoreniji od glasnogovornika mekkanskih prvaka, pa i bliži islamskom duhu za vrijeme dijaloga između vehabijske i mekkanske uleme. Jedan šejh hanefijskog mezheba govorio je: "Ja prihvatam samo ono što je rekao moj imam Ebu Hanife, jer ja slijedim (ja sam *mukallid*) ono što je on rekao. Ne prihvatam da mi kažeš "Rekao je Allahov Poslanik ili Allah Uzvišeni", zato što Ebu Hanife poznaje njihove riječi bolje i od mene i od tebe."

Na taj način možemo sagledati svu nepravdu (*zulum*) koju smo nanijeli Šejhu, njegovom pokretu, selefizmu i selefijama kada o njima govorimo na osnovu raširenog čaršijskog poimanja."

"Saudijska država ili vehabijska revolucija bila je protiv osmanske zaostalosti. Bio je to pokušaj spašavanja sa osmanske lađe koja je tonula i na kojoj je ostala samo kolona janjičara, onih koji bi se isprij ečili svakome ko bi pokušao zaustaviti potonuće toga broda."

Niko u Kairu, Mekki, pa čak ni u Carigradu nije osjetio pad Buhare, Semerkanda i Kavkaza, iako su ti krajevi, čije je stanovništvo bilo stopostotno muslimansko još od prvog hidžretskog stoljeća bili sa stanovišta islamske civilizacije i historije drevniji i čuveniji od Beograda, Soluna i od samog Carigrada. Ali, ove prijestolnice su se prestravljene probudile iz dubokog sna tek onda kada su ugledale topove na evropskim flotama usidrenim na arapskim obalama. I tada počinje priča o "prirodnom prevratu" i potraga za objašnjenjem pojave pobjede nevjernika nad vjernicima (*mu'minima*) ili o poremećaju prirodnih zakonitosti, kako su tada voljeli reći!!

"Snažno se nametalo slijedeće pitanje: Šta učiniti? Kako se suprotstaviti ovom izazovu? Prvi odgovor koji je ponuđen u čitavom arapskom svijetu, čiji tragovi su vidljivi i danas, bio je saudijski model. Ponudio ga je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, a podržao Muhammed ibn Su'ud. Glasio je: "Ova vjera će na kraju pobijediti jedino onim čime je i na početku pobijedila".

Svojom obznanom je Ibn Abdu-l-Vehhab iznenadio sve. Naglašavao je da nema nikakve grješke niti devijacije u prirodnoj zakonitosti. Nema grješke u kosmičkim zakonitostima, jer nevjernici nisu pobijedili vjernike, nego nevjernike koji se vratiše mnogoboštvu (*širku*), pa izgubiše i vjeru i Dunjaluk!"

Razni oblici paganstva raširili su se u svim predjelima Islamskog svijeta. To se nije odnosilo samo na vjerovanje u šejhove, evlije i prvake tarikata, nego čak i na vjerovanje u berićet kamenja i drveća. Tako je u Egiptu bilo drvo koje su nazivali *"Ummu-š-šu'ur"* i koje je običan svijet smatrao svetim i vjerovao da u njemu postoji duhovno biće. Običan svijet bi na ekserima kapije čovjeka koji se brinuo o tom drvetu vješao svoju, ili odjeću svoga dužnika, tražeći na taj način pomoć ili pobjedu nad osobom s kojom su u sporu. U Egiptu su, isto tako, pisali žalbe imamu Šafi'iji, umrlom deset stoljeća prije! I vjerovali da ih on čita i sudi po njima... jer, on je "kadija Šeri'ata" kako su ga obični ljudi u Egiptu voljeli zvati."[29]

29 Muhammed Dželal Kiška, *Es-su'udijun ve-l-hallu-l-islami,* 87-108., sa nešto sažetim citatima.

RAZLOZI NASTANKA POKRETA I NJEGOVI GLAVNI CILJEVI

Reformatorski pokret u Nedždu poveo je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, potpomognut imamom Muhammedom ibn Su'udom. U to vrijeme postojala je velika vjerska i svjetovna potreba za jednim takvim pokretom. Postojala su brojna opravdanja i svi šeri'atsko-valjani motivi za nastajanje reformatorskog pokreta. Najznačajniji motivi i razlozi nastanka ovog pokreta jesu slijedeći:

1- Realiziranje Allahove jednoće (tevhida)

Prvi i najznačajniji razlog nastanka reformatorskog pokreta je: pitanje Allahove jednoće i udaljavanje od mnogoboštva (*širka*). To je bilo najveće sporno pitanje između vjerovjesnika i njihovih protivnika. Ono je, također, bilo glavni problem u sukobu misionara i reformatora sa njihovim neistomišljenicima. To je realiziranje onoga što je Uzvišeni Allah naredio svim ljudima:

﴿ أَنِ اعْبُدُواْ اللهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ ﴾

Allahu se klanjajte, a kumira se klonite! (En-Nahl , 36.)

Reformatorski pokret nastao je kao odgovor na Allahov imperativ uspostave vjere, ibadeta samo Allahu Jedinom, slavljenje Allaha Njegovim imenima i svojstvima, iskreno robovanje i ibadet isključivo Njemu i nikom drugom i zabrana svakog širka i svega što vodi širku. To je bio primarni cilj ovog reformatorskog pokreta.

2- Prečišćavanje izvora iz kojih se uzima vjera

Prije nego se pojavio reformatorski pokret broj izvora kod sljedbenika hirova i izmišljotina u vjeri i onih kojih su uzimali vjeru i nisu ograničili izvore vjere na Kur'an i Sunnet se povećao. Jedan od ciljeva ovog reformatorskog pokreta bio je povratak ljudi istinskim izvorima vjere (Kur'anu i Sunnetu) onako kako su ih razumijevali ispravni prethodnici (*es-selefu-s-salih*), na osnovu jasnih predaja o tome.

3- Širenje i javno ispoljavanje Sunneta, a odbacivanje izmišljotina u vjeri i njihovog javnog ispoljavanja

U vjerovanju (*akidetu*), robovanju (*ibadetu*), praznicima i drugim prilikama.

4- Obavljanje strogih vjerskih dužnosti

Neke od strogih islamskih dužnosti su: pozivanje na opće dobro, naređivanje dobra i zabranjivanje zla, borba na Allahovom Putu, kako bi se ostvarila odlučnost sa kojom je Uzvišeni Allah opisao ovaj Ummet:

﴿ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم ﴾

Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih. (Alu Imran (110.);

kao i iskren odnos prema Allahu, Njegovoj Knjizi i Poslaniku, i savjet vladarima i običnim muslimanima, kako bi se uspostavilo šeri'atsko sankcioniranje prekršaja i pravda među ljudima.

5- Suđenje po Allahovom Zakonu kako je to On naredio

Mnogi muslimani, posebno pristalice novotarija u vjeri i običan svijet, okrenuli su se od postupanja po Allahovom Zakonu u većini vjerskih i dunjalučkih pitanja. Izmišljotine i novotarije u vjeri, tradicija, običaji, džahilijjetski propisi i suđenje po nečemu drugom, a ne Allahovom Zakonu postala je praksa mnogih muslimana. Porasla je upotreba raznih gatki, magija, sihra i obmana, pa je ljude zadesila Allahova prijetnja tjeskobom i tegobnim životom, upućena svima koji okrenu leđa Allahovoj opomeni:

﴿ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا ﴾

A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti. (Ta-ha, 124.)

6-Širenje nauke i borba protiv neznanja

Vrijeme u kojem se pojavio reformatorski pokret karakteriziralo je rasprostranjeno neznanje među muslimanima i slijepo povođenje za drugim. U porastu je bilo izbjegavanje i odustajanje od podučavanja šeri'atskim znanostima i propisima vjere. Vladala je opća nepismenost i zaostalost u većini sfera individualnog i društvenog života. To je neminovno obavezalo ovaj pokret da povede računa o širenju šeri'atskih znanosti, znanja o propisima vjere i sredstvima pomoću kojih bi se to ostvarilo. Takvo stanje nametalo je potrebu da se nauka uzima iz utemeljenih izvora: Kur'ana, Sunneta i predaja prvih muslimana, kao i iz korisnih ovosvjetskih znanosti.

7-Ostvarenje zajedništva i odbacivanje podjela

Većina muslimana pala je u ponor razjedinjenosti, podjela i sukoba koji su ih zadesili kao posljedica mnoštva prohtjeva, izmišljotina u vjeri, neznanja, okretanja od vjere, slijeđenja zabluda, strasti i sumnji, i svega onoga što je rezultat toga, kao što je neznanje, poniženje, bijeda, podjele i neuspjeh na koji je upozorio Uzvišeni Allah riječima:

﴿ وَلاَ تَنَازَعُواْ فَتَفْشَلُواْ وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ ﴾

I ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali. (El-Enfal, 46.).

Neophodno je bilo popraviti stanje Ummeta uz pomoć vjerovanja i čistog Allahovog Šeri'ata, jer su oni garant zajedništva, ispravnosti puta i ponosa.

8-Postizanje sigurnosti i sistema vlasti

Ono što je najviše trebalo muslimanima općenito – a Nedždu i Arapskom poluotoku posebno – poslije tevhida i vjerskih dužnosti (*fardova*) bila je bezbijednost i sistem vlasti. To dvoje je međusobno povezano, tako da nema vjere i pravde bez sigurnosti, niti ima sigurnosti bez sistema vlasti. Toga je bio svjestan reformatorski pokret i njegov vođa. U to vrijeme sistem vlasti je slabio, a sigurnosti je bilo sve manje. Osmanska država se nalazila u periodu slabljenja i dekadence, posebno na Arapskom poluotoku i u Nedždu. Bilo je nužno formirati *vilajet* (državu) koji bi bio zasnovan na Šeri'atu, koji bi štitio ljude, njihovu sigurnost, živote, čast i imovinu, vilajet zasnovan na pravdi i pravičnom suđenju među ljudima, na uvođenju šeri'atskih sankcija za prekršaje, širenju nauke i dobra, odbrani od zla i nepravde, naređivanju dobra i zabranjivanja zla. Onako kako to Uzvišeni Allah zapovijeda.

9-Uklanjanje zaostalosti i nezaposlenosti

Period u kome se pojavio reformatorski pokret, i period neposredno prije njegove pojave, bio je prepoznatljiv po zaostalosti i nezaposlenosti. To je nametalo imperativ društvu za društveno-ekonomskim progresom i ozbiljnim naporima da se otklone razlozi zaostalosti, siromaštva, nezaposlenosti i pasivnosti.

STANJE U NEDŽDU I OKOLINI NEMINOVNO JE ZAHTIJEVALO NASTANAK POKRETA

Ne može niko iskrenije opisati stanje u kojem se nalazio Nedžd i njegova okolina– ovdje mislim na dijagnozu bolesti i devijacije prisutne u životu nedždske zajednice i ostatka muslimanskog Ummeta, od onih koji su u njemu živjeli. Posebno kada je riječ o ulemi i istraživačima koje je to zanimalo, predvođenim imamom Muhammedom ibn Abdu-l-Vehhabom, koji je na osnovu toga osnovao reformatorski pokret. Sam Imam opisao je stvarnost u kojoj su živjeli mnogi muslimani u Nedždu i okolini i sve oblike rasprostanjenih novotarija, izmišljotina, nepravde i neznanja među njima. Upravo takva stvarnost bila je osnovni motiv i razlog nastanka ovog reformatorskog pokreta. Sa tog polazišta često se obraćao ljudima. Polemizirajući sa svojim protivnicima, objašnjavao im je postojanje golemih prijestupa, govoreći im: "Od tih propusta je najgori onaj koji se odnosi na obožavanje kipova, a to je prisutno među vama, bilo da su ti idoli ljudi ili kamenje. Tako taj i taj prinosi žrtvu onom, taj se zavjetuje tom i tom, taj i taj traži od onog tamo da mu primi dovu i sačuva ga od šejtanskih spletki, onom se obraća nevoljnik na kopnu i moru, za tamo nekog tvrde da svako ko mu se obrati za pomoć, to će mu biti od koristi na Ovom i Budućem svijetu, pa makar bio i Allahu neposlušan!

Pa ako budete tvrdili da to nije obožavanje kipova ili idola spomenutih u Kur'anu, to je onda, uistinu, začuđujuće. Meni nije poznato da se iko učen spori oko toga, osim ako je neko od njih pao u ono u šta su pali židovi vjerujući u magiju, idole i *taguta* (šejtana). Pa ukoliko budete tvrdili da: "vi to niste u stanju učiniti", onda ako ne možete sve to, možete bar dio toga. Kako bi i mogli kada neki, koji mi osporavaju ovu stvar, tvrde da su učeni, a upleli su se u najveći širk i njemu pozivaju. Takvi kada čuju čovjeka da izgovara čisti tevhid optuže ga za nevjerovanje i grijeh. Ali, mi se utječemo Allahu od toga da radimo nešto čime će ljudi biti zadovoljni, a što će izazvati Njegovu srdžbu.

Od tih propusta je i ono što čine mnogi sljedbenici Iblisa, astrolozi, sihirbazi i gatari, oni koji se ubrajaju u siromašne ili se ubrajaju u učene, čineći čuda kojima obmanjuju ljude.

Ta čuda veoma sliče vjerovjesničkim *mu'džizama* (nadnaravnim čudima) i *kerametima* (počastima) *evlija*. A sve to ima jedan cilj: uzimanje imetka ljudi na prjevaru i odvraćanje od Allahovog Puta. U tome se otišlo tako daleko da pojedinci koji za sebe tvrde da su učeni vjeruju da je to znanje naslijeđeno od vjerovjesnika i da je nebeskog porijekla. A ono je zapravo magija i šejtanluk. Ali, upravo u tome je potvrda Poslanikovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi: *"Vi ćete, zasigurno, slijediti praksu onih koji su bili prije vas.*[30]*"*

Jedan od tih prekršaja je ova obmana sa kamatom. Ona je poput varke ljudi kojima je bilo zabranjeno da love subotom[31], pa i gora od toga. One koji se ne slažu sa mnom pozivam jednoj od četiri mogućnosti: Allahovoj Knjizi, Sunnetu Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, konsenzusu uleme; pa ako bude inadžija: pozivam ga da na sebe prizovemo prokletstvo, isto onako kako je to učinio Ibn Abbas po nekim pitanjima naslijednog prava, Sufjan i Evzaija po pitanju podizanja ruku u namazu i drugi islamski učenjaci. Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova i neka je salavat i selam na Muhammeda i njegovu porodicu".[32]

Jedan islamski učenjak dijagnosticirao je stvarnost i opisao stanje Ummeta tokom i neposredno pred pojavljivanje pokreta u Nedždu i većini susjednih islamskih pokrajina. Njegovo ime je šejh Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasen, koji kaže: "Među onima koji su živjeli u njegovom vremenu i okruženju – misli na imama Muhammeda – povećala se nezainteresiranost prema islamu. Nestalo je traga vjere na njima, porušeni su bili stubovi čiste vjere, većinu muslimana su savladali džahilijjetski maniri, znamenja Šeri'ata su zametena bila u tom vremenu, vladalo je neznanje, slijepo povođenje za drugim (*taklid*) i okretanje leđa Sunnetu i Kur'anu. Stasavali su mladići koji o svojoj vjeri nisu znali ništa više od onoga što su vidjeli kod starijih, a starci su ostarjeli u onome što su smatrali prihvatljivim od očeva, djedova, govora gatara i šejtana (*taguta*). Sa sebe su skinuli povodac vjere i grčevito se trudili i nastojali zadobiti pomoć od nekog drugog mimo Allaha. Vezivali se za nešto mimo Allaha, za evlije, dobre, idole, kipove i šejtane.

30 El-Buhari, 3456., Muslim, 2669., hadis se prenosi od Ebu Seida el-Hudrija.

31 Aludira na 163. ajet iz sure El-A'raf.

32 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/53-54.

Njihova ulema i prvaci su bili do guše u tome i time zadovoljni. Ukliješteni su interesima, navikama i strastima koje ih odvraćaju od težnje za traženjem upute iz tekstova i ajeta. Kao argument koriste se izmišljenim predajama, raznim *hikajama* (pričama) i snovima. Baš onako kako to čine pristaše džahilijjeta. Mnogi od njih vjeruju u korist i štetu kamenja i nežive prirode, traže berećet u ostacima (relikvijama) i na kaburima:

﴿نَسُوا اللهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُوْلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

...oni koji su zaboravili Allaha, pa je On učinio da sami sebe zaborave. Takvi su baš neposlušni. (El-Hašr, 19.);

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُواْ بِاللهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَن تَقُولُواْ عَلَى اللهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ﴾

Reci: "Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdano nasilje, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate." (El-A'raf, 33.)

Šejtan je stanovnike predjela Nedžda posebno zaveo svojim spletkama. Posjećivali su kabur ashaba Zejda ibn el-Hattaba koga su sa strahom i nadom dozivali, tvrdeći da im on udovoljava njihovim potrebama. Isto su činili pored kabura za koga su tvrdili da pripada ashabu Diraru ibn el-Ezveru. Sve to bila je očita laž i potvora. Imali su i palmu, *fehhal*[33], koju bi posjećivali muškarci i žene, radeći najodvratnija djela. Žena koja se ne bi zadugo udala odlazila bi do tog drveta, zagrlila ga i sa puno nade molila: "O mužjaku svih mužjaka, želim muža prije isteka godine!" Imali su još jedno drvo po imenu *et-tarfijje* sa kojim ih je šejtan iskušao, bajajući im kako im upravo ono može donijeti bereket. Na njega bi vješali krpe, ne bi li se dijete spasilo zla.

U podnožju Der'ijje nalazila se pećina za koju su tvrdili da se rascijepila u brdu zbog djevojke koju su zvali *Bintu-l-emir*[34]. Neki su ljudi, vjerovali su oni, htjeli nanijeti joj nepravdu i zlo, pa joj se pećina otvorila i spasila je. Na to mjesto bi slali meso i kruh, kako bi se njime mogla hraniti vojska šejtanova.

33 Što bi u prijevodu značilo "mužjak", op. prev.
34 Što bi u prijevodu značilo "vladareva kćerka", op. prev.

U njihovom kraju živio je čovjek koji je za sebe tvrdio da je evlija. Zvao se Tadž. Od njeg su tražili bereket, nadali se pomoći i priželjkivali da im dadne, kako su oni tvrdili, od moći koju posjeduje. Vladari i zulumćari su ga se bojali i tvrdili da posjeduje neobične moći, iako su o njemu pričali ogavne i grozne priče koje su ukazivale da je on davno izašao iz okvira vjere (*milleta).* Tako je bilo u svim krajevima Nedžda. Mnogo toga je bilo vezano za okretanje od Allahove vjere i nijekanje šeri'atskih propisa.

Začuđujuće je da su se tako nevaljala ubjeđenja, običaji i pravci ustalili i raširili čak i među stanovnicima Dva Časna Harema! Pored Mahdžubovog kabura i Ebu Talibovog kubbeta okupljale bi se mase i tražile pomoć u otklanjanju nedaće koja ih je zahvatila. Ispred njih bi stajali u krajnjoj skrušenosti. Tako, ukoliko bi na tim mjestima potražili utočište lopov, uzurpator ili tiranin, niko im se ne bi suprotstavio, zbog toga što su smatrali da se ta mjesta trebaju posebno štovati.

Neprihvatljivo je bilo i ono što se čini kod kabura Mejmune u Serifu, majke pravovjernih, ili ispred kabura Hatidže, r.a. Pored njenog kabura je rađeno ono što ne smije prešutjeti musliman koji se nada Allahovoj milosti i spasu na Sudnjem danu. Žene su se miješale sa muškarcima, činili su bestidnosti i druga ružna i odvratna djela koja ne može opravdati niko ko u sebi ima trun imana. Tako je bilo sa svim kaburima koje su štovali u Allahovoj svetoj zemlji, Mekki Časnoj.

U Taifu se nalazio mezar Ibn Abbasa, r.a., pored kojeg su činjeni razni oblici širka. Sve ono što ne prihvataju srca Allahovih iskrenih robova, što odbacuju kur'anski ajeti i pouzdani hadisi najodabranijeg Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.* Tako bi pored tog kabura stajala osoba, skrušeno tražeći pomoć, moleći izbavljenje i iskazivala najiskreniju ljubav onome ko je pokopan ispod te građevine i u tom mezaru. To je bila ljubav robovanja, zavjeta i žrtve.

Većina podanika i svjetine na pijacama bi govorila: "Danas se oslanjam na Tebe Allahu, i na tebe Ibn Abbase!" Od njega su tražili opskrbu (*nafaku*), pomoć i otklanjanje štete. Spominje Muhammed ibn el-Hasen en-Nu'ajmi ez-Zubejdi da je neki čovjek, nakon što se uvjerio kakve sve vrste širka ljudi u Taifu čine, rekao: "Stanovnici Taifa ne poznaju Allaha! Oni poznaju Ibn Abbasa!", na što mu je odgovorio jedan ko pretendira da bude učenjak: "Dosta im je što znaju Ibn Abbasa, jer on zna Allaha!"

Pogledaj u ovaj kobni širk i pregonjenje. Usporedi ga sa riječima Uzvišenog:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾

A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. (El-Bekare, 186.);

ili sa riječima:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾

Džamije su Allaha radi, i ne molite se, pored Allaha, nikome! (El-Džinn, 18.)

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* prokleo je židove i kršćane zbog toga što su kabure svojih vjerovjesnika pretvorili u bogomolje[35], a Allaha udaljili iz njih. Šta je tek sa onima koji obožavaju dobre Allahove robove i njima se mimo Allaha mole, kada su tekstovi o tome općepoznati učenim ljudima.

Slični običaji su bili prisutni i u Medini Časnoj, neka je najljepši salavat i selam na njene stanovnike. U luci u Džiddi nalazimo vrhunac zablude: kabur za koji su tvrdili da je hazreti Havve. Tako su im to prikazali pojedini šejtani.

Pretjerivalo se i sa veličanjem svetišta El-Alevi. Dolazilo se do njega sa strahom i nadom. Dogodilo se nekom trgovcu da je bankrotirao i tako izgubio mnogo novca kojeg je uzeo od Indijaca i drugih. Bilo je to 1210. godine. Taj trgovac pobježe u svetište El-Alevi, tamo se molio, tražio utočište i spas. Vlasnici izgubljenog bogatstva, prvaci i vladari se nisu odvažili da ga napadnu u tom svetištu. Potom se skupila grupa uglednih ljudi i dogovorili su se da on svoj dug otplaćuje dugi niz godina na rate. Da nas Allah sačuva od poigravanja griješnika i šejtana.

U pokrajinama Egipta Saidi i Fajjumi također su se ustalile razne vrste širka. Obožavanja kipova i elemenata faraonizma bilo je toliko da u ovoj knjizi nema mjesta da se to sve opiše.

35 Muslim, 530., Ahmed, 8788. Ulema o tačnosti ovog hadisa kaže: "Lanac prenosilaca mu je pouzdan i odgovara uvjetima koje su postavili El-Buhari i Muslim".

Posebno se narod okupljao kod svetišta zvanog Ahmed el-Bedevi i njemu sličnih svetišta. U njima su iskazali toliku dozu džahilijjeta prema svojim božanstvima koja nije zabilježena ni za vrijeme bilo kojeg egipatskog faraona ili kaldejskog kralja.

Jedni su govorili: "Svemirom vladaju sedmerica", drugi: "četverica", neki su govorili: "duhovni pol kome se vraćaju", većina je govorila: "To je stvar dogovora između nekoliko njih koji polažu pravo na to". Pa neka je Allah veoma visoko i Uzvišen od onoga što Mu takvi pripisuju:

﴿ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِن يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ﴾

Kako krupna riječ izlazi iz usta njihovih! Oni ne govore drugo do neistinu! (El-Kehf, 5.)

Dozvoljavali su na tim svetištima činjenje raznih razvratnih djela koja nije moguće ni nabrojati. To su zasnivali na pričama (*hikajama*) i legendama koje ne može prihvatiti osoba sa imalo intelektualne sposobnosti, a kamoli osoba koja poznaje Tekstove.

Prema gotovo istoj praksi postupalo se u Jemenu. U San'au, Bur'u, Meha'u i drugim jemenskim gradovima činila su se takva djela koja zdrav razum teško može pojmiti. U Hadramevtu, Šedžeru, Adani i Jafiu dešavalo se ono što je mučno i slušati. Tamo su neki govorili: "Nešto za Allaha, o Ajderusu! Nešto za Allaha, o ti koji oživljavaš duše!"

U Nedžranu su se dešavala velika šejtanova poigravanja i skidanje povodca vjere, što je bilo ulemi toga vremena dobro poznato. Tako je bilo i sa njihovim vođom koga su nazivali "sejjid". Otišli su tako daleko u poslušnosti, pokornosti i pregonjenju prema njemu da ih je to iz okvira vjerovanja i islama odvelo u obožavanje kipova i idola:

﴿ اتَّخَذُواْ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُواْ إِلاَّ لِيَعْبُدُواْ إِلَـهًا وَاحِدًا لاَّ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina, a naređeno im je da se samo jednom Bogu klanjaju - nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu ravnim smatraju. (Et-Tevbe, 31.)

Ništa drukčije nije bilo ni u Halepu, Damasku i drugim gradovima u Šamu. I u njima se nalazilo mnoštvo svetišta i kumira, koji su korišteni kao navodna sredstva približavanja Allahu, ali su u suštini bili različiti vidovi nevjerstava umrljanih idolatrijskim mnogoboštvom.

Tako je bilo u Mosulu i kurdskim pokrajinama u kojima su se udomaćili razni oblici širka, griješenja i nereda. U Iraku se more širka svuda raširilo i kod njih je poznato svetište El-Husejni. Rafidije (*ši'ije*) su ga smatrali idolom, pa čak i Gospodarom (Bogom) upraviteljem. Pomoću njega su na scenu vratili vatropoklonstvo (*zoroastrizam*), oživjeli hram prijeislamskih božanstava Lata i Uzza'a i stanje kakvo je vladalo u prijeislamskom (*džahilijjetskom*) periodu.

Ista slika mogla se vidjeti na svetištima Abbasa, Alije, Ebu Hanife, Ma'rufa el-Kerhija, šejha Abdu-l-Kadira. Bilo da je riječ o ši'ijama ili sunnijama, bili su iskušani ovim svetištima. Nije im bilo poznato pravo koje pripada isključivo Allahu Svemogućem i Jedinom."

"Ovakve pojave, nevjerstva i izmišljotina u vjeri odbacila je ulema i vjernici žestoko se usprotivivši onima koji ih čine. Označili su one koji ih čine kao ljude koji su izgubili vezu sa islamom i imanom. Kada su, međutim, neznalice postali većina, pokidale su se njihove veze sa islamom. U tome su im pomogli nesretnici među prvacima, vladarima, neukim pristalicama, pa ih je na kraju počeo slijediti obični svijet i nisu osjećali da je to što ih je zadesilo prekršaj i proturječje u Allahovoj vjeri, koju je On odabrao za Svoje posebne robove i evlije[36]".

Na kraju, o Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, kaže: "Suprotstavio se, Allah mu se smilovao, svakome ko je odstupio od ovog Puta i slijedio put iskrivljavanja i zanemarivanja (vjere), bez obzira na vrstu njihove novotarije i pravca kojem su pripadali. Analizirao je njihove izjave slijedeći pri tome, Allah mu se smilovao, u skladu s Hadisom, ono na čemu su bili prvi muslimani, sljedbenici znanja i vjerovanja, te postupke muslimana iz najodabranijih stoljeća.

Nije se, Allah mu se smilovao, osvrtao na bilo šta drugo; na filozofsku analogiju, džehmijsko nepriznavanje Allahovih svojstava (*ta'til*), otpadništvo onih koji vjeruju u panteizam i slijeđenje tumačenja Allahovih svojstava u prenesenom značenju (*te'vil*). Pojasnio je vjerovanje prvih muslimana, nakon što se ono gotovo iskorijenilo

36 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/378-387., sa blago izmijenjenim i skraćenim citatima.

i nestalo, tako da ga je poznavao samo mali broj seljaka i pustinjaka u kojima se sačuvao ostatak neiskvarene ljudske prirode (*fitre*). Ta priroda može ostati u vrijeme kada je islam nepoznat i u periodu između dva poslanika. Istupio je i sa pozivom u sve što podrazumijeva i na šta obavezuje tevhid, a to je: obaveza obožavanja jedino Allaha koji nema sudruga i odbacivanje svega drugog kao što su idoli i božanstva, i negiranje mogućnosti da se ibadet iskazuje bilo kome ko se obožava mimo Allaha.[37]"

Suprotstavio se okrutnim prvacima pustinje, seoskim i drugim vođama koji su se osmjelili da praštaju drumsko razbojništvo, ubistva i pljačkanje. Tako je bilo sve dok se nije uspostavila pravda i sigurnost, dok se vjera nije ukorijenila i postala stabilna, dok je nisu prihvatili svi koje je obuhvatila vlast u Nedždu ili drugim pokrajinama, pa neka je Allahu na tome hvala. Podsjećanje na ovo spada u blagodat koju je Allah podario vjernicima i na što ih je podsjetio još od vremena slanja vjerovjesnika i poslanika".[38]

Ismail Dehlevi u svojoj knjizi "Risaletu-t-tevhid" opisuje stanje muslimana općenito, a posebno onih u Indiji. U djelu pod naslovom "Strahota iskušenja širka i neznanja prisutnog kod ljudi", kaže: "Znaj da se širk uvukao u ljude ovog vremena i raširio. Istinski tevhid postao je prava rijetkost. Većini ljudi uopće nije poznato značenje širka. Oni tvrde da posjeduju iman, uprkos činjenici da su direktno upleteni u širk i njime zagađeni. Veoma je važno, prije bilo čega drugog, da ljudi spoznaju značenje pojmova širka i tevhida i da znaju šta o njima kaže Kur'an i Sunnet.[39]" Zatim pod naslovom "Pojava širka i njegovi različiti oblici", kaže: "Primijetno je danas da mnogi ljudi prilikom sušne i oskudne godine traže pomoć od šejhova, vjerovjesnika, imama, šehida, meleka i džinna. Mole ih i dozivajući ih njihovim imenima od njih traže da im dadnu ono što im treba. Njima se zavjetuju i prinose kurbane kako bi im pomogli u ispunjenju potreba i želja. U toj svojoj ambiciji otklanjanja nedaća, vrlo često su svoju djecu pridodavali njima, tako da su neki od njih svoju djecu nazivali sa "Abdu-n-nebijj[40]".[41]

37 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/454-455.
38 *Isto*, 1/454, skraćeno.
39 *Risaletu-t-tevhid*, 25.
40 Što bi u prijevodu značilo "Poslanikov rob", op. prev.
41 *Risaletu-t-tevhid*, 25-26.

Općenito gledano, ova ponižavajuća stvarnost, navedeni i slični razlozi bili su dovoljni razlozi, koji su ujedno i dio Allahovih nepromjenljivih zakonitosti, ali i šeri'atski razlozi odazivanja Allahovom imperativu. Sve to je nužno nametalo potrebu osnivanja sveopćeg reformatorskog pokreta, utemeljenog na obnovi vjere i oživljavanju onoga što je od nje zamrlo. Morala se izvršiti reforma stanja Ummeta u svim oblastima života: u vjerovanju, robovanju, nauci, vlasti, ekonomiji i društvu. Zbir svega toga bila je iskrenost ibadeta Allahu Jedinom i rad po onome što podrazumijeva svjedočenje da nema drugog božanstva osim Allaha i da je Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem,* Allahov Poslanik.

Pojavio se ovaj blagoslovljeni pokret kao najbolja potvrda Allahovog obećanja o obnavljanju vjere, pomaganja mu'mina i istrajnosti skupine iz ovog Ummeta na istini do Sudnjeg dana.

Ne treba posebno naglašavati da se ovaj najveći cilj ne može dogoditi u stvarnosti, niti može biti legitimne obnove bez znanja, *da've* (aktivnosti pozivanja u vjeru), naređivanja dobra i zabranjivanja zla, nastojanja, truda, borbe, vlasti i države, bez svih legitimnih sredstava koja su nužnost nastanka bilo kojeg principa ili pojave u svakom narodu, na svakom mjestu i vremenu.

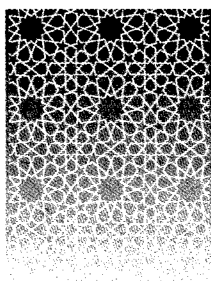
Pojava koja je zasnovana na Božanskom programu, vjerovjesničkom naslijeđu, Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem,* praksi i putu prvih muslimana - najprječa je da se pojavi i istakne. Pomoću nje udahnjuje se islamu, muslimanima i čovječanstvu nada kojom teži ka postizanju sreće i širenju pravde putem Zakona Allaha Mudrog i Sveznajućeg.

INTEGRALNOST PROGRAMA REFORMATORSKOG POKRETA I DRŽAVE

S obzirom da program reformatorskog pokreta predstavlja islam, istinitu vjeru, on se zbog toga odlikuje cjelovitošću i integracijom fundamenata i krajnjih ciljeva. Program predstavlja suštinsko značenje islama i Sunneta, počiva na ostvarenju cijele vjere putem tevhida, uspostavljanjem vjerskih obaveza (*fardova*), šeri'atskih normi, sudstva, naređivanja dobra i zabranjivanja zla, i općenito, svega što se tiče vjere. Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici iskoristili su sva legitimna sredstva u ostvarenju ovih uzvišenih ciljeva. Počeli su od podučavanja i izučavanja vjere u segmentu vjerovanja, propisa i ponašanja (moral). Tome su pozivali na mudar način i lijepim savjetom, koristeći se obrazovanjem, nastavnim procesom, hutbama, pisanjem, slanjem pisama, učitelja, aktivista, knjiga, slanjem i primanjem delegacija, a sve sa ciljem da se obznane i objasne načela pokreta i njegovi strateški ciljevi, da se odgovori na sve nedoumice, sumnje i nejasnoće prisutne kod mnogih pristalica, protivnika, neopredijeljenih i ostalih osoba. Sve to je nametalo potrebu nastanka snažnog naučnog i književnog progresa, odnosno proze, pjesništva, govorništva i bogatog naučnog dijaloga.

To će kasnije prerasti u osnivanje društva čvrsto povezanog sa vjerom, u kome je vidljivo prisustvo Sunneta i u kome se postupa po *Šeri'atu*. Tako će nastati islamska država sa snažnom vjerskom, političkom, ekonomskom i vojnom komponentom koja će biti u stanju zaštititi ovaj pokret i državu, braniti svoja i legitimna prava svojih građana.

Zatim će se otići dalje u integraciji, pa će nastati najveći reformatorski pokret putem kojeg će se obznaniti vjera, učvrstiti i raširiti cijelim svijetom, onako kako je to naredio Allah, a sve sa ciljem da cijela vjera pripada samo Allahu.

DRUGO POGLAVLJE

U programu imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika je odgovor na optužbe

RAZMATRANJE OPTUŽBI I PROGRAMA

STAVOVI PROGRAMA IMAMA MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA I NJEGOVIH SLJEDBENIKA USKLAĐENI SU SA PROGRAMOM PRVIH MUSLIMANA

PRIKAZ STAVAKA NJIHOVOG PROGRAMA U VJERI I SLIJEĐENJU PUTA PRVIH MUSLIMANA

Prvi stavak: Imamovo pojašnjenje vjerovanja (akide) i odgovor njegovim protivnicima
Drugi stavak: Prikaz programa vođa pokreta i države poslije njega

PRIJAŠNJA I SADAŠNJA SVJEDOČENJA LJUDI U PRILOG POKRETA

1. Program prihvatanja znanja (izvori vjere i sistem argumentacije) jeste program sljedbenika Sunneta;
2. Poštivanje i uvažavanje uleme.

DETALJNI PRIKAZ METODA U VJEROVANJU (AKIDI) I OPONAŠANJE VJEROVANJA PRVIH MUSLIMANA:

- Slijeđenje pravca spašene grupe iz ehli-sunnetskog učenja;
- Stavovi u vezi sa imanom;
- Vjerovanje u Allahova imena i svojstva;
- Odbacivanje potvore otjelovljenja (tedžsima);
- Vjerovanje u Kur'an;
- Vjerovanje u meleke, objave i vjerovjesnike;
- Vjerovanje u Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, prava koja mu pripadaju i njegove posebnosti;
- Pobijanje neosnovanih tvrdnji protivnika o tome da Imam injegovi sljedbenici umanjuju prava Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*;
- Pobijanje izmišljotine da je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab indirektno tvrdio da mu je dato poslanstvo;

- Vjerovanje u Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem,* zagovorništvo (šefa'at);
- Vjerovanje u vezi s Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem,* porodicom (Alu Bejt);
- Vjerovanje u vezi s ashabima;
- Vjerovanje u vezi sa zagovorništvom (šefa'at) općenito;
- Vjerovanje u vezi sa Sudnjim danom, Džennetom, Džehennemom i viđenjem Allaha;
- Vjerovanje u sudbinu (kader);
- Vjerovanje u evlije i njihove keramete;
- Stav prema muslimanskim vladarima, poslušnosti i pokornosti prema njima;
- Stav prema muslimanima općenito;
- Stav prema počinitelju velikih grijeha;
- Stav prema džihadu i naređivanju dobra, a odvraćanju od zla;
- Mišljenje u vezi s idžtihadom i taklidom;
- Stav prema izmišljotinama u vjeri i njihovim sljedbenicima.

RAZMATRANJE OPTUŽBI I PROGRAMA

Svako ko pogleda izdvojene pojmove, sporedna pravila, naučno-teorijske propise i praktičnu primjenu svakog poziva ili principa, naći će u njima mnoštvo grješaka, propusta, čudnih postupaka, neobičnih izjava, pogrješnih sudova ili problematičnih i sumnjivih elemenata koje treba potkrijepiti, pojasniti, provjeriti ili detaljno iščitati, ukoliko se želi doći do naučnog stava koji smiruje duše.

Učeni i mudri ljudi, međutim, posjeduju naučno-racionalna mjerila i šeri'atske norme kojima mjere određene stvari.

Religije, načela, pravci i pokreti imaju svoja ubjeđenja, fundamente, principe, programe i pravila koja su izvor i mjera. Njima podliježu parcijalna pitanja, precizna pitanja, svaki pojedinačni postupak, iskaz, djelo, sud i stav. Ova pravila su autoritet, arbitar i zadnja instanca prilikom sukoba i razilaženja istomišljenika između sebe, istomišljenika i protivnika, istomišljenika i onih koji su s njima i koji nisu, onih koji prihvataju ili kritikuju.

Pokret imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba podliježe tim pravilima jer je riječ o čistom islamskom pozivu i nepatvorenom selefizmu, odnosno putu prvih muslimana. Arbitar u neslaganjima tog pokreta sa njegovim protivnicima je: Kur'an, Sunnet i praksa prvih muslimana. Pojasnio sam da se optužbe uperene protiv pokreta mogu podijeliti u tri kategorije:

a) Očita laž, potvora i kleveta. U ovoj studiji je spomenuto mnogo toga;

b) Ono što nije nužno neophodno, ili je sumnjivo, ili je pogrješan komentar nečega što miješa istinu sa neistinom i što treba podvrguti kur'ansko-sunnetskim tekstovima, prihvaćenim pravilima među učenim ljudima i metodologiji na kojoj počiva ovaj pokret;

c) Grješke, prijestupi i posrtanja na kojima nije zasnovana metodologija pokreta (*da've*), ili pogrješne i nepreferirajuće procjene (*idžtihad*) pojedine uleme, vladara, neukih ljudi ili onih koji se dovode u vezu sa ovim pokretom. Mnoge sumnje i optužbe za koje se hvataju protivnici i putem kojih napadaju Imama, njegove sljedbenike i njegov pokret upravo pripadaju ovoj kategoriji.

Polazeći od toga, ovo poglavlje sam posebno posvetio pojašnjenju programa imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika. Pojasnio sam da je on samo nastavak puta prvih muslimana, a koji je zasnovan na: oslanjanju na Kur'an i ono što je vjerodostojno od hadisa, a prema razumijevanju prvih muslimana – ashaba, tabi'ina i imama ehli-sunnetskog učenja. To je program primanja vjere i argumentacije, znanja i djela. Slijeđenjem njihovih tragova i oponašanjem njihove prakse postiže se put vjernika. Allah je zaprijetio svima koji ne budu išli tim putem riječima:

﴿ وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴾

Onoga ko se suprotstavi Poslaniku, a poznat mu je Pravi put, i koji pođe putem koji nije put vjernika, pustićemo da čini šta hoće, i bacićemo ga u Džehennem - a užasno je on boravište! (En-Nisa, 115.)

Ovdje sam izložio taj program da bude pravilo i mjera vrjednovanja reformatorskog pokreta, da pojasni do koje granice je nanesena nepravda i šteta ovom pokretu i njegovim sljedbenicima, putem raznih optužbi koje su rečene i prisutne kod mnogih. I ne samo to, nego da se vidi sva pakost i laž nekih protivnika i onih koji su im povjerovali, bez ikakve provjere i analize programa i postulata na kojima se temelji i počiva kritika i vrjednovanje, i bez najmanjeg uvažavanja stanja i realnosti u kojem se nalaze ovaj pokret i njegovi sljedbenici.

STAVOVI PROGRAMA IMAMA MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA I NJEGOVIH SLJEDBENIKA USKLAĐENI SU SA PROGRAMOM PRVIH MUSLIMANA

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, njegovi sljedbenici, pripadnici ehli-sunnetskog učenja, nekada i danas, ni po čemu se posebno ne razlikuju u islamu, ni doktrinarno (*akaidološki*) ni programski, od ostalih muslimana.

Njihov iskaz o fundamentima vjere, o onome što je u njoj kategorično i neosporno, jedan je iskaz. Po pitanju sastavnih dijelova imana (vjerovanja), stubova islama, uvjeta i onoga što se podrazumijeva pod islamom, također postoji jedinstven iskaz.

O Allahovim imenima, svojstvima i djelima; o pitanjima imana, Allahovih imena, propisa i sudbine; o pravima koja pripadaju Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovoj porodici; o šefa'atu i viđenju Allaha; o ashabima, imametu, evlijama, dobrim ljudima i općenito o vjernicima; o poslušnosti i pokornosti u dobru; o džihadu, naređivanju dobra i zabranjivanju zla; o kategoričkim propisima i pravilima (*adabima*) lijepog ponašanja i o njima sličnim pitanjima saglasni su stavovi pokreta i prvih muslimana u vjerovanju, znanju, djelu i odnosu prema drugom. Prvi muslimani ehli-sunnetskog učenja i Imam reformatorskog pokreta i njegovi sljedbenici saglasni su oko ovih fundamenata. Oni su temelji vjere i ubjeđenja. Upravo zato, svako ko pogleda izjave imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, uleme ovog pokreta i onih koji slijede njihov ehli-sunnetski pravac bit će siguran da oni predstavljaju put prvih muslimana u ubjeđenju, djelu i načinu ophođenja prema drugima.

Zbog toga nalazimo da protivnici (pristaše hirova, razdora i izmišljotina) etiketiraju svakoga ko slijedi metod prvih muslimana ehli-sunneta kao vehabiju. To je, Allahu hvala, neprocjenjiva preporuka i pohvala od strane protivnika, jer su počeli vehabijom nazivati svakoga ko se čvrsto pridržava Sunneta i puta prvih muslimana.

Neoborive činjenice dokazuju da su sve tvrdnje protivnika Sunneta, pristaša izmišljotina, prohtjeva i razdora, a prema kojima

su Imam i njegovi sljedbenici došli sa novotarijama u vjeri, *petim mezhebom*, da su ekstremisti i fanatici ili da su *haridžije* i tome slično - najbeskrupoloznija laž. Suština ovog pokreta, njegov program i realnost (njegov Imam, ulema, država i sljedbenici, kao i njegovi tragovi, pisana djela i sve drugo) ukazuje suprotno tvrdnjama protivnika i nepoznavalaca njegove biti. Ko želi znati istinu neka se vrati svemu tome, ili bar dijelu toga. Neka objektivno, utemeljeno i pravedno razmisli, prouči i pogleda ovo pitanje.

Doći će, ako se spasi od pristrasnosti, do onoga do čega su došli objektivni istraživači i neovisni mislioci, naučnici i drugi. Njihova svjedočanstva o tome spomenut ću, inša Allah, na kraju ove knjige.

Jednom riječju, najjasniji znakovi ovog programa na kojem je izgrađen ovaj pokret, i koji, Allahu hvala, još uvijek to jesu, su slijedeći:

1. Potpuni ulazak u vjeru i primjena cjelovitosti islama kao životnog programa u vjerovanju, propisima, nauci, praksi i odnosima u životu pojedinca, društva, države, Ummeta i cijelog čovječanstva;

2. Ispravnost izvora iz kojih se crpi vjera i metode argumentacije, zahvaljujući oslanjanju na Kur'an, vjerodostojni Sunnet i tragove prvih muslimana u ispravnom šeri'atskom metodu;

3. Provođenje i slijeđenje pravca prvih muslimana i puta vjernika ehli-sunnetskog učenja;

4. Postizanje krajnjih intencija vjere kao što su tevhid, Sunnet, moralnost i pravda, a neutraliziranje svega što je suprotno tome, poput raznih oblika širka, izmišljotina, gnusoba i nepravde. Težnja ka svemu što čovjeka čini sretnim i dolikuje njegovom dostojanstvu na Ovom i Budućem svijetu;

5. Izvršavanje obaveze iskrenog odnosa prema Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, vođama muslimana i općenito svim muslimanima onako kako je to oporučio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, u vjerodostojnom hadisu: *"Vjera je iskren odnos." "Prema kome, Allahov Poslaniče", rekosmo. Reče: "Prema Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, vođama muslimana i općenito svim muslimanima."*[42]

42 Muslim, 196., Ebu Davud, 4944., En-Nesai, 2/186, od prenosioca Temima ed-Darija, r.a.

6. Pripremanje za Sudnji dan, pobjeda Džennetom i vječnim uživanjima koja se neće postići bez Allahovog zadovoljstva, pokornosti Njemu i Njegovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i onima koji slijede Njegov *Šeri'at*. Kao što Uzvišeni u suri El-'Asr kaže:

﴿ وَالْعَصْرِ ۞ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۞ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴾

Tako mi vremena - čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje. (El-'Asr, 1-3.)

U slijedećim studijama spomenut ćemo, općenito i detaljno, da su imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici u vjeri, općenito i parcijalno, slijedili pravac ispravnih prethodnika. Molim Uzvišenog Allaha da nas pomogne.

PRIKAZ NJIHOVOG PROGRAMA U VJERI I SLIJEĐENJU PUTA PRVIH MUSLIMANA

Prvi stavak: ***Imamovo pojašnjenje vjerovanja (akide) i odgovor njegovim protivnicima***

Sagledavajući razmjere rasprave u koju su, nošeni hirom ili neznanjem, ili oboma, zagazili pojedinci govoreći o vjerovanju Imama i njegovom programu, te podvale, optužbe i tvrdnje izrečene protiv njega, njegovog pokreta i pristalica; ovdje ću citirati jedan Imamov traktat. Sam Imam u njemu definira svoje vjerovanje, program i stav glede mnogih optužbi i tvrdnji protiv njega. Ovaj traktat uputio je stanovnicima pokrajine Kasim. U njemu je pisalo:

[Njegovo slijeđenje ehli-sunnetskog vjerovanja][43]

"Bismillahi-r-Rahmani-r-Rahim

Uzimam Allaha za svjedoka i oko mene prisutne meleke i uzimam vas za svjedoke u slijedećoj istini: Zaista vjerujem u ono u šta je vjerovala spašena ehli-sunnetska skupina (sastavni dijelovi vjerovanja), vjerujem u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, u proživljenje poslije smrti i vjerujem u sudbinu, bila ona dobra ili loša. (Svojstva Uzvišenog Allaha) Vjerovanje u Allaha je: Vjerovanje u ono čime je On opisao Sebe u Svojoj Knjizi i jezikom Svoga Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* bez ikakvog odstupanja (*tahrifa*) i negiranje Allahovih svojstava (*ta'tila*). Vjerujem da Uzvišenom Allahu nema ništa slično i da On sve čuje i sve vidi. Ne negiram ono čime je on Sebe opisao, niti izmiještam riječi sa njihovog mjesta, niti ne vjerujem u Njegova imena i ajete. Ne postavljam pitanje "kako", niti uporeďujem Njegova svojstva sa svojstvima Njegovih stvorenja, zato što Njemu nema ničega ravnog, On nema sudruga niti se može uspoređivati sa Svojim stvorenjima.

43 Ovdje prenosim cijeli traktat iz djela *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/35., između dvije zagrade sam, radi pojašnjenja, dodao naslove.

On Slavljeni najbolje poznaje Sebe i druge, najiskrenije govori i najljepšeg je govora. Sebe je uzdigao od svega čime Ga opisuju oponenti iz redova onih koji Njegovim atributima određuju formu (kakvoću) i porede ih s ljudskim atributima. Sebe je uzdigao i od onih koji Mu osporavuju ono što Mu niječu, oni koji te atribute iskrivljuju i negiraju. Kaže Uzvišeni:

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ۞ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ۞ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Veličanstven je Gospodar tvoj, Dostojanstveni, i daleko od onoga kako Ga predstavljaju oni! - i mir poslanicima i hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova! (Es-Saffat, 180-182.)

[objašnjenje srednjeg ehli-sunnetskog puta]

"Spašena grupa su: srednji put po pitanju Njegovih djela, između kaderija i džebrija. Oni su po pitanju Allahove prijetnje srednji put, između *murdžija* i *ve'idija*. Oni su u odnosu na vjerovanje i vjeru srednji put, između *harurija* i *mu'tezila*, između *murdžija* i *džehmija*. I oni su u odnosu prema ashabima Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, sredina, između *rafidija* i *haridžija*."

[objašnjenje čvrstog pridržavanja vjerovanja prvih muslimana o Kur'anu]

"Vjerujem da je Kur'an Allahov govor, objavljen i nestvoren. Od Njeg počinje i Njemu se vraća. On je njime stvarno govorio. Spustio ga je Svome robu i poslaniku, onome kome je povjerio Svoju objavu (*vahj*) i ko je bio izaslanik između Njega i Njegovih robova, našem poslaniku Muhammedu, *sallallahu alejhi ve sellem*."

[potvrđivanje istine o sudbini]

"I vjerujem da Uzvišeni Allah radi ono što hoće, da ništa ne bude bez Njegove volje, da ništa ne može izaći izvan Njegovog htijenja. Ništa u svijetu ne može izaći izvan Njegovog određenja, niti se može uraditi bez Njegovog planiranja. Niko ne može skrenuti sa određene sudbine, niti iko može prekoračiti ono što mu je napisano na Ploči ispisanoj."

[vjerovanje (*akida*) u dešavanja nakon smrti]

"Ubjeđenja sam i vjerujem u sve o čemu je obavijestio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, da će biti poslije smrti. Vjerujem u kabursko iskušenje i nagradu, i u vraćanje duša u tijela, pa će ljudi ustati pred Gospodarom svjetova, bosi, goli, neosunnećeni. Sunce će im se vrlo nisko spustiti, postavit će se vaga i njome će se djela ljudi vagati:

﴿ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۞ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴾

Oni čija dobra djela budu teška, oni će želje svoje ostvariti, a oni čija dobra djela budu lahka, oni će posve izgubljeni biti, u Džehennemu će vječno boraviti. (El-Mu'minun, 102-103.)

Raširiće se knjige ispisane, pa će je jedni uzeti desnom, a drugi lijevom rukom."

[vjerovanje (*akida*) u Vrelo (*havd*) našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*]

"I vjerujem u postojanje Vrela našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, na mjestu suđenja na Sudnjem danu. Voda mu je bjelja od mlijeka, a slađa od meda. Broj njegovih posuda poput je zvijezda na nebesima. Ko se samo jednom s njega napije, taj nikad više neće ožednjeti. I vjerujem da je sirat-ćuprija postavljena iznad ivica Džehennema, ljudi će je brzo prijeći shodno veličini svojih djela."

[vjerovanje (*akida*) u zagovorništvo (*šefa'at*) našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*]

"I vjerujem u zagovorništvo Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, da je on prvi koji će se zauzeti (*šafi'*) i prvi koji će prihvatiti da bude zagovornik (*mušeffe'*). Zagovorništvo Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, mogu negirati jedino pristalice izmišljotina i zabluda. Ali, zagovorništvo će biti samo poslije dopuštenja i zadovoljstva, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى ﴾

I oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati. (El-Enbija', 28.);

﴿ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ ﴾

Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! (El-Bekare, 255.);

﴿ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللهُ لِمَن يَشَاء وَيَرْضَى ﴾

A koliko na nebesima ima meleka čije posredovanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće i u korist onoga s kojim je zadovoljan. (En-Nedžm, 26.)

A On nije zadovoljan ničim drugim osim tevhidom, niti će dati dopuštenje ikome osim pristalicama tevhida. Što se tiče mnogobožaca (*mušrika*), oni neće imati pravo na zagovorništvo (*šefa'at*), kao što kaže Uzvišeni:

﴿ فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴾

Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi." (El-Muddesir, 48.)

[vjerovanje (*akida*) u Džennet, Džehennem i viđenje Allaha]

"Vjerujem da su Džennet i Džehennem stvoreni, da sada postoje i da to dvoje nikada neće nestati. I vjerujem da će vjernici očima svojim vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu, kao što vide mjesec u uštapu. Neće ih ništa ometati u tome da Ga vide."

[vjerovanje (*akida*) da je poslanstvo okončano sa Muhammedom, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovom objavom i njegovim, *sallallahu alejhi ve sellem*, poslanstvom]

"I vjerujem da je naš Poslanik Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*, pečat svih vjerovjesnika i poslanika. Ne može biti ispravno vjerovanje čovjeka dok ne povjeruje u njegov poslanički (*risale*) i vjerovjesnički (*nubuvve*) status."

[vjerovanje (*akida*) u ashabe i majke pravovjernih]

"I da je najbolji u njegovom Ummetu Ebu Bekr es-Siddik, pa Omer el-Faruk, pa Osman Zu-n-Nurejn, pa Alija el-Murteda. Zatim dolaze ostali od Deseterice, pa učesnici Bedra, pa učesnici prisege pod drvetom zvane Er-Ridvan, pa ostali ashabi. Volim (smatram prijateljima) ashabe Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, spominjem ih po dobru, Allaha molim da bude zadovoljan s njima, za njih činim *istigfar*, držim se podalje od spominjanja njihovih mahana, šutim o njihovim nesporazumima i ubijeđen sam u njihovu odabranost, postupajući po riječima Uzvišenog:

﴿ وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ ﴾

Oni koji poslije njih dolaze - govore: "Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv!" (El-Hašr, 10.)

I nastojim steći naklonost svih majki pravovjernih i otkloniti od njih svako zlo koje im pripisuju."

[vjerovanje (*akida*) u *evlije* i njihove *keramete*]

"Prihvatam keramete evlija i ono što imaju od otkrovljenja (*mukašefat*). Ali, njima ne pripada ništa od onoga što je isključivo Allahovo pravo (*hakk*) i od njih se ne smije tražiti ono što može učiniti jedino Uzvišeni Allah."

[vjerovanje (*akida*) u pogledu muslimana i o tome da ih on ne smatra nevjernicima]

"Ne svjedočim ni za jednog muslimana da je u Džennetu ili Vatri, osim za one za koje je posvjedočio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, ali se nadam za dobročinitelje i strahujem za griješnike. Nikoga od muslimana zbog učinjenog grijeha ne smatram nevjernikom, niti ikoga od njih isključujem iz okvira islama."

[vjerovanje (*akida*) u džihad sa muslimanima i obavljanje namaza za njima]

"Džihad smatram trajnim za svakim imamom, bio on dobročinitelj ili griješnik, a obavljanje namaza za njima dozvoljenim. Džihad postoji otkad je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, poslan i trajat će sve dok se zadnji pripadnici ovog Ummeta ne sukobe sa Dedždžalom. Njega ne može dokinuti ni nepravda tiranina ni pravda pravednog vladara."

[vjerovanje (*akida*) u poslušnost i pokornost muslimanskim liderima, imamima]

"Smatram obaveznim poslušnost i pokornost: muslimanskim liderima, dobrim ili pokvarenim, sve dok oni ne naređuju ono što je neposlušnost (grijeh) prema Uzvišenom Allahu. Onome koga izaberu za halifu (vladara), oko koga se ljudi okupe, s kim budu zadovoljni ili ko ih savlada sabljama pa postane halifa – obavezno je biti pokoran, a zabranjeno je (*haram*) boriti se protiv njega."

[stav naspram pristaša izmišljotina - *bid'ata*]

"Smatram da treba napustiti i distancirati se od pristaša izmišljotina dok se ne pokaju. O njima donosim svoj sud na osnovu onoga što vidim, a njihove namjere prepuštam Uzvišenom Allahu. Ubijeđen sam da je: Svaka novotarija u vjeri izmišljotina."

[vjerovanje (*akida*) u pogledu *imana*]

"Ubijeđen sam da je *iman* izjava jezikom, djelovanje udovima i ubjeđenje u srcu. Povećava se pokornošću, a smanjuje griješenjem. Sastoji se od više od sedamdeset dijelova, najuzvišeniji je *La ilahe illallah*, a najniži ukloniti sa puta ono što čini smetnju drugima. Smatram obaveznim naređivanje dobra i zabranjivanje zla, onako kako nam to propisuje čisti Muhammedov, *sallallahu alejhi ve sellem*, Šeri'at.

Ovo je sažetak vjerovanja, zapisah ga zaokupiranog uma, kako biste mogli pročitati ono što mislim. A Allah je garant onoga što govorimo."

[negiranje podmetanja i optužbi]

"Od vas nije skriveno da je do mene stigla poslanica koju je Sulejman ibn Suhajm[44] napisao o meni. Nju su primili i u nju povjerovali neki učeni ljudi među vama. Uzvišeni Allah zna da je taj čovjek podmetnuo mi i potvorio me za stvari koje ja nikada nisam rekao, niti mi je većina tih stvari ikad naumpala.

Te potvore su slijedeće:

1-[45] Njegova tvrdnja da ja negiram knjige koje su izvori četiri mezheba;

2- da govorim da ljudi šest stotina godina nisu ni na čemu;

3- da za sebe tvrdim da sam mudžtehid;

4- da izlazim iz okvira taklida;

5- da govorim da je razilaženje uleme kazna (nesreća);

6- da proglašavam nevjernicima one koji traže da se za njih zauzmu dobri;

7- da proglašavam nevjernikom Busajrija zbog njegovih riječi: "O najčasnije stvorenje";

8- da govorim: Kad bih bio u mogućnosti srušiti kubbe na Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, mezaru, srušio bih ga;

9- i kad bih bio u stanju da bi žlijeb za ispust vode s Ka'be učinio drvenim;

44 Jedan od prvih protivnika reformatorskog pokreta.

45 Redne brojeve sam ja stavio i ne nalaze se u originalu.

10- da smatram zabranjenim posjetu kabura Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*;

11- da ne dopuštam posjetu kabura roditelja i drugih ljudi;

12- da proglašavam nevjernikom svakoga ko se zakune nečim drugim mimo Allaha;

13- da smatram nevjernikom Ibn el-Farida i Ibn 'Arebija;

14- da spaljujem knjigu "Delailu-l-hajrat" i knjigu "Revdatu-r-rejahin" i da je nazivam "Revdatu-š-šejatin".

Moj odgovor na sva spomenuta pitanja glasi: Slavljen neka si Ti, ovo je velika potvora! Bilo je onih koji su prije potvorili Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, da je on vrijeđao Isaa, sina Merjeminog i da je vrijeđao dobre Allahove robove. Srca takvih su po potvori, laži i nevaljalom govoru slična njihovim srcima. Uzvišeni kaže:

﴿إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

Usuđuju se da laži izmišljaju samo oni koji u Allahove riječi ne vjeruju. (En-Nahl, 105.)

Potvorili su ga da je govorio: 'Meleki, Isa i Uzejr su u Vatri', pa je Allah o tome objavio:

﴿إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ﴾

A oni kojima smo još prije lijepu nagradu obećali, oni će od njega daleko biti." (El-Enbija', 101.)

[Imamova odbrana vlastitih iskaza koji su u skladu sa istinom i dokazom]

On kaže: "A što se tiče drugih pitanja, kao što su:

1- da kažem da se ne može upotpuniti vjerovanje jednog čovjeka ukoliko se ne poznaje značenje riječi *La ilahe illallah*;

2- da upoznajem svakoga ko mi dođe sa značenjem tih riječi;

3- da smatram nevjernikom svakoga ko se zavjetuje nečim preko čega se želi približiti nekom drugom mimo Uzvišenog Allaha, i ko radi toga čini određeni zavjet;

4- da je klanje (prinošenje žrtve) nekom drugom mimo Uzvišenog Allaha nevjerovanje, a prinesena žrtva haram.

Ova pitanja su istina i tačno je da ih tako definiram. Za njih imam neoborive dokaze iz Allahove Knjige, Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem,* Sunneta, izjava uleme koju treba slijediti, kao što su četverica imama. Ako mi Allah to olakša, pojasnit ću ih, inša Allah, u zasebnoj poslanici.

A zatim, znajte i dobro razmislite o riječima Uzvišenog:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ ﴾

O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite." (El-Hudžurat, 6.).[46]

Ova poslanica apsolutno dokazuje da je on bio ubjeđenja prvih muslimana *ehli-sunnetske* orijentacije, da je negirao sve lažne tvrdnje i fabricirane sumnje za koje su ga optužili njegovi protivnici. Imam je ponovio ovo vjerovanje, postupao po njemu i ophodio se na osnovu njega prema onima koji su ga podržavali i onima koji su bili protivnici. Negirao je i slične potvore. Sve to uradio je na osnovu dokaza i činjenica. Za sve što je govorio i radio imao je svjedoke u mnogim ljudima. Nismo pronašli, Allahu hvala, da iko može dokazati da je Imam postupao suprotno onome što je govorio i čemu je pozivao.

Drugi stavak: ***Prikaz programa vođa reformatorskog pokreta i države poslije njega***[47]

Izložit ću čitaocu model općeg programa poziva u vjeru, onako kako su ga pojasnili i zacrtali velikan među ulemom ovog pokreta šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i velikan među vladarima imam Su'ud ibn Abdu-l-Aziz ibn Muhammed. Riječ je o programu koji vjerno i u svim segmentima; vjerovanju, propisima i odnosima prema drugima predstavlja učenje prvih muslimana ehli-sunnetske orijentacije. U proglasu kojeg je šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab napisao, pobjednički i sa telbijom na usnama ulazeći u Mekku 1218. godine po hidžri garantirao je sigurnost stanovnicima Mekke.

46 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/37.

47 Ovaj dokumenat sam izložio veoma detaljno, jer on predstavlja širinu programa vjerovanja i programa odnosa prema drugima u mirnodopskim i ratnim prilikama, u pokretu i državi; što samo po sebi negira većinu izrečenih optužbi.

[Početak sa Bismillom i zahvalom]

Prvi znak postupanja po Sunnetu je počinjanje poslova sa Bismillom, zahvalom i salavatom na Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Rekao je:

"Bismillahi-r-Rahmani-r-Rahim

Hvala Allahu Gospodaru svijetova, neka je salavat i selam na našeg poslanika Muhammeda Povjerljivog, na njegovu porodicu, ashabe i sljedbenike."[48]

Zatim bi hvalio Allaha i zahvaljivao mu na snazi koju je podario sljedbenicima ehli-sunneta i što nisu ispoljavali one postupke koje su ispoljavali njihovi protivnici, kao što je oholost, umišljenost i drskost prema stvorenjima. Rekao je: "Mi smo članovi vojske monoteista, zato što nam je Allah, Njemu hvala, darovao i počastio nas ulaskom u Časnu Mekku, subotnjeg podneva, osmog muharrema, 1218. godine po hidžri."[49]

Postizanje sigurnosti i bezbijednosti za stanovnike Mekke i hadžije

Vodili su računa o pravu (*hakku*) Uzvišenog Allaha, veličali su znamenja Njegove vjere, zaustavljali su se kod Njegovih granica i vodili računa o pravima drugih ljudi, posebno stanovnika Bejtu-l-Harama. Nastojali su osigurati red, mir i toleranciju i voljeli su praštati onda kada su mogli kažnjavati, kao što je činio i sam Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*. Otuda nalazimo *emira* Su'uda kako se odaziva pozivu prvaka Mekke i njene uleme, pa i općenito svih njenih stanovnika da im garantira sigurnost i njihova prava. Učinio je to bez obzira na to što su oni bili odlučni opremiti vojsku i oružano se suprotstaviti sljedbenicima istine. A strah koji su u to vrijeme osjećale neke pristaše izmišljotina samo je manifestacija pomoći koju je Uzvišeni Allah obećao iskrenim i bogobojaznim vjernicima. Pouzdano se zna

48 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/222.
49 *Isto.*

da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* rekao: *"Potpomognut sam strahom koji je zahvatao one udaljene mjesec hoda od mene."*[50]

"Nakon što su prvaci Mekke, ulema i običan svijet zatražili od zapovjednika vojne (Su'uda) sigurnost (*eman*), iako su se ranije vođe hadžija i prvaci Mekke bili dogovorili da se oružano suprotstave, ili da se utabore u samom Haremu i na taj način ih spriječe da dođu do Ka'be, pa kada je krenula vojska monoteista (*muvehhida*) Uzvišeni Allah posla strah u njihova srca, te se oni razbježaše na sve strane tako da je svako od njih smatrao najvećim plijenom da je sačuvao živu glavu; tada emir dade sigurnost svima koji se nalazište u Časnom Haremu."[51]

Ulazak u Mekku u ihramima

Ušli su u Mekku u krajnjoj skrušenosti i pokornosti Uzvišenom Allahu. Obznanili su tevhid, onako kako je to učinio i sam Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem.* Nisu se koristili nikakvim izmišljotinama, novotarijama i ružnim djelima, koje su u ovakvim i sličnim situacijama činili mnogi drugi pobjednici. Nisu ušli u Mekku borbom, niti prolijevajući krv, kao što tvrde njihovi mnogi protivnici i nepoznavaoci prilika. "I ušli smo, naša parola bila je telbijja, sigurni, obrijanih i podašišanih glava, ne bojeći se nikoga od stvorenja, strahujući jedino od Vladara Sudnjeg dana."[52]

Lijepo ophođenje i disciplina u Mekki Časnoj

Prilikom ulaska u Mekku bili su krajnje mirni, disciplinirani i korektni. Samo su veličali znamenja Allahove vjere. Potpuno suprotno onome što im spočitavaju njihovi protivnici i nepoznavaoci suštine tvrdeći da su divljaci i neodgojene osobe. "Onog momenta kada je vojska ušla u Harem, usprkos brojnosti bili su veoma disciplinirani i krajnje uljudni. Nisu slomili nijedno drvo, niti su ulovili ijednu divljač."[53]

50 Dio hadisa kojeg prenosi Džabir, r.a., a bilježe ga El-Buhari, 1/93, 212., Muslim, 1163. Hadis je *mutevatir.* Vidi: *Irvau-l-galil,* 1/317.

51 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/222.

52 *Isto.*

53 *Isto,* 1/222-223.

Nisu se borili u Haremu

Nakon ulaska u Harem, bili su, suprotno onome što se o njima pročulo, veoma brižljivi u očuvanju svetosti Mekke i neprolijevanju muslimanske krvi. "I ne proliše krv, osim kurbana kojeg su sa sobom vodili ili životinja koje se na šeri'atski dozvoljen način mogu kao kurban zaklati."[54]

Pojašnjenje njihovog programa, onog čemu pozivaju i zbog čega se bore protiv drugih ljudi

Nakon obavljanja obreda hadždža nisu se sakrili od ljudi, niti su ih, kao što tvrde njihovi protivnici, silom prisilili da prihvate istinu. Javno su prezentirali svoj program i pojasnili pomoću dokaza i činjenica da su došli pomoći i obznaniti tevhid i Sunnet, a ukloniti i zabraniti sve oblike mnogoboštva i izmišljotina u vjeri. Došli su narediti dobro i zabraniti zlo, na način kako su to činili vjerovjesnici i što je bila praksa pečata vjerovjesnika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovih ashaba, tabi'ina i ispravnih prethodnika (*selefa*).

"Kada smo obavili *umru*, u nedjelju prije podne, okupili smo ljude. Emir je, Allah mu se smilovao, izložio ulemi ono što zahtijevamo od ljudi i zbog čega se borimo, a to je iskreno ispovijedanje *tevhida* jedino Allahu Uzvišenom. Upoznao ih je da između nas i njih nije bilo neslaganja, osim po dva osnova:

a) Iskreno ispovijedanje tevhida Allahu Uzvišenom, spoznaja vrsta ibadeta u čijem sastavu je dova, utvrđivanje pojma širka zbog kojeg su se ljudi borili protiv našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*. Njegov poziv je jedno kratko vremensko razdoblje poslanstva bio usmjeren samo na tevhid i ostavljanje širka, sve dok mu nisu propisana ostala četiri stuba islama.

b) Naređivanje dobra i zabranjivanje zla, od čega se kod njih zadržalo samo ime, bez jasnih tragova i forme."[55]

---

54 *Isto*.
55 *Isto*, 1/223.

Saglasnost učenjaka i prvaka Mekke i drugih krajeva u prihvatanju poziva istine i njihova prisega na to

Kada su učeni, razumni i mudri učenjaci Mekke, njene vođe i najugledniji građani čuli ono na čemu se temelji reformatorski pokret, čemu poziva i radi čega su došle njegove pristalice, kada su vidjeli jasnu, očitu i čistu istinu koja nije bila prekrivena nikakvim velom potvore, obmane i zablude – pokorili su se istini i objelodanjen im je put kojim im valja ići. "Oni su se s nama s odobrenjem složili u svemu što zagovaramo, općenito i parcijalno, i dali prisegu emiru u slijeđenju Knjige i Sunneta."[56]

Blagost prema ulemi i običnom svijetu i oprost

Prema svima su se odnosili blago i obazrivo. Nastavljen je dijalog, savjetovanje i podsjećanje među dvjema stranama. Emir Su'ud im je praštao i prema njima se odnosio blagonaklono. "Prihvatio ih je i svima oprostio, tako da se nikom od njih nije dogodila ni najmanja poteškoća. Neprestano je prema njima bio krajnje blag, posebno prema ulemi. Potencirali smo, tokom našeg zajedničkog i pojedinačnog sastajanja s njima da mi imamo: dokaze na kojima temeljimo svoje stavove i da od njih tražimo da nas posavjetuju, podsjete i pojasne nam istinu."[57]

Izražavanje spremnosti da se prihvati argumentirana istina

Emir Su'ud i ulema koja je bila s njim obznanili su platformu na kojoj se okupljaju muslimani: arbitar u sporu je Allahova Knjiga i Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem,* Sunnet. Spremni su prihvatiti istinu potkrijepljenu dokazima i nema nikakvog cijenkanja i pogađanja oko ovog usaglašenog principa. Nakon što su to prezentirali Mekkelijama i zatražili od njih da im arbitar u spornim pitanjima bude to pravilo, njima nije preostalo ništa dugo nego da se povinuju istini. "Upoznali smo ih: tako što im je emir tokom trajanja sastanka jasno naglasio da mi prihvatamo dokaze

56 *Isto.*
57 *Isto.*

samo ako su oni iz Allahove Knjige, Poslanikovog Sunneta, tradicije prvih muslimana, kao npr. prve četverice pravednih halifa, za koje nam je Hadisom naređeno da ih slijedimo: *"Držite se moga Sunneta i sunneta hulefai-rašidina poslije mene."*[58]; ili *četverice imama* mudžtehida i onih koji su od njih znanje uzeli tokom prva tri hidžretska stoljeća, na osnovu hadisa: *"Najbolji među vama su oni koji žive u mom vremenu, zatim oni koji će poslije njih doći, pa oni koji će poslije njih doći."*[59]

I upoznali smo ih s tim da mi idemo za istinom ma gdje ona bila, da slijedimo očiti i jasni dokaz, te da nas u tom slučaju ne zanima ukoliko se razlikujemo od onih koji su živjeli prije nas, i ništa nam u tome nisu prigovorili."[60]

Odluka o zabrani traženja pomoći od mrtvih i prihvatanje istine o tome

Potom su se upustili u raspravu sa ulemom Mekke o najspornijem pitanju između onih koji pozivaju Sunnetu i pristalica izmišljotina u vjeri. O pitanju koje je uvijek bilo kamen spoticanja između vjerovjesnika i njihovih sljedbenika, sa jedne, i njihovih protivnika, sa druge strane. To je pitanje raznih oblika mnogoboštva i izmišljotina u vjeri, od kojih je svakako i traženje pomoći od mrtvih. Kada su spomenute neke sumnje po tom pitanju, sljedbenici istine su na njih energično odgovorili neoborivim dokazima iz Kur'ana, Sunneta i prakse prvih muslimana. Na taj način je druga strana, Allahu hvala, prihvatila istinu.

"Rekli smo im da je vrijeme, da ukoliko imaju pri sebi neke sumnje po pitanju traženja pomoći od mrtvih, da nam to kažu. Pa su spomenuli jednu-dvije sumnje, na koje smo odgovorili apsolutno

58 Dio hadisa koji se prenosi od Irbada ibn Sarije, r.a. Bilježe ga Ebu Davud, 7/46, Et-Tirmizi, 2/112-113. i drugi. Vjerodostojnim ga smatraju mnogi, poput Tirmizija, Bezzara i Hakima. Vidi: *Irvau- galil,* 8/108., *Sahihu-l-džami',* 3312.

59 Dio hadisa koji se prenosi kao *merfu'* od Ibn Abbasa, a bilježe ga El-Buhari, 3650., i Muslim, 2533. Postoji njemu sličan hadis kojeg prenosi Imran ibn Husajn, a bilježe ga Et-Tirmizi, 2/35., 49. i Ibn Hibban, 2285. Lanac prenosilaca (*sened*) mu je ispravan prema Muslimovim kriterijima. Vidi: *Es-silsiletu-s-sahiha* od Albanija, 669.

60 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/223-224.

neupitnim dokazima iz Kur'ana i Sunneta, što su oni prihvatili i tome se povinovali. Niko od njih više nije imao sumnju i nedoumicu u to da je ono zbog čega smo se borili protiv drugih očita istina, i da tu nema ničeg spornog."[61]

Spremnost ljudi da prihvate istinu nakon što su je čuli i vidjeli

"Zakleli su nam se čvrstim zakletvama, iako nije traženo da to učine, da su njihova prsa i savjest posve spremna prihvatiti slijedeće: da pri sebi nemaju ni najmanju sumnju da svaka osoba koja kaže: O Allahov Poslaniče, o Ibn Abbasu, o Abdu-l-Kadire i druga stvorenja, tražeći time otklanjanje zla ili pribavljanje koristi, u svemu onome što može dati isključivo i samo Uzvišeni Allah, kao što je ozdravljenje bolesnom, pobjeda nad neprijateljem, sačuvanost od nevolje i tome slično; da je takva osoba: mnogobožac (*mušrik*) koji time čini najveći širk, za njegovu krv se ne odgovara, a njegov imetak prestaje biti svetinja, bez obzira na to što takva osoba vjeruje da je utjecajni činilac u kosmosu samo Allah Jedini. Takav se svojim dovama obraćao stvorenjima, tražeći od njih ozdravljenje i njihovu blizinu putem koje bi oni svojom tajnom pribavili mu od Uzvišenog Allaha ono što mu treba i bili njegovi zagovornici na Ahiretu."[62]

Možda će neko reći: To što se desilo da ulema Mekke prihvati istinu, posljedica je prisile, straha i pritisaka koji se čine u takvim situacijama.

Takvim odgovaramo na slijedeći način:

Nije bilo potrebe za strahom ni pritiscima s obzirom da su već bili zadobili sigurnost i uvjerili se u potpunu odgovornost i poštovanje od strane emira Su'uda. Sami su se zakleli čvrstom zakletvom, iako to nije traženo od njih, a riječ je o ulemi, samo je to dovoljan dokaz i sušta istina to da nisu bili prisiljeni. Situacija postaje jasnija doda li se tome činjenica da je to što su oni javno priznali i potvrdili, u svojoj osnovi istina oko koje nema spora, ali su je neprijatelji reformatorskog pokreta ljudima stalno predstavljali drugačijom. Sve to dešavalo se u atmosferi dijaloga i savjetovanja, a ne sa pozicije vlasti i nametanja, kao što pretpostavljaju neki.

---

61 *Isto.*
62 *Isto*, 1/224-225.

Razotkrivanje istine o turbetima i raznim oblicima širka pored njih

Objašnjeno je da je krajnji cilj ovog reformatorskog pokreta zapravo onaj isti veličanstveni cilj sa kojim su bili poslati vjerovjesnici i poslanici, a kome su se odazvali misionari i dobri Allahovi robovi. Taj cilj je iskreno robovanje Allahu Jedinom i oslobađanje ljudi od zala mnogoboštva, izmišljotina u vjeri i onoga što njima doprinosi.

"Što se tiče građevina napravljenih na kaburima dobrih ljudi, one su postale u ovom vremenu idoli koje posjećuju radi traženja pomoći. Pred njima se stoji skrušeno, u nevolji se dozivaju oni koji su ukopani u njima, baš kao što je bila praksa u džahilijjetu. Među njima su bili[63]: hanefijski muftija, šejh Abdu-l-Melik el-Kal'i, Hasan el-Magribi, malikijski muftija i Akil ibn Jahja el-Alevi. Nakon toga smo uklonuli sve što je iz počasti ili ubjeđenja obožavano, kao i ono od čega se očekivala korist ili pomoć zbog njegovog postojanja na kaburima i drugim mjestima. Tako smo činili sve dok sa tog časnog mjesta nije uklonjen i posljednji *tagut* koji se obožava. Pa Allahu hvala na tome."[64]

Ukidanje nepravednih nameta i poreza

Jedna od lijepih osobina kojom se odlikuje ovaj blagoslovljeni pokret i njegova država je i ta da su uspjeli ukinuti nepravdu i namete. To je bio jedan od šeri'atskih principa oko kojih su se složila dva imama: Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, reformator i utemeljitelj pokreta, i Muhammed ibn Su'ud, osnivač države koja je pružila utočište njegovom pokretu. Imam Muhammed ibn Su'ud se držao ovog principa u odnosu prema stanovnicima Mekke i drugih gradova.

Šejh Abdullah je rekao:
"Potom su ukinuti nameti i dažbine."[65]

---

63 Misli na učenjake iz Mekke koji su prihvatili istinu koja im se predočila.

64 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/224-225.

65 *Isto*, 1/225.

Uklanjanje zla i njegovih vanjskih manifestacija

Blagoslovljeni pokret obznanio je jedno veoma značajno šeri'atsko načelo koje je Uzvišeni Allah učinio odlikom ovog Ummeta. Riječ je o naređivanju dobra i zabranjivanju zla. Uzvišeni Allah ga je učinio preduslovom moći, dostojanstva i pobjede. Može li se ovom načelu suprotstaviti ijedan musliman koji se boji Uzvišenog Allaha i poštuje Ga?

"Polomljene su nargile i pozivalo se njihovoj zabrani, zapaljena su mnoga mjesta za uživanje duhana i drugih opijata, kao i lokali poznati po razvratu."[66]

Naredba da se namaz obavlja u džema'atu i da se okupe oko jednog imama

Jedan od plodova ovog blagoslovljenog pokreta u svakom mjestu do kojeg je došao je i taj da su uklanjani razni oblici mezhebskog fanatizma, razilaženja, podjele i neuspjeh koji je zadesio brojne muslimanske države. Uzrok takvom stanju nalazimo u odustajanju od proučavanja vjere i traganju za dokazom u vjeri, kao i u dominantnoj ulozi izmišljotina, novotarija, podjela i pravaca u vjeri. Tome je doprinijelo i opće napuštanje namaza i džema'ata!

U toj razjedinjenosti se otišlo tako daleko da je u svetoj Allahovoj zemlji Mekki (pa čak i u samom Haremu) jedan te isti fard nekoliko džema'ata klanjalo za nekoliko imama.

Zato je ovaj blagoslovljeni pokret usmjerio svoje nastojanje ka okupljanju i džema'atu, a što je Uzvišeni Allah naredio ili sa čime je nadahnuo Svoga Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, te odbacivanju svakog oblika nejedinstva i sukoba.

Emir Su'ud okupio je muslimane u Haremu oko jednog imama (ne gledajući na njegovu mezhebsku pripadnost) jer su sva četiri *mezheba* zasnovana na Sunnetu, a sva međusobna neslaganja četverice imama su iz oblasti idžtihada. Rekao je:

"Pozvano je na redovno obavljanje namaza u džema'atu i na jedinstvo po tom pitanju. Da se na svakom namazu okupe oko jednog

66 *Isto.*

imama, a da taj imam bude jedan od onih koji slijedi jednog od četverice imama, neka je Allahovo zadovoljstvo na njih. Na taj način se muslimani ujediniše. Robovalo se Allahu Jedinom, postignuta je bratska ljubav, a uklonjen je teret zategnutosti odnosa."[67]

Nastojanje da se očuva država, sigurnost i olakša ljudima

Emir Su'ud nastojao je ispuniti ono čime ga je Uzvišeni Allah obavezao po pitanju očuvanja interesa muslimana, postavljenja onih koji će voditi računa o njima, uspostavljati pravdu i sigurnost, olakšavati im svakodnevicu, čuvati im živote, izjave i čast i otklanjati od njih teškoću i neprijatnosti.

"Odredio im je vladara i uspostavio mir (poredak) bez prolijevanja krvi, povrjede časti ili nepravde pričinjene bilo kome. Hvala Allahu Gospodaru svjetova."[68]

Upoznavanje ljudi sa istinom i elementarnim znanjima o vjeri i širenju nauke

Potom su ulema i osobe koje tragaju za šeri'atskim znanjem radili na realizaciji programa po kome je prepoznatljiv reformatorski pokret, odazivajući se naredbi Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, koja se odnosila na podučavanje ljudi elementarnim znanjima njihove vjere o vjerovanju, ibadetu, propisima i odnosu prema drugima.

"Zatim su im predočene poslanice koje je napisao šejh Muhammed o tevhidu. U njima su se nalazili brojni dokazi, potkrijepljeni jasnim ajetima i *mutevatir hadisima* koji umiruju srca. Sačinjen je sažetak te poslanice, pripremljen za običan svijet, dijeljen im je na njihovim okupljalištima. Ulema im je pojašnjavala značenja koja su u njemu bila sadržana. Na taj način su upoznavani sa tevhidom i mogli su se čvrsto uhvatiti za njegovu snažnu vezu. Objašnjen im je širk, pa su se, na osnovu jasnih dokaza i posve sigurni, udaljili od njega."[69]

---

67 *Isto.*

68 *Isto.*

69 *Isto*, 1/225, 226.

Spremnost na dijalog, raspravu i odgovor na sumnje

Imali su dovoljno širine u prsima da saslušaju svakoga ko je pri sebi imao neku sumnju i ko je želio nastaviti dijalog i raspravu o spornim pitanjima između ehli-sunnetskog učenja i onih koji se sa njim ne slažu. Jedno od takvih pitanja je i zagovorništvo (*šefa'at*). Prema ehli-sunnetskom učenju (na temelju dokaza) ono može biti šeri'atski utemeljeno, ako se ispune određeni preduvjeti spomenuti u Kur'anu i Sunnetu, a može biti i zabranjeno (novotarski ili mnogobožački) ukoliko se ne ispune ti preduvjeti.

"Jedan od pripadnika uleme Mekke, koji je prisustvovao i vidio većinu toga bio je Husejn ibn Muhammed ibn el-Ibriki el-Hadremi el-Hajjani. Neprestano nam se vraćao, sastajao se sa Su'udom i njemu najbližim učenim saradnicima. Pitao je o šefa'atu zbog kojeg su sablje isukane. Činio je to bez imalo nelagodnosti i stida, jer ga ranije niko zbog toga nije korio."[70]

Slijeđenje puta *selefa* (prvih muslimana) općenito i u pojedinačnim pitanjima

Shvatanja imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, učenjaka pokreta, i njihovih sljedbenika je put ehli-sunneta i džema'ata općenito i u pojedinačnim pitanjima.

Rekao je: "Pa smo ga obavijestili da je naš pravac u temeljnim postulatima vjere i šeri'atskom pravu ehli-sunnetski, a da je naš put – put *selefa*, koji je najispravniji, najučeniji i najmudriji. Suprotno onima koji tvrde da je put *halefa*[71] najučeniji."[72]

Način poimanja Allahovih svojstava (*sifata*) je mezheb *selefa*

Rekao je: "A on je slijedeći: Mi ajete i hadise o Allahovim svojstvima shvatamo u njihovom literarnom (vanjskom) smislu. Čvrsto smo ubijeđeni u njihovu suštinu, ali njihovo značenje

70 *Isto.*

71 *Halefom* se nazivaju muslimani i ulema koja je živjela u vremenu nakon prva tri odabrana hidžretska stoljeća, op. prev.

72 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/226.

prepuštamo Uzvišenom Allahu. Imam Malik, koji je bio jedan od najznamenitijih alima *selefa*, kada je upitan o uzvisivanju (*istivau*) spomenutom u kur'anskom ajetu:

﴿ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴾

Svemilosni nad Aršom se uzvisio (Ta-ha, 5.),

je rekao: Značenje riječi "istiva" je poznato, kakvoća je nepoznata, vjerovanje u njega obavezno, a pitanje o njemu novotarija (*bid'at*)."[73]

O određenju (kaderu)

"Ubjeđenja smo da se i dobro i zlo dešava sa Allahovim htijenjem, da se u Njegovom vlasništvu dešava samo što On hoće. Čovjek ne može stvoriti svoja djela, nego ih on stječe iz čega proizilazi nagrada koja je zbog onoga što čovjek zaradi, ili kazna koja je potpuna pravda, a Uzvišeni Allah, u odnosu na čovjeka, ništa ne mora učiniti."[74]

Vjerovanje u viđenje Allaha je jednako vjerovanju ostalih sljedbenika *ehli-sunnetskog* učenja

..."A vjerujemo u to da će Ga vjernici vidjeti na Ahiretu, ali nije poznat način na koji će to biti , niti će to biti sveobuhvatno viđenje."[75]

Oni pripadaju mezhebu imama Ahmeda i priznaju ostale mezhebe koji su mjerodavni kod *ehli-sunnetskog* učenja.

Tvrdnje protivnika i nepoznavalaca suštine ovog pokreta da su, navodno, uveli *peti mezheb*, ili zabranili idžtihad, ili da obezvrijeđuju ulogu i značaj uleme – sve to čista je potvora. "I mi također prihvatamo rješenje fikhskih pitanja po principima mezheba imama Ahmeda ibn Hanbela. Ne zamjeramo ništa onima koji slijede nekog od četverice *imama*, ali ne i druge, zbog nepostojanja jasnih pravila (*usula*) drugih mezheba, kao što su *rafidijje, zejdijje, imamijje* i drugi. Ne priznajemo ništa od njihovih neispravnih *mezheba*, nego ih obavezujemo na slijeđenje jednog od četverice *imama*."[76]

---

73 *Isto*.
74 *Isto*, 1/226, 227.
75 *Isto*, 1/226, 227.
76 *Isto*, 1/227.

Ne tvrde za sebe apsolutni idžtihad, ali uzimaju ono što je zasnovano na jasnom dokazu

Oni, isto tako, za sebe ne tvrde da su neprikosnoveni mudžtehidi, nego se čvrsto drže izvora i metodologije dokazivanja koju su odobravali imami muslimana. Iako su pripadnici mezheba imama Ahmeda, jednog od četverice imama Sunneta, oni nisu fanatični pobornici tog mezheba, nego slijede dokaz, ma gdje se on nalazio i ono što je rekao neko od četverice ili drugih imama Sunneta.

"Mi ne zaslužujemo položaj apsolutnog idžtihada, niti to iko od nas za sebe tvrdi. Jedino što mi u pojedinim pitanjima, kada za to imamo vjerodostojan i jasan tekst iz Kur'ana ili Hadisa koji nije derogiran (*mensuh*), niti je konkretiziranje općeg (*muhassas*), niti je suprotstavljen jačem tekstu i ako je tako rekao jedan od četverice imama – mi taj tekst prihvatimo, a ostavimo mišljenje mezheba. Primjer za to je naslijedstvu djeda i braće. Tu mi dajemo prednost u naslijeđivanju djedu, iako se to razlikuje od zvaničnog učenja hanbelijskog mezheba."[77]

Ne sukobljavaju se sa neistomišljenicima niti ih obavezuju da prihvate njihova rješenja iz oblasti idžtihada

U ovom dokumentu su negirali jednu od najvećih potvora koju su o njima raširili njihovi protivnici, tvrdeći kako oni prisiljavaju ljude da prihvate njihovo mišljenje u spornim pitanjima, da oni sužavaju okvir idžtihada, ne priznaju druge mezhebe unutar ehli-sunnetskog učenja i da su fanatični pobornici svog mezheba i mišljenja.

"Mi nikoga ne kontroliramo unutar njegovog mezheba, niti mu se suprotstavljamo. Jedino ako dođemo do jasnog teksta koji je u suprotnosti sa mezhebom nekog od imama, a radi se o pitanju iz kojeg proizilaze vidljiva znamenja vjere. Tako npr. imamu u namazu, hanefijskog ili malikijskog mezheba, naredimo da vodi računa o smirenosti poslije rukua ili između dvije sedžde. To činimo samo zato što o tome postoji jasan dokaz. Za razliku od imama šafi'ijskog mezheba koji naglas uči *Bismillu*, kome ne naređujemo da je uči usebi.

77 *Isto.*

Ogromna je razlika između ta dva pitanja. Tako, ako je dokaz snažan, mi ih uputimo na tekst, bez obzira što je on u suprotnosti sa *mezhebom*. Ali, to se dešava veoma rijetko. Nema zapreke da se u nekim pitanjima koristi idžtihad, a u drugim ne koristi. U tome nema proturiječja, jer niko ne tvrdi da je mudžtehid. Ranije se dogodilo da su neki od četverice imama u svom preferiranju određenih pitanja odstupili od svoga mezheba i slijedili rješenje svog kolege."[78]

Slijeđenje puta *selefa* i njihovih knjiga u utemeljenosti i argumentaciji

Negirali su neistine o tome da oni komentiraju Kur'an i Hadis kako im se svidi, da ne uvažavaju tefsire ni prvih ni potonjih muslimana i da uopće ne vode računa o drugim znanostima.

"Mi se u razumijevanju Allahove Knjige pomažemo prihvaćenim i priznatim tefsirima, a najvrjedniji su po nama *Tefsir* Ibn Džerira, zatim njegov sažetak, tj. *Tefsir* Ibn Kesira eš-Šafi'ija, *Tefsir* od Begavija, Bejdavija, Hazina, Haddada, *Dželalejn* i drugi. U razumijevanju Hadisa koristimo se djelima istaknutih komentatora, kao što su: Askalanijev i Kastalanijev komentar Buharijeve zbirke hadisa, Nevevijev komentar Muslimove zbirke, Munavijev komentar *El-Džamiu-s-sagira*.

Zainteresirani smo za hadiske zbirke, posebno za šest hadiskih zbirki i njihove komentare, ali vodimo računa i o knjigama iz drugih oblasti, bilo da se radi o akaidu, fikhu, gramatici, morfologiji, biografijama i svim drugim naukama Ummeta."[79]

Poštuju naučna djela, osim onih koja ljude odvode u *širk*

Kazivanja da oni neselektivno spaljuju sva djela koja nisu napisali njihovi učenjaci – čista je potvora i laž. To je učinjeno samo sa knjigama štetnim po dogmu (*akidu*) i vjeru, kao što su knjige o raznim oblicima širka, sihira i dijalektičke filozofije. Što se tiče ispravne naučne logike, neki od njih je i proučavaju.

"Mi u osnovi ne naređujemo da se spali išta od knjiga, osim ako to vodi u *širk*, kao što je slučaj sa knjigom *Revdatu-r-rejahin*, ili ako će to dovesti do grješke u vjerovanju, kao što je slučaj sa logikom koju

78 *Isto*, 1/228.
79 *Isto*.

su zabranili pojedini učenjaci. Mi ne tragamo za takvim djelima kao što je *Delailu-l-hajrat*, ali ukoliko autor takvog djela istupa uporno s njime, mi ga uništimo."[80]

Ograđuju se od postupaka neukih osoba

Pa i pored toga događaju se određeni pojedinačni postupci spaljivanja knjiga od strane neukih pristalica, običnog svijeta, beduina i kavgadžija, od čijeg iskušenja niko nije sačuvan. Bez obzira na to, nakon što se to dogodilo od strane nekih beduina i drugih oni su bili sankcionirani i kažnjeni.

"To što se desilo da je neki beduin spalio određene knjige stanovnika Taifa, takav njegov postupak posljedica je neznanja. On i njemu slični su sankcionirani i kažnjeni za to."[81]

Ne smatraju ispravnim zarobljavanje Arapa, ubijanje žena i djece u ratu

Tvrdnja njihovih protivnika da pristalice pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba porobljavaju Arape, ubijaju žene, djecu i starce – čista je laž.

"Ono na čemu smo mi je slijedeće: ne držimo ispravnim porobljavanje Arapa. Mi to ne činimo niti smo se protiv drugih borili. I ne držimo ispravnim ubijanje žena i djece."[82]

Demant protivničkih sumnji

Kad su se pročule o Imamu, sljedbenicima i o njegovom pokretu mnoge sumnje, neutemeljene tvrdnje, laži i potvore, oni su branili istinu koju nose i razotkrili su suštinu stvari. Na te izmišljotine odgovarali su svojim izjavama, biografijama, knjigama, diskusijama i svim nedovoljnim i ograničenim metodama koje su im bile na raspolaganju. Nasuprot tome, njihovi protivnici raspolagali su ogromnim mogućnostima i sredstvima, ali su se ona, opet, činila poput boja koje se rasprše.

---

80 *Isto.*
81 *Isto.*
82 *Isto*, 1/229.

"Lažu o nama skrivajući istinu i obmanjujući ljude: - Da mi po svom nahođenju Kur'an tumačimo, da od hadisa uzimamo samo one koji se slažu sa našim razumijevanjem i bez konsultiranja komentara i šejhova, da umanjujemo položaj koji pripada našem Poslaniku Muhammedu, *sallallahu alejhi ve sellem,* i govorimo da je on samo prašina u kaburu, da je štap nekog od nas od veće koristi od njega, da on nema pravo *šefa'ata,* da nije lijepo posjećivati njegov kabur, da on nije poznavao značenje riječi *La ilahe illallah* dok mu nisu objavljene riječi:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ﴾

Znaj da nema boga osim Allaha! (Muhammed, 19.),

a radi se o ajetu medinskog perioda objave;

-Da se mi ne oslanjamo na riječi *uleme,* da uništavamo knjige pripadnika mezheba zbog toga što u njima ima i istine i neistine, da smo *mudžessime*[83], da mi neselektivno sve ljude proglašavamo nevjernicima, i one koji su naši savremenici i sve one koji su živjeli poslije šest stote godine po hidžri, samo ne one koji su na onome na čemu smo i mi. Laži su i tvrdnje da mi ne prihvatamo prisegu ni od koga sve dok ne prizna da je bio *mušrik* i da su mu roditelji umrli u širku;

-Da mi zabranjujemo donošenje salavata na poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* da potpuno zabranjujemo svaku *Šeri'atom* dozvoljenu posjetu kaburima, da se onome ko ispoljava vjeru kao i mi brišu sve materijalne obaveze, pa čak i dug;

-Da mi ne ne priznajemo pravo *Ehlu-l-Bejta,* neka je Allahovo zadovoljstvo na njih, koje im pripada i da ih prisiljavamo na brak sa onima koji ih nisu dostojni;

-Da, ako se nama obrate parnicom, prisiljavamo neke starce na razvod od mnogo mlađih im žena, kako bi se udale za mladića.

Ništa od toga nema veze sa stvarnošću. Na sve ove i slične bajke, kada nas je o njima pitao onaj ko je prvi spomenut, naš odgovor je glasio:

Slavljen neka si Ti, ovo je ogromna laž! Svako ko nam takvo nešto pripisuje, laže na nas i čini veliku potvoru."[84]

83 Oni koji otjelovljuju Uzvišenog Allaha (antropomorfisti), op. prev.
84 *Isto,* 1/229-230.

Najjače sredstvo i dokaz kojim su demantirali sve potvore i kojim su dokazivali ispravnost kursa na kome su se nalazili bio je:

Poziv upućen ljudima da se okupe oko korisnih djela što svjedoči stvarnost, stanje reformatorskog pokreta i njegovih sljedbenika

"Svako ko promatra naše stanje, prisustvuje našim druženjima i provjeri ono na čemu smo, mora spoznati slijedeće: Sve to su nam podmetnuli i na nas slagali neprijatelji vjere i šejtanova braća. Učinili su to samo zato da odvrate ljude od pokornosti Allahu i ispoljavanja iskrenog tevhida u ibadetu i ostavljanja raznih vrsta širka za koji je Uzvišeni Allah jasno rekao da ga neće oprostiti:

﴿وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ﴾

A oprostiće manje grijehove od toga. (En-Nisa, 48.)

Mi smo ubijeđeni da svako ko počini neki od velikih grijeha kao što su bespravno ubistvo muslimana, blud, kamata, konzumiranje alkohola, i ako to ponovi više puta, tim svojim činom ne izlazi iz okvira islama i neće zbog toga vječno boraviti u Džehennemu, pod uvjetom da umre kao *muvehhid* (monoteista) u svim vrstama ibadeta."[85]

Veličanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i poštivanje prava koja mu pripadaju

Jedna od najbestidnijih laži i potvora na ovaj blagoslovljeni pokret, njegove vođe i sljedbenike glasila je: Oni ne poštuju Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i ne daju mu značaj koji mu pripada i oni ga omalovažavaju. Ali, nama je dovoljan Allah i divan li je On pomagač.

"Ono u šta smo ubijeđeni je da je položaj našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, apsolutno najuzvišeniji položaj koji može dosegnuti jedno Allahovo stvorenje, da je živ u kaburu i da živi *berzehskim* životom, koji je na većem stupnju od života šehida spomenutog u tekstovima Objave, jer je on nesumnjivo bolji od njih, da čuje selam koji mu se nazove. Sunnet je posjećivati ga

85 *Isto.*

s tim što je samo dozvoljeno na put krenuti radi posjete Poslanikove džamije i obavljanja namaza u njoj, a ako se uz to namjerava posjetiti i njegov mezar – u tome nema ničega spornog. Svako onaj ko svoje najdragocijenije vrijeme posveti donošenju vjerodostojnih salavata na njega – *alejhi-s-selam* – postigao je sreću oba svijeta, to će ga sačuvati od brige i tuge, za što potvrdu nalazimo u vjerodostojnim hadisima koji se prenose od njega."[86]

Prava istina je slijedeća: ako oni i njima slični nisu Poslanikovi, *sallallahu alejhi ve sellem*, prijatelji i oni koji ga vole, zbog svoje doslijednosti u slijeđenju njegovog Sunneta, žrtvovanja života i imetka na tom putu zbog slijeđenja programa i pokornosti prema njemu, slijedeći njegovu uputu, pokoravajući mu se i pomažući njegovu vjeru i čisteći je od svake vrste inovatorstva i mnogoboštva; ako oni nisu njegovi prijatelji, pa ko je onda? Zaista pristaše izmišljotina, novotarija, hirova i podjele, oni koji su se udaljili od njegovog Sunneta, takvi ga istinski ne vole, niti ga istinski poštuju ma koliko tvrdili da to čine! Ljubav se ne postiže pukom tvrdnjom, nego slijeđenjem i postupanjem po Sunnetu.

Suština u poimanju evlija, njihovih kerameta i prava koja im pripadaju

Širena je neistina o sljedbenicima reformatorskog pokreta da ne vole evlije i dobre Allahove robove. Istina je, međutim, da oni više vole evlije i dobre Allahove robove nego oni što uznemiravaju i žive i mrtve svojim novotarijama, izmišljotinama, zviždanjem, pljeskanjem rukama, izmišljenim tekstovima koji se slušaju ili novotarskim mjestima za traženje *bereketa*.

"Mi ne negiramo keramete evlija i priznajemo njihovo pravo koje im pripada. Oni su na uputi svoga Gospodara sve dok se kreću putem Šeri'ata i ustaljenim zakonima. Jedino što mi smatramo da njima ne pripada nikakvo pravo *ibadeta* (robovanja i obožavanja) ni za vrijeme života, ni poslije smrti. Međutim od njih za života se može tražiti da za nas čine dovu, kao i od svih muslimana. U hadisu se kaže: *"Dova čovjeka muslimana koju uputi za svoga brata je*

86 *Isto*, 1/230-231.

(kod Allaha) primljena."[87] Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, naredio je Omeru[88] i Aliji[89], r.a., da zatraže od Uvejsa da za njih učini *istigfar* (zatraži oprost) pa su postupili po naređenju."[90]

Njihovo ubjeđenje u Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, šefa'at je istina zasnovana na Tekstovima

Potvora i podmetanje je ono što su protivnici reformatorskog pokreta razglasili o njegovim sljedbenicima da oni negiraju Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, *šefa'at* (zagovorništvo) i šefa'at drugih osoba koji je potvrđen vjerodostojnim Tekstovima.

"Potvrđujemo, na osnovu onoga što je zabilježeno u Tekstovima, pravo šefa'ata koje pripada našem Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, na Sudnjem danu. Isto potvrđujemo i za ostale vjerovjesnike, meleke, evlije i djecu, također, shodno onom što se bilježi. Mi šefa'at tražimo od Onoga ko je njegov istinski Vlasnik, od Onoga koji ga dozvoljava kome hoće od *muvehhida*, onima koji će biti šefa'atom najobradovaniji ljudi. Kao što se bilježi da neko od nas, skrušen pred Uzvišenim Allahom, kaže: Gospodaru naš, učini nam našeg Poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, našim zagovornikom na Sudnjem danu. Ili da kaže: Gospodaru naš, učini da nam zagovornici budu Tvoji dobri robovi, ili meleki ili tome slično. To se traži od Allaha, a ne od njih. Tako se ne kaže: O Allahov Poslaniče, ili o Allahova evlijo, od tebe tražim *šefa'at* ili tome slično, kao: Daj mi da znam, pomozi mi, daj mi ozdravljenje, pobjedu nad neprijateljem ili tome slično, što nije u stanju dati niko drugi osim Uzvišeni Allah. Ako se

---

87 Muslim, 3732., a u predaji Ebu Derda'a ovaj hadis glasi: *"Nijedan musliman ne čini dovu za svoga brata za koju drugi ne znaju, a da melek ne kaže: 'I tebi isto tako'"*. El-'Adžluni kaže: Bilježi ga Ebu Bekr u djelu *El-Hilafijat* od Ummu Kurejbe slijedećim riječima: *"Dova čovjeka za svoga brata koja se izgovori u tajnosti je primljena, a melek stane kod njegove glave i kaže: 'Amin! I tebi isto tako'..."*. Isti hadis bilježi i El-Bezzar od Imrana ibn Husajna u djelu *Kešfu-l-hafa*, 1/487,488.

88 Muslim, 2492., hadis se prenosi od Esira ibn Džabira.

89 El-Hakim, 3/402, hadis se prenosi od Alije, r.a. El-Albani u svom djelu *Es-silsiletu-s-sahihatu*, 812. kaže: "Ovaj lanac prenosilaca (*sened*) je slab zbog Šerika i Jezida ibn Ebu Zijada jer su oni slabi u pamćenju. Njegov hadis je *hasen* zajedno sa drugim hadisima (*ševahid*).

90 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/230, 231.

zatraži nešto od spomenutog od čovjeka koji je u *berzehu* (zagrobnom životu) onda je to jedan od oblika širka, jer tako nešto nije spomenuto u tekstovima Kur'ana, Sunneta ili praksi prvih muslimana. Naprotiv, Kur'an, Sunnet i *idžma* (konsenzus) muslimana ukazuju da je takav način najveći širk protiv kojeg se Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i oružano borio."[91]

Pojašnjenje istine o zakletvi nečim drugim, a ne Allahom

"Ako postavljaš pitanje o zaklinjanju nečim drugim, a ne Allahom i traženju njihovog posredništva (*tevessula*) reći ću ti: Gledamo u stanje osobe koja se kune. Ako njome želi postići veličanje koje je jednako ili veće od veličanja Allaha, što se događa nekim ekstremnim mušricima našeg vremena, koji kada se od njih traži da se zakunu svojim šejhom, tj. svojim božanstvom na koje se u svemu oslanjaju, ne pristaju da se zakunu ako lažu ili nisu sigurni u ono za šta se treba zakleti, ali ako se od njih traži da se zakunu samo Allahom, na to pristaju. Takva osoba je nevjernik, najgori mušrik i najveća neznalica prema *idžmau* (konsenzusu) svih muslimana. Ako bi se, pak, takva osoba nehotice zaklela, to ne bi bio veliki širk, zabranilo bi joj se da to čini, bila bi ukorena zbog toga i naređeno joj je da učini istigfar za taj propust."[92]

Pojašnjenje istine o pitanju *tevessula* (traženja Allahove naklonosti preko neke osobe) i glasnog donošenja salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, prilikom učenja ezana

"Što se tiče tevessula, a to je da neko kaže: Gospodaru moj, kod Tebe tražim naklonost pomoću ugleda Tvoga Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, ili pravom Tvoga Poslanika, ili ugledom Tvojih dobrih robova, ili tog i tog Tvog roba – to je dio pokuđenih izmišljotina o kojima ne postoji nijedan Tekst. Isto je i sa glasnim donošenjem salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, prilikom učenja ezana."[93]

---

91 *Isto*, 1/231-232.
92 *Isto*, 1/232.
93 *Isto*.

Čuvanje prava koje pripada *Alu-l-Bejtu*, bez pregonjenja i omalovažavanja

"Što se tiče *Alu-l-Bejta* (Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem,* loze), ulemi iz Der'ijje postavljeno je takvo pitanje, kao i pitanje o dozvoljenosti stupanja u brak Fatimijke sa osobom koja ne pripada Fatimijama. Odgovor na to pitanje glasio je: nema ničeg spornog u traženju ljubavi i naklonosti *Ehlu-l-Bejta,* neka je Allahovo zadovoljstvo na njih. O tome govori Kur'an i Sunnet. Stoga je obaveza voljeti ih i uvažavati. Islam je učinio ljude jednakim, i neko može imati prednost nad drugim samo po bogobojaznosti. Pa i pored toga, njima, kao i ulemi općenito, pripada poštovanje, uvažavanje i počast, kao što je: davanje prednosti i postavljanje na najistaknutija mjesta prilikom zajedničkog druženja (sjedenja), prilikom ukazivanja počasti sa njima početi, davati im prednost na putu i tome slično, ukoliko su slični drugima po godinama i učenosti.

Uobičajilo se u pojedinim krajevima da maloljetnim i neukim osobama među njima ukazuju prednost nad onima koji su bolji od njih, do te mjere da ako im neko ne poljubi ruku svaki puta kada se sa njim rukuje, bude ukoren, kažnjen, udaran i smatran neprijateljem. O takvoj praksi ne postoji Tekst, niti na to ukazuje ijedan validan dokaz. Naprotiv, to je nevaljalo djelo koje treba uklonuti. Ukoliko bi nekome od njih poljubili ruku nakon povratka sa putovanja, zbog učenosti ili dugog odsustvovanja, u tome ne bi bilo ničeg spornog. Međutim, kad je u savremenom džahilijjetu ljubljenje ruke postalo znak ubjeđenja prema takvim osobama i njihovim precima, ili znak oholosti nad osobama koje nisu *Ehlu-l-Bejt,* mi smo to sasvim zabranili. Pogotovo je to zabranjeno prema spomenutim osobama kako bi se, koliko je to moguće, uklonili uzroci širka."[94]

Rušenje kubbeta na kaburima radi uklanjanja predmeta širka

Ono što su protiv reformatorskog pokreta raspirili njegovi protivnici, sljedbenici novotarija, nasrnuvši na njega sa svojom

94 *Isto*, 1/232, 233.

konjicom i pješadijom, navukavši na njih gnjev muslimana neupućenih u suštinu ovog pokreta, bilo je aktuelno pitanje rušenja kubbeta, mezara i novotarskih svetišta što je postalo razlog raznih oblika podmetanja i izokretanja istine. Zbog rušenja kubbeta nad kaburima treba im se biti zahvalno i zbog toga ih treba pohvaliti. To što su oni učinili odazivanje je na Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, imperativ. Pouzdano se zna da je on to naredio i da je zabranio svaki oblik gradnje na kaburima.

"Mi smo porušili kuću Hatidže, r.a., kubbe zvano *kubbetu-l-mevlid* i neke *zavije* koje su pripisane određenim evlijama. Učinili smo to radi uklanjanja tih objekata i udaljavanje od činjenja širka, onoliko koliko je to moguće. Učinili smo to zbog toga što je širk tako opasan, što za njeg nema oprosta i zato što je to odvratnije nego Allahu pripisati dijete. Dijete je znak savršenstva među ljudima, a širk je znak nedostatka čak i među ljudima, zbog riječi Uzvišenog:

﴿ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِنْ أَنفُسِكُمْ هَل لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم مِّن شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾

On vam kao primjer navodi vas same: da li su oni koji su u posjedu vašem izjednačeni s vama u onome što vam Mi dajemo. (Er-Rum,28.)"[95]

Pojašnjenje propisa o udaji Fatimijke za onoga ko nije Fatimija

"Što se tiče braka Fatimijke sa osobom koja nije Fatimija, on je dozvoljen konsenzusom (*idžmaom*) svih muslimana, čak u tome nema ničeg pokuđenog. Alija, r.a., je svoju kćerku udao za Omera, r.a., a oni su nam dovoljan uzor. Kćerka Husejna ibn Alija, r.a., Sekina udavala se četiri puta i nijednom za Fatimiju. To je bila praksa prvih muslimana i niko im to nije zabranjivao. Mi nikoga ne prisiljavamo da se oženi sa njom, ako ona to ne traži i ako neće da se uda za onoga koga smatra sebi nedostojnim. Arapi su dostojni jedni drugih. To što se takav brak zabranjuje u nekim mjestima, znak je oholosti i traženja da ih se veliča. To je, kao što je poznato, dovelo do velikog nereda. Naprotiv, dozvoljeno je sklopiti brak sa osobom koja nije *kuf'*, tj jednaka po materijalnom, društvenom i drugom statusu u društvu.

95 *Isto.*

Zejd, r.a., - koji je bio rob – oženio se majkom pravovjernih Zejnebom, koja je bila Kurejšijka. Ovo pitanje poznato je u svim mezhebima."[96]

Oprez prema *tekfiru* (proglašavanje muslimana nevjernicima) i pojašnjenje da ono što nužno prouzrokuje nevjerovanje nije nužno nevjerovanje

Jedno od najspornijih pitanja između pristalica reformatorskog pokreta i njihovih protivnika bila je tvrdnja da oni muslimane proglašavaju nevjernicima (*kafirima*). Tačno je da takve tvrdnje o ovom pokretu nisu osnovane. Pisana djela, fetve i stavovi pristalica ovog pokreta pokazuju neistinu takve tvrdnje, jer oni po pitanju tekfira slijede tekstove Kur'ana i Sunneta. Nikoga ne smatraju nevjernikom bez postojanja jasnog *šeri'atskog* dokaza i pojašnjenja. Nevjernikom smatraju samo one osobe koje je takvim proglasio Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem.* Ne proglašavaju nevjernicima sve muslimane, kako im to spočitavaju njihovi protivnici, nego su krajnje oprezni u proglašavanju muslimana nevjernicima i upozoravaju na opasnost haridžijskog mezheba o tom pitanju.

"Ako osoba koja bježi od prihvatanja i povinovanja istini kaže iz tvrdnje i uvjerenja: 'O Allahov Poslaniče, od tebe tražim šefa'at', nužno proizilazi da je osoba mnogobožac čiju krv je dozvoljeno proliti. Može da se kaže da su većina Ummeta nevjernici, posebno posljednje generacije Ummeta, jer je većina uvažene uleme rekla: 'To je lijepo (*mendub*) činiti'. Žestoko su napadali one koji su se tome protivili! Kažem: 'To nije nužno, jer ono što nužno prouzrokuje mezheb nije samo po sebi mezheb, kao što je općeprihvaćeno. Tome slično je i to da nije nužno da smo mi *mudžessime,* iako smo priznali dimenziju uzdizanja (*istiva*) onako kako je spomenuto u hadisu."[97]

O umrlim muslimanima govore samo ono što je dobro

"Mi o onima koji su umrli samo kažemo: To je Ummet koji je bio i nestao."[98]

---

96 *Isto*, 1/233, 234.
97 *Isto*, 1/234, 235.
98 *Isto*.

Nikoga ne proglašavaju nevjernicima, osim shodno uvjetima i postojanju razloga za to

"Mi proglašavamo nevjernicima samo one do kojih je došao naš poziv u istinu, kojima su objašnjene činjenice i dat im jasan dokaz, a koji su i pored toga uporni, oholi i prkosni. Većina onih protiv kojih se danas borimo su takvi. Ustrajavaju na širku, odbijaju činiti stroge obaveze i diče se činjenjem velikih grijeha i kršenjem zabrana (*harama*).[99]

Borba ne mora značiti proglašavanje muslimana nevjernicima

"Protiv manjine se borimo da bismo ih spasili od stanja u kojem se nalaze i sa kojim su zadovoljni, da bismo povećali broj opomenutih. Borba protiv takvih u tom slučaju ima poseban propis."[100]

Opravdanje za one koji su ranije živjeli, a nije im bio predočen dokaz

"Opravdavamo one koji su živjeli ranije što su griješili, a opravdanje im je da oni nisu nepogrješivi. Konsenzus o tome apsolutno je nemoguć."[101]

Grješka je moguća kod svakog imama pojedinačno

"Onaj ko je pokrenuo napad pogriješio je (u načinu osporavanja ili žestini prema protivniku). Morao je pogriješiti, jer su i bolji od njega griješili. Tako je npr. Omera, r.a., upozorila žena i on je odustao od svog stava po pitanju mehra, i u drugim pitanjima poznatim u njegovoj biografiji. Više od toga, pogriješili su ashabi kojih je bilo mnogo, a Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* je bio među njima i njegov nur ih obasijavao, kada su rekli: *"Odredi i nama drvo Zatu envat*[102]*, kao što je njima dato drvo Zatu envat."*[103]

99 *Isto.*

100 *Isto*, 1/235.

101 *Isto.*

102 *Zatu envat* je bilo ime drveta na koje su mušrici vješali svoje oružje i oko njega obilazili. (Op. prev.)

103 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/235.

Opravdana je grješka mudžtehida ukoliko mu nije predočen neoboriv dokaz

Tvrdnja da je opravdana grješka mudžtehida odnosi se na onoga ko previdi, ali ne i na onoga ko bude upozoren i ko uoči. Šta reći o onome ko je poznavao dokaze o ovome, i ko je bio upoznat sa riječima imama koji su uzori, koji je sve do smrti ustrajao u opiranju? Moj odgovor je slijedeći: nema smetnje naći opravdanje onome ko je opomenut. Mi ne kažemo za takve: On je nevjernik. Zbog onog što je bilo ne kažemo: 'On je pogriješio[104]', makar bio ustrajan na svojoj grješki. Ne činimo to zato što se u njegovo vrijeme nije imao ko boriti za to pitanje svojim jezikom, sabljom ili snagom. Njemu nije suprotstavljen neoboriv dokaz niti odgovarajuća argumentacija. Stanje većine pomenutih pisaca toga vremena bilo je slijedeće: suglasnost u tome da uopće ne prihvataju stavove, a onaj ko bi od njih o tome čitao, ostavio bi se toga prije nego mu to uđe u srce. I tako su velikani zabranjivali nižim od sebe da se uopće bave proučavanjem toga. Moć vladara bi se obrušila nad svakom osobom koja bi u srcu veličala nešto od toga, osim onih kojima je to Uzvišeni Allah dopustio.

Tako je to. Muavija i njegovi pomagači, r.a., smatrali su ispravnim neprihvatanje vladara pravovjernih Alije, r.a., borbu i pokretanje rata protiv njega. U tome su pogriješili, po jednoglasnom mišljenju muslimana. Ustrajavali su u toj svojoj grješki, pa opet nije zabilježeno da ih je iko od muslimana javno proglasio nevjernicima, pa čak ni griješnicima. Naprotiv, potvrdili su im pravo idžtihada, makar on bio i pogrješan. To je poznat stav *ehli-sunnetskog* učenja."[105]

Pojašnjenje istine o pogrješki alima i očuvanju mjesta koje mu pripada

"Mi, isto tako, ne kažemo da je nevjernik onaj čija je vjera ispravna, ko je poznat po dobru, učenosti, bogobojaznosti, skromnosti, lijepom ponašanju, savjetovanju Ummeta i zalaganju na planu podučavanja korisnih znanosti i pisanju o njima, makar pogriješili u ovom ili drugim pitanjima. Tako npr. Ibn Hadžer el-Hejtemi, nama su poznati njegovi

104 Tako stoji u originalu.

105 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/235, 236.

stavovi u djelu *Ed-Durru-l-munazzam* i njegova široka naobrazba i učenost. Zbog toga brižno čuvamo njegova djela *Šerhu-l-erbein, Ez-Zevadžir* i druga djela, oslanjamo se na citate koje on navodi, zbog toga što je on jedan od muslimanskih *alima*."[106]

Poziv upućen objektivnim osobama da pogledaju suštinu na kojoj se temelji reformatorski pokret

"Ovo je ono na čemu smo mi. Obraćamo se onima koji su obdareni razumom i znanjem. Obraćamo se onima koji se odlikuju objektivnošću i koji bez imalo pristrasnosti, fanatizma i lutanja gledaju u ono što se kaže, a ne u onoga ko kaže."[107]

Prema onome ko ustrajava na neistini postupa se odlučno

Što se tiče osobe koja se čvrsto drži navika i onoga što voli, bez obzira bilo to istina ili ne, ona oponaša one osobe za koje je Uzvišeni Allah rekao:

﴿ إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ ﴾

Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu. (Ez-Zuhruf, 23.)

Navika i narav te osobe je da istinu spoznaje preko ljudi, a ne da ljude spoznaje preko istine. Takvima se ne obraćamo osim sabljama, sve dok se ne povinuju i ne poprave. Vojska tevhida je, Allahu hvala, pobjednička. Njeni bajraci su, na opće zadovoljstvo i prihvatanje, širom rašireni:

﴿ وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنقَلَبٍ يَنقَلِبُونَ ﴾

A mnogobošci će, sigurno, saznati u kakvu će se muku uvaliti. (Eš-Šu'ara, 227.);

﴿ فَإِنَّ حِزْبَ اللهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴾

Pa, Allahova strana će svakako pobijediti. (El-Maide, 56.);

106 *Isto*, 1/236, 237.
107 *Isto*.

﴿ وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴾

I vojska Naša će zacijelo pobijediti! (Es-Saffat, 173.);

﴿ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴾

A dužnost Nam je bila vjernike pomoći. (Er-Rum, 47.);

﴿ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴾

A lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali. (El-A'raf, 128.)

Pojašnjenje suštine novotarije (*bid'ata*) po Šeri'atu

"Novotarija (*bid'at*) je ono što je izmišljeno poslije prva tri stoljeća i što je apsolutno pokuđeno. Suprotnog smo mišljenja od onih koji novotarije dijele na dobre i loše, ili na pet vrsta. Ako je moguće to objediniti i reći da je dobra novotarija ona na kojoj su bili prvi muslimani i ona obuhvata obavezne, pohvalne i dozvoljene novotarije koje se tako mogu nazvati samo alegorijski, a loša novotarija je sve osim toga i obuhvata zabranjene i pokuđene novotarije. U takvom objedinjavanju nema ničeg spornog."[108]

Modeli pokuđene novotarije

Oni su, također, negirali sve tvrdnje protivnika prema kojima su navodno proglašavali novatorima osobe koje donose salavat na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* ili zabranjivali učenje Šeri'atom utemeljenog zikra, pojasnivši da je to slagano na njih, a da su oni zabranili samo ono što je novotarija (izmišljotina).

"Jedna od pokuđenih novotarija koju mi zabranjujemo je slijedeća: glasno pridodavanje i učenje sa ezanom onog što nije ezan, svejedno radilo se o ajetu, salavatu na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* zikru ili nečemu drugom poslije ezana, ili uoči petka, ramazana i Bajrama. Sve to je pokuđena novotarija."[109]

108 *Isto*, 1/237.
109 *Isto.*

Ukidanje ustaljenih novotarija u Mekki

"Ukinuli smo ono što se bilo ustalilo u Mekki, poput onoga što su muezzini učili uoči petka, prije džume, prije sabaha i između ezana i ikameta (*tezkir* i *terhim*) i slično. Ulema svih mezheba priznala je da je to bila novotarija.

Od tih ustaljenih novotarija bilo je i čitanje hadisa koga prenosi Ebu Hurejre neposredno pred početak džume. Komentator djela *El-Džamiu-s-sagir* jasno kaže da se radi o novotariji u vjeri. Jedna od takvih novotarija je i okupljanje muslimana u precizno određenom vremenu oko onih koji uče *mevludi-šerif*, iz ubjeđenja da je to poseban *kurbet* (približavanje Uzvišenom Allahu) i da je to potrebno, makar se i ne poznavala biografija Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, što se jednostavno ne bilježi od prvih muslimana kao praksa.

Jedna od takvih novotarija je i uzimanje tesbiha, jer mi zabranjujemo da se oni javno pokazuju i uzimaju.

Jedna od takvih novotarija je i okupljanje zbog učenja povišenim glasom tačno određenih dova (*zikrova*) koje su odredili šejhovi, učenje Fatiha (*šejhovima*) u određenim prigodama i nastojanje da se preko tih *šejhova* dobije Allahova naklonost, kao što je molitva Es-Semmana, El-Haddada i dugih. Vrlo često se činilo i ono što u sebi sadrži veliki širk i čemu im se treba oružano suprotstavljati.

Ako prihvate da je to što uobičajeno čine pojava suprotna Sunnetu i da je to novotarija, to im se prihvata kao dovoljno, a ukoliko to ne prihvate onda se izlažu disciplinskoj mjeri vladara, onoj koju on smatra dovoljnom."[110]

Šeri'atom utemeljeni *virdovi* (učenja) se ne zabranjuju

"Što se tiče *hizbova*[111] preuzetih iz Kur'ana i Sunneta, nema smetnje da se oni stalno uče i ponavljaju. Učenje dova (*ezkar*), donošenje salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, *istigfar*, učenje Kur'ana i tome slično u *Šeri'atu* je poželjno djelo, a onaj ko to bude činio obilato je nagrađen za to. Osoba koja to bude više činila, više će i sevaba za to imati. Ali, to mora biti na Šeri'atom dozvoljen način,

110 *Isto*, 1/237, 238.

111 Zikrovi i dove koje su učili neki učeni ljudi (op. prev.).

bez pretjerivanja, izmjenjivanja i izokretanja. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ﴾

Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome.(El-A'raf, 55.);

﴿ وَلِلَّهِ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا ﴾

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima. (El-A'raf, 180.)

Uzvišeni Allah je pomogao Nevevija da napiše djelo *Kitabu-l-ezkar*. Onaj ko nastoji činiti ibadet učenja dova (*ezkara*) neka se drži ove knjige. U njoj je sve ono što je dovoljno uspješnoj osobi.

Povratak pokuđenim novotarijama (izmišljotinama)

Jedna od pokuđenih novotarija u vjeri je i ona koja se uobičajila u pojedinim predjelima gdje se melodičnim glasom uči mevlud Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*. To učenje pomiješano je sa donošenjem *salavata* na njega i sa učenjem dova. Obično se to praktikuje poslije teravih-namaza. Oni su ubijeđenja da je mevlud proučen na takav način djelo koje približava Uzvišenom Allahu. Običan svijet ga smatra Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, praksom (*Sunnetom*). To se zabranjuje, a teravih-namaz je Sunnet i nema nikakve smetnje da se ljudi okupe na namazu i redovno ga obavljaju.

Jedna od pokuđenih novotarija u vjeri je i ona koja se uobičajila u pojedinim predjelima, a radi se o klanjanju pet fardova poslije posljednje džume-namaza u mjesecu ramazanu. To je veoma pokuđena novotarija koju treba najoštrije zabraniti. Jedna od takvih novotarija je i glasno učenje zikra prilikom nošenja mejjita, polijevanja kabura vodom ili tome slično, o čemu ne nalazimo spomena kod prvih muslimana (*selefa*). Marokanski alim, šejh Et-Tartuši napisao je vrijedno djelo koje je nazvao *El-Havadis ve-l-bid'a*, a sažetak tom djelu napisao je Ebu Šame el-Makdisi, pa onaj ko vodi računa o svojoj vjeri neka nabavi ovo djelo."[112]

112 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/237, 238.

Razlikovanje između onog što je novotarija i što nije novotarija

"Mi zabranjujemo samo one novotarije koje se smatraju vjerom i *kurbetom* (djelima kojima se nastoji steći blizina Uzvišenog Allaha). Ne zabranjujemo ono što se ne smatra vjerom i kurbetom - kao uživanje kahve, pisanje ljubavnih kasida ili hvalospijeva vladarima – pod uvjetom da to ne bude pomiješano sa zikrom, itikafom u džamiji i ubjeđenjem da je to *kurbet*. Dokaz za to je odgovor Hasana upućen halifi Omeru, r.a., u kome mu kaže: "Recitovao sam pjesme pred boljim od tebe", pa je Omer, r.a., to prihvatio.[113]

Dozvoljenost uljudne zabave

"Dozvoljena je svaka uljudna zabava, jer je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, dopustio Habešijama da se u njegovoj džamiji zabave u danima Bajrama. Dozvoljeno je recitiranje poezije u *redžzu* (pjesnička forma) i pjevušenje prilikom gradnje i slično, prilikom uvježbavanja borbenih vještina i dozvoljeno je ono što povećava borbenost, poput ratnih bubnjeva, ali ne i muzičkih instrumenata, jer su oni zabranjeni (*haram*). Razlika među njima je očita. Nema ničeg spornog u svadbenom defu, jer je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: *"Poslat sam sa ispravnom i lahkom (tolerantnom) vjerom (hanefijjetu semha)"*[114]; *"Da bi jevreji znali da u našoj vjeri ima širine*[115]*."*[116]

Imamet Ibn Tejmijje i Ibn el-Kajjima

"Imam Ibn el-Kajjim i njegov šejh su za nas dva *imama* istine od *ehli-sunnetskih* učenjaka, a njihove knjige su za nas jedne od

113 *Isto*, 1/238, 239.

114 El-Buhari u djelu *Edebu-l-mufrid*, 387., tekst tog hadisa glasi: *"Koja je vjera najdraža Allahu, dž.š.? Rekao je: 'Ispravna i lahka vjera (el-hanefijjetu semha)'"*; Amed, 5/266., 6/116, 233., Taberani u *Kebiru*, 11/327., i drugi. Vidi *Kešfu-l-hafa* od El-'Adžlunija, 1/251, *Es-silsiletu-s-sahiha*, 881., od Albanija.

115 Ahmed, 6/116, 223.

116 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/239, 240.

najvrjednijih knjiga. Samo što ih mi slijepo ne slijedimo u svakom pitanju, jer se riječi svake osobe mogu prihvatiti ili ostaviti, osim riječi Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Poznato je naše neslaganje sa njima u nekoliko pravnih pitanja (*mes'ela*). Jedna od njih je i izgovaranje tri *talaka* (razvoda) na jednom mjestu, s tim kao da je izgovor tri puta na različitim mjestima, slijedeći u tome četvericu imama. Smatramo i da je vakuf nešto što je ispravno, te da je zavjetovanje dozvoljeno i treba ga ispuniti ako se ne radi o grijehu.[117]

Povratak vrstama novotarija i upozoravanje na njih

"Jedna od zabranjenih novotarija je i učenje Fatiha poslije pet dnevnih namaza za duše šejhova, pretjerana hvala i nastojanje pridobijanja Allahove naklonosti njihovim posredništvom na način kako se to uobičajilo u mnogim krajevima i za vrijeme vjerskih okupljanja, u ubjeđenju da je to jedno od najboljih djela kojima se musliman približava svome Gospodaru. To može čovjeka odvesti u širk, a da to i ne osjeti. Čovjek počini nesvjesno širk zbog njegove skrivenosti. Da to nije tako, Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, ne bi od Allaha, dž.š., tražio zaštitu riječima:

"Gospodaru moj, od Tebe tražim da me zaštitiš da Tebi ni u čemu širk ne učinim, a da to znam, i tražim oprost za ono što ne znam. Ti, zaista, najbolje poznaješ skriveno (gajb)."[118]

Mora se povesti računa o ovim riječima i čuvati se širka, koliko god je to moguće. Omer, r.a., govorio je: "Lanac se kida halku po halku kad u njega uđu oni koji ne poznaju džahilijjet." To je samo zato što takva osoba čini širk, vjerujući da čini ono što će ga Allahu približiti. Utječemo se Allahu da nas sačuva poniženja i nestanka imana."[119]

Zatim šejh Abdullah nakon ovog proglasa kaže:

---

117 *Isto*, 1/240.

118 Ibn Hibban u djelu *El-Medžruhin*, 3/30. i smatra da ovaj hadis ima skrivenu mahanu zbog Jahjaa ibn Kesira; Ebu Ja'la, 58., sa senedom u kome se nalazi Lejs ibn Ebu Sulejm, koga smatraju slabim. Vidi: *Medžme'u-z-zevaid*, 10/244. Sličan hadis bilježi Ahmed, 4/403., Taberani u *Evsatu*, 4940. Postoji i još jedan sličan hadis (*šahid*) koji se prenosi od Aiše i Ibn Abbasa u *Hil'jetu- evlija'*, 3/36, 8/368.

119 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/240, 241.

"Ovo je ono što mi je naumpalo dok sam razgovarao sa spomenutim[120] za vrijeme njegovog stalnog vraćanja. Uporno je tražio od mene da mu to napišem. Nije prestajao to tražiti sve dok nisam to, bez ikakvog podsjetnika ili gledanja u druge knjige, i napisao. Učinio sam to u vremenu potpune zaokupljenosti sa onim što je mnogo važnije od toga, a to je borba sa neprijateljem."[121]

Poziv ljudima da sami provjere karakter reformatorskog pokreta i njegov program

Potom su bili objektivni prema sebi, navodeći činjenice i pozivajući da se provjere navodi o njima i prouči stanje u kome se oni nalaze.

"Onaj ko želi provjeriti ono na čemu smo mi, neka dođe nama u Der'ijju. Vidjet će samo ono što će ga obveseliti: predavanja iz raznih naučnih disciplina, posebno iz oblasti tefsira i hadisa. Osjetit će sreću dok bude gledao kako se veličaju znamenja Allahove vjere i blago postupa sa slabima, gostima i siromasima."[122]

Pojašnjenje istine o robovanju (*te'abbudu*) u Šeri'atu i ispravnom *tesavvufu*

U isto vrijeme dok osporavaju izmišljeni tesavvuf i tarikate, oni odobravaju obavljenje obreda i obožavanje Uzvišenog Allaha zasnovano na Šeri 'atu, onako kako je to bila praksa prvih muslimana. Bez obzira da li se to nazivalo tesavvufom ili sufijskim tarikatom, ako je to u okviru ispravnosti (*istikameta*) i sačuvanosti od novotarija i izmišljotina.

"Mi ne zabranjujemo sufijske tarikate i čišćenje nutrine od prljavštine grijeha koja se tiče srca i udova sve dok se onaj ko ih čini drži šeri'atskih normi i ispravnog puta. Samo što se mi ne zamaramo njegovim pojašnjenjima u govoru i djelima."[123]

120 Aludira na Husejna ibn Muhammeda el-Hadremiju el-Hajjanija.

121 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/241.

122 *Isto.*

123 *Isto.*

Sve što je vezano za reformatorski pokret prepuštaju isključivo Uzvišenom Allahu

"Ne jadamo se, ne tražimo pomoć, ne tražimo pobjedu i ne oslanjamo se, u svim svojim težnjama, osim na Allaha Uzvišenog. On nam je dovoljan, divan je zaštitnik, Gospodar i pomagač. I neka je salavat i selam na Muhammeda, njegovu porodicu i njegove ashabe."[124]

Nakon svega rečenog možemo zaključiti slijedeće:

Ovaj dokumenat sasvim jasno i krajnje otvoreno otkriva ljudima program i suštinu reformatorskog pokreta i onoga na čemu su njegovi sljedbenici i država. On, također, kroz prizmu dokaza i činjenice otkriva mnoge neistine i potvore izrečene na račun tog pokreta.

Pa, ima li poslije toga većeg dokaza za onoga ko sluša i bude svjedok onog što je kazano?

124 *Isto.*

PRIJAŠNJA I SADAŠNJA SVJEDOČENJA LJUDI U PRILOG POKRETA

1. Program prihvatanja znanja (izvori vjere i sistem argumentacije) jeste program sljedbenika Sunneta

Program kome pripada imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, njegovi i svi sljedbenici ehli-sunnetskog pravca, ranije i sada, po pitanju prihvatanja znanja i argumentacije snažno se odlikuje utemeljenošću, ispravnošću, čvrstinom i ubjeđenjem.

Čvrsto su se držali ispravnog šeri'atskog programa na kome su bili učenjaci Ummeta iz oblasti hadisa, fikha i usula; ispravnosti izvora i valjane argumentacije. U prihvatanju vjere, njenoj ispravnosti i radu po islamskom učenju, oslanjali su se na dokaz iz Allahove Knjige i Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunneta - vjerodostojnog i objavljenog (*vahja*).

Konsenzus (*idžma*) prvih muslimana kod njih je validan, zato što konsenzus ne može biti postignut osim na dokazu iz Kur'ana i Sunneta. Oni se, također, oslanjaju i na mišljenja prihvaćene uleme Ummeta: ashaba, tabi`ina, *četverice imama* i drugih.

U svojoj argumentaciji oslanjaju se i na ispravan šeri'atski program (*menhedž*), program ispravnih prethodnika (*selefu salih*), što ćemo pojasniti kada budemo govorili o pravilima argumentacije pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba.

Koriste se onim što je Uzvišeni Allah podario ljudima u obliku nepatvorene ljudske prirode i zdravog razuma u razumijevanju govora Uzvišenog Allahovog, Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunneta, pronalaženju argumentacije i propisa zasnovanih na njima, idžtihadu i razumijevanju vjere Uzvišenog Allaha.

Koriste razum u promatranju Allahovog stvaranja, znamenja i blagodati, kako bi pomoću toga dosegli stupanj obožavanja Allaha, spominjanja i zahvale na način kako je to On propisao.

Također se koriste razumom i svim raspoloživim nadarenostima sa kojima ih je Uzvišeni Allah odlikovao u iznalaženju rješenja za nametnuta pitanja u prirodnim naukama, a sve sa ciljem unaprjeđenja

života na Zemlji, hilafeta na njoj i ostvarenja preduvjeta opskrbe, snage, dostojanstva, moći, uspjeha, prosperiteta i sreće čovječanstva na Ovom i Budućem svijetu, shodno onome što je ozakonio Uzvišeni Allah i Sunnet Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.

Ali, oni se drže podalje od metoda onih koji, poput filozofa, racionalista i apologetičara, slijede prohtjeve. Drže se podalje i od onih koji slijede njihov pravac i smatraju svetim prolazni, ograničeni i manjkavi razum koji je izložen raznim oblicima nedostataka, i kojem kao takvom daju prednost nad savršenom i nepogrješivom Objavom (Allahovim govorom i govorom Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, koji ne govori od sebe, nego govori samo ono što mu je objavljeno).

Razum, bez obzira na spoznaju i postignuće, mora se povoditi za Šeri'atom. Nemoguće ga je pretpostaviti nepogrješivoj Objavi, kao što je nemoguće da on njome vlada.

Ovaj ispravni program – ovdje mislim na program prihvatanja i argumentacije utemeljene na sigurnim šeri'atskim pravilima – smatra se jednim od najvećih razlika između ehli-sunnetskog učenja i onih koji se sa njime ne slažu - sljedbenika hira, razdora i izmišljanja u vjeri.

Izvori iz kojih se crpi vjera ubrajaju se u najvažnija težišta na kojima je sazdana vjera muslimana u svemu što se tiče ubjeđenja, propisa, ponašanja i cjelokupnog življenja. Pojam prihvatanja (znanja) znači: uzimanje vjere u kompletnom i pojedinačnom smislu. To ne može biti osim od Allaha Uzvišenog i onog što je On naredio da se uzme od Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

Ono što vam Poslanik da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite. (El-Hašr, 7.)

Princip uzimanja vjere od Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, (Kur'ana i Sunneta) općepoznat je među muslimanima. Na njega se poziva i onaj sa istinom i onaj u neistini, onaj ko slijedi drugog i onaj ko izmišlja u vjeri.

Međutim, sama tvrdnja nije dovoljna. To se mora potvrditi i obistiniti. Prilikom provjere uočit ćemo da su prvi muslimani ehli-

sunnetskog pravca - a njihovog pravca je i imam ovog blagoslovljenog pokreta i njegovi sljedbenici - imali čiste i nezamućene izvore. Isti slučaj je i sa njihovim načinom argumentacije. Potpuno suprotno tome je stanje njihovih protivnika, pristalica novotarija u vjeri, prohtjeva i razdora, onih koji su skrenuli od istine i zamijenili je ljudima. Oni slijede put obmane i zablude od onda kad su vjeru ili dio vjere počeli uzimati iz svojih internih izvora: iluzija, tvrdnji o nepogrješivosti dobrih i loših imama, evlija i onih koji to tvrde za sebe. Dakle, od onih koji su po svom položaju ispod Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Isti slučaj je i sa tvrdnjama o *kešfu* (otkrovljenju), *zevku* (intuiciji) i tome lično, što je praksa mnogih apologetičara, filozofa, *sufija*, *ši'ija* i onih koji slijede njihovu metodologiju.

Zbog svega navedenog, možemo reći da je tvrdnja tih skupina da oni slijede Kur'an i Sunnet lažna tvrdnja i zamijena teza.

Oni koji slijede istinu i znanje bili su dužni u ovom pitanju pojasniti stranu istine i otkriti stranu neistine. Upravo je to ono što je učinio i sa čime se pojavio imam ovog pokreta, njegova ulema, sljedbenici i svi pripadnici ehli-sunnetskog pravca. Zbog toga je program istine u prihvatanju znanja i argumentacije kristalno jasan i čist. Allahu hvala, u tom programu nema nikakvih nedoumica i nejasnoća.

Potrudio sam se da u ovom poglavlju detaljno objasnim pravila na koja se oslanjaju sljedbenici ehli-sunneta, učenjaci reformatorskog pokreta i ulema koja je živjela prije njih. Uzimanje vjere i rad po njoj temeljili su na Kur'anu, Sunnetu i praksi prvih muslimana.

Nastojao sam, također, otkriti metodologiju protivnika i njihove iskrivljene puteve koji vode izvan Sunneta, šejtanske puteve i staze novotarije i zablude, da Uzvišeni Allah sačuva, kako bih upozorio svakoga kome je Allah dao da razumije islam i uputu, kako bi to bio dokaz protiv oholnika i prkosnika.

Jedna od karakteristika ovog pokreta, njegove uleme i sljedbenika je, Allahu hvala, veliko nastojanje da se razumije vjera na temeljima šeri'atski valjane argumentacije, da se čvrsto drži Sunneta i džema'ata – uzimajući je i od onih koji imaju puno znanja kao i od onih koji imaju malo znanja, – da se pitaju učeni, da se vodi računa o temeljima vjere i da se na svakom mjestu naglase znamenja Allahove vjere.

Te karakteristike nagovještavaju dobro. Vraćanje čistim i nezamućenim izvorima, praksi prvih muslimana u ubjeđenju, uzimanju vjere, argumentaciji, ophođenju i propisima jedino to je put spasa i garant postizanja pobjede, blagostanja, moći i jedinstva kojeg je Uzvišeni Allah obećao muslimanima.Ispravno vjerovanje ujedinjuje muslimane, a Božanski Zakon im sudi. To se može postići jedino koristeći čiste i nezamućene izvore (Kur'an i Sunnet) i oslanjajući se na ispravan program, a to je program prvih muslimana koji je put mu'mina. To je ono po čemu se odlikuje ovaj blagoslovljeni pokret koji nazivaju *vehabizam* nad svim drugim savremenim pokretima. To je uzrok njegove snage, utjecaja i daljeg širenja.

Što se tiče umetnutih izvora vjere i iskrivljenih programa argumentacije, kojima se koriste protivnici pokreta i Sunneta (sljedbenici hira, izmišljanja u vjeri i razdora), u njima nema ničega osim podjele, razilaženja, sukoba, poniženja i beznađa. To je pojašnjeno u tekstovima Šeri'ata. Potvrdu tome nalazimo u našoj realnosti, a na to je ukazivao i sam vođa pokreta i njegova ulema.

To je potvrda i Poslanikovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi: *"Ostavio sam vas na bijeloj stazi. Njena noć je jasna kao njen dan. Sa nje poslije mene neće skrenuti, osim onaj ko je propao..."*[125]

Učenjaci ehli-sunneta, a imam reformatorskog pokreta i njegova ulema su dio njih, utemeljili su ovaj ispravni šeri'atski program uzimanja vjere i argumentacije na čvrstim naučnim i programskim pravilima, kao i na šeri'atski validnim mjerilima preuzetim iz Kur'ana, Sunneta i prakse prvih muslimana.

Ovaj veličanstveni princip je ono što je snažno i jasno odobrio imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici. Njemu je pozivao sve svoje neistomišljenike i bio je spreman na međusobno prizivanje prokletstva. Govorio je: "One koji se ne slažu sa mnom pozivam Allahovoj Knjizi, Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunnetu ili konsenzusu muslimana. Pa ako i pored toga budu prkosili, pozivam ih da prizovemo prokletstvo, kao što je to učinio Ibn Abbas u nekim pitanjima naslijednog prava, ili Sufjan i Evza'i u pitanju dizanja ruku u namazu i drugi islamski učenjaci."[126]

125 Ahmed, 17142,, a redaktor je rekao: "Vjerodostojan je zajedno sa njemu sličnim predajama" (28/367). Ibn Ebu Asim u *Sunnetu,* 33.

126 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/55.

U svojoj poslanici upućenoj vođi beduina Šama Fadilu Ali Mezidu kaže:

"Spomenut ću ti dvije stvari prije nego ti spomenem osobinu vjere:

Prva je: Napomena onima koji se sa mnom ne slažu da je obaveza svih ljudi da slijede ono sa čime je svoj Ummet obavezao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem.* Kažem im: "Imate knjige, kod vas su. Pogledajte šta piše u njima i nemojte ništa prihvatati od onog što vam ja kažem! Međutim, kad saznate za riječi Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, koje su u vašim knjigama, pa slijedite ih. Makar većina ljudi postupala suprotno njima."[127]

Zatim mu kaže savjetujući ga: "Znaj da te neće spasiti ništa drugo osim slijeđenje Sunneta Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*"[128].

Nakon što mu je naveo kur'anske dokaze o *tevhidu*, rekao mu je: "Ovo je Allahov govor i ono čime nas je opomenuo Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i što nam je u emanet ostavio."[129]

Objašnjavajući opiranje protivnika da prihvate njegov pokret *tevhida* Imam kaže: "To su njihove riječi, a ovo su moje riječi koje temeljim na Kur'anu i Sunnetu. To je ono što je između mene i njih. Ako spomenu o meni nešto drugo, znaj da je to laž i potvora."[130]

Slijeđenje dokaza učinili su sastavnim dijelom vjere i ubjeđenja. Dvojica Imamovih sinova, Husejn i Abdullah, na pitanje o vjerovanju (*akidi*) njihovoga oca u njegovim djelima i ibadetu dali su slijedeći odgovor:

"Vjerovanje Šejha, *rahimehullah*, kojim je vjerovao u Allaha je isto kao i naše vjerovanje kojim vjerujemo u Njega. Ono je vjerovanje prvih muslimana i njihovih imama, vjerovanje ashaba i onih koji su ih u dobru slijedili. To je slijeđenje onoga na što upućuju dokazi iz Allahove Knjige i Poslanikovog Sunneta i razmatranje izjava uleme u skladu s tim. Pa ono što je u skladu sa Kur'anom i Sunnetom mi prihvatamo i na osnovu toga fetvu dajemo, a ono što se kosi sa time vraćamo onome ko je to izjavio. To je princip koji nam je Uzvišeni Allah ostavio u vasijet u Svojoj Knjizi, kada je rekao:

127 *Er-Resailu-š-šahsijje*, 32.
128 *Isto*, 33.
129 *Isto*, 33.
130 *Isto*, 33.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ﴾

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u Onaj svijet. (En-Nisa, 59.)

Komentatori Kur'ana su jednoglasni da je vraćanje Uzvišenom Allahu ustvari vraćanje Allahovoj Knjizi, a da je vraćanje Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* obraćanje njemu u toku njegovog života, ili vraćenje Sunnetu poslije njegove smrti. Dokazi za utemeljenost ovog principa su mnogobrojni i nalaze se u Kur'anu i Sunnetu, ali nije ovdje mjesto na kojem ih navodimo."[131]

2. Poštivanje i uvažavanje uleme

Jedno od programskih opredjeljenja časnih prethodnika ehli-sunneta je poštivanje uleme Ummeta, uleme ehli-sunneta i Pravog puta, njihovih stavova, isticanje potrebe obraćanja njima i traženja pojašnjenja, kao što je to Kur'anom naređeno:

﴿ فَاسْأَلُواْ أَهْلَ الذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴾

Pitajte sljedbenike Knjige ako ne znate. (En-Nahl, 43.);

i njihovo uvažavanje. Ali, niko od njih nije nepogrješiv.

Moguće je da i alim nekada bude ukrivu, te ga onda u tome ne treba slijediti. Ali to ne umanjuje vrijednost koja mu pripada.

Ovaj ispravni program slijedili su Imam pokreta i njegovi sljedbenici i mnogo se na njega oslanjali. Bili su, kao što piše u njihovim knjigama i što je vidljivo na tragovima koje su ostavili iza sebe, oni koji uvažavaju knjige učenjaka hadisa, tefsira, fikha, usula, akaida i arapskog jezika. Uvažavali su ono na čemu su se saglasili islamski učenjaci i poštovali su one koji su se sa njima slagali ili ne slagali u pitanjima idžtihada.

131 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/219.

Taj princip su naglašavali Imam i njegovi sljedbenici. Posebno onda kad bi se vodila rasprava između njega i njegovih neistomišljenika, sljedbenika novotarije i hira, među kojima je bilo i onih koji su pripadali jednom od prihvaćenih mezheba. Pozivao bi ih (nakon Kur'ana i Sunneta) upravo riječima prihvaćene uleme.

Tako je o nekim svojim protivnicima napisao slijedeće: "Takvi su oni. Kad im spomenem ono što je spomenuo Allah, Poslanik i ulema o naredbi da se iskreno ispoljava Allahova vjera i da ne budemo kao sljedbenici knjige (*ehlu kitab*) u uzimanju svećenstva i pobožnjaka umjesto Allaha, oni nam kažu: Vi umanjujete značaj vjerovjesnika, dobrih ljudi i *evlija*. Uzvišeni Allah je pomagač Svoje vjere, ma koliko to bilo mrsko mnogobošcima.

Ja ovdje spominjem ono na što se oslanjam, a to su riječi uleme iz svih skupina. Neka se Allah smiluje onima koji ih pomno prouče, a zatim pomognu Allaha (a Njemu nije potrebna pomoć), pomognu Njegovog Poslanika, Njegovu Knjigu i Njegovu vjeru. I koji se u tome ne plaše nikakvog prijekora."[132]

Potom je citirao riječi uleme koja je pripadala jednom od četiri mezheba: hanbelijama, hanefijama, šafi'ijama ili malikijama.[133]

Kada su mu protivnici osporili njegov poziv u tevhid, argumentirajući svoje stavove, rekao je:

"Oponiram hanefijama upotrjebljavajući riječi učenjaka iz kasnijeg perioda koji su bili hanefije, a isto tako mnogim malikijama, šafi'ijama ili hanbelijama. Svima im oponiram upotrjebljavajući knjige koje su napisali učenjaci kasnijeg perioda, a na koje se oni u svojoj argumentaciji pozivaju. Kad su to odbili prihvatiti, naveo sam svim sljedbenicima mezheba ponaosob mišljenje učenjaka njihovog mezheba. Spomenuo sam sve što su rekli, nakon što se otvoreno molilo oko kabura i njima se zavjetovalo. Ali, sve to je samo još više povećalo njihovo neprihvaćanje i odbojnost."[134]

"Nema spora između mene i vas u tome da je obaveza slijediti ono oko čega se ulema dogovori, nego je sporno kako postupiti kada se ulema raziđe u mišljenju. Da li je moja obaveza prihvatiti istinu od onoga ko dođe sa njom, prepustiti to sporno pitanje Uzvišenom

132 *Isto*, 2/50.
133 *Isto*.
134 *Isto*, 2/73, 82.

Allahu i Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* i slijediti učene? Ili prihvatiti neke od njih, bez obzira na snagu argumenata? I tvrditi da je istina samo u onome što su oni rekli?"[135]

Objašnjavajući svoj stav prema ulemi općenito, a prema četverici imama posebno, rekao je:

"Što se tiče toga što ste spomenuli o suštini idžtihada, pa mi slijedimo Kur'an, Sunnet, ispravno učenje prvih muslimana i ono što je općeprihvaćeno od izjava četverice imama: Ebu Hanife en-Nu'amana ibn Sabita, Malika ibn Enesa, Muhammeda ibn Idrisa (Šafi'ije) i Ahmeda ibn Hanbela, rahimehumullah."[136]

Šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kaže:

"Mi se u razumijevanju Allahove Knjige pomažemo prihvaćenim i priznatim tefsirima, kao što su *Tefsir* Ibn Džerira, *Tefsir* Ibn Kesira eš-Šafi'ija, koji je sažetak Taberijevog *Tefsira, Tefsir* od Begavija, Bejdavija, Hazina, Haddada, *Dželalejn* i drugi. U razumijevanju hadisa koristimo se djelima istaknutih komentatora, kao što su: Askalanijev i Kastalanijev komentar Buharijeve zbirke hadisa, Nevevijev komentar Muslimove zbirke, Munavijev komentar *El-Džami'u-s-sagira.*

Stalo nam je do knjiga iz oblasti hadisa, posebno do šest hadiskih zbirki i njihovih komentara. Vodimo računa i o ostalim knjigama iz svih naučnih disciplina: akaida, fikha, gramatike, biografije i svih korisnih nauka za Ummet."[137]

135 *Isto,* 1/45.
136 *Isto,* 1/97.
137 *Isto,* 2/228.

DETALJNI PRIKAZ METODA U VJEROVANJU (AKAIDU) I OPONAŠANJE VJEROVANJA PRVIH MUSLIMANA

Slijeđenje pravca "spašene skupine", sljedbenika Sunneta i zajednice (*ehlu-s-sunne ve-l-džema'a*) i klonjenje raskolničkih frakcija

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, učenjaci njegovog misionarskog pokreta (*da've*) i ostali sljedbenici su se pridržavali metode "spašene skupine", sljedbenika Sunneta i zajednice, uvjerenjem (*doktrinom*), riječima i djelom. To je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab izričito istaknuo rekavši:"Pozivam se na Allaha kao svjedoka, na meleke koji su kod mene prisutni i na sve vas, da doista slijedim ona uvjerenja koja je slijedila i spašena skupina, sljedbenici Sunneta i zajednice..."

Zatim je podrobno spomenuo svoje vjersko uvjerenje (*doktrinu*) rekavši:"Spašena skupina predstavlja sredinu između kaderija i džebrija u pogledu uvjerenja o djelima Uzvišenog Allaha. U pogledu uvjerenja o Allahovoj prijetnji (ve'idullah), ova skupina je između murdžija i džehmija, dok su u sredini, između rafidija i haridžija u pogledu uvjerenja o ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[138]

Obraćajući se svim muslimanima on je rekao:

"Od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, svim muslimanima do kojih ovo dopre..

Selamun alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu (Neka je mir i spas s vama, Allahova milost i blagoslov)!

Potom kažem: Obavještavam vas da sam, hvala Allahu, u pogledu svoga uvjerenja i vjere koju iskazujem prema Allahu, na pravcu sljedbenika Sunneta i zajednice (džema'ata), na kojem su bili i vođe (imami) muslimana, poput četverice imama i njihovih sljedbenika sve do Kijametskog dana."[139]

138 *Isto, 1/29.*
139 Isto, 1/30.

U pismu koje je uputio šejhu Abdu-r-Rahmanu ibn Abdullahu es-Suvejdiju, sinu poznatog iračkog *alima,* rekao je slično prethodnom: " Obavještavam te da sam, tako mi Allaha, sljedbenik, a ne novator (u vjeri); moje uvjerenje i vjera koju iskazujem prema Allahu je pravac sljedbenika Sunneta i zajednice (džema'ata), na kojem su bili i vođe (imami) muslimana, poput četverice imama i njihovih sljedbenika sve do Kijametskog dana."[140]

Onaj ko razmotri ono što je *šejh* Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici rekao, te ono što su potvrdili i napisali o detaljima temelja uvjerenja *(usulu-l-akide)* i njihovim različitim pitanjima, vidjet će da to nije samo puka tvrdnja. U svemu tome, gledano u cjelini i parcijalno, oni su slijedili pravac dobrih ljudi iz prvih generacija, pravac sljedbenika Sunneta i zajednice.

Unuk imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba Hasan ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasan, pojašnjavajući to da je njegov metod bio ono što su slijedili dobri ljudi iz prvih generacija, kaže: "Iz Šejhovih pisanih tragova, korespodencije, njegovih djela koja su pred njim čitana i on ih slušao, i iz onoga što je svojom rukom napisao, i iz onoga što je o njegovoj vjeri i misionarskom djelovanju općepoznato, i iz onoga na čemu su bili njegovi vrli i plemeniti drugovi i učenici, poznato je da je on bio na onome na čemu su bili i časni ljudi iz prvih generacija *(es-selef es-salih),* prvaci u vjeri *(eimmetu-d-din),* pravnici i muftije *(ehlu-l-fikh ve-l-fetva).* On je bio na tome u oblasti spoznaje Allaha *(ma'rifetullah),* potvrđivanja svojstva Njegovog savršenstva i atributa Uzvišenosti koje je svojim tekstom spomenuo Časni Kur'an, koje su vjerodostojno prenijela vjerovjesnička izvješća, a koja su drugovi Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* prihvatili s predanošću, afirmirajući ih i vjerujući u njih. Oni su ih, uz to, shvatali onako kako su navedena; bez iskrivljavanja *(tahrif)* i negiranja *(ta'til),* i bez kakvoće i forme *(tekjif)* i antropomorfizma *(temsil).*

Ovako su postupali oni koji su došli poslije ashaba; tabi'ini, ljudi od znanja i vjerovanja, ljudi iz prvih generacija muslimana, kao što su: Seid ibn el-Musejjeb, 'Urve ibn ez-Zubejr, El-Kasim ibn Muhammed, Salim ibn Abdullah, Sulejman ibn Jesar, Mudžahid ibn Džubejr, 'Ata ibn Ebu Rebah, Hasan el-Basri, Ibn Sirin, Eš-Ša'bi, i njemu slični: 'Ali ibn el-Husejn, 'Umer ibn Abdu-l-Aziz, Muhammed ibn Salim ez-

140 Isto, 1764.

Zuhri, Malik ibn Enes, Ibn Ebu Zi'b, Hamad ibn Seleme, Hamad ibn Zejd, Fudajl ibn 'Ijad, Ibn el-Mubarek, Ebu Hanife Nu'man ibn Sabit, Eš-Šafi'i, Ahmed, Ishak, El-Buhari, Muslim i njima slični učenjaci fikha i hadisa. Ovaj šejh (Ibn Abdu-l-Vehhab) nije zastupao mišljenje suprotno njihovom, niti je izašao iz okvira onog čemu su oni pozivali i u šta su bili uvjereni."[141]

Ovako je u pitanju općenitog uvjerenja, a što se tiče detaljnijih pitanja u vezi s time, možemo reći slijedeće:

Stavovi u vezi s *imanom* (vjerovanjem)

Stavovi reformatorskog pokreta u globalu i parcijalno, u pogledu imana, njegovih osnovnih elemenata (*ruknova*), njegove suštine i svih pitanja jeste stav koji su zastupali i časni ljudi iz prvih generacija, pripadnici Sunneta i zajednice (*ehlu-s-sunne ve-l-džema'a*). Naime, pripadnici pokreta vjeruju u šest temeljnih principa imana, onako kako su spomenuti u hadisu u kojem se spominje da je Džibril došao kod Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i o tome ga pitao.

Također, oni zastupaju isti onaj stav koji su zastupali časni ljudi iz prvih generacija u vezi sa suštinom imana i svim njegovim pitanjima, pa su uvjereni da je iman sinteza riječi i djela (uvjerenje srca, riječ jezika i djelo tjelesnih organa), i da je on razgranat u više ogranaka, da se uvećava pokornošću Uzvišenom Allahu i umanjuje griješenjem, i da je u vjerovanju dozvoljeno reći: Ja sam vjernik, *inša-Allah* (tzv. *istisna*).

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kaže: "Ja sam uvjerenja da je iman iskaz jezikom, aktivnost organima i uvjerenje srcem; uvećava se s pokornošću, a umanjuje s griješenjem. On se sastoji od sedamdeset i nekoliko ogranaka; najviši ogranak jeste svjedočenje da nema (istinskog) boga osim Allaha (*šehadetu en la ilahe illallah*), a najniži jeste uklanjanje s puta onog što ljude uznemirava."[142]

Vjerovanje u Allahova imena i svojstva

Uvjerenje pripadnika pokreta u pogledu Allahovih imena, atributa, djela i drugog jeste uvjerenje časnih ljudi iz prvih generacija,

141 *Isto,* 1/516.-517.
142 *Isto*, 1/33.

pripadnika Sunneta i zajednice (*ehlu-sunne ve-l-džema'a*); ashaba, tabi'ina, *četverice imama*, muhaddisa i svih ostalih mjerodavnih prvaka (*imama*) vjere.

O imenima Uzvišenog Allaha i Njegovim atributima kaže imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab: "U vjerovanje u Allaha spada i vjerovanje u ono čime je On Sam Sebe opisao u Svojoj Knjizi, kao i jezikom Svoga Poslanika, bez iskrivljavanja *(tahrif)* i negiranja *(ta'til).* Naprotiv, uvjerenja sam da nema ništa slično Uzvišenom Allahu i da je on Svečujući i Svevideći. Stoga ja Njemu ne negiram ono čime se sam opisao, niti izvrćem smisao riječi, niti oskrnavljujem Njegova imena i ajete, niti Njegovim svojstvima dajem određenu formu *(ve la ukejjifu),* niti Njegove atribute – Uzvišen neka je – izjednačavam sa svojstvima Njegovih stvorenja *(ve la umesilu sifatehu te'ala bi sifati halkihi)* jer je On Uzvišen i nema Sebi slična, niti ravna, a niti ortaka. On se ne može uspoređivati sa Svojim stvorenjima jer – Uzvišen je On – najbolje poznaje Sebe i sve drugo, Njegove riječi su najistinitije i Njegov govor je najbolji. Sam Sebe je zaštitio od onoga čime Ga opisuju protivnici iz redova onih koji Njegovim atributima daju određenu formu i izjednačavaju ih s atributima ljudi *(ehlu-t-tekjif ve-t-temsil),* te od onoga što Mu negiraju poricatelji iz redova onih što iskreću smisao i smatraju Ga lišenim svih atributa *(ehlu-t-tahrif ve-t-ta'til).* Kaže Uzvišeni:

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ۞ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ۞ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Slavljen i Uzvišen je Gospodar tvoj, Gospodar dostojanstva, i visoko je iznad onoga što Mu pripisuju oni! I selam neka je na poslanike, a hvala Allahu, svjetova Gospodaru! (Es-Saffat, 180-182.)

Pojašnjavajući da je njihovo uvjerenje isto ono uvjerenje koje su imali učenjaci iz prvih generacija muslimana *(selef),* šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kaže: "To uvjerenje jeste takvo da mi shvatamo ajete i hadise u kojima se spominju Allahovi atributi u njihovom literarnom (vanjskom) smislu i njihova značenja – uz vjerovanje u njihovu suštinu – prepuštamo Uzvišenom Allahu. Znamo da je Malik – a on je jedan od najvećih učenjaka iz prvih generacija muslimana – kada je bio upitan o uzvisivanju *(istiva')* spomenutim u riječima Uzvišenog:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

Svemilosni nad Aršom se uzvisio, (Ta-ha, 5.)

odgovorio:

Uzvisivanje je poznato, njegova forma je nepoznata, vjerovanje u njega je obavezno, dok je pitanje o tome novotarija.'"[143]

Šejh Abdullah, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba pojasnio je pravac časnih ljudi iz prvih generacija u svojoj knjizi *"Dževabu ehli-s-sunne fi nakdi kelami-š-ši'ati ve-z-zejdijje"* (Odgovor *ehli-sunne* u pobijanju riječi *ši'ija* i *zejdijja*), rekavši: "Pravac časnih ljudi iz prvih generacija, Allah im se smilovao, je da priznaju atribute i shvataju ih u njihovom vanjskom smislu i negiraju davanje određene forme njima. Naime, ono što se može reći za atribute, ogranak je onoga što se može reći za Bit (*zat*). Potvrđivanje Biti je potvrđivanje postojanja (*vudžud*), a nepotvrđivanje određene forme, te u skladu s tim shvatanjem živjeli su svi časni ljudi iz prvih generacija. A ako bismo htjeli spomenuti sve njihove stavove o ovome pitanju koje smo pronašli, to bi nas skrenulo od onoga što je nakana ovoga odgovora. No, svako kome je intencija istina i isticanje onog što je ispravno, zadovoljit će se onim što smo ponudili."[144]

Kada su sinovi šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i šejha Hameda ibn Nasira ibn Mua'mmera upitani o ajetima koji se nalaze u Kur'anu i u kojima se spominju Allahovi atributi, kao što su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

Svemilosni nad Aršom se uzvisio. (Ta-ha, 5.);

﴿وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي﴾

...i da rasteš pod okom Mojim. (Ta-ha, 39.);

﴿أَسْمَعُ وَأَرَى﴾

143 *Isto*, 1/226.

144 Vidi: *Dževabu ehli-s-sunne fi nakdi kelami-š-ši'ati ve-z-zejdijje,* u sklopu knjige *Fi 'akaidi-l-islam,* str. 100.,101.

Ja sve čujem i vidim. (Ta-ha, 46.);

﴿ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ ﴾

Naprotiv, obje su ruke Njegove pružene. (El-Maide, 64.);

﴿ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ ﴾

...onome koga sam Ja Svojim dvjema rukama stvorio. (Sad, 75.);

﴿ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴾

... i kada dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda. (El-Fedžr, 22.);

﴿ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴾

...a čitava će Zemlja na Kijametskom danu u šaci Njegovoj biti. (Ez-Zumer, 67.)

i slični kur'anski ajeti; te kada su upitani o hadisima kao što su: "*Čovjekovo srce je između dva prsta Svemilosnoga*",[145] kao što su hadisi u kojima se spominje *nefs* (bit, biće), te hadisi: "*Zaista se vaš Gospodar smije...*",[146] i :"*..sve dok ne stavi Svoju nogu na njega* (Džehennem), a on rekne:'*dosta, dosta!*'",[147] te drugi hadisi koji ne mogu stati u ovu knjigu; kako tumačite ove ajete i hadise, odgovorili su slijedeće: "Hvala Allahu Gospodaru svih svjetova! O tome mi kažemo ono što je rekao Allah i Njegov Poslanik i oko čega su saglasne prve generacije ovoga Ummeta i njihove vođe iz redova drugova Allahovog Poslanika i onih iz generacije koja ih je na dobar način slijedila. To se ogleda u potvrđivanju toga i vjerovanju u to bez iskrivljavanja i negiranja,

145 Muslim ovaj hadis bilježi s drugim tekstom, br. 2654, a bilježi ga i Ahmed u *Musnedu*, br. 6566. Vidi komentar dvojice stručnih redaktora *El-Musneda*, 11/130. Hadis bilježi i Et-Tirmizi, br. 3522. i kaže da je hadis dobar (*hasen*).

146 Bilježi ga Muslim pod brojem 890, a počinje: "Allah se smije dvojici ljudi..." Bilježi ga i Ahmed u *Musnedu*, br. 8224, te drugi mimo njih. Pogledaj glosu *Musneda*, 13/533.

147 Bilježi ga El-Buhari, br. 4850, i Muslim, br. 2846.

i bez davanja određene forme i antropomorfizma (davanja Božijim atributima ljudske forme), baš kao što je imam Malik kada je bio upitan o riječima Uzvišenog:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

Svemilosni nad Aršom se uzvisio (Ta-ha, 5.)

kako se uzvisio, spustio glavu i znoj ga oblio, a ljudi su čekali šta će reći, pa je onome koji ga je pitao, odgovorio:" Uzvisivanje je nepoznato po formi, nepojmljivo razumom, vjerovanje u to je obaveza, a pitanje o tome je novotarija. Smatram te lošim čovjekom." Zatim je naredio da se taj čovjek odstrani. Prema tome, onaj ko protumači uzvisivanje kao zaposijedanje, zavladavanje, taj je odgovorio suprotno Malikovom odgovoru i zaputio se putem suprotnim njegovom putu. Ovaj Malikov odgovor o uzvisivanju je sveobuhvatan i dostatan u pogledu svih atributa, kao što je silazak, dolazak, ruka, lice i drugo. Tako se u pogledu silaska kaže: silazak je poznat, način je nepoznat, vjerovanje u njega je obavezno, a pitanje o tome je novotarija. Ovako se može reći za sva ostala svojstva spomenuta u Kur'anu i Sunnetu.[148] U svojoj knjizi *"Tenbihu-n-nebihi ve-l-gabijji fi-r-reddi 'ala el-medarisi ve-l-halebi"*, govoreći o uvjerenju ispravnih ljudi iz prvih generacija po ovom pitanju i odgovarajući onima koji ih optužuju da Allahova svojstva izjednačavaju s ljudskim (*tešbih*), šejh Ahmed ibn Ibrahim ibn Isa kaže: "Upitan je šejh Hamed ibn Nasir ibn Muammer – Allah mu se smilovao: 'Šta kažete – Allah neka dadne trajnu korist u vašem znanju – o ajetima u kojima se spominju Allahova svojstva, poput Njegovih riječi:

﴿يَدُ اللهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ﴾

Allahova je ruka iznad ruku njihovih. (El-Feth, 10.),

kao i o hadisima koji se o tome navode, poput Vjerovjesnikovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi: 'Naš Gospodar svake noći silazi na zemlji najbliže nebo...', i njegovih riječi: 'Vjernikovo srce je između dva prsta Svemilosnoga...', a što sa svoga literarnog aspekta prividno ukazuje na izjednačavanje Allahovih i ljudskih svojstava (*tešbih*). Molimo vas da nam prenesete uvjerenje šejha Muhammeda ibn

148 *Ed-Dureru-s-senijje*, 3/12-14.

Abdu-l-Vehhaba o tome, Allah mu se smilovao. Kakvog je pravca bio? I kakav je vaš pravac u tome poslije njega? Da li ono što se navodi u tome shvatate u literarnom (vanjskom) smislu, uz uvjerenje da Allah nije sličan ljudima (*tenzih*), ili pak te tekstove shvatate i tumačite metaforički, u prenesenom smislu? O tome nam detaljno recite i iscrpno odgovorite, ne biste li (od Allaha) dobili obilnu nagradu.'"[149]

Na to je on ovako odgovorio: "Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. O ajetima u kojima se spominju Allahovi atributi, kao i o hadisima koji se navode o tome, mi kažemo ono što je rekao Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i ono što su rekli ispravni ljudi iz prvih generacija ovoga Ummeta i njihovi imami; ashabi, tabi'ini i *četverica imama*, te drugi muslimanski alimi mimo njih. Tako mi Uzvišenog Allaha opisujemo onim čime je On sam Sebe opisao u Svojoj Knjizi, te onim čime Ga je opisao Njegov Poslanik Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*, bez iskrivljavanja *(tahrif)* i negiranja *(ta'til)*, i bez kakvoće i forme *(tekjif)* i antropomorfizma *(temsil)*. Naprotiv, mi vjerujemo da Uzvišeni Allah:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

Ništa nije kao On! On je Svečujući i Svevideći. (Eš-Šura, 11.)

Stoga, ne negiramo Mu ono čime se Sam opisao, ne iskrivljavamo riječi i njihov smisao, ne skrnavimo Allahova imena i ajete, ne dajemo tim svojstvima određenu formu (*ve la nukejjifu*), i ne dajemo Njegovim atributima formu ljudskih atributa. Jer, On nema Sebi slična, niti ravna, a niti ortaka i On se ne može uspoređivati sa Svojim stvorenjima – Uzvišen je i vrlo visoko od onoga što zulumćari govore. On – neka je Uzvišen – nema nikoga Sebi slična, ni po Biću (*zat*), ni po atributima, a niti po djelima. Naprotiv, Njega se opisuje onako kako se On sam opisao, i onako kako Ga je opisao Njegov Poslanik, bez davanja određene forme i izjednačavanja Njegovih svojstava sa svojsvima Njegovih stvorenja, suprotno antropomorfistima (*mušebbihe*), i bez iskrivljavanja (*tahrif*) i negiranja (*ta'til*), suprotno negatorima (*mu'attile*).

Naš pravac je, dakle, pravac prvih generacija; afirmiranje i potvrđivanje (*isbat*) bez antropomorfizma (*tešbih*), i uvjerenje da je

149 *Isto*, 3/53

Allah daleko od nesavršenstva (*tenzih*), bez uvjerenja da je On lišen svih atributa (*ta'til*). To je i pravac imama islama, kao što su: Malik, Šafi'i, Es-Sevri, El-Evza'i, Ibn el-Mubarek, imam Ahmed, Ishak ibn Rahavejh, a to je bilo i uvjerenje šejhova koje treba slijediti, kao što su: Fudajl ibn 'Ijad, Ibn Sulejman ed-Darai, Sehl ibn Abdullah et-Tusteri, i drugi. Među svim ovim imamima u vjeri nije bilo razilaženja u pogledu temeljnih postulata vjere. Poput njih, svakako je bio i Ebu Hanife, Allah mu se smilovao, jer uvjerenje koje je pouzdano zastupao istovjetno je uvjerenju spomenutih imama, a to je ono uvjerenje koje je izrečeno u Knjizi i Sunnetu.

Imam Ahmed, Allah mu se smilovao, je rekao: "Allaha se ne opisuje osim onim čime je sam Sebe opisao, ili Ga je opisao Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, a Kur'an i Hadis ne mogu biti u tome zaobiđeni."

Ovakav je stav i svih ostalih imama, a njihove izreke ćemo, *inšaAllah*, doslovno prenijeti.

Pravac imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, Allah mu se smilovao, upravo je poput onoga što su smatrali ovi spomenuti imami. On Allaha opisuje onim čime je On Sam Sebe opisao, i čime Ga je opisao Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, a Kur'an i Hadis ne mogu biti zaobiđeni u tome. On, također, u tome slijedi pravac ljudi iz prvih generacija koje su prošle; ljudi koji su u ovoj oblasti najznaniji dio Ummeta, bilo da je riječ o negiranju od Allaha bilo kakvog nesavršenstva, ili pak priznavanju svih svojstava savršenstva. Oni su najintenzivnije veličali Allaha, i najodlučnije smatrali da je daleko od svakog nesavršenstva i onoga što nije dostojno Njegovoj Veličanstvenosti. A, uistinu, smislovi i značenja koja se mogu razumjeti iz Kur'ana i Sunneta ne mogu biti pobijena sumnjama (*šubuhat*). Zato bi neprihvatanje tih smislova bilo u domenu izvrtanja smislova kur'anskih riječi.[150]

Upravo je ovo i stav četverice najpoznatijih imama.

A ono što je afirmirao imam Ibn Abdu-l-Vehhab i ostali imami islama jeste pravac svih učenjaka iz prvih generacija, kao i *četverice imama* (pravnika), a tebi – poštovani čitaoče – predočavamo jasne argumente o tome.

150 *Isto*, (3/54.-55.), i *El-Fevakihu-l-'izab*, str. 41-50.

Izjave imama Malika

Prenosi Dža'fer ibn Abdullah i kaže: "Bili smo kod Malika ibn Enesa, pa mu je došao neki čovjek i rekao: 'Ebu Abdullah, Svemilosni se nad Aršom uzvisio, pa mi objasni kako se uzvisio?' Malika nikada ništa nije naljutilo kao što se naljutio na njegovo pitanje, a onda je pogledao u zemlju i počeo nekim drvcetom koje je bilo u njegovoj ruci čaprkati po zemlji sve dok ga nije oblio znoj. Zatim je podigao glavu, bacio drvce i rekao: "Način uzvisivanja (*istiva*) je razumski nepojmljiv, sam čin uzvisivanja nije nepoznat, vjerovanje u njega je vadžib, a raspitivanje o tome je novotarija (*bid'a*). Smatram da si ti protagonist novotarija.' Onda je naredio da se taj čovjek odstrani iz njegove blizine i to je i učinjeno.""[151]

Izjava imama Šafi'ije

Isto tako je i imam Šafi'i rekao: "Ova Allahova svojstva koja su spomenuta u Kur'anu i koja se navode u Sunnetu mi priznajemo, i negiramo bilo kakvu Allahovu sličnost s ljudima, kao što je to On Sam od Sebe negirao:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾

Ništa nije kao On!" (Eš-Šura, 11.)[152]

A kada je bio upitan o atributima Uzvišenog Allaha i šta je ono u šta vjeruje u tome, odgovorio je: "Uzvišeni Allah ima imena i atribute koje je naveo Kur'an i o kojima je Njegov Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, obavijestio svoj Ummet. Nikome od Allahovih stvorenja kojemu je obznanjen argument o tome nije dozvoljeno da ih odbaci, jer ih je sam Kur'an donio, a prenesene su i vjerodostojne izreke od Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, o tome, i to preko ispravnih prenosilaca.

---

151 Ovu predaju bilježi Ebu Nu'ajm u djelu *Hil'jetu-l-evlija*, 6/325.-326., Es-Sabuni u djelu *Akidetu es-selefi-s-salih ashabi-l-hadis*, str. 17.-18., preko Dža'fera ibn Abdullaha koji to prenosi od Malika, Ibn Abdulberr u djelu *Et-Temhid* 7/151., preko Abdullaha ibn Nafi'a koji to prenosi od Malika, El-Bejheki u djelu *El-esma ve-s-sifat*, str. 408., preko Abdullaha ibn Vehba koji također prenosi od Malika. Hafiz ibn Hadžer u *Fethu-l-Bariju,* 13/406.-407. kaže: "Sened ove predaje je dobar (džejjid)." Ez-Zehebi je ovu predaju ocijenio kao vjerodostojnu i to u djelu *El-'Uluvv*, str. 103. Vidi također i djelo: *I'tikadu eimmeti-s-selef*, od El-Humejjisa, str., 27.-28.

152 Ez-Zehebi, *Sijeru a'lami-n-nubela*, 20/341.

Ako takav postupi suprotno nakon što mu je ustanovljen dokaz, on ne vjeruje u Allaha. Međutim, prije nego mu bude ustanovljen dokaz iz izjava (Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*), on će imati opravdanje u neznanju jer znanje o tome se ne postiže razumom, niti razmišljanjem, a niti mišlju.

Slično ovome jeste izvješće Uzvišenog Allaha u kojem nam kaže da je Svečujući i Svevideći i da ima dvije ruke rekavši:

﴿بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ﴾

Naprotiv, obje su ruke Njegove pružene.(El-Maide, 64.),

da ima desnicu (ruku) rekavši:

﴿وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ﴾

... *a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati.* (Ez-Zumer, 67.),

da ima lice rekavši:

﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾

Sve će, osim Njegovog lica propasti! (El-Kasas, 88.),

i rekavši:

﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾

...a ostaje lice tvoga Gospodara, Veličanstveno i Plemenito. (Er-Rahman, 27.),

i da ima stopalo (*kadem*) što se temelji na riječima Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*: '...dok Gospodar ne stavi u njega Svoje stopalo...'[153] misli se na Džehennem; i da se On smije Svome robu vjerniku, što se temelji na riječima Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, da će onaj koji bude ubijen na Allahovom Putu: 'susresti Allaha, a On će mu se smijati...';[154] i da se On spušta svake noći na dunjalučko nebo, što se, također, zasniva na izvješću Allahovog

153 Vidi: *Sahihu-l-Buhari*, 87594, Muslim, 4/2186, i druge izvore.
154 Vidi: *Sahihu-l-Buhari*, 6/39, Muslim, 1504.

Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* o tome;[155] i da On nije ćorav, na temelju riječi Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* kada je spomenuo Dedždžala rekavši: '...on je zaista ćorav, a vaš Gospodar nije ćorav.';[156] i da će vjernici vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu, baš kao što vide mjesec u noći uštapa;[157] i da On ima prst, kako je to rekao Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*: 'Nema niti jednog srca, a da ono nije između dva prsta Svemilosnoga.'[158] Sva ova značenja kojima je Uzvišeni Allah Sam Sebe opisao, ili Ga je opisao Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* spadaju u ono čija se suština ne može dokučiti razmišljanjem i mišlju.

I nikoga ne proglašavamo nevjernikom zbog neznanja o imenima i atributima, osim nakon što do njega dođe znanje o njima. A ako ono što se navodi o tome bude izviješće koje pridonese razumijevanju tako da je ono što se čuje na stepenu onoga što se vidi, onaj ko ga je čuo obavezan je da se povinuje suštini toga i da posvjedoči ono što je vidio i čuo od Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.* Isto tako, mi potvrđujemo ova svojstva i negiramo bilo kakvu mogućnost sličnosti sa svojstvima stvorenja, baš kao što je On Sam od Sebe negirao mogućnost sličnosti rekavši:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

Ništa nije kao On, On je Svečujući i Svevideći. (Eš-Šura, 11.)[159]

Izjava imama Ebu Hanife

Konstatirajući kakvog je uvjerenja u pogledu Allahovih atributa, a što je bilo i uvjerenje ljudi iz prvih generacija, imam Ebu Hanife kaže: "Uzvišenog Allaha se ne opisuje svojstvima stvorenja, a Njegova srdžba i zadovoljstvo su dva atributa čiju formu ne znamo. To je stav *ehli-sunneta* i džema'ata. On se srdi i biva zadovoljan, i ne može se reći: 'Njegova srdžba je Njegova kazna, a Njegovo zadovoljstvo je

155 S ovim tekstom hadis se navodi u više predanja koja nisu sačuvana od kritike. Vidi: *El-'Arš*, hadis br. 85, i Ed-Darekutni, *Es-Sifat*, hadis br. 74. Hadisi o Allahovom silasku su mnogobrojni (*mutevatir*).

156 Vidi: *Sahihu-l-Buhari*, 13/90, Muslim, 1/155.

157 Hadis prenosi grupa ashaba, a bilježi ga El-Buhari, 8/249 i Muslim, 2/52, kao predanje koje prenosi Ebu Se'id el-Hudri.

158 *Sahihu Muslim*, 2654.

159 Ebu el-Hasen el-Hekari, *I'tikad Eš-Šafi'i*, str. 20, 21., (redaktura i podnožne napomene: dr. Abdullah ibn Salih el-Berrak.)

Njegovo nagrađivanje.' Njega opisujemo onako kako je Sam Sebe opisao; Jedincat (*El-Ehad*), Onaj kome se sve obraća (*Es-Samed*), nije rodio, niti je rođen, nema nikoga ko Mu je ravan, Živi je, Svemogući, Svečujući, Sveznajući, Svevideći, Znalac, Allahova je ruka iznad njihovih ruku, i nije poput ruku Njegovih stvorenja, i Njegovo lice nije poput lica Njegovih stvorenja."[160]

"On", nastavlja Ebu Hanife, "ima ruku, lice i sopstvo (*en-nefs*), baš onako kako je to Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu. Sve ono što je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu, kao što je lice, ruka i sopstvo, to su Njegovi atributi bez pokušavanja da im se dadne neka forma (*bila kejf*). Tako se ne može reći da je Njegova ruka, ustvari, Njegova moć (*kudret*), ili blagodat (*ni'met*), jer se u tome očituje isključivanje (poništavanje) atributa, a takav je, opet, stav *kaderija* i *mu'tezila*."[161]

Nastavljajući dalje Ebu Hanife kaže: 'Niko ne bi trebao da bilo šta od sebe govori o Allahovom Zatu (Biću), nego bi trebao da Ga opisuje onako kako je On Sam Sebe opisao. I ne bi trebao o Njemu govoriti po svome nahođenju, Uzvišen je On, Gospodar svih svjetova."[162]

A kada je upitan o *Allahovom* silasku (na zemaljsko nebo), odgovorio je: "On silazi, a mi ne znamo kako."[163]

Odbacivanje potvore otjelovljenja (*tedžsima*)[164]

Oponenti reformatorskog pokreta su oklevetali njegovog Imama i sljedbenike i sve pripadnike ehli-sunneta velikom klevetom i izmišljotinom tako što su ih okarakterizirali kao one koji su u pogledu Allahovih imena i svojstava antropomorfisti.

160 *El-Fikhu-l-ebsat*, str. 56. Također vidi: Dr. Muhammed el-Humejjis, *I'tikadu eimmeti-s-*selef, str. 13.

161 *El-Fikhu-l-ekber*, str. 302. Također vidi: Dr. Muhammed el-Humejjis, *I'tikadu eimmeti-s-selef*, str. 13.

162 *Šerh el-'akide et-tahavijje*, 2/427, redaktor dr. Abdullah et-Turki; *Dželau-l-'ajnejn*, str. 368. Također vidi: Dr. Muhammed el-Humejjis, *I'tikadu eimmeti-s-selef*, str. 13.

163 *'Akidetu es-selef ashab el-hadis*, str. 42, Dar es-selefijje; El-Bejheki, *El-esma ve-s-sifat*, str. 456.; *Šerh el-'akide et-tahavijje*, str. 245. (na izvore hadisa ukazao El-Albani) i El-Kari, *Šerh el-fikh el-ekber*, str. 60. Također vidi: Dr. Muhammed el-Humejjis, *I'tikadu eimmeti-s-selef*, str. 13.

164 Ovu izmišljotinu sam opširnije pobio, jer nju još uvijek protiv sljedbenika Sunneta potiču sljedbenici hirova i prati je mnoštvo obmana i zaogrtanja istine. Njome se potiču osjećanja običnog i neukog svijeta protiv reformatorskog pokreta i njegovih sljedbenika.

Međutim, pređašnji tekstovi i predaje potvrđuju da su imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i svi učenjaci selefijskog pokreta potpuno čisti od onoga čime su ih optužili njihovi protivnici, sljedbenici novotarija, a to je da su oni antropomorfisti i oni koji uspoređuju Allahove atribute s atributima ljudi. Istina je da su oni bili sljedbenici puta vjernika, a to je pravac časnih ljudi iz prvih generacija ehli-sunneta i džema'ata u pogledu Allahovih imena i svojstava, baš kao što su bili u svim temeljnim postulatima vjere.

Metod koji slijede ovovremeni oponenti, sljedbenici hirova i novotarija i protivnici Sunneta u optužbama imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i drugih učenjaka selefijskog pokreta i njihovih sljedbenika isti je onaj metod i način koji su slijedili protivnici časnih ljudi iz prvih generacija ehli-sunneta i džema'ata, sljedbenici hirova, novotarija i raskolništva u svim vremenima.

Još od vremena kada se pojavila novotarija *džehmija* i *mu'tezila*, te drugih poput apologetičara (*ehlu-l-kelam*), onih koji smatraju da je Uzvišeni Allah lišen svih atributa (*mu'attile*) i onih koji po svome nahođenju interpretiraju imena i atribute, i kada su se pojavili njihovi napisi koji u sebi sadrže novotarije i u kojima negiraju Allahova imena i svojstva i interpretiraju ih po svome nahođenju, ili bar neka od njih, nastala je zajedno s njom i tvrdnja da je priznavanje Allahovih imena i svojstava, ili nekih od njih, neka vrsta antropomorfizma i poimanja da su ona poput ljudskih svojstava (*tešbih*). Zbog toga su one koji priznaju Allahova imena i svojstva nazvali antropomorfistima (*mudžessime*) i onima koji ih shvataju u ljudskoj formi (*mušebbihe*).

Otuda se može kazati da se kvalifikacija da su sljedbenici Sunneta i zajednice (*ehli-sunne ve-l-džema'a*) antropomorfisti i oni koji Allahova imena i svojstva poimaju u ljudskoj formi, pojavile početkom drugog stoljeća po hidžri i to u izjavama prethodnica tih apologetičkih frakcija.

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je jasno obznanio ono što odbacuje ovu izmišljotinu, u izjavi koja je ranije spomenuta i u kojoj, između ostalog, stoji: "U vjerovanje u Allaha spada i vjerovanje u ono čime je On Sam Sebe opisao u Svojoj Knjizi, kao i jezikom Svoga Poslanika, bez iskrivljavanja *(tahrif)* i negiranja *(ta'til)*. Naprotiv, uvjerenja sam da nema ništa slično Uzvišenom Allahu i da je On Svečujući i Sevideći. Stoga ja Njemu ne negiram ono čime se Sam opisao, niti izvrćem smisao riječi, niti oskrnavljujem Njegova

imena i ajete, niti Njegovim svojstvima dajem određenu formu *(ve la ukejjifu)*, niti Njegove atribute, Uzvišen neka je, izjednačavam sa svojstvima Njegovih stvorenja *(ve la umesilu sifatehu te'ala bi sifati halkihi)* jer je On Uzvišen i nema Sebi slična, niti ravna, a niti ortaka. On se ne može uspoređivati sa Svojim stvorenjima..."[165]

Tako je Imam izložio pravac časnih ljudi iz prvih generacija (*es-selefus-salih*), sljedbenika Sunneta i džema'ata, u pogledu Allahovih imena i svojstava, kao da je to i njegov pravac. Kako onda mogu optuživati njega i druge prvake (*imame*) Ummeta da su antropomorfisti?! Naravno, to je zato što sljedbenici novotarija i hirova smatraju da je istinsko potvrđivanja imena i svojstava, ustvari, antropomorfizam. Onaj ko potvrđuje ta imena i svojstva je, po njima, antropomorfist. Ali, nama je Uzvišeni Allah dovoljan i divan je On Zaštitnik!

Sam imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je negirao ovu zabludu i pojasnio da apologetičari i sljedbenici novotarija pravac Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i časnih ljudi iz prvih generacija, u pogledu priznavanja svojstava Uzvišenog Allaha, nazivaju prispodobljavanjem (*tešbih*) i antropomorfizmom (*tedžsim*). Tako on kaže: "Ono što ti može učiniti da lakše podneseš to što neko oponira Istini, makar bio i najznaniji, najinteligentniji i najutjecajniji čovjek, i makar ga slijedila većina ljudi, te što se u ovom Ummetu desio raskol u samim temeljima vjere (*usulu-d-din*) i atributima Uzvišenog Allaha, što su ovladali oni koji tvrde da su gnostici i što protivnici apologetičari zastupaju pravac koji zastupaju i pravac Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, nazivaju literalizmom (doslovnim tumačenjem – *hašv*), pripisivanjem ljudske forme Bogu i antropomorfizmom (*tešbih i tedžsim*) i kada čitaš neku knjigu iz apologetike (*kelam*) u kojoj se inače tvrdi da je to temelj i obaveza svakog muslimana, vidjet ćeš da knjiga od početka do kraja ni za jedno pitanje ne navodi kao argumente ajete iz Kur'ana ili hadise Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Izuzetak je, moj Bože, da to spominje samo da iskrivi njegovo značenje."

Oni priznaju da svoje temeljne postulate nisu uzeli iz Objave, nego iz svojih umova i priznaju da u tome postupaju suprotno ljudima iz prvih generacija."[166]

165 *Ed-Dureru-s-Senijje*, 1/29-30.
166 *Isto*, 1/50.

Nakon što je naveo izjave imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i nekih učenjaka na polju islamskog djelovanja (*da'va*), doktor Abdu-l-Aziz ibn Muhammed el-Abdu-l-Latif je rekao: "I na kraju, preko prethodnih citata, saznajemo da je put spasa koji su slijedili prvaci ove selefijske misije na polju islamskog djelovanja (*da'va selefijje*), oponašajući i slijedeći u tome prvu generaciju, opisivanje Uzvišenog Allaha onako kako je On Sam Sebe opisao i kako Ga je opisao njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*. Uz to, oni u pogledu toga ne izlaze iz okvira Kur'ana i Hadisa.

Primjećujemo da opravdanja za tvrdnje protivnika ove selefijske misije na polju islamskog djelovanja u kojima oni iznose laži na vođu reformističkog pokreta na polju islamskog djelovanja (*ed-da've es-selefijje*), šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i potvaraju ga da je antropomorfist i onaj koji prispodobljava Allahova svojstva, jeste to da Šejh, Allah mu se smilovao, i njegovi sljedbenici poslije njega, kao i svi časni ljudi iz prvih generacija, priznaju sva svojstva koja su navedena u Kur'anu i Sunnetu. Uz to, oni ta svojstva poimaju u njihovom literarnom značenju, onako kako su navedena, bez izjednačavanja sa svojstvima Njegovih stvorenja, bez iskrivljavanja (*tahrif*) i negiranja (*ta'til*). Znanje o formi manifestiranja tih imena i svojstava oni prepuštaju Uzvišenom Allahu.

Tako su oponenti ovo priznavanje uzeli kao opravdanje da Šejha optuže za antropomorfizam i prispodobljavanje, pa zbog toga, obično, uz ovu izmišljotinu ide i objašnjenje koja su to svojstva koja Šejh potvrđuje Uzvišenom Allahu. A on, kao što smo vidjeli, ne opisuje Uzvišenog Allaha osim onako kako je On Sam Sebe opisao u Svojoj Knjizi, ili kako Ga je opisao Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*.

Primjer toga su svojstva uzvisivanja na Aršu (*istiva'*), uzvišenost (*'uluvv*), spuštanje na zemaljsko nebo (*nuzul*) i slično. Oponenti navode ovu njegovu potvrdu Allahovih svojstava smatrajući da se u tome ogleda antropomorfizam i prispodobljavanje i time se ne zadovoljavaju. Štaviše, oni izmišljaju dodatne laži i potvore i tvrde da Šejh potvrđuje Allahu sjedenje (*džulus*), stranu (*dženb*) i jezik (*lisan*). Povrh toga, oni na njega iznose još gnusnije laži od prethodnih i potvaraju ga da govori kako je Allah tijelo poput drugih živih bića... Uzvišen neka je Allah i veoma visoko iznad onoga što govore zulumćari."[167]

167 *De'ava el-munavi'ine*, str. 125., uz male intervencije.

On dalje kaže: "Ovim se iz tvrdnji ovih protivnika, sljedbenika novotarija, jasno vidi da oni izmišljotinu o antropomorfizmu i prispodobljavanju nastoje pripisati *Imamu* i pobornicima njegovog djelovanja na polju islama, kao i svim časnim ljudima iz prvih generacija, sljedbenicima Sunneta i zajednice, argumentirajući to da oni ajete i hadise koji govore o svojstvima poimaju u njihovom literarnom smislu.

No, ako se prebacimo na nivo odbacivanja i odgovaranja na izmišljotine o antropomorfizmu i prispodobljavanju, tada je najefikasniji i najjači odgovor sadržan u brojnim citatima[168] koji nedvojbeno potvrđuju svojstava Uzvišenog Allaha, onako kako to odgovara Njegovoj Uzvišenosti i Veličini, a to je potvrđivanje bez izjednačavanja Njegovih atributa sa svojstvima stvorenja *(temsil)* i bez davanja Njegovim svojstvima određene forme *(tekjif)*. Uz to, učenjaci Sunneta su objelodanili nepobitne dokaze i jasne argumente u pobijanju ove lažne i netačne klevete."[169]

Odgovarajući onome koji je mislio da iz potvrđivanja Allahovih atributa nužno proizilazi i antropomorfizam šejh Abdullah, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, je rekao: "Njegove riječi: *'Ti si htio da svoga Gospodara braniš od svih atributa nesavršenstva (tenzih) onim iz čega nužno proizilazi antropomorfizam,'* su očita laž. Naime, mi smo pojasnili da je ono čime je Uzvišeni Allah opisao Sam Sebe, ili Ga je opisao Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, nešto što je istinito i ispravno, a ono što je neodvojivo od istine i samo je, bez sumnje, istina. Zato mi ne možemo prihvatiti da iz toga proizilazi antropomorfizam. Štaviše, svi sljedbenici Sunneta koji potvrđuju atribute ne spore se oko toga. Oni onome ko im to kaže govore da iz toga ne proizilazi antropomorfizam, baš kao što on ne proizilazi ni iz potvrđivanja Allahovog Bića (*Zat*). S druge strane, život, moć, htijenje i govor su antropomorfizam kod onih koji osporavaju atribute, a poznato je da i bilo koje stvorenje ima biće i da ga karakteriše život, moć, volja i govor. No, i pored toga, iz potvrđivanja svega toga u slučaju Uzvišenog Allaha ne proizilazi potvrđivanje antropomorfizma i prispodobljavanja, Uzvišen je Allah i vrlo visoko iznad toga."[170]

168 Vidi: *Isto*, str. 125-129.

169 Parafrazirano po: *De'ava el-munavi'ine*, str. 129.

170 *Medžmu'atu-r-resail ve-l-mesail*; *Dževabu ehli-s-sunne fi nakdi kelami-š-ši'a ve-z-zejdijje*, 4/118.

Vjerovanje u Kur'an

Shvatanje Kur'ana Sljedbenici reformatorskog pokreta shvataju Kur'an na način koji ne izlazi iz okvira onoga u čemu su se saglasili časni učenjaci iz prvih generacija.

Imam Muhamed ibn Abdu-l-Vehhab kaže: "Uvjerenja sam da je Kur'an Allahov govor koji je spušten i nije stvoren. Potekao je od Njega i Njemu će biti vraćen. On je Kur'anom govorio u stvarnosti i spustio ga Svome robu, poslaniku, povjereniku Objave i izaslaniku između njega i Njegovih robova, našem Vjerovjesniku, Muhammedu, *sallallahu alejhi ve sellem*."[171]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman kaže: "Uvjerenja smo da je Kur'an Allahov govor koji je spušten i nije stvoren. Potekao je od Njega i Njemu će biti vraćen. On je Kur'anom govorio u stvarnosti, a od Uzvišenog Stvoritelja ga je čuo Džibril i spustio ga Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*. U pogledu njega mi ne govorimo ono što govore *eš'arije* i drugi sljedbenici novotarija."[172]

Vjerovanje u meleke, objave i poslanike[173]

Isti je slučaj i s njihovim uvjerenjem u pogledu meleka, knjiga i poslanika, općenito i pojedinačno, i ono je baš onako kako su ga prenijeli vjerski tekstovi. Ova tri temelja vjerovanja nisu bila predmetom nekih optužbi na njihov račun od strane oponenata, i koje bi bile vrijedne pomena. Zato nemamo potrebe da se kod njih duže zadržavamo. Zadovoljit ćemo se samo onim što je rekao imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab: "Uzimam za svjedoka Uzvišenog Allaha i one meleke koji su kod mene prisutni, a uzimam i vas za svjedoke, da je moje uvjerenje isto ono što je bilo i uvjerenje 'spašenih skupina' iz redova *ehli-sunneta* i *džema'ata* kad je u pitanju vjerovanje u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike..."[174]

---

171 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/30.

172 *Isto*, 1/572.

173 Kasnije će biti govora o njihovom uvjerenju u pogledu Sudnjeg dana i određenja (kadera).

174 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/29.

Vjerovanje u Allahovog Poslanika, sallalahu alejhi ve sellem, prava koja mu pripadaju i njegove posebnosti

Sljedbenici Sunneta i zajednice (*ehlu-s-sunne ve-l-džema'a*); časni ljudi iz prvih generacija, ashabi, tabi'ini i njihovi sljedbenici u dobru, a u njih spada i imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici, su najbliži ljudi Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*. Naime, oni su ti koji ga vole istinskom ljubavlju i poštuju ga istinskim poštovanjem. Oni su ti koji slijede njegov Sunnet, drže se onoga na čemu je bio on i njegovi ashabi, sprovode njegovu naredbu držanja za Sunnet i džema'at i njegovo upozorenje od raskolništva, *bid'ata* i novotarija. Oni su neprestano pri Istini i Sunnetu, dominantni su, hvala Allahu, i nastoje postići najuzvišeniji cilj, a to je ljubav i zadovoljstvo Uzvišenog Allaha, a to se postiže samo ljubavlju prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovim sljedbenicima. U tom smislu Uzvišeni Allah naređuje:

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ﴾

Reci: "Ako vi volite Allaha, mene slijedite, pa će i vas Allah voljeti." (Âlu 'Imran, 31.)

Imam Muhamed ibn Abdu-l-Vehhab, kao jedan od prvaka ehli-sunneta, i njegovi sljedbenici i ostali sljedbenici Sunneta danas, i oni koji su to bili prije i koji će biti poslije, su samo na tragu časnih ljudi iz prvih generacija u sprovođenju Allahove naredbe o vjerovanju u Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, ljubavi i poštovanju prema njemu, slijeđenju njegovog Sunneta i pozivanju k njemu, zaštiti njegovih prava i prava njegove porodice, drugova i supruga, te vjerovanju da ima posebne odlike, kao što je njegov šefa'at i izvor (*havd*).

Oni vjeruju i da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, najbolje stvorenje uopće i da je pečat svih vjerovjesnika i poslanika. Vjeruju i da u poštovanje i veličanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, spada i to da ga se ne uzdiže na stepen Gospodara i Boga i slično što spada u karakteristike samoga Boga, Uzvišenog Allaha.

Oni koji Imama i njegove sljedbenike nazivaju "vehabije" optužuju ih da zakidaju Vjerovjesnikova, *sallallahu alejhi ve sellem,* prava, ili da ga, čak, mrze, ili da negiraju neke njegove vrline ili prava i slično tim neosnovanim tvrdnjama.

Ono što su oni rekli samo je potvora i laž, a onaj ko sagledava suštinu stvari zna apriori da to može izmisliti samo *džahil* (neznalica), ili sljedbenik novotarija, ili onaj ko druge slijepo slijedi, zavidnik i čovjek s predrasudom, ili, pak, frakcionaš (onaj ko se povodi za svojim hirovima) i koga su njegovi hirovi skrenuli s puta Istine, kako će to biti pojašnjeno u trećem dijelu.

Ove i slične izmišljotine, sve odreda, suprotne su istini, stvarnosti i jasnim argumentima. Tako su imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i ostali učenjaci misije na polju islamskog djelovanja, jasno obznanili da vjeruju u sva legalna Poslanikova, *sallallahu alejhi ve sellem,* prava bez omalovažavanja njegovog položaju koji ga sljeduje i bez pretjerivanja i uzdizanja njegovog stupnja. U tome oni slijede njegove riječi: "Nemojte me pretjerano uzdizati kao što su kršćani uzdizali Isaa, sina Merjemina; ja sam samo Allahov rob i Njegov Poslanik."[175]

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "A što se tiče poslanika, oni su bili dužni jasno obznaniti i oni su jasno i obznanili. Pečat svih poslanika, Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem,* je taj kome je Uzvišeni Allah objavio Svoju Knjigu koja je potvrdila sve knjige koje su joj prethodile i u odnosu na njih preuzela dominantnost. Ta je knjiga, dakle, dominantna nad svim ostalim knjigama. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* je objasnio poslanicu na najjasniji i najpotpuniji način. Bio je najdušebrižniji čovjek prema Allahovim robovima, a prema vjernicima je bio milostiv. Obznanio je poslanicu, izvršio povjereni mu emanet, borio se na Alahovom Putu istinskom borbom i Allahu robovao sve dok mu nije došla smrt. Zato je on najsretnije stvorenje, u najvećim je užicima i na najvećim stupnjevima, najviše ima sljedbenika i najviše se postupa po njegovom znanju i praksi.[176]

---

175 El-Buhari, br. 3445, Muslim, br. 1691, a bilježi ga i Ahmed u *Musnedu,* br. 154 i 164. Stručni redaktor *Musneda* kaže:"Hadis ispunjava kriterije dva šejha (Buharije i Muslima)."

176 *Ed-Dureru-s-senijje,* 2/21.

Šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kaže: "Ono u što smo uvjereni jeste to da je stepen našeg vjerovjesnika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, najveći stepen od svih stvorenja uopće i da on u svome kaburu živi *berzehskim* životom. Taj život je na većem stupnju od života šehida o kojem postoje kur'anski ajeti, s obzirom da je, bez sumnje, odabraniji od njih. Uvjereni smo da on čuje selam onoga ko ga poselami i da je Sunnet posjetiti njegov kabur, osim što se smije ciljano spremati samo za posjetu Poslanikovoj džamiji i za klanjanje u njoj. A ako bi se uz to imala namjera posjetiti i kabur, to ne bi smetalo.[177]

Onaj ko provede najdragocjenije svoje vrijeme u donošenju salavata na njega, neka je još jednom na njega salavat i selam, čiji nam je tekst prenesen od njega samoga, postići će sreću na oba svijeta i bit će sačuvan briga i nevolja, kako se to navodi u hadisu koji se od njega prenosi."

Imam Abdu-l-Aziz ibn Su'ud ibn Muhammed, u svome pismu upućenom Ahmedu ibn Aliju el-Kasimiju kaže: "Što se tiče tvojih riječi da neki ljudi iz redova naših pristalica prigovaraju vam u vezi s vašim veličanjem Odabranog Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, kažemo: 'Naprotiv, Uzvišeni Allah je učinio ljubav prema Vjerovjesniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i poštovanje prema njemu, obaveznim. Također, obavezno je da on bude draži muslimanima od njih samih, njihove djece i svih ljudi. Međutim, nije nam naredio da u pogledu ljubavi prema njemu pretjerujumo i da ga pretjerano uzdižemo. Štaviše, Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je to zabranio. Ono što je pouzdano od njega preneseno u vjerodostojnom hadisu jesu njegove riječi: "'Nemojte me pretjerano uzdizati kao što su kršćani uzdizali Isaa, sina Merjemina; ja sam samo Allahov rob i Njegov Poslanik.'[178]"[179]

Šejh Hamed ibn Nasir ibn Mu'ammer, veliki učenjak na polju islamskog djelovanja, kaže: "Mi, hvala Uzvišenom Allahu, spadamo u red onih ljudi koji najviše priznaju obavezu

177 Ovim oni priznaju šeri'atsko-pravni legalitet posjete Vjerovjesnikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabura, što je suprotno onome što o njima misle njihovi oponenti. Međutim, oni smatraju da nije legalno specijalno se spremati na put samo radi posjete kaburu, argumentirajući to hadisom:"Ne pritežu se sedla (s namjerom putovanja) osim u slučaju tri džamije..." Ovaj hadis prenosi El-Buhari, br. 1864, Muslim, br. 3384 i drugi mimo njih, kao hadis čiji je prenosilac Ebu Hurejre.

178 Prethodno je ukazano na izvore ovog hadisa.

179 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/272.

pažnje prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* vjeruju u ono o čemu nas je obavijestio, pokoravaju mu se u onome što je naredio, poklanjaju pažnju nastojanju da saznaju ono što je po njemu poslato i slijede to bez ikakvog oponiranja. U tome mi postupamo po riječima Uzvišenog:

﴿اتَّبِعُواْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلاَ تَتَّبِعُواْ مِن دُونِهِ أَوْلِيَاء قَلِيلاً مَّا تَذَكَّرُونَ﴾

Slijedite ono što vam se od Gospodara vašeg objavljuje i ne uzimajte, pored Njega, nekog drugog kao zaštitnika! - A kako se vi malo prisjećate?! (El-A'raf, 3.);

﴿وَهَـذَا كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُواْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

A ova je Knjiga koju objavljujemo blagoslovljena, zato je slijedite i Allaha se bojte, da bi vam milost ukazana bila.(El-En'am, 155.)

Šejh Sulejman ibn Semhan je rekao: "Od Sulejmana ibn Semhana, Abdu-l-Azizu ibn el-'Aldžiju! *Selamun alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!* Poslije ovoga velim: Saznao sam da si mi, po tvom mišljenju, našao neke grješke u vidu nekih riječi koje sam rekao u svojim stihovima, a to su moje riječi: *'Ale-s-sejjidi-l-ma'sumi ve-l-âli kullihim ve ashâbihi me'a tâbi'i nehdžihim ba'du* (... i na *sejjida Ma'suma* i na svu njegovu porodicu, a poslije toga i na njegove ashabe i sljedbenike njihovog pravca). Tako si mislio da mi osuđujemo i napadamo onoga ko kaže: Sejjidina Muhammed!, i da je to naš mezheb, nas stanovnika Nedžda... To je laž i potvora na nas i niko nas dosad nije za to optužio, niti je to bio naš mezheb..."

Na kraju je rekao: "Mi, međutim, takvo nešto ne osuđujemo zbog Poslanikovih, *sallallahu alejhi ve sellem,* riječi: *Ja sam prvak (sejjid) Ademovih potomaka, i to nije hvalisanje.*[180]; *Zaista je ovaj moj sin (unuk) prvak (sejjid).*,[181] i zbog njegovih riječi upućenih ensarijama: *Ustanite svome prvaku (sejjidikum),*[182] te njegovih riječi: *Ko je vaš prvak (sejjidukum), Benu Seleme?* Oni mu odgovoriše: *El-Džidd ibn Kajs!, s tim da ga mi među sobom uvažavamo.* Zatim on reče:

180 Prenose ga: Muslim, 2278., Ebu Davud, 4673. i Ahmed, 2/540. i 3/2.

181 Prenose ga: El-Buhari, br. 7109 i Ebu Davud, br. 4662.

182 Prenosi ga El-Buhari, br. 3043 i br. 3804, kao hadis čiji je prenosilac Ebu Se'id el-Hudri.

Naprotiv, vaš prvak (sejjidukum) je Amr ibn el-Džemuh.[183] Pa zato, ako to razumiješ, odakle ti, onda, to da mi tako nešto osuđujemo i napadamo?! I ko ti je to pričao, ili od nas prenio?! I u kojoj si knjizi to pronašao?! Jer, ja sam napisao nekoliko traktata i pjesama i sve sam to (što mi zamjeraš) spomenuo u njima."[184]

Pobijanje neosnovanih tvrdnji protivnika o tome da Imam i njegovi sljedbenici umanjuju prava Poslanika, *sallallahu alejhi ve selem*

Jedna od najvećih obmana koju su promicali Imamovi protivnici, oponenti Sunneta, i sljedbenici novotarija, prohtjeva i sektaštva, jeste to što su Imama i pripadnike ehli-sunneta općenito optužili da ne vole Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i da ga omalovažavaju. Razlog tome jeste to što pobornici Sunneta ne uzdižu Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, na stupanj Gospodara i Boga, niti ga pretjerano uznose kao što to rade kršćani u slučaju Isaa, sina Merjeminog. Sljedbenici novotarija ga uznose i misle da onaj ko to ne čini ne voli Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i da ga omalovažava. To je, naravno, obmana i potvora i šejtanovo zavođenje, s obzirom da im je prišao na vrata cjepidlačenja i pretjeranog uznošenja.

Zbog opasnosti ovih izmišljotina i njihovog opticaja u krugu onih koji ne poznaju istinu i povode se zabludama oponenata, onih sa predrasudama i zavidnika, bez provjere, razmatranja i promišljanja, navodimo dodatne izjave i citate koji otkrivaju falsifikate ovih oponenata i tako istina biva objelodanjena.

Imamovi oponenti, a to su oponenti Sunneta, sljedbenici, prohtjeva, sektaštva, novotarija i oni koji im se pridružuju često slijede put laži i izmišljotina, a nekada slijede put obmanjivanja i varanja. U to se može ubrojati slijedeće:

- izjava nekih od njih da je on, tj., imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab spalio knjigu *Delailu-l-hajrat* samo zbog riječi: *Sejjidina* i *mevlana*.[185]

---

183 Bilježi ga El-Buhari, *El-Edebu-l-mufred*, str. 111., br.296, i Ebu Nu'ajm, El-Hil'je, 7/317, u smislu ovog hadisa, a kao predanje čiji je prenosilac Džabir, r.a.

184 *Ed-Dureru-s-senijje*, 3/366.

185 Husejn ibn Gannam, *Revdatu-l-efkar*, 1/113, i 121.

- optužba da je on rekao: "Donošenja salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, uoči petka i u toku dana jeste novotarija i zabluda koja će onoga ko to čini sunovratiti u Vatru."[186]

- I da je rekao: "Veličanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, je širk."[187]

- Tvrdnja da je on rekao: "Da imam moć, srušio bih Poslanikovu, *sallallahu alejhi ve sellem*, sobu (koja se nalazi uz džamiju)!"[188]

- Tvrdnja da on smatra haramom da se posjećuje Vjerovjesnikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabur.

Sve spomenuto je očita laž i od svega toga se sam Imam ogradio. Nakon što je naveo ove izmišljotine, kao i neke druge, on je rekao: "Uzvišen si Ti (Allahu)! Ovo je, zaista, velika potvora!"

Na drugom mjestu je o ovim i sličnim izmišljotinama rekao: "Sve ovo je laž i potvora i ono što su na mene iznijeli šejtani koji žele da bespravno jedu imovinu drugih ljudi."[189]

Odgovarajući jednom od onih koji su ga potvorili za navodno omalovažavanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao je: "Uzvišen si Ti (Allahu)! Ovo je, zaista, velika potvora! I prije je bilo onih koji su potvorili Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, da grdi Isaa, sina Merjemina, i dobre ljude, pa su njihova srca bila međusobno slična po tome što su laži iznosili i klevete izgovarali."[190]

U odgovoru na riječi da zabranjuje izricanje salavata Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, on kaže: "A kad je riječ o spaljivanju (knjige *Delailu-l-hajrat*) i zabranjivanju izricanja salavata Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, u bilo kojoj formi, pripisivanje toga na moj račun je čista izmišljotina i potvora."[191]

A autor djela *El-Mekalat el-vefijje* iznoseći laži na Imama kaže: "Isto tako je i omalovažavao poslanike i vjerovjesnike, rušio kubbeta na njihovim mezarovima, zabranjivao učenje stihova mevluda u čast Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i odsijecao glave onima koji bi s minareta pozivali na izgovaranje salavata Vjerovjesniku, *sallallahu alejhi ve sellem*."[192]

186 *Isto*; *Muellefat el-imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab* (lični traktati), 5/12.
187 *Revdatu-l-efkar*; *Muellefat...*, 12 i 52.
188 *Isto.*
189 *Isto.*
190 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/34.
191 *Isto*, 1/81.
192 *El-Mekalatu el-Vefijje*, str. 188., a vidi još: *De'avi el-Munavi'ine*, str. 97.

Sve ovo su laži i potvore na imama Muhammeda i njegove sljedbenike, jer kubbeta spadaju u novotarije koje su izričito zabranjene Sunnetom, a njihovo rušenje predstavlja uklanjanje novotarija. Isti slučaj je i s učenjem stihova mevluda, te pozivanje na donošenje *salavata* Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* na način na koji to rade oni što u vjeru uvode nove propise, jer sve to spada u novonastalu vjersku praksu i propise *(muhdesat i bid'a).*

Autor djela *Tebjinu-l-hakki ve-s-savab* govoreći o sljedbenicima imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, kaže: "Ono što ukazuje na to da oni omalovažavaju i umanjuju veličinu našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem,* jeste rečenica koja je ogoljena od svake pristojnosti i stida, a glasi: 'Muhammed ne zna gajb!'"[193]

Ovome odgovaramo da u veličanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* ne spada to da tvrdimo da njemu pripada bilo šta što je kompetencija i posebnost Uzvišenog Allaha, a to je u ovom slučaju poznavanje gajba. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* zna iz gajba samo ono koliko ga o tome pouči Uzvišeni Allah. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ قُل لاَّ أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا إِلاَّ مَا شَاء اللهُ وَلَوْ كُنتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لاَسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَاْ إِلاَّ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾

Reci: "Ja ne mogu ni samom sebi neku korist pribaviti, ni od sebe kakvu štetu otkloniti; biva onako kako Allah hoće. A da znadoh gajb - nepoznato, stekao bih mnoga dobra, a zlo bi bilo daleko od mene; ja samo donosim opomene i radosne vijesti ljudima koji vjeruju."(El-A'raf, 188.)

Mnoge izjave o sljedbenicima reformatorskog pokreta su laž, izmišljotina i očita potvora, a u razotkrivanju ove velike potvore početćemo s onim što je spomenuo šejh Muhammed Menzur en-Nu'mani u svojoj knjizi *Di'ajatun mukessefe didde-š-šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab* gdje kaže: "Svojevremeno sam čuo jednu čudnu laž, a glasi da je neki čovjek koji nosi ime Abdu-l-Vehhab en-Nedždi, koji je bio predvodnik vehabijske skupine, otišao toliko daleko u svome neprijateljstvu prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* da je otišao u Medinu Munevveru ispoljavajući samo pred svijetom dobrotu i bogobojaznost. On se uselio u jednu kuću pod kiriju kako bi iz te kuće prokopao tunel do Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem,*

193 *Tebjinu'l-hakki ve-s-savab,* str. 18., 19.

revde s namjerom da oskrnavi čisto Poslanikovo tijelo – utječemo se Allahu od toga! Međutim, on nije uspio ostvariti svoju želju s obzirom da se Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, u snu pokazao vladaru koji je tada vladao Hižazom. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, mu je u snu rekao: 'Neki zao i glup čovjek iz Nedžda kopa u zemlji tunel sa zlom namjerom.' Vladar je poslao po tog čovjeka Abdu-l-Vehhaba Nedždijca i stvarno ga uhapsio i posjekao njegovu glavu. Ja se još uvijek sjećam da su ljudi prenosili ovu laž kao poznatu i utvrđenu historijsku činjenicu. Zbog toga nisam u nju ni najmanje sumnjao, jer nisam našao da je iko odbacuje ili u nju sumnja."[194]

Sam Imam je pobijajući ove tvrdnje rekao: "To što su mušrici slagali na mene kako zabranjujem izricanje salavata Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, ili da kažem da bih srušio kubbe na Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, mezaru da *imam* vlast, ili da govorim protiv dobrih ljudi, ili da zabranjujem da im se iskazuje ljubav; sve je to laž i potvora koju su protiv mene izmislili šejtani koji žele da imovinu ljudi jedu na nedozvoljen način."[195]

A u pismu koje je uputio *šejhu* Abdu-r-Rahmanu es-Suvejdiju, a pobijajući ono što mu je pripisano, on kaže: "Čudnog li čuda! Kako se ovo može uvući u mozak razumnog čovjeka? Da li ovo govori musliman, ili *kafir*, ili *arif*, ili pak luđak?! Isti je slučaj i s njihovim riječima (tj. one su potvora) kako ja govorim da bih srušio kubbe na Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, mezaru kada bih to bio u stanju. A što se tiče djela *Delailu-l-hajrat*, za to postoji uzrok.
Naime, ja sam prije ukazao onoj mojoj braći koji prihvataju savjet da ništa u njihovom srcu ne bude uzvišenije od Allahove Knjige i da ne smatraju da je čitanje te knjige uzvišenije od čitanja Kur'ana. Isto tako, navodno spaljivanje te knjige i zabrana izricanja salavata Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, u bilo kakvoj formi, također, je potvora."[196]

Pojašnjavajući metodu koju je slijedio on i njegovi sljedbenici šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je nakon ulaska u Mekku 1218. godine rekao: "To što se laže na nas s ciljem prikrivanja istine i zbunjivanja svijeta, a tiče se toga da mi, navodno, tumačimo Kur'an po svome mišljenju, da od hadisa uzimamo one koji su podudarni s

194 *Di'ajat mukessefe didde-š-šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab*, str. 15., 16.
195 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/74.
196 *Medžmu'atu muellefati-š-šejh* (*er-resailu-š-šahsijje*), str. 37., a vidi još: *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/80, 81.

našim shvatanjem, bez konsultiranja komentara tih hadisa i oslanjanja na šejha, kao i to da mi umanjujemo vrijednost našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, tako što govorimo da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, istruhnuo u svome kaburu, da je štap nekoga od nas korisniji od njega (Poslanika), da on neće imati pravo na šefa'at, da posjeta njegovom kaburu nije poželjna (*mendub*), da nije znao značenje riječi *la ilahe illallah* sve dok mu nije objavljeno: ***Fa'lem ennehu la ilahe illallah*** (Znaj da nema boga osim Allaha), uz činjenicu da je ajet objavljen u medinskom periodu objave...() Na sve ove i slične izmišljotine pojedinačno, o kojima se kod nas raspitivao onaj koji je na početku spomenut, odgovor naš je bio: Uzvišen si Allahu! Ovo je velika potvora. Prema tome, ko god nešto od toga prenosi kao naše riječi, ili nam to pripiše, slagao je i potvorio nas. A onaj ko se osvjedočio u naše stanje, prisustvovao našim skupovima i uvjerio se u ono na čemu smo, saznao je nedvojbeno da su to na nas slagali i potvorili nas neprijatelji vjere i braća šejtanova...()

Ono u što smo uvjereni jeste da je stepen našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, najveći stepen među svim stvorenjima općenito i da on u svom kaburu živi *berzehskim* životom koji je na većem stupnju od života šehida o kojem se govori u Objavi. Naime, nema sumnje da je on bolji od njih. Uvjerenja smo i da on čuje selam onoga koji mu ga nazove, te da je Sunnet posjećivati njegov kabur s tim da se na put može kretati s namjerom da se posjeti njegova džamija. A ako se uz to namjerava posjetiti i njegov kabur, ne bi smetalo. Onaj ko potroši svoje dragocjeno vrijeme zauzet donošenjem salavata na njega na način koji je pouzdano prenesen od njega, uspjet će na oba svijeta i bit će sačuvan brige i nevolje, kako se to navodi u hadisu."[197]

Šejh Abdullah ibn Sulejman el-Bulejhid je rekao: "Pravo koje pripada Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, jeste ljubav prema njemu koja treba biti ispred ljubavi prema sebi, svojoj djeci, porodici i imovini, i vjerovanje u njega i pokornost njemu."[198]

U svom pismu koje je uputio Ahmedu ibn Aliju el-Kasimiju imam Abdu-l-Aziz ibn Muhammed ibn Su'ud kaže: "Na tvoje riječi da su neke naše pristalice gnjevni na vas zbog vašeg veličanja Najodabranijeg Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, kažemo: Uzvišeni Allah je ljudima stavio u obavezu da vole i poštuju Poslanika,

197 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/229-230.
198 Po djelu: *Ed-De'ava el-munavi'in*, str. 94., 95.

sallallahu alejhi ve sellem, i da im on bude draži od njih samih, od njihove djece i svih ljudi. Međutim, On nam nije naredio da u tome pretjeramo i zastranimo, a čak je i sam Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* to zabranio."[199]

Odgovarajući protivnicima selefijskog da'vetskog pokreta šejh Muhammed ibn Usman eš-Šavi u svojoj knjizi *El-Kavlu-l-eseddu fi-r-reddi 'ale-l-hasmi-l-eleddi* kaže: "Optužili su ih za velike stvari, a Allah zna da ih oni nisu počinili. Pripisivati im to da omalovažavaju Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i da ne donose njemu salavate samo je zbog toga što oni nisu u tome pretjerivali. U tome su bili povinovani njegovim riječima: 'Nemojte me pretjerano uzdizati kao što su kršćani uzdizali Isaa, sina Merjemina; ja sam samo rob. Zato recite: Allahov rob i Njegov Poslanik!'[200]

Oni su inače, hvala Allahu, ljudi koji najviše vole i slijede Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* koji najviše poštuju njegova prava i on je u njihovim očima vrjedniji od toga da postupaju suprotno njegovoj praksi ili riječima samo zbog profita koji nije dozvoljen ili zbog ništavnih analogija. Oni u tome potpuno suprotno postupaju od onih koji istovremeno i pretjeruju i podbacuju. Pretjeruju time što zastranjuju i pretjerano uzdižu Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* tako da su ga s položaja roba uzdigli na položaj koji pripada Bogu i Gospodaru. S druge strane, oni podbacuju u njegovom slijeđenju jer su odbacili njegov Sunnet sebi za leđa, nisu pridavali značaja njegovim riječima i postupali su bez ikakvog razloga suprotno njegovim vjerodostojnim i jasnim izjavama. No, oni se nisu time zadovoljili tako da su iznalazili mahane svakom onom ko se trudio i revnosno slijedio njegov Sunnet, jer su u tome nalazili profit koji im nije dozvoljen. Zna se da je Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem,* pravo da ga se potpomaže, poštuje, da se slijedi ono što je donio, da ga se oponaša, potvrđuje njegova istinitost i da se u ljubavi preferira nad porodicom i imovinom. Što se tiče ibadeta, on je nešto što pripada samo i jedino Uzvišenom Allahu i u tome Mu nije saučesnik ni bliski melek, a niti poslani vjerovjesnik."[201]

---

199 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/272.

200 Ovaj hadis je prethodio.

201 *El-Kavlu-l-eseddu,* str. 7., po; *De'ava el-munavi'in,* str. 104.

U svojoj knjizi *Muhammed b. Abdu-l-Vehhab – muslih mazlum ve muftera 'alejh* Mesud en-Nedevi kaže: "Vrijeme je doista neobično i njegovi fenomeni su čudni! Čovjek koji stoji, sjedi i spava u *debelom hladu* Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunneta koji mu je poput jorgana i postelje, biva optužen da negira hadise!?"[202]

Odgovarajući na ovu izmišljotinu autor djela *En-nefha 'ale-n-nefha* kaže: "Nemoj misliti da bilo ko od muslimana na zemaljskoj kugli želi omalovažiti Odabranog (Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*) ili da ga mrzi. U hanbelijskom mezhebu postoji stav da onoga ko vrijeđa Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, treba pogubiti, pokajao se ili ne."[203]

U svojoj knjizi *Nakdu kelami-l-mufterin* šejh Ahmed ibn Hadžer Alu Butami o tome kako *Imam* i njegovi sljedbenici poštuju Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i istinu i uputu koju je donio kaže: "*Šejh* Muhammed, Allah mu se smilovao, je napisao djelo *Muhtesaru-s-sire* koje je štampano više puta i proširilo se u svim zemljama. Da nije volio Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, ne bi ni napisao djelo o njegovoj biografiji. Onaj ko ne voli Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, nije musliman, nego jevrej ili kršćanin. Šejh i njegovi sljedbenici podstiču ljude da se drže vjerodostojnog Poslanikovog Sunneta i žestoko osuđuju svakog ko postupa suprotno njegovom Sunnetu i takvog nazivaju novatorom u vjeri. Nije li ovo dokaz njihove potpune ljubavi i poštovanja prema Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*!? Ali oni koji su zastranili smatraju da je ljubav prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, u učenju kasida, stihova i traženju od njega pomoći...Onaj ko tako radi "voli" Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, makar činio velike grijehe i bio umrljan prljavštinom novotarija. A onaj ko tako ne radi, "ne voli" ga!?"[204]

Hafiz Vehbe tvrdi da učenjaci selefijskog da'vetskog pokreta i oni koji ih slijede nemaju ništa s onim što im se pripisuje, pa pod naslovom *Ono šta se pripisuje Nedždijcima, a oni s tim nemaju ništa*, kaže: "Nema sumnje da su rat između Nedždijaca i Egipćana u prošlom stoljeću i ono što se desilo poslije njega pratile loše optužbe na račun Nedždijaca. Mnogo onoga što im je pripisano je izmišljeno.

202 *Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab – muslih mazlum*, str. 173.

203 *En-nefha 'ale-n-nefha*, str. 41., stručna redaktura Abdu-l-Aziz el-Abdu-l-Latif.

204 *Nakdu kelami-l-mufterine 'ale-l-hanabile-s-selefijjin*, str. 67, 68. Vidi još: *De'ava el-munavi'in*, str. 108.

1. Šejhu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu i onima koji su prihvatili njegov da'vetski pokret je pripisano da mrzi Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem,* da ga omalovažava, te da omalovažava sve vjerovjesnike, evlije i dobre ljude.

Ovo isto je pripisano i imamu Ibn Tejmijji i njegovim učenicima, kao što se još uvijek pripisuje mnogim umnim ljudima i reformatorima u Indiji i drugdje. Štaviše, to se pripisuje i onima koji nemaju nikakve veze s Nedždom i njegovim stanovnicima.

Ovo što im se pripisuje nastalo je zbog toga što Nedždijci smatraju da je putovanje sa striktnom namjerom da se posjete kaburovi vjerovjesnika i dobrih ljudi novotarija. To niko od ashaba i tabi'ina nije činio, a ni Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* to nije naredio. Potporu svome stavu su našli u hadisu: *Ne pritežu se sedla (s namjerom putovanja) osim u slučaju tri džamije : El-Mesdžidu-l-Harama, ove moje džamije i El-Mesdžidu-l-Aksaa.*[1] Mnogi prijašnji alimi su istupili s ovakvim stavom mnogo prije Ibn Tejmijje i Ibnu Abdu-l-Vehhaba.

2. Nedždijci zabranjuju da se prilikom dove okreće prema Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem,* kaburu. Oni zabranjuju da se pada na sedždu kod njegovog kabura, ali i kod kabura drugih ljudi. Zabranjuju i potiranje i valjanje u prašini kod kabura, te sve ono što u sebi sadrži traženje pomoći i molbe, a što je uvriježeno da se čini kod Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem,* kabura, kao i kod kabura dobrih ljudi u Egiptu, Bagdadu, Indiji i mnogim drugim krajevima.

3. Oni ruše kubbeta i građevine podignute nad kaburima i ukidaju sve vakufe koji su zavještani za kaburove i turbeta.

4. Zamjeraju Busajriju na njegovim riječima u kasidi *O burdi* gdje kaže:

O najčasnije stvorenje, nemam kod koga
da tražim utočište
mimo tebe
kada se opća nevolja dogodi...
...Iz tvoga znanja je znanje o Levhi i kalemu...
...Ako me na Sudnjem danu ne uzmeš za ruku
pored ostalih
onda reci: O propasti!

Ove riječi predstavljaju lahkomislenost i zastranjivanje i očigledno suprotstavljanje tekstovima Kur'ana i vjerodostojnog Sunneta. A povrh toga, oni smatraju nevjernikom (*kafirom*) i mušrikom (*idolopoklonikom*) onoga ko tako smatra u njegovom literarnom smislu.

Njihovi oponenti su ih optužili da mrze Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i pripisali im riječi s kojima oni nemaju ništa. Tako su im pripisali riječi da je štap bolji od Poslanika, i druge slične lažne optužbe. U Nedždu sam čuo da su vladari sjevernog Nedžda u vrijeme sukoba s Alu Su'udom pisali Turcima da su Alu Su'ud uzeli sebi zastavu na kojoj je pisalo: *La ilahe illallah mehad resulullah.* Tj. izbacili su slovo *mim* u riječi Muhammed, pa je to značilo: Nema boga osim Allaha, i ne postoji poslanik! Sve ovo je bilo s ciljem da ih njihovi oponenti učine omraženim kod Turaka iako su zasigurno znali da je to laž.

U Mekku su tokom hidžasko-nedždskog rata 1925. god. došli neki istaknuti Senegalci i Tetuanci koji su dok su pričali plakali jer ih žestoko pogodilo ono što su čuli. Oni su nas obavijestili da su u Aleksandriji čuli mnogo toga što se pripisuje Nedždijcima, a tome nisu našli ni traga u Hidžazu. Od nekih ljudi su čuli da su vehabije srušili Ka'bu jer je od kamena. Čuli su i da oni u ezanu uče samo: *Ešhedu en la ilahe illallah*, a ne uče: *Ve ešhedu enne Muhammeden resulullah*!?

Nedždijci su zaista najrevnosniji ljudi u ljubavi prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, ali oni preziru zastranjivanje i suprotstavljaju se novotarijama bez obzira kakve one bile i ko ih zastupao. Oni govore da je ljubav prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, slijeđenje upute i prakse Poslanika i njegovih sljedbenika. Slijeđenje novotarija, isključivanje Šeri'ata i preferiranje hirova je mržnja, a ne ljubav. U Časnom Kur'anu stoji:

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي﴾

Reci: 'Ako vi Allaha volite, onda mene slijedite..'"[205]

205 *Džeziretu-l-'Areb fi-l-karn el-'išrin*, 312-314.

Pobijanje izmišljotine da je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab indirektno tvrdio da mu je dato poslanstvo

Nakon što smo prezentirali kako sljedbenici Sunneta (*ehlu sunne*) poštuju Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, položaj i smatraju visokim stupanj kojim ga je Uzvišeni Allah odlikovao, dobro bi bilo zadržati se kod jedne otvorene optužbe i jasne laži. Tom laži su neki sljedbenici hirova, novotarija i raskola oklevetali imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba. To je sramotna optužba koju su neki oponenti imama Muhammeda ibn Abdulvehhaba inicirali tvrdeći da on indirektno pripisuje sebi poslanstvo. Čak su neki smatrali da on to i javno tvrdi!?[206] Sve je to odvratna izmišljotina i velika potvora. A pošto u programu, ostavštini i djelima Imama ne nalazimo ništa što ukazuje na to, tj. da je sebi pripisivao poslanstvo – onda je ono što je suprotno tome nešto što je nepobitna stvarnost. Naime, Imam je u izlaganju svoga uvjerenja (*akaid*), u svojim predavanjima, komentarima, pismima, hutbama i spisima potencirao uvjerenje da se poslanstvo završilo s Muhammedom, *sallallahu alejhi ve sellem*, i da je dogma suprotna tome nevjerovanje (*kufr*) zbog kojeg treba pogubiti onoga ko to tvrdi, kao i onoga ko mu u tome vjeruje.

Nakon što je spomenuo obaveze muslimana, Imam je o dužnostima svakog muslimana rekao: "Najveće od svih je pravo Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, a opet, najobligatnija dužnost prema njemu jeste da svjedočiš da je on Allahov Poslanik, da je on Posljednji poslanik i da znaš da ćeš postati nevjernik (*kafir*) ako bilo kojeg ashaba uzdigneš na stepen poslanstva."[207]

On je, također, rekao: "I vjerujem da je naš poslanik Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*, pečat svih vjerovjesnika i poslanika i niti jednom čovjeku nije ispravno vjerovanje sve dok ne povjeruje u njegovo poslanstvo i prizna njegovo vjerovjesništvo."[208]

---

206 Vidi šta su neki oponenti o tome rekli u svojim knjigama poput: *Hulasatu-l-kelam*, od Ahmeda ibn Dahlana, str. 239.; *Ed-Dureru-s-senijje fi-r-reddi 'ale-l-vehabijje*, također od Dahlana, str. 47.; *Misbahu-l-enam*, od Halevi Haddada, str. 4.; *Faslu-l-hitab*, od Ahmeda Alija el-Kabbanija, str. 36.; *El-Fedžru-s-sadik*, od Ez-Zehavija.

207 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/171.

208 *Isto*, 1/32.

Jedan od znakova izmišljotine i neuspjeha onih koji su proturili ovu laž jeste to što su prvi koji su to uradili, te oni koji su ih u tome slijedili, tvrdili da je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab svojim postupcima sebi pripisivao poslanstvo, ali da je to skrivao u srcu!?[209]

Ovo je samo smicalica onoga ko je nemoćan i pobijeđen, jer kako su mogli vidjeti ono što se nalazi u srcima, ono što zna samo Onaj ko savršeno zna sve što je skriveno, Onaj koji je Uzvišen i Slavan!? Osim toga, nepobitna je činjenica da je Imam govorio i jasno i argumentirano obznanio Istinu. A gdje su popratne činjenice koje potvrđuju da je on svojim postupcima pripisivao sebi poslanstvo?! Nisu spomenuli ništa od toga!

Nakon što se ova velika potvora raširila, nakon što su je izmislili oponenti, sljedbenici hirova, novotarija i raskola koji mrze Sunnet i njegove sljedbenike, a neznalice i zabludjeli iz reda frakcija i tarikata je prihvatili, njoj su se suprotstavili učenjaci ehli-sunneta. Oni su bili iz krajeva iz kojih je bio i Imam, ali i iz drugih muslimanskih krajeva, i bili su oni koji su posvjedočili Istinu i prema ljudima bili iskreni.[210]

Šejh Sulejman ibn Sehman je rekao: "Šejh (Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab) je u svojoj knjizi *Kitabu-t-tevhid* govorio o jednom hadisu koji prenosi El-Burkani u svome *Sahihu*, a hadis glasi: 'Ja se za svoj Ummet bojim vođa koji druge odvode u zabludu. Kada se na njih spusti sablja neće više do Sudnjeg dana biti podignuta, a Sudnji dan neće nastupiti sve dok se jedno pleme iz mog Ummeta ne pridruži mušricima i dok grupe iz mog Ummeta ne budu obožavale idole. Zaista će u mome Ummetu biti trideset lažaca i svi će tvrditi da su poslanici, a ja sam poslanik i poslije mene nema poslanika...'[211] On je o pitanjima koja se iz ovoga mogu izvesti rekao: 'Osmo: veoma je čudno da se pojavi onaj ko sebi pripisuje poslanstvo kao što je bio Muhtar i da pored toga izgovara oba šehadeta i izjavljuje da pripada ovom Ummetu, da je Poslanik istina i da je Kur'an, također, istina.'[212]

U njemu se navodi da je Muhammed pečat svih vjerovjesnika, ali se i pored toga i pored očite kontradiktornosti u svemu vjerovalo Muhtaru koji se pojavio pred kraj vremena ashaba.

---

209 *Vidi*: *De'ava el-munavi'in*, 81-90.

210 Vidi: Isto, str. 84.

211 Ovaj hadis je dio predanja čija se osnova nalazi kod Muslima, 2889., Ebu Davuda, 4252., Et-Tirmizi, 2176., a bilježi ga i imam Ahmed u *El-Musnedu*, 2295. Za njega redaktori kažu:"Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan i to po uslovima Muslima.

212 Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, *Kitabu-t-tevhid*, str. 53.

Kako je pored ovoga mogao prekrivati tvrdnju kojom sebi pripisuje poslanstvo?! Kako ovo može tvrditi i optuživati time šejha čovjek koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan?!

Ovim saznaješ da je sve ovo falsificirao onaj ko se udaljio od vjere, jedan od Allahovih neprijatelja i neprijatelja Njegovog Poslanika, kako bi ljude odvratio od toga da se povinuju iskazivanju čistog tevhida Uzvišenom Allahu putem ibadeta samo Njemu."[213]

Na ovu izmišljotinu je, također, odgovorio i *šejh* Nasiruddin el-Hidžazi[214] u svome djelu *En-Nefha 'ale-n-nefha* i to na drugačiji način. Naime, autor djela *En-Nefha ez-zekijje* tvrdi da je *Imam* sebi pripisao poslanstvo, pa je odgovor šejha Nasiruddina el-Hidžazija na ovu potvoru glasio: "Što se tiče tvoje tvrdnje da je Imam prikrivao to što sebi pripisuje poslanstvo i da nije uspio da to obznani, to je tvrdnja koja spada u domen otkrovenja (*kešf*) i znanja onoga što se nalazi u srcima. Ona može značiti samo dvoje: esplicitno priznanje laži ili saučesništvo Uzvišenom Allahu u onome što govore Njegove riječi:

﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾

On zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i ono što grudi kriju. (El-Mu'min, 19.)

Ti odaberi koje hoćeš od toga dvoga, a ako nešto tvrdiš, onda za to moraš iznijeti argument iz njegovih knjiga koje su štampane u Indiji i Egiptu i koje su se proširile u svim krajevima."[215]

Vjerovanje u Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem,* zagovorništvo

Vjerovanje *imama* Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika u vezi s Poslanikovim, *sallallahu alejhi ve sellem,* šefa'atom je isto kao i kod ostalih časnih ljudi iz prvih generacija, sljedbenika Sunneta i džema'ata. Svi oni potvrđuju sve ono što je vjerodostojno u vezi sa *šefa'atom,* kao što je veliki šefa'at (*eš-šefa'atu-l-'uzma*), mjesto

213 Ibn Semhan, *El-Elsine el-hidad*, str. 12, 13.; Vidi i: Dr. Abdu-l-Aziz ibn Muhammed el-Abdu-l-Latif, *De'ava el-munavi'in*, str. 84-86.

214 Dr. Abdu-l-Aziz el-Abdu-l-Latif u djelu *De'ava el-munavi'in* spominje da je Nasiru-d-Din el-Hidžazi ime koje je sam sebi dao šejh Muhammed ibn Ali ibn Turki kada je napisao ovaj odgovor.

215 *En-Nefha 'ale-n-nefha*, 14, stručna redaktura dr. Abdu-l-Aziz el-Abdu-l-Latif.

hvale dostojno (*el-mekamu-l-mahmud*), njegovo zauzimanje (*šefa'at*) za velike griješnike iz svoga Ummeta i drugo.

Imam Muhammed kaže: "Ja vjerujem u Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem,* šefa'at, vjerujem da je on prvi koji će se zauzimati i prvi čije se zauzimanje prihvata i od kojeg će se tražiti zauzimanje. Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem,* šefa'at negiraju samo sljedbenici novotarija i zablude. Međutim, šefa'at će se desiti samo nakon dopuštenja i saglasnosti, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى ﴾

I oni će se samo za onoga s kim On bude zadovoljan zauzimati (El-Enbija, 28.);

﴿ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ ﴾

Ko je taj ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?! (El-Bekare, 255.);

﴿ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللهُ لِمَن يَشَاء وَيَرْضَى ﴾

A koliko na nebesima ima meleka čije zauzimanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće i u korist onoga s kojim je zadovoljan. (En-Nedžm, 26.)

Ono čime je On zadovoljan jeste tevhid i dozvolit će ga samo onim koji su bili njegovi sljedbenici. Mušrici, pak, neće imati nikakvog udjela u šefa'atu, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴾

Njima posredovanje posrednika neće koristiti. (El-Muddessir, 48.)[216]

Ovo negira neosnovane tvrdnje i izmišljotine koje su iznosili njihovi protivnici, a koje se ogledaju u tome da oni negiraju Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem,* šefa'at. U odgovoru onima koji smatraju da svi sljedbenici Sunneta i džema'ata negiraju šefa'at on kaže: "Potom se, i nakon ovoga, nama kaže da neprijatelji islama koji ljude odbijaju

216 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/31.

od njega smatraju kako mi negiramo Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, šefa'at, a mi na to kažemo: 'Uzvišen si, naš Gospodaru! Ovo je velika potvora.' (*Subhaneke, haza buhtanun 'azim!*) Naprotiv, mi tvrdimo da je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, zauzimatelj (*šafi'*) i onaj od koga će biti traženo da se zauzima (*mušeffe'*) i onaj ko će imati mjesto hvale dostojno (*mekam mahmud*). Zato molimo Plemenitog, Gospodara veličanstvenog Arša, da mu dopusti da se za nas zauzima i da nas proživi pod njegovim bajrakom."[217]

Imamov sin šejh Abdullah kaže: "Mi našem Poslaniku Muhammedu, *sallallahu alejhi ve sellem*, potvrđujemo šefa'at na Sudnjem danu onako kako je navedeno. Potvrđujemo i svim poslanicima, melekima, evlijama i djeci, također, u skladu s onim što je preneseno. Tražit ćemo ga od Onoga koji ga jedino posjeduje, a dozvolit će ga samo onome kome On htjedne od onih koji su svjedočili tevhid, onih koji će biti najsretniji ljudi zbog toga, u skladu s onim što je navedeno. Tako svako od nas, skrušeno se obraćajući Uzvišenom Allahu, treba moliti: '*Allahu, dopusti našem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se zauzima za nas*,' ili: '*Allahu, dopusti da se za nas zauzimaju Tvoji dobri robovi, ili meleki*,' i slično tome što se traži od Uzvišenog Allaha, a ne od njih. Tako se ne smije reći: '*O Allahov Poslaniče*,' *ili*: '*O Allahov evlijo, ti posjeduješ šefa'at*,' ili nešto drugo kao: '*Spasi me, pomozi me, izliječi me, pomozi me protiv mojih neprijatelja*,' i slično što može učiniti samo Uzvišeni Allah. Ako takvo nešto što se spominje u slučaju *berzehskog* života čovjek traži na Ovom svijetu, to će biti jedna vrsta širka. Naime, o tome nije naveden nikakav tekst, ni u Kur'anu, ni u Sunnetu, niti o tome postoje predanja od generacije časnih prethodnika (*selef*). Naprotiv, Knjiga, Sunnet i konsenzus (*idžma'*) prvih generacija navode da je to najveći širk zbog kojeg je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, pokretao borbu."[218]

Vjerovanje u vezi s Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, porodicom (*Alu-l-Bejt*)

Vjerovanje u vezi s porodicom Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, također, ne izlazi iz okvira onoga što je naredio

217 *Isto*, 1/63,64.
218 *Isto*,1/231,232.

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i što su smatrali časni ljudi iz prvih generacija, a odnosi se na ljubav, naklonost i poštivanje prava članova te porodice. Sve to su radili u skladu sa šeri'atskim metodom. Nisu u tome bili popustljivi, kao što su radili *haridžije* koji su ustali protiv Alije i njihovi istomišljenici, niti su pretjerivali, poput *rafidija* i onih koji se za njima povode. U prava *Alu-l-Bejta* (Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, porodice) ne spada pretjerivanje naspram njih, uvjerenje u njihovu svetost ili uvjerenje u njihovu bezgriješnost.

Poštovanje prava porodice Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, je uvjetovano time da članovi te porodice budu ustrajni na putu poslanstva. Bilo ko od njih ako skrene s tog puta Istine, gubi to pravo.

Šejh i Imam o pravu jednog člana te časne porodice, objašnjavajući grješku onih koji su negirali to pravo, kaže: "Allah je ljudima stavio u obavezu dužnosti koje imaju naspram porodice Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i nijednom muslimanu nije dozvoljeno da oduzme njihova prava ili da misli da to spada u tevhid. Naprotiv, to spada u pretjerivanje, a ono što mi zamjeramo jeste poštovanje članova te porodice zbog tvrdnje da posjeduju božanske karakteristike ili ukazivanje počasti onome ko to tvrdi."[219]

Šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdul-l-Vehhab kaže: "Što se tiče Ehlu-l-Bejta postavljano je pitanje učenjacima Der'ijje u pogledu toga i o tome da li je dozvoljen brak između Fatimijke i čovjeka koji nije Fatimija, pa je odgovor na pitanje ovako glasio: 'Nema sumnje u traženje njihove ljubavi i naklonosti na temelju onoga što se o tome navodi u Kur'anu i Sunnetu, pa je, prema tome, obavezna ljubav i naklonost prema njima. Međutim, islam je sve ljude učinio jednakim, te niko nema prednosti nad drugima osim u bogobojaznosti. Njima, i pored toga, pripada svako štovanje, poštovanje i uvažavanje. Tako isto pripada i svim učenjacima, kao što je sjedenje u pročelju, otpočinjanje s ukazivanje počasti s njima i davanje prednosti na putu dok taj ne stigne do počasnog mjesta i slično tome kada se neko od njih izjednači u znanju i starosti."[220]

Imam Abdu-l-Aziz ibn Su'ud ibn Muhammed kaže: "Poštovanom Ahmedu ibn Aliju el-Kasimiju, Allah ga uputio k onome što On voli i čime je zadovoljan...

---

219 *Muellefat eš-šejh el-imam*, 5; *Er-resail eš-šahsijje*, str. 284.

220 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/232., 233.

Stiglo nam je tvoje pismo i razumjeli smo šta tvoje obraćanje sadrži, te to što si spomenuo da ste saznali da jedna grupa naših sljedbenika prezire svakog ko se drži Allahove Knjige i Sunneta Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, a čiji je mezheb pravac časnog *Ehlu-l-Bejta....*

Imaj na umu činjenicu da neće zalutati na Dunjaluku, niti nesretan biti na Ahiretu, niko ko se drži Allahove Knjige i Sunneta Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i onoga što slijedi časni *Ehlu-l-Bejt*. Ali ono što je odlučujuće u ostvarivanju bilo koje tvrdnje jeste praksa..()

A što se tiče toga što si spomenuo da je mezheb *Ehlu-l-Bejta* najjači mezheb i najprječe ga je slijediti, znaj da *Ehlu-l-Bejt* nema svoga mezheba osim slijeđenja Knjige i Sunneta. Tako je od Alije ibn Ebu Taliba pouzdano preneseno da je upitan: 'Da li vas je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, nečim posebnim odlikovao?' On je odgovorio: 'Ne, tako mi Onog koji je dao da raspukne sjemenka i stvorio dušu (život), osim razumijevanja Allahove Knjige koje On dadne Svome robu i onoga što je na ovom listu....' Ovaj hadis je zabilježen u dva *Sahiha*...()[221]

()...Temelj vjere Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovog *Ehlu-l-Bejta*, na njih neka je spas, jeste iskazivanje Allahove jednoće (*tevhida*) u svim vrstama ibadeta. Tako se samo Njega može moliti, samo Njemu zavjetovati, samo u ime Njega životinje klati, samo se u osami Njega može bojati i samo se na Njega oslanjati, onako kako na to ukazuje Pouzdana Knjiga. Kaže Uzvišeni:

﴿ وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴾

Mesdžidi su radi Allaha, i ne molite se, pored Allaha nikome! (El-Džinn, 18.);

﴿ لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُم بِشَيْءٍ ﴾

Samo se Njega priziva istinski. A oni koje pored Njega prizivaju – neće im se odazvati. (Er-Ra'd, 14.);

221 Prenosi ga El-Buhari, 1/40; Et-Tirmizi, 1/265 i ocjenjuje ga kao vjerodostojan; Ed-Darimi, 2/190 i drugi, a njegov prenosilac je Ali ibn Ebu Talib, r.a.

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ ﴾

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu ibadet činite, a taguta – šejtana se klonite! (En-Nahl, 36.);

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾

Prije tebe ni jednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: Nema boga osim Mene, zato Meni ibadet činite! (El-Enbija, 25.)

Ovaj *tevhid* je temelj vjere *Ehlu-l-Bejta*, na njih neka je spas, a Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, nema ništa s onim od njih koji taj tevhid ne sprovodi. Kaže Uzvišeni:

﴿ وَأَذَانٌ مِّنَ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الأَكْبَرِ أَنَّ اللهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ ﴾

I ovo je proglas ljudima od Allaha i Njegovog Poslanika na dan Velikog hadždža, da Allah i Njegov Poslanik nemaju ništa s mušricima. (Et-Tevbe, 3.)

Mezheb *Ehlu-l-Bejta* jeste sprovođenje obligatnih dužnosti prema Allahu, kao što je namaz, zekat, post i hadždž. Njihov mezheb je i naređivanje dobra, a odvraćanje od zla i uklanjanje harama. Njihov mezheb je i ljubav prema prvim prethodnicima iz reda muhadžira i ensarija i njihovih sljedbenika u dobru. Najbolji iz reda prvih prethodnika su pravedni halife, kao što se to pouzdano prenosi od Alije u predanju njegovog sina Muhammeda ibn el-Hanefijje i drugih ashaba, da je rekao: 'Najbolji članovi ovoga Ummeta nakon njegovog vjerovjesnika jesu Ebu Bekr, a zatim Omer.' Dokazi o vrijednosti smjernih halifa su mnogobrojni da ih se ne može pobrojati.

Ako je ovo što spomenusmo mezheb *Ehlu-l-Bejta*, a vi tvrdite da se držite onoga što slijedi *Ehlu-l-Bejt*, a ustvari slijedite suprotno onom što oni slijede, i još k tome, njima se suprotstavljate, a oni nemaju ništa s tim na čemu ste vi, kako onda onaj ko tvrdi da slijedi *Ehlu-l-Bejt* dove upućuje mrtvima?! Kako ih on priziva upomoć u rješavanju svojih potreba i otklanjanju svojih nevolja?! Pored toga, širk je u njihovom slučaju očigledan. Oni grade kubbeta na

grobovima mrtvih i dove im pored Uzvišenog Allaha upućuju. Širk, pridruživanje Uzvišenog Allahu sudruga, temelj je njihove vjere, a na to se nadovezuje ostavljanje obligatnih dužnosti (*fardova*), činjenje harama koje je Uzvišeni Allah zabranio u Svojoj Knjizi i preko Svoga Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i grdnja odabranih ashaba poput Ebu Bekra, Omera i drugih."[222]

Sinovi imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i šejha Hameda ibn Nasira el-Mu'ammera kažu: "Što se tiče pitanja o onome što je preneseno o vrijednosti Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, *Ehlu-l-Bejta*, mi kažemo: 'Mnogo je vjerodostojnih hadisa koji govore o vrijednosti *Ehlu-l-Bejta*. Međutim, mnogo je hadisa koje prenose oni koji su pisali djela o njihovoj vrijednosti, ali većinu njih hafizi hadisa ne smatraju vjerodostojnim. No, oni hadisi koji se tiču toga, a vjerodostojni su, dovoljni su nam.'"[223]

Vjerovanje u vezi s ashabima

Shvatanje imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika u vezi s ashabima ne izlazi iz okvira stavova ostalih sljedbenika Sunneta i džema'ata i časnih prethodnika, ni općenito, a niti pojedinačno. Onaj ko dobro razmotri optužbe protivnika Sunneta, sljedbenika novotarija, primijetit će da su i pored mnogih sumnji koje su ubacivali u vezi s reformatorskim pokretom i njegovim pristalicama, rijetko ih optuživali za njihovo uvjerenje u vezi s ashabima. Imam Muhammed kaže: 'Najodabraniji pripadnik njegovog Ummeta je Ebu Bekr es-Siddik, zatim Omer, potom Osman Zu-n-Nurejn, a onda Ali el-Murteda. Poslije njih dolaze ostali od deseterice kojima je obećan Džennet, zatim učesnici Bitke na Bedru, zatim učesnici prisege zvane *Bej'atu-r-ridvan* koju su dali pod drvetom, te na kraju ostali ashabi. Ja *ashabe* Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, smatram za svoje prijatelje, spominjem njihove dobrote, molim Allaha da bude zadovoljan s njima, molim Ga da im oprosti, ustežem se od spominjanja njihovih pogrješaka, prešućujem govoriti o nesporazumu koji se desio među njima i uvjerenja sam da su odlikovani nad ostalim ljudima. U tome postupam po riječima Uzvišenog:

222 *Ed-Durerу-s-senijje*, 1/269.-272.
223 *Isto*, 210.-213.

﴿ وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴾

Oni koji poslije njih dolaze – govore: "Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, Dobrostivi i Milostivi." (El-Hašr, 10.)

Također, kada su u pitanju majke vjernika, koje su očišćene od svakog zla, tražim od Allaha da bude zadovoljan s njima."[224]

Sinovi Imama i Hameda ibn Nasir, Allah im se smilovao, upitani su o njihovom mezhebu u vezi s ashabima, pa su odgovorili:"Naš mezheb u vezi s ashabima jeste mezheb sljedbenika Sunneta i džema'ata. On glasi da je najbolji među njima nakon Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* Ebu Bekr; da je najbolji među njima nakon Ebu Bekra Omer; da je najbolji među njima nakon Omera Osman; a da je najbolji među njima nakon Osmana Alija – Allah neka je zadovoljan sa svima njima. Njihov stupanj u vezi s hilafetom je poput njihovog stupnja u vezi s odabranošću. Neki sljedbenici Sunneta i džema'ata su osporavali prednost Osmana nad Alijom, pa su neki kategorički tvrdili da Alija ima prednost nad Osmanom. Međutim, *četverica imama* i njihovi sljedbenici smatraju da je ispravan prvi redoslijed."[225]

Vjerovanje u vezi sa zagovorništvom *(šefa'at) općenito*

Shvatanje zagovorništva *(šefa'at)* od strane sljedbenika reformatorskog pokreta ne razlikuje se od shvatanja ehli-sunneta i džema'ata i časnih prethodnika. Oni potvrđuju sve vidove zauzimanja koji su navedeni u Šeri'atu i ustanovljeni Kur'anom i Hadisom. Imam Muhammed kaže: "Ja vjerujem u Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem,* zauzimanje i da je on prvi koji će se zauzimati i čije se zauzimanje prihvata i od kojeg će biti traženo da se zauzima. Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem,* zauzimanje negiraju samo sljedbenici novotarija i zablude."[226] On je još rekao: "Postoje dvije vrste zauzimanja (*šefa'at*): zauzimanje koje se negira i zauzimanje koje se

224 *Isto*, 1/32.
225 *Isto*, 1/215.
226 *Er-Resail eš-šahsijje*, 9.

priznaje. Zauzimanje koje se negira jeste ono koje se traži od nekog drugog mimo Allaha i to u onome što niko osim Njega nije ustanju. Dokaz za ovo su riječi Uzvišenog:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَنفِقُواْ مِمَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لاَّ بَيْعٌ فِيهِ وَلاَ خُلَّةٌ وَلاَ شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾

O vjernici, podijelite dio onoga čime vas Mi opskrbljujemo, prije nego što dođe Dan kada neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni zauzimanja! A nevjernici su, doista, zulumćari! (El-Bekare, 254.)

Zauzimanje koje se priznaje jeste ono koje se traži samo od Uzvišenog Allaha i to u vezi s onim što niko osim Njega nije ustanju učiniti. Onaj koji se zauzima (*eš-šafi'*) jeste onaj ko je počastvovan *šefa'atom*, dok je onaj kome je dozvoljeno da se zauzima (*el-mešfu'u lehu*), onaj s čijim riječima i djelima je zadovoljan Uzvišeni Allah.

Dokaz za ovo su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ اللّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ ﴾

Allah je, nema boga osim Njega, živi i samoopstojeći Održavatelj! Ne obuzima Ga ni drijemež, ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji. Ko je taj ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?! (El-Bekare, 255.)[227]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman kaže: “Mi vjerujemo u Vjerovjesnikov, *sallallahu alejhi ve sellem,* šefa'at i da je on prvi koji će se zauzimati i čije se zauzimanje prihvata, od koga će se tražiti da se zauzima. Negira ga samo onaj ko je novator i ko je zalutao. Vjerujemo i da će se zauzimanje desiti tek nakon dopuštenja i saglasnosti, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى ﴾

...i oni će se samo za onoga s kim On bude zadovoljan zauzimati. (El-Enbija, 28.);

227 *Ed-Dureru-s-senijje*, 2/24., 25.

﴿ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللهُ لِمَن يَشَاءُ وَيَرْضَى ﴾

A koliko na nebesima ima meleka čije zauzimanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće i u korist onoga s kojim je zadovoljan. (En-Nedžm, 26.)

Allah Uzvišeni zadovoljan je samo s tevhidom i dozvolit će zauzimanje samo njegovim sljedbenicima. Ebu Hurejre, *radijallahu anhu,* je upitao Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*: 'Ko će biti najsretniji čovjek zbog tvoga zauzimanja, Allahov Poslaniče?' On mu je odgovorio: 'Onaj ko kaže *la ilahe illallah,* iskreno iz svoga srca.'[228]To zauzimanje za sljedbenike čistog vjerovanja koje će biti uz Allahovu dozvolu neće biti moguće za one koji su Uzvišenom Allahu *širk* činili. Kaže Uzvišeni:

﴿ فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴾

Njima posredovanje posrednika neće koristiti. (El-Muddessir, 48.)[229]

Vjerovanje u vezi sa Sudnjim danom, Džennetom, Džehennemom i viđenjem Uzvišenog Allaha

Oni vjeruju u Sudnji dan i sve njegove popratne situacije i prizore onako kako je to utvrđeno u Kur'anu i Hadisu. Imam kaže: "Moja doktrina je vjerovanje u sve o čemu nas je obavijestio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* a što će se desiti poslije smrti. Tako vjerujem u iskušenje i uživanje u kaburu i u vraćanje duša u tijela. Onda će ljudi ustati pred Gospodara svih svjetova goli, bosi i neobrezani. Sunce će im se približiti i bit će postavljene vage kojima će biti vagana ljudska djela. Oni čiji tas s dobrim djelima pretegne, uspjet će, a oni čiji tas s lošim djelima pretegne, oni će upropastiti sami sebe i u Džehennemu će ostati vječno. Bit će rašireni i registri ljudskih djela, pa će biti onih koji će svoju knjigu uzeti desnom rukom, a bit će i onih koji će je uzeti lijevom rukom."[230]

"I vjerujem", kaže Imam, "da su Džennet i Džehennem stvoreni, da i danas postoje i da nikada neće nestati."[231]

---

228 Bilježi ga El-Buhari, 1/11, kao hadis koji prenosi Ebu Hurejre, *radijallahu anhu.*

229 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/574.

230 *Isto*, 1/30.,31.

231 *Isto*, 1/32.

Imam je, također, rekao: "Vjerujem da će vjernici na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara svojim očima, kao što vide puni mjesec u noći uštapa i nemaju nikakve sumnje u Njegovo viđenje."[232]

Vjerovanje u sudbinu (*kader*)

I u vezi s određenjem (*kader*) imaju isto mišljenje kao časni prethodnici, sljedbenici Sunneta i džema'ata. Imam je rekao: "I vjerujem da Uzvišeni Allah radi ono što želi. Ništa ne može biti bez Njegove volje, ništa ne izlazi iz okvira Njegovog htijenja, ništa u svijetu ne izlazi izvan Njegovog određenja i samo se Njegovim određenjem dešava. Niko ne može izmaći određenoj sudbini, niti može prijeći ono što mu je zapisano u *Levhi* koja je u redove ispisana."[233]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman kaže: "Uzvišeni Allah je, znao općenito i pojedinačno, sva stvorenja i sve što se tiče tih stvorenja i prije nego su ona postojala. On je u *Ezelu* svemu odredio sudbinu i mjeru koja neće biti ni manja, ni veća, koja neće biti, koja neće doći prije, a ni kasnije. Ništa ne može postojati bez Allahove volje i htijenja. Uzvišeni Allah sve dobro zna. Ono što je Uzvišeni Allah odredio, bit će. Ono što On hoće da bude, to i bude, a ono što neće da bude, to i ne biva."[234]

A šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab o određenju (*kader*) kaže: "Mi smo uvjerenja da je sve, i dobro i zlo, u okviru volje Uzvišenog Allaha. U Njegovoj vlasti se dešava samo ono što On hoće. Čovjek nije ustanju stvoriti svoja djela, nego ih on stječe. Na to stjecanje djela se poslije nadovezuje nagrada, koja je uvijek preko ljudske zasluge, i kazna, koja je opet sušta Allahova pravda."[235]

Vjerovanje u evlije i njihove keramete

Mnoštvo je optužbi i izmišljotina koje su izmislili sljedbenici novotarija i hirova na račun sljedbenika Sunneta i džema'ata, a jedan od njih je i imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici, a koje se tiču njihovog stava u vezi s evlijama i njihovim

232 *Isto.*
233 *Isto*, 1/30.
234 *Er-Reddu 'ala er-rafida*, 43.
235 *Ed-Dureru-s-senijje*,1/226., 227.

kerametima. Sve te optužbe kruže oko tvrdnje da oni mrze evlije, da ih omalovažavaju, da ih uznemiravaju i da negiraju njihove keramete. Istina je, međutim, potpuno suprotna tome. Naime, njihove riječi i djela potvrđuju da ovi vole Allahove evlije i vjeruju u njihove keramete. Kaže imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab: 'Ja priznajem keramete evlija i njihova otkrovenja (*mukašefat*), s tim da oni ne zaslužuju niti jedno pravo koje je isključivo Allahovo, te da se od njih ne može tražiti ništa što je samo Uzvišeni Allah ustanju dati.'"[236]

Još je rekao: "Keramete evlija negiraju samo sljebenici novotarija i hirova."[237]

Šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kaže: "Mi ne negiramo keramete evlija i priznajemo im njihovo pravo, te da su na Uputi od svoga Gospodara, sve dok hode putem Šeri'ata i mjerodavnih zakona. Međutim, oni ne zaslužuju bilo šta od vidova ibadeta (što zaslužuje samo Uzvišeni Allah), ni za vrijeme života, a niti poslije smrti. Naprotiv, od svakog od njih se traži dok je živ da upućuje (Uzvišenom Allahu) dovu. Štaviše, to se može tražiti i od svakog muslimana. U hadisu stoji: 'Dova čovjeka muslimana koju uputi za svoga brata biva uslišana...' A Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je zapovijedio Omeru i Aliji da traže od Uvejsa da od Uzvišenog Allaha traži za njih oprosta (*istigfar*), pa su to i učinili."[238]

Stav prema muslimanskim vladarima, poslušnost i pokornost prema njima

Imam ističe: "Ja smatram obaveznom poslušnost i pokornost vođama muslimana, bili oni čestiti ili griješni, samo ako ne naređuju neposlušnost prema Uzvišenom Allahu. Obaveza je pokoravati se onome ko preuzme hilafet i oko koga se ujedine ljudi (podrže ga) i s kim su zadovoljni, kao i onome ko ih nadvlada sabljom (silom) pa tako postane halifa, a zabranjeno je (*haram*) ustajati protiv njega."[239]

236 Isto, 1/32.

237 *Kešfu-š-šubuhat*; *Muellefatu-š-šejh el-imam* (*el-akide ve-l-adab*), 169.

238 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/231., a na izvore hadisa i predaja od ashaba u vezi prethodno je ukazano.

239 Isto, 1/33.

Još je rekao: "Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je naredio poslušnost i pokornost onom ko nad nama imadne vlast, pa makar on bio i abesinski rob."[240]

Objašnjavajući da je neposlušnost i nepokornost vladarima karakteristika džahilijjeta Šejh kaže: "Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je naredio da se bude strpljivo na nepravdu (tiraniju) vladara i naredio da im se bude poslušno i pokorno, te da ih se savjetuje. To je žestoko i silno potencirao, i više puta ponavljao."[241]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman kaže: "Mi smatramo da je obavezna poslušnost i pokornost vođama muslimana, bili oni čestiti ili griješni, samo ako ne naređuju neposlušnost prema Uzvišenom Allahu. Smatramo isto tako da sljedbenike novotarija treba napustiti i od njih se udaljiti i smatramo da je sve što je nanovo uvedeno u vjeru novotarija."[242]

Kada se radi o njihovom stavu u vezi s džihadom zajedno s vođama muslimana, oni se pridržavaju Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, preporuke (zapovijedi) i onoga što su zastupali časni prethodnici (*es-selefu es-salih*), a to je šeri'atsko-pravna utemeljenost džihada zajedno uz vođe muslimana, bili oni čestiti ili griješni.

Kaže Imam: "Smatram da je džihad trajan sa svakim vođom, bio čestit ili griješan, a namaz za njima je dozvoljen."[243]

To što se raspiruju neke optužbe protiv reformatorskog pokreta da je ustao protiv Osmanske države diskutirao sam u posebnoj studiji.[244]

Stav prema muslimanima općenito

Sljedbenici reformatorskog pokreta su uvjerenja da je svako onaj ko posvjedoči da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, musliman. On ima prava i dužnosti kao i ostali muslimani. Onaj ko ne priznaje šehadet ili uradi nešto što je oprječno šehadetu nije musliman. Oni nijednog muslimana ne proglašavaju nevjernikom i ne izdvajaju ga iz okvira islama. Izuzetak tome je da čovjek počini nešto što je oprječno islamu,

240 *Sittetu usuli-l-'azime*, 394., a izvor hadisa je prije naveden.
241 *Mesailu-l-džahilijje*, 12., 13.
242 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/575.
243 *Isto*, 1/32.
244 Vidi šesto poglavlje iz trećeg dijela ove knjige.

kao što je širk, izrugivanje Allahu i Njegovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* vjeri ili slično tome za što postoji dokaz da je oprječno islamu ili da za nužnu posljedicu ima otpadništvo (*riddet*) od vjere.

Od Uzvišenog Allaha se za umrle muslimane traži milost (*rahmet*) i nikome se od njih ne svjedoči da će ući u Džennet, izuzev onima koji su spomenuti u vjerodostojnom hadisu.

Sljedbenici pokreta izvršavaju obavezu upućivanja savjeta vođama muslimana i svim ostalim muslimanima općenito.

Šejh i Imam kaže: "Ja, doista, ne smatram da je kafir onaj ko je kod Allaha musliman, niti smatram da je musliman onaj ko je kod Uzvišenog Allaha nevjernik."[245]

Također ističe: "I nikome od muslimana ne svjedočim da će ući u Džennet ili Džehennem, osim onome kome je to posvjedočio Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem.* Međutim, nadam se za dobročinitelja (Allahovoj milosti), a bojim se (kazne) za one koji loše rade."[246]

Šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kaže: "Za one koji su umrli (misli na muslimane) mi kažemo: To je Ummet koji je (bio) i nestao."[247]

Stav prema počinitelju velikih grijeha

Po pitanju počinitelja velikih grijeha oni se pridržavaju dokaza Kur'ana i vjerodostojnih hadisa i puta časnih prethodnika iz prvih generacija. Uvjerenja su da sud kojim se neko proglašava nevjernikom spada u šeri'atske norme čiji je izor Kur'an i Sunnet. Smatraju da nijednog muslimana ne treba proglašavati nevjernikom ako na to ne upućuje šeri'atski legalan argument. Nije nužno po njihovom sudu da se iz općenitog suda o nevjerovanju zbog nekih riječi ili djela potvrdi postojanje nečega što kod određene osobe nužno iziskuje postojanje kufra. Izuzetak je slučaj kada se potvrde uvjeti toga i nestane zapreka. S obzirom da je donošenje suda o nevjerovanju neke osobe jedan od najosjetljivijih i najopasnijih sudova, oni smatraju da je obaveza dobro sve provjeriti i biti oprezan u proglašavanju nekoga nevjernikom.

Naime, oni smatraju da su dvije vrste nevjerovanja (*kufra*) koji se spominje u šeri'atskim tekstovima; veliki kufr koji izvodi iz vjere, i

245 *Er-Reddu 'ala er-rafida*, 20.
246 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/32.
247 *Isto*.

mali koji ne izvodi iz vjere. Ovaj kufr se nekada naziva "nevjerovanje s obzirom na djela" (*el-kufru-l-'ameli*), ili nevjerovanje koje u suštini nije nevjerovanje, već samo po nazivu (*kufr dune kufr*).

Prema tome, oni smatraju da počinitelj velikih grijeha koji su ispod kufra i širka ne izlazi iz vjere. Takav je na Dunjaluku s manjkavim imanom, dok će na Ahiretu biti pod Allahovom voljom; ako htjedne oprostit će mu, a ako htjedne kaznit će ga. Zagovornici tevhida će svi završiti u Džennetu. Iako će neki od njih biti podvrgnuti kazni u Vatri, niko od njih neće u njoj vječno ostati.

Optužbe za proglašavanje drugih nevjernicima, kao i druge optužbe koje su izrečene na račun sljedbenika pokreta su izraz potvore i neznanja njihovih protivnika o suštini njihovog programa. Ovoj optužbi sam posvetio čitavo jedno poglavlje, pa se čitalac može na njega vratiti.[248]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif Hasen kaže: "Vjerujemo u ajete u kojima je izrečena prijetnja i u hadise koji su pouzdano preneseni od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Ni za koga od muslimana koji čini velike grijehe ne tvrdimo da će vječno ostati u Vatri, kao što to govore *haridžije* i *mu'tezile*. To se zasniva na postojanim predanjima Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, koji je u vjerodostojnim hadisima izjavio da će svako ko u svome srcu imadne imana koliko zrno gorušice izaći iz Džehennema. Takvi će iz Vatre biti izvedeni zauzimanjem našeg Poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, koji će se zauzeti za počinitelje velikih grijeha iz svoga Ummeta, ili zauzimanjem nekog drugog kao što su meleki i vjerovjesnici. No mi se ne ograničavamo samo na opće sudove, nego znamo da će Uzvišeni Allah uvesti u Vatru i neke koji su činili velike grijehe, dok neki drugi neće u nju ući zbog drugih razloga koji to sprječavaju, kao što su dobra djela koja brišu loša, nedaće koje će ih pokriti i slično tome.[249]

Stav prema džihadu i naređivanju dobra, a odvraćanju od zla

Džihad smatraju jednom od obligatnih vjerskih dužnosti (*feraid*) i da će on postojati i trajati sve do Kijametskog dana, kao što nas je o tome obavijetio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekavši:

248 Vidi peto poglavlje iz trećeg dijela ove knjige.

249 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/572., 573.

"Neprestano će jedna grupa iz moga Ummeta biti dominantna na Istini, neće im moći nauditi oni koji ih ostave na cjedilu, sve dok ne dođe Allahova odredba, a oni će biti na tome."[250] Oni, kao što je prije pojašnjeno, smatraju da treba ići u džihad s muslimanskim vladarima, bili oni čestiti ili griješni.

Kaže Imam: "Džihad traje još otkako je Uzvišeni Allah poslao Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem,* pa sve dok se zadnji član ovoga Ummeta ne bude borio protiv Dedždžala. Njega ne može obesnažiti ni nepravda nepravednog vladara, niti pravednost pravednog vladara."[251]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman kaže: "Mi smatramo da u džihad treba ići uz svakog vođu muslimana; čestitog ili griješnog. Tako je od momenta kada je Uzvišeni Allah poslao Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem,* pa sve dok se zadnji pripadnik ovog Ummeta ne bude borio protiv Dedždžala."[252]

Kod njih je naređivanje dobra, a odvraćanje od zla, također, jedna vjerska dužnost i obilježje, kako o tome postoje tekstovi.

Imam ističe: "Smatram obaveznim naređivanje dobra, a odvraćanje od zla na osnovu onoga što je obaveza po čistom Muhammedovom, *sallallahu alejhi ve sellem,* Šeri'atu."[253]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman kaže: "Mi smatramo da je obaveza da naređuje dobro, a odvraća od zla svako ko to može, u skladu sa svojim potencijalom i mogućnostima. To treba prvo uraditi rukom, a ako se to ne mogne, onda jezikom, a ako se i to ne mogne, onda svojim srcem, kako se to navodi u vjerodostojnom hadisu. U tom hadisu se prenosi da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* rekao: '*Onaj ko od vas vidi neko ružno djelo neka ga otkloni svojom rukom; ako to ne mogne, onda svojim jezikom, a ako i to ne mogne, onda svojim srcem. Međutim, to je najslabiji iman.*'[254]"[255]

---

250 Prije je ukazano na njegove izvore.

251 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/32., 33.

252 *Isto.*

253 *Isto,* 1/33.

254 Prenose ga: Muslim, 78; Et-Tirmizi, 2172 i En-Nesai, 47, kao hadis čiji je prenosilac Ebu Seid el-Hudri, r.a.

255 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/575.

Mišljenje u vezi s idžtihadom i taklidom

Njihovo shvatanje idžtihada i taklida ne izlazi iz okvira onoga što su zastupali učenjaci iz prvih generacija, kao što su četverica imama i drugi. Tako smatraju da je idžtihad dozvoljen, ali uz određene uvjete, da je taklid za onoga ko nema predispozicija za idžtihad i da je istina tamo gdje postoji argument, a *ma'sum* (sačuvan od grijeha) samo je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*.

Šejh Abdullah ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kaže: "I mi smo u pitanjima fikha (*furu'*), također, u mezhebu imama Ahmeda ibn Hanbela. Ne zamjeramo onome ko slijedi bilo kojeg od *četverice imama*, ali ne i nekog drugog. Naime, mezhebi nekih drugih, poput *rafidijja, zejdijja* i *imamijja*, nisu regulirani (normirani). S njihovim nemjerodavnim mezhebima se ni u čemu što je vidljivo ne slažemo, nego ih primoravamo da slijede jednog od *četverice imama*.

Mi ne zaslužujemo stupanj općeg idžtihada i niko od nas to ne tvrdi. Međutim, mi u nekim pitanjima, kada postoji vjerodostojan i jasan tekst iz Kur'ana i Sunneta, koji nije derogiran, specificiran i kada ne postoji drugi tekst koji mu je oprječan i jači od njega i ako je neki od četverice imama to zastupao, postupimo po tome. Tada ostavimo naš mezheb, kao što je slučaj s naslijeđem djeda i braće, jer mi djedu dajemo prednost u naslijeđivanju, iako je to suprotno hanbelijskom mezhebu.[256]

Nikoga u njegovom (pravnom) mezhebu ne revidiramo, niti mu prigovaramo, osim ako nađemo neki jasan tekst koji je u suprotnosti s jednim od imama, a radi se o pitanju kojim se uspostavlja vidljivo vjersko obilježje (obred), kao što je uspostavljanje namaza. Tako mi hanefiji i malikiji npr., naređujemo smirenost nakon vraćanja s ruku'a i pri (kratkom) sjedenju između dvije sedžde, jer je dokaz o tome jasan. Suprotno tome je glasno izgovaranje *Bismille* imama koji je šafi'ija kojem ne naređujemo da je uči usebi, a velika je razlika između ova dva pitanja. Onda kada dokaz bude jak mi ih naputimo na Kur'an i Sunnet, makar dokaz bio suprotan mezhebu, ali se to dešava veoma rijetko. Nema smetnje za idžtihad u nekim pitanjima, mimo ostalih, i u tome nema kontradiktornosti, jer za sebe ne tvrdimo idžtihad. I prije je jedna grupa imama iz četiri mezheba odabirala mišljenja u

256 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/227.

nekim pitanjima koja su bila suprotna njihovom mezhebu slijedeći u tome imama iz drugog mezheba."[257]

O tome je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab rekao: "A kada je riječ o tome što spominjete o suštini idžtihada, mi slijedimo Knjigu i Sunnet, te časne prethodnike iz ovoga Ummeta i one mjerodavne stavove četverice imama; Ebu Hanife en-Nu'mana ibn Sabita, Malika ibn Enesa, Muhammeda ibn Idrisa i Ahmeda ibn Hanbela, neka im se Uzvišeni Allah smiluje."[258]

S druge strane, šejh Muhammed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman kaže: "Naš mezheb je mezheb imama Ahmeda ibn Hanbela, imama ehli-sunneta, u pojedinačnim fikhskim pitanjima i normama i mi za sebe ne tvrdimo idžtihad. Onda kada nam se objelodani vjerodostojan hadis iz Sunneta koji je prenesen od Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, mi po njemu postupamo. Tome ne pretpostavljamo ničije riječi, ko god da bude, nego to prihvatimo i tome se predamo. Jer, Sunnet Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, u našim srcima je veći i uzvišeniji od toga da mu pretpostavimo riječi nekog drugog. Eto, to je ono što je naše uvjerenje i naša vjera prema Allahu. Ko nam pripiše nešto što je suprotno ili na nas slaže nešto što nismo rekli, neka je na njega Allahovo prokletsvo, prokletstvo meleka i svih ljudi."[259]

Stav prema novotarijama i njihovim sljedbenicima

Pripadnici reformatorskog pokreta smatraju da je "svaka novouvedena pojava u vjeri novotarija, a svaka novotarija je zabluda",[260] kako je to pouzdano preneseno od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Novotariju treba odbaciti i njenim protagonistima to prigovarati, a onoga ko u tome ustraje izbjegavati.

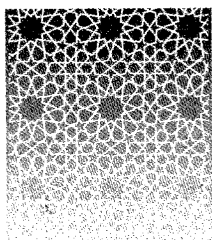
Imam je rekao: "Smatram da treba protagoniste novotarija izbjegavati i od njih se udaljavati sve dok se ne pokaju. Svoj sud o njima donosim na osnovu vidljivog, a njihove tajne prepuštam Uzvišenom Allahu. Smatram da je svaka novouvedena pojava u vjeri novotarija (*bid'a*)."[261]

257 *Isto*, 1/227., 228.
258 *Isto*, 1/97.
259 *Isto*, 1/577.
260 Ovo je potvrđeno u hadisu čiji su izvori prije spomenuti.
261 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/33.

U svome traktatu upućenom islamskim učenjacima on kaže: "Obaveza je slijediti Sunnet Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i ostavljati novotarije, makar one bile rasprostranjene među većinom običnog svijeta. Treba znati da su običnom svijetu potrebne riječi učenjaka u realizaciji ovih pitanja.[262]Jedan od najvažnijih faktora nastanka ovog pokreta bila je borba protiv novotarija u svim njenim oblicima i vrstama i očišćenje muslimanskih srca, ibadeta i djela od prljavštine novotarija koje su ih skrenule od suštine vjere, podijelile ih na brojne frakcije, tarikate, pravce i programe i među njih ubacile neprijateljstvo i mržnju. Mnogi od njih su upali u velike grijehe i idolatriju tako da su ti pravci postali manifestacija novotarije i idolatrije u mnogim muslimanskim zemljama. Ovo je bila doktrina imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika i njihov metod u vjeri koji je u svim svojim detaljima bio metod časnih prethodnika iz generacije ashaba, tabi'ina, četverice imama i svih koji su slijedili njihov put i nisu ništa novo u vjeru uveli, niti su išta promijenili.

Ovim padaju u vodu lažne tvrdnje protagonista potvore kada sljedbenike reformatorskog pokreta podrugljivo nazivaju *vehabijama* i kada ih smatraju *petim mezhebom, haridžijama* i slično tome.

262 *Er-Resail eš-šahsijje*, 180.

TREĆE POGLAVLJE

Najvažnije tvrdnje i optužbe koje su protiv pokreta i njegovog vođe raspirivali protivnici

UVODNE NAPOMENE

Suština sukoba između reformatorskog pokreta i njegovih protivnika
Materijalna neravnopravnost između pokreta i njegovih protivnika
Suština izmišljotina i optužbi protiv reformatorskog pokreta

NAJISTAKNUTIJE IZMIŠLJOTINE I OPTUŽBE IZREČENE PROTIV POKRETA OPĆENITO

1. Kvalifikacija da su vehabije
2. Optužba da su antropomorfisti
3. Potvora da omalovažavaju Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, prava
4. Optužba da su ekstremni
5. Optužba da druge proglašavaju nevjernicima i da se oružano bore protiv njih
6. Tvrdnja da su im se ostali muslimanski učenjaci suprotstavili
7. Tvrdnja da postupaju suprotno većini muslimana i da su peti mezheb
8. Tvrdnja da općenito smatraju haramom traženje blagoslova, posredništva i zauzimanja preko drugih ljudi

ZBOG ČEGA OVE IZMIŠLJOTINE I OPTUŽBE?

1. Zavidnost i bojazan za svoju vlast i materijalne koristi
2. Različitost programa i orijentacija
3. Otklanjanje sljepila
- Poziv na pravičnost i objektivnost
- Promišljanje i osvrt

PRIMJERI IZMIŠLJOTINA I OPTUŽBI

- Prvi primjer i komentar na njega
- Odgovor Imama i njegovog sina Abdullaha na ove i slične izmišljotine
- Osvrt na ove izmišljotine i optužbe

NAJVAŽNIJA PROBLEMATIČNA PITANJA POTAKNUTA OKO POKRETA I NJIHOVO POBIJANJE

Prvo: Pitanje tevhida, Sunneta, širka, novotarije i drugih pitanja koja iz toga prizilaze

- To je najvažnije pitanje
- Napori Imama i njegovih sljedbenika da pojasne istinu i odbace optužbe
- Njegovi sljedbenici slijede isti pravac
- Šefa'at (zauzimanje), tevessul (posredništvo), teberruk (traženje Allahovog blagoslova) i optužba da su to zabranjivali
- Rušenje kubbeta i građevina na kaburovima, svetištima, mezarlucima i tvrdnja da su mrzili vjerovjesnike i evlije

Drugo: Pitanje tekfira, pretjerane strogosti, borbe (protiv muslimana) i drugog što je za to vezano

- Činjenice koje se moraju spomenuti
- Pitanje pretjerane strogosti i suština toga
- Neosnovanost optužbe da je reformatorski pokret izvor nasilja
- Osvrt na sumnjičenje (šubha)
- Stav Imama i njegovih sljedbenika o optužbi za tekfir i borbu protiv muslimana
- Pridržavanje imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika mjerodavnih pravila tekfira
- Odbacivanje optužbe da zbog grijeha, poput pušenja, proglašavaju muslimane nevjernicima
- Optužba da spaljuju knjige
- Odbacivanje optužbe da svoje neistomišljenike proglašavaju nevjernicima

- Odbacivanje optužbe za pretjeranu strogost u vjeri
- Pitanje oružane borbe

NEKA DRUGA PITANJA

- Optužba da su haridžije i da je njihovo obilježje brijanje glave
- Optužba da je postojbina reformatorskog pokreta Nedžd - Šejtanov rog
- Izrugivanje na njihov račun time da su iz rodnog kraja Musejlime Kezzaba
- Potvora da zabranjuju obavljanje hadždža, da su opljačkali Poslanikovu sobu i da su oskrnavili nepovrjedivost časnih mjesta
- Tvrdnja da su peti mezheb
- Tvrdnja da su ustali protiv Osmanskog Hilafeta

UVODNE NAPOMENE

Suština sukoba između reformatorskog pokreta i njegovih protivnika

Protivnici ovog blagoslovljenog reformatorskog pokreta su uvijek, u svakom vremenu i prostoru i narodu, bili i protivnici vjerovjesnika, aktivista na polju pozivanja u vjeru i reformatora. Oni su bili protivnici Sunneta i njegovih sljedbenika i protivnici časnih ljudi iz prvih generacija. Ti protivnici su iz reda sljedbenika hirova, raskola, neznanja i zavidnosti, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا﴾

Tako smo svakom vjerovjesniku neprijatelje određivali, šejtane u vidu ljudi i džinna, koji su jedni drugima kićene besjede govorili da bi ih obmanuli. (El-En'am, 112.)

Takav slučaj je i s nasljednicima poslanikâ, a to su učenjaci i reformatori, aktivisti na polju pozivanja u vjeru.

Sukob između pokreta i njegovih oponenata u suštini nije bio politički ili materijalni sukob, niti sukob zbog ovosvjetskih interesa bilo koje vrste, iako je sve ovo bilo uzrok tog sukoba.

Sukob je u prvom redu bio doktrinarne naravi, a manifestacije političkog i drugog sukoba su se pojavile sljedstveno tome. Naime, reformatorski pokret je obznanio širenje tevhida i Sunneta, borbu protiv svih oblika idolopoklonstva i rasprostranjenih novotarija, naređivanje dobra i odvraćanje od zla, izvršavanje propisanih sankcija, ostvarivanje pravde i uklanjanje nepravde i sprovođenje Allahovog Zakona u svim sferama života. Pokret se zalagao na polju širenja znanja i borbe protiv neznanja, obmanjivanja, sihra i fesada.

Pokret je krenuo od baze:

﴿أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

Allahu ibadet činite, a taguta – šejtana se klonite! (En-Nahl, 36.),

a to se sukobljava sa shvatanjima sljedbenika novotarija, hirova i raskola koji imaju koristi od širenja novotarija, neznanja i zaostalosti. Eto, to je istina u koju nema sumnje.

Svi traktati, knjige, djela i postupci pokreta kruže oko principa vraćanja islamu i Sunnetu u izvornom obliku kakav je u Kur'anu, Sunnetu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i životima časnih ljudi iz prvih generacija. To pozivanje u islam je čisto i neuprljano raznim vidovima širka, novotarija, hirova, lahkoumnosti, tarikata i frakcija. Sve ovo je izvor razilaženja i uzrok nastanka sukoba.

Ovaj blagoslovljeni pokret, njegov vođa, njegova ulema, vođstvo i država, sljedbenici, pomagači i simpatizeri, gdje god bili, naravno, suočavali su se s raznim vrstama protivnika, izazova, izmišljotina, sporenja i optužbi suprotnih istini.

Ovaj pokret je kao i svaki drugi ozbiljan i reformistički pokret na polju pozivanja u vjeru došao u sudar s velikim snagama, izazovima i preprekama, kao i s ogromnim smicalicama, jakim protivnicima, žestokim neprijateljima u vidu različitih vjera, frakcija i pravaca, državama i grupama, učenjacima, poglavarima i zapovjednicima, i povrh toga, svjetinom i neznalicama.

Ali i pored svega toga, ovaj pokret je, s obzirom da je nastao na istini i pravdi, pobjeđivao i širio se. Njegov vođa, učenjaci, sljedbenici i zapovjednici su se, snagom imana, čvrstog uvjerenja, znanja, uzdržljivosti, strpljivosti i postojanosti, uspjeli oduprijeti svim ovim izazovima.

I stvarnost, uistinu, svjedoči da je ovaj pokret, i pored velikih izazova, uspio da dominira, da se uzdigne i da dadne svoje lijepe plodove, čak i u periodima kada je vlast bila slaba. Štaviše, on je to uspio i u onim pokrajinama koje nisu imale svoju vlast i snagu, a sve je to uspio samo snagom argumenata i samo zato što on predstavlja istinski islam kojem je Allah odredio dominantnost i opstanak sve do Sudnjeg dana. Razlog tome je i to što on posjeduje faktore opstanka i postojanosti i elemente snage i pobjede, te zato što svoju snagu crpi iz toga što pomaže Allahovu vjeru, vjeru istine i pravde i iz Allahovog obećanja da će pomoći svakog ko pomogne ovu vjeru. Tako Uzvišeni kaže:

﴿ وَلَيَنصُرَنَّ اللهُ مَن يَنصُرُهُ إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴾

A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu. Zaista je Allah Moćan i Silan. (El-Hadždž, 40.)

A osim svega ovoga, ovaj pokret se obraćao ispravnim umovima, neiskvarenoj prirodi i srcima koja su potpuno svjesna i čista od hirova.

Materijalna neravnopravnost između pokreta i njegovih protivnika

Pobjeda, rasprostranjenost i osnivanje respektabilne i gorde države reformatorskog pokreta i pored materijalne neravnopravnosti između samog pokreta i njegovih protivnika dovoljan je dokaz istine i pravde koju sa sobom promiče.

Protivnicima i oponentima pokreta bile su dostupne mogućnosti, sredstva, moći i materijalne draži i sredstva za napad na pokret. Od toga je pokret imao samo malo, a pogotovo u početku svoga nastanka, ali je imao duhovnu snagu.

Oponenti su pripremali veliku državu, a to je bila Turska država koja je u početku pomagala protivnike pokreta, da bi se na kraju pretvorila u njegovog ljutog protivnika. Ona je otvoreno proglasila svoje mezhebsko, doktrinarno i političko protivljenje, te objavila rat protiv pokreta i njegovih sljedbenika. Zna se da je Turska država na kraju svoga perioda podržavala novotarije i za svoju vjeru uzela misticizam i svetkovanje kaburova, a taj kurs je, nema sumnje, suprotan programu reformatorskog pokreta koji se zasniva na ispravnom učenju i ibadetima, te se bori protiv misticizma i svetkovanja kaburova.

I hidžaski emiri, a bili su ljuti protivnici pokreta, posjedovali su materijalna sredstva koja nije posjedovao pokret u svome začetku. Njihova propaganda protiv pokreta se pokretala iz Mekke ka kojoj su se zapućivali muslimani iz svih krajeva. Iza i jednih i drugih su stajali prvaci i sljedbenici frakcija i tarikata, oni koji su bili pohlepni i slijedili hirove i strasti, munafici i kafiri, neprijatelji islama koji se islama boje; oni koji kuju spletke protiv vjere i njenih sljedbenika o kojima Allah Uzvišeni i Sveznajući kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لاَ يَأْلُونَكُمْ خَبَالاً وَدُّواْ مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاء مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الآيَاتِ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴾

O vi koji vjerujete, ne uzimajte za bliske prijatelje druge mimo vas, jer drugi vam propast žele, jedva čekaju da muka dopadnete! Mržnja izbija iz usta njihovih, dok je ono što kriju prsa njihova još gore. Mi vam dokaze iznosimo, ako pameti imate! (Alu 'Imran, 118.)

Turska država, emiri okolnih pokrajina, sljedbenici tarikata i frakcija i neprijatelji islama su svi zajedno posjedovali velike političke, ekonomske i vojne moći, te sredstva informiranja i obavještavanja, dok je pokret i njegova država od toga imao nešto neznatno.

Iz Mekke su se, naprimjer, u doba vladavine *ešrafa* i Turaka pokretale lažne glasine i izmišljotine protiv pokreta, usmeno, preko knjiga, pisama i drugog, i odašiljale veoma brzo u sve krajeve. Potom su sredstava informiranja širila ove izmišljotine po svim krajevima svijeta kao da su one istinite činjenice. Sama činjenica da su ove glasine i izmišljotine poticale iz Mekke i Medine i od *ešrafa*, te da ih je podržavala turska vlast, je bila dovoljna običnim, prostim muslimanima da je to nešto u što se bez pogovora vjeruje.

Sredstva informiranja i obavještavanja izvan Islamskog svijeta su se umnogome oslanjala na to bez provjere i razmišljanja. Osim toga, emiri Hidžaza i Ahse, te njima slični, veoma su nastojali da čine sve ono što bi moglo uništiti pokret i njegovu mladu državu, nastalu u njegovom okrilju, uključujući pri tome i upotrebu vojne sile, medijski rat, pokretanje osjećaja neznalica, svjetine i onih učenjaka i mislilaca i drugih koji su težili za položajem, te bili zaklonjeni od istine.

Doktor Abdullah es-Salih el-'Usejmin u radu pod naslovom "Stav snaga koje su u okruženju Nedžda naspram prve Saudijske države" kaže: "Bilo je za očekivati da brojne strane budu zainteresirane za brzi razvoj situacije koji se dogodio u Nedždu poslije pojave pokreta šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i nastanak Saudijske države na njegovim temeljima. Najvažnije strane su bile mekkanski *ešrafi* i prvaci plemena Benu Halid. Prvaci plemena Benu Nedžd su više bili u kontaktu s događajima koji su se dešavali u Nedždu, jer su geografski gledano bili bliže centru tih zbivanja od mekkanskih *ešrafa*, i zbog toga što je njihov utjecaj na pokrajinu El-Arid, iz koje je krenuo pokret šejha Muhammeda, bio jači od utjecaja tih *ešrafa*. Štaviše, taj utjecaj je bio jedini prisutan utjecaj tada....()"

"(...) Od samog početka su *ešrafi* Mekke, svi podjednako, zauzeli neprijateljski stav prema pokretu šejha Muhammeda i Saudijske države. Tako je jedan od pripadnika ešrafa 1162. god. h. dao uhapsiti hadžije koji su bili sljedbenici Saudijske države.[263] Šeri'atski sudija u tom časnom gradu je izdao fetvu u kojoj šejha Muhammeda i njegove sljedbenike proglašava nevjernicima,[264] pa im je zbog toga dugo godina zabranjivano da obavljaju hadždž.[265] A kolika li je samo bila radost Šejhova kada je primio pismo od *šerifa* Ahmeda ibn Seida 1185. g. h. u kojem od njega traži da mu pošalje jednog nedždanskog *alima* kako bi mu pojasnio poziv kojem poziva. Šejh mu je poslao svoga učenika Abdu-l-Aziza el-Husajjina i po njemu poslao pismo čije rečenice ukazuju na lijepe osjećaje koji su prožimali njegovu dušu naspram tog *šerifa* i nade koje su ispunjavale njegovo srce da će pomoći poziv u Istinu. U tom pismu je Šejh rekao: 'Bismillahi-r-Rahmani-r-Rahim! Izloženo ti je, ekselencijo, *šerife* Ahmede, Allah te stalno obasipao Svojim blagodatima, sine *šerifa* Seida, Allah ga učinio uglednim na oba svijeta i njime uzdigao vjeru njegovog pretka Prvaka među ljudima i džinnima, da je sluga dobro proučio lijepe riječi koje se nalaze u knjizi koja mu je stigla. Nakon toga je digao ruke upućujući Uzvišenom Allahu dovu moleći Ga da potpomogne *šerifa*, jer mu je namjera bila da pomogne Muhammedov, *sallallahu alejhi ve sellem*, Šeri'at i one koji ga slijede, te da neprijateljima smatra one koji izađu iz njegovih okvira. To je ono što je obaveza onih koji su na vlasti, a mora se vjerovati u njega (Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*), mora ga se pomagati i jedno bez drugoga nije dovoljno. Najprječi i najdostojniji tome su članovi *Ehlu-l-Bejta* iz kojih je Uzvišeni Allah poslao Poslanika i počastvovao ih u odnosu na ostale stanovnike Zemlje. Najpreči tome iz samog *Ehlu-l-Bejta* su, opet, njegovi direktni potomci.'[266]

---

263 Ibn Bišr, 1/27. (El-'Usejmin)

264 Ahmed ibn Zejni Dehlan, *Hulasatu-l-kelam fi bejan umerai-l-beledillahi-l-haram*, El-Kahire, 1305. H., str. 227, 228. (El-'Usejmin).

265 Ovo reflektira izmišljotinu koju su iznijeli oponenti reformatorskog pokreta optužujući imama Muhammeda i njegove sljedbenike da muslimane proglašavaju nevjernicima i da ratuju protiv njih. Naime, oponenti pokreta su ti koji su njegovog imama i sljedbenike proglasili nevjernicima i uskratili im njihovo legalno pravo da obave hadždž i promoviraju svoj pokret. Štaviše, oni su ih prvi napali, borili se i druge huškali protiv njih.

266 Ibn Gannam, 1/81-82. (El-'Usejmin)

Ali, to suptilno pismo nije polučilo očekivane rezultate, jer *šerif* Ahmed nije ostao na vlasti više od godine.[267] Tako je splahnula nada koju je u srcu imao Šejh i zabrana njegovim pristalicama da obavljaju hadždž i dalje je trajala. Međutim, s vremenom ta zabrana nije zadovoljila mekkanski *ešraf*, pa su 1205 g. h.(1790. g.) počeli napadati teritoriju Nedžda koja je bila pod upravom Saudijske države.[268] Rezultat toga je bio to da su na kraju Saudijci savladali taj *ešraf* i Hidžaz je potpao pod njihovu vlast.[269] Ni stav prvaka Benu Halida prema misiji šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nije bio manje neprijateljski od stava mekkanskih *ešrafa*."[270]

U svom prvom periodu reformatorski pokret nije posjedovao primamljiva sredstva koja su imali oponenti, poput imetka, ugleda, materijalnih koristi, ovosvjetskih ukrasa i sjaja, za čim ljudi žude i što privlači koristoljupce i mase i one što su pohlepni. On je, nasuprot tome, posjedovao prirodnu privlačnost, privlačnost imana i tevhida, privlačnost Istine, argumenta, zdravog razuma i ispravne vjere. To su vam, tako mi Uzvišenog Allaha, elementi istinske sreće za kojom žudi čovječanstvo, koju prihvati svako onaj ko je okusi i zbog koje žrtvuje svo što mu je najdragocjenije.

Ova očaravajuća privlačnost jeste tajna koja je učinila da se, svako na koga utječe reformatorski pokret, pokret istinitog islama, odlikuje snagom, postojanošću i požrtvovnošću na Allahovom Putu.

Ovo je možda razlog što se kod nekih početnika, beduina i onih koji slabo poimaju vjeru, nalazi jedna vrsta nekontroliranog zanosa i poleta onda kada se njihov sagovornik ne pridržava mudrosti, poimanja vjere i obraćanja onima koji su upućeni u vjeru, nauku i praksu.

Suština izmišljotina i optužbi protiv reformatorskog pokreta

Osjećaj oponenata da pokret ima snagu, brzo djeluje na druge i ostavlja dubokog traga, da mu se ljudi brzo odazivaju i da ima dokaze i argumente, čini ih da se angažiraju u suprotstavljanju i odvraćanju

267 Es-Siba'i, 2/85 (El-'Usejmin).

268 Dahlan, str. 261.; Ibn Gannam, 2/144-150; Ibn Bišr, 1/108-109. (El-'Usejmin).

269 Za više detalja o međusobnim bitkama između dva tabore može se više vidjeti: Abdullah ibn El-'Usejmin, *Tarihu-l-Memleke...*, 1/126-135.

270 Dr. Abdullah es-Salih el-'Usejmin, *El-'alakatu bejne ed-devle es-Su'udijje el-ula ve-l-Kuvejt*, tr. 55-57., drugo izdanje, 1411. H. (s podnožnim napomenama).

od pokreta svim sredstvima. Najjače oružje kojim su napadali na pokret bilo je huškanje drugih, bližih i daljih, i to što su dopustili laž, potvoru i obmanjivanje u širenju propagande protiv njega.

Izmišljotine koje su pokrenute protiv ovog pokreta, njegovog vođe, uleme, aktivista, države i sljedbenika ne mogu se oduprijeti objektivnosti i nepristrasnom naučnom istraživanju.

Te izmišljotine su višeslojne glasine, laži, izmišljotine i potvore pred kojima se ne može suzdržati onaj ko se slaže s ovim pokretom, s kojima nije saglasan niko ko je objektivan, koje se ne mogu održati pred dokazima i koje pobija stvarnost.

Sve ovo može se svrstati u jedno od slijedećeg:

- laž, izmišljotina, grdnja i izrugivanje,
- istina koja je zaogrnuta neistinom,
- pogrješke nekih koji se ubrajaju u aktiviste na polju pozivanja u vjeru ili koji su u to neosnovano ubrojani,
- prosudbe o nečijoj duši i srcu u onome što samo zna Onaj koji savršeno poznaje sve tajne.

Nešto od ovoga ćemo pojasniti u slijedećem poglavlju.

NAJISTAKNUTIJE IZMIŠLJOTINE I OPTUŽBE IZREČENE PROTIV REFORMATORSKOG POKRETA OPĆENITO

1. Kvalifikacija da su vehabije

To što oponenti na račun pokreta, njegovog vođe i sljedbenika izriču odvratne kvalifikacije i ružne nadimke, što ih obasipaju optužbama i izmišljotinama, što ih kleveću, što im se podruguju i ismijavaju s njihovim riječima i djelima je zulum i neistina. Svemu tome je razlog poremećaj u mjerilima i nedostatak u programima oponenata i kritičara. Oni su ih najčešće kudili, ili im pripisivali atribute koji, ako nisu laž i potvora, a to je uglavnom bio slučaj, onda su obmanjivanje, zabluđivanje, pretjerivanje ili nepoznavanje istine i njenih argumenata.

2. Optužba da su antropomorfisti

Oponenti su sljedbenike pokreta optužili da su antropomorfisti (*mudžessime*), jer Uzvišenom Allahu potvrđuju i priznaju atribute onako kako su navedeni u tekstovima Kur'ana i Sunneta i kako su to potvrdili časni ljudi iz prvih generacija. Ovo je istina. Međutim, oni koji se ne slažu s pokretom to su predstavili oponentima na pogrješan način, a to je metod *džehmijja* koji negiraju i interpretiraju svojstva Uzvišenog Allahova po svome nahođenju, koji afirmiranje atributa nazivaju antropomorfizam.

3. Potvora da omalovažavaju Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, prava

Ovi oponenti su optužili sljedbenike pokreta da omalovažavaju Vjerovjesnikova, *sallallahu alejhi ve sellem*, prava, da ga mrze i da mrze evlije zato što su im zamjerali na novotarijama vezanim za mevlud i pretjerano uzdizanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, te što su uklonili novotarije vezane za kaburove, zabranili da se dove upućuju nekom drugom mimo Uzvišenog Allaha i da se zaklinje nekim drugim mimo Njega, i slično tome. Sve je to, u suštini, veličanje Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, stupnja, potčinjavanje njegovom Sunnetu i iskazivanje počasti evlijama i dobrim (pobožnim) ljudima.

4. Optužba da su ekstremni

Optužili su ih i za surovost i grubost zato što su naređivali dobro, a odvraćali od zla i što su uspostavili vjerske znamenitosti i obrede. A sljedbenici hirova ne žele da im se zamjera zbog njihovih loših postupaka i novotarija, ili da ih se odvraća od njihovih prohtjeva.

5. Optužba da druge proglašavaju nevjernicima i da se oružano bore protiv njih

Onda kada su oponenti učinili zulum sljedbenicima reformatorskog pokreta i borili se protiv njih, oni su ustali u odbranu svojih života, vjere, države i prava. Tako su činili sve dok nisu formirali svoj sopstveni identitet i biće i izgradili državu koja se borila protiv svih vidova idolopoklonstva i novotarija, pomagala muslimane, promicala pravdu i sudila po Šeri'atu.

Poslije svega ovoga, optužili su ih da ratuju protiv muslimana, da ih proglašavaju nevjernicima, da su ekstremni i slično tome što bi moglo biti bliže pohvali i preporuci na njihov račun, nego kuđenju i klevetanju. Naime, onda kada su se oni počeli boriti, borili su se braneći svoje živote i pokret istine sve dok nisu imali svoju državu i identitet preko kojeg su štitili svoja prava, vjeru i općedruštvene interese.

A to što su se prihvatili Sunneta, također, je nešto što je pohvalno, makar to oponenti i neznalice nazivali ekstremizmom. Smisao se uzima iz sadržaja i suštine, a ne iz termina kojima se poigravaju šejtani.

6. Tvrdnja da su im se ostali muslimanski učenjaci suprotstavili

Ono što se raspiruje protiv pokreta, a dolazi od oponenata i onih koji ne poznaju njegovu suštinu, jeste da su, navodno, neki učenjaci, neki pobožni i umni ljudi bliski pokretu, bili protiv njega. Oni su, prema ovoj optužbi, u početku bili suglasni s Imamom, ali su mu se kasnije suprotstavili i napustili ga.

U vezi s ovim se može reći slijedeće:

Prvo: Nije uvjet ispravnosti i valjanosti ovog pokreta to da s njim budu suglasni svi učenjaci, emiri, intelektualci i pobožnjaci. Može se desiti da ih od njega udalje neke pojave koje se mogu naći kod čovjeka, kao što su hirovi, zavist, strah, strasti, nedoumice, nejasnoće, pogrješan lični sud i drugo.

Drugo: Mnogi učenjaci, pobožnjaci, uglednici i emiri su se slagali s Imamom u početku njegove misije. Ali, kada je pokret došao u etapu javnog prezentiranja Istine, odbacivanja tiranije, neznanja i novotarija, u etapu energičnosti i sile, neki od njih su se povukli, neki malaksali, a neki potpali pod utjecaj propagande i podlegli pritiscima stvarnosti i glasinama onih što slijede laži, dok su neki šutjeli iz želje da sebe sačuvaju. Ovako su postupili kada su vidjeli kakve će biti posljedice saopćavanja Istine i suprotstavljanja neistini. Samo su odlučni i strpljivi, a njih je bilo malo, uspjeli ostati postojani pred olujom jakih i oštrih reakcija. Ali, takav je Allahov zakon u vezi s Njegovim stvorenjima.

7. Tvrdnja da postupaju suprotno većini muslimana i da su peti mezheb

Jedna od najčešćih optužbi koje su pokrenute protiv reformatorskog pokreta i njegovog programa i vođe (*imama*) jeste tvrdnja da je on suprotan većini muslimana i da je on novi ili *peti mezheb*. Ova optužba nije mjerodavna sa stanovišta šeri'atskih mjerila, zdravog razuma i stvarnosti, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَإِن تُطِعْ أَكْثَرَ مَن فِي الأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَن سَبِيلِ اللهِ﴾

Ako bi se ti pokoravao većini onih koji žive na Zemlji, oni bi te od Allahovog Puta odvratili. (El-En'am, 116.)

A i Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je izjavio da će se *Ummet* podijeliti na sedamdeset i tri skupine koje će sve osim jedne nastradati.[271]

Osim toga, smatrati da je većina nešto što je u vjeri mjerodavno suprotno je zakonitostima na kojima se zasnivala misija poslanika i reformatora. Ono što je mjerodavno jeste slijeđenje puta Istine koji

271 Na izvore ovog hadisa ukazano je ranije.

se ogleda samo u Kur'anu, Sunnetu, pravcu časnih prethodnika, istini i pravdi. Nije mjerodavan broj onih koji slijede taj put, niti broj onih koji su stradali.

Isto tako, onaj ko razmotri stanje muslimana u zadnjim stoljećima naći će da većina muslimana ne slijedi nikakav mezheb. Naime, njih su okupirali razni pravci, frakcije, novotarije, tarikati, usmjerenja, znamenja i partije. Pored toga, nužno je držati se principa: *Istina je ono što je u suglasju sa Sunnetom i praksom časnih prethodnika, makar u tome bio sam.*

Ovim mislim da ako pretpostavimo da se većina muslimana okupi oko jednog pravca koji je suprotan Sunnetu, taj pravac u Šeri'atu nije mjerodavan.

Vođa (*imam*) ovog pokreta je primjenjivao mezheb imama Ahmeda ibn Hanbela, četvrtog imama čiji mezheb je Ummet prihvatio, i nije istupio s novim mezhebom, kako to neki tvrde.

8. Tvrdnja da općenito smatraju haramom traženje blagoslova, posredništva i zauzimanja preko drugih ljudi

Onda kada su učenjaci reformatorskog pokreta zabranili posredništvo (*tevessul*) i traženje bereketa (*teberruk*) koji su novatorski, sve vidove idolopoklonstva i novotarije koje sljedbenici hirova nazivaju šefa'atom, oni su ih optužili da zabranjuju *tevessul, teberruk* i *šefa'at* općenito. Naravno, ova optužba je laž i potvora.

Ja sam objasnio na drugim mjestima u ovoj knjizi da časni prethodnici, sljedbenici Sunneta i džema'ata, a u njih spadaju i sljedbenici pokreta, priznaju *teberruk* i *tevessul* zasnovane na Šeri'atu, priznaju *šefa'at* utemeljen na Kur'anu i Hadisu i to smatraju vjerom u Uzvišenog Allaha, doktrinarno i priktično. Međutim, oni se bore protiv novotarija i svih vidova idolatrije u svim ovim pitanjima.

ZBOG ČEGA OVE IZMIŠLJOTINE I OPTUŽBE?

Onda kada dobro proučimo optužbe oponenata i glasine protivnika i drugih, vidjet ćemo da ljudi koji prenose i između sebe razmjenjuju ove glasine nemaju nikakvog naučnog oslonca za ono što prenose i izmišljaju. Naprotiv, oni uglavnom prenose jedni od drugih i razmjenjuju priče o tome i još na njih dodaju nešto od sebe. Čim se pojavi neka izmišljotina šejtani je pronesu na najudaljenije krajeve tako da se one još više razgranaju i povećaju i postanu poput najvećih legendi i epova. To ponekad završi u nekim knjigama i spisima koji su inače utemeljeni na imaginacijama, fantazijama, glasinama i nerazdvojnim kvalifikacijama koje utemeljenja nemaju. Nama je Allah dovoljan, i divan je On zaštitnik.

Najvažniji uzroci nastanka ovih izmišljotina i optužbi su slijedeći:

1. Zavidnost i bojazan za svoju vlast i materijalne koristi

Neophodno je da se spomene da je protivnike pokreta i sve druge koji su mu se usprotivili ili mrzili to što se uopće pojavio i proširio – bez obzira da li takav njihov stav bio idejne prirode, mislim na sljedbenike hirova, novotarija i raskola, a to je bilo najčešće, ili to bilo političke prirode – sve njih je uznemirila i razjarila činjenica da pokret dobije svoju državu, vlast, upravu i vlastito političko biće.

Naročito ih je uznemirilo to što su prvi koji su stali u zaštitu pokreta imam Muhammed ibn Su'ud i njegovi unuci posjedovali karakteristike potrebne za vođstvo, upravu i politiku. Muhammed ibn Su'ud se nad mnogima oko sebe odlikovao vjerom, moralom, pameću, blagošću, strpljivošću, razboritošću i ispravnim uvjerenjem, što mu je priskrbilo dobar ugled i lijep spomen među ljudima. Mnogi umni ljudi i vođe znaju da su ovo kvalifikacije koje su, poslije Allahove pomoći, potrebne za ostvarenje i učvršćenje vlasti.

Nema sumnje da su ove kvalifikacije vlasti kod okolnih vođstava i onih koja su bila malo dalje izazvale ljubomoru, zavist i strah za svoj položaj i interese, pa su bili u prethodnici onih koji su se suprotstavljali pokretu, njegovom vođi, emiru i državi.

U prvim redovima ovih protivnika su, opet, oni koji su prvi ustali protiv obnoviteljskog pokreta i nahuškali čitav svijet protiv njegovog imama šejha Muhammeda ibn Su'uda. Jer, kada su vidjeli Šejhovu žestinu i odlučnost da pronese pokret pozivanja u tevhid, da ostrani novotarije i nevaljalštine, i da sprovodi šeri'atske sankcije, počeli su protiv njega pokretati svijet, ne samo u Nedždu, nego su neki pisali pisma i slali dopise učenjacima i vođama u svim dijelovima Islamskog svijeta. To su slali i sultanima Osmanske države i *šerifima* u Mekki.

Drugi su, opet, putovali u predjele gdje su vladale novotarije, pa su potaknuli aspiracije njenih stanovnika i pokrenuli ih protiv pokreta, njegovog vođe i sljedbenika.

Jedan od najvećih uzroka propagande protiv selefijsko-reformatorskog pokreta možda je bio taj što je on uklonio novotarije koje su bile očite i nevaljalštine koje su bile svuda raširene. Čim bi stigao u neki kraj uklonio bi mauzoleje i kubbeta na grobovima, porušio turbeta koja svojom građevinom krše Sunnet, uklonio kamenje, drveća i mjesta koja se stalno obilaze, a što je novotarija u vjeri, uspostavio bi šeri'atske sankcije, uklonio sve vidljive nevaljalštine i sve forme obmanjivanja, čarolije, magije, bespravnog jedenja tuđe imovine i svih drugih vidova nasilja.

Ovo je, nema sumnje, moralo izazvati revnost kod sljedbenika neistine, nevaljalštine i novotarija i u njihove duše unijeti uznemirenost. Jer, to će prekinuti njihove koristi i interese, te koristi mnogih koji se hrane od onoga što je novotarija, nevaljalština, obmana. Od toga su se hranili vođe, šejhovi, vratari, čuvari i mnogi drugi radnici, odličnici i obični ljudi.

To je jedan od najvećih razloga ustajanja protiv pokreta i protiv Sunneta općenito, sve do današnjih dana. On, naime, dokida sve vidove zarade kroz razne vrste širka, novotarija i nevaljalštine, te sve ostale načine stjecanja imovine na haram način. On dokida i ugled koji je diskutabilan i razotkriva igre opsjenara i onih koji trguju vjerom.

2. *Različitost programa i orijentacija*

Lijepo bi bilo ukazati na jednu veoma važnu pojavu u formiranju prave naučne percepcije po pitanju neslaganja između reformatorskog pokreta i njegovih protivnika i sumnji, optužbi i kritika koje raspiruju

oko njega. Ta pojava je je različitost programa i orijentacija, a očituje se u doktrinarnom (*akaidskom*) i programskom razilaženju između Sunneta i njegovih sljedbenika, s jedne strane, i novotarija i njenih sljedbenika, s druge strane.

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici i svi koji slijede pravac Sunneta i džema'ata i put časnih ljudi iz prvih generacija, priznaju Sunnet i pomažu ga, izbjegavaju novotarije i bore se protiv njih. Istina koju govore, a koja je bjelodana i njihovi jasni dokazi iz Kur'ana i Sunneta u osnovi nisu mjerodavni i prihvatljivi sljedbenicima novotarija, jer njihovi programi, izvori, dokazi i argumentiranje se temelje na programu koji nije istinit. Naprotiv, njihovi izvori se temelje na miješanju istine i neistine, njihovi programi na iskrivljavanju, a njihova argumentacija na obmanjivanju i slijeđenju onoga što je na prvi pogled nejasno. To je baš u smislu onoga što Uzvišeni Allah kaže:

﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاء الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاء تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلاَّ اللّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُوْلُواْ الأَلْبَابِ ﴾

Oni u čijim je srcima zastrana slijede one što nisu sasvim jasni u težnji za smutnjom i svojevoljnim tumačenjem. A tumačenje njihovo zna samo Allah! Oni, pak, koji su u znanje duboko pronikli kažu: "Mi u to vjerujemo; sve je to od našega Gospodara!" A samo razumni shvaćaju! (Alu 'Imran, 7.)

Prema tome, mi i ne očekujemo da istina koju zastupaju sljedbenici Sunneta i džema'ata bude od sljedbenika novotarija prihvaćena, i ne očekujemo da im put koji slijede sljedbenici Sunneta bude prihvatljiv. Izuzetak su oni koje je Allah naputio ka nepristrasnosti kada je u pitanju istina, jer ne oslanjaju se svi sljedbenici novotarija na laž, nego ponekad ne znaju za istinu.

Tu su i oni kojima nije baš sve jasno, a žele saznati istinu, pa se ponekad vrate istini kada im bude sve jasno, i oni koji su žrtve zabluđivanja i lažne propagande, pa im se nakon pojašnjenja, otkrije istina, i oni koji inače imaju sklonosti k pravdi i pravičnosti, pa razmotre tvrdnje obje strane dok im ne bude jasan smisao istine.Prema tome, za ostvarivanje istine nije uvjet da joj se oponent povinuje ili je prizna, nego je to isprika svome Gospodaru, ne bi li se pokajali.

3. Otklanjanje sljepila

Nema sumnje da se dominacijom Istine razokriva laž, izlaskom sunca rastupljuju noćne tmine, širenjem znanja nestaje neznanja i oživljavanjem Sunneta umiru novotarije.

To je ono što se zbilja desilo onda kada se pojavio ovaj blagoslovljeni reformatorski pokret. On je otklonio sljepilo sljedbenika novotarije, hirova i raskola, otkrio njihovo neznanje i laž, zasnivajući se na dokazu (Kur'anu i Sunnetu), oslanjajući se na program časnih prethodnika, šireći znanje i Sunnet i boreći se protiv svih oblika širka, novotarija, praznovjerja i neznanja. Zato su na njega navalili sa svih strana i pokrenuli svoju konjicu i pješadiju i to još uvijek rade. Međutim, hvala Allahu, on je još uvijek, i to će i ostati, dominantan u Istini i pomognut od Uzvišenog Allaha, što je ostvarenje obećanja Uzvišenog Allaha i izviješća Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* koji kaže: *"Neprestano će jedna grupa iz moga Ummeta biti dominantna na Istini, neće im moći nauditi oni koji ih ostave na cjedilu, sve dok ne dođe Allahova odredba, a oni će biti na tome."*[272]

Poziv na pravičnost i objektivnost

One koji promiču ove optužbe i tvrdnje, te ih podupiru, mi pozivamo na razmišljanje, pravičnost i objektivnost. U naučna, jasna i objektivna pravila i principe na koje pozivamo svakoga ko želi da sudi o ovom pokretu i njegovim sljedbenicima, da ga ocjenjuje i ispravlja, ili da razmotri suštinu izjava i optužbi protivnika na njegov račun, spada slijedeće:

1. Usporedba svega onoga u čemu se protivnici pokreta iz reda muslimana razilaze s njim i s njegovim sljedbenicima s općeprihvaćenim principom kod muslimana, a to su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ ﴾

A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku. (En-Nisa, 59.)

272 Na izvore ovog hadisa prije je ukazano.

Odnosno, sve to treba usporediti s Allahovom Knjigom i Sunnetom Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Pri tome se mora upotrijebiti znanstveni metod koji je mjerodavan kod mudžtehida iz reda Ummeta. Taj metod je slijedio i vođa (*imam*) i učenjaci pokreta, pa su se oslanjali na dokaze iz Kur'ana i Sunneta, te iz izjava časnih prethodnika i alima ovog Ummeta, što ćemo detaljno objasniti prilikom razmatranja optužbi oponenata.

2. Sud o pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba treba biti na osnovu njegovog programa koji je obznanjen, uzimajući u obzir izjave, praksu i doktrinu. On treba biti i na osnovu programa njegovih vođa, uleme, spisa i traktata, te na osnovu njihovih riječi i postupaka većine u ophođenja s ljudima.

3. Sud o pokretu ne treba donositi na osnovu izjava oponenata, a da se one dobro ne provjere. Naime, pokret ima svoje biće i realitet koji se očituje u njegovoj ulemi, sljedbenicima, državi, društvu i njegovim naučnim i praktičnim tragovima. Sve to iziskuje provjeru svega što mu pripisuju drugi, bilo da se radi o riječima, djelima i postupcima. Većina toga se prilikom provjere ne može održati, i nema ni jedan održiv segment istine i opravdanja.

4. Razmatranje suda o pokretu mora biti univerzalno, mora obuhvatiti sve uglove i aspekte doktrine (*akide*), izjava, prakse i ophođenja s drugim ljudima. To ne smije biti samo iz jednog ugla, niti na osnovu postupaka, djela i pojedinačnih i ekscentričnih primjera, ili pogrješaka, jer mjerodavnim se smatraju osnove i programi, a ne partikule i ogranci.

5. Pokret se može okarakterisati nekim neodvojivim atributima i popratnim pojavama tek onda kada ih se on pridržava ili se potvrdi kategoričkim dokazom da to spada u njegov program.

6. Prilikom suda o pokretu mora se gledati na to da je on branio Istinu koju je javno obznanio. On je branio svoje principe, a njegov imam, država, ulema, sljedbenici, pobornici, realni učenjaci i drugi, su svi s dokazima i argumentima ustali u njegovu odbranu.

7. Svjedočenja drugih ljudi raznih profila, nemuslimana i muslimana, su mjerodavna. Ta svjedočenja su mnogobrojna i raznovrsna, a izrekli su ih i muslimani i nemuslimani. Pripadali su raznim skupinama i narodima i među njima je bilo i učenjaka, intelektualaca, književnika, političara i drugih.

8. Nije svako razilaženje između dva oponenta, kao što je slučaj sa sljedbenicima pokreta i njihovim protivnicima i drugima, mjerodavno i ono na što se po Šeri'atu i razumu može osloniti. Mjerodavna su samo šeri'atska mjerila i pravila koja su derivirana iz šeri'atskih dokaza, a to je nepogrješiva Objava, te razumski argumenti o kojima su saglasni umni ljudi. Tako nešto može postojati kod muslimana samo ako se obraćaju Knjizi i vjerodostojnom Sunnetu, slijedeći metod časnih prethodnika u prihvatanju znanja i argumentaciji, i u nauci i praksi.

9. Onaj ko kritikuje reformatorski pokret i razmatra njegovu suštinu dužan je da uzme u obzir to da se on suočio s hroničnim, velikim i opakim bolestima i devijacijama koje su bile prisutne u Ummetu i za čije izliječenje je potreban jedan jak pokret, uzvišene ambicije, sveobuhvatan program i korijenite promjene. To je obnova Sunneta i oživljavanje onih njegovih segmenata koji su zanemareni, te borba protiv novotarija i njenih pojava.

Reformatorski pokret se suočio s najvećim novatorskim snagama koje su obuzele cijelo biće Ummeta, kao što su misticizam, *rafidizam*, *džehmizam*, svetkovanje grobova, sektaško raskolništvo, prazno filozofiranje, nacionalizam, plemenski fanatizam, uvedena tradicija i običaji, bolesne ambicije, nagoni i sumnje, te okretanje od vjere. Stoga su i reakcije, izazovi i izmišljotine s kojima se suočio pokret, također, bile velike.

10. Objektivan istraživač, također, treba uzeti u obzir da se pokret suočio i s velikim vidovima zuluma. Prvi vid tog zuluma je laž i potvora, zatim neopravdano huškanje protiv njega, lažno informiranje, te vjerska, ekonomska i politička izolacija koju su poduzeli protivnici iz bližeg i daljeg okruženja. To je preraslo u stanje kada su sljedbenici pokreta onemogućavani da obavljaju hadždž, silom sprječavani da šire svoju misiju, javno ističu obrede vjere i tevhida, i kada su ubijani, hapšeni i protjerivani njegovi aktivisti. Povrh toga, situacija je došla do toga da su pokretane vojske koje su se protiv pokreta borile u njegovoj prvoj domovini i postojbini, Nedždu.

11. S većinom izmišljenih optužbi koje su na račun pokreta izrekli njegovi protivnici i oni što nisu znali njegovu suštinu on nema ništa i to se može saznati nepristrasnim naučnim istraživanjem.

Nalazeći da je pokret čist od tih optužbi, istovremeno ćemo naći da su protivnici koji su potvorili pokret ti koji čine ono što na njega izmišljaju. Na njih se može primijeniti poslovica koja glasi: "Ona me optuži za svoju bolest i ode."

Tekfir (proglašavanje drugih muslimana nevjernicima), rigidnost (strogost u vjeri), ratovanje protiv muslimana, omalovažavanje Poslanikovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, prava, ponižavanje evlija, neprijateljstvo naspram Alije (*nasb*) i njegovo pretjerano uzdizanje, antropomorfizam, nasrtanje na druge i zulum, laž i potvora, te huškanje i zabluđivanje drugih, sve je to prisutno kod sljedbenika novotarija, hirova i raskola. To su protivnici pokreta koji se javljaju u različitim frakcijama, skupinama i vremenima.

12. U programu vođe *(imama)* reformatorskog pokreta, njegovom naučnom i praktičnom životopisu, u onome što je pisao i radio, on i njegovi sljedbenici; učenjaci, vladari, simpatizeri i oni koji su nepristrasni u vezi s pokretom, njegovim principima u utjecajem, kao i u vezi s vjerom, nalazi se ono što obesnažuje tvrdnje protivnika i pobija sumnje koje ubacuju, otkriva suštinu njihovih izmišljotina i plagijat njihovih tvrdnji.

Ono što osnažuje ovu činjenicu jeste to što onaj ko dobro prouči izmišljotine oponenata može otkriti da se one, zbog postojanja knjiga i traktata ovog pokreta, ne naslanjaju na nikakav dokaz, a niti na vjerodostojan niz prenosilaca. Ono što protivnici samo imaju jeste: rečeno je, rekli su i kažu (tj.rekla-kazala). Nasuprot tome, naći ćemo da je na svaku tvrdnju, laž i potvoru koja je izrečena na račun pokreta odgovorio sam Imam, učenjaci ovog pokreta i njegovi pomagači, te drugi koji su bili nepristrasni.

Njihove knjige, traktati, pisma, debate i stavovi, a i spisi i članci onih koji su nepristrasni i objektivni su mnogobrojni i dostupni, jer su objavljeni i napisani. I oni malobrojni citati koje oponenti reformatorskog pokreta prenose od njegovih učenjaka nisu sačuvani od grješke i nedoslijednosti u argumentiranju. To se ogleda u amputiranju, umetanju, pogrješnom prenošenju ili pogrješnom zaključivanju, debatiranju u onome u čemu postoji neslaganje s oponentom, optuživanju za namjere (*nijjete*), pridržavanju onoga čega se nije potrebno pridržavati i slično tome. Sve ovo u sebi sadrže programi protivnika pokreta, onih koji slijede hirove, novotarije, grješke i devijacije.

Promišljanje i osvrt

No i pored svega, moramo priznati da je normalno da se dese neke grješke, posrtaji i prekoračenja koje počine neki koji se ubrajaju u pokret. To sam spomenuo više puta, a ljudska djela ne mogu biti imuna na to. Sačuvan od grijeha (*ma'sum*) je samo Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, a savršenstvo pripada samo Uzvišenom Allahu. Međutim, ove pogrješke ne spadaju u program koji pokret slijedi, jer se on kreće unutar samog islama i slijedi Sunnet Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*. Islam i Sunnet su ona Allahova vjera kojoj je neispravnost strana, kojoj laž ne može prići ni ispred, a ni iza.

Poznato je i to da sud o bilo kojem narodu, principu i sistemu biva na osnovu njegovih principa, osnova, programa, uredbi i općenite prakse koju sprovode njegovi sljedbenici, a ne na osnovu izdvojenih riječi, djela ili sudova koji izlaze iz okvira principa.

PRIMJERI IZMIŠLJOTINA I OPTUŽBI

Prvi primjer i komentar na njega

Prvi primjer predstavlja najvažniji i najopasniji primjer u prvom periodu reformatorskog pokreta, a tiče se huškanja Islamskog svijeta protiv pokreta, njegovog protagoniste i sljedbenika. Taj primjer je pismo Sulejmana ibn Muhammeda ibn Suhejma koje je bilo poput hitnog telegrama upućenog svim učenjacima u Islamskom svijetu. Pismo je glasilo:

"Od onoga koji ovisi o Uzvišenom Allahu, Sulejmana ibn Muhammeda ibn Suhejma, svim muslimanskim učenjacima i služiteljima Šeri'ata Prvaka svih Ademovih potomaka, i prvih i potonjih, do kojih dođe;

Selamullahi alejkum ve rahmetuhu ve berekatuhu!

Ono što vi znate jeste da se u našoj zemlji pojavio novator, neznalica, zavodljivac i zabludjeli čovjek; čovjek koji ništa od kapitala znanja i bogobojaznosti ne posjeduje.[273] Od njega su potekli grozni postupci i gnusna stanja i od kojih je nešto što se proširilo, pronijelo i u sve uši ušlo, te nešto što još uvijek nije iz naših krajeva izašlo.[274] Stoga smo voljeli da ovo muslimanskoj ulemi i nasljednicima Prvaka svih poslanika objelodanimo, kako bi ovog novatora lovili onako kako slobodni sokolovi love mlade i nemoćne ptice i tako njegove novotarije, zabludu, neukost i pogrješke spriječili.[275] Naša namjera u tome je da ustanemo zarad Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i da vjeru pomognemo. Neka i nas i vas Uzvišeni Allah učini od onih koji se potpomažu u dobročinstvu i bogobojaznosti.

273 Utvrđeno je u životopisu i stanjima Šejha i Imama da je slijedio Sunnet, a nije uvodio novotarije; da je bio alim, a ne *džahil* (neznalica); da je bio u Uputi i pozivao u Uputu, a nije bio u zabludi, niti je druge u zabludu upućivao i da je bio učen i bogobojazan.

274 Razmisli o ovim riječima grozote, gnusobe, huškanja i zabluđivanja koje su izrečene samo zato što je Šejh pozivao u tevhid i ostavljanje novotarija, što je uveo šeri'atske sankcije i zabranio nevaljala djela, i što je fetve donosio na osnovu argumenata, a to nije bilo uobičajeno.

275 Pogledaj još jedanput u ovu huškačku metodu.

U njegove novotarije i zablude spada to što se latio šehida; ashaba Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* koji su zakopani u El-Džubejli; Zejda ibn el-Hattaba i njegovih drugova, i porušio i preturio njihove grobove zato što su bili od kamenja. Ljudi tu nisu mogli da im iskopaju grobove, pa su ih prekrili u visini od jednog lakta kako bi spriječili širenje mirisa i pristup životinja, a na to ih je postakao plemeniti motiv i to što se radi o ashabima Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.*[276]

On se, također, latio mesdžida u tom kraju i porušio ga. U tome nije imao nikakvog šeri'atskog motiva, nego samo slijeđenje svoga hira.[277]

Od tih novotarija je i to što je spalio knjigu *Delailu-l-hajrat* samo zato što njegov autor govori: *Sejjiduna* i *Mevlana.* Također je spalio knjigu *Revdatu-r-rejahin* rekavši: 'To je *Revdatu-š-šejatin* (Bašča šejtanska)!'[278]

U njih spada i to što se pouzdano prenosi da je rekao: 'Kada bih bio u stanju, srušio bih sobu (*hudžra*) u kojoj je zakopan Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* i da sam u stanju, skinuo bih s Časne Ka'be (željezni) oluk i umjesto njega bih stavio drveni.[279] Nije li on čuo za smisao riječi Uzvišenog:

﴿ ذَلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴾

Tako je to! Pa ko poštiva Allahove propise – znak je to bogobojaznosti srca?! (El-Hadždž, 32.)

---

276 Imam je rušio kubbeta i građevine podignute nad kaburovima i sve što je nad njima izdignuto više od onog što se navodi u Sunnetu. On je time slijedio naredbu Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* da se poravna svaki izdignuti kabur.

277 Naprotiv, taj mesdžid je bio mesdžid smutnje (*mesdžidu dirar*) u kojem je obavljano ono što je novotarija, dok su oko njega upražnjavana ružna djela i razne vrste obmanjivanja i pljačkanja imovine siromašnih ljudi. Neshvatljivo je da imam Sunneta u svome vremenu tek tako ruši džamije. Ono što je on uradio jeste uklanjanje novotarija, a ako ga je i srušio, to nije bilo bez legalnog razloga, jer on nije ni neznalica, ni zulumćar, a niti novator. Zna se i da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, srušio mesdžid zvani *Mesdžidu-d-dirar.*

278 Sve ovo je sam Šejh pobio i ništa od toga mu nije dokazano. Osim toga, kasnije će, ako Bog da, to biti pobijeno, a sve to spada u potvoru i laži.

279 I ovo je sve sam Šejh pobio i ništa od toga mu nije dokazano. Osim toga, kasnije će, ako Bog da, to biti pobijeno, a sve to spada u potvoru i laži.

Isto tako, u to spada i to što se pouzdano prenosi da je rekao: 'Još od šestote godine ljudi nisu ni u kakvoj vjeri!' Potvrda ovih riječi jeste to što mi je on poslao pismo u kojem, između ostalog, kaže: 'Priznajte da ste vi prije mene neuki i zabludjeli!'[280]

U najveće njegove novotarije spada to što on kategorički proglašava nevjernikom svakog onog ko se u svemu ne slaže s njim i ko ne posvjedoči da je to istina. A svakome ko se slaže s njim i ko mu povjeruje kaže: 'Ti si *muvehhid* (onaj što svjedoči jednoću),' makar taj čovjek bio pravi griješnik i prevarant.[281] Time je postalo bjelodano da on poziva u svjedočenje svoje jednoće (*tevhid*), a ne u svjedočenje Allahove jednoće.[282]

Jedna od njegovih novotarija je i to što je po nekom svome agitatoru u naše krajeve poslao svojeručno napisano pismo u kojem se zakleo Uzvišenim Allahom da svoje znanje nije uzeo od šejhova koje ubraja u svoje učitelje od kojih je učio. To je njegova tvrdnja, a inače, on nije imao šejhove. On se tu zakleo da to znanje nije imao ni njegov otac, a niti stanovnici *El-Arida.*[283] Čudnog li čuda! Ako to nije naučio od šejhova, i ako to nije znao ni njegov otac, a niti stanovnici njegovog mjesta, odakle je onda to naučio?! Od koga je to preuzeo?! Da li mu je to objavljeno?! Ili je možda to vidio u snu?! A možda ga je tome podučio sam šejtan?! Ovu njegovu zakletvu su vidjeli svi stanovnici *El-Arida.*

Njegova zabluda i novotarija je to što kategorički proglašava Ibn El-Farida i Ibn Arebija nevjernicima.[284]

280 I ovo je sam Šejh pobio i ništa od toga mu nije dokazano. Osim toga, kasnije će, ako Bog da, to biti pobijeno, a sve to spada u potvoru i laži.

281 I ovo je sam Šejh pobio i ništa od toga mu nije dokazano. Osim toga, kasnije će, ako Bog da, to biti pobijeno, a sve to spada u potvoru i laži.

282 Ovo je čista izmišljotina, jer najpoznatije u šta je Šejh pozivao jeste čisti tevhid i ibadet usmjeren samo Allahu. To je, po konsenzusu svih, najvažnije pitanje kojim se on bavio i nešto najistaknutije zbog čega je prigovarao svojim protivnicima koji brane sve oblike širka i koji brane novotarije, ono što vodi do njih, te njene protagoniste. Kako se onda za njega može reći da poziva u iskazivanje tevhida samom sebi!?

283 Ovo spada u obmanjivanje i zaogrtanje istine, jer Šejh nije to tvrdio. On je samo objasnio stanje onih koji slijepo oponašaju, onih koji su slijepo uzeli vjeru od svojih očeva i djedova i nekih učenjaka koji su bili protiv pokreta tevhida. Neki od njih nisu razumjeli značenje riječi *La ilahe illellah*, pa su dovu i slične ibadete usmjerene nekom drugom mimo Allaha, smatrali legalnim (*šeri'atskim*) posredništvom (*tevessul).*

284 Ovu tvrdnju je u svojim traktatima sam Šejh pobio.

U to spada i njegova kategorička tvrdnja da su nevjernici oni koje mi smatramo prvacima iz Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem,* porodice, jer uzimaju zavjetne darove. Nevjernici su, po njemu, i oni koji ih ne smatraju nevjernicima.[285]

Njegova zabluda je i to što je pouzdano preneseno da je o rečenom: 'Razilaženje imama je milost,' rekao: 'Naprotiv, njihovo razilaženje je kazna!'[286]

Još jedna njegova zabluda jeste što kategorički tvrdi da je institucija vakufa ništavna. On prenosioca koji prenosi da su Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* i njegovi ashabi uvakufljavali imovinu proglašava lašcem.[287]

U to spada i to što je obustavio davanje naknade za obavljanje hadždža (za drugoga).[288]

Njegova zabluda je i to što je izostavio veličanje sultana na hutbi rekavši: 'Sultan je griješnik i nije dozvoljeno da ga se uzdiže.'[289]

U to spada i to što je rekao: 'Blagosiljanje (*salavat*) Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* uoči petka i u petak je novotarija i zabluda koja onoga koji to čini srozava u Vatru.[290]

U te zablude spadaju i njegove riječi: 'Ono što kadije uzimaju u ovom vremenu i što su uzimali prije, onda kada po pravdi presude između parničara, a ako nemaju svoju plaću i nije im iz *Bejtu-l-mala* ništa dato, onda se to smatra mitom.'[291] Ovakav stav je suprotan onome što se navodi od svih imama, a to je da se mito uzima kako bi se obesnažila istina, a uspostavila neistina, te da kadija ima pravo parničarima reći: 'Neću vam presuditi, osim uz naknadu!'

---

285 Ovo spada u laž i nije potvrđeno.

286 I ovo je, također, laž.

287 Ovo nije bezuvjetno, a Šejh je osudio neke oblike vakufa u kojima se očituje zulum i nepravda.

288 To mu nije dokazano i potvrđeno.

289 I to mu nije dokazano i potvrđeno. Naprotiv, on je u svojim pismima upućivao dovu Allahu za emire koji slijede sultana, kao što je to uradio u pismu koje je poslao pripadnicima *ešrafa* Mekke.

290 Šejh je smatrao i javno obznanjivao da je donošenje salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, šeri'atski utemeljen čin i da je to dužnost svakog muslimana. Međutim, osuđivao je zikrove koje su izvodili sljedbenici novotarija i načine njegovog izvođenja koji spadaju u novotarije.

291 Kako mi je poznato ovo nisu Šejhove riječi, a osim toga, o tome postoje različita mišljenja.

I u to još spada to što on kategorički tvrdi da je nevjernik onaj koji kolje životinju, prouči *Bismillu* i to učini zarad Uzvišenog Allaha, ali uz to imadne i motiv otklanjanja džinnskog zla. On kaže: 'To je kufr, a meso te životinje je haram!' Ono što su učenjaci spomenuli u vezi s tim jeste da je to samo zabranjeno (a nije i kufr), a to je spomenuto u glosi djela *El-Munteha.*[292]

Zato, Uzvišeni Allah vam se smilovao, to pojasnite običnom i jadnom svijetu kojem je to on učinio zbrkanim i poremetio njihovo ispravno uvjerenje. Ako budete smatrali da je to što on govori ispravno, pojasnite to nama, pa da se vratimo na njegove riječi.[293] A ako budete smatrali da je to pogrješno, njega pozovite, osudite[294] i ljudima pojasnite njegovu grješku, jer je mnogo ljudi iz našeg kraja zavedeno. Ispravite, Allah vam se smilovao, tu pojavu prije nego se ustabili u dušama. Odgovor je obavezan svakome ko pročita ovo pismo, a ko ima znanja o propisima Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* jer se to smatra isticanjem Istine u vremenu njene skrivenosti, te obesnaživanjem laži."[295]

Odgovor Imama i njegovog sina Abdullaha na ove i slične izmišljotine

Ovo vrijedno pismo otkriva pravu istinu o ovome čovjeku, Ibn Suhejmu i njemu sličnima. Šejh mu ga je poslao savjetujući, koreći i grdeći ga i otkrivajući njegovo pravo stanje, te kontradiktornost, zbrkanost i zlokobnost naspram reformatorskog pokreta i njegovog vođe.

U tom pismu on između ostalog kaže: "Ako je ovo nivo tvog poimanja, onda to spada u najnevaljalija poimanja, a ako si time obmanuo neuke ljude, onda ti nisi na dobitku."[296]

Sažalijevajući nad onim neukim ljudima koje Ibn Suhejm obmanjuje, on dalje kaže: "Oni smatraju da ste ulema, ali iz ljubaznosti prema vama želimo da vas i njih Uzvišeni Allah uputi. Međutim, i ti

292 Da, istina je ovo što prenosi kao Šejhove riječi i to je ispravno na osnovu argumenata i postupaka ispravnih prethodnika. Osim toga, on je to argumentirano pojasnio, što ćemo vidjeti kasnije.

293 Ovo su dobre riječi samo kada bi ih se pridržavao.

294 U ovim riječima se ogleda huškanje i hajka protiv pokreta.

295 Ibn Gannam, *Tarihu Nedžd*, redaktura Nasiruddin el-Esed, 2/89-91.

296 *Ed-Dureru-s-senijje*, 10/31.

i tvoj otac i dalje ne razumijete Šehadet, svjedočenje da nema boga osim Allaha... To ćemo ti detaljno razotkriti ne bi li se Allahu pokajao i u vjeru islam ušao, ako te Allah uputi..."[297]

Zatim dalje kaže: "Razotkrivanje toga se očituje kroz nekoliko obzira:

Prvi obzir: Vi priznajete da je ono što vam od nas stiže istina i ti to i dan i noć svjedočiš. Ako ovo zanegiraš, to će protiv tebe posvjedočiti i ljudi i žene. Zatim i pored ovog svjedočenje "da je ovo vjera Allahova" i ti i tvoj otac se mnogo trudite i vjernike optužujete i potvarate velikom potvorom i ljudima predočavate velike laži. Pa kako možeš svjedočiti da je ovo Allahova vjera, a onda se ističeš u neprijateljstvu naspram onih koji je slijede?!

Drugi obzir: Ti govoriš da ja priznajem svoj tevhid i priznaješ da je nevjernik onaj ko pobožne ljude uzme za posrednike, a onda ideš na proslave mevluda i učiš ga njima. S njima bivaš prisutan dok oni prizivaju upomoć i dozivaju svoje šejhove i traže od njih spas i pomoć i jedeš zalogaje hrane koja je za tu priliku pripremeljena. Ako svjedočiš da je ovo kufr, kako onda ideš kod njih, pomažeš ih u tome i prisustvuješ njihovom kufru?!

Treći obzir: To što oni vješaju amulete (talismane) spada, također, u širk[298] i to po izjavi Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Osim toga, autor djela *El-Ikna'* spominje pitanje vješanja amuleta na početku poglavlja O dženazama. I ti pišeš talismane i za njih prihvataš pogodbu. Čak pišeš ženama talismane ne bi li ostale trudne, pa se jedna žena pogodila s tobom da će ti dati zlata i srebra i ti si od nje tražio da ti da zlato i srebro. Kako onda kažeš da ja priznajem svoj tevhid, a činiš sve ove postupke?! Zaniječeš li sve ovo, ljudi će to protiv tebe posvjedočiti.

Četvrti obzir: Ti zapisuješ i praviš talismane, a u *El-Ikna'u* se navodi da to spada u sihr, a onaj ko čini sihr smata se nevjernikom. Kako onda poimaš tevhid ako pišeš talismane?! Ako to negiraš, pa ima tvoj rukopis koji to svjedoči.

Peti obzir: Ljudi su u prošlosti obožavali *tagute* (šejtane i druge koji uzurpiraju Allahovo pravo obožavanja) tako da je to obožavanje ispunilo cijelu zemlju. Obožavaju ih ovim što ti priznaješ da spada

297 Isto.

298 To bilježi imam Ahmed (4/154), a prenosi 'Ukbe ibn Amir. Svi prenosioci tog hadisa su pouzdani. Vidi: *Fethu-l-medžid*, str.122.

u širk, prizivaju ih upomoć, dozivaju i uzimaju za posrednike. Ti i tvoj otac govorite kako za to znate, ali da vas ništa o tome ne pitaju. Pa kada to znate, kako puštate ljude da čine ono što je kufr i ne savjetujete ih?!

Šesti obzir: Onda kada smo mi osudili da se ibadet čini nekom drugom mimo Uzvišenog Allaha, vi ste pokazali izrazito neprijateljstvo i osudu prema ovom pokretu i tvrdili ste da je to *peti mezheb* i nešto što je neispravno. Ako to zanegirate, pa ljudi će to protiv vas posvjedočiti, a vi to javno govorite. Kako možete govoriti: 'Ovo je kufr, ali nas o tome nisu pitali?!' A kada se pojavi neko ko ljudima pojasni tehid, vi kažete: 'On mijenja vjeru i donosi novi mezheb.' Ako znaš šta je tevhid i priznaješ da su ove moje riječi istina, kako to možeš smatrati promjenom vjere i žaliti se na nas onima koji vode brigu o Dva harema."[299]

Potom je Šejh odgovorio na optužbe i nejasnoće koje je poticao Sulejman ibn Suhejm napisavši drugo pismo koje je poslao Abdullahu ibn Suhejmu u kojem je rekao:

"Od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba Abdullahu ibn Suhejmu,

Dobili smo tvoje pismo i u njemu ono što spominješ da si čuo. Nije ti skriveno da sam pitanja koja spominješ da su ti stigla u pismu iz Arida sažeo u dvadeset i četiri pitanja, od čega su neka istina, a neka su potvora i laž. Prije govora o njima, neophodno je da se spomene jedan princip, a to je pitanje: da li je obaveza slijediti naredbu Uzvišenog Allaha, Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i učenjaka onda kada se u nekom pitanju učenjaci ne slože, neuki raziđu ili se neki poput mene i vas ne saglase? Ili je možda obaveza slijediti običaj koji smo zatekli kod ljudi u ovom vremenu, pa makar taj običaj bio suprotan svemu onome što su učenjaci u svim svojim knjigama spomenuli. Ovo sam napomenuo, iako je to jasno, jer neka pitanja za koja spominješ da ih ja zastupam su u suglasju s onim što učenjaci navode u svojim knjigama, kako hanbelije, tako i drugi. Međutim, ta su pitanja suprotna običajima ljudi u kojima su odrasli, pa su mi na tome zamjerili samo što su suprotna običajima. Inače, ta pitanja su oni jasno vidjeli u svojim knjigama, priznali ih i posvjedočili da su moje riječi istina. Međutim, zadesilo ih je ono što je zadesilo one za koje Uzvišeni Allah kaže:

299 *Ed-Durer-u-s-senijje*, 10/31-33.

﴿فَلَمَّا جَاءهُم مَّا عَرَفُواْ كَفَرُواْ بِهِ فَلَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾

... kada im dođe ono što im je poznato, oni to negiraše! Pa neka Allahovo prokletstvo stigne nevjernike! (El-Bekare, 89.)

Ovo je tačno ono na čemu smo mi, a onaj koji vam je poslao pismo je Allahov neprijatelj Ibn Suhejm. Ja sam to njemu pojasnio i on je to priznao i mi imamo dopise koje je svojeručno napisao u vidu brojnih pisama u kojima potvrđuje da je to istina. Na tome je on godinama bio, ali je to na kraju zanijekao zbog nekih razloga od kojih je najveći zavidnost na tome što Uzvišeni Allah daje Svoj fadilet onim Svojim robovima kojima hoće. Naime, kada su obični ljudi upitali njega i njemu slične, zbog čega nam niste zabranili da obožavamo Šemsana i njemu slične ako je ovo istina, oni su se opravdali time da ih nisu o tome ni pitali. Na to su ljudi opet upitali: 'Ako vas i nismo pitali, kako ste nas pustili da pred vama činimo širk, a niste nas posavjetovali?!' Mislili su da im je to sramota, a čast drugima.

Isto tako, kada smo im zamjerili što se hrane nezakonito stečenom imovinom i mitom i neke druge pojave, on je ustao da vas i druge obmanjuje potvorama. Međutim, Uzvišeni Allah će pomoći Svoju vjeru makar to mušricima bilo mrsko.

A ti nemoj misliti da je učenjacima lahko postupiti suprotno običaju, a kamoli običnom svijetu. Za to ću ti navesti jedan primjer, a radi se o pitanju potiranja nakon fiziološke potrebe, ponavljajući to tri ili više puta, upotrjebljavajući nešto što nije kost ili balega. To je po mišljenju sve četverice imama i drugih dovoljno i pored posjedovanja vode i o tome postoji konsenzus Ummeta i o tome nema razilaženja. Ali i pored toga, kada bi neko tako postupio to bi ljudi smatrali kao nešto ogromno, zabranili bi da se za tim čovjekom klanja namaz i proglasili bi ga novatorom zbog običaja, iako bi priznali da je to tako.

Postane li ovo jasno, onda među pitanjima koja je smatrao gnusobnim ima onih koja su očita potvora, a to su njegove riječi:

- da sam abolirao (stavio van snage) pravne (mezhebske) knjige,
- da govorim kako ljudi još od šestote godine nisu ni na čemu.
- da za sebe tvrdim da sam mudžtehid,
- da sam izvan okvira taklida,
- da govorim kako je razilaženje učenjaka kazna,

- da smatram nevjernicima one koji Allahu upućuju dove preko pobožnih ljudi (*tevessul*),

- da El-Busajrija smatram nevjernikom jer je u kasidi rekao: 'O najplemenitije stvorenje!',

- da govorim kako bih srušio sobu Poslanikovu kada bih samo mogao i kako bih, kada bih bio ustanju, umjesto metalnog žlijeba na Ka'bi stavio drveni,

- da osuđujem da se posjećuje Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabur,

- da osuđujem da se posjećuje kabur roditelja i drugih ljudi,

- i da smatram nevjernikom onog ko se zaklinje nečim drugim mimo Allaha.

Ovo je dvanaest pitanja na koje je moj odgovor samo to da izgovorim:

﴿ سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴾

Uzvišen si Ti, ovo je velika potvora! (En-Nur, 16.)

Međutim, još prije njega je bilo onih koji su potvorili Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, da huli Isaa, sina Merjemina, i pobožne ljude -njihova srca su slična. Potvorili su ga i da smatra da će meleki, Isa i Uzejr skončati u Vatri, pa je Uzvišeni Allah o tome objavio:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴾

A oni kojima smo još prije lijepu nagradu obećali, oni će od njega daleko biti. (El-Enbija, 101.)

Postoje i druga pitanja, a to su:

- da govorim da islam nekog čovjek ne biva upotpunjen sve dok ne spozna značenje riječi *La ilahe illallah*,

- da one koji meni dođu upoznam sa značenjem toga,

- da govorim kako je Bog Onaj koji je tajna,

- da smatram nevjernikom onoga ko se zavjetuje s ciljem približavanje nekome drugome mimo Uzvišenog Allaha, te ako uzima zavjetni dar, također,

- da je klanje životinja zarad džinna kufr i da je takva žrtva koja se zakolje radi džinna haram, makar i spomenuo Allaha pri njenom klanju.

Svih ovih pet pitanja su istina i ja ih zastupam. Prvo ćemo početi govor o njima, jer su to najvažnija pitanja, s tim što ćemo prije toga samo spomenuti značenje riječi *La ilahe illallah*. Tako kažemo: Tevhid je dvovrstan: *Tevhidu-r-rububijje*, a to je da je Uzvišeni Allah samostalan i neovisan od meleka, vjerovjesnika i drugih u pogledu stvaranja i upravljanja. To je istina i bez toga se ne može, te to čovjeka ne uvodi u islam, jer većina ljudi to priznaje. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ والأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيَّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ الأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللهُ فَقُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ﴾

Upitaj: "Ko vas opskrbljuje s neba i iz zemlje?," ili: "Ko vlada sluhom i vidom, ko izvodi živo iz neživog i iz živog neživo, i ko upravlja svim?" "Allah," reći će oni. A ti reci: "Pa zašto Ga se onda ne bojite?" (Junus, 31.)

Ono što čovjeka uvodi u islam jeste *tevhidu-l-uluhijje*, a to je da ne obožava nikoga mimo Uzvišenog Allaha, ni bliskog meleka, ni vjerovjesnika i poslanika. To je tako jer kada je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, poslat kao poslanik ljudi su u tom periodu džahilijjeta obožavali nešto drugo mimo Uzvišenog Allaha. Bilo je onih koji su zazivali kipove, bilo je drugih koji su zazivali Isaa, dok su neki zazivali meleke. On im je to zabranio i obavijestio ih da ga je Uzvišeni Allah poslao da se samo Njemu iskazuje vjera (*tevhid*) i da se nikoga mimo Njega ne zaziva, ni meleki, a ni vjerovjesnici. Onaj ko Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, bude slijedio i samo Allahu vjeru iskazivao, taj svjedoči da nema boga osim Allaha. A onaj ko Mu bude bio neposlušan i bude zazivao Isaa i meleke i bude ih u pomoć prizivao i u njihovu zaštitu pribjegavao, taj niječe riječi "nema boga osim Allaha", ali ujedno priznaje da jedino Uzvišeni Allah stvara i opskrbu daje.

Ova rečenica bi se mogla nadugo objašnjavati, ali je suština da je to nešto što je konsenzus među učenjacima. A kada se u ovom Ummetu desilo ono što je njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, obavijestio rekavši: 'Sigurno ćete slijediti običaje onih koji su bili prije vas kao što peruška slijedi perušku tako biste ušli u rupu gušterovu

ako bi oni u nju ušli,'[300] i pošto je prije njih bilo onako kako spominje o njima Uzvišeni Allah:

﴿ اتَّخَذُواْ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللهِ ﴾

Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje... (Et-Tevbe, 31.),

pa su zabludjeli ljudi prizivali pobožne, i u dobru i u zlu, poput Abdu-l-Kadira Gejlanija, Ahmeda el-Bedevija, Adijja ibn Musafira i njima sličnih, dobrih i pobožnih ljudi, pa su im to učeni ljudi iz sva četiri *mezheba* i iz svih krajeva i zemalja osudili, od toga ih odvraćali i najžešće upozoravali i opominjali, ali se oni nisu odvratili, nego su u tome najrevnosnije ustrajali. Što se tiče pobožnih ljudi koji to preziru, oni su od toga daleko. Učeni ljudi su objasnili da je nešto poput ovoga veliki širk, a ti u svome pismu napominješ: 'Brate moj, mi, tako nam Allaha, nemamo mimo izjava učenih ljudi drugog dokaza.' A ja kažem: 'Riječi učenih ljudi su zadovoljstvo za mene, a ja ti ih samo prenosim i upozoravam na njih. Ti o njima razmisli i stani na namaz zarad Uzvišenog Allaha razmišljajući neko vrijeme i sam sa sobom i sa drugima raspravi. Ako spoznaš da je istina sa mnom i da je danas vjera-islam nešto što je najveći tuđinac, mislim na čisti islam koji nije pomiješan sa širkom i novotarijama, a što se tiče islama kojem je kufr suprotan, nema sumnje da će Ummet Muhammedov, *sallallahu alejhi ve sellem*, biti posljednji i nad njima će nastupiti Sudnji dan... Shvatiš li, dakle, da su moje riječi istina, onda radi u svoju korist, znaj da je stvar velika i da je situacija teška. Bude li ti nešto nejasno, onda nemoj dugo čekati da kreneš na zapad da to tražiš i uzmi sebi u obzir kada si mi prije rekao: 'To je istina u koju nema sumnje, ali mi nismo ustanju da to promijenimo!' I lijepo si govorio, ali kada te je Uzvišeni Allah iskušao djetetom El-Mujis (oholim) koje te je obmanulo i poslalo pismo stanovnicima El-Vešma izrugujući se s tevhidom i tvrdeći da je to novotarija, i koje se pojavilo u Horosanu huleći vjeru Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, ti nisi shvatio njegovu neukost i veličinu griješenja. Mislio

300 Hadis bilježi El-Buhari, br. 3456 i Muslim, br. 2669, a prenosi ga Ebu Seid el-Hudri s tekstom: "Siguno ćete slijediti običaje onih koji su bili prije vas; pedalj po pedalj i aršin po aršin." Ahmed u *El-Musnedu*, 4/125, bilježi hadis s ovim tekstom: "...kao što peruška (na strijeli) slijedi perušku."

si da je ono što govorim o njemu pristrasnost u moju korist, ali nije cilj mojih riječi da te promijenim. Cilj mi je da shvatiš da je stanje opasno i da veliki učenjaci ovo neprestano uče i u tome prave grješke, a o nama i nama sličnima da i ne govorimo. Ako ti ove moje riječi ne budu možda jasne, možeš se susresti sa mnom.

Eto, tako je ako znaš da je to istina, ali kada ti prenosim izjave uleme i znaš da nisam shvatio njihova značenja ili su pogriješili u izjavama koje tebi prenosim ili se neko od učenjaka s njima nije složio, ti me upozori na istinu i ja ću joj se, inša Allah, prikloniti."[301]

Isto tako je šejh Abdullah, sin imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, odgovorio na mnoge ove tvrdnje rekavši:

"To što se laže na nas s ciljem prikrivanja istine i zbunjivanja svijeta, a tiče se toga da mi, navodno, tumačimo Kur'an po svome mišljenju, da od hadisa uzimamo one koji su podudarni s našim shvatanjem, bez konsultiranja komentara tih hadisa i oslanjanja na *šejha*, kao i to da mi umanjujemo vrijednost našeg Poslanika, Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, tako što govorimo da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, istruhnuo u svome kaburu, da je štap nekoga od nas korisniji od njega (Vjerovjesnika), da on neće imati pravo na šefa'at, da posjeta njegovom kaburu nije poželjna (*mendub*), da nije znao značenje riječi *la ilahe illallah* sve dok mu nije objavljeno: *Fa'lem ennehu la ilahe illallah* (Znaj da nema (istinskog) boga osim Allaha), uz činjenicu da je ajet objavljen u medinskom periodu objave, da se ne oslanjamo na riječi učenjaka, da spaljujemo spise pripadnika mezheba jer u njima ima i istine i laži, da smo antropomorfisti, da sve ljude našeg vremena, još od šestote godine, općenito proglašavamo nevjernicima, osim onih koji su u onome u čemo smo mi... Još neki ogranci tih izmišljotina su da mi ne prihvatamo ničiju prisegu sve dok se ne prizna da je bio mušrik i da su njegovi roditelji umrli u pripisivanju sudruga Allahu; i da zabranjujemo donošenje salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*; i da općenito zabranjujemo posjećivanje kaburova koje je šeri'atski legalno; i da sa svakog onog ko se pokori onome u čemu smo mi spadaju sve obaveze, čak i dugovi; i da mi *Ehlu-l-Bejtu* ne priznajemo nikakava prava, te da ih prisiljavamo na brak s onima koji ih nisu dostojni; i da prisiljavamo neke starce da se rastanu od svojih mladih supruga kako bi se udale

301 *Er-Resail eš-šahsijje*, 62-66.

za mlađe, ako svoj spor pred nas iznesu... Ništa od toga nema smisla, a na sva ova i slična naklapanja o kojima se kod nas raspitivao onaj koji je na početku spomenut, odgovor naš je bio: Uzvišen si Allahu! Ovo je velika potvora.

Prema tome, ko god nešto od toga prenosi kao naše riječi, ili nam to pripiše, slagao je i potvorio nas. A onaj ko se osvjedočio u naše stanje, prisustvovao našim skupovima i uvjerio se u ono na čemu smo, saznao je nedvojbeno da su to na nas slagali i potvorili nas neprijatelji vjere i braća šejtanova. To su uradili kako bi ljude odvratili od toga da se povinuju ispovijedajući Uzvišenom Allahu tevhid u ibadetu i ostavljajući sve vrste širka za kojeg je Allah naveo da ga neće oprostiti:

﴿ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ ﴾

... a oprostit će sve mimo toga, kome On hoće. (En-Nisa, 48.)

Mi smo uvjerenja da svaki onaj ko počini bilo koju vrstu velikih grijeha, kao što je bespravno ubistvo muslimana, blud, kamata, pijenje alkohola i to počini više puta, on tim činom ne izlazi iz okvira islama i zbog toga neće ostati vječno u Domu kazne (*daru-l-intikam*), ako umre ispovijedajući tevhid u svim vrstama ibadeta.

Ono u što smo uvjereni jeste da je stupanj našeg poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, najveći stupanj među svim stvorenjima općenito i da on u svom kaburu živi berzehskim životom koji je na većem nivou od života šehida o kojem se govori u Objavi. Naime, nema sumnje da je on bolji od njih. Uvjerenja smo i da on čuje selam onoga koji mu ga nazove, te da je Sunnet posjećivati njegov kabur s tim da se na put može kretati samo da se posjeti njegova džamija. A ako se uz to namjerava posjetiti i njegov kabur, ne bi smetalo. Onaj ko potroši svoje dragocjeno vrijeme zauzet donošenjem salavata na njega na način koji je pouzdano prenesen od njega, uspjet će na oba svijeta i bit će sačuvan od brige i nevolje, kako se to navodi u hadisu."[302]

302 *Ed-Dureru-s-senijje*, 229, 230.

- Drugi primjer: Izmišljotine koje je naveo autor djela *Hulasatu-l-kelam* i odgovor na njih

Ove izmišljotine predstavljaju suštinu optužbi i izmišljotina protiv reformatorskog pokreta i njegovog vođe koje su iznijeli njihovi protivnici izvan Nedžda.[303] Autor djela *Hulasatu-l-kelam*[304] kojeg je pisao stotinu godina nakon smrti Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, govoreći o događajima iz godine 1205. h. kaže: "U ovoj godini je započela borba i rat između našeg *mevlane šerifa* Galiba i frakcije vehabija koji u doktrini slijede Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, a zbog koje je on ostale muslimane proglasio nevjernicima.[305] Prije nego spomenemo ratovanje i borbu treba nešto reći o nastanku njihovog pokreta i suštini njihovog stanja, jer je njihova smutnja jedna od najvećih koje su se pojavile u islamu zbog čijih su belaja umovi smeteni i ljudi koji razum imaju zbunjeni.[306] Početak pojavljivanja Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je bio 1143., a njegov pokret je postao poznat nakon (njegove) pedesete godine i istupio je s iskrivljenom doktrinom[307] u Nedždu i njegovim selima.

Onaj ko ga je pomogao i proklamirao njegovu doktrinu bio je Muhammed ibn Su'ud, emir Der'ijje, kraja iz kojeg je poticao

303 Sve izmišljotine i neosnovane tvrdnje o imamu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, njegovom pokretu i sljedbenicima pobijene su i otkrivena je njihova krivotvorenost u samoj ovoj knjizi. Nešto je od toga prethodilo, a nešto će biti spomenuto kasnije. Mjesta u kojima je detaljno odgovoreno na ove izmišljotine mogu se vidjeti iz sadržaja. Većinu toga je pobio sam Imam, učenjaci pokreta i neki nepristrasni ljudi, pa neka je hvala Allahu na tome.

304 Ahmed Zejni Dahlan, *Hulasatu-l-kelam fi bejan umerai-l-Beledi-l-haram,* prvo izdanje, str. 227-238.

305 Ovo spada u obmanu i potvoru, jer Šejh nije muslimane proglašavao nevjernicima! Međutim, on je objasnio da spada u kufr ono za što je postojao dokaz, i to pitanje je on, ali i učenjaci reformatorskog pokreta, objasnio u zadovoljavajućoj mjeri. Opširnije o tome može se pogledati u slijedećem poglavlju, pri raspravi o pitanju tekfira (proglašavanja muslimana nevjernicima).

306 Da, tako se desilo s umovima sljedbenika hirova, novotarija i raskola! Sljedbenici Sunneta su se, međutim, tome obradovali i to ih je učinilo sretnima.

307 Kako je moguće njegovu doktrinu (*akidu*) opisati kao iskrivljenu kada se radi o Sunnetu Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i istoj doktrini koju su zastupali časni prethodnici, općenito i parcijalno. Allahu se utječemo od zablude i iskrivljenosti!

Musejlime el-Kezzab.[308] On je prisilio[309] ljude da slijede Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba u svemu što govori, pa su ga stanovnici Der'ijje slijedili, a kasnije će doći spomen doktrine na koju je prisilio ljude.

U ovome ga neprestano slijede mnoga arapska plemena; pleme po pleme, tako da je njegov pokret ojačao i cijela ga se pustinja bojala. On im je govorio: 'Ja vas pozivam u tevhid i zbacivanje širka,' pa su išli za njim gdje god bi on išao i bili mu poslušni u svemu što je zapovijedao, sve dok se njegova vlast nije proširila.[310] Međutim, na početku svome, prije nego se proširila njihova vlast i raspršilo njihovo zlo, oni su namjeravali obaviti hodočašće Časne Ka'be, a to je bilo za vrijeme vladavine *šerifa* Mesuda ibn Seida ibn Sa'da ibn Zejda, pa su mu poslali poruku tražeći dozvolu za to.[311]

Ali, još prije toga oni su poslali trideset svojih učenjaka misleći da će uspjeti poremetiti uvjerenje uleme Dvaju Harema i da će im proturiti laž i izmišljotinu.[312] Pored toga oni su tražili dozvolu za obavljanje hadždža, pa makar i uz određeni iznos koji bi platili.[313]

---

308 Nije primjereno da onaj ko se ubraja u ulemu grdi nekog muslimana zbog grijeha koje je neko drugi počinio. Musejlime je lažac i opsjenar i to ne šteti mjestu u kojem se pojavio on i njegovi sljedbenici. Kada bi bilo tako, onda bi se za Mekku moglo reći da je grad Ebu Džehla, za Medinu da je grad Ibn Ebu Selula, za Jemen da je zemlja lašca El-Esveda, za Uman da je zemlja Lekita el-Ezdija i tako redom.

309 Emir Muhammed ibn Su'ud i imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nisu prisilili ljude da prihvate vjeru i Istinu, jer *nema prisile u vjeru.* Oni su ljude nagonili da postupaju po *Šeri'atu* Uzvišenog Allaha, da primijene vjeru u svome životu sprovodeći nasljedno prvao, šeri'atske sankcije i pravdu, kako je to naredio Uzvišeni Allah i kako je radio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovi drugovi i časni ljudi iz prvih generacija. Usuprotnom, moglo bi se reći da su Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovi drugovi i časni ljudi iz prvih generacija u vjeru ljude silom natjerali, ratujući protiv Arapa, Perzijanaca i Bizantijaca s namjerom da se vjera samo Allahu ispovijeda.

310 Ovo je istina, vrlina i čast.

311 Na ovo su imali pravo kao i svi ostali muslimani.

312 Ovo spada u obmanu i izvrtanje činjenica, kao što to imaju običaj raditi sljedbenici hirova. Naime, Šejh i njegovi sljedbenici su pozivali u obnavljanje uvjerenja kod muslimana, pa je njihova aktivnost na tom polju bila pozivanje u iskazivanje jednote Uzvišenog Allaha (*tevhid*) kroz ibadet Njemu, te u Sunnet i ostavljanje svih oblika *širka* i novotarija. Kako se onda ovo može nazvati anarhijom, laži i izmišljotinom!?

313 Ovo je njegovo priznanje o iskvarenosti, tiranstvu i nasilništvu prvaka Mekke i Medine i da su oni ti koji su prvi oglasili neprijateljstvo prema pokretu tevhida i njegovim protagonistima. Uprotivnom, zašto su primoravali muslimane da

Stanovnici u gradovima Dva Harema (Mekki i Medini) slušali su[314] o tome da su se pojavili na istoku i o iskvarenosti njihovih vjerskih uvjerenja, ali nisu znali suštinu toga. Zato je *mevlana šerif* Mesud naredio ulemi Dva Harema da debatiraju s ulemom koju su oni poslali i oni su s njima debatirali.[315] Vidjeli su da su oni ispali smiješni i poniženi, pa su bili poput preplašenih magaraca koji su od lava pobjegli. Razmotrili su njihovu doktrinu i uvidjeli da u sebi sadrži mnoge vidove kufra.[316] Nakon što su im predočili dokaze i argumente *šerif* Mesud je naredio šeri'atskom sudiji da napiše akt u kojem će pojasniti njihov otvoreni kufr kako bi za njega znali i prvi i potonji. Zatim je naredio da se uhapse ti bezbožnici i prostaci[317] i stavio ih u lance i okove. Jedan dio njih je bacio u tamnicu, a drugi su pobjegli i kada su stigli u Der'ijju obavijestili su (svoga emira), pa je on ovaj njihov slučaj smatrao značajnim i velikim i odustao i odložio svoju namjeru. Tako je bilo sve dok nije prošla vlast *šerifa* Mesuda i dok poslije njega nije na vlast došao njegov brat *šerif* Musa'id ibn Se'id. Za vrijeme njegove vlasti oni su ponovo zatražili dozvolu za obavljanje hadždža, ali im on nije dopustio. Tako je oslabila njihova nada u dolazak na hadždž.Kada je prestala vlast *šerifa* Musa'ida i vlast preuzeo njegov brat *šerif* Ahmed ibn Se'id, emir Der'ijje je, kao u prethodnom periodu, poslao jednu grupu svoje uleme u Mekku.Kada su ih mekkanski učenjaci preispitali

im plaćaju porez (poput *džizje*) kako bi im bila data dozvola za obavljanje hadždža!? Ali i pored njihove spremnosti da im plate, oni im nisu dozvolili da obave jedan rukn islama na što su imali legalno pravo. Pa gdje su umovi ovih ljudi i njihovih sljedbenika!?

314 Šta su čuli i od koga!? Čuli su od onih koji su žestoki protivnici. Čuli su riječi, koje su navedene i ovdje, a koje su uglavnom laž, potvora, zaogrtanje istine, obmana i izmišljotina, koje se pred provjerom ne mogu održati.

315 O ovoj debati nisam našao predanje u izvorima koje bi je moglo potkrijepiti. Našao sam samo neke aluzije, a ne znamo ko su bili ovi ljudi. Možda su to bili studenti (ljudi koji su još tražili znanje) ili beduini koji su potpali pod utjecaj, ako je predanje vjerodostojno.

316 Ništa od tih vidova kufra nije spomenuo, a možda misli na rušenje kubbeta i odbacivanje novotarija i svih oblika širka. U ovim njegovim riječima ima aluzija na to.

317 Promisli, poštovani čitaoče, o tome kako jedan mekkanski alim opisuje svoje savremenike muslimane kao bezbožnike i prostake! Zatim da li je ispravno da ishod debate bude taj da su oni koji su debatirali s učenjacima Mekke završili u zatvoru, u lancima i okovima!?

uvidjeli su da njihova vjera nije ništa drugo nego vjeraheretika,[318] pa je *šerif* Ahmed odbio da im u okrilju Časnog Bejtullaha odobri boravak i nije im dozvolio da obave hadždž nakon što je učenjacima bilo pouzdano poznato da su nevjernici, baš kao što je to utvrđeno i za vrijeme vladavine *šerifa* Mes'uda.[319]

I kada je na vlast došao *šerif* Surur oni su, također, poslali zahtjev za dopuštenje posjete drevne Ka'be, a on im je odgovorio: 'Ako želite doći na hadždž ja ću od vas svake godine uzimati krdo deva kao što uzimamo i od stranaca, a povrh toga, od vas ću uzimati još stotinu brzih (punokrvnih) konja.' Njima je bilo teško da dadnu ovoliku količinu i da budu poput stranaca, pa su odustali od hadždža za vrijeme cijele njegove vladavine.[320]

Kada je on umro i na vlast došao naš prvak, *šerif* Galib, oni su, također, poslali molbu za dopuštenje za obavljanje hadždža, ali im on to nije odobrio i čak im je zaprijetio da će protiv njih konjicu pokrenuti. Te riječi prijetnje je i sproveo u djelo i protiv njih pripremio vojsku 1205. g.,[321] ali su bitke i ratovi između njih potrajali

318 Ko su ti koji su ih preispitali!? Što se tiče vjere onih koje nazivaju vehabijama, ona je poznata i proklamirana u njihovim knjigama, fetvama, postupcima, riječima i stvarnosti koju žive kroz svoj identitet, državu i zajednicu sve do današnjih dana. To je vjera islam, put Sunneta i sprovođenje Allahovog Zakona, pa može li to biti vjera heretika!?

319 Proglasio ih je nevjernicima i oglasio da im nije dozvoljeno da obave hadždž jer su nevjernici. Ovo vraća na sljedbenike novotarija njihovu magiju i tvrdnju da imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici proglašavaju ljude nevjernicima. To, međutim, nije potvrđeno, nego je potvrđeno suprotno tome. O tome opširnije vidi u slijedećem poglavlju, pri govoru o pitanju *tekfira* (apostazije). Argument za ovu činjenicu jeste to što Saudijska država, koja nosi bajrak reformatorskog pokreta, nije zabranila muslimanima, čak ni protivnicima Sunneta, da dolaze na hadždž i u posjetu Poslanikovom kaburu onda kada je prvi, pa i zadnji put, zavladala Hidžazom, pa sve do današnjih dana. Naprotiv, ona im je omogućila i olakšala sve puteve i osigurala im bezbijednost, ali je poduzela svoju šeri'atsku obavezu otklanjajući sve vidove novotarija, širka, ružnih djela i svega što ne dolikuje časnim mjestima. To je učinilo da se neki sljedbenici novotarije ustegnu od hadždža, a nije im to zabranila Saudijska država, kako to smatraju.

320 Kakav je komentar šejha Dahlana i njegovih pristaša na to što su uzimali džizju od sljedbenika Sunneta!?

321 Zašto je protiv njih podigao vojsku kada su od njega samo tražili dozvolu da obave hadždž!? Ovo je jasno priznanje da su oni, protivnici reformatorskog pokreta, bili ti koji su započeli borbu, što će biti pojašnjeno pri govoru o pitanju ratovanja među njima u slijedećem poglavlju.

sve dok nije završena sprovedba Allahove nakane onako kako je htio. Podrobnije objašnjenje tih bitaka i ratova doći će nakon što objasnimo njihove iskrivljene doktrine u koje su vjerovali i koje su nastale od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba.[322]

Živio je dugo godina tako da se skoro ubrojao u dugovječne. Naime, rođen je 1115., a umro 1207. Neki su datiranje njegove smrti propratili riječima: 'U toj godini je umro Pokvarenjak...'[323] Prema tome, živio je devedeset i dvije godine. Iza sebe je ostavio još pokvareniju djecu[324] koji su poslije njegove smrti širili njegov pokret. Njegova djeca su Abdullah, Hasan, Husejn i Ali, Abdullah je bio najstariji. Zato je on nastavio s pokretom nakon svoga oca, a iza sebe je ostavio Sulejmana i Abdu-r-Rahmana. Sulejman je bio veoma fanatičan u vezi s tim njihovim pokretom. Njega je ubio Ibrahim-paša 1033., a Abdu-r-Rahmana je zarobio i poslao u Egipat gdje je neko vrijeme živio i tamo umro. Hasan, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je iza sebe ostavio Abdu-r-Rahmana koji je nekoliko godina bio kadija u Mekki u periodu kada su njome vladali. Ovaj Abdu-r-Rahman je živio dugo tako da je živio skoro stotinu godina. On je iza sebe ostavio sina Abdu-l-Latifa, dok je Husejn, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba iza sebe ostavio mnogo djece, baš kao što je i Ali, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba ostavio iza sebe mnogo djece. Njihovi srodnici još uvijek postoje u Der'ijji, a zovu ih *Šejhova djeca.*

Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i širenje njegove doktrine pomagao je Muhammed ibn Su'ud, a kada je umro, to je nastavio raditi njegov sin Abdu-l-Aziz, a potom njegov sin Su'ud.

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je u početku tražio znanje i često odlazio u Mekku i Medinu i učio pred mnogim tamošnjim

---

322 Pozivam te, poštovani čitaoče, da razmotriš doktrine imama Ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika, a zatim doktrine ovog čovjeka koji ovo tvrdi i njegovih pristaša i da vidiš koju je priličnije opisati kao iskrivljenu.

323 Za ovu svoju odvratnu kvalifikaciju nije imao drugog argumenta osim talismana i opsjena, a hvala Uzvišenom Allahu koji je oslijepio njegov vid i razbor i nije vidio istinu koja se ogleda u tome da je Imam sigurno umro 1206., a ne 1207. g. Osim toga ova obmana s brojevima nije ta što potvrđuje istinu, niti se njome odbija laž. Ispravan način da se to uradi jeste Kur'an i Sunnet. Međutim, kada ovi nisu bili u mogućnosti da se suprotstave šeri'atskom dokazu pribjegli su talismanima.

324 Razmotri samo ove njegove riječi! Allah nam je dovoljan, i divan li je On zaštitnik!

učenjacima. Jedan od učenjaka Medine pred kojim je učio bio je i šejh Muhammed ibn Sulejman el-Kurdi, autor glosa na Komentar Bafadlovog *"Muhtesara"* iz šafi'ijskog mezheba, a također je znanje stjecao i pred šejhom Muhammedom Hajatom es-Sindijem jednim od najvećih hanefijskih učenjaka u Medini.

Oba ova šejha i drugi pred kojima je učio u njemu su prepoznavali jeres (bezbožništvo) i zabludu i govorili su: 'Ovaj će zalutati i preko njega će Uzvišeni Allah odvesti u zabludu one koje je udaljio (od Svoje milosti) i koje je učinio nesretnim.' Tako je i bilo i njihova fiziognomija (prinicavost) u vezi s njim nije bila pogrješna.[325]

I njegov otac Abdu-l-Vehhab, koji je bio jedan čestiti učenjak, je, također, kod njega osjećao otpadništvo i često ga je kudio i ljude na njega upozoravao.[326] I brat njegov Sulejman ibn Abdu-l-Vehhab je osuđivao novotarije koje je uveo, zabludu u kojoj je bio i iskrivljenu doktrinu koju je zastupao, te je napisao knjigu kao odgovor na to.[327]

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je u početku bio ushićen čitanjem podataka o onima koji su lažno sebi pripisivali poslanstvo, kao što je Musejlime el-Kezzab, Sedžah, Esved el-'Ansi, Tulejha el-Esedi[328] i njima slični. U sebi je skrivao tvrdnju o poslanstvu, a da je mogao javno iznijeti tu tvrdnju to bi i uradio.[329]

Pristalice iz svoga grada je nazivao ensarije, a pristalice iz drugih krajeva je nazivao muhadžiri.[330]

Kada bi mu se pridružio neko ko je prije obavio hadždž koji je dužan po islamu, on bi mu govorio: 'Obavi ponovo hadždž, jer si prvi hadždž obavio kao mušrik. Nije ti primljen, niti s tebe spada obaveza hadždža.'

325 Sve ovo spada u potvoru! Štaviše, njegovi šejhovi su bili zadivljeni njime i ukazivali su na njegovu nadarenost, izvanrednost i valjanost. Njegov život i biografija svjedoče ovome u prilog.

326 I ovo sve spada u potvoru, jer je njegov otac u njemu prepoznavao znake nadarenosti i izvanrednosti i zbog toga ga je dobro pazio.

327 Njegov brat je na kraju postao pobornik njegovog pokreta i pomagač svoga brata.

328 Ovo je notorna laž koju stvarnost pobija.

329 Ovo je još veće od prethodnog, jer kako može znati on ili bilo ko drugi šta šejh u sebi krije!? To je nešto što zna samo Uzvišeni, Onaj koji zna sve tajne.

330 Ovo mi nije poznato, a ako se to i desilo kao vid oponašanja Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovih ashaba, mislim da to nije pokuđeno.

Kada bi neko htio prihvatiti njegovu vjeru govorio bi mu da nakon izgovorenog *Šehadeta* (svjedočenja da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammmed Njegov poslanik) još kaže: 'Posvjedoči protiv sebe da si bio nevjernik. Posvjedoči i protiv svojih roditelja da su umrli kao nevjernici. Posvjedoči i protiv toga i toga' – i nabrojao bi mu čitavu grupu alima koji su, navodno, bili nevjernici. Ako bi takvi posvjedočili to što on traži, primio bi ih. Uprotivnom, naredio bi da budu ubijeni.[331]

Izričito je proglašavao nevjernicima sve članove muslimanske zajednice (*Ummeta*) koji su živjeli nakon šestote godine. I proglašavao je nevjernicima sve koji ga nisu htjeli slijediti, makar bili i najbogobojazniji ljudi. Nazivao bi ih mušricima i njihovu krv i imovinu proglašavao dopuštenom, dok je za one koji su ga slijedili tvrdio da su vjernici, pa makar bili i najveći griješnici.[332]

Često je omalovažavao Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* upotrjebljavajući razne izraze i smatrao da mu je cilj očuvanje tevhida. Tako je za njega govorio da je kurir (*tariš*), a ovu riječ istočnjaci upotrjebljavaju u značenju osobe koja je poslata od jednog naroda ka drugima. Ovo znači da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* samo nosio sa sobom knjigu koja mu je objavljena.

Odnosno, svrha njegove misije jeste to da je on poput kurira kojeg *emir* ili neko drugi pošalje zbog nečega nekim ljudima kako bi ih o tome obavijestio, a onda se vrati.[333]

Također je govorio: 'Proučio sam kazivanje o Događaju na Hudejbijji i otkrio da u njemu ima toliko i toliko laži.' Govorio je još dosta toga slično ovome, pa su i njegovi sljedbenici to, također, radili i govorili slično onome što je on govorio. Čak su oni govorili još gnusnije od onoga što je on govorio. O tome bi njega obavještavali i

331 Sve ove izmišljotine Šejh je pobio. Vidi njegovo prethodno pismo u kojem odbacuje Ibn Suhejmove optužbe, kao i prethodno pismo njegovog sina Abdullaha koje je navedeno na više mjesta u ovoj knjizi što se može pronaći u sadržaju.

332 Sve ove izmišljotine Šejh je pobio. Vidi njegovo prethodno pismo u kojem odbacuje Ibn Suhejmove optužbe, kao i prethodno pismo njegovog sina Abdullaha koje je nevedeno na više mjesta u ovoj knjizi što se može pronaći u sadržaju.

333 Sve ove izmišljotine koje je spomenuo na račun Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, su potvora. Cijeli svoj život Imam je potrošio pomažući, promovirajući i braneći Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunnet i pozivajući u njega. Na ovu izmišljotinu sam posebno odgovorio na slijedećim stranicama ove knjige.

on bi pokazivao zadovoljstvo time. Ponekad bi to govorili pred njim i to bi ga činilo zadovoljnim. Čak bi poneki njegov sljedbenik govorio: 'Ovaj moj štap je bolji od Muhammeda, jer ga koristim da ubijem zmiju i tome slično, dok je Muhammed mrtav i od njega uopće nema nikakve koristi. On je samo poput kurira čije je vrijeme prošlo.'[334]

Neki učenjaci su rekli da ovo spada u nevjerovanje po mišljenju sva četiri mezheba, pa čak i po mišljenju svih pripadnika islama.[335]

Njegovo omalovažavanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* ogleda se i u tome što je mrzio da se donosi salavat na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* uznemiravalo bi ga slušanje *salavata,* zabranjivao je da se salavati donose uoči petka i da se salavat uči naglas s minbera prilikom džume. Torturisao bi onog ko bi to činio i žestoko bi ga kažnjavao. Čak je ubio slijepog čovjeka koji je bio dobar muezzin i imao je lijep glas. Zabranio mu je da donosi salavat na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* na munari nakon proučenog ezana. Muezzin to nije prestao raditi, nego je donosio salavat i ovaj je naredio da bude pogubljen, pa je i pogubljen.[336]

Zatim je još rekao: '*Rebabe* (muz. instrument) u kući griješnice (tj. bludnice) manji je grijeh od grijeha onoga koji na minberu glasno donosi salavat na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.' Svojim drugovima i sljedbenicima to je zaogrnuo riječima da je sve to zbog očuvanja tevhida, pa kako li je samo njegov govor rastrgan (nepovezan), a postupci njegovi odurni![337]

Osim toga, spalio je knjigu *Delailu-l-hajrat* i druge knjige koje govore o donošenju salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i skrivao se iza riječi da je sve to novotarija i da on želi očuvati tevhid.[338]

---

334 Ovo je očita laž.

335 Naravno da je omalovažavanje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, kufr, a Imam s tim nema ništa, jer je reformatorski pokret nastao na poštovanju i uvažavanju Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i prakticiranju i radu na širenju njegovog Sunneta. Na više mjesta u ovoj knjizi pobijena je ova laž.

336 Kao što sam prije rekao, ovo je potvora koja nije održiva ni u jednom njenom segmentu.

337 I ovo spada u potvoru i obmanu, a i to je Imam odbacio i pobio u svojim pismima.

338 Šejh je pobio i ovu izmišljotinu, uz činjenicu da je knjiga *Delailu-l-hajrat* knjiga puna novotarija i zbrke u kojoj ima istine i dosta laži. O tome vidi njegovo prethodno pismo kao i neka druga.

Svojim sljedbenicima je zabranjivao da čitaju mnoga djela iz fikha, tefsira i hadisa, a mnoga je i spalio.[339]

Svakome ko ga je slijedio on je dozvolio da tumači Kur'an prema svome shvatanju, pa makar se radilo i o najvećem primitivcu. Svako od njih je to radio, čak i ako ništa od Kur'ana nije znao napamet. Tako bi neko od njih ko nije znao čitati govorio onome koji zna: 'Pročitaj mi nešto iz Kur'ana, a ja ću ti to protumačiti!' Kada bi čovjek pročitao, ovaj bi mu to protumačio!? Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab bi naređivao svojim sljedbenicima da rade po onome što iz Kur'ana razumijevaju i tome je davao prednost nad naučnim knjigama i navodima učenjaka.[340]

U proglašavanju ljudi nevjernicima prihvatao se ajeta koji su objavljeni u povodu mušrika, ali ih je on primjenjivao na muslimane (*muvehhidun*). Tako El-Buhari u svome *Sahihu* prenosi od Abdullaha ibn Omera, *radijallahu anhuma*, opis *haridžija* koji se ogleda u tome da su oni posegnuli za ajetima koji su objavljeni u povodu nevjernika i protumačili ih da se odnose na vjernike.[341]

A u drugom predanju od Ibn Omera, koje bilježe neki drugi mimo Buharija, stoji da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Najviše čega se plašim za svoj Ummet jeste čovjek koji interpretira Kur'an po svome hiru i tumači ga na pogrješan (neodgovarajući) način.' Ovo, kao i ono prije, odgovara opisu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i onih koji ga slijede.[342]

Ono što tvrdi Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab jeste to da je istupio s novom vjerom, što se jasno očituje u njegovim riječima,

---

339 I ovu izmišljotinu Šejh je pobio, a o tome vidi njegovo prethodno pismo kao i neka druga.

340 Ovo spada u potvoru. Ako su to i uradili neki neznalice, to od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nije potvrđeno. Štaviše, on je to zabranjivao.

341 Bilježi ga El-Buhari (*Fethu-l-Bari*, 12/286) kao hadis bez *seneda* (*mu'allek*), u poglavlju *Ubijanje haridžija i bezbožnika nakon što im se predoči dokaz.* Hafiz Ibn Hadžer kaže: "Et-Taberi je ovaj hadis naveo sa senedom, u dijelu gdje su navedeni hadisi Alija (*musned 'Ali*) u djelu *Tehzibu-l-asar*, preko Bukejra el-Ešedždža, nakon čega je rekao: 'Sened ovog hadisa je vjerodostojan.'"

342 I ovo je laž i potvora, jer Šejh i njegovi sljedbenici nemaju ništa s pravcem *haridžija* i njihovim postulatima, jer njegovi postulati su postulati časnih ljudi iz prvih generacija, pripadnika Sunneta i džema'ata. Opširnije o ovome pogledaj u slijedeća dva poglavlja.

postupcima i stanjima.[343] Zato je od vjere našeg Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, prihvatao samo Kur'an,[344] a i to je radio samo javno kako ljudi ne bi spoznali njegovu suštinu i argumentirano razotkrili njega i njegove sljedbenike da tumače Kur'an u skladu sa svojim hirovima, a ne u skladu s tumačenjem Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovih ashaba, časnih ljudi iz prvih generacija i imama u tefsiru. Ništa od toga on ne smatra mjerodavnim, baš kao što ništa osim Kur'ana, bilo da se radi o hadisima Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječima ashaba, tabi'ina i imama-mudžtehida, ili mišljenjima koja su imami dedukcijom izveli iz Kur'ana i Hadisa ne smatra mjerodavnim. On, također, ne priznaje ni idžma', a niti ispravni kijas.[345]

Tvrdio je da pripada mezhebu imama Ahmeda, Allah mu se smilovao, lažući, izmišljajući i skrivajući se iza toga, ali imam Ahmed nema ništa s njime. Zbog toga su mu se mnogi savremeni učenjaci hanbelijskog mezheba suprotstavili u tome i napisali mnoge traktate kao odgovor njemu. Čak je i njegov brat *šejh* Sulejman ibn Abdu-l-Vehhab napisao jedan traktat kao odgovor Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu.

A još čudnije od svega jeste da je on pisao svojim namjesnicima koji su bili najveće neznalice: '...trudite se u skladu s vašim razumijevanjem i prosuđivanjem i sudite onako kako vidite da je primjereno ovoj vjeri. Nemojte se osvrtati na 'ove knjige' jer u njima ima istine i neistine.'[346]

Mnoge pobožne učenjake i obične muslimane je pogubio samo zato što nisu bili saglasni s njime u vezi s onim što je uveo u vjeru.[347] Vršio je raspodjelu zekata onako kako mu je zapovijedao njegov šejtan i njegovi hirovi.[348]

343 Naprotiv, njegove riječi, djela i stanja potvrđuju da je on oživio zamrle sunnete, borio se protiv novotarija i slijedio put vjerovjesništva i pravac časnog *selefa*.

344 I ovo je otvorena laž, jer je Imam radio po Kur'anu i Sunnetu i pozivao u to, a njegove knjige i pisma su svjedok toga. Ovaj autor ili nije upoznat s njima, ili namjerno laže, a ništa od toga nije primjereno onome ko tvrdi da je učenjak. Štaviše, to ne dolikuje ni jednom muslimanu, pa ni pametnom čovjeku koji poštuje sebe.

345 Sve ove tvrdnje su neistinite. Odbacuju ih Imamova stanja, njegove knjige i pisma. Sve to postoji i svjedoči suprotno onome što je izmislio ovaj autor. Ovo pitanje sam objasnio na više mjesta u ovoj knjizi.

346 I ovo je laž na Šejha, a on je, kao što sam prije rekao, pobio ove izmišljotine.

347 I ovo je, također, laž i ne može se održati kako god da bude dokazivano, a i sama stvarnost potvrđuje suprotno.

348 Naprotiv, on je usmjeravao zekat u svrhe koje su Šeri'atom određene.

Njegovi sljedbenici nisu pripadali niti jednom mezhebu, nego su upotrjebljavali svoj lični idžtihad onako kako im je on naređivao. U tome bi se skrivali iza mezheba imama Ahmeda i javno ga ispoljavali obmanjujući tako običan svijet.[349]

Zabranjivao je da se nakon namaza uči dova govoreći: 'To je novotarija i vi tražite nagradu za namaz!'[350]

Zaštitniku i pomagaču svoje vjere, Abdu-l-Azizu ibn Su'udu je naredio da se obrati i istoku i zapadu pišući pismo u kojem ih poziva u tevhid i govoreći da su oni u njegovim očima mušrici i da čine najveći širk zbog kojeg njihovi životi i imeci nisu više neprikosnoveni.[351] Mjerilo istine kod njega je bilo ono što se slagalo s njegovim hirovima, makar to bilo u suprotnosti sa šeri'atskim tekstovima i idžmaom (konsenzusom) učenjaka. A mjerilo neistine kod njega je bilo ono što nije bilo u suglasju s njegovim hirovima, makar se i gradilo na jasnom tekstu oko kojeg se usaglasio cijeli Ummet.[352]

O mnogim stavovima četverice imama-pravnika govorio je da nisu ništa.[353] Ponekad bi se skrivao i govorio da su ti imami bili na istini, ali je kritikovao učenjake koji su ih slijedili i koji su napisali pravna djela iz četiri mezheba i kodificirali te mezhebe. Za njih je govorio da su zalutali i da druge odvode u zabludu.[354]

Ponekad bi govorio da je Šeri'at jedinstven, 'pa zašto su ga oni podijelili na četiri mezheba?!' 'Ovo je Allahova Knjiga i Sunnet Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i mi ćemo raditi samo po njima.

---

349 Ovo je otvorena laž, jer ih svi ljudi nazivaju hanbelijama. Njihovo slijeđenje imama Ahmeda u onome za što postoji valjan argument je nešto što je poznato i to je očigledno u njihovim riječima, postupcima, spisima i fetvama.

350 Ovo je obmana, jer Imam, kao i drugi učenjaci *selefa*, priznaje utemeljenost legalne dove nakon namaza i drugih poslova. Ne priznaju zikr koji je novatorski i on i njegovi sljedbenici ga zabranjuju.

351 Pismo imama Abdu-l-Aziza ibn Muhammeda ibn Su'uda postoji i ono je publikovano. U njemu ne postoji ništa što je spomenuto ovdje, a tiče se optuživanja pojedinaca i općenito svih muslimana istoka i zapada za veliki širk, kako to smatra autor.

352 Šejhovo znanje, njegovi postupci, knjige i pisma potvrđuju da je mjerilo istine koje je zastupao bilo sve ono što je u skladu s vjerom, a crpio ga je iz Kur'ana, sunneta i predanja časnog *selefa*.

353 Ovo je laž koju je pobio sam Imam. Vidi njegovo prethodno pismo i citate koji slijede.

354 Ovo je laž koju je pobio sam Imam. Vidi njegovo prethodno pismo i citate koji slijede.

Nećemo slijediti riječi nijednog Egipćanina, nijednog Šamljanina, niti bilo kojeg Indijca!' Pod ovim je mislio na velike učenjake hanbelijskog mezheba i druge koji su pisali odgovore na njegovo učenje i svoje odgovore argumentirali izjavama imama Ahmeda.[355]

Držao bi hutbu u džamiji u Der'ijji i govorio: 'Svako ko traži posredništvu u Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, čini kufr!'[356] Njegov brat šejh Sulejman mu je žestoko zamjerao sve što je radio ili naređivao. Nije ga slijedio ni u čemu što je uveo kao novotariju. Jednog dana mu je Sulejman rekao: 'Koliko islam ima ruknova, Muhammede sine Abdu-l-Vehhabov?' On mu odgovori: 'Pet', a njegov brat reče: 'Naprotiv, ti smatraš da ih je šest. Šesti se ogleda u tome da nije musliman onaj ko te ne slijedi. To je po tebi šesti rukn (temelj) islama!'[357]

Jednog dana je neki drugi čovjek rekao Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu: 'Koliko ljudi svake noći u mjesecu ramazanu Uzvišeni Allah oslobađa Vatre?' On mu odgovori: 'Svake noći On oslobađa stotinu hiljada, a u zadnjoj noći oslobađa onoliko koliko je oslobodio u cijelom mjesecu!' Čovjek mu reče: 'Onih koji te slijede nema ni jedan posto od broja koji spominješ, pa ko su ti muslimani koje Uzvišeni Allah oslobađa Vatre kada si muslimane sveo samo na sebe i one koji te slijede?!' Na ovo pitanje *zbuni* se *onaj koji ne vjeruje* (*fe buhitellezi kefer*, aluzija na kur'anski ajet u kojem se spominje dijalog između Musaa, a.s., i Nimruda).[358]

Pošto je potrajalo neslaganje između Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovog brata Sulejmana, njegov brat se poboja da ovaj ne naredi njegovo smaknuće, pa se preseli u Medinu i tamo napisa jedan traktat kao odgovor na njegovo učenje i posla mu ga, ali se on toga nije prošao..."

355 Ovo je laž koju je pobio sam Imam. Vidi njegovo prethodno pismo i citate koji slijede.

356 Što ovdje nije naveo niti jednu hutbu koja potkrjepljuje njegove tvrdnje! Mnoge šejhove hutbe su publicirane i ništa od toga u njima nema. Osim toga, posredništvo koje je mnogobožačko i novatorsko (*et-tevessul eš-širki*) je zabranjeno šeri'atskim tekstovima i stavovima časnog *selefa*, a nije to poteklo od Šejha.

357 U početku je njegov brat Sulejman bio protiv njega, ali kada mu je istina postala bjelodana, on se sa Šejhom složio i pomagao ga. Ovo što je spomenuto spada u obmanjivanje koje ne treba slijediti.

358 Ovo je priča (*hikaja*) koja je neodrživa, a i da je vjerodostojna, ukazivala bi samo na neznanje onoga ko ju je izrekao. Naime, Šejh nije ograničio islam i spas na svoje sljedbenike, nego na slijeđenje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i to je njegova vjera i doktrina. Njegove riječi upućuju na to.

Zatim autor djela *Hulasatu-l-kelam*, na 232. stranici i dalje, kaže: "U njegove odurne gadosti spada i to što je ljudima zabranio da posjećuju Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabur.[359] Neki ljudi iz Ahse su nakon ove njegove zabrane otišli da posjete Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabur i on je za to čuo. Kada su se vraćali, prošli su kroz Der'ijju i on je naredio da im se obriju brade i posadio ih na njihove jahalice okrenute naopako i tako su jahali od Der'ijje do Ahse.[360]

Jednom je čuo da se jedna grupa ljudi iz dalekih krajeva, koji nisu bili njegovi sljedbenici sprema posjetiti Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabur i obaviti hadždž. Ti ljudi su prošli kroz Der'ijju i neki su ga čuli kako svojim pristalicama govori: 'Pustite mušrike neka idu putem za Medinu, a muslimani (misli na svoje pristalice) neka ostanu s nama!'[361]

Suština svega jeste da je on glupake obmanuo pokazujući im neke postupke koji su samo prividno ukazivali na uspostavljanje vjere. Tako je, naprimjer, naređivao beduinima da obavljaju namaz i to u džema'atu, i zabranjivao im pljačku i neke očigledne gadosti, kao što je blud i homoseksualizam, te je puteve učinio sigurnim i pozivao u tevhid. Tako su neuki glupaci odobravali njegove postupke i postupke njegovih sljedbenika[362] i zanemarili i previdjeli to što su oni sve ljude od šestote godine proglasili nevjernicima. Zanemarili su i to što su imovinu i živote ljudi proglasili nezaštićenim i što su oskrnavili Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem, hurmet* (dostojanstvo) tako što su prema njemu i onima koji ga vole pokazivali razne vrste omalovažavanja, te drugih ogavnosti koje su izmislili i zbog kojih su cijeli Ummet proglasili nevjernicima...."[363]

---

359 Poput *ehlu-sunne* (sljedbenika Sunneta) i Imam smatra legalnim po Šeri'atu posjećivanje Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabura i kaburova svih muslimana na način kako je to Šeri'atom propisano. Međutim, on smatra da nije dozvoljeno da se kreće na put samo s namjerom posjete njegovom kaburu, postupajući u skladu s Poslanikovim, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječima: "Ne pritežu se sedla (ne kreće se na put s namjerom posjete), osim zbog posjete tri džamije.." O ovom pitanje postoje različita mišljenja, ali je pretežnije mišljenje da to nije dozvoljeno, jer to ljudi iz generacije *selefa* nisu činili.

360 Ovo spada u one predaje koje nisu vjerodostojne.

361 Ovo spada u one predaje koje nisu vjerodostojne.

362 Ovo je priznanje o tome da je pokret i njegov vođa bio na istini, a optuživanje ljudi koji su slijedili istinu da su bili glupi je nešto čemu nije potreban komentar.

363 Prethodno je ovo pojašnjeno, a još detaljnije će biti pojašnjenu u slijedećim poglavljima.

Autor zatim dalje kaže: "Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je u mnogim svojim hadisima obavijestio o ovim *haridžijama*, pa su ti hadisi potvrda (znamenja) njegovog poslanstva s obzirom da predstavljaju navještavanje onog što spada u *gajb* (ono što je ljudima nepoznato i nevidljivo)..."

Nastavljajući dalje, autor kaže: "U riječima Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*: *njihovo obilježje je brijanje glave*, jeste ukazivanje na ove ljude koji su se pojavili na istoku, koji slijede Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba u onome što je uveo u vjeru. Naime, oni su naređivali svakom ko bi ih htio slijediti da obrije glavu, i kada im se pridruži, ne bi ga puštali da napusti njihovo društvo sve dok ne obrije svoju glavu.[364] Niko od prijašnjih zabludjelih frakcija koje su bile prije njih (vehabija) nije radio tako nešto, pa, prema tome, hadis nedvosmisleno ukazuje na njih.

Tako je sejjid Abdu-r-Rahman el-Ehdel, muftija Zubejda, govorio: 'Nije potrebno pisati ništa kao odgovor na učenje Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, nego su kao odgovor na to dovoljne Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi: da je *njihovo obilježje brijanje glave*, jer to niko od novatora nije radio.'

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je, također, naređivao ženama koje su ga slijedile da briju svoje glave, pa mu se jednom jedna žena koja je prihvatila njegovu vjeru – odnosno obnovila islam po njegovom mišljenju - argumentirano usprotivila. On je naredio da joj se glava obrije, a ona mu je rekla: 'Nisi naredio muškarcima da briju brade, a da si im naredio da obriju brade, bilo bi ti lahko da narediš ženama da obriju glavu, jer ženama kosa znači ono što brada znači muškarcima.' Tada se *zbunio onaj ko ne vjeruje* i nije joj pružio nikakav odgovor, a tako je postupio kako bi se na njega i njegove sljedbenike mogle primijeniti riječi Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*: '*njihovo obilježje je brijanje glave*.' Ono što je poteklo od njega jeste brijanje glave,[365] a ono što je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao je istina.

A što se tiče Poslanikovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi kada je pokazao ka istoku rekavši da će se odtamo pojaviti *šejtanski rog*, odnosno *dva roga* kako se u jednom predanju spominje, o tome

364 Ovo je laž na njih! Vidi šesto poglavlje iz ovog dijela.

365 Sve ovo je laž i potvora na njih! Vidi prethodnu fus-notu.

neki učenjaci kažu: 'Pod *dva šejtanska roga* se misli ma Musejlimu el-Kezzaba i Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba.'[366]

U nekim predanjima se kaže: '...a u njemu (tj. Nedždu) postoji teška bolest.' Ove riječi neki komentatori tumače kao propast (*helak*), dok se u jednoj Historiji, nakon spomena bitke protiv plemena Benu Hanife, spominje da će se pri kraju epohe (u *ahiri-zemanu*) u gradu Musejlime pojaviti čovjek koji će izmijeniti vjeru-islam.[367]

Istaknuti učenjak sejjid 'Alevi ibn Ahmed ibn Hasen ibn el-Kutb, moj gospodin (*sejjidi*) Abdullah 'Alevi el-Haddad u svojoj knjizi koju je napisao kao odgovor Ibn Abdu-l-Vehhabu, a nosi naslov *'Dželau'-zalam fi-r-reddi 'ale-n-nedždi ellezi edalle el-'avam'*, među hadisima koje navodi spominje i hadis koji El-'Abbas ibn Abdu-l-Muttalib prenosi od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, a glasi: 'U dvanaestom stoljeću će se u mjestu Vadi Benu Hanife pojaviti čovjek sa izgledom bika koji oblizuje svoju njušku. U njegovom vremenu će se umnožiti ubistva i anarhija. Imovinu ljudi neće smatrati neprikosnovenom i s njom će međusobno trgovati. Ljudsku krv će smatrati dopuštenom za prolijevanje i među sobom će to smatrati ponosom. To će biti smutnja kojom će se ponositi najbjedniji i najjadniji ljudi. Njihovi hirovi će se s njima utrkivati kao što se pas utrkuje sa svojim vlasnikom.' Ovaj hadis ima predaje koje

---

366 Poznato je da se pod *istokom* i *Šejtanskim rogom* misli na Irak i tako je to protumačila većina učenjaka. Tumačenje da se pod jednim od dva šejtanska roga misli na Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba spada u nešto čime se autor sam izdvaja, a što je inače njegova osobenost. Zato, neka je prijatno njegovim sljedbenicima i pristašma na ovom postignuću!? Kako jedan imam *ehli-sunneta* i znameniti učenjak islama, a to je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, može biti *Šejtanski rog*?!

367 Prvo: misli se na irački Nedžd; drugo: poznato je da se Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, izvješće o iskušenju koje će doći s istoka ili iz Nedžda, ne odnosi se na sve situacije i sva vremena, a historija i stvarnost to potvrđuju. Opširnije o tome vidi u slijedećem, šestom poglavlju; treće: ovo uopće nije citat kojim se kudi pokret, njegov Imam i sljedbenici; četvrto: da li priliči da onaj ko poštuje sebe, nauku i čitaoce za izvore ima *neke historije*?! Zatim ovaj autor navodi nešto što spada u gajb, a to je da će se pojaviti "čovjek koji će izmijeniti vjeru-islam." Ovu svoju laž autor nije dopunio, a to je da je taj čovjek Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, reformator i agitator (*da'ija*) koji je pomogao islam i uz Allahovu pomoć promijenio vjeru tih neznalica i novatora u znanje i Sunnet.

idu u prilog njegovom značenju, iako nije poznato ko ga bilježi.[368]

Nakon toga spomenuti gospodin (*es-sejjid*) u knjizi koja je, također, spomenuta kaže: 'Bolje od toga jeste to što ovaj zavedeni čovjek, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab potiče iz Temima, pa je moguće da je potomak Zu-l-Huvejsire et-Temimija[369] koji se spominje u hadisu koji El-Buhari prenosi od Ebu Seida el-Hudrija, Allah mu se smilovao..."

(...)"Rekao je gospodin 'Alevi el-Haddad: 'Kada sam stigao u Taif kako bih posjetio najvećeg učenjaka ovoga Ummeta Abdullaha ibn Abbasa, Allah mu se smilovao, susreo sam se s velikim učenjakom šejhom Tahirom Sunbulom el-Hanefijem, sinom velikog učenjaka, šejha Muhammeda Sunbula eš-Šafi'ija. On me je obavijestio da je napisao knjigu kao odgovor na ovu frakciju, a naročito kao vid odbrane čestitih evlija. Rekao mi je: 'Možda će Allah u njoj dati koristi onome u čije srce nije ušla novotarija ovog Nedždijca.

Onaj u čije je srce ona ušla, za njegov spas nema nade,[370] na osnovu hadisa koji bilježi El-Buhari u kojem stoji *da će izlaziti iz vjere i u nju se neće više vraćati...'* Sejjid 'Alevi el-Haddad je još rekao: 'Što se tiče toga da je od velikog učenjaka El-Hifzija koji je stanovao u Hidžazu preneseno da je odobrio neke postupke Nedždijca, kao što je njegovo ujedinjenje beduina oko namaza, ostavljanje pljačke, ostranjivanje nekih javnih poroka, kao što su blud i homoseksualnost, da je puteve učinio sigurnim i da je pozivao u tevhid...[371] sve je to

368 U ovom odlomku se nalazi dosta čudnoga i nečuvenoga. Prvo: izvor autoru za ovaj navod je jedan autoritet novotarija i velikan iz reda protivnika Sunneta i njegovih sljedbenika; drugo: ovaj hadis koji je spomenuo je lažan (*mevdu'*) i u njemu su sublimirani svi pokazatelji laži. Ako je ovo nepoznato onome ko je preuzeo hadis i onome od koga je preuzet, onda je to velika nevolja. A ako su znali da ovaj hadis spada u laž, nevolja je tada još veća. Ipak, ja upućujem izraze svoga saučešća sljedbenicima novotarija zbog njihovih šejhova i molim Uzvišenog Allaha da im da one koji su bolji od njih, koji će ih naputiti na istinu i koji će ih voditi putem Sunneta.

369 Ovo je izigravanje s umovima ljudi! Ako za omalovažavanje Imama ne nalaze ništa osim ovih iluzija i uznemiravanja izdaleka, onda su sami proglasili svoju propast i neka je na tome Uzvišenom Allahu hvala.

370 Naravno da se ne može zamisliti da se vrati u neznanje i novotariju onaj ko je kušao okus imana i nauke i slast Sunneta. A što se tiče ovoga hadisa koji bilježi El-Buhari, on se odnosi na haridžije, a ni u kom slučaju na sljedbenike časnog *selefa*.

371 Hvala Allahu koji je učinio da oni izreknu ono što je istina, nakon čega su se prevrnuli naopačke i istinu neistinom opisali. A to što je nazvao nevaljalim postupcima i proglašavanjem muslimana nevjernicima, prethodno je objašnjeno da je čista izmišljotina. Dodatna pojašnjenja bit će navedena u slijedećim poglavljima.

pogrješno. Naime, on je ljudima njegove postupke prikazao lijepim, ali nije se upoznao s njegovim nevaljalim djelima koja smo spomenuli; da je neke ljude nakon šestote godine proglašavao nevjernicima, da je spalio mnoge knjige,[372] da je ubio mnoge učenjake, odličnike i obične ljude, da je njihovu imovinu i krv proglasio nezaštićenim[373] i da je Stvoritelja poimao u liku ljudskog bića (*tedžsim*).[374] U interesu toga on je održavao predavanja.

Poslanike, neka je na njih salavat i selam, i evlije je omalovažavao i preturio njihove kaburove, a u Ahsi je naredio da se neki grobovi evlija pretvore u mjesta obavljanja fiziološke potrebe.[375]

Ljude je sprječavao da čitaju knjigu *Delailu-l-hajrat,* ustaljene molitve i zikrove, učenje Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem,* mevluda i donošenja *salavata* ne njega na minberu nakon ezana.[376] One koji su tako radili je ubio.[377] Neukoj svjetini je nudio hranu uz tvrdnju da je vjerovjesnik, a to im je stavio na znanje putem smisla svojih riječi.[378] Zabranjivao je i da se poslije namaza uči dova.[379]

Raspodjelu zekata je vršio po svome hiru,[380] i smatrao je da je islam ograničen samo na njega i one koji ga slijede, a da su svi ostali ljudi mušrici.[381]

372 Od tih "mnogih knjiga" samo nam je spomenuo *Delailu-l-hajrat,* a sve to je Imam pobio, kao što sam prije rekao.

373 Ovo nije tačno.

374 Ovo je laž, jer Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici slijede metod *selefa* u potvrđivanju Allahovih atributa onako kako su navedena u Kur'anu i Sunnetu, bez uspoređivanja s ljudskim svojstvima (*temsil*) i bez negiranja Njegovih atributa (*ta'til*). Ali *džehmijje*, *mu'tezile*, oni koji intrepretiraju atribute po svojim hirovima i oni koji ih negiraju nazivaju one koji potvrđuju Allahove atribute u skladu sa šeri'atskim tekstovima antropomorfistima (*mudžessime*) i onim koji ih porede s ljudskim svojsvima (*mušebbihe*). Ovdje ih ovaj autor upravo slijedi.

375 Ovu su laži i izmišljotine, a pobijaju ih činjenice koje smo navodili i koje ćemo navesti kasnije.

376 Da, Imam je to uradio, jer ovo spada u novotarije, a obaveza je učenjaka i vladara i svih koji su ustanju spriječiti ove nevaljalštine da to mudro i urade. Prema tome, ovo spada u Šejhove odlike, a ne u njegove pogrdne postupke.

377 Laž je da je ubio one koji su tako radili.

378 Optuživanje Imama da je za sebe tvrdio da je vjerovjesnik je velika izmišljotina. O tome je bilo riječi u petom poglavlju drugog dijela.

379 U prethodnim podnožnim napomenama osvrnuli smo se na ove izmišljotine.

380 U prethodnim podnožnim napomenama osvrnuli smo se na ove izmišljotine.

381 U prethodnim podnožnim napomenama osvrnuli smo se na ove izmišljotine.

U svojim kružocima i hutbama eksplicitno je tvrdio da je nevjernik svako ko u vjerovjesnicima, melekima i evlijama traži posredništvo (*tevessul*).[382] Čak je smatrao nevjernikom svakog onog ko bilo kome kaže: *mevlana* ili *sejjiduna!*[383]

Zabranjivao je posjećivanje Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabura, a njega je smatrao poput svih ostalih mrtvaca.[384]

Prezirao je nauku o sintaksi, jeziku, fikhu i podučavanje tim naukama i govorio je da je sve to novotarija..."[385]

Potom es-Sejjid 'Alevi el-Haddad kaže: "Ono što se može rezimirati jeste to da je nama neosporno potvrđeno iz njegovih riječi i djela ono što ga izvodi iz temelja islama jer je učinio dozvoljenim ono o čijoj zabranjenosti postoji konsenzus; ono što se od vjere neosporno (nužno) zna, a da za to ne postoji opravdano tumačenje. Pored toga, on je omalovažavao vjerovjesnike, poslanike, evlije i pobožne ljude. To je radio s predumišljajem, a to je po konsenzusu četverice imama kufr (nevjerovanje)."[386]

"...Tako je neprestano postupao i jedni ljudi su ga voljeli, a drugi prezirali. Stanovnici Der'ijje su ga prihvatili, pa su neki od njih mislili da je poslanik svim ljudima.[387] On im je napisao i traktat koji je naslovio *'Kešfu-š-šubuhat 'an haliki-l-erdi ve-s-semavat'* (Otklanjanje nedoumica o Stvoritelju Zemlje i nebesa) u kojem je sve muslimane proglasio nevjernicima i ustvrdio da su ljudi još od šestote godine nevjernici.[388] Ajete koji su objavljeni u povodu nevjernika iz plemena

382 Ovo nije bezuvjetno i neograničeno, jer Šejh, kao i svi ostali ljudi časnog *selefa*, nevjernikom smatra one koji upućuju dovu i ibadete nekom drugom mimo Allaha, pa makar to nazivali posredništvom (*tevessul*). Također je osuđivao *tevessul* koji spada u novotarije. Što se tiče šeri'atski utemeljenog posredništva (*tevessula*), on spada u ibadet i dobro djelo. U njega Šejh poziva i vjeruje, kao i svi ostali časni ljudi *selefa*.

383 I ovo je laž i prethodno je prokomentarisano.

384 I ovo je laž i prethodno je prokomentarisano.

385 I ovo je laž! Imam je izučavao ove nauke, savladao ih, druge podučavao, širio ih i zahtijevao da one budu zastupljene u obrazovanju.

386 Velika je ovo potvora! Zašto nam nije spomenuo bilo koju Šejhovu izjavu ili postupak da potvrdi ove optužbe i izmišljotine. Naprotiv, stvarnost i slučaj je takav da su njegove riječi i djela upotpunosti suprotna tome. Isto tako su učenjaci reformatorskog pokreta i njegovi sljedbenici, sljedbenici Sunneta i džema'ata, potpuno čisti od onoga što su na njih izmislili lašci.

387 Čudna li je ovo izmišljotina!

388 Ovo je laž koju je Imam pobio u svojim pismima, kao što je ovo prethodno pismo.

Kurejš on je protumačio u smislu da se odnose na najbogobojaznije ljude ovoga Ummeta.[389]

Onaj ko ga je slijedio i prihvatio sve što govori bio je Muhammed ibn Su'ud, emir Der'ijje[390], kojeg je on uzeo kao sredstvo da proširi svoju vlast i pokori beduine.[391] Tako ih je počeo pozivati u vjeru i u njihova srca uspio usaditi uvjerenje da su mušrici svi pod nebeskim svodom općenito,[392] a onaj ko ubije mušrika ući će u Džennet. Oni su ga u tome slijedili u njihove duše su u ovom uvjerenju našle smiraj.

Muhammed ibn Su'ud je slušao sve što mu naredi. Kada mu naredi da ubije nekog čovjeka ili konfiskuje njegovu imovinu, on bi to odmah učinio. Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je među njima bio poput Poslanika među svojim sljedbenicima. Ništa što bi on govorio ne bi zanemarili i radili bi samo ono što im je on naređivao. Silno su ga uzdizali i uvažavali..."[393]

Potom je autor spomenuo način na koji se proširila vladavina emira Muhammeda ibn Su'uda, kako mu se pokorio cijeli Arapski poluotok, te kako je u Mekku ušao sporazumno i iz nje izašao 1277. h.

Na kraju autor kaže: "Taj događaj je hronički zabilježio muftija Mekke Abdu-l-Melik el-Kal'i. A kada ga je upitao mevlana *šerif* Galib: 'Jeste li njihov izlazak hronički zabilježili?', on je odgovorio: 'Neka se zamete korijen *haridžija*![394]'"[395]

389 Što nam nije spomenuo makar jednog od ovih pobožnjaka za koje misli da ih je Imam proglasio nevjernicima!? Teško njemu, koliki li je samo lažac!?

390 Ovo je nešto za što se oba ova imama mogu pohvaliti, jer su se potpomogli i udružili na širenju vjere, pravde i sigurnosti i oživljavanju Sunneta, a umrtvljivanju novotarija.

391 Ovo je obmanjivanje, jer ideal kojem su oba težila jeste da vjera-islam ima svoju državu koja će ga širiti i štititi. Težili su i k tome da se proširi vlast i da se beduini pokore, ako će to biti s ciljem ostvarenje vjerskih ciljeva, pomaganja istine, ujedinjenja i proširenja sigurnosti. Sve to je poželjno i legalno, a upravo su tako postupali imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, emir Muhammed ibn Su'ud i njihovi unuci.

392 I ovo je laž!

393 Ovo je pohvala i tačan opis. Međutim, to pobuđuje ljubomoru protivnika iz reda sljedbenika novotarija i zato autor nije propustio da se, po svome običaju, izruguje tvrdeći da je Ibn Abdu-l-Vehhab za sebe tvrdio da je vjerovjesnik i da je ubijao ljude.

394 Ovo je poziv ka opsjenama i čarolijama. Mislim da nisu našli nikakav argument koji bi kompromitirao pokret i njegovog Imama, pa su se latili kalkulacija i talismana.

395 *Hulasatu-l-kelam*, 227-238.

Osvrt na ove izmišljotine i optužbe

1- Ove izmišljotine koje spominje autor knjige *Hulasatu-l-kelam* smatraju se uzorkom većine onog što su o reformatorskom pokretu rekli njegovi protivnici i oni koji ne poznaju njegovu suštinu izvan Nedžda.

2- Većina onoga što navodi o ovom pokretu, njegovom Imamu (vjerskom autoritetu), njegovom emiru (političkom autoritetu) i njegovim sljedbenicima je jasna laž. Poneki tačni podaci koji se u njoj nalaze su iskrivljeni, prikazani u pogrješnoj slici i protumačeni na nejasan i preuveličan način.

3- Autor je sakupio ove optužbe koje su iz domena glasina i onoga što su prije njega o pokretu rekli protivnici, kao što je Ibn Suhejm, Ibn 'Afalik, *rafidijje* i drugi sljedbenici novotarija koji su poznati po otvorenom neprijateljstvu prema ovom pokretu, njegovom Imamu i državi.

4- Kada ove optužbe i izmišljotine potvrgnemo naučnom i šeri'atsko-pravnom metodu vidimo da je većina njih neodrživa iz slijedećih razloga:

Prvo: Te izmišljotine su prenesene bez niza prenosilaca i bez direktnih svjedoka, pa makar bili iz reda oponenata. One nisu ni valorizirane i nisu preuzete ni iz kakve mjerodavne knjige, traktata, hutbe, članka i nekog drugog pouzdanog izvora.

Drugo: Sama knjiga nije nastala u vremenu o kojem autor govori i ne preuzima podatke od pouzdanih ljudi, niti od bilo kojih drugih.

Treće: U knjizi uopće nema argumenata, dokaza, primjera i svjedočanstava.

Četvrto: Stvarnost potvrđuje ono što je suprotno činjenicama u knjizi, jer životopis imama i emira Muhammeda ibn Su'uda i njihovih potomaka nije onakav kako je spomenuto.

Peto: Sve ono što je napisano i zabilježeno od Imamovih knjiga, traktata (pisama), riječi i stanja, knjiga pokreta i životopisa njegovih protagonista, njegovog historijata i stvarnosti pobija sve optužbe i izmišljotine koje knjiga spominje. Štaviše, sam Imam ih je odbacio i pobio u svojim knjigama, traktatima i odgovorima, a pobili su ih i njegovi učenici, sljedbenici i pobornici u svakom mjestu.

Šesto: Nepristrasni ljudi, a mnogo ih je hvala Uzvišenom Allahu,

svjedoče da je ono što autor knjige *Hulasau-l-kelam* i njemu slični spominje o pokretu laž i potvora i da je oprječno istini i stvarnosti. Ovdje ću se zadovoljiti sa svjedočenjem jednog od njih, jer će ovo pitanje biti opširno obrađeno u slijedećim poglavljima, ako Bog da.

Šejh Muhammed Rešid Rida u uvodu knjige *Sijanetu-l-insan 'an vesveseti-š-šejh Dahlan* koju je napisao šejh Muhammed Bešir es-Sehsevani el-Hindi kaže: "Pojedinci iz raznih pokrajina su klevetali šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i suprotstavljali mu se, a jedan od njih je bio čovjek iz jedne bagdadske kuće poznate po znanju od kojeg smo navikli da se hvali kako je jedan od agitatora poricanja Allahovih svojstava (*ta'til*) i bezbožništva (*ilhad*).[396] Najpoznatiji među ovim klevetnicima bio je muftija Časne Mekke šejh Ahmed Zejni Dehlan (umro 1304. h.). On je o tome napisao traktat čija se sva pitanja vrte oko dvije glavne osovine: osovina laži i potvore na šejha i osovina neznanja koje se ogleda u smatranju da je griješio u onome u čemu je ustvari ispravno postupao.

Taj traktat je uz pomoć mekkanskih emira i ljudi iz državnog aparata distribuiran hadžijama iz svih krajeva, pa se tako raširio i ljudi su njegove izmišljotine i potvore prenijeli u sve zemlje. U njega su povjerovali obični ljudi, ali i mnogi odličnici. Novatori, *haševijje* (literalisti) i sujevjernici su njegove lažne, krhke i odbačene predaje i navode, te predaje koje su bile vjerodostojne, ali ih je autor izvitoperio, uzeli za argumente na koje se oslanjaju u suprotstavljanju reformatorskim pobornicima Sunneta.

Međutim, jezici i pera još uvijek prenose sve što se u tom traktatu nalazi bez spominjanja tog traktata kao izvora tih navoda, a zna se da je osobenost ljudi da poklanjaju pažnju prenošenju onoga što je u suglasju s njihovim hirovima. Pitamo se kako li je tek u slučaju kada je to podudarno s hirovima njihovih kraljeva i vladara!?

Još u našoj mladosti slušali smo priče o vehabijama koje su crpljene iz ovog Dahlanovog traktata i traktata njemu sličnih autora, pa smo u njih vjerovali slijedeći u tome svoje šejhove i očeve. Ja istinu o ovoj grupaciji nisam znao sve dok nisam preselio u Egipat i imao uvida u *Historiju* od El-Džebertija i historiju koja nosi naslov *Tarihu-l-istiksa fi ahbarii-l-magribi-l-aksa*. Iz ta dva djela sam saznao da su oni, a ne njihovi neprijatelji, slijedili uputu islama. To je potvrdio i sastanak s njihovim ljudima koji su upućeni u historiju, a posebno

396 Radi se o Džemilu ez-Zehaviju.

historiju ne-Arapa koji su istraživali istinu u ovom slučaju. Tu su istinu saznali i eksplicitno izjavili da su ovi ljudi htjeli reformu u islamu i njegovo vraćanje u ono stanje u kojem je bio u prvom svome vremenu. U tom slučaju će se ponovo vratiti njegova slava i povratit će mu se njegova moć i civilizacija. A Osmanska država je ratovala protiv njih samo iz bojazni da Arapi ne uspostave svoje carstvo i da se islamski hilafet ne vrati u svoje prvotno stanje.

Potom sam ostvario uvid u većinu knjiga, pisama (traktata) i fetvi šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, kao i u knjige njegovih sinova i unuka i traktate drugih učenjaka Nedžda iz perioda reformatorskog buđenja. Uvidio sam da im nije stigao niti jedan prigovor ili kleveta na njihov račun, a da nisu na to odgovorili. Na ono što je bilo laž na njih oni su odgovarali: Uzvišen si naš Allahu, ovo je velika potvora! A ono što je bilo tačno ili je imalo osnove oni su objasnili njegovu suštinu i onda na to odgovorili.

Većina njihovih knjiga je štampana i hiljade ljudi je spoznalo porijeklo tih izmišljotina na njihov račun. Zato je veoma nevjerovatno to da šejh Ahmed Dehlan nije imao uvida u nešto od tih knjiga i traktata, a bio je u svome sjedištu u Mekki Mukerremi, u njihovoj blizini. A ako je bio upoznat s njima, ali je ustrajao na laži i potvori koje je pripisao Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, a pogotovo ono što su oni kategorički odbacili i negirali, kakvu onda ima vrijednost njegovo prenošenje, vjera i emanet!?

A ako pretpostavimo da šejh Ahmed Dehlan ništa od tih knjiga i traktata nije vidio i nije čuo nikakve vijesti o onim debatama i argumentima i da je sve što je Šejh napisao u svojim traktatima čuo od ljudi i u to povjerovao, zar nije bio obavezan da to dobro provjeri!? Zar nije bio dužan da istražuje i da pita za knjige i traktate šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i da svoj odgovor gradi na njima i da za usmena predanja kaže: *'Rekao nam je taj i taj, ili prenosi se od njega to i to, pa ako je to tačno, onda se to može tretirati tako i tako'!?*

Proučavaoci Sunneta iz Indije i Jemena su saznali o svemu što je o tom čovjeku rečeno i oni su to istraživali, provjeravali i razumjeli onako kako je Uzvišeni Allah naredio. Pokazalo se da su oni koji su ih klevetali, ustvari, lažljivci koji nisu povjerljivi. Njihovi prvaci su se pohvalno izrazili o Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, kako

njegovi suvremenici, tako i oni poslije njega, i svrstali ga u imame obnovitelje i reformatore u islamu i one koji razumiju Hadis, kako to možemo vidjeti u njihovim knjigama."[397]

397 *Sijanetu-l-insan*, Uvod, str. 7-10. (neznatno skraćen citat).

NAJVAŽNIJA PROBLEMATIČNA PITANJA POKRENUTA OKO POKRETA I NJIHOVA ANALIZA

Prvo: pitanje tevhida (monoteizma), Sunneta (tradicije), širka (idolopoklonstva), bid'ata (novotarije) i drugih potpitanja koja iz toga proizilaze

Protivnici Muhammeda ibn Abdu-l-Vehaba su oko njegovog pokreta, nosilaca tog pokreta, sljedbenika, i same države koja ga je podržavala inicirali mnoge nejasnoće i izmišljotine. Većina njih se vrti oko protivničkog odbijanja da prihvate poziv tevhidu (monoteizmu), Sunnetu i reformi, i njihove upornosti da ustraju u svojim novotarijama, svojoj neupućenosti i neispravnim stajalištima.

Za to postoje mnogi razlozi. O nekima smo prethodno govorili, a ovom prilikom ćemo spomenuti samo primjere za najvažnija pitanja oko kojih postoje sukobljeni stavovi.

Najvažnije problematično pitanje između Muhameda ibn Abdu-l-Vehhaba, njegovih sljedbenika, Saudijske države, kao nosioca bajraka ovog pokreta *(da've)*, s jedne strane, i njihovih protivnika; sljedbenika novotarija, hirova, zablude i raskola, s druge strane, je pitanje tevhida (monoteizma) i širka (pripisivanje Allahu saučesnika), Sunneta i novotarija, zablude i upute, istine i laži. To je bilo problematično pitanje između Ibrahima, Musaa, Isaa, Muhammeda i ostalih vjerovjesnika, i njihovih protivnika u svakom vremenu. To je problematično pitanje i između islamskih učenjaka reformatora, vjerskih predvodnika, dobrih prethodnika, sljedbenika Sunneta i džema'ata i neprijatelja tevhida (monoteizma), vjere i Sunneta (tradicije) u svakome vremenu. Misija svakog od poslanika: Nuha, Huda, Saliha, Šuajba, Ibrahima, Musaa, Isaa, Muhammeda i svih ostalih poslanika, *alejhimu-s-selam*, bila je utemeljena na pozivu u monoteizam (*tevhid*), da se samo Uzvišeni Allah obožava, i na odvraćanju od svih vrsta *širka* (idolopoklonstva) i obožavanja nekog drugog mimo Allaha. Kaže Uzvišeni:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ ﴾

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allaha obožavajte, a kumira se klonite! (En-Nahl, 36.)

Uzvišeni Allah, obavještavajući nas o tome čemu su vjerovjesnici pozivali svoje narode, kaže:

﴿ اعْبُدُواْ اللهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَـهٍ غَيْرُهُ ﴾

Allaha obožavajte, vi drugog boga osim Njega nemate. (Hud, 50.);

﴿ أَن لاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ اللهَ ﴾

i da ne obožavate nikoga drugom osim Allaha. (Hud, 26.);

﴿ وَاعْبُدُواْ اللهَ وَلاَ تُشْرِكُواْ بِهِ شَيْئًا ﴾

I Allaha obožavajte, i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte. (En-Nisa, 36.)

I kaže:

﴿ وَأَنَّ هَـذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلاَ تَتَّبِعُواْ السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ﴾

I doista, ovo je Pravi put moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova. (El-En'am, 153.)

Znači, problematično pitanje je pitanje tevhida, Allahove jednoće u ibadetima i pokornosti i suprotstavljanje svim vrstama idolatrije, novotarijama i slijeđenju hirova. Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, njegovi sljedbenici, vođstvo države i svi oni koji su čvrsto privrženi Sunnetu i džema'atu, su jasno i svim raspoloživim sredstvima to obznanili, ne samo na Arapskom poluotoku, nego i u cijelom Islamskom svijetu. Tako je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab javno istakao da se svi ibadeti obavezno moraju činiti samo Allahu Jedinom koji saučesnika nema, da se samo On, preko Svojih imena i atributa, veliča, da je obaveza iskorijeniti sve oblike idolopoklonstva, novotarija i sve ono što njima vodi, te borba protiv svih novouvedenih stvari, kako u spomenutim pitanjima, tako i u cjelokupnoj vjeri.

Tačno je da se imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, zajedno sa svim sljedbenicima Sunneta, odlučno i snažno borio protiv svake vrste idolatrije, novotarije i novouvedenih stvari u vjeri, kao što je gradnja na kaburovima, svetištima, i protiv svih drugih idolatrija koje

to prate. Najoštrije se suprotstavljao krivovjernom traženju Božijeg blagoslova (*et-teberuk el-bid'ijj*), upućivanju različitih vrsta ibadeta nekom drugom mimo Uvišenog Allahu, svim sufijskim novotarijama i novotarijama onih koji svjetkuju kaburove (*kuburijje*), te svim vrstama obmane, čarolije i sihra, odazivajući se tako Allahovoj naredbi i izvršavajući Poslanikovu, *sallallahu alejhi ve sellem*, oporuku.

Taj put nije njegov lični pravac i metod kojim se izdvojio iz povorke misionara kroz historiju čovječanstva, to je nastavak puta kojim su hodili svi vjerovjesnici, a prije svega naš vjerovjesnik Muhammed, *sallalahu alejhi ve sellem*, i prve generacije muslimana (*es-selefu-s-salih*). To je put vjere o kojoj Uzvišeni kaže:

﴿ إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللهِ الإِسْلاَمُ ﴾

Kod Allaha je jedina prava vjera-islam. (Alu 'Imran, 19.);

﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الإِسْلاَمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

A onaj ko želi neku drugu vjeru mimo islama, neće mu biti primljena, i on će na Onom svijetu nastradati. (Alu Imran, 85.)

Obraćajući se Svome Vjerovjesniku, Uzvišeni kaže:

﴿ قُلْ هَـذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَاْ وَمَنِ اتَّبَعَنِي ﴾

Reci: "Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi." (Jusuf, 108.).

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i emir Muhammed ibn Su'ud, zajedno sa svim učenjacima i sljedbenicima pokreta (*da've*), su pozivali sa jasnim dokazima, slijedeći tako put vjerovjesništva i oslanjajući se i uzdajući u svemu tome na Uzvišenog Allaha. Argumenti su im bili Kur'an i Sunnet, a uzor Allahov Poslanik, *sallalahu alejhi ve sellem*, njegovi ashabi i prve generacije muslimana (*es-selefu-s-salih*). To, hvala Uzvišenom Allahu, svjedoče njihova stanja, njihove riječi, knjige i biografije.

Tako su Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i učenjaci pokreta (*da've*), kao i svi sljedbenici Sunneta i džema'ata na svakom mjestu

stali u odbranu pitanja *tevhida* (Allahove jednoće) i objasnili istinu argumentima iz Kur'ana i Sunneta, iz predanja prvih generacija muslimana i riječi islamskih učenjaka, koji su uvaženi kod svih muslimana. Time su iznijeli dokaz i pojasnili Pravi put.

Nastojanja Imama i njegovih sljedbenika da pojasne istinu i odbace optužbe

Ovdje ćemo ostaviti prostora samom Imamu (Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu) da nam objasni suštinu razilaženja u ovom najvažnijem pitanju (pitanju tevhida) između njega i protivnika Sunneta. On je to detaljno pojasnio u pismu koje je poslao *šerifu* Galibu, hidžaskom vladaru, i tamošnjim učenjacima islamskog Ummeta. U pismu stoji:

"Od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, svim znamenitim islamskim učenjacima u Allahovom Časnom mjestu: Allah preko vas pomogao vjeru Prvaka čovječanstva, neka je na njega najpotpuniji i najvrjedniji salavat i selam, i na sve sljedbenike znamenitih imama.

Selamun alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu! Kao što je poznato i vama i drugima, nas je zadesila smutnja čiji uzrok je rušenje nadgrobnih građevina u našem kraju, a koji su podignuti nad mezarima pobožnih ljudi. [398]

Pored toga odvraćali smo ih od prizivanja pobožnih ljudi u dovama, i zapovijedali im da dove samo Uzvišenom Allahu upućuju. Kada smo istakli i pokrenuli ovo pitanje, uz već spomenuto rušenje građevina na mezarima, običnom svijetu je to teško palo. U tome su im dali podršku neki samozvani alimi i to iz različitih, vama poznatih, razloga, a najveći razlog je slijeđenje hirova.

Takvi o nama šire glasine kako mi grdimo pobožne ljude i kako ne slijedimo put učenih, i o tome su izvijestili i istok i zapad. O nama su govorili stvari koje bi se svako razuman stidio spomenuti. Ja ću vas ovom prilikom obavijestiti na čemu smo mi, iz razloga što se ljudima

398 Ovo je u skladu sa naredbom Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao što prenosi Alija, *radijallahu anhu*, da ga je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, poslao da ne ostavi ni jednu figuru, a da je ne uništi, niti ijedan uzdignut kabur, a da ga ne poravna. Hadis bilježi Ahmed u *Musnedu*, 71., Muslim, 969., i drugi. Isto tako se prenosi u vjerodostojnoj predaji da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, zabranio gradnju na kaburovima.

poput vas laž ne može podvaliti, da bi vam tako stvar postala jasna i da biste pravu istinu saznali.

Mi, hvala Allahu, slijedimo istinu i ne uvodimo novotarije. Slijedimo mezheb imama Ahmeda ibn Hanbela. Vi znate, Allah vas pomogao, da bi u mnogim mjestima, kada bi onaj ko se slijedi praktično pokrenuo ta dva pitanja, običnom svijetu to teško palo, jer su i oni i njihovi preci navikli na suprotno tome. Poznato vam je, također, Allah vas pomogao, da vam je, za vrijeme vlasti Ahmeda ibn Seida, stigao šejh Abdu-l-Aziz ibn Abdullah sa knjigama koje su temelj našeg učenja, kao što su *Et-Tuhfe* i *En-Nihaje* kod šafi'ija, pa ste se upoznali sa onim na čemu smo. Nakon što je *šerif* Galib, Allah ga učvrstio i pomogao, zatražio od nas da pošaljemo nekog razumnog i učenog, kako bi istraživao (ta pitanja) sa ulemom Allahove Časne kuće (Mekke), mi smo se odazvali i zahtjev ispunili."

Obraćajući se cjelokupnoj islamskoj ulemi Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "Svim učenjacima islama do kojih ove riječi stignu, Allah nam preko njih otuđenost vjere otklonio i Sunnet Poslanika Gospodara svjetova i predvodnika svih poslanika oživio.

Selamun alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu, braćo po vjeri!

Nas je zadesila velika smutnja, zbog toga što smo običnom svijetu zabranili neke njihove običaje na kojima su odrasli i koje su mlađi preuzeli od starijih. Te običaje, kao što je obožavanje drugih mimo Allaha, veličanje svetišta, gradnja kubbeta na mezarima, njihovo obožavanje i uzimanje za bogomolje, Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik su u potpunosti pojasnili, argumente iznijeli i nikakvom opravdanju mjesta nisu ostavili. Međutim, stvar je onakva kako je rekao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*: 'Islam je počeo kao tuđinac (ili s pojedincima) i ponovo će postati tuđinac kao što je i počeo.'[399]

I nakon što je običnom svijetu teško palo ukidanje njihovih običaja, u negiranju onoga što je Allahova vjera podržali su ih neki koji sami sebi znanje pripisuju, iako su ponajdalje od toga znanja, jer alim je onaj ko se Uzvišenog Allaha boji. Time su izazvali Allahovu srdžbu radi ljudskog hatura, otvorili neukom svijetu vrata *širka* (obožavanja drugih mimo Allaha) kojeg su im kao dobro djelo prikazali, odvratili ih od iskrenog ispovijedanja vjere samo Uzvišenom Allahu i naveli ih da

399 Hadis bilježi Muslim, 232., Et-Tirmizi, 2629., Ibn Madže, 3986., 3987., 3988.

povjeruju da je ovo čemu mi pozivamo, omalovažavanje vjerovjesnikâ i dobrih ljudi. Isto se desilo i Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* kada je spomenuo da je Isa, *alejhi-s-selam,* Allahov rob i stvorenje i da nema nikakvo božansko svojstvo. Kršćani su kazali da on vrijeđa Isaa i njegovu majku. Isto tako su i rafidije (*ši'ije*) one koji vole drugove Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i priznaju im njihova prava lažno optužili da mrze Poslanikovu porodicu (*Ehlu-l-Bejt*).

Takvi su i ovi. Kada sam im spomenuo ono što je spomenuo Uzvišeni Allah, Njegov Poslanik i islamski učenjaci; da se vjera samo Allahu iskreno ispovijeda i da se sljedbenici knjige, koji su svoje monahe i svećenike za bogove uzeli, u tome ne smiju oponašati, oni su nam kazali: 'Vi omalovažavate vjerovjesnike, pobožne ljude i bogougodnike.' Uzvišeni Allah će pomoći Svoju vjeru, pa makar to ne bilo po volji idolopoklonicima."[400]

Objašnjavajući da su temelj njegova učenja riječi islamskih učenjaka, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "Ja ću vam ovdje navesti riječi islamskih učenjaka svih grupacija, kao dokaze na koje sam se pozivao. Allah neka se smiluje onome ko ih argumentirano razmotri, a zatim pomogne Uzvišenog Allaha, Njegova Poslanika, Njegovu Knjigu i vjeru, ne bojeći se pri tome ničijeg prijekora..."

Riječi hanbelijskih učenjaka

"...Što se tiče hanbelijskih učenjaka, navest ću riječi šejha, Tekijjuddina, Allah mu se smilovao, koji, nakon što je spomenuo hadis o *haridžijjama,* kaže: 'Ako je za vrijeme Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i njegovih pravednih halifa bilo onih koji su se izjašnjavali kao muslimani, a iz vjere su izašli i pored svoje velike pobožnosti, onda znaj da i onaj ko se (i danas) izjašnjava kao pripadnik islama i sljedbenik Sunneta, također, zbog različitih uzroka može postati heretik. Od tih uzroka je, prije svega, pretjerivanje (*guluvv*), koje je Uzvišeni Allah zabranio, kao što je pretjerivanje u veličanju nekih šejhova, poput šejha Adija, ili Alije ibn Ebu Taliba, pa čak i pretjerivanje u veličanju Isaa, *alejhi-s-selam,* i njemu sličnih.

Svako onaj ko pretjeruje u veličanju vjerovjesnika ili čovjeka pobožnjaka, dajući mu neka božanska svojstva, kao da ga, mimo

400 *Ed-Dureru-s-senijje,* 2/49.

Uzvišenog Allaha moli riječima: *Gospodine moj, pomozi mi*, ili *spasi me*, ili *ti si mi dovoljan*, ili *ja sam pod tvojim nadzorom*, učinio je širk (pripisao Allahu saučesnika) i zalutao. Takvome se daje prilika za pokajanje, a ako se ne pokaje, kažnjava se smrtnom kaznom. Uzvišeni Allah je slao poslanike da bi se samo On obožavao i da se uz Njega drugi bogovi ne uzimaju. Oni koji su pored Uzvišenog Allaha druge, npr. meleke, Mesiha, Uzejra, dobre ljude i druge, za bogove uzimali, nisu smatrali da oni stvaraju i opskrbu daju, nego su ih samo molili. Oni su se opravdavali riječima: ***Ovi su naši posrednici kod Allaha***, pa je Uzvišeni Allah poslao poslanike da im zabrane da se iko pored Allaha moli, ni s ciljem robovanja ni s ciljem traženja pomoći.'

Također, u svome djelu *El-Ikna'*, na početku poglavlja o odmetništvu od vjere, je rekao: 'Onaj ko između sebe i Allaha uzme posrednike koje moli, nevjernik je po konsenzusu (islamskih učenjaka)...'"

Riječi hanefijskih učenjaka

"...Što se tiče hanefijskih učenjaka, šejh Kasim, u komentaru djela *Dureru-l-bihar*, je rekao: 'Zavjet koji čini većina običnog svijeta, tako što dođu na mezar nekog pobožnjaka i govore:' Gospodine, ako se vrati onaj koga sam izgubio, ili ako ozdravi moj bolesnik, ili ako mi se ispuni potreba, zavjetujem ti toliko i toliko zlata, hrane ili svijeća, ovakav zavjet je neispravan po konsenzusu islamskih učenjaka i to iz više razloga. Prvi od tih razloga je činjenica da zavjetovanje stvorenju nije dozvoljeno, a drugi je njegovo vjerovanje da mejjit može nečim upravljati. Ovakvo vjerovanje je nevjerstvo (*kufr*).' Na kraju kaže: 'Svijet je sa ovim iskušan, a naročito za rođendan šejha Ahmeda el-Bedevija.'

Kada bi imam El-Bezzazi u ovo naše vrijeme, u mesdžidima vidio sufijske plesove i kako se neuki svijet sa njima izmiješao, a ne poznaju ni Kur'an, ni šta je halal, a šta haram, čak ne poznaju ni islam, ni iman, revaju ko magaraci, u svojim fetvama bi rekao: 'Ovi su, bez sumnje, svoju vjeru uzeli za igru i zabavu. Teško kadijama i vladarima što ovo ne sprječavaju, a u mogućnosti su.'"

Riječi šafi'ijskih učenjaka

"...Kaže imam Ebu Šame, muhaddis iz Šama, u knjizi *El-Ba'is 'ala inkari-l-bid'a ve-l-havadis* - a on je živio u vrijeme komentatora i Ibn Hamdana -: 'Ovdje ćemo ukazati na ono u što je zapala jedna skupina neukog svijeta, koji islamski zakon zapostaviše, a što čine i neke skupine koje sebi siromaštvo pripisuju, a u stvari, radi se o siromaštvu vjere. Oni se druže sa ženama nevjernicima i imaju kriva vjerovanja o svojim šejhovima.'

Nakon dugog govora, Allah mu se smilovao, na kraju kaže: 'Na ove i njima slične načine nastao je *kufr* (nevjerstvo), obožavanje kipova i drugih lažnih božanstava. Ovome možemo pridodati i običaje koji su se među svijetom uveliko raširili, a koje im je šejtan lijepim prikazao, u šta spada namirisavanje zidova i stubova i osvjetljavanje posebnih mjesta, koje se može naći u svakome naselju. Neko im ispriča kako je na tome mjestu usnio osobu poznatu po svojoj čestitosti i pobožnosti, nakon čega oni takva mjesta počnu u svojim srcima veličati i, zavjetujući se na njima, očekivati ozdravljenje bolesnih i ispunjenje svojih potreba. Uglavnom se radi o izvorima, drveću i zidovima. I u gradu Damasku, da ga Allah od toga sačuva, ima mnogo takvih mjesta.

Nakon toga je, Allah mu se smilovao, spomenuo vjerodostojan hadis u kojem stoji da su neki ashabi, koji su bili sa Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem,* jedne prilike mu rekli: 'Učini da i mi imamo *Zatu-envat*[401], na što je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* rekao: '*Allahu ekber* (Allah je najveći), tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhamedova duša, rekli ste kao što je i Musaov narod kazao Musau: 'Daj da i mi imamo boga kao što i oni imaju bogove.'[402]

U djelu *Iktidau-s-sirati-l-mustekim,* stoji: 'Ako je ovo Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* rekao samo zbog drveta na koje su namjeravali vješati svoje oružje i kod njega se zadržavati, šta je onda sa onim što je veće od toga, čistim širkom koji se čini oko kaburova i na sličnim mjestima!?..."

401 *Zatu-envat* je lotosovo drvo na koje su mušrici vješali svoje oružje i oko njega se okupljali. (op.prev.)

402 Ovo je dio hadisa od Ebu Vakida el-Lejsija kojeg bilježi Et-Tirmizi, 2181. i ocjenjuje ga vjerodostojnim.

Riječi malikijskih učenjaka

"...Od malikijskih učenjaka, navest ćemo riječi Ebu Bekra et-Tartušija, koji u svojoj knjizi *El-Havadis ve-l-bidea*, nakon što je spomenuo prethodni hadis, kaže: 'Vidite, Allah vas Svojom milošću obasuo, gdje god nađete lotos ili drugo drvo koje ljudi pohode i veličaju, tražeći od njega lijeka i ozdravljenja za svoje bolesne, znajte da je to *Zatu-envat*, pa ga posijecite.' Spomenuo je i vjerodostojni hadis od Irbada ibn Sarije u kojem stoji da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Oni koji od vas požive, vidjet će mnoga razilaženja. Zato se čvrsto držite moje prakse (Sunneta) i prakse mojih pravednih i upućenih halifa. Čvrsto se toga pridržavajte, a čuvajte se novouvedenih stvari, jer svaka novotarija je zabluda.'[403]

Bilježi El-Buhari od Ebu Derdaa da je rekao: 'Tako mi Allaha, osim toga što svi klanjaju, od onoga s čim je Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*, došao, ništa drugo ne mogu poznati.'

Malik prenosi u svome *Muvettau* da je neki od ashaba rekao: 'Od onoga na čemu sam ljude zatekao da čine, ne mogu poznati ništa, osim poziva na namaz (ezana).' Ez-Zuhri je rekao: 'Došao sam u Damask kod Enesa i zatekao ga kako plače. Rekao mi je: 'Ništa ne mogu poznati od onoga što sam zapamtio, osim ovog namaza, a i namaz je zapostavljen.'

Tartuši dalje kaže: 'Pogledajte, Allah vas milošću obasuo, ako je u to vrijeme istina toliko bila zaklonjena, a laž istaknuta, tako da se od vjere mogla samo kibla poznati, šta misliš onda o ovom našem vremenu? Da nam Allah bude na pomoći!'

Svako onaj ko razmotri riječi ovih islamskih učenjaka, Allah ih pomogao, treba da zna da se odnose na dva pitanja:

- Prvo je da je Uzvišeni Allah poslao Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, da bi se istinska vjera samo Allahu ispovijedala i da se pored Njega niko drugi, ni melek, ni vjerovjesnik, ni drvo, ni kamen, niti bilo šta drugo, ne bi obožavalo i smatralo bogom.

Onaj ko veliča dobre ljude, čineći Allahu saučesnika (*širk*), sličan je kršćanima od kojih je Isa, *alejhi-s-selam*, čist.

403 Hadis je prethodno naveden.

- Drugo je obaveza slijeđenja Poslanikova, *sallallahu alejhi ve sellem*, Sunneta (prakse) i izbjegavanja svih novotarija, makar ih većina svijeta prakticirala. Također, treba da zna da je običnom svijetu potrebno prenijeti šta o ovim pitanjima kažu islamski učenjaci. Neka se Uzvišeni Allah smiluje onome ko pomogne Njega, Njegova Poslanika i vjeru, ne bojeći se pri tome ničijeg ukora, i neka blagoslovi i spasi Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovu porodicu i njegove *ashabe*!"[404]

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je sve spomenuto rezimirao u slijedećim riječima: "Rezultat svega navedenog je, da je sve što je o nama spomenuto, osim toga da pozivamo tevhidu i da zabranjujemo širk, čista laž i izmišljotina."[405]

Ovo je dovoljno objašnjenje i odgovor na sve izmišljotine i sumnje koje su pokrenute oko ovog misionarsko-reformističkog pokreta i njegova lidera.

U pismu u kojem se obratio svim muslimanima Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je, također, kazao:

"Od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba svim muslimanima do kojih ovo pismo stigne. *Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu*. Obavještavam vas da je, hvala Allahu, moje vjerovanje i vjera koju Allahu ispovijedam put i pravac sljedbenika Sunneta i džema'ata, put koji su slijedili predvodnici muslimana, kao što su četverica imama, i koji će slijediti njihovi sljedbenici do Sudnjega dana. Međutim, ja sam svijetu pojasnio da se vjera samo Allahu ispovijeda i odvraćao ih od prizivanja vjerovjesnika, dobrih ljudi među umrlima i ostalih stvorenja.

Zabranjivao sam im da Uzvišenom Allahu čine saučesnika u djelima ibadeta kao što je obredno klanje, zavjetovanje, pouzdanje, sedžda (klanjanje) i druga djela koja su samo Allahovo pravo i u kojima Mu niko ne može biti saučesnik; ni bliski melek, ni odabrani poslanik. Ovome su pozivali svi poslanici, od prvog do posljednjeg i ovaj put slijede sljedbenici Sunneta i džema'ata. Ja sam u svome selu ugledan i onaj čija se riječ sluša i protiv ovoga (čemu pozivam) su se pobunili neki, također, uglednici, zbog toga što je u suprotnosti sa običajima na kojima su odrasli. Onima koji su pod mojom kontrolom

404 *Ed-Dureru-s-senijje*, 2/49.-54.
405 *Isto*, 1/72.

naredio sam da obavljaju namaz, da daju zekat i da izvršavaju i sve drugo što im je Allah naredio, a zabranio sam im kamatu, pijenje alkohola i druge vrste grijeha. Ovi uglednici spomenutim stvarima nisu ništa mogli prigovoriti i naći im mahanu, zbog toga što je to i običan svijet odobravao. Međutim, svoj prigovor i neprijateljstvo su usmjerili prema mome pozivu u tevhid i mome zabranjivanju da se širk čini. Običan svijet su obmanuli da je to u suprotnosti sa onim na čemu je ostali svijet. Nastala je velika smutnja i protiv nas su šejtanovu i pješadiju i konjicu podigli."

Dalje nastavlja i kaže: "U ovome Ummetu se desilo ono o čemu nas je obavijestio Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem,* kada je kazao: 'Vi ćete sigurno slijediti običaje onih koji su bili prije vas, kao što perka na strijeli slijedi drugu, pa ako bi oni ušli u gušterovu jazbinu i vi biste za njima ušli.'[406]

A što se tiče onih koji su živjeli prije njih, Uzvišeni o njima kaže:

﴿ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللهِ ﴾

Oni su, pored Allah, za bogove uzeli svećenike svoje i monahe svoje. (Et-Tevba, 31.).

Ovo što je najavljeno u hadisu se desilo i ljudi su zalutali, jer su i u nevolji i u sreći, počeli u dovama prizivati dobre i pobožne ljude kao što su Abdu-l-Kadir el-Džejlani, Ahmed el-Bedevi, Adijj ibn Musafir i njima slični. Zbog toga su učenjaci protiv njih digli svoj glas, mislim na one koji ih u dovama prizivaju, a što se tiče dobrih ljudi koji to preziru, na njih se to ne odnosi. Islamski učenjaci su pojasnili da je to veliki širk, kao i obožavanje kipova."

U svom pismu dalje nastavlja:

"Zato je Allah poslao Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem,* da im obnovi vjeru Ibrahimovu i da ih obavijesti da su ta djela pobožnosti i to vjerovanje čisto Allahovo pravo, koje ne pripada ni bliskom meleku, ni odabranom vjerovjesniku, a kamoli nekome drugom.

406 Hadis je prethodno spomenut.

I mušrici su, također, svjedočili da je Uzvišeni Allah jedini Stvoritelj koji saučesnika nema, da samo On stvara i hrani, da On jedini daje život i smrt, da samo On svime upravlja i da su svih sedam nebesa i svih sedam zemalja, sa svojim stanovnicima, Njegovi robovi, pod Njegovom upravom i moći. Ako želiš dokaz da su mušrici, protiv kojih se borio Allahov Poslanik, *sallallahi alejhi ve sellem,* to svjedočili, pročitaj riječi Uzvišenog:

﴿ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ والأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيَّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ الأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللهُ فَقُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ ﴾

Upitaj: "Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživog, a pretvara živo u neživo, i ko upravlja svim?" - "Allah" - reći će oni - a ti reci: "Pa zašto Ga se onda ne bojite?" (Junus, 31.).

I drugi ajeti ukazuju na to da su oni, uistinu, sve to izjavljivali, ali da time nisu postali sljedbenicima monoteizma (*tevhida*) kojem ih je pozivao Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem.* Sada ti je poznato da je *tevhid* (Allahova jednoća) koju su nijekali, tevhid u *ibadetima* (obredima), kojeg idolopoklonici u ovom našem vremenu nazivaju *el-i'tikad* (vjerovanje).

Oni su Allaha i noću i danju molili, i u strahu i u nadi, a potom bi neki od njih i meleke, zbog njihove čestitosti i blizine Allahu, molili da se za njih zauzimaju (*šefa'at* čine).

Molili su i pobožne ljude kao što je Lat, i vjerovjesnike kao što je Isa, *alejhi-s-selam.*

Također ti je poznato da se zbog toga Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* protiv njih borio i pozivao ih da ibadet samo Allahu jedinom čine, kao što Uzvišeni kaže:

﴿ وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللهِ أَحَدًا ﴾

Mesdžidi su Allaha radi, i ne molite se, pored Allaha, nikome! (El-Džinn, 18.)

I kaže:

﴿ لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ لاَ يَسْتَجِيبُونَ لَهُم بِشَيْءٍ إِلاَّ كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاء لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاء الْكَافِرِينَ إِلاَّ فِي ضَلاَلٍ ﴾

Samo se Njemu može moliti! A oni koji se pored Njega, nekome drugom mole, neće im se odazvati, kao što ni voda neće stići u usta onome koji prema njoj samo dlanove svoje pruži, a dova nevjernika će uzaludna biti. (Er-Ra'd, 14.).

Poznato ti je da se Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* protiv njih borio da bi se vjera samo Allahu ispovijedala, da bi se žrtve samo Njemu prinosile, da bi se samo Njemu zavjet činio, da bi se samo od Njega pomoć tražila i sve druge vrste ibadeta samo Njemu činile.

Saznao si da ih njihovo priznanje Allahovog *rububijjeta* (da je On Stvoritelj i Gospodar), nije učinilo muslimanima i da je njihovo prizivanje meleka, vjerovjesnika i bogougodnika, da se kod Allaha za njih zauzimaju i da Mu se preko njih približe, učinilo njihove živote i imetke nezaštićenim. Sada ti je jasno kojem tevhidu (Allahovoj jednoći) su pozivali svi poslanici, a idolopoklonici su ga odbili priznati."

Zatim dalje nastavlja:

"Ako ti je sve ovo poznato i ako si shvatio da je neminovno da ti se na putu ka Allahu isprijeće neprijatelji, rječiti, znani i za raspravu spremni, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ وَلاَ تَقْعُدُواْ بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللّهِ ﴾

I ne postavljajte zasjede na putevima, prijeteći i od Allahova puta odvraćajući.. (El-A'raf, 86.),

onda ti je dužnost znati šta ti iz tvoje vjere oružje može biti kojim ćeš se protiv ovih šejtana boriti, čiji vođa i prethodnik je svome Gospodaru rekao:

﴿ لأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ۞ ثُمَّ لآتِيَنَّهُم مِّن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَن شَمَآئِلِهِمْ وَلاَ تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴾

Kunem se da ću ih na Tvome Pravom putu presretati, pa ću im i sprijeda, i straga, i zdesna, i slijeva prilaziti, i Ti ćeš ustanoviti da većina njih neće zahvalna biti. (El-A'raf, 16.- 17.)

Rezultat svega toga je da je sve ono što su o nama naveli, osim da pozivamo *tevhidu* (Allahovoj jednoći) i da zabranjujemo širk čista laž i izmišljotina.

Najčudnija stvar koju sam doživo od ovih uglednika koji su mi se suprotstavili, je to da su oni, nakon što sam im pojasnio Allahov govor i šta komentatori Kur'ana kažu o slijedećim ajetima:

﴿ أُولَـئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ ﴾

Oni kojima se oni mole, sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti. (El-Isra, 57.),

﴿ وَيَقُولُونَ هَـؤُلاءِ شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللهِ ﴾

I govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha.' (Junus, 18.),

﴿ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى ﴾

Mi im se klanjamo samo za to da bi nas što više Allahu približili. (Ez-Zumer, 3.)

i ajet u kojem Uzvišeni Allah spominje priznanje nevjernika:

﴿ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ والأَبْصَارَ ﴾

Upitaj: "Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid?" (Junus, 31.),

- oni su rekli: 'Nama nije dopušteno da postupamo ni po Kur'anu, ni po Poslanikovim riječima, niti po riječima učenjaka prethodnika. Mi samo slijedimo ono što su kazali potonji učenjaci.

Ja sam im kazao: 'Ja se raspravljam sa pripadnikom hanefijskog mezheba, uzimajući riječi kasnijih hanefijskih učenjaka. Tako isto i sa pripadnicima malikijskog, šafi'ijskog i hanbelijskog mezheba. Svima njima se suprotstavljam izjavama njihovih kasnijih učenjaka, na koje

se oni pozivaju, pa kad i to odbiju, onda im prenesem riječi učenjaka, svakome iz njegova mezheba. Spomenem sve ono što su kazali nakon što se javno raširilo učenje dova kod kaburova i zavjetovanje mrtvima. Oni to priznaju i potvrde da je tako, ali ih samo još više udalji..."

I na kraju pisma kaže: "Neka se Allah smiluje onome ko ispuni svoju obavezu, prizna svoju grješku i pokaje se, jer onaj ko se za grijeh pokaje, kao da ga nije nikad ni počinio.

Molim Allah da nas sve uputi onome što On voli i s čime je zadovoljan!"

U pismu koje je napisao Ibn Sabbahu, opovrgavajući izmišljotine koje su mu pripisali njegovi protivnici, kaže: "Ja sam im naređivao ono što im je naređivao i njihov Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*; da samo Uzvišenog Allaha obožavaju i da je nevjernik onaj ko se moli Abdu-l-Kadiru, a sa njim Abdu-l-Kadir nema ništa. Isto je i sa onima koji pomoć i podršku traže od umrlih pobožnjaka i bogougodnika, ili ih za zagovornike uzimaju, ili im sedždu i zavjet čine, ili im upućuju bilo koju vrstu ibadeta, što je samo Allahovo pravo kod Njegovih robova.

Svako ko poznaje šta je naredio Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, neće to poreći, nego će priznati i potvrditi."[407]

U pismu koje je uputio Ibn es-Suvejdiju, učenjaku iz Iraka, nakon što ga je ovaj upitao o onome što svijet o njemu priča, stoji: "U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog,

od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba svome bratu po vjeri, Abdu-r-Rahmanu ibn Abdullahu.

Selamullahi alejkum ve rahmetuhu ve berekatuhu!

Stiglo mi je tvoje pismo koje me posebno obradovalo. Allah te učinio vođom bogobojaznih i misionarem vjere Prvaka svih poslanika! Obavještavam te da sam ja, hvala Allahu, od onih koji slijede Istinu, a ne od onih koji novotarije uvode. Moje uvjerenje (doktrina) i vjera koju Allahu ispovijedam je put i pravac sljedbenika Sunneta i džema'ata, a koji su slijedili predvodnici muslimana, kao što su četverica imama, i koji će slijediti njihovi sljedbenici do Sudnjega dana. Međutim, ja sam svijetu pojasnio da se vjera samo Uzvišenom Allahu ispovijeda i odvraćao ih od prizivanja dobrih ljudi i među živima i među umrlima, kao i ostalih stvorenja.

407 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/75.

Zabranjivao sam im da Uzvišenom Allahu čine saučesnika u djelima ibadeta kao što je obredno klanje, zavjetovanje, pouzdanje, *sedžda* (klanjanje) i druga djela koja su samo Allahovo pravo i u kojima Mu niko ne može biti sučesnik, ni bliski melek, ni odabrani poslanik. Ovome su pozivali svi poslanici, od prvog do posljednjeg i ovaj put slijede sljedbenici Sunneta i džema'ata."[408]

Zatim nastavlja: "Onima koji su pod mojom kontrolom sam naredio da obavljaju namaz, da daju zekat i druge obaveze koje im je Allah naredio, a zabranio sam im kamatu, pijenje alkohola i druge vrste grijeha. Ovi uglednici spomenutim stvarima nisu ništa mogli prigovoriti i naći im mahanu, zbog toga što je to i običan svijet odobravao. Međutim, svoj prigovor i neprijateljstvo su usmjerili prema mome pozivu u tevhid i mome zabranjivanju da se širk čini. Običan svijet su obmanuli da je ovo u suprotnosti sa onim na čemu je većina svijeta. Pripisali su nam različite izmišljotine, zbog čega se desila velika smutnja, i protiv nas su šejtanovu i pješadiju i konjicu podigli.

O nama su širili izmišljotine kojih bi se svako razuman stidio kazivati, a kamoli da ih izmišlja. Od tih izmišljotina je i ono što ste vi naveli, kako ja sve ljude smatram nevjernicima, osim onih koji me slijede, i da tvrdim da je s takvima i brak neispravan. Zaista je čudno kako to razuman čovjek može prihvatiti!? Zar tako nešto može kazati musliman? Ja se pred Uzvišenim Allahom odričem tih riječi, koje može kazati samo onaj ko je umno poremećen i ko je svijest izgubio. Allah ubio one koji zle namjere imaju! Također su me potvorili da sam rekao: 'Kada bih mogao srušiti Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, kubbe, srušio bih ga.'

Što se tiče knjige *Delailu-l-hajrat*[409] i priče kako sam ju ja spalio, to ima svoj razlog. Naime, ja sam mojoj braći po vjeri koji su prihvatili moje savjete, ukazivao na to da im u srcu ne smije biti važnija ni jedna knjiga od Allahove Knjige i da ne pomisle kako je čitanje spomenute knjige vrjednije od čitanja Kur'ana. A to da sam ja tu knjigu spalio i zabranio da se donosi salavat u bilo kojoj formi, je čista laž i izmišljotina koja mi je pripisana.

---

408 *Isto*, 1/79.

409 Radi se o knjizi koja u sebi sadrži različite forme salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, zikrove i dove, od kojih su mnoge *šeri'atski* neutemeljene. (op.prev.)

Rezultat svega je da su razlozi koji su o meni spomenuti, osim toga da pozivam tevhidu i da zabranjujen širk, svi izmišljeni. Ako je to nepoznato drugima mimo vas, vama to, gospodo, sigurno nije nepoznato. Kada bi neki čovjek iz vašeg mjesta, pa makar bio najdraže stvorenje ljudima, ustao da svijetu naređuje iskreno ispovijedanje vjere i da ih sprječava da prizivaju umrle, a suprotstave mu se neprijatelji, zavidnici, koji su na većem položaju i sa više sljedbenika od njega, pa počnu o njemu izmišljati laži poput ovih i obmanjivati ljude kako je to potcjenjivanje dobrih ljudi i kako ih oni prizivaju iz počasti i poštovanja prema njima, onda biste sigurno znali kako mu je."[410]

U pismu koje je poslao stanovnicima Magreba (Maroka), nakon što je govorio o razdoru koji se desio u Ummetu, kaže: "Ako je ovo poznato, onda vam je poznato ono što je općerašireno, a to su novotarije od kojih su najveće; pripisivanje Uzvišenom Allahu saučesnika (*širk*), obraćanje umrlima i traženje od njih pomoći protiv dušmana, ispunjavanje potreba i otklanjanje nevolja, što je moćan učiniti samo Gospodar nebesa i Zemlje. Također, umiljavanje umrlima; zavjetovanjem, klanjem kurbana i traženjem pomoći od njih u otklanjanju iskušenja i pribavljanju koristi, i mnoge druge vrste *ibadeta* (obreda) koje se samo Uzvišenom Allahu smiju činiti. Ako samo nešto od ovih ibadeta činimo nekome drugom mimo Uzvišenog Allaha, isto je kao da ih i sve činimo, jer Uzvišeni Allah je najneovisniji da Mu se saučesnik pripisuje i od dobrih djela prima samo ona koja su radi Njega iskreno učinjena. Zato Uzvišeni kaže:

﴿ فَاعْبُدِ اللهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ ۞ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى إِنَّ اللهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾

... zato obožavaj samo Allaha iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Iskreno ispovijedanje vjere je dug Allahu! A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike i govore: "Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili" - Allah će njima, zaista, presuditi o onome u čemu su se oni razilazili. Allah nikako neće uputiti onoga ko je lažljivac i nevjernik. (Ez-Zumer, 2. i 3.).

410 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/79.-83.

Uzvišeni Allah nas obavještava da će od vjere primiti samo ono što je radi Njega iskreno učinjeno, i obavještava nas da idolopoklonici prizivaju meleke, vjerovjesnike i dobre ljude od umrlih da ih Allahu za koji korak približe i da se za njih zauzimaju. Obavještava nas, također, da On neće uputiti na Pravi put onoga ko je lažljivac i nevjernik. Njihovu lažnu tvrdnju je porekao i nevjernicima ih nazvao, kada kaže:

﴿ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾

Allah nikako neće uputiti onoga ko je lažljivac i nevjernik. (Ez-Zumer, 3.)

i kaže:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ مَا لاَ يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَـؤُلاء شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللهَ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلاَ فِي الأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

Oni se pored Allaha klanjaju onima koji im ne mogu ni nauditi, niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: "Ovo su naši zagovornici kod Allaha." Reci: "Kako da Allahu kazujete da na nebesima i na Zemlji postoji nešto, a On zna da ne postoji." Neka je slavljen On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim. (Junus, 18.)

Također nas obavještava da onaj ko između sebe i Allaha uzme posrednike, tražeći od njih zagovorništvo (*šefa'at*), da ih je za bogove uzeo i saučesnicima Allahu učinio, jer dozvolu za svako zagovorništvo samo Allah daje, kao što kaže:

﴿ قُل لِلهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا ﴾

Reci: "Niko bez Njegove volje zagovornik ne može biti." (Ez-Zumer, 44.)

Tako se kod Allaha može zauzimati samo onaj kome On dozvoli, kao što Uzvišeni kaže:

﴿ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ ﴾

Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova? (El-Bekare; 255.)

i kaže:

﴿ يَوْمَئِذٍ لَّا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَٰنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴾

Toga dana će biti od koristi posredovanje samo onoga kome Milostivi dopusti i čijim riječima bude zadovoljan. (Ta-ha, 109.)

Uzvišeni Allah je samo sa *tevhidom* (monoteizmom) zadovoljan, pa kaže:

﴿ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ ﴾

..i oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati. (El-Enbija', 28.)

Također kaže:

﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ۞ وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ﴾

Reci: "Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći. Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti." (Sebe', 22.-23.).

Šefa'at (zagovorništvo) je pravo koje se na Ovome svijetu samo od Allaha može tražiti. Tako Uzvišeni kaže:

﴿ وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللهِ أَحَدًا ﴾

Mesdžidi su Allaha radi, i ne molite se, pored Allaha, nikome! (El-Džinn, 18.),

i kaže:

﴿ وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ اللهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ الظَّالِمِينَ ﴾

i, pored Allaha, ne moli se onome ko ti ne može ni koristiti ni nauditi, jer ako bi to uradio, bio bi, uistinu, jedan od zulumćara. (Junus, 106.)

Ako se Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao velikan svih zagovornika (*šefa'atdžija*), kao onaj ko će na Ahiretu imati mjesto hvale dostojno i pod čijim bajrakom će biti i Adem i svi ostali, neće moći zauzimati, osim uz Allahovo dopuštenje i neće se zauzimati odmah na početku, nego će pasti na sedždu i Allaha hvaliti onako kako ga je On poučio. Tada će mu biti rečeno: 'Podigni glavu i govori, bit će ti uslišano, traži, bit će ti dato, zauzimaj se, zauzimanje će ti biti prihvaćeno. Zatim će mu biti određen dio (ljudi), pa će ih u Džennet uvesti.' Ako će ovako biti sa Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem*, šta će onda biti sa drugim vjerovjesnicima i bogougodnicima (*evlijama*)!?

Niko od islamskih učenjaka ne misli drugačije o onome što smo spomenuli, čak po ovom pitanju postoji konsenzus prvih čestitih generacija muslimana, ashaba, tabi'ina, četverice imama i svih drugih koji slijede njihov put i pravac.

A što se tiče traženja zagovorništva (*šefa'ata*) od vjerovjesnika i bogougodnika (*evlija*) nakon njihove smrti, veličanja njihovih mezara, izgrađivanja na njima i njihovog osvjetljavanja, obavljanja namaza kod njih i njihovo uzimanje za mjesta stalnog posjećivanja, kao i zavjetovanje njima i određivanje poslužitelja za njih, to su sve novotarije o kojima nas je obavijestio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i na njih nas upozorio, kada je kazao: 'Neće se desiti Sudnji dan sve dok se plemena iz moga Ummeta ne pridruže idolopoklonicima i dok ne počnu obožavati kipove.'[411]

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je najviše stao u zaštitu *tevhida* (Allahove jednoće) i zatvorio svaki put koji vodi širku (idolopoklonstvu). Tako je zabranio da se kabur okreči i izida, kao što stoji u hadisu od Džabira, a kojeg bilježi Muslim.[412]Također, se bilježi da je poslao Aliju, *radijalahu anhu*, i da mu je naredio da ne ostavi ni jedan uzvišen kabur, a da ga ne izravna sa zemljom, niti ijednu figuru, a da je ne uništi.[413]

Zbog toga mnogi islamski učenjaci kažu: 'Obavezno je rušenje kubbeta koja su sagrađena na kaburovima, jer su nastala na neposlušnosti prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*.'

411 Muslim, 2889., Ibn Madže, 3952. i El-Berkani u svome *Sahihu* i njegovu verziju navodi Ibn Madže: "Plemena iz moga *Ummeta* će obožavati kipove."

412 Muslim, 2245.

413 Prethodno spomenut.

Ovo pitanje je prouzrokovalo razilaženje između nas i običnog svijeta, do te mjere da su nas proglasili nevjernicima i digli se u borbu protiv nas, dozvoljavajuću naše živote i naše imetke. Međutim, Uzvišeni Allah nas je protiv njih pomogao i dao nam da ih nadvladamo. To je ono čemu mi ljude pozivamo i zbog čega se protiv njih borimo, nakon što im iznesemo argumente iz Allahove Knjige, Poslanikova Sunneta i konsenzusa islamskih učenjaka među prvim generacijama muslimana (*es-selefu-s-salih*), odazivajući se tako Allahovoj naredbi:

﴿ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لله ﴾

I borite se protiv njih (idolopoklonika), *sve dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane.* (El-Enfal, 39.)

Pa ko se ne odazove ovome pozivu, nakon što argumente iznesemo i pojasnimo ih, protiv njega se borimo sabljom i kopljem, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿ قَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللهُ مَن يَنصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴾

Mi smo poslanike Naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i smjernice objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali, - a i gvožđe smo stvorili, u kome je velika snaga i koje ljudima koristi - i da bi Allah ukazao na one koji pomažu vjeru Njegovu i poslanike Njegove kad Ga ne vide. Allah je, uistinu, moćan i silan. (El-Hadid, 25.)

Ljude, također, pozivamo da u džema'atima namaze obavljaju, onako kako je propisano, da zekat daju, da poste mjesec ramazan, da hadždž obavljaju, i naređujemo im da dobro čine i od zla ih odvraćamo, jer Uzvišeni Allah kaže:

﴿ الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴾

One koji će, ako im damo vlast na Zemlji, namaz obavljati i zekat davati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćati - a Allahu se na kraju sve vraća. (El-Hadždž, 41.)

Ovo je naše vjerovanje i vjera koju Allahu ispovijedamo, i ko ovako postupa, on je naš brat musliman, njemu pripada sve što pripada i nama i obavezan je sve što i mi. Također, vjerujemo da se sljedbenici Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, koji slijede njegovu praksu i put, nikada neće složiti oko zablude i da će uvijek postojati jedna skupina njegovih sljedbenika na putu istine pomognuta, neće im nauditi ni onaj ko ih bez podrške ostavi ni onaj ko im se suprotstavi, sve dok ih Allahova odredba na tome putu ne zatekne. I na kraju, neka je Allahov spas na Muhameda, *sallallahu alejhi ve sellem*."[414]

U još jednom svom pismu kaže: "Od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, šejhu Fadilu Aliji Mezidu, Allah mu iman povećao i od šejtanskih ga spletki sačuvao!

Razlog zbog kojeg ti ovo pišem je što sam od Rašida ibn Arbana o tebi čuo lijepe riječi koje su me obradovale. Spominje mi da si tražio da se sa mnom dopisuješ u vezi sa izmišljotinama i lažima koje si o meni čuo od mojih neprijatelja. Na ljudima poput tebe i jeste obaveza da ne prihvataju nikakav govor dok ga ne provjere.

Prije nego ti spomenem kakvoj vjeri pozivam, spomenut ću ti dvije stvari:

- prvo što kažem onima koji mi se suprotstavljaju je da su ljudi obavezni slijediti ono što je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, oporučio svojim sljedbenicima. Također im kažem: imate knjige, pa pogledajte šta u njima piše. Nemojte slijediti ništa od onoga što vam ja kažem, nego ako u vašim knjigama nađete riječi Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, slijedite ih, pa makar većina svijeta suprotno postupala.

- druga stvar je da, ako o ovom pitanju koje mi zamjeraju i zbog kojeg me mrze i neprijateljstvo prema meni ispoljavaju, upitaju bilo kojeg *alima* u Šamu i Jemenu, ili nekog drugog, reći će im: 'To je istina i to je Allahova vjera i vjera Njegova Poslanika, međutim, ja to javno ne mogu istaći sa ovog svoga mjesta, jer Država[415] s tim nije zadovoljna, a Ibn Abdu-l-Vehhab je ovo pitanje javno istakao, jer namjesnik u njegovom mjestu mu to nije osporavao. Naprotiv, on je slijedio istinu, nakon što ju je spoznao. Ovako izjavljuju učenjaci, i mislim da su njihove izjave i do tebe došle.'

414 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/83-88.

415 Misli se na Osmansko Carstvo, koje je pred svoj kraj naginjalo sufizmu i novotarijama vezanim za kabur, kao što je izgradnja bogomolja i kubbeta na njima, izgradnja svetišta i tome slično.

Ti razmisli o prvoj stvari, o mojim riječima: 'Ne pokoravajte se meni, nego se pokoravajte Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem,* naredbi koju ćete naći u vašim knjigama.' Razmisli i o drugoj stvari, a to je da svako pametan i razuman priznaje da je to istina, ali nije u stanju da to javno kaže. Ti za sebe pripremi ono što će te kod Uzvišenog Allaha spasiti, a spasit će te samo slijeđenje Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.* Ovaj svijet je prolazan, a niko razuman ne bi trebao zaboraviti na Džennet i Džehennem. Prava istina je da ja govorim da se samo Allah jedini, koji saučesnika nema, moli, kao što u Svojoj Knjizi Uzvišeni kaže:

﴿ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللهِ أَحَدًا ﴾

I ne molite se, pored Allah, nikome! (El-Džinn, 18.)

Obraćajući se Svome Poslaniku, Uzvišeni kaže:

﴿ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴾

Reci: "Ja nisam u stanju da od vas kakvu štetu otklonim, niti da nekom od vas neku korist pribavim." (El-Džinn, 21.)

Ovo je Allahov govor koji nam je spomenuo i oporučio Njegov Poslanik, sallallahu aleji ve sellem, i zabranio ljudima da se njemu mole. Nakon što sam im rekao da su svetišta u Šamu, u Mekki i Medini i na drugim mjestima u suprotnosti sa onim što je naredio Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, i da je prizivanje dobrih ljudi među umrlima i vezanje za njih *širk* (pripisivanje saučesnika) Uzvišenom Allahu za kojeg On kaže:

﴿ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ﴾

Ko Allahu saučesnika pripisuje, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti. (El-Maide, 72.)

Kada sam ovo javno istakao, osporili su mi to. To su smatrali velikim i kazali mi: 'Zar nas smatraš idolopoklonicima?' Ja ih ne nazivam mušricima. Ovo su njihove riječi, a ovo su moje riječi, i ja samo prenosim ono što je rekao Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* i to je sudija između mene i vas. Ako je išta drugo mimo

ovoga spomenuto o meni, to je laž i potvora. Ono što potvrđuje ove moje riječi je činjenica da alim nije u stanju da to javno kaže.

Čak i među ulemom Šama ima onih koji govore: 'Ovo je istina, međutim, javno je iznosi samo onaj ko se bori protiv države.' Ti se, hvala Uzvišenom Allahu, samo Allaha bojiš. Molim Uzvišenog Allaha da i mene i vas uputi Svojoj vjeri i vjeri Svoga Poslanika, a Allah je Taj koji sve zna."[416]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je u vezi sa ovim časnim i pravednim pitanjem i njegovom odbranom mnogo toga kazao. Oko ovoga pitanja se kreću svi njegovi postupci, izjave, stanja i pisana djela od koji su najznačajnija; *Kitabu-t-tevhid*, kao najpoznatije djelo, *Kešfu-š-šubuhat*, *El-Usulu-s-selasetu*, *Mesailu-l-džahilijje* i mnoga druga djela.

Jedno od pisama koja je uputio kao opći proglas svim muslimanima je i slijedeće:

"Od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba svim muslimanima do kojih ovo pismo stigne,

Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!

Znajte, Allah vas Svojom milošću obasuo, da je Uzvišeni Allah poslao Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, sa radosnom viješću i opomenom. Sa radosnom viješću da će oni koji ga budu slijedili Džennet nastaniti, a sa opomenom da će oni koji ga ne budu slijedili u vatri gorjeti. Vama je poznato da svako onaj ko znanja ima, priznaje da je tevhid kojem pozivamo, ustvari, ono s čime je Uzvišeni Allah slao Svoje poslanike. To će potvrditi svako ko je vjeri privržen, pa makar nam i protivnik bio. Također vam je poznato da je ono što većina svijeta vjeruje o dobrim ljudima i drugim stvorenjima mimo njih čisti *širk* (idolopoklonstvo) o kojem Uzvišeni kaže:

﴿ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ﴾

Ko Allahu saučesnika pripisuje, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti. (El-Maide, 72.)

Ako ste se u ovo uvjerili, treba da znate da oni govore: 'Kada stanovnike Arida ne bi proglašavali nevjernicima i kad se protiv njih ne bi borili, oni bi bili u Allahovoj vjeri i vjeri Njegova Poslanika.' Mi nismo došli da vas proglašavamo nevjernicima i da se protiv vas

416 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/89.- 91.

borimo, nego smo došli da vas posavjetujemo u vezi sa onim što i vi sami tvrdite da je od Allahove vjere i vjere Njegova Poslanika (*tevhid*), da biste to naučili i po njemu postupali, ako ste i javno i tajno sljedbenici Muhammedovi."[417]

U pismu, koje su imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i imam Abdu-l-Aziz ibn Muhammed ibn Su'ud poslali jednom jemenskom alimu, nakon uvoda piše: "Od Abdu-l-Aziza ibn Muhammeda ibn Su'uda i Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, bratu po vjeri; Ahmedu ibn Muhammedu el-Adiliju el-Bekbeliju,[418] Allah ga svakog zla i nevolje sačuvao, dobrim djelima ga nadahnuo, za njih ga višestruko nagradio i od grijeha ga očistio! *Selamun alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!*

Stiglo je do nas vaše pismo i mnogo su nas obradovala vaša pitanja koja ste u njemu spomenuli, vijesti o vama, iako ste veoma daleko, te vaše interesiranje za nas, kakvu vjeru ispovijedamo i čemu ljude pozivamo. Mi želimo da vam detaljno razjasnimo nejasnoće i da vam argumentirano pojasnimo ono što smatramo ispravnim, a Uzvišenog Allaha molimo da nas sve uputi na najispravniji pravac i put!

Što se naše vjere tiče, mi smo na vjeri islamu o kojoj Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الإِسْلاَمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

A onaj ko želi neku drugu vjeru mimo islama, neće mu biti primljena i on će na Onome svijetu nastradati. (Alu Imran, 85.)

Što se tiče vašeg pitanja; čemu ljude pozivamo, pozivamo ih *tevhidu* (Allahovoj jednoći), o kojem Uzvišeni Allah, obraćajući se Svome Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, kaže:

﴿ قُلْ هَـذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَاْ وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللهِ وَمَا أَنَاْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

Reci: "Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim." (Jusuf, 108.)

417 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/92. i 93.

418 Pisac glose kaže: "Možda se radi o El-Bekbeliju čija je biografija u djelu *Nejlu-l-vatr*, I tom, str. 207., koji je umro 1227. g. h. Smatram, međutim, da se najvjerovatnije radi o El-Bukejliju iz plemena Bukejl u Jemenu.

Također kaže:

﴿ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللهِ أَحَدًا ﴾

I ne molite se, pored Allaha, nikome! (El-Džinn, 18.)

Što se tiče vašeg pitanja; šta ljudima zabranjujemo, zabranjujemo im *širk* (idolopoklonstvo) o kojem Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ﴾

Ko Allahu saučesnika pripisuje, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti. (El-Maide, 72.)

U drugom ajetu, u vidu strogog obraćanja, Uzvišeni Svome Poslaniku, iako su i on i ostali poslanici od toga čisti, veli:

﴿ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝ بَلِ اللهَ فَاعْبُدْ وَكُن مِّنْ الشَّاكِرِينَ ﴾

A tebi, i onima prije tebe je objavljeno: "Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti. Nego, Allaha jedino obožavaj i budi zahvalan." (Ez-Zumer, 65-66.)

Ovo se spominje i u mnogim drugim ajetima.
Zbog širka se protiv njih i borimo, jer Uzvišeni kaže:

﴿ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلّهِ ﴾

I borite se protiv njih sve dok smutnje ne nestane, (tj. *širka* - idolopoklonstva), *i dok samo Allahova vjera ne ostane.* (El-Enfal, 39.)

I u drugom ajetu kaže:

﴿ فَاقْتُلُواْ الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُواْ لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِن تَابُواْ وَأَقَامُواْ الصَّلاَةَ وَآتَوُاْ الزَّكَاةَ فَخَلُّواْ سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾

Ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakom prolazu dočekujte! Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih namiru, jer Allah zaista prašta i samilostan je. (Et-Tevba, 5.)

A Poslanik, *sallalahu alejhi ve sellem*, je rekao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, dok namaz ne budu obavljali i zekat davali. Pa ako tako postupe, od mene su zaštitili i svoje živote i imetke, osim ako to pravo šehadeta zahtijeva, a Allahu će račun polagati.'" [419] [420]

I na kraju pisma kaže: "Ne govorimo vam ništa što se objavi suprotstavlja i što bi zdrav razum porekao, međutim, oni govore ono što im djela ne prate, a mi ono što govorimo i djelima popratimo.

﴿ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللهِ أَن تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴾

O, kako Allah ne voli kad govorite riječi koje djela ne prate.(Es-Saff, 3.)

Borimo se protiv onih koji idole obožavaju kao što se protiv njih borio i Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, borimo se protiv onih što namaz ostavljaju i zekat uskraćuju, kao što se protiv njih borio najiskreniji čovjek ovoga Ummeta, Ebu Bekr, *radijallahu anhu*. Međutim, stvar je onakva kako je kazao Vereka ibn Nevfel: 'Niko nije došao s tim sa čime ti dolaziš, a da nije imao neprijatelje koji su ga uznemiravali i progonili.'

Malo dovoljnih riječi je bolje od mnoštva beskorisnih,
ve-s-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!"[421]

U pismu koje je uputio jednom od učenjaka Medine stoji:

"Ako pitaš o razlogu našeg neslaganja sa svijetom, naše neslaganje sa njima nije oko islamskih propisa kao što su namaz, zekat, post, hadždž i drugi propisi, niti je neslaganje oko zabranjenih stvari (*harama*). Ono što mi smatramo dobrim, to i svijet smatra dobrim, a ono što mi smatramo lošim, to i drugi smatraju lošim. Međutim, razlika je u tome što mi to dobro činimo i naređujemo ga onima koji su pod našom vlasti, a zlo zabranjujemo i radi njega ljude ukoravamo.

419 Hadis bilježe El-Buhari, *Kitabu-z-zekat, Babu vudžubi-z-zekati*, 1399., Muslim, *Kitabu-l-iman, Babu-l-emri bi kitali-n-nasi hatta jekulu la ilahe illallah*, 32. i drugi, a prenosi ga Ebu Hurejre, *radijallahu anhu*.

420 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/94-96.

421 *Isto*, 1/98 – 99.

Ono što je svijet protiv nas okrenulo je isto ono što ga je okrenulo i protiv Prvaka sinova Ademovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, i protiv poslanika koji su bili prije njega:

﴿كُلَّ مَا جَاءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُ﴾

Kad god bi jednom narodu došao njihov poslanik, u laž bi ga utjerivali. (El-Mu'minun, 44.)

Slično je i Vereka ibn Nevfel rekao Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*: 'Tako mi Allaha, niko nije došao s tim sa čime ti dolaziš, a da nije imao neprijatelje.'[422]

Glavna i osnovna stvar kod nas je ispovijedanje vjere samo Allahu (*ihlas*). Mi kažemo: 'Samo se Allah moli, samo Njemu se zavjet čini, samo Njemu se kurban kolje i samo se od Allaha, kao od Boga smije strahovati. Ko bilo šta od ovih stvari čini nekome drugom mimo Allaha, kažemo da je učinio *širk* (pripisao Allahu saučesnika) o kojem Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ﴾

Allah, uistinu, neće oprostiti da Mu se saučesnik pripisuje. (En-Nisa', 48.)

Nevjernici protiv kojih se Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, borio i dozvolio da mogu biti ubijeni su priznavali da je samo Allah stvoritelj i da nema saučesnika, da On daje i korist i štetu i da On svime upravlja. Pročitaj šta je Uzvišeni Allah rekao Svome Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ والأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيَّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ الأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللهُ﴾

Upitaj: 'Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživog, a pretvara živo u neživo, i ko svime upravlja?' - 'Allah,' - reći će oni. (Junus, 31.)

422 Dio hadisa kojeg bilježi El-Buhari3. i 3392. i Muslim, 160., od majke pravovjernih, Aiše, *radijallahu anha*.

﴿ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۞ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ﴾

Upitaj: "U čijoj je ruci vlast nad svime, i ko zaštitu pruža, i od koga niko ne može zaštićen biti, znate li?" "Od Allaha!" - odgovoriće. (El-Mu'minun, 88-89.)

Uzvišeni nas obavještava da se i nevjernici u trenucima nevolje iskreno Allahu obraćaju, pa kaže:

﴿ فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴾

Kad se u lađe ukrcaju, iskreno se Allahu mole. (El-Ankebut, 65.)

I u drugom ajetu kaže:

﴿ وَإِذَا غَشِيَهُم مَّوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴾

A kad ih talas kao oblak prekrije, mole se Allahu iskreno Mu vjeru ispovijedajući. (Lukman, 32.)

Uzvišeni Allah nam otkriva da je cilj i želja nevjernika traženje zagovornika. Pročitaj početak sure Ez-Zumer, vidjet ćeš da Uzvišeni Allah objašnjava šta je islam, a šta je vjera idolopoklonika i njihova krajnja želja. Kur'anski ajeti na ovu temu su mnogobrojni."[423]

Nakon toga je naveo jednu grupu vjerodostojnih hadisa od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.

U pojašnjavanju suštine i prave istine o ovome misionarskom pokretu i njegovoj odbrani sljedbenici Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba su slijedili isti put.

Od tih sljedbenika je i njegov sin Abdullah koji kaže: "Ova vjera kojoj pozivamo je svima postala poznata i jasna, i već odavno se o njoj čulo. Većina svijeta nas zbog toga novotarima i haridžijjama naziva, neprijateljski se prema nama odnosi i protiv nas se bori, dozvoljavajući naše živote i imetke. Jedini naš grijeh je to što želimo da se vjera samo Allahu ispovijeda (*tevhid*) i što zabranjujemo da se iko drugi mimo Allaha moli i radi pomoći priziva, kao i novotarije i loše običaje. Sve je bilo tako dok nisu pobijeđeni i poraženi. Tek tada su istinu javno priznali i potvrdili, nakon što su je prethodno osporavali".[424]

---

423 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/59.-60.
424 *Isto*, 1/274.

Hamed ibn Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman, jedan od potomaka Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, nakon zahvale Allahu i salavata na Njegova Poslanika, kaže: "Od Muhammeda ibn Abdu-l-Latifa ibn Abdu-r-Rahmana ibn Hasana Ali Šejha, svim stanovnicima sela i plemenskim poglavarima u Jemenu, Asiru, Tihami, Šehranu, Benu Šehru, Kahtanu, Gamidu, Zehranu i svim stanovnicima Hidžaza (Arapskog poluotoka) i drugima do kojih dođe ovo pismo, Allah nas sve vjeri islamu uputio i učinio nas sljedbenicima Prvaka ljudskog roda! Amin!

Selamun alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!..."

Zatim je rekao:

"Neki ljudi o nama, vehabijama,[425] svašta čuju, ne znajući pravu istinu o tome. Nama i našoj vjeri pripisuju besmislice i laži da bi ljude odvratili od prave vjere i obožavanja samo Gospodara svjetova. Stoga nam se ukazala potreba da vam hitro napišemo ovo pismo, s namjerom da vam pojasnimo naše uvjerenje (doktrinu) i vjeru koju Uzvišenom Allahu ispovijedamo, kojoj ljude pozivamo i zbog koje se protiv njih borimo. Znajte da je ono na čemu smo mi, čemu ljude pozivamo i za čije pridržavanje i prakticiranje se zalažemo, ustvari, vjera islam. Pozivamo da se njegovi temelji i propisi prakticiraju. Osnova i glavni temelj islama je svjedočenje da nema boga sem Allaha i naredba da se samo Allah, koji saučesnika nema, obožava. To obožavanje je izgrađeno na dvije osnove: potpuna ljubav uz pokornost i poniznost prema Uzvišenom Allahu. Različite su vrste obožavanja (*ibadeta*), a od tih vrsta je i dova koja se smatra najuzvišenijom i najvažnijom vrstom ibadeta. Uzvišeni Allah na mnogim mjestima u Kur'anu dovu naziva *ibadetom* (obožavanjem), pa na jednom od tih mjesta kaže:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

Gospodar vaš je rekao: "Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Oni koji iz oholosti neće da Mi ibadet čine (da Me obožavaju) - ući će, sigurno, u Džehennem poniženi." (El-Mu'min, 60.).

425 Nije bio običaj učenjaka ovog pokreta i njegovih sljedbenika da prihvate ovaj naziv za selefijski pokret, jer je taj naziv nastao od protivnika s ciljem pogrde i izrugivanja. Možda je Šejh ovdje spomenuo ovaj izraz odstupajući od pravila, te zato što je termin bio toliko poznat tako da su ga upotrjebljavali i pristalice i protivnici.

Ovakvih primjera je u Kur'anu mnogo. Prenosi se, također, da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Dova je srž *ibadeta* (obožavanja).'[426]

Mi kažemo: Samo se Allah moli, samo se od Njega pomoć u nevolji traži, samo On korist može pribaviti, samo Njemu se zavjet čini, samo Njemu se kurban kolje, samo se Njega Jedinog treba tajno pribojavati, u Njega se uzdati i kod Njega pomoć i utočište tražiti. Ništa od ovoga ne pripada stvorenjima, ni melekima, ni poslanicima, ni bogougodnicima, ni dobrim ljudima, niti bilo kome drugom. To je samo Allahovo pravo i ničije drugo. Allahovo pravo je da se sve vrste ibadeta (obožavanja) samo Njemu čine, da ljudska srca, potaknuta ljubavlju, poštovanjem, veličanjem, strahom i nadom, samo Njega obožavaju. To je glavna intencija i vjere i vjerozakona, i osnovni razlog postojanja čovječanstva."

I nakon što je pojasnio ovaj princip i potkrijepio ga argumentima iz Kur'ana i Sunneta, kaže: "Kome je poznato ono sa čime je Allah poslao Svoje poslanike, shvatit će da su postupci koji se čine oko kaburova, kao što je prizivanje umrlih, traženje pomoći od njih, okupljanje oko njihovih mezarova, poklanjanje i zavjetovanje njima, mnogo teži i veći grijeh od grijeha onih koji su svoje svećenike i monahe, pored Allaha, za bogove uzeli. To što čine je odvratnije i gnusnije od riječi onih koji su kazali: 'Daj da i mi imamo *Zatu-envat*, kao što i oni imaju *Zatu-envat*.'

Jedan od islamskih učenjaka, istraživača, Allah mu se smilovao, je rekao: 'Ako se uzimanje ovog drveta, radi vješanja oružja na njemu i radi okupljanja oko njega, smatra uzimanjem za božanstvo, šta je, onda, sa okupljanjem oko kabura, uzimanjem umrlih za posrednike u dovi, učenjem dove kod kabura i prizivanjem umrlog u dovi!? Kako se, uopće, smutnja sa drvetom može uporediti sa smutnjom vezanom za kabur, samo kada bi to mnogobošci i novotari znali?'

426 Hadis bilježi Et-Tirmizi, 3371. od Enesa, *radijallahu anhu*, sa ovim riječima, međutim, u lancu hadisa se nalaze El-Velid ibn Muslim i Ibn Lehi'a, koji su ocijenjeni kao nepouzdani prenosioci. Et-Tirmizi kaže: " Hadis je *garib* i u ovoj formi nam ga prenosi samo Ibn Lehi'a. "Međutim, hadis je prenesen i u slijedećoj formi: "Dova je pravi *ibadet* (obožavanje)." Bilježi ga Et-Tirmizi 3370., Ahmed, 2/362., Ibn Madže, 3829., Ibn Hibban, 1/666., El-Hakim 1/666. i ocjenjuje ga vjerodostojnim. Također ga bilježi i El-Buhari u djelu *El-Edebu-l-mufred*, 712 od Nu'mana ibn Bešira. El-Albani je hadis ocijenio kao *hasen* u djelu *Sahihu-l-džam'i-s-sagir*, 3401.

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je stao u odbranu *tevhida* (monoteizma) i preventivno zatvorio svaki put koji vodi idolopoklonstvu i mnogoboštvu. Tako u jednom vjerodostojnom hadisu kaže: 'Gospodaru moj, ne dozvoli da moj mezar postane idol koji će se obožavati. Allah je žestoko srdit na narod koji je mezarove svojih poslanika uzeo za bogomolje.'[427]

Također je zabranio da se na mezarima pale svijeće i tome slično, pa kaže: 'Allah je prokleo žene koje posjećuju mezare i one koji na njima prave bogomolje i koji ih osvjetljavaju.' [428] Zabranio je, također, da se mezar uzima za svetkovinu, da se na njemu gradi i naredio je da se, ako je uzdignut, izravna sa zemljom. Bilježi Muslim u svome *Sahihu*, od Ebu el-Hejjadža el-Esedija da je rekao: 'Alija, *radijallahu anhu*, mi je rekao: 'Hoćeš li da te potaknem na ono na šta je mene potaknuo Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*? Nemoj ostaviti ni jednu figuru (statuu), a da je ne uništiš, niti ijedan uzdignut kabur, a da ga ne izravnaš.'[429] Zabranio je i da se mezar zagipsava (betonira) i da se na njemu bilo šta piše.

Mi osporavamo zastranjivanje vezano za kaburove i ljude koji su u njima ukopani, te njihovo prekomjerno uzdizanje i veličanje i rušimo građevine (turbeta) koje su izgrađene na mezarovima, zbog toga što je to jedna vrsta pretjerivanja i prekomjernog veličanja, koje se smatra najvećim uzrokom pripisivanja Allahu saučesnika (*širka*). Sve ove stvari, koje su uzrok da se drugi mimo Allaha obožavaju, uveli su ljudi koji su time namjeravali izraziti počast i uvažavanje umrlih. Međutim, iza njih su došli oni koji su te iste umrle počeli obožavati mimo Allaha, tražeći od njih uklanjanje iskušenja, ispunjenje potreba, otklanjanje nevolja i pomoć nevoljnicima. Vjerovali su da je taj *širk* koji čine, dobro djelo i dio vjere koju ispovijedaju. Žestoko su kritikovali one koji su im to osporavali, na njih su i druge upozoravali i izmišljotine i laži im pripisivali. Allah će, sigurno, pomoći Svoju vjeru na svakom mjestu i u svakom vremenu. Međutim, On iskušava Svoju stranku, otkako postoje sljedbenici istine i sljedbenici laži."[430]

427 Hadis bilježi Malik, Dio (knjiga) o namazu, poglavlje o namazu, 261.

428 Bilježi ga Et-Tirmizi, 320., Ahmed, 2030., 2603., 2986., 3118., Ebu Davud, 3236. i En-Nesai, 2405. El-Albani je hadis ocijenio vjerodostojnim, ali bez riječi "i koji ih osvjetljavaju". Vidi: *Ahkamu-l-dženaiz*.

429 Hadis je prethodno spomenut.

430 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/569-571.

Šefa'at (zauzimanje), *tevessul* (posredništvo), *teberruk* (traženje Božijeg blagoslova) i optužba da su ih apsolutno zabranjivali

Tevessul (posredništvo), *teberruk* (traženje Božijeg blagoslova) i *šefa'at* (zagovorništvo) su najkrupnija pitanja koja su odavno protivnici istine; sljedbenici novotarija, prohtjeva i razdora, pokrenuli protiv sljedbenika Sunneta i džema'ata. Isto se desilo i kada se pojavio imam, obnovitelj vjere, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i počeo pozivati slijeđenju Sunneta, osporavajući novotarije u vjeri, od kojih su najpoznatije i najveće bile; krivovjerno posredništvo (*et-tevessul el-bid'ijj*)) i krivovjerno traženje Božijeg blagoslova (*et-teberruk el-bid'ijj*) te pretjerivanje u traženju zagovorništva (*šefa'at*).

Većina ovih sporednih pitanja proizilazi iz onog najvažnijeg pitanja, a to je pitanje *tevhida* (monoteizma) i onoga što mu je oprječno i što ga isključuje.

Protivnici Sunneta, sljedbenici novotarija, su oko ovih pitanja posijali mnoge nedoumice (*šubhe*), i protiv sljedbenika Sunneta općenito, a naročito protiv imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika, izmislili velike izmišljotine i lažne tvrdnje.

Oni tvrde da pripadnici ovog pokreta apsolutno zabranjuju *tevessul* (posredništvo), *teberruk* (traženje Božijeg blagoslova) i *šefa'at* (zagovorništvo), i da, na osnovu toga, omalovažavaju Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Neki čak govore da oni mrze Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, pa shodno tome, mrze i preziru vjerovjesnike, pobožne ljude i bogougodnike (*evlije*).

Prava istina je da sljedbenici Sunneta, od koji su i Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici, po ovome pitanju potvrđuju sve dokaze koji su došli u Kur'anu i vjerodostojnom Sunnetu, a sve ostalo negiraju, jer su to pitanja koja su tačno Šeri'atom određena i oko kojih ljudi ništa ne mogu propisivati. Ko nešto svojevoljno potvrđuje ili negira čini novotariju i u vjeru uvodi ono što joj ne pripada. To njegovo djelo će biti odbijeno, kako u vjerodostojnom hadisu veli Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*:

"Ko u ovu našu vjeru uvede ono što joj ne pripada, bit će mu odbijeno."[431] A u drugom hadisu kaže: *"Ko uradi djelo koje mi nismo činili, bit će mu odbijeno."*[432]

Ovi tekstovi su kategorični i nedvosmisleni

Sljedbenici Sunneta i džema'ata, od kojih su i sljedbenici ovog mubarek pokreta, vjeruju da postoje dvije vrste *šefa'ata* (zagovorništva).

Vrsta koja je prihvatljiva i potvrđena tekstovima objave i koja ispunjava uvjete koje Uzvišeni Allah spominje u Svojoj Knjizi, kao što je veliki šefa'at (*eš-šefa'atu-l-uzma*) i mjesto hvale dostojno (*el-mekamu-l-mahmud*), koje je na Onome svijetu obećano Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, Poslanikovo zagovorništvo za velike griješnike iz njegova Ummeta, za njegova amidžu Ebu Taliba, da mu se ublaži patnja u vatri, i drugi slični primjeri koji su dokazom potvrđeni. Sve ono za šta ne postoji dokaz spada u drugu vrstu *šefa'ata* (zagovorništva) koje je neprihvatljivo i nepotvrđeno.

Kako Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, tako i drugi učenjaci ovoga reformističko-misionarskog pokreta, kao i svi sljedbenici Sunneta o ovome pitanju su opširno govorili i detaljno ga, uz dokaze, do kraja pojasnili. Razotkrili su sumnje koje su raširili sljedbenici novotarija, što je dovoljno za sve one kojima je namjera doći do istine.

U svome pismu Ibn Sabbahu, osporavajući mnogobožačke i novotarske načine posredništava i zagovorništva, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog. Mojoj braći muslimanima koji slijede Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, je poznato da me je Ibn Sabbah pitao o onome što mi se pripisuje i tražio od mene da mu odgovorim. Ja sam mu odgovorio i u tom odgovoru napisao:

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Ono što o meni govore mnogobošci, kako ja, navodno, zabranjujem da se donosi salavat na Poslanika, sallalahu alejhi ve sellem, ili kako sam rekao da bih, kada bih se ja pitao, srušio kubbe iznad Poslanikova mezara, ili kako ružno govorim o pobožnim ljudima i zabranjujem da se vole i poštuju, sve je to

431 El-Buhari, 2695., Muslim, (4492) od Aiše, *radijallahu anha*.

432 Muslim, 4493. i Ebu Davud, 4606. Tekst ovog hadisa bilježi Muslim.

laž i potvora koju su o meni izmislili šejtani u liku ljudi. Takvi, kao što su Šemsanovi i Idrizovi sinovi, bespravno uzimaju tuđi imetak i naređuju ljudima da njima žrtve prinose, da od njih pomoć i spas traže.

Takvi su, također, i oni koji su ponizni šejtanu, koji smatraju da im on udovoljava potrebe i koji tvrde da su sljedbenici šejha Abdu-l-Kadira, a od njih je Abdu-l-Kadir čist kao što je Alija ibn Ebu Talib čist od *rafidijja*. Dakle, oni su se pobunili kada su vidjeli da ja ljudima naređujem ono što im je naredio njihov Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*; da samo Allaha obožavaju i da je nevjernik onaj ko se moli Abdu-l-Kadiru i da s njim Abdu-l-Kadir nema ništa. Isti je slučaj i sa onim ko traži pomoći od dobrih i pobožnih ljudi ili vjerovjesnika, traži spas od njih, čineći im sedždu ili zavjet ili bilo koju drugu vrstu ibadeta, što je samo Allahovo pravo kod Njegovih robova. Svaki čovjek, kojem je poznato šta naređuje uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, tu istinu neće osporiti, nego će je potvrditi i priznati.

Što se tiče onoga ko to osporava, takav može biti u jednom od dva stanja.

Ako kaže da je prizivanje umrlih pobožnjaka, traženje pomoći od njih, zavjetovanje njima i čovjekovo preobražavanje u onoga kome su oni potrebni, za koje misli da ispunjavaju njegove potrebe, dobra stvar, makar Allah i Njegov Poslanik kazali da je to nevjerstvo (*kufr*), onda je takav ustrajan u poricanju Allaha i Poslanika. Za njega nema nikakve sumnje da je nevjernik i mi s takvim nemamo šta razgovarati.

Mi razgovaramo samo sa čovjekom koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan, koji voli ono što voli Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, a mrzi ono što mrzi Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, međutim, neznalica je kojeg je šejtan obmanuo u njegovoj vjeri. Takav vjeruje da je pretjerivanje u veličanju umrlih pobožnjaka ispravno, a da zna da je to nevjerstvo zbog kojeg će njegov počinilac u vatru džehennemsku dospjeti, sigurno ne bi tako vjerovao. Mi takvom objašnjavamo ono što će mu pitanje učiniti jasnijim. Kažemo mu da je musliman dužan slijediti ono što mu naređuje Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i druge o tome pitati. Uzvišeni Allah je objavio Kur'an i u njemu pojasnio šta voli, a šta prezire. U njemu nam je pojasnio i upotpunio našu

vjeru. Tako nam je vjeru pojasnio i najbolji od svih vjerovjesnika, Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*. Niko na zemaljskoj kugli ga nije više volio od njegovih ashaba. Znali su njegovu vrijednost, pa su ga voljeli više i od sebe samih i od svoje djece, ali su, također, znali šta je mnogoboštvo (*širk*), a šta je prava vjera. Ako je iko od muslimana u doba Poslanika, *sallalahu alejhi ve sellem*, molio Poslanika, zavjetovao mu se ili od njega u nevolji pomoći tražio, ili ako je iko od njegovih ashaba, nakon njegove smrti dolazio kod njegova mezara i molio ga ili tražio pomoći od njega ili dolazio kod njegova kabura da traži pribježište, onda znaj da je to što radite ispravano i dobro, i nemoj slijediti ni mene niti bilo koga drugog.

Ali, ako si pitao i saznao da se Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, odricao onih koji su pretjerivali u vjerovanju[433] prema vjerovjesnicima i dobrim i pobožnim ljudima, da se protiv njih borio i zarobljavao i njih i njihovu djecu i da je uzimao njihovu imovinu i nevjernicima ih proglasio, znaj da Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, govori samo istinu i samo istinu naređuje. Stoga je svaki vjernik dužan da ga slijedi u onome s čime je došao.

Jednom riječju, ja osporavam da se o drugima, mimo Allaha, vjeruje ono što je samo o Njemu dozvoljeno vjerovati. Ako su ovo što sam kazao moje riječi, onda ih nemoj prihvatiti, ili ako sam ih preuzeo iz knjige do koje sam došao, a po kojoj se ne postupa, također ih nemoj prihvatiti. Isto tako ih nemoj prihvatiti ako sam ih prenio samo od učenjaka moga mezheba. Međutim, ako je ovo što sam kazao Allahova naredba i naredba Njegova Poslanika i ono oko čega su saglasni učenjaci svih mezheba, onda, čovjek koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan, ne bi trebao da od toga glavu okreće zbog hatura ljudi njegova vremena i mjesta, i zbog toga što je većina svijeta u njegovo vrijeme od toga glavu okrenula.

Znaj da su argumenti iz Allahova govora i govora Njegova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, za ovo o čemu govorimo, mnogobrojni. Ja ću ti, samo kao primjer, navesti jedan dokaz koji će te podsjetiti na ostale. Kaže Uzvišeni Allah:

433 Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je pretjerivanje u veličanju umrlih pobožnjaka i njihovo obožavanje mimo Allaha, često nazivao "vjerovanje o njima".

﴿ قُلِ ادْعُواْ الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِ فَلاَ يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنكُمْ وَلاَ تَحْوِيلاً ۞ أُولَـئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴾

Reci: "Molite se onima koje, pored Njega, smatrate bogovima, - ali vas oni neće moći nevolje osloboditi niti je izmijeniti." Oni kojima se oni mole, sami traže načina kako će se što više Allahu približiti, i nadaju se milosti Njegovoj i plaše se Njegove kazne. A kazne Gospodara tvoga svako treba da se čuva. (El-Isra', 56.-57.)

Komentatori Kur'ana, o komentaru ovoga ajeta, kažu da je bila jedna skupina ljudi koji su o Isau, *alejhi-s-selam*, i Uzejru vjerovali da su Božanske prirode, pa je Uzvišeni rekao: 'Oni su Moji robovi kao što ste i vi Moji robovi, oni se nadaju Mojoj milosti i strahuju od Moje kazne kao što se i vi nadate i strahujete.'

Zato, Allahovi robovi, razmislite o riječima vašeg Uzvišenog Gospodara, kada za nevjernike, protiv kojih se borio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, kaže da je njihova vjera, zbog koje i jesu nevjernici, njihovo krivo vjerovanje o umrlim pobožnjacima i dobrim ljudima. Da je to tako potvrđuje činjenica da se i nevjernici (mnogobošci) boje Allaha i nadaju se Njegovoj milosti, obavljaju hadždž i daju zekat, ali i pored toga su nevjernici zbog svoga vjerovanja o umrlim pobožnjacima. Oni kažu: 'Mi o njima tako vjerujemo samo zato da bi nas što više Allahu približili i da bi se za nas zauzimali.' Uzvišeni o njima kaže:

﴿ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاء مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى ﴾

A oni koji pored Njega uzimaju zaštitinike, govore: "Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili." (Ez-Zumer, 3.)

I u drugom ajetu kaže:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ مَا لاَ يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَـؤُلاء شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللهِ ﴾

Oni se, pored Allaha, klanjaju onima koji im ne mogu ni nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: "Ovo su naši zagovornici kod Allaha." (Junus, 18.)

Allahovi robovi! Ako Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi spominje da je vjera mnogobožaca (nevjernika), ustvari, njihovo krivovjerstvo vezano za pobožnjake, i da su o njima tako vjerovali, molili ih i pomoć od njih tražili, samo zato da bi ih što više Allahu približili, da li onda, nakon ovog pojašnjenja, treba šta pojašnjavati? Ako je neko, zbog toga što je o Isau, sinu Merjeminu, kao jednom od vjerovjesnika, krivo vjerovao i njega upomoć i spas prizivao, postao nevjernik, šta je onda sa onima koji tako vjeruju o šejtanima, poput psa Ebu Hadide, Osmana iz Doline, pasa iz Hardža, te ostalih u drugim krajevima, koji bespravno tuđi imetak jedu i od Allahova Puta odvraćaju!?"

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je zatim, u nasihatu upućenom svakom muslimanu koji je istini privržen, rekao:

"Ti, kojeg je Allah na Pravi put uputio, nemoj misliti da ovi vole pobožnjake. Naprotiv, oni su im neprijatelji. Ti si, tako mi Allaha, onaj koji ih voli, jer ko nekoga voli, slijedi ga. Onaj ko voli pobožnjake i dobre ljude slijedi ih i vjeruje da se samo Uzvišenom Allahu može obraćati, dok onaj ko ih ne slijedi i ko ih priziva samo lažno tvrdi da ih voli. On je poput kršćana koji mole Isaa, *alejhi-s-selam,* i tvrde da ga vole, a on sa njima nema ništa."

Zatim je spomenuo i one koji se mole Aliji ibn Ebu Talibu, a od čega je on čist.

I na kraju je rekao:

"Ovo pisanje ćemo završiti sa jednom rečenicom u kojoj kažem: Allahovi robovi, nemojte slijediti mene, niti svoje vlastito mišljenje, nego pitajte učenjake iz svakog mezheba šta kaže Allah i Njegov Poslanik. Ja vam kažem da krivovjerstvo o umrlim pobožnjacima nije kao zinaluk i krađa, to je idolopoklonstvo. Ko ga učini postaje nevjernik kojeg se Allahov Poslanik, *sallalahu alejhi ve sellem,* odriče. Allahovi robovi, razmislite i pouku primite i neka je na vas Allahov spas."[434]

Također je rekao: "Nešto najčudnije što sam doživio od glavešina, mojih neistomišljenika, je da su mi rekli, nakon što sam im pojasnio Allahov govor i šta komentatori Kur'ana kažu o ajetima:

﴿ أُولَـٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ ﴾

Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti. (El-Isra, 57.);

434 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/74-78.

﴿وَيَقُولُونَ هَـؤُلاء شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللهِ﴾

I govore: "Ovo su naši zagovornici kod Allaha." (Junus, 18);

﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى﴾

Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili. (Ez-Zumer, 3.)

i ajet u kojem se spominje priznanje nevjernika da je Allah Gospodar i Stvoritelj:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاء وَالأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ والأَبْصَارَ﴾

Upitaj: "Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid?" (Junus, 31.)

rekli su mi: 'Nama i ljudima poput nas nije dozvoljeno da postupamo po Kur'anu, ni po onome što je kazao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* niti po onome što su kazali pethodnici. Mi slijedimo samo ono što su spomenuli kasniji učenjaci.'

Ja sam im kazao: Ja se raspravljam sa pripadnikom hanefijskog mezheba, uzimajući riječi kasnijih hanefijskih učenjaka. Tako isto i sa pripadnicima malikijskog, šafi'ijskog i hanbelijskog mezheba. Sa svima njima se raspravljam izjavama iz knjiga njihovih kasnijih učenjaka, na koje se oni pozivaju, pa kad i to odbiju, onda im prenesem riječi učenjaka, svakome iz njegova mezheba. Spomenem sve ono što su kazali nakon što se raširilo učenje dova kod kaburova i zavjetovanje mrtvima. Oni priznaju i potvrde da je tako, ali ih to samo još više od istine udalji."[435]

Šejh Abdullah, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, je ovo pitanje detaljno pojasnio kada je upitan o onima koji u nevoljama koje ih zadese traže pomoći od stvorenja, prizivajući ih i moleći, i isto tako traže pomoći od vjerovjesnika i umrlih pobožnjaka. Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* je u svojim jutarnjim dovama učio: 'Molim Te svjetlom *(nurom)* Tvoga lica, koje obasjava i nebesa i Zemlju. Molim Te svakim pravom koje Ti pripada

435 *Isto*, 1/72,73.

i pravom koje kod Tebe imaju oni koji Te mole, da me ovog jutra grijeha očistiš.'[436]

U drugom hadisu stoji da je jedan slijepac došao Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i rekao mu da moli Allaha za njega da ga izliječi. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, mu je rekao: 'Ako hoćeš molit ću, a ako hoćeš strpi se u tom stanju, to ti je bolje. Ovaj mu je rekao da moli, pa mu je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, naredio da lijepo uzme abdest i da se obrati ovom dovom: 'Gospodaru moj, molim Te i obraćam Ti se preko Tvoga Vjerovjesnika Muhammeda, vjerovjesnika milosti. Muhammede, preko tebe se obraćam svome Gospodaru, da mi ispuni ovu moju potrebu. Gospodaru moj, učini ga mojim zagovornikom.'[437]

Ova dva hadisa jasno navode posredništvo, obraćanje, dovu, traženje *šefa'ata* (zauzimanja) i prizivanje. Zato se postavlja pitanje, kakav je propis za onoga ko to čini, ne namjeravajući time Allahu saučesnika pripisati, a nije ni otvoreni protivnik islama? Očita je razlika između njega i onoga koji, nakon što je upoznao šta je *tevhid* (Allahova jednoća), namjerava Allahu saučesnika učiniti i otvoreno se islamu suprotstaviti.

U odgovoru na ovo pitanje, a Allaha molimo da nam pomogne, kažemo: 'Što se tiče prizivanja umrlog ili odsutnog, bio on vjerovjesnik ili neko drugi, i traženja da nam on otkloni nesreću, pomogne u nevolji i u stvarima koje nas zaokupljaju, to je, po jedinstvenom stavu islamskih učenjaka, zlo koje je strogo zabranjeno. To nije naredio ni Allah, niti Njegov Poslanik, niti je to činio iko od ashaba i tabi'ina koji su ih u dobru slijedili, niti to iko od islamskih učenjaka odobrava. Ovo je od stvari koje su u vjeri nužno poznate. Niko od spomenutih, kada bi ga spopala slabost, ili mu se ukazala neka potreba ili kada bi ga zadesila nevolja i poteškoća, nije prizivao umrlog i govorio, kao što neki od ovih mušrika govore umrlima i odsutnima kada ih mole: '*Ja sejjidi* (o velikanu), taj i taj, ti si mi dovoljan, ili ispuni mi potrebu ili uzimam te za zagovornika kod moga Gospodara.'

---

436 Hadis bilježi Taberani, a El-Hejsemi u *El-Medžme'u* 10/120. kaže da u lancu prenosilaca ima Fuddal ibn Džubejr kojeg svi ocjenjuju kao nepouzdanog (*daif*) prenosioca.

437 Hadis bilježi Et-Tirmizi, 3578., Ibn Madže, 3785, i Et-Tirmizi kaže: "Hadis je *hasen-sahih garib* i poznat nam je samo preko Ebu Dža'fera el-Hatmija." El-Albani je ovaj hadis ocijenio kao *hasen* u poglavlju o *tevessulu*.

Niko ni od ashaba nije prizivao Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* upomoć nakon njegove smrti, niti bilo koga drugog od vjerovjesnika. To nisu činili ni kod njihovih kaburova ni kada bi bili daleko od njih, a nisu ni posjećivali njihove kaburove da bi kod njih dove učili i klanjali.

Navodi se u jednom vjerodostojnom hadisu da se za vrijeme Omera, *radijallahu anhu,* desila velika suša, pa su ljudi tražili da se uči dova za kišu. Tom prilikom Omer je tražio od Abbasa da on uči dovu i da moli za kišu. Govorio je: 'Gospodaru naš, mi smo Ti se, kada bi nas suša pogodila, obraćali preko našeg Poslanika, pa si nam kišu davao, a sada Ti se obraćamo preko njegova amidže, pa nam kišu podaj.' Allah bi im nakon ove dove spuštao kišu.[438]

Tako je isto i Muavija, kada su stanovnici Šama tražili da se uči dova za kišu, to tražio od Jezida ibn el-Esveda el-Džeršija.[439]

Ovo što spominje Omer, *radijallahu anhu,* je njihovo posredovanje preko Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem,* dove i šefa'ata, dok je bio živ, pa su zato, nakon njegove smrti, tražili posredništvo preko dove njegova amidže Abbasa. Na isti način je i Muavija tražio od Jezida ibn el-Esveda da uči dovu. Ovo je posredništvo koje islamski učenjaci spominju u poglavljima o dovama za kišu. Oni kažu: 'Pohvalno je od pobožnih i čestitih ljudi tražiti da mole za kišu, a još je bolje ako se radi o članovima Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem,* porodice.'

Više je vrsta ovih novotarija koje se čine kod kaburova, a najdalje od šeri'atskog utemeljenja je da se od umrlog traži ispunjenje neke potrebe, kao što to mnogo svijeta čini. Takvi su kao pravi idolopoklonici o kojima Uzvišeni kaže:

﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ۞ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ ﴾

Reci: "Molite se onima koje, pored Njega, smatrate bogovima, - ali vas oni neće moći nevolje osloboditi niti je izmijeniti." Oni kojima se

438 El-Buhari, 2/294., Dio (kitab) o dovi za kišu, poglavlje; Traženje ljudi od imama da se uči dova za kišu kad ih zadesi suša.

439 Bilježi ga Ebu Zur'a ed-Dimiški u djelu *Tarih Dimišk,* 1/602. sa vjerodostojnim senedom. Ovo navodi hafiz Ibn Hadžer u djelu *Et-Telhis,* 151. i kaže: "Predaju bilježi El-Lalikai u djelu *Es-Sunne* pod naslovom *Kerameti evlija.*" Također je navodi i u djelu *El-Isabe* i ocjenjuje je vjerodostojnom, 10/382.

oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru približiti. (El-Isra', 56-57.)

Jedna skupina naših ispravnih prethodnika kaže da su se neki ljudi molili melekima, Mesihu i Uzejru, pa im je Uzvišeni Allah rekao: 'Oni su Moji robovi kao što ste i vi Moji robovi, i oni se nadaju Mojoj milosti i strahuju od Moje kazne kao i vi.' Prethodni ajet se odnosi na svakog onog ko moli vjerovjesnika, bogougodnika (*evliju*) i pobožnjaka, pripisujući im neko od božanskih svojstava. Ajet je općeg značenja i obuhvata svakog onog ko, pored Allaha, priziva u dovi nekog drugog, a taj koga mole i sam nastoji da se Allahu umili, nada se Njegovoj milosti i strahuje od Njegove kazne. Tako, svako onaj ko se moli umrlom ili odsutnom vjerovjesniku ili pobožnjaku, bez obzira bilo to otvoreno traženje pomoći ili na neki drugi način, čini veliki širk kojeg Allah neće oprostiti, osim ako se za to iskreno pokaje.

Poznato je da su spomenute osobe uzimali za posrednike u postupcima koje im je Allah odredio, ali i pored toga zabranio je da ih mole i objasnio da im oni ne mogu nevolju otkloniti, niti je mogu izmijeniti. Ne mogu je u potpunosti ukloniti, niti mogu izmijeniti njena svojstva i veličinu. Zato kaže: ***ve la tahvilen*** (niti je izmijeniti), spominjući to bez određenog člana, čime obuhvata sve vrste promjena. Pa tako, svako onaj ko se moli umrlom ili odsutnom vjerovjesniku ili pobožnjaku, meleku ili džinnu, moli se, ustvari, onome ko mu ne može pomoći, a ni nevolju otkloniti ili je izmijeniti. Uzvišeni kaže:

﴿وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾

I bilo je ljudi koji su pomoć od džinnova tražili, pa su im samo obijest povećali. (El-Džinn, 6.)

Islamski učenjaci, kao imam Ahmed i drugi, su izjavili da nije dozvoljeno prizivati stvorenja radi pomoći.

Krajnji cilj je da onaj ko pita, Allah ga pomogao, zna da je traženje pomoći od stvorenja u stvarima koje je samo Allah kadar učiniti (otklanjanje nevolja, pomaganje nevoljniku i odazivanje molbama) *širk*, pripisivanje Allahu saučesnika, što Uzvišeni neće oprostiti.

To je zastranjivanje u vjerovanju koje Uzvišeni spominje u Svojoj Knjizi u negativnom kontekstu i kaže:

﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُواْ فِي دِينِكُمْ وَلاَ تَقُولُواْ عَلَى اللهِ إِلاَّ الْحَقِّ ﴾

Reci: "O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svome vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu." (En-Nisa', 171.)

A u drugom ajetu kaže:

﴿ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُواْ فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلاَ تَتَّبِعُواْ أَهْوَاء قَوْمٍ قَدْ ضَلُّواْ مِن قَبْلُ وَأَضَلُّواْ كَثِيرًا وَضَلُّواْ عَن سَوَاء السَّبِيلِ ﴾

Reci: "O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u vjerovanju svome, suprotno istini, i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali, i mnoge u zabludu odveli, i sami s Pravoga puta skrenuli. (El-Maide, 77.)

Zastranjivanje u vjerovanju u vezi s čestitim ljudima koji su umrli je čin mnogobožaca, kao što Uzvišeni, govoreći o Nuhovom narodu, kaže:

﴿ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴾

I govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suva'a, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte." (Nuh, 23.)

Ibn Abbas, *radijallahu anhu*, je rekao: 'Ovo su imena čestitih i pobožnih ljudi iz Nuhova naroda. Kada su oni umrli, šejtan je njihov narod nagovorio da na mjestu na kojem su oni sjedili, naprave statue i da im daju njihova imena. Oni su tako i učinili. U početku ih nisu obožavali, međutim, kada su oni izumrli i kada je znanje iščezlo, ove su statue postale predmetom obožavanja.'[440] Svako onaj ko zastranjuje u vjerovanju u vezi s vjerovjesnikom ili pobožnjakom i čini mu neku vrstu ibadeta, kao kada ga priziva: O gospodine, podrži me, pomozi mi, opskrbi me, zaštiti me, i tome slično, čini širk i zabludu zbog koje mu se daje prilika da se pokaje, a ako odbije biva pogubljen."

Na kraju kaže: "Zbog toga su najznamenitiji islamski učenjaci jednoglasni da nije propisano da se na mezarovima grade džamije i da se kod njih obavlja molitva-namaz, jer je pretjerano veličanje kaburova jedan od najvećih razloga nastanka idolopoklonstva. Islamski učenjaci se, zbog toga slažu da onaj ko selami Poslanika,

440 Bilježi ga El-Buhari, 4920.

sallallahu alejhi ve sellem, kod njegova kabura, ne treba da potire rukama po zidovima sobe niti da je ljubi, jer tako se čini samo sa uglovima *Bejtullaha* (Allahove kuće), a kuća stvorenja ni po čemu nije slična kući Stvoritelja. Sve ovo je s ciljem realizacije *tevhida* (Allahove jednoće) koji je glavna stvar i osnova ove vjere i bez kojeg Allah djela ne prima. Allah će oprostiti onome ko realizira tevhid, a neće oprostiti onome ko ga zanemari. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ وَمَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا ﴾

A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, veliki grijeh. (En-Nisa', 48.)

Druga od ovih novotarija koje se čine kod mezarova je da se posredstvom umrlog obraća Allahu i moli Ga. Ovo čine mnogi iz potonjih generacija i to je novouvedena stvar u islamu. Međutim, taj postupak neki islamski učenjaci dozvoljavaju, dok ga drugi zabranjuju i preziru.

Ova vrsta nije kao prethodna jer, po onima koji i nju zabranjuju, ne može dovesti do velikog širka i ne smatra se traženjem pomoći od Poslanika, *sallalahu alejhi ve sellem*, nego preko njega, u čemu je ogromna razlika, kao razlika između istoka i zapada."

Dalje kaže: "Nije nam poznato da je iko od *selefa* (naših ispravnih predaka) u obraćanju Allahu tražio posrednika i u kome drugom osim u Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, niti nam je o tome poznata bilo kakva predaja. Ebu el-Husejn el-Kuduri el-Hanefi u komentaru El-Kerhija kaže: 'Bišr ibn el-Velid je rekao: 'Čuo sam Ebu Jusufa kako prenosi da je Ebu Hanifa rekao: 'Ne treba da se iko obraća Allahu osim direktno. Ne odobravam da se moli riječima kao što su: Molim Te svodovima moći na Tvome Aršu, ili molim Te pravom Tvojih stvorenja.' Isto mišljenje zastupa i Ebu Jusuf, međutim on kaže: 'Svod moći na Tvome Aršu, je, ustvari, Allah, pa zbog toga ne osporavam da se tako moli.'[441]

Lično ne odobravam da se moli pravom te i te osobe, ili pravom vjerovjesnika i poslanika, ili pravom Ka'be i *Meš'ari-l-harama*. Niko ne odobrava da se moli ovim pravima."

441 O ovom pitanju postoji vjerodstojan hadis koji je prethodno spomenut.

Šejh Ebu Muhammed ibn Abdu-s-Selam, poznati šafi'ijski učenjak, u svojim fetvama kaže: "Nije dozvoljeno da se u obraćanju Allahu traži posredništvo preko Njegovih stvorenja, osim preko Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, ako je hadis koji o tome govori vjerodostojan."

Misli na hadis o slijepcu koji bilježi Et-Tirmizi i drugi.[442]

Nije dozvoljeno tražiti nešto od Allaha posredstvom Njegovih stvorenja, jer niko od stvorenja nema pravo kod Stvoritelja, pa zbog toga i nije dozvoljeno da traži ono što mu ne pripada. Međutim, moliti svodom moći na Njegovom Aršu, da li je to traženje od stvorenja ili je od Stvoritelja? O tome islamski učenjaci imaju različita mišljenja, pa zbog toga se po prethodnom pitanju i razilaze. Što se tiče Ebu Jusufa, do njega je doprla predaja u kojoj se navodi slijedeća dova: Molim Te svodom moći na Tvome Aršu, neizmjernom milošću u Tvojoj Knjizi, Tvojim Najvećim imenom, Tvojom uzvišenošću, i Tvojim potpunim riječima, pa zbog toga i smatra dozvoljenim da se tako moli.[443] Allah najbolje zna.

A što se tiče hadisa, na njih se može odgovoriti sa više aspekata."[444] Te odgovore je zatim naveo.

Rušenje *kubbeta* i građevina na kaburovima, svetištima, mezarlucima i prizivanje nekih vjerovjesnika i *evlija* (bogougodnika)

Ono što tvrde protivnici reformatorskog pokreta (*da've*) da njegovi sljedbenici, u kojem god mjestu učvrste svoje korijene, odmah pristupe rušenju kubbeta, građevina na kaburovima, svetišta i drugih tragova umrlih, je istina i u potpunosti tačno. Zbog toga bi se trebali pohvaliti, a ne kuditi. Problem je u tome što su to oni predstavili u lažnoj slici i što su običan svijet obmanuli u njihovoj vjeri. Među svijetom su raširili ove vijesti i njima pridodali lažne tvrdnje i priče s namjerom da te postupke prikažu ružnim i odbojnim i da svijet obmanu kako je uklanjanje tih novotarija, ustvari, mržnja prema bogougodnicima (*evlijama*) i dobrim ljudima i njihovo omalovažavanje. Treba

442 Hadis je vjerodostojan i prethodno je spomenut.

443 Predaju bilježi Et-Taberani, a El-Hejsemi u *El-Medžme'u*, 10/128. kaže da je lanac prenosilaca *hasen* (dobar).

444 *Medžmu'atu-r-resail ve-l-mesaili-n-nedždijje*, 1/64, 78.

napomenuti da su sljedbenici selefijskog pokreta to činili odazivajući se naredbi Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i osporavajući te novotarije, zla i mnogobožačke pojave, sve u skladu sa šeri'atskim dokazima od kojih je i hadis od Ebu Hejjadža el-Esedija, a kojeg bilježe Ahmed u djelu *Sunne*, El-Buhari u *Sahihu* i drugi. U hadisu stoji da mu je Alija, radijalllahu anhu, rekao: "Hoćeš li da te potaknem na ono na šta je mene potaknuo Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*? Nemoj ostaviti ni jednu figuru (statuu), a da je ne uništiš, niti ijedan uzdignut kabur, a da ga ne izravnaš."[445]

Od metoda koje su protivnici ovog pokreta koristili u pobuđivanju emocija običnog i neukog svijeta je i to da su tvrdili kako njegovi sljedbenici omalovažavaju i ne uvažavaju i ne slave bogougodnike (*evlije*) i umrle. Ovo je prava obmana, jer ako pod uvažavanjem i slavljenjem umrlih misle na njihovo poštivanje onako kako je propisano Sunnetom; da se posjećuju njihovi mezarovi, da im se nazove selam i za njih uputi dova, da se poštuju njihovi mezarovi i da se ne skrnave i tome slično, treba da znaju da je to od vjere koju ispovijedaju sljedbenici Sunneta, od kojih je i Muhammed ibn Abdu-l-Vehab i njegovi sljedbenici, i da tako i postupaju.

Međutim, ako pod tim misle smatranje umrlih svecima, njihovo uzdizanje na stepen božanstava i činjenje njima neke vrste ibadeta ili činjenje novotarija kod njihovih kaburova, kao što je građenje na njima, njihovo osvjetljavanje i krečenje i traženje blagoslova kod njih, sve je to, ustvari, omalovažavanje evlija i vjernika i suprotstavljanje Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*.

O ovome *šejh* Sulejman, sin *imama* Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, kaže: "Što se tiče slavljenja i uvažavanja mezarova u smislu njihova poštivanja, ono je obaveza, ako se radi o muslimanskim mezarima. Zato nije dozvoljeno da se na njima vrši ni velika ni mala nužda, niti da se po njima gazi, jer bilježi Muslim od Merseda ibn el-Ganevija da je Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Nemojte sjediti na mezarima, niti klanjati u pravcu njih.'[446]

I u drugom hadisu kojeg, također, bilježi Muslim, stoji da je Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, vidio jednog čovjeka naslonjenog na kabur pa mu je rekao: 'Ne uznemiravajte stanovnike

445 Hadis je prethodno spomenut.
446 Hadis bilježi Muslim, 2250., Ebu Davud, 3229., Et-Tirmizi, 1050. i En-Nesai, 2029.

kaburova!'[447] U hadisu koji prenosi Ebu Hurejre, *radijallahu anhu*, a kojeg, također, bilježi Muslim, stoji da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Da neko od vas sjedne na žeravicu pa do kože izgori odjeću, bolje mu je nego da sjedne na mezar muslimana.'[448]

Što se tiče poštivanja i uvažavanja kabura u smislu njegovog obožavanja, to je jedan od najvećih grijeha i temelj smutnje koju su posijali idolopoklonici, kako kod običnog svijeta, tako i kod uglednika. Tako su kazali naši časni prethodnici, ashabi, tabi'ini i imami mudžtehidi koji u svojim srcima imaju strahopoštovanje prema Allahu, pa zbog toga i mrze radi Njega, ljubomorno čuvaju Allahovu jednoću (*tevhid*), preziru širk i idolopoklonike i zbog tevhida se bore protiv Allahovih neprijatelja. Međutim, dilema je kako postupiti sa onima koji im se suprotstavljaju? Kao što mrtvac nikakva bola od rane ne osjeća, tako i ovi koji se ispravnim prethodnicima suprotstavljaju, nikakvo poštovanje ne zaslužuju. Početak ove smutnje u vjeri islamu su novotarije koje su se počele činiti oko kaburova, sve dok stvar nije došla do te mjere da su se ti kaburovi i osobe koje su u njima ukopane, počele, mimo Allaha, obožavati.

Od njih su načinili idole na kojima su hramove sagradili i u nadi i strahopoštovanju ih počeli moliti."[449]

Nakon što je naveo nekoliko lažnih hadisa koje novotari uzimaju za svoje dokaze, dalje kaže: "Hadise slične ovima, a koji su u koliziji sa vjerom islamom, izmislili su idolopoklonici i raširili ih među neukim i zabludjelim svijetom koji od istine glavu okreće. Uzvišeni Allah je poslao Svoga Poslanika da se bori protiv onih koji kamenje obožavaju

447 Ovaj hadis se ne nalazi u Muslimovom *Sahihu*, nego ga bilježi Taberani u *El-Kebiru* od Ammare ibn Hazma da je rekao: "Jedne prilike Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, je došao i našao jednog čovjeka kako sjedi na kaburu, pa mu je rekao: 'O ti na kaburu, siđi sa kabura i ne uznemiravaj stanovnika tog kabura pa i on tebe neće uznemiravati.'" U lancu prenosilaca ovog hadisa se nalazi Ibn Lehi'a čija pouzdanost je sporna, iako ga neki ocjenjuju pouzdanim. Ovako se navodi u djelu *El-Medžme'*, 3/61.

448 Hadis koji se nalazi u Muslimovom *Sahihu*, 2248. je bez riječi "muslimana" koja se spominje na kraju hadisa. Hadis bilježi i Ebu Davud, 3228., En-Nesai, 2047. i Ibn Madže, 1566. Međutim, Ibn Madže bilježi i slijedeći hadis (1567.) od Ukbe ibn Amira da je rekao: "Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je rekao: 'Da hodam po žeravici ili sablji ili da pritegnem sandale (tako da isiječem noge) svojim papučama, draže mi je nego da gazam po kaburu muslimana i da mi je svejedno da li svoju nuždu obavio nasred mezarja ili nasred čaršije.'"

449 *Et-Tevdih 'an tevhidi-l-Hallak*, str. 208.

i da bi svoj Ummet sačuvao novotarija i smutnji koje se čine oko kaburova, što potvrđuju mnoge predaje i hadisi koji su do nas došli vjerodostojnim i pouzdanim putevima."

Potom je, kao odgovor onima koji čine novotarije oko kaburova, na svetištima i mezarlucima, naveo vjerodostojne i pouzdane hadise rekavši: "Prenosi El-Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, *radijallahu anhu*, da je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Allah ubio židove, mezarove svojih vjerovjesnika su uzeli za bogomolje.'[450] U predaji kod Muslima stoji: 'Allah prokleo židove i kršćane, mezarove svojih vjerovjesnika su učinili bogomoljama.'[451] U hadisu kojeg, također, bilježi Muslim od Džunduba ibn Abdullaha el-Bedželija stoji da je rekao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, na pet dana prije njegove smrti, da je rekao: 'Ja se pred Allahom odričem od toga da sam ikoga od vas uzeo za svoga prisnog prijetalja (*halila*), jer Uzvišeni Allah je mene uzeo za Svoga *halila* (prijatelja), kao što je i Ibrahima uzeo za *halila*. Kada bih nekoga od svojih sljedbenika uzimao za prisnog prijetelja (*halila*) uzeo bih Ebu Bekra. Oni koji su živjeli prije vas, mezarove svojih vjerovjesnika su uzimali za bogomolje. Zato vi nemojte od mezarova praviti bogomolje, jer ja vam to zabranjujem.'[452]

Prenosi se od Aiše i Ibn Abbasa, Allah neka je njima zadovoljan, da su kazali: 'Kada bi Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, dolazila objava, uklanjao bi ogrtač koji mu je prekrivao lice. Njime bi se pokrivao i otkrivao. I dok je tako radio kazao je: 'Neka je Allahovo prokletstvo na židove i kršćane, mezarove svojih vjerovjesnika su uzeli za bogomolje,' upozorivši svoje sljedbenike na to što su oni činili.' (Hadis je iz kategorije *muttefekun alejhi, tj. bilježi ga i El-Buhari i Muslim*)[453] Aiša, *radijallahu anha*, je rekla: 'Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, u svojoj bolesti od koje se nije ni pridigao, je rekao: 'Allah prokleo židove i kršćane, uzeli su grobove svojih vjerovjesnika za bogomolje. Da nije bilo tako, on bi uzdigao svoj mezar, ali bojao se da ga ljudi ne uzmu za bogomolju.'[454] Bilježi Ahmed u svome *Musnedu* sa dobrim (*džejjid*) lancem prenosilaca od Abdullaha ibn Mesuda,

450 El-Buhari, 437. i Muslim, 1185.
451 Muslim, 529.
452 Muslim, 532.
453 El-Buhari, 435. i Muslim, 1187.
454 El-Buhari, 523/1. i Muslim, 1184.

radijallahu anhu, da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Najgori ljudi su oni koji će biti živi kada nastupi Smak svijeta i oni koji kaburove za bogomolje uzimaju.'[455] Od Ibn Abbasa, *radijallahu anhu*, se prenosi da je rekao: 'Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je prokleo žene koje posjećuju mezarove i one koji na njima prave bogomolje i osvjetljavaju ih.' Bilježi ga Ahmed i autori *Sunena*.[456]

Ovo je stanje onih koji čine sedždu i mole se kod kabura, a šta, onda, reći za one koji se klanjaju i mole kaburu...

...Ko usporedi Poslanikovu, *sallallahu alejhi ve sellem*, praksu, njegove zabrane i naredbe vezane za kabur i praksu njegovih ashaba, sa onim što danas većina svijeta radi, vidjet će da su u potpunoj koliziji i suprotnosti i da se nikako ne mogu pomiriti.

Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je zabranio da se klanja prema kaburu, a oni kod kaburova klanjaju.

Zabranio je da se kaburovi uzimaju za bogomolje, a oni na njima grade kubbeta i bogomolje i nazivaju ih dovištima, izjednačavajući ih tako, sa Allahovim kućama (džamijama).

Zabranio je da se na njima pale svijeće i lampe, a oni posebnu pažnju posvećuju paljenju kandilja i svijeća u njima.

Zabranio je i da se kaburovi uzimaju za mjesta koja se redovno obilaze, a oni kod njih čine obrede i uzimaju ih za mjesta stalnog obilaženja, okupljajući se oko njih kao na Bajram ili u još većem broju.

Zabranio je klanje i prinošenje žrtve radi kabura, a oni i kolju na kaburu i radi njega žrtvu prinose i povrh toga mu se mole.

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je naredio da se kabur poravna sa zemljom, kao što bilježi Muslim u svome *Sahihu* od Ebu Hejjadža el-Esedija čije ime je Hajjan ibn Husajn, da mu je Alija ibn Ebu

455 Musned, 1/435., Ibn Ebu Šejbe, 3/345., Ibn Huzejme, 789. i Ibn Hibban, 340.

456 Bilježi ga Ebu Davud, 3236., En-Nesai, 1/287., Et-Tirmizi, 2/136., Ibn Ebu Šejbe, 140/4., El-Hakim, .1/374., Bejheki, 4/78., Tajalisi, 1/177. i Ahmed, 1/229., 278., 324., 337., svi preko Ebu Saliha, a on od Ibn Abbasa. Et-Tirmizi je rekao: "Hadis je *hasen*, a Ebu Salih, čije ime je Bazan ili Bazam, je oslobođeni rob Ummu Hani', kćerke Ebu Talibove. Hadis je vjerodostojan i u ovom izrazu: "Allah je prokleo žene koje posjećuju kaburove." Zabilježili su ga Et-Tirmizi, 1/196., Ibn Madže, 1576. i 4/78., Ahmed, 2/337., svi od Ebu Hurejre. Et-Tirmizi kaže da je hadis *hasen sahih*. Hadis bilježi i Bejheki, 4/78., od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, prokleo žene koje posjećuju mezarove. Potvrđuje ga i hadis od Hasana kojeg su zabilježili Ibn Madže, 1574., El-Hakim, 1/374. i Ahmed, 3/442.

Talib rekao: 'Hoćeš li da te potaknem na ono na šta je mene potaknuo Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*? Nemoj ostaviti ni jednu figuru (statuu), a da je ne uništiš, niti ijedan uzdignut kabur, a da ga ne izravnaš.'[457]

U njegovom *Sahihu* je zabilježen i hadis od Sumame ibn Šefijja el-Hemedanija da je rekao: 'Bili smo sa Fudalom ibn Ubejdom na vizantijskoj teritoriji pa nam je umro jedan prijatelj. Nakon što smo ga ukopali, Fudala je naredio da mu se mezar izravna sa zemljom, a zatim je rekao: 'Čuo sam Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, kad je naredio da se mezarovi izravnaju.'[458]

Međutim, i pored ove naredbe, oni postupaju potpuno suprotno spomenutim hadisima, pa kaburove kao kuće uzdižu, na njima kubbeta i sarkofage podižu i oblažu ih platnom kao što se Ka'ba oblaže. Oni, također, kod mezarova organiziraju velike mevlude na kojima kolju vrsnu stoku. Na tim proslavama se podižu glasovi i pravi se buka, a muškarci i žene se miješaju kao na hadždžu.

Nešto slično čine i šejtanovi obožavatelji kod mezara majke pravovjernih Mejmune bint Haris koji se nalazi izvan Mekke, i kod Hatidžinog mezara koji je na Mualli. Svake godine oni organiziraju mevlud koji traje tri dana, gdje na otvorenom prostoru, uz miješanje muškaraca i žena, podižu glasove i prave galamu, učeći dove i prizivajući pomoć.

Takve proslave, uz defove i cimbale, doboše, bajrake i klanje stoke, čine i kod mezara Abdu-r-Rahmana el-Mahdžuba, moleći ga i tražeći pomoći od njega, uz nadu da će ih on nadzirati i biti im zaštitnik, jer, po njihovom uvjerenju, on njih voli, a i oni njega.

Isto to čine i kod Ebu Talibovog kabura, iako znaju njegovo stanje i na čemu je bio prije smrti, a krajnji sud će donijeti Onaj koji sve tajne poznaje.

Kada bi se , naprimjer, neko kome je nepravda učinjena objesio o zastore Ka'be, ovi bi ga odvojili od nje i sa njim učinili sve što bi im naumpalo. Međutim, kada bi nasilnik, lopov, ubica ili razbojnik ušao kod kabura jednog od ove dvojice ljudi, čije stanje je bolje poznato Allahu nego svijetu koji je i sam Allaha potreban, oni mu ne bi prišli da od njega uzmu to što je bespravno uzeo i ne bi nad njim Allahov

457 Hadis je prethodno spomenut.
458 Muslim, 2242. i En-Nesai, 2032.

sud sproveli. Naprotiv, po njima se taj ko je prešao granice i nepravdu učinio, može pokajati, dok onaj ko zabranjuje prethodno spomenute postupke, naređuje ono sa čime je Allah poslao poslanike svim narodima i postupanje u skladu sa poslaničkom tradicijom (hadisima) i kur'anskim ajetima koji jasno ukazuju na *tevhid* (Allahovu jednoću), oni takvog istjeraju, proglase novotarom i nevjernikom i pripišu ga nama, pa makar i ne čuo za nas.

Naš grijeh je samo to što naređujemo ono što je Allah naredio Svojim poslanicima i zabranjujemo ono što im je zabranio. Zbog toga su nas za neprijatelje uzeli i napali na nas i svojom konjicom i pješadijom i topništvom, zabranivši nam da hodočastimo Allahovu kuću o kojoj Uzvišeni kaže:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴾

Nevjernicima i onima koji odvraćaju od Allahovog puta i Časnog hrama - a Mi smo ga namijenili svim ljudima, kako za mještanina tako i za došljaka, - i onome ko u njemu bilo kakvo nasilje učini daćemo da patnju nesnosnu iskusi. (El-Hadždž, 25.)

Odvratili su nas i zabranili nam da Allahovu kuću hodočastimo. Poslanikova, *sallallahu alejhi ve sellem,* praksa je postala naše obilježje, a slijeđenje njegovog Sunneta naš znak. Oni nam to pripisuju kao mahanu, kude nas i grde i zbog toga se bore protiv nas. To što nam čine, nije ništa drugo do slijeđenje hirova, kušnja koja se raširila, napad na vjeru i svojeglavo i uporno odbijanje neosporne istine. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِن بَعْدِ اللهِ ﴾

Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga uzeo, onoga koga je Allah, iako zna istinu, u zabludu odveo i sluh njegov i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će mu, ako neće Allah, na Pravi put ukazati? (El-Džasije, 23.).

I povrh velikog *širka* (idolopoklonstva) koje sadrži njihovo vjerovanje, oni zlo koje čine uzimaju za dobra djela i njegove plodove

smatraju sadakom. Sve ove pojave se mogu naći i vidjeti u Časnom Allahovom hramu (*Haremu*) kao i na drugim mjestima. Razlog svemu tome kod ovih, kako običnih među njima tako i uglednih, nije ništa drugo do gubitak vjere, njeno nepoznavanje i omalovažavanje, pa su tako zlo vjerom učinili i njegove "dobre" rezultate kao neospornu činjenicu prikazali.

Međutim, nesreća gubitka vjere čini da se nedjela nasilnika i inadžija smatraju neznatnim.

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je zabranio i pisanje po kaburu kao što bilježi Muslim u svome *Sahihu* od Džabira ibn Abdullaha, *radijallahu anhu*, da je rekao: 'Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je zabranio da se kabur betonira (zagipsava), da se sjedi i gradi na njemu.'[459] Bilježi Ebu Davud u svome *Sunenu*, također, od Džabira, *radijallahu anhu*, da je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, zabranio da se kaburovi betoniraju (zagipsavaju) i da se na njima piše.' Et-Tirmizi kaže da je hadis *hasen sahih*.[460]

I pored ove zabrane, ovi o kojima govorimo na kaburovima ugrađuju levhe po kojima pišu kur'anske ajete i stihove i na njih stavljaju nojevo jaje, srebrene kandilje i mramorne ploče.

Oni koji prekomjerno veličaju mezarove i od njih prave svetišta, pale na njima svjetiljke i grade iznad njih bogomolje i kubbeta, Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, naredbi se suprotstavljaju i suprotno njegovom učenju postupaju. Najgore od svega spomenutog je uzimanje mezarova za bogomolje i paljenje na njima svjetiljki, što spada u veliki grijeh. Onaj ko tvrdi da mi ljude proglašavamo nevjernicima samo zbog tog grijeha, laže i nepravedno govori. Mi nevjernikom proglašavamo samo zbog velikog *širka* (idolopoklonstva) koji neće biti oprošten, kao što je upućivanje molbe umrlom u nadi da će se odazvati, traženje pomoći od njega, klanje kurbana i zavjetovanje njemu da bi otklonio neku štetu ili pribavio korist ili da bi nam u svemu tome bio posrednik.

Da, tačno je da mi rušimo kubbeta izgrađena iznad mezarova i da to drugima naređujemo, kao što je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, porušio kubbe sagrađeno iznad Latovog mezara i naredio Aliji, *radijallahu anhu*, da poruši sva *kubbeta* i izravna sve uzdignute mezarove. To su činili i drugima naređivali i ashabi i tabi'ini i znameniti islamski učenjaci mudžtehidi.

---

459 Hadis je prethodno spomenut.

460 Ebu Davud, 3225. i 3226. i Et-Tirmizi, 1052. sa dodatkom: *i da se po njima gazi.*

U svome djelu *El-Umm* Eš-Šafi'i je rekao: 'Vidio sam kako učenjaci u Mekki naređuju da se poruši sve što je sagrađeno iznad kaburova.' Rušenje onoga što je izgrađeno iznad mezara potvrđuju Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi: 'Nemoj ostaviti ni jedan uzdignut kabur, a da ga ne poravnaš', kao i prethodno spomenuti hadis od Džabira kojeg je zabilježio Muslim. Ta gradnja je utemeljena na neposlušnosti prema Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, zabrani, a svaka građevina koja je utemeljena na neposlušnosti i suprotstavljanju njemu ne zaslužuje nikakvo poštovanje. Radi zaštite *tevhida* (monoteizma) zasigurno je prječe da se sruši takva građevina, nego građevina koja je izgrađena od ukradenog novca ili mesdžid izgrađen radi smutnje čije rušenje je i vjerom naređeno, iz razloga što građevina iznad mezarova donosi veću štetu. Što se tiče tih velikih grijeha koji su spomenuti, islamski učenjaci, kao što su učenici imama Malika, Ahmeda, Ebu Hanife i Šafi'ije, kao i mnogi ashabi i tabi'ini su jasno istakli da su takvi postupci zabranjeni i novotarija koju je zabranio Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*.

Kaže Ebu Muhammed el-Makdisi: 'Da je dozvoljeno postavljanje svjetiljki na njima, ne bi bio proklet onaj ko to čini.' U tome je upropaštavanje imetka bez ikakve koristi i pretjerivanje u veličanju kaburova koje je najsličnije veličanju idola. Imamo džamije koje su u mraku, pa se ne osvjetljavaju. Šta više, oni smatraju da su ti mezarovi vrjedniji i od samih džamija.

Stvar je otišla do te mjere da su oni koji vjeruju da mezarove treba veličati do granice ibadeta i u srcu prema njima poštovanje ispoljavati uveli hodočašće tih mezarova i za to odredili posebno vrijeme, smatrajući da je sedam puta vrjednije posjetiti njih nego Allahovu kuću (Ka'bu). Tako imamo kabur Ibn Alije koji se nalazi u Mirbatu u Jemenu za kojeg ljudi, kako oni ugledni, tako i običan svijet, vjeruju da posjeta i potpuno posvećivanje njemu u mjesecu redžebu vrijedi kao sedam hadždžova.[461] Isti je slučaj i sa kaburom Zejlei'ja koji se nalazi u Lihji. Kod svijeta je rašireno vjerovanje da će onaj ko umre u tom mjestu i bude ukopan u njegovoj blizini, biti pošteđen polaganja računa i sačuvan kazne. Također, i kabur Ajderusa koji se nalazi u Adenu i kabur Šazilija u Mehi čije ime spominju stanovnici kopna i mora, kad su i u nevolji i u rahatluku, vjerujući da su pod

461 Ovo je čista laž i izmišljotina na Allaha i Njegova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.

njegovom zaštitom i nadzorom i da on pomaže onome ko ga u nevolji upomoć prizove, bez obzira bio blizu ili daleko, na kopnu ili na moru. Jedan od njihovih radikalnih pristalica je napisao knjigu pod naslovom *Menasik hadždž mešahidi-l-ebrar limen ana ilejhim mine-l-mukimine ve-z-zuvvar* (Obredi hodočašća svetištima odabranih za mještane i posjetioce koji im se za pomoć obraćaju). Drugi je napisao knjigu pod naslovom *Revdatu-l-ebrar fi da'veti-l-evlijai ve-l-ahjar inde-š-šedaidi-l-mudlehemeti-l-gazzar* (Bašča dobročinitelja za prizivanje evlija i odabranih u teškim nevoljama). Svima je poznato da ovo izvodi iz vjere islama i uvodi u idolopoklonstvo. Onaj ko objektivno i iskreno pogleda koliko ljudi sa ovakvim vjerovanjem odstupaju od ispravne vjere i Pravog puta, uočit će veliku razliku između onoga što je propisao Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i protiv čega se borio, zabranjujući sve ono što se čini i vjeruje o kaburovima i ljudima koji su u njima ukopani, i onoga što ovi sebi za vjeru propisuju, čemu teže i strijeme, vjeruju, mole ga i njemu pozivaju. Tada imamo pravo kazati da mi samo Pravome putu pozivamo, putu Allahovom kojem pripada sve ono što je i na nebesima i na Zemlji. Njemu će se sve vratiti. Također će utvrditi sve štetne posljedice koje proizilaze iz njihovog pokvarenog vjerovanja, koje niko nije u mogućnosti pobrojati i od čijeg spomena se zgražavaju srca onih koji su istinu spoznali.

Te štetne posljedice su:

- Prekomjerno poštivanje i uvažavanje mezarova koje dovodi do općinjenosti njima predstavljenoj u okupljanju oko njih i boravku u njihovoj blizini, postavljanju i vješanju na njima zastora, levhi, nojevih jaja, srebrenih kandilja i mramornih ploča. Služitelji i obožavatelji tih kaburova više vole da borave u njihovoj blizini, nego u blizini Ka'be i *Mesdžidu-l-harama* i smatraju da je služenje njima bolje od služenja džamijama. Po njima, teško onim služiteljima u čijem noćnom dežuranju se ugasi lampa okačena na tom mezaru;
- Davanje zavjeta njima i njihovim služiteljima s ciljem postizanja dobra i otklanjanja zla;
- Vjerovanje idolopoklonika da se preko njih može ukloniti nevolja, pobijediti neprijatelj, spustiti kiša s nebesa, odagnati briga i tuga, ispuniti potreba, pomoći mazlum, utješiti uplašeni, sačuvati od nesreće i mnogi drugi idolopoklonički postupci koji se čine kod tih mezarova;

- Izazivanje Allahovog i Poslanikovog prokletstva zbog gradnje bogomolja, paljenja svjetiljki i kandilja na njima i zavještavanja nad njim;
- Okupljanje muškaraca i žena, njihovo miješanje i podizanje glasova pri upućivanju dova onima koji su tu ukopani;
- Smatranje pokuđenih postupaka dobrim djelima;
- Uznemiravanje umrlih postupcima koje idolopoklonici čine oko njihovih mezarova, jer njih, uistinu, uznemirava ono što se čini kod njihovih kaburova i to do krajnje mjere mrze, kao što Isa mrzi ono što bi kršćani činili kod njegova kabura, kada bi ga našli na zemlji i ono što oni, od prekomjerne ljubavi prema njemu, vjeruju svojim srcima. Isti je slučaj i sa drugim vjerovjesnicima, evlijama i šejhovima. Sve njih uznemirava ono što ljudi, poput kršćana i njima sličnih, čine kod njihovih mezarova. Oni će ih se na Sudnjem danu odreći, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ فَيَقُولُ أَأَنتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ۞ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنبَغِي لَنَا أَن نَّتَّخِذَ مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴾

A na Dan kada ih On sakupi, a i one kojima su se pored Allaha klanjali, te upita: "Jeste li vi ove robove Moje u zabludu zaveli, ili su oni sami s Pravog puta zalutali?" - oni će reći: "Uzvišen nek si Ti, nezamislivo je da smo mi pored Tebe ikakve zaštitnike uzimali, nego, Ti si ovima i precima njihovim dao da uživaju, pa su zaboravili da Te se sjećaju; oni su propast zaslužili!" (El-Furkan, 17-18.)

Na to je Uzvišeni Allah rekao mušricima-idolopoklonicima:

﴿ فَقَدْ كَذَّبُوكُم بِمَا تَقُولُونَ ﴾

Oni su porekli to što vi govorite. (El-Furkan, 19.)

Također je rekao:

﴿ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ۞ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنتَ وَلِيُّنَا مِن دُونِهِم بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُم بِهِم مُّؤْمِنُونَ ﴾

A na Dan kada ih sve sabere, pa meleke upita: "Zar su se ovi vama klanjali?" Oni će odgovoriti: "Uzvišen neka si, Ti si Gospodar naš, između nas i njih nije bilo prijateljstva; oni su se džinnima pokoravali i većina njih je vjerovala u njih." (Sebe', 40-41.);

- Oponašanje židova i kršćana koji kaburove uzimaju za bogomolje i na njima pale svijeće;
- Suprotstavljanje Allahu i Njegovu Poslaniku i oprečnost onome što je u vezi s tim propisano;
- Zamaranje i iscrpljivanje gradnjom i zidanjem kabura, te postavljanjem i klesanjem (kamene) kapije i ograde i krivo vjerovanje i veličanje koje prati veliki grijeh i odgovornost na Sudnjem danu;
- To vjerovanje vodi upropaštavanju djela i propasti;
- Zapostavljanje *Sunneta* (Tradicije) i oživljavanje novotarija;
- Uzimanje novotarije za vjersku obavezu (*vadžib*) i sunnet, a vadžiba i sunneta koji su vjerom propisani za novotariju i grijeh. Oni po tom pitanju ništa ne razumiju i pouku ne prihvataju. Naprotiv, one koji se sa njima ne slažu i koji im to zabranjuju novotarima, hereticima i nevjernicima proglašavaju;
- Smatranje da su ta mjesta vrjednija i od najboljih i najdražih mjesta Uzvišenom Allahu (Mekke). Oni koji obožavaju kaburove, pohode ih, veličaju i poštuju uz potpunu poniznost i skrušenost srca i okupljaju se oko njih uz posebnu aspiraciju i odlučnost za prizivanje umrlih, što ni dio toga ne čine i ni slično tome ne osjećaju u džamijama;
- Taj odnos garantira održavanje kubbeta i svetišta i njihovo osvjetljavanje, dok se u isto vrijeme zapostavljaju i ne poštuju Allahove kuće-džamije. Sve ovo je u suprotnosti sa Allahovom vjerom s kojom je poslao poslanike i knjige;
- Ono što je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* propisao pri posjeti mezarima jeste prisjećanje na smrt i činjenje dobročinstva umrlom kojeg posjećujemo, tako što ćemo moliti za njega Allahovu milost i oprost i za sebe tražiti spasa. Na taj način činimo dobročinstvo i umrlom i samom sebi, bez obzira bio umrli vjerovjesnik ili evlija, jer je dova i njemu potrebna i on se sam dovi raduje. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* nam je naredio da od Uzvišenog Allaha za njega tražimo poseban stupanj (*el-vesile*) u Džennetu i odliku i da ga proživi na mjestu hvale dostojnom (*el-mekamu-l-mahmud*)

koje mu je obećano. On će to mjesto svakako dobiti, međutim, mi tu dovu učimo da bismo ga spominjanjem slavili, stupanj mu povećali i da bismo i mi zbog upućivanju dove za njega sevab zaradili. Jer Onaj ko je savršen i prima savršenstvo. Ali, idolopoklonici su stvar obrnuli i vjeru izopačili, pa su se zbog svojih mnogobožačkih posjeta mezarima gdje su mrtve molili i za posrednike ih uzimali svrstali sa jednom od dvije skupine; sa onima koji su Allahovu srdžbu izazvali i onima koji su zalutali."[462]

Zbog toga su snage reformatorskog pokreta, kada su stigle u Kerbelu, odmah porušile kubbe i svetište koje su novotari sagradili na Husejnovom kaburu. Nema sumnje da je to jedna od najvećih smutnji i zabluda koje se čine pod plaštom ljubavi prema unuku Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* Husejnu i zadovoljstvu s njime, mada je on od svega toga čist.

Ovo kubbe su, nakon perioda prvih i čestitih generacija muslimana, sagradili novotari i njegovo rušenje zasigurno predstavlja pobjedu za islam i Sunnet, kao i počast Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* njegovoj porodici, a posebno njegovu unuku kojeg sigurno uznemiravaju novotarije, mnogobožački postupci i zlo koje se čini kod njegova mezara.

Doktor Muhammed ibn Sulejman el-Hudajri je rekao: "Mi ćemo priznati i kazati da je Saudijska država porušila kubbe koje je bilo sagrađeno na Husejnovom mezaru, zbog toga što se to u potpunosti kosi sa, prije svega, islamskim vjerovanjem, a naposlije i sa principima ovog selefijsko-reformističkog pokreta. Prethodno smo navodili pisma koja su vladari Saudijske države razmjenjivali sa iračkim namjesnicima, a u kojima su ih odvraćali od novotarija sličnih ovima. Saudijska država se osporavanju ovih novotarija okrenula tek nakon što je od sličnih novotarija, oličenim u kubbetima i svetom drveću u kojem je svijet tražio Božiji blagoslov (*teberruk*) i preko kojih se Allahu duhovno približavao, očistila prvo Nedžd, a zatim i Hidžaz. Odavde vidimo da je preuveličavanje onoga što se desilo na Kerbeli samo jedan od metoda koji Osmanska država koristi u odvraćanju svijeta od ovog selefijsko-reformističkog pokreta."[463]

462 *Et-Tevdih 'an tevhidi-l-Hallak,* 214-220.

463 *Prva Saudijska država i Osmanska država,* str. 252. i 253.

Drugo: Pitanje tekfira (proglašavanje nevjernikom), pretjerane strogosti u vjeri, oružane borbe i drugih sličnih pitanja

Činjenice koje se moraju spomenuti

Od najvažnijih i najopasnijih pitanja koje su protivnici reformatorskog pokreta sljedbenici novotarija, ličnih hirova i razdora pokrenuli protiv njega i njegovih nosilaca je pitanje *tekfira* (proglašavanje za nevjernika), pretjerane strogosti u vjeri i oružane borbe protiv neistomišljenika. Šta više, među onima koji su raširili neistinu kako Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici proglašavaju muslimane nevjernicima i dozvoljavaju borbu protiv njih su i neki neutralci i oni čiju su podršku uživali, a koji su bili daleko od unutrašnjeg poprišta dešavanja oko pokreta ili koji nisu imali dovoljno prilike da se upoznaju sa suštinom pokreta, njegovim pravcem i stvarnošću.

Iz ove optužbe su proizišle i druge laži o njima, kako su haridžije, kako su prestrogi u vjeri i tome slično. Međutim, istina je da ako bi neko detaljno proučio stanje ovog pokreta došao bi do slijedećih činjenica:

1- Da su šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, te učenjaci njegovog pokreta, kao i vladari iz porodice Ali Su'ud koji su se pridržavali programa pokreta, bili na stanovištu selefa u pitanju neodobravanja borbe protiv muslimana i prolijevanja njegove krvi, osim ako za to postoji šeri'atski argument. Općenito nije poznato da su u svome programu odstupali od ovog temeljnog stava, osim u iznimnim situacijama koje nisu bile u okviru njihova prihvaćenog programa. U svojim knjigama i govorima su jasno isticali ovo veliko šeri'atsko pravilo, kojeg su se i pridržavali u svome programu, o čemu smo prethodno govorili i o čemu ćemo još govoriti.

2- Da su njihovi protivnici prvi počeli sa borbom, objavom oružanog i neoružanog rata protiv pokreta, njegovih sljedbenika i države koja ga je podržavala. Šta više, sile zla su, prije nego je Šejh i stigao u Deri'ju i prije nego se u njoj ustalio, izjavile da će protiv njega i njegovih sljedbenika koristiti silu i borbu. Time mu je prijetio Sulejman ibn Muhammed el-Hajdi (pripadnik plemena Benu Halid) iz Ahse i upozorio Osmana ibn Muammera, emira Ujejne, da prema pokretu i njegovim sljedbenicima mora zauzeti oštar stav. Tako je postupio i

Ibn Šamis el-'Anezi.[464] Nakon što se pokret učvrstio u Der'iji rat protiv njega je pokrenuo Diham ibn Devvas, tadašnji namjesnik Rijada.

3- Da su protivnici pokreta često izdavali i varali njegove pristalice, misionare, kadije, učene ljude, učenike i učitelje koje su šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, namjesnici i učenjaci koji su podržavali pokret, slali u naselja, među beduine i u razna područja da bi ljude poučavali njihovoj vjeri i da bi među njima sprovodili šeri'atske odredbe. Često su iskazivali i neposlušnost prema vladaru, imamu Muhammedu ibn Su'udu, raskidali prisegu i ugovor koji su mu dali i dizali pobunu protiv zajednice i vođe, što islam strogo zabranjuje i propisuje da se takvi sankcioniraju.

4- Hidžaski vladari su prema ovom pokretu i njegovim pristalicama, uglavnom, ispoljavali neprijateljstvo koje je bilo raznoliko. U početku se radilo o akaidskom, političkom i propagandnom neprijateljstvu, da bi na kraju preraslo u oružano neprijateljstvo. Ponekad su ubijali i neke učenjake i misionare, pa čak i izaslanike koji su im bili poslani ispred rukovodstva pokreta.

5-Uskraćivali su im njihova zakonska prava kao što je misionarsko djelovanje i obavljanje hadždža koji im je dugo godina bio zabranjen, a zatim im je 1197. g. h. ponovo dozvoljen, da bi im ga, i po drugi put, od 1203. g. h. zabranio *šerif* Galib, koji je protiv njih poveo i rat. *Šerif* Galib i drugi hidžaski vladari su prvi poveli rat protiv pokreta i njegovih pristalica, prije nego su ovi počeli sa bilo kakvim borbenim aktivnostima. Protiv njih je objavljen oružani rat, što su protivnici pokreta i priznali i što njihovi historičari sa ponosom spominju.[465]

Prema tome, kroz jedno čisto naučno istraživanje neminovno se zaključuje da je sve ono što je, po pitanju *tekfira* (proglašavanje nevjernicima) i odobravanja borbe protiv muslimana i prolijevanja njihove krvi, kazano o Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, učenjacima njegovog pokreta i pristalicama tog pokreta, kao i vladarima iz porodice Alu Su'ud koji su uz njih stali, neistina. Ako je bilo takvih primjera, onda se radi o slučaju za koji postoji šeri'atski prihvatljivo opravdanje utemeljeno na validnom šeri'atskom argumentu. Proglasiti nevjernikom onoga ko to s aspekta Šeri'ata zaslužuje i grditi onoga ko to Šeri'atom zaslužuje, ne spada u pokuđeni tekfir i grđenje. Naprotiv, to je ono što u vjeri islamu zakon zahtijeva, uz, naravno, uvjete i pravila koja su poznata dobro upućenim u nauku.

464 Vidi: El-Huza'i, *Hajatu-š-šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab*, str. 142.
465 Vidi: Dahlan, *Hulasatu-l-kelam*, 228-229.

Prema tome, utvrđeno je da oni nisu prvi počeli s borbom, nego su prvi s borbom počeli njihovi protivnici. Zatim, normalno je da se, kada to u mnogim situacijama nužda zahtijeva, posegne za metodama sile, odlučnosti i borbe kao najboljim rješenjem u datoj situaciji, kao što su to odnosi kakvi su bili između reformatorskog pokreta i njegovih protivnika. S obzirom da je snaga neistine i hirova ogromna i da upravlja srcima i životima većine svijeta, njihove duše nisu prihvatile istinu i nisu se povinovale njenim nosiocima. Također, svako ko pogleda stanje većine onih koji su, zbog sumnjivog pitanja tekfira, svijet digli na noge da bi ocrnili pokret i njegove pristalice, začudit će se njihovoj pristrasnosti i odanosti u borbi protiv Sunneta i njegovih sljedbenika, kako u ovom, tako i drugim pitanjima, te njihovom nemarnom odnosu prema čistim novotarima, koji proglašavaju nevjernicima i najbolje pripadnike ovoga Ummeta, Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem, ashabe*, supruge, majke pravovjernih, kao i prve i čestite generacije muslimana (*es-selefu-s-salih*). Upravo, većina optužbi za *tekfir* i pretjeranu strogost u vjeri, koje su pripisane pokretu i njegovom vođi, potiču od onih koji najbolje sinove ovoga Ummeta potcjenjuju i proglašavaju nevjernicima i njihovih pomagača koji sa njima učestvuju u novotarijama vezanim za kaburove, kubbeta, svetišta, novotarska dovišta, sufijske redove, mevlude i izmišljene zikrove. Svakom istraživaču je poznato da je osnova i izvor ovih novotarija kod onih koji nevjernicima proglašavaju ashabe i naše čestite pretke (*es-selefu-s-salih*). Gdje je tu pravičnost, objektivnost i naučno istraživanje za koje tvrde da ih imaju? Gdje je ljubomora prema istini i vjeri, i prema evlijama i dobrim ljudima koju sebi pripisuju, a sami omalovažavaju dobre ljude svojim novotarijama? Gdje je iskren savjet koji prema muslimanima lažno pokazuju, a sami novotarije promiču i potpomažu?

Pitanje pretjerane strogosti u vjeri

Pretjerana strogost u vjeri, za koju neki od protivnika pokreta tvrde da je jedna od prepoznatljivih karakteristika pokreta i njegovih pristalica, prema šeri'atskim i naučnim mjerilima nije pokuđena strogost. Ako je ona ponekad i bila prisutna, onda se radilo o jednoj vrsti odlučnosti i čvrstine na istini, a to je ono što je u njihovo

vrijeme zahtijevala sredina i okolnosti, potreba i interes. Samo takav odnos je bio odgovarajući za beduinsku i seosku sredinu u kojoj je obitovalo nedždansko društvo, kao i za arapsku ćud i temperament za koga je svojstvena otvorenost, čvrstina i arogantnost. Najbolje i najprimjerenije rješenje u ovom slučaju, pred pobunom beduina, neznalica i pokvarenjaka, te naspram sile zla protivnika i pred snagom i čvrstinom neistine i njenih nosilaca, bila je odlučnost. Kao što je islam vjera istine, milosti i lahkoće, to je, također, i vjera koja u pomaganju istine i suzbijanju neistine, ne isključuje princip odlučnosti i oštrine. Ovakvo, sa svih aspekata loše stanje, ponekad zahtijeva odlučnost, a naročito u ovom slučaju kada se radi o Arapskom poluotoku koji je izvor islama i koji je specifičan po svojim vjerskim, društvenim i plemenskim karakteristikama. Optužba da se ljudi primoravaju da slijede njihov mezheb je, također, čista laž, jer nije poznato da je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, niti iko od njegovih sljedbenika i vladara koji su pomagali ovaj mubarek pokret, govorio ljudima, slijedite hanbelije ili šafi'ije ili nešto drugo. Oni su samo radili ono što je vjerom propisano; sprovodili Allahov Zakon, uzdizali vjerska znamenja, uspostavljali pravdu, naređivali dobro, a suzbijali zlo i sprovodili šeri'atske sankcije. Značajno je spomenuti da mnogi sljedbenici hirova i novotarija, koji ne poznaju šeri'atske propise, te propise, kao što je ocjenjivanje nekoga nevjernikom ili griješnikom, sprovođenje šeri'atskih sankcija, naređivanje dobra, a suzbijanje zla, te uspostavljanje vjerskih propisa i naredbi, nazivaju strogošću, okrutnošću i nasiljem. Međutim, stvar nije kao što tvrde.

Što se tiče postojećih prijestupa i pogrješnih idžtihada koji vode brzopletom i nepromišljenom progalašavanju ljudi nevjernicima, kao što smo prethodno spominjali, nisu prihvaćeni program reformatorskog pokreta. Mnogo toga što je kazano o tom pokretu i njegovim sljedbenicima vezano za tekfir, ustvari je zaključeno indirektno, a ne radi se o njihovoj otvorenoj i jasnoj izjavi - ono što je obavezno po mezhebu, nije generalna obaveza - kao što je to ustanovljeno usulskim pravilom. Također, ne trebamo zaboraviti da su mnogi kritičari i protivnici reformatorskog pokreta, osnove vjere koje je prakticirao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici, a koje su Šeri'atom utemeljene, kao što su odlučnost i sila kada to situacija zahtijeva, izvršavanje Šeri'atom određenih sankcija,

obvezivanje svijeta da izvršavaju naredbe vjere (*fardove*) i širenje neophodnog znanja o vjeri, smatrali obvezivanjem koje nije vjerom propisano, a naređivanje dobra i odvraćanje od zla (*hisbe*) su smatrali pretjeranom strogošću i *tekfirom* (proglašavanje za nevjernika). U suštini radi se o stvarima koje su postulati vjere i njeni aksiomi, od kojih ne odstupa bogobojazan i vjeri privržen musliman.

Postupci prema kojima sljedbenici hirova, neznalice i oni koji glavu od vjere okreću ispoljavaju odbojnost, a imam ovog pokreta ih, na zahtjev Šeri'ata, u praksu sprovodi, kao što je kamenovanje udate bludnice, rušenje kubbeta izgrađenih na kaburovima i tome slično što Šeri'at nalaže su u dušama griješnika, razvratnika i novotara izazvali strah i bojazan za svojim prohtjevima i interesima. Zbog toga su protiv reformatorskog pokreta, njegovog vođe i vladara Saudijske države podigli i svoju konjicu i pješadiju, tvrdeći da su ovi šeri'atski utemeljeni postupci, ustvari, pretjerana strogost i nasilje.

Međutim, stvar nije takva kakvom je oni predstavljaju, nego djela, kao što su naređivanje dobra i odvraćanje od zla, te izvršavanje Allahovih sankcija su Šeri'atom naređena radi općih interesa ljudi. Također, Šeri'atom je utvrđeno da je oružana borba protiv protivnika jedna od metoda džihada kojoj se, uz određene uvjete, pribjegava kada se iskoriste sve druge metode.

Prethodno smo spominjali da se kod nekih beduina, mlađih učenika i neznalica, a pristalica reformatorskog pokreta, ponekad moglo naći proglašavanje drugih nevjernicima, pretjerana strogost i borba koja nije Šeri'atom utemeljena, međutim, to se ne može pripisati programu ovog pokreta. Sam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, kao i učenjaci i vladari koji su pripadali njegovom pokretu, ograđivali su se od takvih postupaka i sankcionirali one koji su tako postupali.

Dok Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici nisu nikoga proglašavali nevjernikom, osim ako su za to imali jak argument,- što je ispravan put, put selefa - u isto vrijeme ćemo naći da su njihovi protivnici, sljedbenici hirova i novotarija, njih proglašavali nevjernicima bez ikakvih jasnih dokaza. Nisu se nimalo ustručavali da Imama pokreta i njegove pristalice nazivaju nevjernicima, *haridžijama* i da ih nazivaju pogrdnim izrazima, kao što je to učinio autor djela *Hulasatu-l-kelam*, kad ih je otvoreno nazvao nevjernicima i *haridžijama*.[466]

466 Ovakve i slične izraze pogledaj u djelu *Hulasatu-l-kelam*, str. 227-237.

O pristalicama pokreta su, također, govorili da su: "Predmet podsmijeha i rugla, kao divlji magarci koji od lava preplašeni bježe" i "da se njihovo zlo razmnožilo", "da kvare vjerovanje mekkanske i medinske uleme i da im podvaljuju laži i izmišljotine". Nazivali su ih ateistima i prostacima koji odmetničku vjeru ispovijedaju. Za Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba su govorili da je "pokvarenjak" i da je iza sebe ostavio svoju djecu koja su i od njega gora, te da su njegovi učitelji (*šejhovi*) pri njemu primijetili bezbožnost i zabludu. Također i za njegova oca tvrde da je kod njega primjećivao bezbožnost. Između ostalog za njega su kazali da je skrivao mišljenje o sebi da je vjerovjesnik i da je bio umišljen (samoobmanjen). Njega i njegove sljedbenike su optuživali da su *haridžije* i sljedbenici Zu-l-Huvejsire. Za Muhammeda ibn Abdu-l-Vehaba su otvoreno govorili: "Ovaj *haridžija*!". Također su govorili da njihovo vjerovanje sadrži mnoge elemente kufra, a jedan od njihovih protivnika je kazao da je njihovo vjerovanje lažno, krivotvoreno i pokvareno, te da je smutnja s kojom su došli najveća smutnja."[467]

Ovome se mogu pridodati i druge slične izmišljotine koje su protivnici pripisivali samom pokretu, njegovom vođi i pristalicama, a od kojih su oni čisti. U isto vrijeme, većina ovih protivnika je stala u zaštitu idolopokloničkih običaja i novotarija, braneći ih i boreći se zbog njih.

Zaključak:

Prema tome, misionarski (*da'vetski*) pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, njegove pristalice i država koja ih je podržavala - Saudijska država u svim etapama svoga postojanja - su od strane svojih protivnika bili izloženi velikim nepravdama i nasilju, što je ove primoralo da se brane i stanu u zaštitu Allahovih propisa, svojih prava, imovine, života i časti.

Što se tiče optužbe da su svijet silom nagonili na prakticiranje vjerskih propisa, to se vraća na činjenicu da neki ljudi, zbog svojih bolesnih srca koja su naginjala prohtjevima i novotarijama, apsolutno nisu prihvatali instituciju naređivanja dobra i zabranjivanja zla.

467 Vidi: *Isto.*

Neistinitost optužbe da je reformatorski pokret izvor nasilja[468]

Ovaj misionarski pokret, kojeg nazivaju vehabizmom, optužen je da je izvor nasilja, tekfira i pretjerane strogosti u vjeri, te da su svi drugi radikalni pokreti nastavak ovog pokreta. Sve spomenuto je čista potvora i laž, jer pokret je zasnovan na selefijskom umjerenom programu (*menhedžu*) koji odbacuje nasilje i protiv njega se bori. Njegov zvanični vjerski i naučni program i program njegovih uvaženih učenjaka je i dan-danas javan i jasan. Međutim, ponekad je ovaj pokret bio doveden u nevolju zbog nepromišljenih postupaka koji su dolazili od strane nekih beduina, rulje i zanesenjaka koji su se smatrali učenicima vjere. To je zbog toga što je pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba sam po sebi bio prirodan, lahak i jasan, pa je ostavljao emotivnog utjecaja na neke početnike, i ako se stvari ne bi kontrolirale razumom, vjerskim znanjem i razumijevanjem, dolazilo bi do pogrješnog shvatanja, kao i kod ostalih učenja i principa. Protivnici ovog pokreta su zloupotrjebljavali stavove nekih njegovih pripadnika i njihove grješke u razumijevanju i prakticiranju tih stavova i u tome se nisu osvratali na znanstvene metode koje su zasnovane na provjeravanju i objektivnosti. Program na kojem je utemeljen ovaj pokret i država, zasnovan je na srednjem putu, pravičnosti i umjerenosti i ne prihvata nikakvu nepravdu, neprijateljstvo i pretjerivanje u vjeri.

Osvrt na sumnju

Protivnici ovog pokreta najviše su prigovaraju njegovom vođi i pristalicama to što oni za svoje protivnike i neistomišljenike koriste izraze "mušrici i nevjernici" kao i druge, po njima, grube izraze. Za ovu sumnju imamo jasan odgovor kojeg ćemo ovdje ukratko navesti:

1. Izrazima "mušrici i nevjernici" među svojim protivnicima nazivali su samo njihove glavešine i najprkosnije među njima, kao i njihovu ratobornu vojsku, jer su oni nosili bajrak odbijanja poziva u monoteizam i štitili idolopokloničke običaje i novotarije, nakon što

468 O ovoj temi smo prethodno govorili u prvom poglavlju.

im je jasan dokaz predočen. Oni koji su od običnog svijeta i mase stali u njihove bojne redove, na njih se uopće ne odnosi taj sud, nego se sud odnosi na zastavu koja se bori na putu novotarija, idolopokloničkih običaja i postupaka i odvraća od Allahove vjere.

2. Kod simpatizera ovoga pokreta među historičarima poput Ibn Gannama, Ibn Bišra i nekih pjesnika koji su koristili ove izraze, više je bio izražen duh zanosa i emocija, te metod informiranja, nego li šeri'atsko utemeljenje. Zbog toga sudovi i opisi koje su oni izrekli, ne odražavaju svi program pokreta i ne uzimaju se u obzir. Zato ćemo naći da su sam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab kao i drugi učenjaci, sudove širka i nevjerstva za svoje protivnike izricali vrlo rijetko, i to samo za lidere idolopokloničkih i neznabožačkih novotarija i za one koji su stali u odbranu idolopokloničkih običaja, a pred kojih je izneseno dovoljno argumenata.

3. Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, kao vođa reformatorskom pokreta i drugi učenjaci koji su pripadali tom pokretu, kada su govorili općenito o muslimanima svojim neistomišljenicima, a sljedbenicima novotarija, pred Uzvišenim Allahom su se odricali od toga da ih nevjernicima proglašavaju, kao idolopoklonike opisuju i da njihove živote ne smatraju neprikosnovenim. U ovome istraživanju smo naveli dosta primjera koji potvrđuju spomenuti princip. Međutim, kada su u pitanju prkosnici i ratnici i oni koji su u njihove redove stali, za njih, kada je u pitanju odnos prema njima na osnovu javnog i vanjskog stanja, važi isti sud, a Uzvišenom Allahu je poznato ono što kriju.

4. Većina ovih opisa i sudova su bili općeg karaktera i nisu se odnosili na konkretne ličnosti.

5. Zatim, ne možemo zaboraviti da je većina epiteta i optužbi koje su od strane protivnika reformatorskog pokreta upućene njegovom vođi i pristalicama, poput optužbi da su nevjernici, bezbožnici, heretici, *haridžije* i prostaci, veoma oštre i daleko od istine, šeri'atskog utemeljenja i argumenta.[469] Također, ne vidim da se iko od ovih klevetnika, kritičara i mrzitelja pokreta u svemu tome osvrtao na ravnotežu i pravičnost. Međutim, uzvišeni Allah nam je dovoljan i divan je On pomagač!

469 Dio toga smo prethodno spominjali.

Stav Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika prema optužbi da muslimane proglašavaju nevjernicima i da se protiv njih bore

Prethodno je spomenuto da je od svih izmišljotina i sumnji koje su pokrenute oko imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, njegova pokreta i pristalica, te države *tevhida* (monoteizma) - Saudijske države - najopasanija i najveća ona vezana za *tekfir* (proglašavanje muslimana nevjernicima) i oružanu borbu protiv njih. (Po važnosti i osjetljivosti, dolazi odmah iza pitanja *tevhida*). Istina je da su Muhammed ibn Abdul-Vehhab i njegovi sljedbenici ove optužbe komentirali onoliko koliko to one zaslužuju, nekada zasebno, a nekada kroz govor o tevhidu i onome što mu se suprotstavlja, - širku i novotarijama koje ga čine manjkavim, jer je u tim pitanjima indikacija na *tekfir* (proglašavanje nekoga nevjernikom).

O ovim pitanjima je opširno govoreno kada su spominjani faktori nastanka pokreta i na mnogim drugim mjestima ove studije. Nema sumnje da se ovaj put i program, a to je program vjerovjesnika i naših čestitih predaka (*es-selefu-s-salih*), sukobio sa snagom stvarnosti u kojoj su živjeli mnogi, a naročito pristalice novotarija oko kaburova, turbeta, svetišta i dovišta, te pripadnici raznih sufijskih redova, novotarskih stihova i pjesama i pristalice drugih vrsta novotarija.

Njima možemo pridodati i mnoge interesne i druge skupine koje su dio ove bolne stvarnosti. Te skupine i interesi su mnogobrojni; politički, ekonomski, socijalni i drugi.

Sila i veličina pravedne odbrane i otpora koju su koristili zaštitnici i sljedbenici pokreta bila je srazmjerna ovom nepravednom i surovom napadu. Nema sumnje da će govor o ispravljanju vjerovanja i ostvarenju najvećih interesa, pa makar se radilo o argumentiranoj istini, izazvati brze, snažne i nepromišljene reakcije. Ovo je neminovno dovelo do toga da jedni o drugima iznose sudove. Borbu su započeli protivnici ovog pokreta, a njegovi nosioci i pristalice su se samo branili, jer borba se može suzbiti samo borbom. Nasilnik je onaj ko je počeo. I u pitanju tekfira i oružane borbe postoji dosta nejasnoća i obmana. Zbog toga su protivnici pokreta ovo pitanje koristili protiv njega i još ga koriste. Ove nejasnoće i obmane su dovele do toga

da su neki nekadašnji simpatizeri pokreta, koji su daleko od centra zbivanja, postali suzdržani ili su počeli govoriti kako su njegove pristalice prestroge. Jedan od takvih je i Muhammed Siddik Han koji je sljedbenike pokreta optužio za prolijevanje krvi. Čudno je, kako sam spominje, da je kao izvor za ovu informaciju uzeo knjige kršćanskih učenjaka.[470]

Ove nejasnoće su, također, ostavile traga i na učenjake kao što su Eš-Ševkani i Muhammed ibn Nasir el-Hazimi, koji su u svome pohvalnom govoru o pokretu i njegovom vođi spominjali to kao zamjerku.[471]

Onaj ko prati stavove različitih osoba o pokretu i njegovom vođi naći će da je ovo pitanje jasno i istaknuto, odnosno da je mnoštvo onih koji se sa vođom pokreta i njegovim pristalicama slažu oko važnosti objašnjavanja tevhida i pozivanja ljudi njemu, te razotkrivanja širka i njegovih pojava i upozoravanja na novotarije, kao i zatvaranja svih prilaza koji mogu odvesti do različitih vrsta širka i novotarija. Mnogo je onih koji se sa Imamom slažu u ovim velikim temeljnim pitanjima, a ne slažu se sa njim po pitanju tekfira i borbe.[472] Pa, na čijoj strani je istina i argument?

Nakon što se sukob između sljedbenika pokreta i njihovih protivnika po ovome osjetljivom pitanju rasplamsao, dokazi i jasni šeri'atski argumenti, te izjave prvih i čestitih generacija, ashaba, tabi'ina i generacije iza njih, kao i četverice imama, bili su na strani učenjaka ovoga pokreta. S druge strane, njihovi protivnici, novotari i sljedbenici hirova, nisu imali ništa do nastrana tumačenja, lične hirove, pretpostavke, rekla-kazala, slijeđenje manje jasnih dokaza, te slabe i izmišljene hadise, israilijate, priče i snoviđenja. Uzvišeni je o takvima rekao:

﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ﴾

Oni čija su srca pokvarena- željni smutnje i svoga tumačenja- slijede manje jasne ajete. (Alu 'Imran, 7.)

Knjige, pisma, rasprave i odgovori i jednih i drugih su rašireni i poznati, i na onome ko istinu traži je da razmotri dokaze i ovih i onih,

470 Vidi: *De'ava el-munavi'in,* 158-160.
471 *Isto.*
472 *Isto.*

pa da pravično presudi. Ono što je kazano o Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, drugim učenjacima pokreta i njegovim pristalicama oko tekfira, odobravanja borbe protiv muslimana i dozvoljavanja njihovih života, te drugim sličnim optužbama, je sve netačno, ili se radi o nečemu što ima šeri'atski uvaženo obrazloženje koje je utemeljeno na valjanom argumentu. Međutim, proglašavanje nekoga nevjernikom ko to Šeri'atom zaslužuje i grđenje nekoga ko to, također, Šeri'atom zaslužuje, ne spada u pokuđeni tekfir i surovost. Naprotiv, to nalaže Šeri'at kada postoji razlog za to. Mnogi novotari, sljedbenici hirova i neupućeni u vjeri, šeri'atske propise, kao što je donošenje suda da je neko nevjernik, griješnik, sprovođenje šeri'atskih sankcija, naređivanje dobra i odvraćanje od zla i uspostavljanje vjerskih obreda i naredbi, smatraju pretjerivanjem i surovošću. Ovdje, ili se radi o nepoznavanje šeri'atskih propisa ili o obmanjivanju i zavođenju drugih. Također, možemo kazati da su oni sud za nevjerstvo donosili samo ako su za to imali argument, ali nisu generalno muslimane proglašavali nevjernicima, a niti većinu, kako to tvrde protivnici pokreta. Nevjernicima su nazivali samo one za čije nevjerstvo su imali dokaz.

Oni su nevjerstvom nazivali riječi, djela i vjerovanje, a što se tiče proglašavanja nevjernicima konkretnih osoba, to se od njih vrlo rijetko dešavalo. U tome nisu odstupali od programa prvih generacija muslimana, koji su po pitanju donošenja suda za nevjerstvo za konkretnu osobu bili vrlo oprezni i suzdržani. Nikoga nisu proglašavali nevjernikom, dok se za to ne bi ispunili svi uvjeti i nestale sve zapreke. Zbog toga su, kao što smo istaknuli, vrlo malo i vrlo rijetko konkretne osobe proglašavali nevjernicima.

Pridržavanje općeprihvaćenih pravila kod islamskih učenjaka od strane Imama i njegovih sljedbenika pri proglašavanju nekoga nevjernikom

Ono što negira svaku sumnju da je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab bez opravdanih razloga ljude proglašavao nevjernicima je činjenica da je on sam pojasnio i ukazao na pravila, uvjete i zapreke pri donošenju suda za nevjerstvo. To svakako potvrđuje da se u tom pitanju pridržavao osnova koje su ustanovljene kod sljedbenika Sunneta i džema'ata i metoda prvih generacija muslimana (*es-selefu-s-salih*).

Prvo: Bio je iskren u odnosu prema muslimanima, silno želeći da budu na Pravome putu, za njih je dove učio i uvijek im opravdanja iznalazio.[473]

Drugo: Nikada nikoga nije zbog grijeha proglašavao nevjernikom.

Vrlo često je naglašavao i podvlačio da je čist od toga da zbog grijeha proglašava nekoga nevjernikom, kao što to čine *haridžije*, a to potvrđuju i njegove slijedeće riječi: "Nikoga od muslimana ne smatram nevjernikom zbog grijeha kojeg je počinio, niti ga isključujem iz okvira islama."[474]

U svome odgovoru onima koji su njega i njegove sljedbenike optuživali da muslimane proglašavaju nevjernicima rekao je: "I vaša izjava kako mi muslimane proglašavamo nevjernicima. Mi muslimane ne proglašavamo nevjernicima, nego nevjernicima proglašavamo samo idolopoklonike."[475]

U svome pismu koje je poslao Ibn es-Suvejdiju, jednom iračkom alimu, u kontekstu spominjanja potvora koje se o njemu šire rekao je: "Jedna od tih izmišljotina je i ono što ste vi naveli, kako ja, navodno, za nevjernike smatram sve ljude, osim onih koji me slijede, i kako tvrdim da brak sa njima nije ispravan. Zaista je čudno kako to razuman čovjek može prihvatiti."[476]

Treće: Nije iznosio generalan sud za nevjerstvo. Prethodno je više puta potvrđeno njegovo negiranje optužbe kako on i njegovi sljedbenici generalno sve muslimane proglašavaju nevjernicima i da za nevjernike uzimaju svakog onog ko se sa njima ne slaže i ne pristaje u njihov mezheb i tome sličnih tvrdnji.

Na to je kazao: "Što se tiče izjava da mi iznosimo generalan sud za nevjerstvo, to su izmisili naši neprijatelji koji time ljude od ove vjere odvraćaju. Na to možemo samo reći: Slavljen neka si Gospodaru, ovo je velika potvora!."[477]

Četvrto: Prema ljudima su se ophodili na osnovu njihovog vanjskog stanja. Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab se prema ljudima ophodio na osnovu njihove vanjštine, a Allahu je prepuštao

473 Obrati se na neke fragmente iz njegovih pisama koja smo prethodno naveli i koja ćemo naknadno navesti.

474 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/32.

475 *Muellefat eš-šejh*, peti dio, str. 189.

476 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/80.

477 *Isto*, 1/100.

ono što u sebi kriju. Tako je o novotarima rekao: "Sud o njima iznosim na osnovu njihovog vanjskog stanja, a Allahu prepuštam ono što skrivaju u sebi."[478]

Peto: Nikoga nije proglašavao nevjernikom samo zbog pripadnosti i privrženosti.

Šesto: Ni o kome nije iznosio sud samo na osnovu pretpostavke.

Sedmo: Neznalici je neznanje uzimao za opravdanje.

Osmo: Sud za nevjerstvo je iznosio tek nakon iznošenja argumenata. Potvrđujući ovo pravilo rekao je: "Što se tiče onoga što o meni spominju moji dušmani, kako osuđujem za nevjerstvo samo na osnovu pretpostavke i pripadnosti, i kako za nevjernika proglašavam i neuka kojem nije iznešeno dovoljno argumenata, sve je to velika potvora kojom žele svijet odvratiti od Allahove vjere i od Njegova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*."[479]

Deveto: Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i drugi učenjaci pokreta, pridržavajući se programa selefu saliha, nisu iznosili sudove za nevjerstvo, osim uz jasne dokaze i nakon temeljitog utvrđivanja i poznavanja stanja dotične osobe. Navest ćemo kao primjer da su Imam i njegovi sljedbenici ponekad neke svoje protivnike nazivali nevjernicima ili idolopoklonicima, zato što je kod njih vladalo sigurno uvjerenje da su ti njihovi protivnici, uistinu, takvi. Beduini i nomadi koji su živjeli u Nedždu i okolnim mjestima, a tada ih je bilo mnogo, skoro da o Allahovoj vjeri nisu znali ništa. Većina njih nije prakticirala vjerske obrede, a mnogi nisu vjerovali ni u proživljenje, niti su o tome išta znali. Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab im je ovo pitanje do kraja pojasnio.[480]

Različite pojave širka i novotarija su bile jasne i vidljive, kako u ruralnim tako i u urbanim sredinama, a očitovale su se u različitim postupcima koji su se prakticirali oko turbeta, kubbeta, svetišta, drveća, kamenja, svetih osoba, znakova i tome slično. Među njima, iako čini se u maloj mjeri, bila je prisutna sufijska ekstremistička tendencija, kao što je učenje Ibn Arebija i Ibn el-Farida.[481] Ni ostali dio Arapskog poluotoka, Hidžaz i Jemen, nisu bili u boljoj situaciji od

478 *Isto*, 1/33.
479 *Muellefat eš-šejh*, peti dio, 25.str.
480 Vidi: Ibn Gannam, 1/127., 144.
481 *Isto*, 1/120., 147.

Nedžda i okolnih naselja. Naprotiv, mnogi stanovnici i ovih mjesta su namjerno i uporno prakticirali različite idolatrije i novotarije. I pored svega toga Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegove pritalice nisu nikoga lično proglašavali za nevjernika, niti su za to iznosili generalan sud. Sud za nevjerstvo su iznosili tek nakon utvrđivanja i iznošenja argumenata. Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i drugi učenjaci pokreta su bili dovoljni u odbrani istine, odbacivanju izmišljotina i razotkrivanju njihovih podvala. U jednom od svojih pisama, nakon što je spomenuo da je njegovo vjerovanje, ustvari, vjerovanje sljedbenika Sunneta i džema'ata, naglasio je da on ne proglašava muslimane za nevjernike: "Ja nikoga od muslimana zbog počinjenog grijeha ne smatram nevjernikom, niti ga isključujem iz okvira islama."[482]

U istom pismu, objašnjavajući da je dio onoga što je o njemu kazano tačno i da se radi o argumentiranoj istini, kaže: "Što se tiče drugih pitanja, kao što je moja izjava da ničiji islam neće biti potpun dok ne bude znao značenje *šehadeta* (*la ilahe illallah*), da ja onoga ko mi dođe poučavam značenju tih riječi, da smatram nevjernikom onoga ko čini zavjet želeći da se tako nekom drugom mimo Uzvišenog Allaha umili i zbog toga zavjet uzima, da je prinošenje žrtve u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, nevjerstvo i da je meso takve životinje haram, sve je to tačno i istina. Ja stojim iza tih riječi i za njih imam argumente iz Kur'ana i Sunneta i iz izjava islamskih učenjaka od autoriteta, kao što su *četverica imama*, a ako mi Allah omogući u jednom posebnom pismu ću vam, ako Bog da, na njih detaljno izložiti odgovor."[483]

Onima do kojih dopiru ove sumnje, izmišljotine i laži o njemu i njegovom pokretu Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "Dobro razmislite i spoznajte slijedeće Allahove riječi:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ ﴾

O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite da u neznanju nekome zlo ne učinite.." (El-Hudžurat, 6.)[484]

482 *Ed-Durer-u-s-senijje*, 1/32.
483 *Isto*, 1/ 34-35.
484 *Isto.*

Jedan od jemenskih učenjaka,[485] pitajući Imama o istinitosti optužbi koje se o njemu šire, napisao mu je slijedeće pismo u kojem stoji: "Ljudi mi o tebi donose razne informacije. Među njima ima onih i kojima vjerujem i onih kojima ne vjerujem. Inače, kad ste vi u pitanju, svijet se podijelio na one koji vas kude i one koji vas hvale. Ono što me je o tebi obradovalo je informacija da ti, u ovom *ahiri-zemanu* i otuđenosti islama, uspostavljaš Allahov Zakon (*Šeri'at*) i pozivaš islamu i uzdižeš njegove temelje. Tako mi Onoga pored kojeg nema drugog boga, mi u ovom stanju s našim narodom, nismo, kao ti, u mogućnosti da objašnjavamo istinu i javno njoj pozivamo ljude. Što se tiče informacija onih kojima ne vjerujem, naime, priča se kako ti generalno ljude ocjenjuješ nevjernicima, kako ne voliš pobožne ljude i ne postupaš po knjigama prethodnika.

Pa, obavijesti me i iskreno mi kaži na čemu si i čemu svijet pozivaš, da bismo o tebi imali prave vijesti i da bismo sačuvali našu ljubav prema tebi."[486]

On mu je odgovorio: "Što se tiče tvojih pitanja, prije svega neka je hvaljen Allah, pored kojeg drugog boga nema i pored kojeg mi drugog Gospodara nemamo. Mi imamo uzor, a to su poslanici, neka je na sve njih Allahov mir i spas. Oni su uzor svojim sljedbenicima u onome što su doživljavali sa svojim narodima. Što se tiče tvoga interesiranja o našoj ustrajnosti na islamu, znaj da zasluga za to pripada Uzvišenom Allahu. Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* je rekao: 'Islam je počeo kao tuđinac i ponovo će postati tuđinac, kao što je i bio.'[487]

Što se tiče optužbe da generalno ljude proglašavam nevjernicima, to su izmislili moji dušmani koji od ove vjere odvraćaju, ali ja samo mogu kazati:

﴿ سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴾

Uzvišen neka si Ti, to je velika potvora. (En-Nur, 16.)

Što se pobožnih i čestitih ljudi tiče, njima njihova dobrota, ali mi kažemo da se njima nikakva molba (dova) ne može upućivati, jer Uzvišeni je rekao:

485 Ismail el-Džura'i.

486 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/99.

487 Hadis je prethodno spomenut.

﴿ وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴾

Mesdžidi su radi Allaha, i ne molite se, pored Allaha, nikome! (El-Džinn, 18.)

Što se tiče učenjaka kasnijih generacija, njihove knjige imamo i iz njih uzimamo ono što je u suglasnosti sa tekstom Objave, a ono što nije, po njemu ne postupamo."[488]

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je, također, bio upitan zbog kojih razloga se bori protiv ljudi i iz kojih razloga čovjeka proglašava nevjernikom, pa je odgovorio:

"Islamskih temelja je pet. Prvi je *šehadet* (svjedočenje da nema boga sem Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik), a zatim slijede ostala četiri. Ko potvrđuje ova četiri temelja, ali ih iz nemara ostavlja, mi, i ako se protiv takvog borimo da bismo ga primorali na njihovo izvršavanje, ne smatramo ga nevjernikom zbog toga što ih ostavlja. Islamski učenjaci su se razišli po pitanju onoga ko te temelje iz lijenosti ostavlja, ali ih ne negira. Mi nevjerstvom smatramo samo djelo oko kojeg postoji konsenzus svih islamskih učenjaka, a to je negiranje *šehadeta* (da je samo Allah bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik).

Također, proglašavamo ga nevjernikom tek nakon što ga upoznamo s tim, pa on to zaniječe."[489]

Zatim je naveo djela zbog kojih neko postaje nevjernik, potkrjepljujući to šeri'atskim argumentima, da bi na kraju kazao: "Što se tiče optužbi da mi generalno ljude proglašavamo nevjernicima, da ljudima, koji su u stanju da ispovijedaju svoju vjeru, stavljamo u obavezu da nama hidžru čine, te da proglašavamo nevjernikom i onoga ko ne smatra nevjernicima one koje smo mi proglasili i onoga ko se ne bori s nama i mnogih drugih, ovima sličnih laži, sve je to laž i potvora kojom svijet odvraćaju od Allahove vjere i slijeđenja Njegova Poslanika. Ako mi nevjernicima ne proglašavamo one koji se klanjaju kipu na Abdu-l-Kadirovom kaburu ili kipu koji se nalazi na kaburu Ahmeda el-Bedevija, zbog njihovog neznanja i činjenice da ih na to niko nije upozorio, kako onda da proglašavmo nevjernikom onoga ko

488 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/100.
489 *Isto*, 1/102.

Allahu saučesnika ne pripisuje, zbog toga što nije učinio nama hidžru ili zbog toga što ne smatra nevjernikom one koje mi smatramo i što se s nama protiv njih ne bori?!

﴿ سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴾

Uzvišen neka si Ti, ovo je velika potvora." (En-Nur, 16.)[490]

O tekfiru koji mu se pripisuje, objašnjavajući da nevjernikom smatra samo onoga za čije nevjerstvo postoji argument, rekao je: "Što se tiče osude za nevjerstvo, ja nevjernikom proglašavam samo onoga ko se upozna sa dokazima koje je donio Allahov Poslanik, a zatim, nakon što ih je spoznao, počne grditi Poslanika, odvraćati ljude od njegova puta i neprijateljski se ponese prema onome ko slijedi taj put. Takvog proglašavam nevjernikom. Hvala Allahu, većina sljedbenika Ummeta nije takva. Što se tiče oružane borbe, mi se borimo samo da bismo zaštitili svoje živote i čast i samo uzvraćamo na napade:

﴿ وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ﴾

Nepravda se može uzvratiti istom mjerom. (Eš-Šura, 40.)

Također, borimo se i protiv onoga ko javno psuje Poslanikovu vjeru, nakon što je upoznat sa njenim propisima. Neka je na vas Allahov mir i spas!"[491]

Ovdje se direktno i jasno isključuje nevjerstvo kod većine sljedbenika Ummeta, što pobija optužbe njegovih neprijatelja, da je sve ili većinu muslimana smatrao takvima. U odgovoru na optužbe nekih svojih protivnika imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "Također i njegovo obmanjivanje običnog puka kako Ibn Abdul-Vehhab govori: 'Onaj ko meni nije pokoran, on je nevjernik.' Na sve ovo možemo samo kazati:

﴿ سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴾

Uzvišen neka si Ti, ovo je velika potvora. (En-Nur, 16.)

490 *Isto*, 1/ 102-104.
491 *Isto*, 1/83.

Mi Allaha uzimamo za svjedoka za ono što je u našim srcima; da je musliman svako onaj ko *tevhid* (vjerovanje u jednog Boga) prakticira, a od svakog *širka* (saučeništva) Allahu i onih koji to čine se odriče, bez obzira u kojem vremenu i mjestu živio. Mi nevjernikom smatramo samo onoga ko Allahu, u Njegovom pravu da bude obožavan, saučesnika pripisuje, ali tek onda kad mu argumente protiv *širka* (pripisivanja Allahu saučesnika) iznesemo i objasnimo. Nevjernikom smatramo, također, i onoga ko te postupke ljudima lijepim predstavlja ili lažna opravdanja oko njihove dozvoljenosti iznosi, kao i onoga ko za odbranu ovih svetišta, kod kojih se Allahu širk čini, sablju svoju isuče i bori se protiv onih koji ih osporavaju i nastoje uklonuti. Allah da nam je na pomoći. Selam!"[492]

U odgovoru na lažnu optužbu svojih protivnika koji tvrde da Šejh i njegove pristalice, kao *haridžije*, osobu zbog grijeha proglašavaju nevjernikom rekao je: "Drugo pitanje je da neki neprijatelji islama o nama spominju kako mi zbog grijeha, kao što je pušenje duhana, činjenje zinaluka i drugih velikih grijeha, proglašavamo ljude nevjernicima. Pred Allahom se odričemo od ovih riječi. Naprotiv, mi kažemo da su za te grijehe predviđene šeri'atske sankcije i da posljedice zavise od Allahove volje, ako bude htio preko njih će prijeći, a ako bude htio zbog njih će kazniti. Grijeh zbog kojeg ljude smatramo nevjernicima je pripisivanje Allahu saučesnika (*širk*), kao što Uzvišeni kaže:

﴿إِنَّ اللهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا﴾

Allah, uistinu, neće oprostiti da Mu se saučesnik pripisuje, a oprostit će druge grijehe mimo toga, onome kome bude htio. A onaj ko Allahu saučesnika pripisuje čini, izmišljajući laž, veliki grijeh. (En-Nisa, 48.)

U drugom ajetu Uzvišeni kaže:

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ۞
بَلِ اللهَ فَاعْبُدْ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ﴾

A tebi i onima prije tebe objavljeno je: "Ako budeš Allahu saučesnika pripisao, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti." Ti Allaha obožavaj i nemoj nezahvalan biti. (Ez-Zumer, 65-66.)

492 *Ed-Dureru-s-senijje*, 10/128.

Uzvišeni, također, kaže:

﴿ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴾

Ko Allahu saučesnika čini, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti. (El-Maide, 72.)

Nevjernicima, također, smatramo i one koji se ismijavaju s vjerom, kao što Uzvišeni Allah, o *ashabu* koji se sa Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem,* zajedno borio u Bici na Tebuku, kaže:

﴿ قُلْ أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِؤُونَ ۝ لاَ تَعْتَذِرُواْ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴾

Reci: "Zar se Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugate? Ne ispričavajte se! Nevjernici ste postali, nakon što ste vjernici bili.." (Et-Tevba, 65-66.)

Njihov odgovor je bio: 'Mi smo samo razgovarali i zabavljali se.' U jednom drugom ajetu Uzvišeni je rekao:

﴿ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللهِ يُكَفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلاَ تَقْعُدُواْ مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُواْ فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذًا مِّثْلُهُمْ إِنَّ اللهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴾

On vam je već u Knjizi objavio: kad čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bit ćete kao i oni. Allah će sigurno u Džehennemu zajedno sastaviti licemjere i nevjernike. (En-Nisa, 140.)"

U jednom od svojih brojnih saopćenja koja je uputio svim muslimanima Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab rekao je: "Od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba svima onima do kojih stigne ovo saopćenje,

Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!

Ono što vam je o meni spomenuto, kako generalno ljude proglašavam nevjernicima, je potvora od strane mojih dušmana. Potvora je, također, i to što govore da ja smatram da čovjeku nije dovoljno da slijedi Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, a boravi u svome mjestu, sve dok ne učini seobu i ne

dođe kod nas. Cilj je da se slijedi Allahova vjera i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, bez obzira u kojoj zemlji to bilo. Međutim, mi nevjernikom smatramo onoga ko se, nakon što prihvati Allahovu vjeru i Njegova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, neprijateljski prema njemu postavi i počne ljude odvraćati od njega, kao i onoga ko se idolima klanja i moli ih i to ljudima predstavlja lijepim, znajući da je to idolopoklonička vjera. Takvog mi smatramo nevjernikom. Takve i svaki alim na Zemlji smatra nevjernicima, osim prkosnika i neznalice. Allah, opet, najbolje zna.

Selam."

Sinovi Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba su zajedno sa Hamedom ibn Nasirom ibn Mu'ammerom upitani: "Da li vjerujete da su, apsolutno, svi stanovnici Zemlje nevjernici?" Odgovorili su: "Ono što kao dio naše vjere ispovijedamo i kao put i pravac za našu braću muslimane prihvatamo je da onaj ko zaniječe od vjere nešto što je općepoznato, nakon što su mu argumenti izneseni, on time postaje nevjernik, pa makar tvrdio da je musliman. Ovo je konsenzus islamskih učenjaka."[493]

U svome odgovoru Sulejmanu ibn Suhajmu (jednom od protivnika pokreta), Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, nastojeći da pojasni kako, kada je u pitanju tekfir, postupa samo u skladu sa šeri'atskim pravilima i predajama prvih generacija muslimana (*es-selefu-s-salih*) je rekao: "Što se tiče trećeg pitanja kojim svijet najviše obmanjuješ to je tvoja tvrdnja da su islamski učenjaci rekli da nije dozvoljeno muslimana proglasiti nevjernikom zbog grijeha kojeg počini. To je istina, međutim, mi to ne činimo. To čine *haridžije* koje nevjernikom smatraju onoga ko počini blud, ukrade, prolije tuđu krv, šta više, svaki veliki grijeh koji musliman počini smatraju nevjerstvom. Što se tiče sljedbenika Sunneta i džema'ata, njihov princip je da musliman može postati nevjernikom samo ako učini *širk* (Allahu saučesnika učini). Mi smo nasilnike i njihove sljedbenike, upravo, samo zbog toga nevjernicima proglasili."[494]

Šejh Abdullah, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, je rekao: "Za one koji su smrću skončali kažemo: 'To je narod koji je bio i nestao.' Nevjernikom smatramo samo onoga do koga je dospio naš poziv

493 *Ed-Dureru-s-senijje*, 10/131.

494 Ibn Gannam, *Tarih Nedžd*, , 2/129-130.

istini, kome je Pravi put postao jasan i kome su argumenti predočeni, a on nakon toga ustrajao u oholosti i inatu. Takvih je većina onih protiv kojih se danas borimo, ustrajni su u svojim idolopokloničkim postupcima, odbijaju da izvršavaju obaveze vjere i javno čine velike i strogo zabranjene grijehe. Što se, pak, tiče ostalih koji čine manjinu, protiv njih se borimo zbog toga što ovima pomažu, što su zadovoljni s njima, što povećavaju njihovu brojnost i spomen i što se oko njih okupljaju. U tom slučaju i za njih, kada je u pitanju borba, važi isti propis. Za one koji su svoj život skončali kažemo da su pogriješili, ali su, zbog činjenice da nisu bili bezgriješni, opravdani. Konsenzus po ovome pitanju je apsolutno nemoguć."[495]

U pismu dalje nastavlja: "I mi, također, onoga čija vjera je ispravna, čija pobožnost, čestitost i skromnost je poznata, čija biografija nije ukaljana i onoga od koga je Ummet imao znatne koristi, time što se posvetio poučavanju korisnoj nauci i pisanju, ne smatramo nevjernikom, pa makar i imao pogrješan stav po ovom pitanju. Jedan od takvih je Ibn Hadžer el-Hejtemi, čiji stavovi su nam, u njegovoj knjizi *Ed-Durru-l-munezzam*, veoma dobro poznati. Ne osporavamo veličinu njegova znanja, pa zbog toga i pridajemo znatnu pažnju njegovim djelima kao što su *Šerhu-l-erbe'in*, (*Komentar četrdeset Nevevijevih hadisa*), *Ez-Zevadžir* i druga, i oslanjamo se na njegove predaje, jer on spada u širi korpus islamskih učenjaka. Ovo je naš stav kojim se obraćamo svakome onom ko znanja i razuma ima, ko je objektivan i čist od svake pristrasnosti i tumaranja i gleda što je kazano, a ne ko je kazao."[496]

U pismo koje je imam Su'ud ibn Abdu-l-Aziz poslao Sulejman-paši, iračkom namjesniku, stoji: "Mi zato kažemo: Hvala Allahu, nevjernikom ne proglašavamo nijednog muslimana koji se prema Kibli okreće zbog toga što grijeh počini. Nevjerstvom smatramo ono što su Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, naslovili da je nevjerstvo i ono oko čega su se učenjaci Ummeta Muhammedova, *sallallahu alejhi ve sellem*, koji su glas istine, složili, kao što je pripisivanje Allahu saučesnika (*širk*) u ibadetu i druga djela, poput dove, zavjeta, prinošenja žrtve, mržnja prema vjeri i njenim praktičarima, te njeno ismijavanje. Što se tiče velikih grijeha kao što su zinaluk, krađa, ubistvo,

495 *Ed -Dureru-s-senijje*, 1/234, 235.
496 *Isto*, 1/236.

pijenje alkohola, nasilje i tome slično, nikoga ko počini te grijehe, a vjeruje u Allaha i Sudnji dan, ne smatramo nevjernikom, osim onoga ko ih čini, smatrajući ih dozvoljenim. Za koje od ovih grijeha je predviđena precizna šeri'atska kazna, mi ćemo je i sprovesti nad onima koji ih počine, a ako ne postoji, onda ćemo ga sankcionirati sankcijom koja će njega i njemu slične odvratiti od zabranjenih stvari. I za vrijeme Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i njegovih ashaba dešavali su se i veliki i mali grijesi, pa nikoga zbog toga nisu proglašavali nevjernikom. Ovu činjenicu sljedbenici Sunneta i džema'ata su uzeli kao dokaz protiv *haridžija* koji zbog grijeha osobu proglašavaju nevjernikom i protiv *mu'tezila* koji smatraju da će takav vječno u vatri ostati, iako ga ne nazivaju nevjernikom. Oni kažu: 'Mi ćemo ga smjestiti između dva stupnja, nećemo ga nazvati ni nevjernikom, a ni vjernikom, nego ćemo za njega kazati da je *fasik* (griješnik).' Također negiraju Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem,* zauzimanje (*šefa'at*) na Sudnjem danu i kažu: 'Ko god uđe u vatru iz nje neće izaći, ni sa šefa'atom ni na drugi način.' Mi smo, hvala Allahu, čisti od ova dva stanovišta *haridžija* i *mu'tezila* i potvrđujemo Poslanikovo zauzimanje (*šefa'at*), kao i zauzimanje svih drugih vjerovjesnika i čestitih ljudi. Međutim, pravo na to zauzimanje će imati samo ljudi čistog monoteizma (*tevhida*) i to samo ako Allah dozvoli, kao što Uzvišeni kaže:

﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى﴾

I oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati. (El-Enbija', 28.)

U drugom ajetu kaže:

﴿مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾

Ko se pred Njim može zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova!? (El-Bekara, 255.)"[497]

Šejh Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasen u pismu koje je uputio nekim radikalima, upozoravajući ih na opasnost od puta tekfira koji su izabrali i odričući se od njega, u jednom opširnom izlaganju odbacio je optužbu da vođa reformatorskog pokreta i njegove pristalice ljude proglašavaju nevjernicima.

497 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/ 307-308.

U pismu stoji: "Godine šezdeset i treće[498] u Ahsi sam susreo trojicu ljudi sličnih vama koji Pravi put napustiše. Ostavili su i džumu i namaz u džema'atu i nevjernicima su proglasili muslimane u tom mjestu. Za to iznose slične argumente vašima i kažu: 'Stanovnici Ahse se druže i sjede sa Fejruzom, a on i njemu slični nisu zanijekali taguta i on nije jasno izjavio da mu je nevjernik djed, koji je odbio poziv šejha Muhammeda i suprotstavio mu se.' Njih dvojica mi rekoše: 'Ko se jasno ne izjašnjava da je on nevjernik, takav u Allaha ne vjeruje, jer nije taguta zanijekao, a onaj ko se sa njima druži i sjedi, isti je kao i oni.' Za ove dvije lažne i zabludjele premise vezali su zaključke koji se odnose na jasno odmetništvo, pa su zbog toga ostavili i nazivanje selama. Njihov slučaj je došao do mene, pa sam ih pozvao, zaprijetio im i žestoko ih ukorio. U početku su tvrdili da su oni na vjerovanju Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i da imaju njegova pisma. Međutim, ja sam razotkrio njihovu nejasnoću i opovrgao njihovu zabludu dokazima koji su mi u tom trenutku bili dostupni. Kazao sam im da je šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab čist od takvog vjerovanja i takvog puta i da on osuđuje za nevjerstvo samo zbog onih djela oko kojih su se muslimani složili da je njihov počinilac nevjernik, poput velikog *širka* (idolopoklonstvo), nevjerovanja u Allahove ajete i Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, ili u nešto od toga, ali tek onda kada se jasno iznesu i dostave argumenti. Kao primjer se može navesti slučaj onoga ko obožava pobožnjake, pored Uzvišenog Allaha ih priziva i moli i kao saučesnike ih Njemu pripisuje u djelima ibadeta koji su samo Allahovo pravo kod Njegovih stvorenja. Oko ovog pitanja se slažu svi ljudi od znanja i imana.

Učenjaci svakog od četiri najpoznatija mezheba su ovo pitanje posebno pojašnjavali, iznoseći o tome svoj sud šta povlači odmetništvo od vjere i koje su njegove posljedice i naslovljavajući da tu, prije svega spada širk. Ibn Hadžer je ovo pitanje zasebno obradio u djelu *El-I'lam bi kavati'i-l-islam*".[499]

Šejh Abdullah ibn Abdu-l-Latif je rekao: "Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, Allah ga Svojom milošću obasuo, nije ljude u startu proglašavao nevjernicima, nego tek onda kada bi im argumente iznio i uputio im poziv, jer su živjeli u vremenu bez poslanika i nisu

498 Misli se na 1264 h.g.

499 *Ed-Dureru-s-senijje*, 3/20-21.

poznavali Objavu. Zbog toga je za njih rekao: 'Zbog njihovog neznanja i nepostojanja onoga ko bi ih upozorio, na njih se ne odnosi ovaj sud. Međutim, nakon što im se predoče dokazi, ne smeta da se proglase nevjernicima, pa makar ih i ne razumjeli.'"[500]

Odbacivanje optužbe da su uništavali knjige

Odbacujući optužbu da su uništavali knjige koje nisu iz njihova mezheba šejh Abdullah, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, je rekao: "Uopće nismo naređivali da se uništava išta od pisanih djela, osim onih čiji je sadržaj ljude navodio na širk, kao što je knjiga *Revdu-r-rejahin*, ili one koje bi mogle biti uzrokom krivog vjerovanja (*akaida*), kao što je logika[501] koju je jedna skupina učenjaka zabranila, da ne bi nešto poput toga istraživali, i djelo *Ed-Delail*, kod onih koji su ga iz prkosa isticali. U ovakvim slučajevima knjiga bi bila uništena. Ono što se desilo da je jedan od beduina uništio neke knjige stanovnika Taifa, bilo je zbog njegova neznanja. On i njemu slični su odvraćeni od takvih postupaka."[502]

Odbacivanje optužbe da su osuđivali za nevjerstvo zbog grijeha kao što je pušenje duhana

Neki protivnici reformatorskog pokreta kao i drugi mimo njih tvrdili su da učenjaci pokreta i njegove pristalice zbog grijeha, kao što su pušenje duhana i opojnih sadržaja i slušanje muzike ljude proglašavali nevjernicima. Na ovu izmišljotinu je odgovorio šejh Abdullah, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, rekavši: "Što se istraživanja o duhanu tiče i vaših riječi: Čuli smo da ste o duhanu donijeli fetvu da spada u opojna sredstva, pa smo to vaše mišljenje prihvatili relevantnim, međutim, neki ljudi koji su od vas došli rekoše da fetva glasi: Ko ga bude pušio nakon što se prethodno pokajao,

500 *Isto*, 10/434- 435.

501 Logika koja je u vezi sa božanskim pitanjima i skrivenim stvarima nije ništa drugo do izmišljotina, mašta, privid i nagađanje. Ovakvu logiku su prve generacije muslimana smatrale pokuđenom. Međutim, što se tiče naučno-istraživačke logike koja je zasnovana na naučnim i iskustvenim saznanjima, ona u ovom slučaju nije pokuđena.

502 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/228.

od vjere se odmetnuo i njegov život i imetak su dozvoljeni, naš odgovor je: Onaj ko nam pripisuje ove riječi laže i izmišlja. Naprotiv, ko tako govori, zaslužuje da bude žestoko kažnjen, kako bi se i on i takvi kao on od toga odvratili. Takav stav je u suprotnosti sa Kur'anom i Sunnetom. Šta više, ko se za taj grijeh pokaje pa ga ponovo učini, za njega se ne iznosi sud da je nevjernik i odmetnik, pa makar u tome ustrajao, osim ako ga smatra dozvoljenim (*halal*). Proglašavanje ljudi za nevjernike zbog grijeha je put i pravac *haridžija* koji put islama napustiše i zbog grijeha i prijestupa dozvoliše živote muslimana."[503]

Šejh Abdu-r-Rahman ibn Hasen je rekao: "Oni (sljedbenici pokreta) govore ono što su govorile prve generacije muslimana (*es-selefu-s-salih*) kao i svi sljedbenici Sunneta i džema'ata, općenito, da nevjerstvo (*kufr*), kao i *iman* (vjerovanje), ima svoje vrste i ogranke, da svako nevjerstvo ne izvodi iz vjere i da neki grijesi i nepokornosti koji se *kufrom* (nevjerstvom) nazivaju, ustvari, ne spadaju u kufr koji iz vjere izvodi, kao što o tome postoje predaje u Sunnetu. Šejh Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasen, (jedan od unuka Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba), govoreći o imanu i njegovim ograncima, podrobno je objasnio ove propise. Rekao je: 'I kufr (nevjerstvo), također, ima svoje stablo i ogranke. Kao što su ogranci imana iman, tako su i ogranci kufra kufr. Svi grijesi spadaju u ogranke kufra, kao što i svako djelo pokornosti spada u ogranke imana. Oni se ne mogu izjednačiti ni u imenima ni u propisima. Tako postoji očita razlika između onoga ko ostavlja namaz, ili zekat ili post ili čini širk ili skrnavi Mushaf i onoga ko krade, čini blud ili pije ili otima ili se pri njemu nađe neka vrsta zabranjene privrženosti, kao što je bio slučaj sa Hatibom. Onaj ko po imenima i propisima izjednači ogranke imana ili izjednači po tome ogranke kufra, suprotno postupa Kur'anu i Sunnetu, ne slijedi put prvih generacija ovoga Ummeta i svrstava se među novotare i sljedbenike hirova."[504]

Dalje nastavlja: "Četvrta osnova je da postoje dvije vrste kufra (nevjerstva); nevjerstvo djelom i nevjerstvo nijekanja i prkosa, koje se ogleda u tome da ne vjeruje u ono za što zna da je to Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* dostavio od Uzvišenog Allaha, nijekajući to iz prkosa, kao što su Allahova imena, atributi, djela i propisi čija

503 *Isto*, 10/ 275-277.
504 *Isto*, 1/478, 479.

osnova je Njegova jednoća (*tevhid*) i obožavanje Njega jedinog koji saučesnika nema. Ovo je u svestranoj oprječnosti sa imanom. Što se tiče nevjerovanja koje se ispoljava djelima, ono može biti, također, u oprječnosti sa imanom, kao što je naprimjer klanjanje kipu, skrnavljenje Mushafa, psovanje i ubistvo Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Međutim, djela kao što je nesuđenje po Allahovom Zakonu i ostavljanje namaza, spadaju u kufr djelima, a ne u kufr vjerovanja. U tom značenju su i Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi: 'Nemojte nakon mene nevjernici postati, ubijajući jedni druge.'[505] U drugom hadisu je rekao: 'Ko ode vračaru i povjeruje mu ili ko bude općio sa svojom ženom u analni otvor postao je nevjernik (zanijekao je) ono što je objavljeno Muhammedu, *sallallahu alejhi ve sellem*.'[506] Prema tome, ovi postupci spadaju u *kufr* (nevjerstvo) djelima, koji nije isti kao i klanjanje kipu, skrnavljenje Mushafa, ubistvo i psovanje Poslanika, iako i za jedno i za drugo kažemo da je *kufr* (nevjerstvo).

Uzvišeni Allah je one koji po jednom dijelu Knjige (objave) postupaju, a po drugom ne postupaju nazvao vjernicima u onaj dio po kojem postupaju, a nevjernicima u ono što zapostavljaju. Uzvišeni kaže:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لاَ تَسْفِكُونَ دِمَاءكُمْ وَلاَ تُخْرِجُونَ أَنفُسَكُم مِّن دِيَارِكُمْ﴾

I kada smo od vas zavjet uzeli da krv jedni drugima nećete proljevati i da jedni druge iz zemlje vaše nećete izgoniti..(El-Bekara, 84-85.)

sve do ajeta:

﴿أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ﴾

Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?!
(El-Bekara, 84-85.)

Uzvišeni nas obavještava da su oni potvrdili svoj prethodno dati zavjet, koji im je u obavezu stavljen i da su ga se kao obaveze i prihvatili, što upućuje da su vjerovali u njega. Ali nas obavještava da su prekršili Njegovu naredbu, pa su jedni druge ubijali i iz zemlje izgonili, što se smatra nevjerstvom (*kufrom*) u onome što su kao zavjet uzeli.

505 El-Buhari, 1742., 7077., 7078., Muslim, 223., u hadisu od Ibn Omera, *radijallahu anhu.*

506 Ebu Davud, 3904., Et-Tirmizi, 135., Ibn Madže, 639. i Ahmed, 2/308, 476., od Ebu Hurejre, *radijallahu anhu.*

Zatim nas obavještava da su zarobljenike iz protivničkog tabora oslobađali, što se smatra vjerovanjem (*imanom*) u dio onoga što su u Knjizi kao zavjet dali. Tako su bili vjernici u ono što su od zavjeta sprovodili, a nevjernici u ono što su od njega ostavljali.

Imanu u djelima je oprječan kufr u djelima, a imanu u uvjerenju je oprječan kufr u uvjerenju. U vjerodostojnom hadisu se prenosi da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Grdnja muslimana je grijeh, a borba protiv njega je *kufr* (nevjerstvo).'[507] Ovdje je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, napravio razliku između grdnje muslimana i borbe protiv njega, pa je jedno djelo nazvao grijehom (*fusuk*), zbog kojeg nije nevjernik, a drugo *kufrom* (nevjerstvom). Poznato je da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, ovdje pod kufrom mislio na kufr u djelima, a ne na kufr u uvjerenju. Kufr u djelima ne izvodi njegova počinioca iz okvira islama i pripadnosti cjelokupnom Ummetu. Bludnik, kradljivac i pijanica zbog svojih djela ne izlaze iz vjere, iako gube epitet mu'mina.

Najbolje pojašnjenje za ovo pitanje daju nam ashabi koji su po pitanju islama, kufra i njihovih popratnih pitanja, najbolje upućeni u dokaze Allahove Knjige, pa se znanje o tim pitanjima samo od njih i treba uzimati. Oni potonji nisu shvatili šta se pod tim podrazumijeva, pa su se podijelili na dvije skupine. Jedna skupina je počinioce velikog grijeha iz vjere izvela i presudila im da će vječno u vatri ostati, a druga ih je smatrala mu'minima potpunog imana. Ovi prvi su pretjerali, a ovi drugi podbacili, dok je Uzvišeni Allah uputio sljedbenike Sunneta i džema'ata na najuzoritiji i srednji put, koji je među različitim školama kao islam među različitim religijama. U ovom slučaju ne radi se o kufru, *nifaku* (licemjerstvu), širku i *zulumu* (nasilju) u njihovom osnovnom značenju. Tako se prenosi od Ibn Abbasa, *radijallahu anhu*, da je u vezi sa slijedećim ajetom:

﴿ وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللهُ فَأُوْلَـئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴾

A oni koji ne sude po onome što je Allah objavio, oni su pravi nevjernici. (El-Maide, 44.)

507 El-Buhari, 48., 6044., 7076. i Muslim, 221. od Ibn Mesuda, *radijallahu anhu.*

rekao: 'Nije *kufr* (nevjerstvo) na koje vi mislite.' Ovu predaju od njega prenose Sufjan i Abdu-r-Rezzak, dok u drugoj predaji stoji: 'Kufr koji ne izvodi iz vjere.' Ata prenosi predaju u kojoj stoji: 'To je kufr koji nije pravi kufr, zulum koji nije pravi zulum i grijeh koji nije teški grijeh.'"[508]

Zatim dalje nastavlja: "Peti temelj: Nije nužno da se čovjek koji pri sebi ima jedan od ogranaka imana naziva mu'minom (vjernikom), niti da se onaj pri kome je ogranak kufra naziva kafirom, pa makar se djelo koje je počinio smatralo kufrom. Također, nije nužno da osobu koja posjeduje dio znanja, ili dio medicinske ili pravne nauke, zovemo naučnikom, doktorom ili pravnikom. A što se tiče samog ogranka kufra, za njega kažemo da je kufr, kao što se navodi u hadisu da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Dvije pojave koje se nađu u mome Ummetu su kufr; negiranje porijekla i naricanje za umrlim.'[509] U drugom hadisu je također rekao. 'Ko se zaklinje nečim drugim mimo Allahom, kufr je učinio.'[510] Međutim, za onoga pri kome se nađe neki ogranak kufra, ne može se uopćeno i generalno kazati da je nevjernik. Kome je ovo poznato, dokučit će nivo razumijevanja vjere kod prvih muslimana (*selefa*), dubinu njihova znanja i rijetkost izvještačenosti. Zato je Ibn Mesud rekao: 'Ko se na nekoga ugleda, neka se ugleda na drugove (*ashabe*) Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, jer oni su u ovome Ummetu najčestitiji, najučeniji i ljudi sa najmanje izvještačenosti. Uzvišeni Allah ih je izabrao za drugove Svoga Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, pa zato im priznajte njihova prava, jer oni su sigurno bili na Pravome putu. Šejtan ljudima postavlja dvije velike zamke i svejedno mu je kojom od njih će ih pobijediti. Prva je pretjerivanje, prelaženje granica i neumjerenost, a druga je izbjegavanje, ostavljanje i nemar.'"[511]

508 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/480-482.
509 Muslim, 227. od Ebu Hurejre, *radijallahu anhu.*
510 Hadis je prethodno spomenut.
511 *Ed-Dureru-s-senijje,* 1/484, 485.

Optužba da su pripadnici pokreta smatrali nevjernikom onoga ko nije u njihovom krugu i da je zemlja u kojoj takav živi nevjernička zemlja

Pripadnici pokreta su iznijeli odgovor na ovu izmišljotinu i javno se ogradili od te izjave. Sinovi šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba su upitani o onome ko nije u ukviru njihovog *imameta* (vođstva) i ne pripada njihovoj državi, da li generalno njegovo mjesto življenja spada u islamsku ili neislamsku zemlju?

Odgovorili su: "Ono što vjerujemo i što kao vjeru Allahu ispovijedamo je da je onaj ko islam ispovijeda, ko izvršava ono što mu je njegov Gospodar naredio, a izbjegava ono što mu je zabranio musliman čiji život i imetak su nepovrjedivi, što potvrđuje Kur'an, Sunnet i konsenzus Ummeta. Ni jednog pripadnika islama ne proglašavmo nevjernikom zbog toga što nije ušao u naš krug i što ne pripada našoj državi. Naprotiv, nevjernikom proglašavamo samo onoga koga su Allah i Njegov Poslanik nevjernikom proglasili. Laže i izmišlja svako onaj ko tvrdi da mi ljude generalno proglašavamo nevjernicima i da onoga ko je u mogućnosti da u svome mjestu javno vjeru ispovijeda obavezujemo da nama hidžru čini."[512]

Oni ni za jednu muslimansku zemlju ne iznose sud, kako tvrde njihovi protivnici, da je nevjernička zemlja

Šejh Abdullah ibn Abdu-r-Rahman, Ebu Betin, Allah ga Svojom milošću obasuo, je upitan: "Mjesto u kojem postoje idolopoklonička svetišta i u kojem je širk vidljiv i javan, a čiji stanovnici svjedoče da nema boga sem Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, iako ne prakticiraju suštinu ovog svjedočenja, uče ezan, klanjaju namaze u džema'atu i džumu, uz određene propuste u tome, da li se smatra islamskom ili nevjerničkom sredinom?"

Odgovorio je: "Odgovor na ovo pitanje se uzima iz izjava islamskih učenjaka-pravnika. Zemlja u kojoj su svi njeni stanovnici židovi ili kršćani, ako plaćaju *džizju* (porez), postaje islamska sredina i naziva se islamskom zemljom (*Daru-l-islam*). Ako su stanovnici

512 *Isto*, 9/252.

neke zemlje kršćani koji govore da je Mesih bog ili Božiji sin i vjeruju u trojstvo, a plaćaju džizju, ta zemlja se naziva islamskom, pa zato smatram da je prječe da se zemlja o kojoj pitate i za koju ste spomenuli stanje njenih stanovnika, nazove islamskom. Ali i pored toga treba se protiv takvih boriti, da bi se iskorijenila sva idolopoklonička svetišta i da bi potvrdili Allahovu jednoću (*tevhid*) i u skladu s tim postupali. Šta više, ako bi određena skupina odbila da sprovodi neko obilježje islama, protiv njih bi se pokrenula borba, pa makar oni ne bili ni nevjernici ni idolopoklonici, a zemlja u kojoj žive smatrala bi se islamskom. Šejh Tekijjuddin je rekao: 'Islamski učenjaci su jednoglasni da se protiv svake skupine koja odbije neko od javnih obilježja islama ima upotrijebiti sila, kao protiv drumskih razbojnika ili je još i prječe, sve dok se sva vjera ne bude samo Allahu ispovijedala.' Učenjaci za koje smo prethodno spominjali da zemlju čiji stanovnici su židovi ili kršćani nazivaju islamskom to spominju u poglavlju O nahočetu i u drugim poglavljima."[513]

Odgovor na optužbu za pretjeranu strogost u vjeri

Kao što smo prethodno spominjali i po pitanju pretjerane strogosti u vjeri sljedbenici pokreta nisu bili onakvi kakvima se opisuju, nego su se i u tome striktno pridržavali propisa islama i slijedili šeri'atski dokaz, što će oni koji su popustljivi u vjeri, neobazrivi i bezbrižni nazvati pretjeranom strogošću. O tome je profesor Hafiz Vehbe rekao: "Nedždanci do krajnjih granica nastoje da sprovode šeri'atske propise po pitanju zabrane oblačenja svile i zlata za muškarce. Zabranjuju, također, i pušenje duhana i zbog toga sankcioniraju onoga ko puši sa četrdeset udaraca bičem. Nema sumnje da je prva saudijska vlast po ovome pitanju bila mnogo strožija od trenutne vlasti. Pitanje duhana je pitanje oko kojeg su 1926. godine egipatska i saudijska vlada vodile opsežna istraživanja. Egipatski muftija je zauzeo stav da je duhan pokuđen (*mekruh*), a također je naveo i mišljenje dijela uleme koja smatra da je *haram* (zabranjen).

Na svome putovanju u Nedžd 1862. godine, Baldžerif navodi da je čuo od nekih Nedždanaca kako je kod njih pušenje duhana veći grijeh od alkohola i bluda, pa čak i od nekih harama koji su tekstom

513 *Ed-Dureru-s-senijje*, 9/ 254 i 255.

Objave zabranjeni. Nema sumnje da je ovu izmišljotinu mogao čuti samo od nekog neznalice. I ja sam čuo nešto slično od nekih stanovnika Nedžda koji su bili nastanjeni u Kuvajtu, međutim, oni nisu učenjaci i ne iznose zvanični stav uleme Nedžda koji izjave slične ovima smatraju zločinom prema vjeri. Iako su jednoglasni da je duhan zabranjen,[514] ni jednog nedždanskog učenjaka nisam čuo da iznosi ovakvu izjavu, niti sam nešto slično našao u knjigama njihovih ranijih i kasnijih autora. Ulema Nedžda je, također, zabranjivala crtanje i prezirala muziku i u tome nisu prihvatali nikakva objašnjenja."

Pod naslovom "Stvari koje su pripisane stanovnicima Nedžda, a od kojih su oni čisti", je rekao: "Nema sumnje da je nedždansko-egipatski rat u prošlom stoljeću i sukob između porodice Alu Su'ud i Turaka koji je iz toga proizišao sa sobom donio jednu negativnu propagandu protiv Nedždanaca. Mnoge stvari koje su im pripisane su laž.

1. Šejhu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu i pristalicama njegova reformističkog pokreta je pripisano da mrze Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i da potcjenjuju njegovu vrijednost i vrijednost svih ostalih vjerovjesnika, kao i čestitih i pobožnih muslimana. Ovo isto je pripisano i imamu Ibn Tejmijji i njegovim učenicima, a i dan-danas se pripisuje mnogim misliocima i reformatorima u Indiji i drugim zemljama, pa čak i onima koji nemaju baš nikakve veze ni sa Nedždom ni sa njegovim stanovnicima. Razlog što im se to pripisuje je činjenica da Nedždanci, pozivajući se na hadis: *'Ne poduzimaju se posebna putovanja osim radi posjete tri džamije; Mesdžidu-l-Harama, ovoga moga mesdžida i Mesdžidu-l-Aksaa.'*[515], smatraju da je putovanje radi posjete mezarovima vjerovjesnika i čestitih i pobožnih ljudi novotarija koju nije prakticirao niko ni od ashaba ni od tabi'ina, niti je to naredio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*. Prethodno je spomenuto da je ovo mišljenje, pored Ibn Tejmijje i Ibn Abdu-l-Vehhaba, još prije zastupao veliki broj učenjaka iz generacije *selefa* (prvih generacija muslimana).

2. Ulema Nedžda zabranjuje da se pri učenju dove okreće prema Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, kaburu, kao i da se čini sedžda, kako kod njegova tako i kod drugih kaburova. Također,

514 Odlučnost u zabrani duhana nije svojstvena samo učenjacima Nedžda, a naročito nakon što je potvrđena njegova velika štetnost, kada skoro da postoji konsenzus i muslimana i nemuslimana da ga treba zabraniti.

515 Hadis je prethodno spomenut.

zabranjuju potiranje po kaburu i mazanje kaburskom zemljom ili prašinom radi blagoslova i svaku drugu vrstu traženja pomoći i potrebe, što je uveliko raširen običaj oko Poslanikova, *sallallahu alejhi ve sellem,* mezara i mezara pobožnih ljudi u Egiptu, Bagdadu, Indiji i mnogim drugim mjestima.

3. Rušenje kubbeta i građevina podignutih na kaburovima i osporavanje svih vakufa koji su zavještani nad kaburovima i turbetima.

4. Osporavanje Busajrijevih stihova u kasidu zvanoj *Kasidetu-l-burda*

'O najčasniji Božiji robe – pored tebe ja nikoga drugog nemam, da kod njega utočište u nevolji tražim.' I stihove:

'Ti znaš i ono što je u Levhu zapisano i sve ono što kalem zapisa.'

I stihove:

'Ako me na Onome svijetu, iz svoje dobrote, mimo ostalih za ruku ne uzmeš onda mi reci: O ti čije su noge poklekle!'

Ovi stihovi su, bez sumnje, prepuni lahkomislenosti i pretjerivanja, što je u direktnoj koliziji sa tekstovima Kur'ana i vjerodostojnih hadisa. I pored ovoga oni smatraju da je nevjernik i idolopoklonik onaj ko vjeruje u vanjski smisao ovih riječi.

Pristalice reformatorskog pokreta njihovi protivnici su optužili da mrze Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i pripisali im mnoge izjave od kojih su oni potpuno čisti. Između ostalog su im pripisali da su izjavili da je i štap bolji od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i mnoge druge lažne optužbe. U Nedždu sam čuo da su stanovnici sjevernog Nedžda, dok su bili u sukobu sa porodicom Alu Su'ud, pisali Turcima da su ovi uzeli bajrak čije obilježje je *La ilahe illallah mehadun resul* što znači da niko nije poslanik. Sve ovo su činili da bi odvratili Turke od svojih protivnika, a znali su sigurno da je to laž.

Godine 1925., tokom rata između Nedžda i Hidžaza, u Mekku je stiglo nekoliko uglednika iz Senegala i Tetuana. Tokom razgovora oni su, zbog svega onoga što su čuli, počeli plakati. Kazali su nam da su u Aleksandriji čuli mnoge stvari koje se pripisuju Nedžđancima, a za koje u Hidžazu nikakva traga nisu našli. Od nekih ljudi su čuli kako su vehabije srušile Ka'bu, jer je ona obični kamen. Također su čuli da pri ezanu uče samo: *Ešhedu en la ilahe illallah,* a ne uče i *Ešhedu enne Muhammeden resulullah.*

Nedždanci su ljudi koji najviše vole Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, međutim, ne vole da se po tome pitanju pretjeruje i suprotstavljaju se svakoj vrsti novotarije, bez obzira iz kojeg motiva je nastala. Oni kažu: Ljubav prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, se ogleda u slijeđenju njegova puta i puta onih koji su ga slijedili, dok je uvođenje novotarija, zapostavljanje Šeri'ata i slijeđenje prohtjeva, ustvari, vid njegova preziranja, a ne ljubavi prema njemu. Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže:

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي﴾

Reci: "Ako Allaha volite, mene slijedite." (Alu 'Imran, 31.)

Od stvari koje se, također, pripisuju stanovnicima Nedžda je i to da oni smatraju nevjernicima svakoga ko nije sa njima, što je, bez sumnje, čista laž koju su podmetnuli njihovi protivnici. Iako su se desile neke slične stvari od strane neukih i surovih beduina, nije pravedno da se to pripiše svim stanovnicima Nedžda.

Što se tiče Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih učenika, oni nisu smatrali nevjernikom onoga čija vjera je ispravna, ko je poznat po svojoj čestitosti i čija prošlost nije ukaljana, pa makar i pogriješio u nekom pitanju. Nevjernikom su smatrali onoga do koga je došao poziv istine i kome je iznešen i pojašnjen dokaz, a on i nakon toga oholo ustrajava u zabludi. Ovo je bilo samo u nekim pojedinačnim slučajevima."[516]

Pitanje oružane borbe

Nakon što se, otprilike 1157. h.g., učvrstio u Der'ijji Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je pristupio proširivanju metoda misionarskog djelovanja. Slao je sve više pisama i dopisa, povećao je znanstvene aktivnosti i razmjenjivao pisma sa mnogim učenjacima, kadijama, učenicima, imamima mesdžida, plemenskim glavešinama[517] i namjesnicima gradova.

Pozivao ih je dvjema stvarima:

516 Hafiz Vehbe, *Džeziretu-l-'areb fi-l-karni-l-'išrin,* 312-314.

517 Vidi: *'Unvanu-l-medžd,* 1/14-16.

Prvo: Principima misionarsko-reformatorskog pokreta koji su predstavljeni u povratku istinskoj vjeri, ostvarivanjem *tevhida* (čistog monoteizma), izvršavanjem vjerskih obaveza i tradicije (*Sunneta*) i šeri'atskih sudova u svim aspektima života, s jedne, i iskorijenjavanjem svih idlopokloničkih običaja, novotarija i ostavljanjem svih negativnih pojava, s druge strane.

Drugo: Poziv zajedništvu (*džema'atu*), iskorijenjivanju razjedinjenosti i pridruživanju novonastaloj državi u Der'ijji. Većina susjednih mjesta, kao što su Amarija, Irka, Menfuha, 'Ujejna i Hurejmila, dobrovoljno su se odazvale ovome pozivu i objavile svoju odanost pokretu tevhida i njegovom vođstvu. U svemu tome je bilo nekih komešanja i neodlučnosti, zbog toga što su mnoge glavešine, uglednici i ljudi od interesa[518] imali koristi od postojećeg razdora, raštrkanosti i raširenih novotarija, pa im je bilo teško da izgube svoje interese koji bi nestali sa ujedinjenjem zemlje i njenim čišćenjem od različitih oblika razjedinjenosti i novotarija.

Tako je Der'ijja postala prijestolnica novonastale države.

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je u to vrijeme imao ambicije da se cijela oblast Nedžda ujedini oko pokreta tevhida, da bude pod jednom zastavom i jednom upravom, te da, onako kako je Allah naredio, ostvari zajedništvo, iskorijeni razdor i uzdigne vjeru. On je to javno istakao u svome obraćanju Ibn Mu'ammeru, kada je stigao u 'Ujejnu, kazavši mu: "Ja se nadam da će te, ako pomogneš Njegovu vjeru, Allah uzdići i da ćeš zavladati Nedždom i njegovim plemenima."[519] Želio je da Nedžd bude jedna država.

Zbog toga se, u razvoju pokreta i države, stav pokreta prema oružanoj borbi postepeno mijenjao shodno prirodnim etapama i šeri'atskom stajalištu. Tako u početku nikako nisu posezali za oružanom borbom i uopće je nisu dozvoljavali, jer država nije bila učvrstila svoje korijene i nije imala vlast, pa stoga i nije imala šeri'atsko opravdanje koje bi joj dozvoljavalo upotrebu sile. Nakon što je pokret postao poznat i nakon što su Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, njegovi sljedbenici i pomagači počeli javno iznositi istinu, pojavile su se snažne

518 Vidi: dr. Abdu-r-Rahman el-'Urejni, *Imam Muhammed ibn Su'ud.* 90, 91.

519 Ibn Bišr, *'Unvanu-l-medžd,* 1/9. Vidi, također i: dr. Abdu-r-Rahman el-'Urejni, *Imam Muhammed ibn Su'ud,* 90. i 91.

i nasilne reakcije od strane njegovih protivnika, neistomišljenika i opozicije. Počeli su ispoljavati neprijateljstvo i njemu pozivati i druge države, vladare, poglavare, plemenske šejhove i glavešine i običan svijet. Ove propagandne aktivnosti su rezultirale različite vrste nasilja koje je bilo usmjereno protiv pokreta, a ostvareno u raznovrsnim formama; progonima, hapšenju i ubistvima, a prije toga u klevetanju i potvorama. U isto vrijeme postavljene su šeri'atske osnove za vođstvo Muhammeda ibn Su'uda, nosioca bajraka pokreta, čiji pomagači su postajali sve brojniji, njegova snaga sve veća, a mnoge susjedne pokrajine su mu dale prisegu na vjernost. Ovim je počelo i otvoreno suprotstavljanje protivnika pokreta iz susjedstva poput Dehama ibn Devvasa i njemu sličnih. Ovdje se, neminovno, i pojavila šeri'atska utemeljenost borbe s ciljem odbrane života i časti. Tako je vlast porodice Alu Su'ud (*emir* Muhammed ibn Su'ud), uz upute i nadzor Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, postala odbrambena snaga koja je štitila pokret i područja koja su mu pripadala, što je doprinijelo da se njen politički, vojni i ekonomski centar razvija i jača zapanjujućom brzinom i da postane uvažena pojava kako u području, tako i šire.

Ove okolnosti pod kojima se našla država, da postane državom Božanske misije koja će nositi bajrak monoteizma i Poslaničke Tradicije, samo su Allahov dar. Ovo je državi dalo za pravo da sprovede obavezu džihada radi širenja vjere, pomaganja istine i njenih sljedbenika, ali tek onda kada su se ispunili šeri'atski uvjeti džihada; država, vlast, prisega, pomagači, vojska i politički i društveni centar moći. Prema tome, reformatorski pokret i država koja je uz njega stajala nije počinjala s borbom i nije prekoračivala svoju odbrambenu ulogu, sve dok nije ojačala i postala čvršća na poprištu sukoba i dok nije ostvarila šeri'atski utemeljenu vlast, osigurala prisegu i opstojnost. Tako su protivnici ovog pokreta, glavešine nekih susjednih pokrajina, emiri Ahse i Nedžrana pokrenuli oružani napad na Der'ijju. Isto su učinili i vladari Mekke, koji su još otprije javno obznanili svoj neprijateljski stav prema pokretu, njegovom lideru, sljedbenicima i državi koja ih je podržavala, pa su im zabranili jedno od njihovih najosnovnijih prava, - obavljanje hadždža. Muhammed Fehmi-paša, egipatski inžinjer, u svojoj knjizi *El-Bahru-z-zahir*, u njenom prvom dijelu, govoreći o pokretu kojeg je nazvao vehabizam i o njegovim sljedbenicima, kaže: "Nakon određenog perioda koji je protekao u

teškim okršajima i velikim bitkama, sve arapske zemlje su prihvatile vehabijsko vjerovanje (*akaid*), tj. reformističko islamsko vjerovanje. Pokrajina Nedžd je, također, ušla u jednu novu političku i civilnu situaciju. Umjesto da bude poprište različitih struja podijeljenih na nekoliko plemena i manjih naroda, odvojenih jedni od drugih, u stalnim međusobnim ratovima i nevoljama, Nedžd je postao snažna država i jaka politička vlast, poput vlasti halifa prethodnika. Vođa ove države je imao, kako vjersku, tako i svjetovnu vlast.

Pored ratova i sukoba koje su vehabije vodile u arapskim zemljama, oni nisu napadali dvije susjedne vlasti, bagdadsku i hidžasku. Karavane hadžija su neometano prolazile kroz područja koja su oni kontrolirali, a da im se nije nanosila nikakva šteta ili da budu uznemiravani. Održavali su bratske i prijateljske odnose sa mekkanskim *šerifom* Sururom i 1781 g. od njega su dobili dozvolu da obavljaju hadždž i da tavafe oko Ka'be. Zbog njihove sve veće snage i utjecaja, plamen zavisti se raspalamsao u srcu *šerifa* Galiba. Nekoliko godina nakon što je preuzeo vlast i, poslije *šerifa* Surura, postao namjesnikom Mekke, objavio je rat vehabijama. Ovaj rat je bio poput onih plemenskih ratova koji su povremeno bili prekidani kraćim primirjima. Međutim, nakon što su dopisivanja *šerifa* Galiba sa Osmanskom državom postala redovita, on nije zanemario ni najmanju moguću priliku da bi osmansku vojsku doveo u arapske zemlje s namjerom napada na vehabije. Uspio ih je ubijediti[520] da su oni heretici i nevjernici i da se krajnje grubo ophode prema karavanama turskih hadžija, što predstavlja veliku štetu po vjeru.

Kao posljedica ove izmišljotine i sijanja nereda, Osmanska država je naredila vlastima u Bagdadu da povedu rat protiv vehabija. Tako je i bilo. I dok su vehabije bile zaokupljene ratom sa Osmanskom državom i dok su ulazile u Irak, *šerif* Galib je napao na Nedžd i osvojio jedno selo u njemu. To je i bio povod što su vehabije povele vojnu na Hidžaz i osvojile ga."[521]

Na osnovu prethodnog znamo da su mekkanski vladari nasilnici, jer su oni prvi počeli sa agresijom i napadima. Tim muslimanima su zabranili da obavljaju hadždž. I nakon što je ta njihova zabrana obavljanja hadždža, kao jedne od temeljnih islamskih dužnosti,

520 On tako misli, ali to ne može dokazati.

521 Iz knjige: Muhammed Rešid Rida, *El-vehabijjune ve-l-Hidžaz,* 58, 59.

potrajala, te, nakon što su mekkanski velikočasnici i njihovi pomagači objavili rat i napali ih na njihovom pragu, bilo je neminovno da se prvo suprotstave napadima, a zatim da nastave borbu protiv tih napasnika s ciljem suzbijanja njihova zla, osiguravanja puta za hadžije, dostavljanja poziva u čistu monoteističku vjeru (*tevhid*) i Poslanikovu praksu (*Sunnet*), te oslobađanja muslimana od novotarija, loših običaja i nepravde koja je bila raširena u to vrijeme u časnim mjestima Mekke i Medine.

Desilo se ono što je bilo neminovno, a to je osvajanje Mekke. Vojska pokreta je vrlo brzo ušla u Mekku na čelu sa čestitim vođom Su'udom ibn Abdu-l-Azizom ibn Muhammedom ibn Su'udom, koji je uspostavio vjerske obrede u skladu sa poslaničkom praksom i srušio kubbeta, svetišta i sva druga novotarska obilježja. Ujedinio je muslimane da klanjaju za jednim imamom, jer su prije klanjali svako sa imamom svoga mezheba. Također je uklonio sva javna zla, pristupio širenju znanja i poučavanju ljudi njihovoj vjeri, kako u akidi, tako i u pravnim propisima. Ono što se priča i što šire protivnici reformatorskog pokreta kako su Mekkom tekle rijeke krvi, nakon što je vojska na čelu sa emirom Su'udom ušla u Meku, čista je laž. Ovdje se radi o jednoj šeri'atskoj osnovi po kojoj su postupile vođe ovog pokreta, nakon što su se učvrstili i ostvarili državu i moć. To je borba protiv neistomišljenika koji su stali protiv istine, vjere, tradicije, pravde i sigurnosti i priklonili se neistini, zlu, novotarijama, nasilju, neredu i smutnji. Borba protiv neistomišljenika u ovom slučaju smatra se jednom vrstom džihada.

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلّهِ﴾

Borite se protiv njih sve dok smutnje ne nestane i dok se vjera ne bude samo Allahu ispovijedala. (El-Enfal, 39.)

Poznato je da reformatorski pokret i država koja je stala uz njega nisu vodili borbu dok nisu postavili imama, dobili prisegu i uspostavili državu koju priznaje i zakon i običaj.

Postoje stvari koje je neminovno objelodaniti i ovom prilikom spomenuti:

Prvo: Protivnici pokreta su stali u odbranu i zaštitu novotarija i idolopokloničkih običaja i na putu toga se borili, neki samoinicijativno,

neki slijepo slijedeći druge, neki iz neznanja i iz drugih razloga. Među njima je bilo i onih potlačenih i obmanjenih, koji nikakve moći i snage nisu imali. Njihov slučaj prepuštamo uzvišenom Allahu, međutim, i oni su javno stali protiv istine.

Drugo: Pokret, zajedno sa svojim pristalicama i državom koja ga je podržala, nosio je principe istinske vjere, pa stoga i ima pravo da ga brani i štiti, da stane u odbranu njegovog postojanja i opstojnosti i da na tome putu upotrijebi sva zakonska sredstva u što spada i oružana borba kada to nužda zahtijeva.

Treće: Ovome ćemo dodati da su pokret, njegove pristalice i država bili izloženi velikoj nepravdi od strane njihovih protivnika, gdje su bili ciljani; vjera, život, imetak i osnovna ljudska prava. Zato je bilo neophodno da se stane u odbranu ovih prava i da se štiti država i njene granice, pa makar to dovelo i do oružane borbe.

Četvrto: Vođa i ulema pokreta, kao i njegovi misionari počinjali su svoju misiju metodama savjeta, uputa, blagosti i postepenosti. Ljudima su se usmeno obraćali, poučavali ih, slali im pisma i dopise, otvoreno razgovarali i na najljepši način raspravljali, sve dok stvar nije došla do potrebe da se upotrijebi sila, odlučnost i oružana borba, kada je to bilo jedino rješenje od kojeg se nije moglo odstupiti, naročito kada se radi o snazi laži i neprijateljstva koja je ovladala dušama mnogih ljudi.

Zaključak

Nakon što se reformatorski pokret učvrstio i uspostavio ozbiljnu državu i vojsku, počeo je voditi ratove, sklapati ugovore i primirja, a sve u skladu sa Allahovim Zakonom i običajnim pravilima. Uzvišeni Allah ih je učvrstio i dao im vlast kao ispunjenje obećanja da će pomoći one koji Njegovu vjeru pomažu.

﴿ وَلَيَنصُرَنَّ اللهُ مَن يَنصُرُهُ إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴾

A Allah će sigurno pomoći one koji Njegovu vjeru pomažu- Allah je, zaista, moćan i silan. (El-Hadždž, 40.)

To je Allahova blagodat koju daje kome On hoće.

Stoga ističemo da je ova država, kada je pomogla vjeru i preuzela

bajrak Sunneta i misionarstva, (*da've*), postala najstabilnijom državom na Zemlji, koja ima puno pravo da, u skladu sa Allahovim Zakonom, brani istinu i radi nje ratuje i sklapa primirja. Ona će takva, uz Allahovu pomoć i snagu, i ostati, sve dok se bude držala preuzete obaveze.

Osim toga, između njih i onih protiv kojih su se borii, nije bilo nikakvih ugovora i povelja koje bi sprječavale borbu na Allahovom Putu. Također, u tom periodu nisu postojale nikakve međunarodne organizacije i povelje o sigurnosti kojih su se države pridržavale. Kada su se pojavile savremene međunarodne organizacije i konvencije, Kraljevina Saudijske Arabije je bila i ostala jedna od država koje su se najdosljednije pridržavale svih ugovora, povelja i dogovora u kojima je i ona bila jedna od strana potpisnica. Tako je i sada, što može posvjedočiti svako ko je objektivan.

Sve češće su se pojavljivale nejasnoće i pitanja, kako od strane protivnika, tako i od nekih koji su podržavali pokret i onih neutralnih, - onih koji su bili daleko od poprišta sukoba između ovog pokreta i njegovih protivnika, oko upotrijebe sile protiv onih koji odbijaju izvršavati vjerska obilježja i temelje vjere, kao što su namaz i zekat i onih koji odbijaju da ostave idolopokloničke običaje i novotarije i da uklone novotarska obilježja kao što su kubbeta, dovišta, svetišta i tome slično. Zbog toga su učenjaci ovog pokreta, njegove vođe i emiri odgovorili na ove nejasnoće navodeći za argumente Kur'an, Sunnet i praksu prvih generacija muslimana (*es-selefu-s-salih*); ashaba, *četverice imama* i drugih mimo njih, koji su smatrali obaveznim upotrebu sile protiv onoga ko ostavlja namaz. Šta više, islamski pravnici su otvoreno izjavili da se sila ima upotrijebiti i protiv onoga ko ne abdesti i onih naselja čiji stanovnici ne uče ezan ili ne klanjaju bajrame ili uskraćuju zekat. Za to su naveli izjave uvaženih islamskih učenjaka malikijskog, šafi'ijskog, hanbelijskog i drugih mezheba.[522]

Pojašnjavajući ovo pitanje Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "Što se tiče upotrebe sile i borbe, mi se borimo samo da bismo zaštitili svoje živote i časti i samo istom mjerom uzvraćamo.

﴿ وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ﴾

Nepravda se može uzvratiti istom mjerom. (Eš-Šura, 40.)

522 *Ed-Dureru-s-senijje,* 10/334-335.

Također se borimo i protiv onoga ko psuje vjeru s kojom je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, nakon što je upoznat sa njom. Selam."[523]

Onome što su spominjali Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegove pristalice s ciljem negiranja prethodno spomenute potvore, možemo dodati i to da je Šejh javno isticao kako je veliki grijeh ubiti osobu čije ubijanje je Uzvišeni Allah zabranio, osim kada to pravda zahtijeva, naslovivši poglavlje "Poglavlje o gnusnosti ubistva osobe čije ubijanje je Uzvišeni Allah zabranio, osim s pravom."[524]

Protivnici pokreta i neke neznalice su protiv njih izmislili kako dozvoljavaju oružane prepade, borbu i tuđu imovinu pod izgovorom da je to ratni plijen. To je čista obmana, jer Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, su dozvolili plijen smo u šeri'atski utemeljenom ratu.

Na ovu nejasnoću odgovor je dao i šejh Abdu-r-Rahman ibn Hasen, prilikom čega je rekao: "Poznato je, kako onima koji se s nama slažu, tako i onima koji se ne slažu, da je Uzvišeni Allah preko muslimanskih vođa i učenjaka uzdigao ovu vjeru, nakon što je postala strancem među nasilnicima i smutljivcima. Uzvišeni Allah ih je uzdigao jasnom istinom, pa su pozivali Allahovoj jednoći (*tevhidu*), osporavali svako idolopoklonstvo, sumnju i višeboštvo i podigli bajrake džihada sve dok Uzvišeni Allah, njihovom misijom, nije u vjeru uveo i građanina i seljaka od njihova naroda. Oni su tu imovinu, uz pomoć sablje istine i džihada, uzeli od nasilnika i smutljivaca, i to je, hvala Allahu, halal imetak, bez ikakve dvojbe i sumnje. Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, su ovome Ummetu dozvolili ratni plijen. Tako su Poslanikovi *ashabi* zaplijenili imovinu onih Arapa koji su se odmetnuli od vjere i onih koji su posumnjali u istinu i pokolebali se.

Sve što nije argumentom potvrđeno, na to se ne treba ni osvrtati. Prema tome, nije istina da je dosta toga imetka koji je stečen na ovaj dozvoljen način i koji je postao dio državne blagajne, nakon što se stanje promijenilo, ostao u rukama nasilnika koji su ga uzurpirali. I kada su se pojavili ovi vladari oko kojih se svijet u tim vremenima okupio, u njihovom posjedu je ostalo vrlo malo imetka od ratnog

523 *Isto*, 1/83.
524 Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, *Kitabu-l-kebair*, 77.

plijena, zbog toga što su ih nasilnici iz te generacije nadvladali."[525]

Jedna od izmišljotina koje su protivnici reformatorskog pokreta izmislili i pripisali njegovim pristalicama je da oni namjerno ubijaju starce, žene i djecu, čije ubijanje je zabranjeno.

Na ovu izmišljotinu je odgovorio šejh Abdullah, sin imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba: "Što se tiče vaših riječi kako vam je neko pričao da mi ubijamo starce, žene i djecu, a Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, je zabranio da se od mušrika ubijaju iznemogli starci, žene i malodobna djeca, možemo kazati da je to čista laž i izmišljotina i potvora na nas. Mi ne naređujemo da se od mušrika ubija orohnuli starac, niti žena, a niti malodobno dijete. Ako je neko od muslimana neznalica, koji su daleko od nas, nešto takvo i učinio, sigurno je pogriješio i suprotstavio se Allahu i Njegovu Poslaniku. Mi se pred Uzvišenim Allahom odričemo od takvog postupka."[526]

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je znao i u to vrijeme mu je bilo na umu da su pozivanje u Allahovu jednoću (*tevhid*), širenje istinske vjere, znanja i postupanje po Allahovom Zakonu, te suprotstavljanje novotarijama, idolopokloničkim običajima i neznanju, kao i suzbijanje nereda, nasilja i razjedinjenosti velika pitanja koja će, bez sumnje, pokrenuti neprijatelje, ali da će i pored toga pokret egzistirati i imati snagu. Ovo se jasno vidi iz njegovih riječi koje je uputio Ibn Mu'ammeru u 'Ujejni: "Ono što sam ja pokrenuo i čemu pozivam je, ustvari, *la ilahe illallah* (nema boga sem Allaha), temeljima islama i naređivanju dobra, a odvraćanju od zla. Ako to prihvatiš i pomogneš, Uzvišeni Allah će te pomoći protiv neprijatelja, pa te Sulejman neće uznemiravati i plašiti. Ja se nadam da ćeš doživjeti veliki uspon, vlast i nadmoć, čime ćeš osvojiti njegovu zemlju (misli na namjesnika Ahse) i zemlje oko nje."[527]

Slične riječi je kazao i Muhammedu ibn Su'udu, kada je stigao kod njega u Der'ijju: "Nadam se da će ti Allah dati velike pobjede i od plijena ti dati ono što je bolje od državnih poreza."[528]

525 *Ed-Dureru-s-senijje*, 11/324, 325.
526 *Isto*, 9/243.
527 Ibn Bišr, *'Unvanu-l-medžd*, 1/10.
528 *Isto*, 1/11.

OSTALA PITANJA

Rasprava o optužbi da su sljedbenici reformatorskog pokreta *haridžije* i da im je obilježje brijanje glave

Jedna od najvećih potvora koju su raširili protivnici pokreta i oni koji ne poznaju njegove temelje, program i stvarnost je optužba da su vođa pokreta, njegove pristalice i vladari, ustvari, *haridžije.*

Prilijepili su im sve osobine koje su vezane za *haridžije,* a i njima slične, poput toga da zbog grijeha proglašavaju osobu nevjernikom, da živote muslimana ne smatraju neprikosnovenim, da briju glave, da su iz zemlje *Šejtanskog roga* i da su sljedbenici Musejlime. Na tom polju su toliko propagandno djelovali protiv reformatorskog pokreta i države i širili ovu neistinu, da su većina muslimana i ratnika koji su se borili u njihovim redovima, bili ubijeđeni da se bore protiv haridžija, protiv kojih je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* naredio borbu. Ova optužba je jedna od najvećih izmišljotina i potvora.

Onaj ko razmotri suštinu ovoga pokreta, kroz njegovo vjerovanje, program, sudove, ophođenje prema drugima, te pisana djela, poslanice, dopisivanja i odgovore koje su napisali njegovi učenjaci, kao i djela koja su o njemu napisali objektivni i nepristrasni autori, muslimani i nemuslimani, naći će jasnu istinu- da su pokret, njegov vođa, ulema, vladari i pristalice čisti od mezheba *haridžija,* kao što je vuk čist od Jusufove, *alejhi-s-selam,* krvi.

Oni koje drugi pogrdno nazivaju vehabijama, kao što sam i prethodno spominjao predstavljaju sljedbenike Sunneta i džema'ata (*ehlu-s-sunne ve-l-džema'a*), prve čestite generacije muslimana. Oni slijede praksu (*Sunnet*) Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i put pravovjernih; ashaba, tabi'ina i vjerskih autoriteta kao što su četverica imama i svi drugi uvaženi učenjaci koji slijede njihov put i pravac.

Njihovi izvori su Kur'an i vjerodostojna predanja od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.*

Njihovi uzori su Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* njegovi ashabi i prve generacije muslimana (*selefu salih*).

Njihov cilj je realizacija *tevhida* (monoteizma) i ono što on nužno iziskuje, iskorijenjivanje širka i svega što njemu vodi, te uspostavljanje vjerskih obaveza i širenje moralnih vrijednosti i vrlina.

Njihovo obilježje je pozivanje Allahu i naređivanje dobra, a zabranjivanje zla.

Prije nego što navedem dio njihovih izjava i stavova o *haridžijskim* novotarijama, predstavit ću čitaocu kratku komparaciju između njihovog programa i programa *haridžija*. Prije svega:

- *Haridžije* (buntovnici, *nasibe*) vrijeđaju Aliju, *radijallahu anhu*, i ne prihvataju njegov imamet (vođstvo). Poznato je da su se pobunili protiv njega i muslimanske zajednice tog vremena. Sljedbenici Sunneta i džema'ata (*ehlu-s-sunne ve-l-džema'a*), od kojih su i sljedbenici reformatorskog pokreta, zadovoljni su sa Alijom, *radijallahu anhu*, smatraju ga četvrtim pravednim *halifom* i ne smatraju dozvoljenom pobunu protiv njega, niti bilo kojeg drugog vođe muslimana.
- *Haridžije* se za mnoge *ashabe* izražavaju pogrdno, kao što je Osman, Alija, Muavija, Ebu Musa el-Eš'ari, Amr ibn el-As, Talha, Zubejr i drugi vrijedni *ashabi*. S druge strane, sljedbenici Sunneta i *džema'ata* su privrženi i vole sve *ashabe* i mole Allaha da sa njima bude zadovoljan.
- *Haridžije* smatraju da su počinioci velikih grijeha nevjernici i da njihov život nije neprikosnoven. Vjeruju da će oni, ako umru sa svojim grijesima, vječno ostati u Vatri, dok sljedbenici Sunneta i džema'ata, od kojih su i sljedbenici reformatorskog pokreta, imaju suprotno vjerovanje.
- *Haridžije*, također, negiraju *šefa'at* (zauzimanje na Sudnjem danu) i viđenje Uzvišenog Allaha koje je potvrđeno nepobitnim dokazima vjere, dok sljedbenici Sunneta i džema'ata, od kojih su i sljedbenici reformatorskog pokreta, vjeruju suprotno njima.
- Ono po čemu se *haridžije* prepoznaju je i brijanje glave, dok to nije ni obilježje ni prepoznatljiva osobina pristalica reformatorskog pokreta, i oni su se, kao što sam prethodno spominjao, odrekli takvih obilježja.

Sada ću navesti neke izjave i stavove pristalica reformatorskog pokreta prema mezhebu *haridžija* i odgovore na optužbe koje su, u vezi s tim, protiv njih iznešene.

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, njegovi sinovi, te Hamed ibn Nasir ibn Mua'mmer su upitani: "Da li vi vjerujete da pravi vjernik-monoteista neće vječno u Vatri *ostati* ili ne vjerujete?" (tj. kao što tvrde *haridžije* i *mu'tezile*). Odgovorili su:

"Ono što je naše uvjerenje i što želimo da vjeruju sva naša braća muslimani je da Uzvišeni Allah nikoga od sljedbenika *tevhida* (monoteizma) neće vječno u Vatri ostaviti, na što jasno upućuju dokazi Kur'ana, Sunneta i konsenzus islamskog Ummeta. Šejh Tekijjuddin Ebu el-Abbas ibn Tejmijje, Allah ga Svojom milošću obasuo, je rekao: 'Od Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi*, se prenosi veliki broj vjerodostojnih hadisa da će iz Vatre izići svako onaj ko kaže *la ilahe illallah* i u svome srcu bude imao imana koliko je teško zrno ječma.'[529]

U drugoj predaji se spominje riječ *zerre* što znači trun, međutim, svi ovi hadisi su došli sa zahtijevnim uslovima, kao što su Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, riječi: Ko kaže *la ilahe illallah* sa iskrenom namjerom u svome srcu.'[530], a u drugoj predaji stoji: 'iskreno iz svoga srca.'

Ovo je stajalište sljedbenika Sunneta i džema'ata (*ehlu-s-sunne ve-l-džema'a*), Poslanikovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, ashaba i prvih generacija muslimana, te njihovih vjerskih vođa koji su ih u dobru slijedili. Po ovom pitanju suprotno stajalište imaju samo *haridžije* i *mu'tezile* koji kažu da će počinioci velikih grijeha vječno u Vatri ostati. Za odgovor na ajete koje oni uzimaju za argumente, potrebno je duže obrazloženje."[531]

Mišljenje da će veliki griješnici vječno u Vatri ostati je jedno od istaknutih načela haridžija i to je zajedničko za sve njihove frakcije. Odgovor koji su po ovome i drugim pitanjima sljedbenici Sunneta, kojima pripada i imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegove pristalice, iznijeli *haridžijama* je poznat i široko dostupan. Time su jasno negirali optužbu da su i oni *haridžije*.

Šejh Abdu-r-Rahman ibn Hasen ibn Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je rekao: "Što se tiče pristalica ovog islamskog (misionarskog) pokreta, koji je uz Allahovu pomoć ponikao u Nedždu, odakle se proširio i čiju ispravnost su priznali mnogi učenjaci i mislioci, a dokaze njegovih protivnika Allah jasno pobio, oni su ponajdalje od

529 El-Buhari, 3340., 3361., 4712. i Muslim, 194.
530 El-Buhari, 99., 6570.
531 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/194.

bilo kakve sličnosti s *haridžijama* i drugim novotarskim sektama. Njihova vjera je istina, jer pozivaju onome sa čime je Uzvišeni Allah slao Svoje poslanike, - da samo Allahu jedinom, koji saučesnika nema, vjeru ispovijedaju, - i zabranjuju da se mrtvi i odsutni prizivaju i da se od njih *šefa'at* (zauzimanje) traži."

Dalje nastavlja: "Oni nikoga od ashaba ne smatraju nevjernikom, naprotiv, vole ih i privrženi su im, i ne upuštaju se u ono što se između njih desilo. Znaju da oni iza sebe imaju velika djela, za koja će im Uzvišeni Allah nagradu umnožiti i zbog njih im grijehe oprostiti."[532]

Sljedbenici reformatorskog pokreta upozoravaju na *haridžije* i njihove novotarije i javno iznose svoje protivljenje njima, kao što stoji u pismu koje je imam Fejsal ibn Turki poslao Rašidu ibn Isau u Bahrejn, a koje je napisao Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasen. U tom pismu stoji: "Što se tiče novotara, među njih, prije svih, spadaju *haridžije* koji su se pobunili protiv Alije ibn Ebu Taliba, *radijallahu anhu,* i protiv njega se borili, skrnaveći svetost imetka i života muslimana uz svoje objašnjenje svega toga. Jedan od njihovih najpoznatijih stavova je da su i drugi grijesi mimo širka nevjerstvo. Oni smatraju nevjernicima velike griješnike ovoga Ummeta. Alija, *radijalahu anhu,* i drugi ashabi koji su bili uz njega, borili su se protiv njih i o njima se prenose neki vjerodostojni hadisi."[533]

Šejh Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasen je iznio svoje neslaganje sa nekim ekstremistima koji su se izjašnjavali kao pripadnici reformatorskog pokreta. Tom prilikom im je kazao: "Nešto slično ovome smo čuli i o vama i kako raspravljate o pitanjima vezanim za ovo poglavlje, kao što su pitanja privrženosti i odricanja, primirja i otkupa iz ropstva, te poklanjanja imetka i hedija i druga slična pitanja koja su vezana za one koji pored Uzvišenog Allaha druge obožavaju i one koji su u zabludi. Tu je i pitanje suđenja po Allahovom Zakonu u bedevijskim i njima sličnim naseljima čiji stanovnici su osorni i neotesani. O tim pitanjima raspravljaju samo učenjaci koji su razumom obdareni, kojima je Uzvišenog Allah razumijevanje vjere podario, i kojima je data mudrost i sposobnost pojašnjenja."[534]

532 *Isto*; 11/533-537.
533 *Isto*, 1/489.
534 *Isto*, 1/468, 469.

Dalje nastavlja: "Što se tiče proglašavanja ljudi nevjernicima zbog gore spomenutih stvari za koje vi mislite da izvode iz islama, treba da znate da je to mezheb *harurija (haridžija)*, buntovnika i pobunjenika koji su se digli protiv Alije ibn Ebu Taliba, vladara pravovjernih, i *ashaba* koji su bili uz njega."[535]

Već prethodno smo spominjali da su protivnici reformatorskog pokreta iznijeli potvoru na njegove pristalice, kako brijanje glave uzimaju kao obred i svoje obilježje po kojem se raspoznaju, čime postaju *haridžije* za koje nas je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, obavijestio da će se raspoznavati po brijanju glave.[536] Ovo je čista potvora, jer njihove izjave, fetve i njihovo stanje tu laž u potpunosti poriču. A što se tiče postupaka koji se pripisuju nekim neznalicama i beduinima, kao što je pretjerana strogost i korištenje sile po tom pitanju, nema sumnje da se radi o grješki koju sljedbenici pokreta nisu podržavali, šta više zbog toga su počinioce i sankcionirali.

Odgovarajući na ovu potvoru šejh Abdullah, sin Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, je rekao: "Što se tiče pitanja brijanja glave i to kako su neki beduini koji su prihvatili našu vjeru, upotrjebljavali silu protiv onih koji nisu brijali glavu i da su samo zbog toga ljude ubijali, te da su smatrali da je odmetnik onaj ko ne brije glavu, odgovor je da je to čista laž i potvora koja nam je prikačena. Tako neće postupati onaj ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, jer nevjerstvo i odmetništvo se može desiti samo ako se zaniječe nešto za što je neosporno da pripada vjeri islamu.

Vrste nevjerstva i odmetništva u riječima i djelima su poznate kod islamskih učenjaka i u te postupke ne spada nebrijanje glave. Šta više, nismo rekli da je brijanje glave sunnet, a kamoli da je vadžib, a da ne govorimo da je ostavljanje tog postupka odmetništvo od vjere.

Ono za što je došla zabrana u sunnetu je brijanje samo jednog dijela glave (*kaze'a*) i mi to ljudima zabranjujemo i zbog toga ih korimo. Međutim, neznalice koje vam dolaze ne znaju razlikovati vrste nevjerstva i odmetništva, a mnogima od njih je samo cilj otimanje tuđe imovine. Mi nikome od emira nismo naredili da upotrijebi silu protiv onih koji ne briju glavu.

---

535 *Isto*, 1/468, 469.

536 Hadis bilježi Muslim od Sehla ibn Hunejfa, 2472.

Naprotiv, mi im naređujemo da se bore protiv onoga koji Uzvišenom Allahu ortaka pripisuje, koji odbija da samo Njega obožava, da se pridržava islamskih obilježja, da obavlja namaz, da daje zekat i da posti ramazan, pa ako oni suprotno tome postupaju i mi to saznamo, nećemo ih u tome podržati, naprotiv, pred Allahom ćemo se odreći njihovog postupka i, uz Allahovu pomoć i silu, zbog toga ih sankcionirati."[537]

Abdu-l-Kerim ibn Fahruddin je rekao: "Što se tiče *haridžija* i toga da je brijanje glave njihovo obilježje, taj običaj se ne može primijeniti u njihovoj tvrdnji (da je to obilježje vehabija), jer praksa Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih sljedbenika je da puštaju dugu kosu. Ako bi i bilo tačno to što tvrde, onda se može protumačiti da je to bio samo običaj onih koji su nanovo prihvatili islam, jer je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* jednom od novih muslimana rekao: 'Skini sa sebe kosu nevjerstva (*kufra*).'[538]"[539]

Nakon što su do njega doprle neke izmišljotine i priče o *imamu* Abdulazizu ibn Su'udu i imamu Muhammedu ibn Abdul-Vehhabu, Ševkani je rekao: "Neki ljudi tvrde da on vjeruje kao i *haridžije,* međutim, ne mislim da je to tačno, jer vladar Nedžda i svi njegovi sljedbenici postupaju onako kako su naučili od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba."[540]

Rezime prethodno kazanog je da prve generacije muslimana (*selefu salih*), sljedbenici Sunneta i džema'ata - od kojih su i Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegove pristalice - brijanje glave ne uzimaju za obred i za svoje obilježje, niti ikoga prisiljavaju da to iz obredoslovlja čini. Što se tiče toga da neki iz svoje lične navike vole brijanje glave, ili ponekad to preporučuju i drugima, ali ne obavezujući ih i ne odričući se od onih koji to ne čine, ili briju glavu i naređuju to drugima radi higijene i olakšice, - jer održavanje kose i njeno redovno mazanje uljima, pranje i češljanje je opterećenje,- oko toga nema nikakvog spora i za to nikoga ne možemo ukoriti.

537 *Ed-Dureru-s-senijje,* 10/275-276.

538 *El-Hakku-l-mubin fi reddi 'ale-l-vehabijje el-mubtedi'in,* str. 44., Preuzeto iz djela *De'ava-l-munavi'in,* 190.

539 Hadis bilježi Ebu Davud, 1/59., Ahmed, 3/415., od 'Usejma ibn Kulejba, a on od svoga oca, a otac od djeda. Šejh El-Albani u djelu *Irvau-l-galil,* 1/120., smatra da je hadis *hasen* zbog predaja koje ga jačaju (*ševahid*). Vidi i *Sahih Sunen Ebi Davud,* broj 383.

540 *El-Bedru-t-tali',* 526.

Optužba da je postojbina reformatorskog pokreta Nedžd *Šejtanski rog*

Jedna od izmišljotina koje su protivnici ovog pokreta, sljedbenici hirova i novotarija i sijači razdora širili je i tvrdnja da je Nedžd, ustvari, *Šejtanski rog* (*Karnu-š-šejtan*), jer se u hadisu navodi da je Nedžd i istok *Šejtanski rog*. Međutim, islamski učenjaci među ashabima, tabi'inima, i prvim generacijama muslimana (*selef*), kao i poznavaoci jezika i autori leksikona spominju da se pod istokom i Nedždom misli na irački Nedžd. Također su pojasnili da se pokuđenost ne odnosi na svakoga onog ko nastanjuje Nedžd, kao što iz kuđenja nekog mjesta ne proizilazi apsolutna pokuđenost u svakom slučaju i u svim vremenima. I o samom Iraku postoje predaje koje govore o njegovoj pokuđenosti, ali to ne znači da u njemu apsolutno nema nikakva dobra, niti da su njegovi stanovnici svi prezreni, niti da svako znanje, čestitost i dobro koje iz njega dolazi treba odbaciti. To samo znači da će smutnje iz Iraka dolaziti mnogo više nego iz drugih mjesta, ali od strane sljedbenika hirova i nereda, a ne od čestitih ljudi. Mnogi Iračani su bili islamski vladari, vojskovođe i učenjaci i Irak je dao dosta hajra za islam i muslimane, kako za njihovu vjeru, tako i za njihov ovosvjetski život. Iz Iraka su se pojavili veliki reformistički pokreti i pregaoci, poput imama Ebu Hanife i Imama Ahmeda. Pa hoćemo li odbaciti pravne škole ove dvojice imama i njima sličnih samo zbog toga što dolaze iz mjesta smutnji i *Šejtanskog roga*?!

Ovaj Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem,* hadis i njemu slični hadisi ne sadrže odbacivanje istine koja dolazi sa neke strane i odbacivanje nečega što je vezano za tu stranu. Ako bismo, recimo, pretpostavili da se hadis odnosi na središnji dio Arapskog poluotoka, tako bismo isto mogli i za njega kazati. Prema tome, to ne znači da iz toga kraja neće doći nikakvo dobro i čestitost, i da neće podržati i pomoći istinsku vjeru (*tevhid*) i Poslanikovu, *sallallahu alejhi ve sellem,* praksu.

Mekka i Medina, kao najvrjednija mjesta na svijetu, nisu se sačuvale od pojave idolopokloničkih običaja i novotarija koje su se činile oko kubbeta, turbeta, mezarova i svetišta, a koje je Saudijska država uklonila. Pa da li je dozvoljeno da pojavu istinske vjere

(*tevhida*) u Nedždu smatramo njegovim nedostatkom? I da li se Mekka i Medina - u to vrijeme- mogu hvaliti zbog pojave novotarija i drugih negativnih pojava u njima? To neće kazati niko pametan, a kamoli iskreni vjernik.

Sve ovo smo naveli da bismo u ovome dijalogu sagovorniku približili ono što želimo kazati.

Vratit ćemo se potvrdi da je Nedžd koji se spominje u hadisu irački Nedžd, jer on se nalazi istočno od Medine. Šejh Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasen je pojasnio da se pod istokom i Nedždom koji je pokuđen misli na Irak. O tome je rekao: "Pod istokom i Nedždom koji su spomenuti u ovom i njemu sličnim hadisima misli se na Irak, jer Irak se nalazi na istočnoj strani od Medine. To dodatno potvrđuju i neke druge predaje hadisa u kojima stoji: 'Pa je pokazao na Irak.' El-Hattabi je rekao: 'Nedžd se nalazi na istočnoj strani, pa ko je u Medini, za njega je Nedžd šamska pustinja i njeni krajevi i to je za Medinjane istočna strana (*mašrik*). Osnovno značenje riječi *nedžd* je visoravan, što je suprotno riječi *gavr* što znači nizina.' Davudi je rekao: 'Nedžd je sa strane Iraka.' Ovo isto navodi i hafiz Ibn Hadžer, a potvrđuje ga i hadis od Ibn Omera u kojem stoji da je rekao: 'O Iračani, neću vas pitati ni o čemu malom, nego ću vam kazati nešto veliko. Čuo sam Allahova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, da je rekao: 'Smutnja će doći odtamo,' pa je pokazao svojom rukom na istok.[541] Jasno je da se ovaj hadis odnosi direktno na Iračane, jer je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, to pojasnio kada je naišaretio svojom rukom. U Taberanijevom djelu *El-Mu'džemu-l-kebir*[542] eksplicitno stoji da se hadis odnosi na Irak. Isto tako Ibn Omerova izreka, stručnjaci arapskog jezika, te stvarno stanje to podržavaju..."[543]

---

541 Muslim, 7297.

542 Hadis broj: 13422. sa izrazom '*Irakuna* (naš Irak) umjesto *Nedžduna* (naš Nedžd). El-Hejsemi u djelu *Medžme'uz-zevaid*, 3/308. kaže: "Predaju bilježi Taberani u *El-Kebiru* a prenosioci su svi pouzdani.".

543 *Minhadžu-t-te'sis ve-t-takdis fi-r-reddi 'ala ibn Džerdžis*, str, 62. Dr. Abdu-l-Aziz ibn Abdu-l-Latif je u vezi stim rekao: "To ne znači da se mahana odnosi na iračku ulemu... zbog toga što postoje neki hadisi koji u negativnom kontekstu govore o njihovoj zemlji. U djelu *Misbahu-z-zalam*, šejh Abdu-l-Latif kaže: "Niko od muslimana neće kuditi iračku ulemu zbog nekih hadisa koji se odnose na Irak. Velikani hadiskih nauka, fakihi ovoga Ummeta, kao i učenjaci kritičari hadisa, većina su Iračani." Vidi, također, knjigu *Ekmelu-l-bejan fi šerhi hadisi Nedžd karnu-š-šejtan*, str. 43. i *De'ava-l-munavi'in*, 186.

Šejh Abdu-r-Rahman ibn Hasen, pojašnjavajući da se pokuđenost ne odnosi nužno na mjesto, nego na trenutno stanje, također, kaže: "Pokuđenost se u suštini odnosi samo na stanje, a ne na mjesto. Tako hadisi koji se navode u vezi sa osudom Nedžda, kao što je hadis u kojem je Poslanik rekao: 'Allahu moj, blagoslovi naš Jemen, Allahu moj, blagoslovi naš Šam' Prisutni su rekali: 'I naš Nedžd', a Poslanik je rekao: 'Tamo su zemljotresi i smutnje i tamo se pojavljuje *šejtanski rog*.'[544] odnose se na irački Nedžd, jer u nekim drugim verzijama ovoga hadisa se spominje *mašrik* (istok), a Irak je istočno od Medine. I stvarnost potvrđuje da se radi o iračkom, a ne o hidžaskom Nedždu. Ovako su hadis protumačili islamski učenjaci.

U Iraku se desilo krvavih pokolja i smutnji, koji se nisu dešavali u hidžaskom Nedždu, što je poznato svakome onom ko je upoznat sa biografijama i historijom. Od tih smutnji su prije svega; pojava *haridžija*, Husejnovo ubistvo, smutnja koju je pokrenuo Ibnu el-Eš'as, smutnja El-Muhtara koji je tvrdio da je poslanik, pobuna koju su Benu Umejje vodili protiv Mus'aba u kojoj je i ubijen, te borbe i krvoprolića koja su se dešavala u vrijeme Hadždžadžove vladavine i još mnogo toga za što bi nam trebalo puno vremena da sve nabrojimo.

U svakom slučaju, pokuđenost se može vezati samo za određeno stanje i biti samo u određenom vremenu, u zavisnosti od stanja stanovnika tog mjesta, jer pokuđenost se veže samo za određeno stanje, a ne i za mjesto. Iako su određena mjesta vrjednija od drugih, ta vrijednost se ponekad može i premjestiti sa jednog mjesta na drugo. Uzvišeni Allah i među Svojim robovima sad daje vrijednost jednima sad drugima, a tako se dešava i sa mjestima. Tako mjesto u kojem se u nekom vremenu griješilo prema Allahu, može u drugom vremenu biti mjesto u kojem će Mu se činiti pokornost i obratno."[545]

Šejh Abdu-l-Latif je, također, dao odgovor i onima koji napadaju Nedžd u Jemami, tvrdeći da je to mjesto iz kojeg su se pojavile *haridžijske* sekte; *harurije* i *karmatije*. U tome odgovoru kaže: "To da su *harurije* i *karmatije* iz ovih krajeva je, po običaju, čista laž i izmišljotina. Nedžde se sa svojom novotarijom i zabludom pojavio u Iraku, tu se nastanio i to je postala njegova domovina. Također je potvrđeno da se on pokajao i vratio nakon rasprave sa Ibn Abbasom,

544 El-Buhari, 7094., Et-Tirmizi, 3953., Ibn Hibban, 7301. i Ahmed, 5078.
545 *Medžmu'atu-r-resail ve-l-mesail*, 4/ 264.

radijallahu anhu. A rodno mjesto Karmatija je Katif i El-Hat, a nije s područja Jemame, niti čak, s područja Nedžda. Na kraju, ako bi i pretpostavili da je iz Nedžda ili iz Jemame ili iz Šejhovog kraja, šta je u tome sporno?!

Da li su Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, ikoga smatrali manjkavim zbog njegova mjesta ili domovine, ili zbog toga što je Perzijanac ili crnac, ili Egipćanin iz zemlje faraona koja je bila kolijevka nevjerstva i njegove vlasti?! Ikrime ibn Ebu Džehl je bio jedan od najodabranijih ashaba, a njegov otac je prozvan faraonom ovoga Ummeta."[546]

Šejh Es-Sehsevani u svome djelu *Sijanetu-l-insan*, spominjući predaje koje govore da je Nedžd *Šejtanski rog*, navodeći i mišljenja učenjaka i šta oni pod tim podrazumijevaju, je rekao: "Nije ti nepoznato da tekst ovoga hadisa ne povlači za sobom to da se za svakog ko se rodi na istoku odnosi ovaj hadis, sve dok se ne dokaže autorova tvrdnja."

Dalje nastavlja i kaže: "Samo dešavanje smutnje u nekom mjestu, ne povlači mahanu svima onima koji su u njemu nastanjeni. Ovo potvrđuje i hadis kojeg su zabilježili El-Buhari i Muslim od Usame ibn Zejda da je rekao: 'Jedne prilike se Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, popeo na jednu od medinskih utvrda i upitao: 'Vidite li ono što ja vidim?' 'Ne vidimo'- odgovorili su. On reče: 'Ja vidim kako među vas padaju smutnje, kao što kiša pada.'[547]"[548]

Nakon što je naveo i druge hadise, autor kaže: "Ovi i drugi hadisi u ovome poglavlju upućuju da će se u Medini desiti smutnje. Da samo dešavanje smutnje u nekom mjestu povlači i da su stanovnici toga mjesta pokuđeni, onda bi značilo da su i svi stanovnici Medine takvi. To niko neće kazati, i pored toga što su i Mekka i Medina u određenom periodu bile stjecište idolopoklonstva i nevjerstva, a zar ima veće smutnje od toga? Šta više, nema ni jednog mjesta ili sela, a da nekada nije bilo ili će biti mjesto smutnje, pa kako bi onda jedan vjernik sebi mogao dozvoliti da pokudi sve muslimane na Dunjaluku? Određenu osobu možemo pokuditi samo ako je ona lično izvor smutnje, poput nevjerstva, idolopoklonstva i novotarija."

546 *Misbahu-z-zalam*, str. 295.

547 El-Buhari, 1878. i Muslim, 7245.

548 *Sijanetu-l-insan*, str. 491.

Es-Sehsevani dalje navodi predaje spomenutog hadisa koje potvrđuju da se hadisi o smutnji u Nedždu odnose na Irak i da je on na istočnoj strani u odnosu na Medinu.[549]

Muhammed Šukri el-Alusi, o svome rodnome Iraku, - koji i jeste *Nedžd šejtanskog roga* - kaže: "Nije čudo, jer Irak je izvor svakog iskušenja i belaja. Muslimanima još uvijek iz Iraka dolaze velike nevolje. Svima je poznato šta je muslimane zadesilo od stanovnika Harure, pa smutnja *džehmija*, koje mnogi učenjaci selefa ne smatraju muslimanima, pojavila se i razvila upravo u Iraku, pa *mu'tezile* i njihova izjava Hasanu el-Basriju, koja nam je prenesena velikim brojem predaja (*mutevatir predaja*), pojavili su se i raširili u Basri. Isti je slučaj i sa *rafidijama* i *ši'ijama* koji su poznati po svome pregonjenju u veličanju članova Poslanikove porodice (*Ehlu-l-Bejt*), groznim izjavama o Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu i drugim *imamima*, kao i grđenju najuvaženijih *ashaba*. Sve ovo je poznato i dostupno."[550]

Šejh Ibn Sahman je odgovorio onima koji stanovnike Nedžda nazivaju potomcima Musejlime el-Kezzaba i pojasnio da je Irak, ustvari, mjesto smutnji, jer se nalazi istočno od Medine, a ne Jemama. U svome odgovoru kaže: "Očevi i preci ashaba su živjeli u neznaboštvu, idolopoklonstvu i obožavali su kipove, kamenje i druga lažna božanstva, međutim, nikome od njih to nije smatrano kao mahana. Uzvišeni Allah je dao da od potomaka mušrika i nevjernika izrastu oni koji su odabrani Allahovi štićenici i ugodnici."[551]

Dalje kaže: "Šejhovo mjesto boravka je bila Jemama, a Jemama se ne nalazi istočno od Medine. Istočno od Medine se nalazi Irak i njegove pokrajine. Prema tome, Jemama nije istok u odnosu na Medinu, niti se ona nalazi u sredini istočnog dijela između Medine i Iraka, nego se nalazi istočno od Časne Mekke...."[552]

Šejh Hamud et-Tuvejdžiri, u svojoj knjizi *Idahu-l-mehadždže* pojašnjava da sve predaje koje govore o izlasku *šejtanskog roga* na istoku, prenosi Ibn Omer, *radijallahu anhuma*, gdje u nekim predajama jasno ističe da se pod istokom (*mašrikom*) misli na Irak,

549 *Isto*, str. 492.

550 *Gajetu-l-emani fi-r-reddi 'ale-n-nebhani*, 2/148. Parafrazirano po: *De'ava-l-munavi'in*, 189.

551 *El-Esinnetu-l-hidad fi-r-reddi 'ala Alevi el-Haddad*, str. 87.

552 Prethodni izvor; 97. Vidi: *De'ava-l-munavi'in,* str. 189.

što pobija sve argumente na osnovu kojih bezbožnici napadaju stanovnike Arapskog poluotoka."[553]

Šejh Nasiruddin el-Albani u svome komentaru na hadis: "Allahu moj, blagoslovi naš Šam....", nakon što je naveo sve puteve i predaje tog hadisa, kaže: "Na osnovu svih puteva preko kojih dolazi hadis, po Buharijinoj predaji, može se zaključiti da se pod Nedždom ne misli na pokrajinu koja je danas poznata pod tim imenom, nego se misli na Irak. Tako su hadis protumačili Imam El-Hattabi i hafiz Ibn Hadžer e-Askalani. Ovaj njihov komentar možete naći u komentaru poglavlja o smutnjama u Buharijinom *Sahihu* koji je napisao Ibn Hadžer.

Kasnije se pokazalo da je istina ono o čemu nas je obavijestio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, jer mnoge velike smutnje, poput sukoba između Alije i Muavije, između Alije i *haridžija* i između Alije i Aiše, *radijallahu anhum*, i mnoge druge, počele iz Iraka. Sve ovo se spominje i u historijskim djelima. Prema tome, hadis je jedna od Poslanikovih, *sallallahu alejhi ve sellem*, mu'džiza i znakova njegova poslanstva.[554]

Izrugivanje sljedbenicima reformatorskog pokreta da su oni iz rodnog kraja Musejlime Kezzaba

O izrugivanju sa Imamom i njegovim pristalicama iz Nedžda, kako je Nedžd postojbina Musejlime, šejh Abdu-r-Rahman ibn Hasen kaže: "Uzvišeni Allah je dao da još u prvome stoljeću, nestanu svi oni koji su doživjeli Musejlimu i u Nedždu nije ostao niko ko je u njega povjerovao. Šta više, svi oni koji su živjeli u Nedždu pred kraj perioda ashaba, a i poslije, nisu vjerovali u Musejlimu, nego su ga poricali, tako da u Nedždu od njegove smutnje nije ostalo nikakva traga. Ako bismo kudili Nedžd zbog Musejlime, nakon što je nestao i on i oni koji su mu se suprotstavljali, onda bismo trebali kuditi i Jemen zbog pojave El-Esveda el-Ansija koji je tvrdio da je vjerovjesnik.

Nije bila nikakva mahana Medine to što su je nastanjivali i židovi, a poznato je da je postala mjesto u koje su Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovi *ashabi* učinili hidžru i kolijevka islama. Nije mahana ni Mekki to što su njeni stanovnici Poslanika, *sallallahu*

553 *Idahu-l-mehadždže fi-r-reddi 'ala sahibi tandže*, 132. Parafrazirano po: *De'ava-l-munavi'in*, 191.

554 Muhammed el-Istanbuli, *Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab*, str.90.

alejhi ve sellem, u laž utjerivali i prema njemu žestoko neprijateljstvo ispoljavali. Naprotiv, Mekka je najdraža zemlja Uzvišenom Allahu. Ako je tako, onda i Jemama kao mjesto nije bila nepokorna Uzvišenom Allahu, nego su, u to vrijeme, nepokorni bili njeni stanovnici koji su povjerovali u lažnog poslanika.

Hvala Allahu, period njihova nevjerstva nije dugo potrajao. Uzvišeni Allah je od njih ta mjesta očistio, a oni koji su preživjeli vratili su se islamu i njihove zemlje su postale islamske. U njima su sagrađeni mesdžidi, obavljani vjerski obredi i samo se Uzvišeni Allah obožavao, kako u vrijeme ashaba, tako i poslije njih. Mnogi od njih su se mobilizirali u vojne redove sa Halidom ibn Velidom i borili se uz muslimane. Tako su ta mjesta postigla vrijednost koju su postigle i druge muslimanske zemlje, s tim da se ona s druge strane odlikuje nad mnogim drugim mjestima, što potvrđuje hadis kojeg je zabilježio El-Buhari u svome *Sahihu*, da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, dok je jedne prilike bio u Mekki, rekao svojim *ashabima*: 'U snu mi je pokazano mjesto vaše hidžre.' Nakon što ga je opisao, reče im : 'Naslućujem da bi to mogla biti Jemama ili Jesrib.'[555] Poznato je da su poslanički snovi istiniti. Ovo je dovoljna čast i odlika za Jemamu u odnosu na druga mjesta, jer Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, naslućivanje da bi se ti snovi mogli odnositi na Jemamu, neminovno ostavlja pozitivnog traga na dobro koje će se pojaviti."[556]

Šejh Abdu-l-Latif ibn Abdu-r-Rahman, u svome odgovoru onima koji su Šejha kudili zbog toga što je, navodno, iz Musejliminog kraja, kaže: "Našega Šejha što je iz Musejliminog kraja kude samo oni koji su prethodno kudili i druge predvodnike upute i svjetiljke Pravoga puta, zbog jasnog širka i nevjerstva koji se bio raširio u njihovim mjestima. Iznošenje ovakvih izjava je drskost prema vjerovjesnicima i velikanima među vjernicima. Onaj ko to iznosi je poput *jarca koji, ne znajući, traga za svojom smrću slijedeći svoje tragove*."[557]

Zatim, ne smijemo zaboraviti da nema ni jedne muslimanske zemlje, a da se u njoj nije pojavio lažni poslanik. U Jemenu se za poslanika proglasio El-Esved el-Ansi, u Omanu Lekit el-Ezdi, na istoku Arapskog poluotoka Sedžah, a u središnjem i sjevernom dijelu pojavio se Tulejha el-Esedi. U Indiji se pojavio Mirza Gulam Ahmed el-Kadijani, u Iranu

555 El-Buhari, 70359.
556 *Medžmu'atu-r-resail*, 4/265.
557 Misbahu-z-zalam, 237

El-Behai, a u Horasanu će se pojaviti najveći lažac –Dedždžal. Ovako je i sa svim ostalim islamskim zemljama. Pa da li ćemo onda zbog toga generalno kuditi sve muslimane i njihove zemlje?!

Potvora da ljudima zabranjuju hadždž, da su pokrali riznice Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem,* sobe i skrnavili nepovrjedivost svetinja

Nakon što je Prva saudijska država osvojila Mekku, protivnici pokreta su je počeli optuživati da sprječava obavljanje hadždža. Međutim, nije istina da je zabranjen hadždž, zabranjeno je prakticiranje negativnih pojava i novotarija, kao što je *mahmel*[558] i druge novotarije u vjeri, poput; dovišta, svetišta i kubbeta. Većina hadžija su bile neznalice ili sljedbenici novotarija i bili su usko vezani za ove običaje. I nakon što je Saudijska država više puta zabranila ove novotarije, oni su kazali da je hadždž zabranjen, jer za njih su te novotarije predstavljale hadždž. Oni bez tih novotarija sa kojima su odrasli, uopće nisu željeli da obavljaju hadždž. Ti njihovi osjećaji su poticani od strane pokvarenih učenjaka i velikana koji su imali velike koristi od ovog novotarskog ambijenta.

Istina je da je Saudijska država, nakon što se učvrstila u mekkanskom i medinskom haremu, sve više olakšavala puteve na hadždž, uspostavila sigurnost, obezbijedila potrepštine za hadždžije i ukinula nepravdu i nepravedne poreze. Sve suprotno spomenutom su izmišljotine i pristrasna propaganda koja nema nikakve osnove. Ako je u tome bilo nekih neznatnih prijestupa, oni su došli od strane nekih pristrasnih pojedinaca, neznalica i njima sličnih, a koji nisu slijedili put pokreta i Saudijske države koji je bio zasnovan na Šeri'atu i tradiciji (*Sunnetu*).

Protivnici reformatorskog pokreta su širili glasine kako vehabije zabranjuju hadždžijama ulazak u časna mjesta i obavljanje obreda hadždža i *umre.* Ova antipropaganda i lažne glasine su u dušama muslimana, koji su bili daleko od viđenja stvarnosti, ostavile traga, tako da su mnoge hadždžije iz većine islamskih zemalja odustale

558 Svečano nošenja *kisve* (ogrtača za Ka'bu) koji se tada pravio u Egiptu. Ta svečanost je bila popraćena muzikom, pjevanjem i raznim drugim lošim običajima i novotarijama. (nap.prev.)

od hadždža i odlaska u Mekku i Medinu. Međutim, ako objektivno proučimo ovaj problem i istražimo akaidske, političke i historijske prilike, doći ćemo do slijedećih istina:

- Saudijska država, otkako je zavladala Hidžazom, u sva tri svoja perioda postojanja, pa do dan-danas, nikada nije zabranjivala ljudima da obavljaju hadždž, niti je na njih vršila bilo kakve pritiske. Istina je suprotno od spomenutog, jer država je sa krajnjom ozbiljnošću i odlučnošću pristupila osiguravanju puteva kojima su prolazile hadždžije, ublažavanju nepravdi i poreza koji su bili teret na leđima stanovnika Hidžaza, osiguravanju potrepština i drugih usluga hadždžijama, na način za koji ne postoji sličan primjer u ovim kasnijim vremenima.

- U to isto vrijeme, u kojem su mnoge hadžije, zbog pristrasne propagande, odustale od hadždža, druge skupine i pojedinci (poput ljudi iz zemalja Arapskog magriba) koji su došli na hadždž iz svih krajeva Islamskog svijeta, bili su svjedoci da im se nisu desile nikakve neugodnosti ili nešto što bi ljude spriječilo da obave hadždž. Naprotiv, oni su vidjeli stabilnu sigurnost, raširenost Poslanikove Tradicije, poštivanje hadžskih obreda i znamenja i ukidanje poreza. Zbog ovih stvari, ljudi kojima je odgovarala raširenost novotarija i loše stanje, izgubili su svoje interese i oni su ti koji su raširili glasinu da Saudijska država zabranjuje hadždž.

- Oni koji su zaustavili putovanja na hadždž su narodne glavešine, šejhovi novotarija, vođe i vodiči hadžijskih karavana koji su imali velike koristi od opstanka novotarija, otimačine i nepravednih poreza koji su, uglavnom, bili pratilja hadždžija.

Ovom prilikom ću navesti svjedočenje jednog neutralnog historičara po imenu El-Džeberti, koji kaže: "Tih dana[559]iz Hidžaza su nam, također, stigle vijesti da je *šerif* Galib sklopio primirje sa *vehabijama*, i to zbog oštrih pritisaka na njega i zbog toga što je sa svih strana trgovina bila prekinuta, tako da je cijena jednog egipatskog *irdeba* (šuplja mjera) riže dostigla pet stotina rijala, a pšenice tri stotine i deset *rijala*. Tome možeš dodati maslo, med i druge artikle. Tako *šerif* nije imao drugog izbora do da prihvati primirje sa njima, da im se pokori i da prihvati njihov put. Unutar Ka'be uzeo je i u obavezu da će osigurati nesmetano djelovanje njihovih misionara i

559 Godine 1221. H. Vidi: El-Džeberti, 3/116.

njihovog činovnika, da će spriječiti javno činjenje grijeha, pušenje nargile na mjestu gdje se čini sa'j između Safe i Merve, da će staviti u obavezu obavljanje namaza u *džema'atu*, izdvajanje zekata, te zabraniti oblačenje svile (za muškarce) i pozlaćene odjeće, kao i da će ukinuti namete i otimačinu imovine. Oni su, zaista, u tome prelazili svaku granicu, tako da su samo za uslugu opremanja mejjita uzimali od pet do deset *fernesa*, u zavisnosti od njegovog imovnog stanja. Ako njegova porodica ne bi uplatila utvrđeni iznos, nisu mogli da ga opreme i ukopaju, niti mu je iko mogao prići da ga okupa, sve dok od njega (*šerifa*) ne bi dobili dopuštenje. Pored ovoga postojali su i drugi loši običaji, porezi i nepravedni nameti na trgovačku robu, kako prodavcu tako i kupcu, i konfiskovanje ljudima imovine i kuća. Tako običan čovjek sjedi u svojoj kući, kad odjednom iznenada mu dolaze vladareve sluge i naređuju mu da isprazni kuću i da je napusti, jer potrebna je, kako kažu, našem poglavaru. Tako je njemu ostavljeno na izbor ili da preda kuću ili da se pomiri da umjesto toga isplati njenu cijenu, manje ili više.

Šerif Galib je dao garanciju imamu Su'udu ibn Abdu-l-Azizu da će se svega toga kaniti i da će slijediti ono što je Uzvišeni Allah naredio u Svojoj Knjizi; ispovijedanje vjere samo Allahu Jedinom, slijeđenje Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, prakse (*Sunneta*) i prakse njegovih pravednih halifa, ashaba, tabi'ina i imama mudžtehida sve do trećeg hidžretskog stoljeća, te ostavljanje svega što se među svijetom ustalilo, kao što je; traženje utočišta, pored Allaha, kod Njegovih živih i mrtvih stvorenja u poteškoćama i brigama, te ostavljanje svega onoga što su ljudi kao običaj uveli, kao što je; izgradnja kubbeta na kaburovima, stavljanje na njih slika i ukrasa, ljubljenje pragova na ulaznim kapijama, ulazak ponizno i skrušeno, prizivanje umrlih, obilaženje oko kabura, zavjetovanje, obredno klanje i prinošenje žrtava umrlom, u njihovo ime oraganiziranje praznika i svetkovina na kojima se različit svijet okuplja i muško i žensko se miješa, i druge stvari u kojima se Stvoritelju, u jedino Njegovom pravu da se obožava, stvorenja kao saučesnici pripisuju. Zbog toga su poslani svi poslanici da se bore protiv onih koji se tome suprotstavljaju, da bi se vjera samo Allahu ispovijedala. On mu je obećao da će sve to spriječiti i da će porušiti kubbeta koja su izgrađena na kaburovima i turbetima, jer su to novotarije koje nisu postojale u njegovo vrijeme. To se desilo nakon

rasprave sa lokalnom ulemom i nakon što su im izneseni nepobitni i nedvosmisleni argumenti iz Kur'ana i Sunneta, kojima su se oni povinovali. Tek tada su putevi između Mekke i Medine, i između Mekke, Džide i Taifa, postali sugurni i prohodni, cijene su opale, sve više je bilo hrane, a trgovci sa Istoka su u Mekku i Medinu dovezli žitarica, stoke, masla i meda, tako da se cijena jednog *irdeba* pšenice prodavala za četiri *rijala*. Šerif Galib je i dalje nastavio da uzima desetinu od trgovaca, i kada bi se o tome sa njim raspravljalo, on bi kazao: "Ovi su *mušrici*, i ja uzimam od mušrika, a ne od *muvehhida* (čistih vjernika.)[560]"[561]

Prema tome, najveći problem kod novotara je što oni, kada obavljaju hadždž i umru i posjećuju časna mjesta, ne mogu bez svojih novotarija, poput; posjećivanja turbeta i kaburova, svetišta, spomenika, drveća i kamenja koje je po njima sveto i koje potiru, vjerujući da im to donosi *bereket* (blagoslov).

- Sam pokret, kao i Saudijska država su postupili po Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, oporuci, da se uklone svi tragovi novotarija, kao što su ova kubbeta, svetišta, mezarluci, sufijske halke i pjevanja, te svaki vid razdora, kao što je klanjanje namaza u *Mesdžidu-l-Haramu* u više džema'ata i druge stvari. Novotari bez svojih novotarija u hadždžu ne vide nikakav smisao i vrijednost. Zato, kada su saznali da će im biti zabranjene njihove novotarije i da će biti uklonjena njihova svetišta, odustali su od hadždža. Tu istinu svjedoči i neutralni historičar Abdu-r-Rahman el-Džeberti, koji je o tome dao jasan iskaz: "U toj godini (početak 1222.h.g.) došla je vijest da se šamijska hadžijska povorka vratila iz mjesta Hedje i da te godine nisu obavili hadždž. Razlog tome je što je *vehabija* (misli na Su'uda ibn Abdu-l-Aziza ibn Muhammeda), kada su stigli do spomenutog mjesta, poslao glasnika Abdullahu paši, vođi hadžija, koji mu je prenio da ne dolaze osim uz uvjete koje su mu postavili prošle godine, a to je da ne dolaze sa *mahmelom* i pratnjom uz doboše, flaute i oružje i svim onim što se kosi sa Šeri'atom. Kada su to čuli, oni su se vratili, ne obavivši hadždž i ne ostavivši svoje loše običaje."[562]

560 Ovo je ismijavanje sa reformatorskim pokretom od strane *šerifa* Galiba. Uzvišeni Allah ga je poslije ponizio.

561 El-Džeberti, *'Adžaibu-l-asar*, 3/117.

562 El-Džeberti, *'Adžaibu-l-asar*, 3/188.

Prema tome, imam Su'ud nikome od muslimana nije zabranio da obavi hadždž, nego je zabranio da se novotarijama i pokuđenim postupcima koji prate *mahmel* i hadžijske karavane skrnave časna mjesta. Znači, problem se krije u tome što većina muslimana koji su usko vezani za novotarije, obavljajući hadždž i umru i posjećujući časna mjesta, ne mogu bez novotarija, kao što su; posjećivanje kubbeta i kaburova, svetišta, spomenika, drveća i kamenja koje je po njima sveto i koje potiru, vjerujući da im to donosi *bereket* (blagoslov).

- Saudijska država je, nakon što je uz Allahovu pomoć, uspjela ovladati mekkanskom provincijom, dokinula i novotariju zvanu *mahmel,* kao i sve druge novotarije i pokuđene postupke koji su je pratili, a koji ne dolikuju i koji se kose sa Allahovim obredima i časnim mjestima. Novotari su, dolazeći iz nekoliko susjednih i daljih islamskih zemalja, insistirali na *mahmelu,* ili neće obaviti hadždž. Zbog toga su mnogi od njih odustali od hadždža. Nepristrasni historičar El-Džeberti je ovu činjenicu spomenuo i drugi put i pojasnio da Ibn Su'ud nije zabranio hadždž, nego novotarije. O događajima iz 1223. h.g. spominje: "Te godine su na hadždž prestale dolaziti karavane iz Šama i Egipta, obrazlažući to da je *vehabija* (misleći na Su'uda ibn Abdu-l-Aziza) zabranio svijetu hadždž. Međutim, stvar nije takva, jer on nikome nije zabranio dolazak na hadždž na način kako to Šeri'at propisuje, nego je zabranio da se suprotno Šeri'atu postupa i da se pri tome čine novotarije koje vjera zabranjuje, poput *mahmela,* koji je popraćen udaranjem u doboše, sviranjem flauta i nošenjem oružja. Ove i prethodne godine, stigla je jedna grupa hadžija iz Magreba. Obavili su hadždž i vratili se i niko im ništa nažao nije učinio."[563]

Dr. 'Udžejl en-Nešmi je rekao: "Istina koju treba navidjelo iznijeti je da emir Su'ud nikome nije zabranio da hodočasti *Bejtullah.* Sve što se od toga desilo su okolnosti prouzrokovane političkim i vojnim prilikama, a koje su, uistinu, imale opravdane razloge. To ćemo potvrditi praćenjem ove zabrane kako je navode povjerljivi izvori."

Zatim je to naveo rekavši: "Ovdje se može uočiti da, otkako je Su'ud za vrijeme svoga četvrtog po redu hadždža, ušao u Mekku, (1222. h.g.), niko iz velikih gradova islamskog svijeta; Istanbula, Šama, Egipta i Iraka, nije obavio hadždž. Kada kažemo da niko nije hadždž obavio,

563 El-Džeberti, *'Adžaibu-l-asar*, 3/247.

mislimo da ta država nije poslala uobičajenu hadžijsku karavanu. Ovo odustajanje od obavljanja vjerske obaveze hadždža, potrajalo je sve do 1226. h.g. kada je Osmanski hilafet opremio vojsku na čelu sa Muhammedom Ali-pašom radi rata protiv vehabijskog pokreta. Ovo znači da je proteklo pet godina, a da niko iz tih krajeva nije obavio hadždž. Nema ništa što ukazuje na to da je emir Su'ud taj koji je stanovnicima tih krajeva zabranio hadždž, naprotiv, putevi u njegovo vrijeme su bili sigurniji nego u bilo kojem proteklom periodu.

Ne radi se o uvjetovanju sigurnosti koje su, kao što smo prethodno spominjali, preuzimale magribske porodice kao uvjet ili paragraf koji je stanovnike tih krajeva onemogućavao da obave hadždž. Oni kojima je bila potrebna ta bezbjednost, bar kako mi smatramo, bile su male grupe ili skupine hadžija. Njegovo davanje sigurnosti u to vrijeme još više im je omogućavalo da obave hadždž i da se bezbijedno vrate kroz ta velika prostranstva, kroz koja je prolazak prije toga nosio sa sobom velike opasnosti. Stoga je davanje sigurnosti u takvim okolnostima, bez sumnje, prednost, a ne ograničenje.

Šta više, emir Su'ud se lično posvetio ovome pitanju zbog njegove osjetljivosti, što ukazuje na njegovu dalekovidnost. Tako je u pismu koje je poslao sultanu Selimu spomenuo taj problem i pojasnio mu da će slijedeće godine zabraniti hadždž hadžijama iz Šama i Egipta, ako njihov dolazak bude popraćen pojavama koje smetaju hadžskim obredima i narušavaju njihovu svetost, kao što su doboši, frule i tome slično, jer to nema nikakve veze sa vjerom. Nije rekao da će im hadždž zabraniti bez ikakvog razloga.

Ovo se jasno može vidjeti u njegovom pismu u kojem se obraća sultanu Selimu: 'Tvoja je dužnost da namjesnicima u Damasku i Egiptu zabraniš dolazak u ova časna mjesta sa *mahmelom*, dobošima i flautama, jer to nema nikakve veze sa vjerom.'

Kao posljedica odustajanja od hadždža tokom ovog perioda u različitim krajevima se kod svijeta stvorila jedna vrsta neprijateljstva prema vehabijskom pokretu, zbog toga što su, kako su oni mislili, zabranili hadždž i što su putevi za hadždž prepuni opasnosti za koje je kriv vehabijski pokret. Čini se da su ovo stanje uspješno iskoristili da bi preuveličali neprijateljstvo emira Su'uda i vehabijskog pokreta prema Osmanskom hilafetu. Tu ulogu je odigrao *šerif* Galib i drugi. On je slao pisma Osmanskoj državi u kojima je nastojao prikazati da će emir Su'ud zabraniti hadždž stanovnicima Ustane i drugih mjesta.

Šta više, on je, kao što ćemo to kasnije otkriti, falsificirao pisma sa tim sadržajem i slao ih kao da su to pisma od emira Su'uda."[564]

Dr. Muhammed ibn Sulejman el-Hudajri je rekao: "Jedan od načina koji su s istim ciljem koristili je i širenje glasina da Saudijci ljudima zabranjuju hadždž. Međutim, istina je ono što su potvrdili objektivni historičari, da Saudijska država nikome nije zabranila hadždž ko je došao da ga, na Šeri'atom propisan način, obavi. Što se tiče onih koji su bili uporni da na hadždž dolaze sa raznim novotarijama, kao što je doboš, flauta i nošenje oružja, bila je obaveza da se takvi upozore da je to u suprotnosti sa islamom, pa ako prihvati, spasio se od suprotstavljanja Allahovom Šeri'atu, a ako odbije, takvom nema mjesta među hadžijama muslimanima koji se pridržavaju ispravnog islamskog vjerovanja."[565]

Optužba da su osiromašili stanovnike mekkanskog i medinskog harema

U Mekki, Medini i u drugim mjestima je bilo mnogo onih koji su živjeli i zarađivali opskrbu od novotarija, kao služitelji turbeta, svetišta i mezarluka, vratari, posluga i dekorateri, te oni koji vode brigu o njenim vakufima i propisima. I pored ovih, i mnogi drugi su imali koristi od tih novotarija i negativnih pojava koje su ih pratile. Svi oni su ukidanjem ovih novotarija i novina izgubili izvore svojih prihoda. Nešto od toga se desilo kada su Saudijska država i pristalice selefijskog pokreta porušili kubbeta, svetišta i uklonuli novotarije, što je prouzrokovalo da su mnogi sljedbenici novotarija odustali od dolaska u Hidžaz, o čemu smo prethodno govorili. O tome El-Džeberti kaže: "Nakon što su egipatske i šamske karavane odustale od hadždža, stanovnici Mekke i Medine su ostali bez poklona i stoke koja im je darivana, te zavežljaja s novcem od kojih su preživljavali.

Zbog toga su sa svojom djecom i ženama napustili rodna mjesta, - osim onih koji od toga nisu imali koristi, - i zaputili se u Egipat i Šam, a neki u Istanbul, da se požale na *vehabiju* i da od Osmanske države zatraže pomoć kako bi oslobodili Dva harema i povratli prethodno stanje u kojem im je dolazila nafaka i u kojem su imali korisne veze." [566]

564 *I'adetu tertib evrak sukuti-l-hilafe,* 53. nastavak, časopis *El-Mudžteme'*, broj 517, str. 37-39.

565 *Ed-Devletu-s-su'udijje el-ula ve-d-devletu-l-'usmanijje*, 353.

566 El-Džeberti, 3/247.

Optužba da su pokrali riznice Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem*, sobe

Nakon što je Saudijska država osvojila Medinu uklonila je novotarije i loše običaje, a jedan od tih je i običaj da neuki svijet i sljedbenici novotarija u Poslanikovu sobu bacaju i ostavljaju vrijedne stvari. Te stvari je imam Su'ud ibn Abdu-l-Aziz uzeo i predočio ih ulemi, a oni su mu dali fetvu da ih utroši za opću korist muslimana. Za taj postupak on je morao biti pohvaljen, međutim, sljedbenici novotarija su to predstavili kao da je veliki grijeh.

O tome je El-Džeberti rekao: "Spominju i da je Vehabija uzeo blago i dragulje koji su bili u Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, časnoj sobi, da ih je premjestio i uzurpirao, i to vide kao veliki grijeh."

Objašnjavajući da je postojanje zaliha blaga u Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, sobi, u osnovi novotarija i krivovjerstvo, El-Džeberti u nastavku kaže: "Ove stvari su poslali i tu ostavili maloumni bogataši, kraljevi, vladari ne-Arapi i drugi, zbog svoje pohlepe za Dunjalukom ili što nisu željeli da to neko poslije njih naslijedi ili su ih tu ostavili za neka druga vremena kada bude potrebno da se s time pomognu u džihadu i protiv neprijatelja. Međutim, nakon što je vrijeme odmicalo i duge godine prošle, već dobro uvećano, blago je izgubilo svoj prvobitni smisao i značenje. Svijet je umislio da je korištenje tog blaga strogo zabranjeno jer je postalo Poslanikov imetak, pa stoga nikome nije dozvoljeno da ga uzima i troši. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, s tim nema ništa i on dok je bio živ ništa od ovodunjalučkih blagodati nije ostavio sebi za zalihe. Allah mu je dao najveću čast- da poziva Uzvišenom Allahu, poslanstvo i Knjigu i odabrao ga da bude rob- poslanik, a nije ga odabrao da bude vladar-poslanik. U Buharijinim i Muslimovim *Sahihima*, kao i u drugim zbirkama, stoji da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Allahu moj, učini da opskrba Muhammedove porodice bude jednodnevna hrana.'[567]

U hadisu kojeg bilježi Et-Tirmizi od Ebu Umame stoji da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao: 'Moj Gospodar mi je ponudio mekkansku dolinu punu zlata, pa sam rekao: 'Ne, Gospodaru, nego hoću da sam dan sit, a dan gladan', -ili je rekao 'tri dana' ili nešto

567 El-Buhari, 6460. i Muslim, 7441.

slično. 'Pa kada budem gladan, Tebi ću se ponizno obratiti i sjetit Te se, a kada budem sit, pohvalit ću Te i zahvalit Ti se.'[568] Zatim, ako su te zalihe i blago ostavili kao sadaku Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i iz ljubav prema njemu, i to je neispravno zbog Poslanikovih riječi: 'Muhamedovoj porodici ne dolikuje sadaka, jer je to najprljaviji imetak ljudi.'[569] Isto tako, porodici Benu Hašim je zabranjeno da uzimaju i koriste sadaku. Misli se na korištenje za života, a ne nakon toga."[570]

Dalje nastavlja: "Sakupljeni imetak u Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, sobi je uskraćen siromasima, bijednicima i ostalim kategorijama kojima pripada zekat i koji ga zaslužuju. Ako onaj ko na tome mjestu zalaže svoj imetak kaže: 'Sakupljam ga za vremena u kojima nam može biti od pomoći u borbi protiv nevjernika i mušrika kada se za njim ukaže potreba', mi ćemo mu kazati da smo u ovim našim vremenima vidjeli kako su vladari imali veliku potrebu za imetkom i kako su bili prisiljeni da sklope primirje sa krstašima koji su ih porazili, a u njihovim riznicama nije bilo nimalo imetka, jer nisu njime kako treba upravljali, dok su se u isto vrijeme hvalisali i raskošno živjeli. Oni su sklopili primirje sa svojim neprijateljima koji su ih porazili i zauzvrat im dali ogromne količine imetka, uz jamstvo jedne od kršćanskih frakcija s kojom su otprije bili u primirju. Zbog toga su na jedan lukav i podmukao način došli do imovine od svojih podanika, podizanjem nameta, konfiskovanjem, potražnjom i bespravnim osvajanjem imovine. Tako su svoje trgovce i podanike učinili siromašnim. Iz ovih zaliha nisu uzeli ništa, šta više, ako bi se kod njih ili kod njihovih sluga našao vrijedan dragulj od preostalih zaliha, oni bi ga poslali kao poklon u Poslanikovu sobu i ne bi ga iskoristili za svoje obaveze, a kamoli dali onima kojima i pripada i koji su potrebni. Ako imovina dođe na to mjesto, od nje niko neće imati koristi, osim što to pokradu siromašni robovi koje nazivaju haremskim smećem. Dok siromašni Poslanikovi, *sallallahu alejhi ve sellem*, potomci, učenjaci, potrebnici i putnici umiru od gladi, ove zalihe su blokirane i zabranjene. Tako je bilo sve dok se nije pojavio ovaj *vehabija* koji je osvojio Medinu i dokopao se tih zaliha."[571]

568 Et-Tirmizi, 2347. i kaže da je hadis *hasen* i pored toga što se u njegovom senedu nalazi Ali ibn Jezid el-Elhani koji je nepouzdan. Međutim, Et-Tirmizi je hadis ocijenio *hasenom* zbog drugih predaja koje ga pojačavaju.

569 Muslim, 2482.

570 El-Džebreti, *'Adžaibu-l-asar*, 3/247-248.

571 Prethodni izvor, 3/249-250.

Saudijcima je dovoljno časti to što su tu imovinu dali na raspolaganje učenim ljudima, pa su je oni utrošili u svrhe koje je Šeri'at za njih odredio. Neki protivnici pokreta su tvrdili da su Nedždanci, nakon što su osvojili područjeDvaju harema, skrnavili njihovu svetost i ponižavali njihove stanovnike. Sve je to izmišljotina, čak je suprotno od toga istina. Zanimljivo je da su neki nemuslimani, govoreći o tome, bili mnogo objektivniji. Jedan od takvih je i svećenik Huges koji je rekao: "Zbog svetosti harema, stanovnici nisu doživjeli nikakve neprijatnosti. I nakon što su vlast preuzeli Nedždanci, oživjele su džamije, a sličan prizor skromnosti i pokornosti u ovom bezbjednom mjestu nije viđen od vremena Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*."[572]

I drugi evropski savremenik, Burckhardt, je kazao slijedeće: "Stanovnici Mekke i dan- danas sa izrazom zahvale i zadovoljstva spominju Su'udovo ime, a ophođenje vojske prema svijetu, naročito u danima hadždža i *umre*, još uvijek se spominje po dobru i hvali. Oni nikako ne mogu da zaborave taj pravedni odnos od strane njegove vojske."[573]

I povrh toga, sve je ljude obavezao da klanjaju namaze u džema'atu, instrumenti za nargilu i svilena odjeća su uništeni, a nepravedni nameti i dadžbine koje Šeri'at ne odobrava su ukinuti.[574]

Također je dokinuo i višebrojnost džema'ata za namaze, tako da su ljudi klanjali samo za jednim imamom, a učenjaci različitih mezheba su predvodili ljude u namazu u različitim vremenima.[575]

Optužba da je reformatorski pokret *peti mezheb*

Kod mnogih protivnika pokreta, kao i onih koji ne poznaju njegovu suštinu, preovladavalo je mišljenje da je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, ustvari, uveo peti mezheb, odnosno, da je izašao iz okvira četiri ehli-sunnetska priznata mezheba. Time su indirektno, pa čak i direktno željeli kazati da je on došao sa novotarskim mezhebom (pravcem) u vjeri. Ovakvu potvoru može izreći samo

572 *Kamusu-l-islam*, (*Dictionary of Islam*), str. 660.
573 Bruckhardt, 2/149.
574 *El-Hedijjetu-s-senijje*, 43.
575 *Ed-Da'vetu-l-vehabijje ve eseruha fi-l-fikril-islami el-hadis*, 88-89.

neznalica i zlonamjernik, jer stvarno stanje potvrđuje da se sam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, kao i ostali učenjaci pokreta, javno izjasnio da oni, u pravnim pitanjima vjere, slijede mezheb imama Ahmeda i da uvažavaju i poštuju i ostala tri mezheba; hanefijski, malikijski i šafi'ijski. Čak su često nad hanbelijskim mišljenjima preferirali mišljenja drugih mezheba, ako je dokaz bio na njihovoj strani. Ovo je bilo u slučaju pravnih pitanja i sopstvenih idžtihadskih mišljenja.

A kada je u pitanju *akida (*doktrina, uvjerenje*)* i temelji islamskog vjerovanja, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici su slijedili put četverice imama, i njihovo vjerovanje se u potpunosti poklapalo sa onim na čemu su oni bili, jer je to praksa Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovih ashaba, tabi'ina i prvih čestitih generacija muslimana (*selefu salih*). Ovo sam podrobnije pojasnio kada sam izlagao doktrinu (*akidu*) Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovih pristalica. Prema tome, neminovno se zna da su oni najbliži četverici imama, kao i prvim generacijama muslimana, a traženje da se to potvrdi je nepotrebno zamaranje i traženje da se postigne ono što je već postignuto.

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je onaj koji je slijedio istinu, a ne onaj koji je novotarije uvodio, a njegovi protivnici, koji nisu prihvatili istinu i tradiciju kojoj je pozivao i nisu ostavili novotarije i novouvedene stvari u vjeri, oni su ti koji su izašli iz okvira *četiri mezheba* i koji ne slijede put i pravac prvih i čestitih generacija muslimana.

Za onoga ko je pravedan, objektivan i dobro upoznat sa stanjem ovo je istina oko koje nema sumnje. To potvrđuje sam njegov pokret, njegove knjige, traktati i činjenično stanje, a do dan-danas to potvrđuje i stanje ostalih učenjaka ovog pokreta i njegovih sljedbenika.

Tako, po pitanju akide i osnova vjere, oni su slijedili put prvih generacija muslimana, među koje spadaju i četverica imama.

U pravnim pitanjima slijedili su mezheb imama Ahmeda.

Pa zbog čega su njihovi protivnici o njima iznosili izmišljotine i neistine?!

Zbog toga je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, kada su njegovi protivnici o njemu iznijeli neke laži, od kojih je i to da je on došao sa *petim mezhebom* i da ostala četiri smatra neispravnim, kazao:

﴿ سُبْحَانَكَ هَٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴾

"Uzvišen neka si, Gopodaru, ovo je velika potvora.[576]"[577]

Također je potvrdio da se on pridržava puta na kojem su bila *četverica imama,* i u općem obraćanju svim muslimanima, osporavajući potvore koje su protiv njega iznijeli sljedbenici novotarija, kaže: "Moja *akida* (doktrina) i vjera koju ispovijedam je pravac ehli-sunneta i džema'ata na kojem su bili predvodnici muslimana, poput četverice imama i svi oni koji ih slijede do Sudnjeg dana."[578] I Suvejdiju je, također, rekao: "Obavještavam te da ja, hvala Allahu, istinu slijedim, a ne uvodim novotarije....", a zatim je kazao ono što smo prethodno navodili.[579]

Pojasnio je, također, i razlog širenja ovih neistina od strane protivnika pokreta: "Ljude su obmanuli da je ovo na čemu smo mi suprotno onome na čemu je sav svijet. Tako je nastala veoma velika smutnja, pa su protiv nas podigli i svoju konjicu i pješadiju."[580]

Optužba da su se pobunili protiv Hilafeta

Onaj ko pomno proučava stanje u Nedždu, zapazit će da su se od trećeg hidžretskog stoljeća nad njim smjenjivale različite vlasti koje su ga odvojile od direktne podređenosti Hilafetu, prvo abasijskom, a zatim i Osmanskom. Otprilike od 251. h.g. u Hidžazu se od abasijskog hilafeta osamostalila *ši'ijsko-zejdijska* država, Benu el-Uhajdir koja je sebi pripojila Nedžd i Jemamu. Nakon toga Nedžd i Jemama su pali pod utjecaj *karmatijsko-batinijske* države sve do polovine petog hidžretskog stoljeća, kada su ovi krajevi ostali zanemareni. Oko njih su borbu vodile male državice i njima su upravljali mnogi lokalni lideri i glavešine, sve dok u Ahsu, Jemen i Hidžaz (područje Mekke i Medine) nisu stigli Turci. Tada je Nedžd došao pod upravu turskih namjesnika iz Ahse i Hidžaza. Međutim, ova uprava je bila indirektna i više je bila formalna i simbolična nego što je bila stvarna.

576 En-Nur, 16.
577 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/34
578 *Isto*, 1/64, 79
579 *Isto.*
580 *Isto*, 1/65.

Uz to, ona je potpuno prekinuta kada se u Ahsi od 1080. h.g. osamostalio lider plemena Benu Halid, Berrak ibn Gurejr.

Kada je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab sredinom dvanaestog stoljeća počeo sa svojim misionarskim djelovanjem, Nedždom i Jemamom su vladali mali *emirati* i *šejhati* koji su jedni druge osporavali. Ni jedan od njih nije podređen nekome drugom, osim što se radilo o nekoj simboličnoj podređenosti namjesniku u Ahsi (i on je praktično bio neovisan od Hilafeta). Svaki emir i šejh u Nedždu se osjećao potpuno nezavisnim. Ovi neovisni *emirati* i *vilajeti* su bili veoma slabi. Unutrašnjim pitanjima, vanjskim odnosima, sudstvom i državnom kontrolom, u svakom od ovih mjesta upravljala je vjerska i intelektualna elita (*ehlu-l-halli ve-l-'akd*), kako u ratnim okolnostima, tako i u miru. U dušama nekih ljudi je bilo simbolične privrženosti Hilafetu koja se ogledala u molitvama i dovama za sultana i tome slično. Turska država Nedžd i njegove stanovnike nije smatrala važnim i nisu im pridavali skoro nikakvu pažnju. Zbog toga su islamske zemlje, koje su bile pod njenom vlašću, podijelili na vilajete (*ijalete*), dok Nedžd uopće nije ni spomenut. U početku nastanka samog pokreta Osmanska država na njega nije obraćala pažnju, a poznato je da su se njegovi protivnici pismeno obraćali *Hilafetu*, huškajući ga protiv njih i predstavljajući ga u ružnom svjetlu. To predstavljanje pokreta Osmanskoj državi u ružnom svjetlu, kroz laž, potvoru i huškanje, dostiglo je vrhunac, i to putem pisama, službenih i neslužbenih izvještaja, izaslanstava i ostalih metoda od čega pokret nije ni dio posjedovao.

Svako onaj ko razmotri šta je po ovom pitanju kazao sam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, dokučit će da on, uopće, nije namjeravao pobunu i suprotstavljanje *Hilafetu*, nego je smatrao da je aktivnost na polju pozivanja u vjeru (*da'va*) koje je pokrenuo vjerska obaveza koja nema veze sa pristankom i dozvolom od strane *Hilafeta*. Za to on od *Hilafeta* nije tražio nikakvo mišljenje. Emir i vladar njegova mjesta ('Ujejne) Ibn Mu'ammer, a zatim i Ibn Su'ud u Der'ijji su ga pomagali i podržavali, a oni su bili njegovi namjesnici i direktni naredbodavci. Stvar će biti još jasnija ako uzmemo u obzir da je sam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab čvrsto vjerovao u principe sljedbenika Sunneta i džema'ata koji nalažu pokornost vođi u onome što je dobro i zabranjuju protiv njega pobunu, bez obzira bio on čestit ili griješnik.

Ovaj princip je potvrdio i pojasnio u svojim traktatima i knjigama, a dio toga smo naveli i u ovoj knjizi. Zatim, ne treba zaboraviti da je u to vrijeme, pa sve do svoga pada Osmanska država bila preplavljena različitim novotarijama i sufizmom-misticizmom. Ona je pomagala te novotarije i podržavala, širila i štitila sufijske tarikate, te im pružala razne mogućnosti, upravu i vakufe, u čemu su se njeni emiri i namjesnici natjecali. Time je uzela značajno učešće u nastanku novotarija poput turbeta, kubbeta, dovišta i svetišta. Kasnije su njene halife pale pod veliki utjecaj šejhova sufijskih tarikata, zbog čega su se njihova srca okrenula nekome drugom mimo Allaha. Tako su doživjeli duševni poraz i skrenuli s puta ispravnog vjerovanja, tražeći korist i otklanjanje štete od drugih mimo Uzvišenog Allaha. Njihovi ibadeti i djela su oboljela od bolesti *tesavvufa-misticizma*. To najbolje potvrđuje pismo od osmanskog halife Selima, nađeno kod Poslanikova, *sallallahu alejhi ve sellem*, kabura, a u kojem mu se, mimo Uzvišenog Allaha, skrušeno moli: "Od tvoga poniznoga roba; sultana Selima. Ja Resulallah, nas je pogodila velika nedaća i zadesilo nas je zlo koje ne možemo otkloniti; robovima Milostivog su zavladali oni koji se krstu klanjaju. Molimo te da nas protiv njih pomogneš i podržiš i da ih od nas odvratiš...."[581] U pismu je naveo i druge jasne idolopokloničke molbe koje su u potpunoj koliziji sa Allahovom vjerom i vjerom Njegova Poslanika, i koje su jedan od najvećih razloga okupacije muslimanskih zemalja od strane krstaša. On se, mimo Allaha, obraća Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i moli ga za pomoć i podršku.!

To i jeste bio prvi i glavni razlog slabljenja i pada Turske države, pa čak i slabljenja muslimana općenito. I pored svega ovoga Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi sljedbenici nisu objavili pobunu protiv Hilafeta i nisu im se prvi suprotstavljali bilo čime što bi upućivalo na pobunu. I nakon što su dobili državu, moć i vlast, i tada nisu objavili pobunu protiv Osmanske države, ali su se morali suprotstaviti stalnim oružanim napadima svim raspoloživim sredstvima od strane susjednih emira Ahse, Hidžaza, Nedžrana i drugih mjesta. Bilo je legalno i prirodno da se toj agresiji suprotstave vojskom i silom. Tada se, nakon smrti imama Muhammmeda ibn Abdu-l-Vehhaba, (1206.h.) i desio direktni sukob između države koja je podržavala pokret Muhammeda

581 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/304.

ibn Abdu-l-Vehhaba (Prva saudijska država) i mekkanskih časnika. Ovaj sukob nije imao za cilj pobunu protiv Hilafeta, nego se desio isključivo radi zaustavljanja agresije od strane mekkanskih *ešrafa* (visoki uglednici) i drugih, koji su u nekoliko navrata oružano napadali Saudijsku državu, njene stanovnike i pokrajine koje su joj pripadale. Oružano suprotstavljanje je imalo, također, za cilj i uklanjanje nepravde kojoj su bili izloženi Nedždanci, time što im je nekoliko godina bilo zabranjeno da obave hadždž i što su bili izloženi različitim vrstama agresije, kao i suzbijanje pojava poput različitih vidova širka i novotarija, te promoviranje tevhida, pravde i sigurnosti, jednog od šeri'atskih ciljeva pokreta. Zbog toga se vojska pokreta zaputila ka Hidžazu i bez borbe ga osvojila. Ulazak u Mekku od strane emira Su'uda ibn Abdu-l-Aziza (1218. h.) je bio bez borbe, šta više, on je stanovnicima Mekke garantirao potpunu sigurnost, a mekkanskog časnika Abdu-l-Me'ina, ostavio na poziciji upravitelja Mekke, nakon što je *šerif* Galib pobjegao u Džiddu. Također, je na poziciji ostavio i kadiju koji je bio postavljen od strane Osmanske države. Emir Su'ud ibn Abdu-l-Aziz se pismeno obratio sultanu Selimu, naslovljavajući ga sultanom, i obavijestio ga o rušenju svega onoga što je podsjećalo na idolopoklonstvo, o ukidanju poreza, te o širenju čistog monoteizma (*tevhida*), Tradicije (*Sunneta*), sigurnosti i pravde. On je od sultana tražio da naloži namjesniku Damaska i Kaira da zabrane dolazak na hadždž sa karavanama praćenim dobošima i flautama, jer to nema veze sa vjerom.[582], a nije im zabranio hadždž, kako to tvrde protivnici pokreta.

Nakon što je umro emir Su'ud ibn Abdu-l-Aziz, naslijedio ga je njegov sin Abdullah ibn Su'ud, koji je osmanskom halifi odmah potvrdio privrženost. Međutim, između sultana i ove istine se uplitao *šerif* Galib koji je falsificirao pisma na ime saudijskog *emira* sa sadržajem koji je bio suprotan stvarnom stanju. Štaviše, potvrđeno je da je njegov otac, Su'ud ibn Abdu-l-Aziz halifi slao pisma u kojima mu je izražavao svoju iskrenu odanost i privrženost, međutim, *šerif* Galib nije dozvoljavao da ona stignu do svoga odredišta.

Nakon što je Turska država osjetila opasnost po svoju vlast, a naročito nakon što je Saudijska država osvojila Hidžaz, uspostavila ozbiljnu kontrolu nad situacijom, te uklonila novotarije i idolopokloničke običaje i uvela sigurnost, to je uzbunilo Turke i

582 Izvor je prethodno spomenut.

njihove namjesnike u Egiptu, Šamu, Iraku i drugim mjestima. Tako je došlo do otvorenog sukoba sa Turcima i njihovim sljedbenicima, a Turska država se javno počela boriti protiv pokreta, na putu pomaganja novotarija i idolopokloničkih običaja i s ciljem uništenja države tevhida i Tradicije (*Sunneta*). S tim neprijateljskim ciljem su poslali Ibrahima pašu koji je konačno i dokinuo Prvu saudijsku državu, ali prividno, jer je ona ostala da živi u srcima i osjećanjima ljudi. Zbog toga se drugi put veoma brzo povratila i preporodila.

U takvom stanju, nakon smrti imama Ibn Abdu-l-Vehhaba, to je za neke učenjake bio dovoljno opravdan razlog da takav odnos smatraju jednom vrstom suprotstavljanja Allahu i Njegovu Poslaniku i odvraćanjem od Njegove vjere, što ponekad može biti i djelom nevjerstva (*kufr*). Prema tome, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab uopće nije namjeravao pobunu protiv Turske države i nije dozvoljavao oružani sukob sve dok to nije postalo nužno.

Također, kada je uspostavljena i treća Saudijska država (današnja Saudija, Allah je sačuvao), sa vodstvom kralja Abdu-l-Aziza ibn Abdu-r-Rahmana Ali Su'uda, stvari su tekle istim tokom. Kralj Abdu-l-Aziz je javno izjavio da priznaje Osmanski hilafet i svoju iskrenu odanost njemu. Privrženost *Hilafetu* je potvrdio i u svome pismu koje je 01.09.1322. h.g. poslao sultanu Abdu-l-Hamidu, a on mu je priznao vlast nad teritorijom koja je bila pod njegovom kontrolom.[583] S ovim prestaje svaka sumnja i nejasnoća.

U svakom slučaju, u Nedždu je nastala država sa neovisnom upravom i vjerskom naravi, u zemlji nad kojom *Hilafet* nije imao učinkovitu vlast. Imam Ibn Abdu-l-Vehhab je o tome rekao: "Druga stvar je, da ako bi o ovome pitanju, koje mi osporavaju, zbog kojeg me mrze i neprijateljstvo prema meni ispoljavaju, upitali bilo kojeg alima u Šamu, Jemenu ili nekom drugom mjestu, kazao bi: 'To je istina i to je Allahova vjera i vjera Njegova Poslanika, međutim, ja nisam u mogućnosti da to javno kažem sa ove svoje pozicije, jer Osmanska država nije s tim zadovoljna. Ibn Abdu-l-Vehhab je to javno kazao, jer vladar u njegovom mjestu mu to nije osporio, nego je, kada je spoznao da je istina, to prihvatio.' Ovo su riječi učenjaka, a ja se nadam da su i do tebe doprle."[584]

583 Vidi: *I'adetu tertibi evraki-l-hilafe*, (Članci od En-Nešmija), članak, br. 60, časopis: *El-Mudžteme'*, broj; 527, str.; 38 i 39.

584 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/90.

Ovdje primjećujemo da je pitanje povezao sa vladarom svoga mjesta, što potvrđuju slijedeće njegove riječi: "Ono što potvrđuje istinitost ovih mojih riječi je činjenica da čak ni alim nije u stanju da to javno izjavi. Čak su i neki učenjaci iz Šama govorili: 'To je istina, međutim, javno je može iznijeti samo onaj ko je u ratu sa Državom.'"[585]

Ovo jasno pokazuje da je on smatrao da je njemu bilo dozvoljeno ono čega su se bojali neki učenjaci iz Šama, kada su priznali da je istina ono čemu poziva. Međutim, oni žive u zemlji koja je bila pod direktnom vlašću Osmanske države, a nisu imali vladara koji bi zaštitio misiju.

Općenito kazano, pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je uvažavao prava Osmanske države sve dok namjesnici iz Ahse i Hidžaza, koji su pripadali Osmanskoj državi, nisu počeli ispoljavati neprijateljstvo, i dok se država nije priklonila protivnicima pokreta i javno i snažno stala u zaštitu idolopokloničkih običaja i novotarija. O ovome pitanju doktor 'Udžejl en-Nešmi je vodio jednu iscrpnu raspravu, od koje ćemo jedan dio navesti: "Nedžd, kao i cijeli Arapski poluotok - kolijevka vehabijskog pokreta - nisu bili nimalo u boljem stanju u odnosu na ostale islamske zemlje, naročito u 18. stoljeću, kada je vodeća država islamskog *Hilafeta* oslabila i zbog svoga unutrašnjeg stanja i problema zapostavila mnoge islamske zemlje, zbog čega je u tim zemljama njena vlast i oslabila. Država nije mogla pratiti razdore i probleme koji su se dešavali u tim regionima, a koji su doveli do mnogih krvavih ratova.

Pokrajina Nedžd je imala posebnu nesreću u tome što nije uživala dovoljnu, odnosnu nije uživala nikakvu brigu od strane Osmanske države, - pokrajina Nedžd nije bila potčinjena Osmanskoj državi, - ili tačnije rečeno, Osmanska država nije bila u mogućnosti da ga u potpunosti stavi pod svoj patronat. Zato Nedžd i nije uvršten u spisak administrativnih podjela koje su stupile na snagu na početku 17. stoljeća, a primjenjivale su se sve do 19. stoljeća. Pokrajina nije doživjela da u nju dolaze osmanski namjesnici, niti je imala ikakvu tursku zaštitu koja bi prolazila kroz te krajeve.

Na ovakav odnos Osmanske države prema Nedždu nema nikakve zamjerke, ako uzmemo u obzir opću slabost u kojoj se država

585 *Isto*, 1/91.

nalazila i to što, poredeći sa drugim pokrajinama od veće važnosti, pokrajini Nedžd, općenito, nije pridavala dovoljno pažnje.

Zbog toga je država nastojala da bude u suglasju sa svim stranama u Nedždu, a naročito u Ahsi i Hidžazu, zbog toga što Ahsa zauzima veoma važan strateški i vojni položaj, a Hidžaz zbog svoga vjerskog položaja, jer se u njemu nalaze najsvetija mjesta. U njemu je *kibla* muslimana, Poslanikova džamija i u njemu je veliko okupljalište muslimana za vrijeme hadždža ili umre. Nedžd se sastojao iz nekoliko državica i malih *emirata*, a svakim od njih je neovisno vladala neka porodica ili pleme. Odnosi među tim *emiratima* su bili zasnovani na želji za dominacijom i proširenjem sopstvene teritorije, pa su zbog toga među njima stalno plamtjeli ratovi i nemiri. Od tih neždanskih porodica najpoznatije su: Alu Su'ud u Der'ijji, Alu Zamil u Hardžu, Alu Mua'mmer u 'Ujejni i porodica Dehhama ibn Devvasa u Rijadu.

Svakoj od ovih porodica ili gradova je pripadalo i nekoliko okolnih sela. Između tih sela, a i samih gradova kojima su pripadala, plamtjeli su, također, stalni sukobi i ratovi. Ovaj politički ambijent koji je nastao prvo kao rezultat spomenutog odnosa Osmanske države prema tom regionu, a zatim i postojanja malih plemenskih zajednica, prouzrokovao je pojavu drumskih razbojnika, poremećaj normalnog života, te širenje nereda i nasilja. Od nasilja i mučkih ubistava nisu bili pošteđeni čak ni vaizi i učenjaci. Šta više, njih su ponižavali i ubijali."[586]

Doktor 'Udžejl Džasim en-Nešmi u svome članku "*Država Hilafeta* i vehabijski pokret", kaže: "Ni jedan brižljiv i razuman musliman ne smatra da je lijek za *Državu hilafeta* u objavi rata protiv nje i u prekidanju odnosa..."

"...Kakav je bio stav šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, osnivača prvog savremenog islamskog pokreta, prema propadanju *Hilafeta*? Da li je smatrao da se prema njemu treba neprijateljski postaviti i pobuniti? Da li je bio mudžtehid koji je pogriješio ili je smatrao da *Hilafet* treba opstati, a svoj pokret je pokrenuo da ga time podrži, preporodi i povrati čistom i ispravnom vjerovanju? Na sve to ćemo pokušati dati odgovor u ovom i narednim člancima."[587]

---

586 Vidi: *I'adetu tertibi evraki-l-hilafe*, (Članci od En-Nešmija), članak, br. 30, časopis: *El-Mudžteme'*, broj; 491, str.; 46.

587 *Isto*, članak, 44., str. 42., broj, 506.

Autor dalje nastavlja: "Nakon temeljitog istraživanja možemo mirno kazati da u pismima Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nema ništa što upućuje na njegov jasni neprijateljski odnos prema *Hilafetu.* Najviše što istraživač po tome pitanju može uočiti su aluzije koje se nikako ne mogu preobraziti u formiran neprijateljski stav prema *Hilafetu*."[588]

Nakon toga je naveo dokaze kojima to potvrđuje, pa kaže: "Ovakva je bila politika i stav šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba prema regionu Hidžaza; Mekki i Medini, tokom cijeloga života i nije od njega zabilježeno da je podsticao i izazivao neprijateljstvo prema njima, niti da je pozivao u rat i osvajanje, jer je osjećao da bi se to moglo protumačiti kao pobuna protiv *Države Hilafeta.* Za njega je bilo dovoljno da opominje, dostavi poziv i spriječi ružne postupke i pojave."[589]

Dalje je rekao: "Ovakvi su bili i praktični stavovi šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba prema oružanoj borbi i nasilnom širenju pokreta na obližnje zemlje unutar Arapskog poluotoka. On uopće nije namjeravo voditi rat protiv *Države Hilafeta* i nije uopće nasrtao na pokrajinu Hidžaza. Ovakvu politiku je vodio tokom cijeloga života."[590]

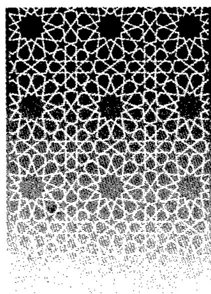
Ja[591] ću dodati: "Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i Saudijska država su nakon njegove smrti nastavili slijediti isti put i program, sve dok nisu učestali oružani napadi na njih od strane hidžaskih emira. Oni su ih napali na njihovoj zemlji i protiv njih se borili, zabranili im njihovo šeri'atski zagarantirano pravo, a to je obavljanje hadždža, te protiv njih nahuškali Turke i druge. I povrh svega ovoga protiv njih su poveli i jedan nečasni propagandni rat u svim krajevima Islamskog svijeta. Zbog toga se desilo ono što je bilo neizbježno.

588 *Isto*, članak, 44., str. 43., broj, 506.

589 *Isto*, članak, 47., str. 39., broj 510.

590 *I'adetu tertibi evrak sukuti-l-hilafe* (*Devletu-l-hilafe ve hareketu-l-vehabijje*) Dr. 'Udžejl en-Nešmi, članak, 47., br. 510.

591 Ovo su riječi autora knjige.

ČETVRTO POGLAVLJE

Ranija i sadašnja svjedočenja drugih o pokretu

RANIJA I SADAŠNJA SVJEDOČENJA DRUGIH O POKRETU

- Osvrt na svjedočenja
- Imena nekih učenjaka, mislilaca i istraživača-Arapa, muslimana[592] i nemuslimana[593] koji su iznijeli svoja svjedočenja
- Arapski učenjaci, mislioci i književnici
- Primjeri nekih svjedočenja Arapa-muslimana i drugih
- Primjeri svjedočenja nemuslimana
- Istraživanje mišljenja istaknutih studenata i svršenika fakulteta iz različitih dijelova svijeta

592 Nisam naveo nikoga od uleme koja je pripadala pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba ili one koja je nastanjivala Nedžd, jer bi mogli biti optuženi za pristrasnost.

593 Pogledaj: Er-Ruvejšid, *Imam šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab fi-t-tarih.*

RANIJA I SADAŠNJA SVJEDOČENJA DRUGIH O POKRETU

Osvrt na svjedočenja

Jedna od najjačih metoda rješavanja sporova među neistomišljenicima, - nakon prihvatanja arbitraže šeri'atskih principa, - jeste navođenje svjedočenja drugih. O ovom mubarek pokretu, njegovom vođi, njegovoj ulemi, državi i sljedbenicima pozitivna svjedočenja su iznijeli mnogi vrijedni i objektivni učenjaci, mislioci, književnici, vođe, misionari i drugi.

Među njima je, otkako je nastao pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba pa do danas, bilo onih koji su podržavali njegov pokret, i onih koji su mu se suprotstavljali i onih koji su u svemu tome bili neutralni. Bili su iz različitih zemalja svijeta.

Svi oni koji su se o reformatorskom pokretu, njegovom vođi, ulemi, državi i sljebenicima pozitivno izjasnili, svoja svjedočenja su temeljili na čvrstim i nepobitnim dokazima, koje niko objektivan neće zanemariti, nego će ih prihvatiti, a zanijekat će ih samo onaj ko je ohol. Hvala Allahu, radi se o šeri'atskim, naučnim i činjeničnim dokazima. Jedan od prvih dokaza je stvarno stanje u kojem se nalazio ovaj pokret, njegovi misionari, ulema, vladari, država i sljedbenici, po pitanju doktrine (*akide*), pravnih propisa, ponašanja i ophođenja prema drugima.

Ono što su sljedbenici pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba govorili, zapisali i činili, te vjerski, ovozemaljski, naučni i praktični tragovi koje je ovaj pokret iza sebe ostavio u oblasti doktrine (*akide*), uređenja, politike kao i u drugim segmentima života i poljima djelovanja, najbolje svjedoče istinu, a pobijaju nejasnoće, lažne tvrdnje, klevete i optužbe. Treba znati i to da pokret i država koja ga je podržavala, nisu imali propagandnu mašineriju i materijalna sredstva koja su imali njihovi protivnici; Turci, mekkanski plemići (*ešraf*), bliže i dalje zemlje.

Svi oni koji su pozitivno svjedočili o pokretu su svoje svjedočenje potkrijepili jakim i nepobitnim dokazima, bez ikakve pristrasnosti, hirova i prisile, i daleko od svake vrste utjecaja sa strane.

Kada bismo se u odbrani pokreta ograničili samo na ono što su o njegovoj umjerenosti i u njegovu odbranu kazali oni neutralni, kao i mnogi njegovi protivnici, to bi nam dovoljno bilo da potvrdimo istinu, odbacimo laž, da pojasnimo suštinu, odbijemo nejasnoće i ubijedimo onoga kome je cilj doći do istine i ko je čist od ličnih hirova.

Međutim, što se tiče onih kojima su motivi hirovi, zavist, plemenska ili mezhebska pristrasnost i drugi slični motivi koji odvraćaju od istine, sa njima to nije moguće.

Uzvišeni Allah o takvim i sličnim kategorijama ljudi koji su prije živjeli kaže:

﴿ وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلاَّ كَانُواْ عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۞ فَقَدْ كَذَّبُواْ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنبَاء مَا كَانُواْ بِهِ يَسْتَهْزِؤُونَ ﴾

A njima ne dođe ni jedan dokaz od Gospodara njihova, a da oni od njega glave ne okreću. Oni smatraju da je laž Istina koja im dolazi, ali njih će sigurno stići posljedice onoga čemu se rugaju. (El-En'am, 4-5.)

Ako samo stanje pokreta, izjave i spisateljska djela, njihovi stavovi kao i svjedočenja razumnih ljudi to svjedoče u njihovu korist, zar poslije toga treba šta dokazivati.?! Onaj kome Allah odredi da bude u zabludi, niko ga osim Njega uputiti ne može, a nama je dovoljan Uzvišeni Allah i divan li je On zaštitnik. Ovom prilikom je korisno istaći i to da su svjedočenja mnogih koji su se o pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba pozitivno izjasnili bila iskrena, dragovoljna i dolazila su iz njihovih srca. Ona nisu bila rezultat primamljivanja, naručivanja, medijske obmane i propagande, kao ni političkog pritiska, širenja lažnih vijesti, prijetnje i obećanja, podsticanja i zastrašivanja. Znači, ta svjedočenje nisu kazana ni iz interesa, ni iz straha, jer pokret i njegovi sljedbenici od toga ništa nisu posjedovali. Imali su samo šeri'atske i racionalne dokaze, za one koji slušaju i čija srca su prisutna. Zbog toga su svjedočenja onih koji su bili objektivni bila prepuna iskrenosti, otvorenosti i čistog entuzijazma, a prazna od bilo koje vrste pretvaranja i izvještačenosti, ili motiva straha i interesa. Onaj ko dobro razmotri mnoga opravdanja, svjedočenja, sudove i impresije drugih o imamu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu, učenjacima pokreta, njegovim sljedbenicima i državi, naći će da su

neke od njih sveobuhvatne, a neke djelomične. Međutim, svi se slažu u jednom, a to je da reformatorski pokret nije onakav kako su ga optužile neznalice i potvorili njegovi protivnici. Rezultati opravdanja i svjedočenja koja su iznijeli objektivni i neutralni pojedinci, kako od muslimana tako i od nemuslimana, mogu se svesti na slijedeće:

1. Posvjedočili su da ovaj blagoslovljeni pokret predstavlja pravi islam, da je oživio Poslanikovu, *sallallahu alejhi ve sellem*, praksu (*Sunnet*) onako kako nam ju je prenio on, pravedne halife i prve generacije ovoga Ummeta, i da se borio protiv novotarija svih vrsta, formi i oblika. Ovo je činjenica koja je svjedocima bila najjasnija i najveličanstvenija.

2. Posvjedočili su da je ponudio djelotvoran i sveobuhvatan lijek za današnje bolesti islamskoga Ummeta, koje su pogodile *akidu* (doktrinu), obredoslovlje i muđusobne odnose. Većina onih koji su posvjedočili ovu istinu se obraćaju na stvarnost u kojoj je bio pokret, obitavajući u svojoj zajednici i državi, a naročito područja i zemlje koje su danas u sastavu savremene Saudijske države, koja se, zahvaljujući Allahu, odlikuje po čistoći *akide* (doktrine), prisutnosti i javnosti vjerskih obilježja, te nepostojanju različitih oblika novotarija.

3. Pokret se odlikuje originalnošću i čistoćom tako što predstavlja islam sa njegovom sveobuhvatnošću i *Sunnet* (Poslanikovu praksu) sa njegovom nepatvorenošću, kao što se odlikuje i isticanjem osnovnih obilježja islamske vjere; tehvida, sveobuhvatnosti, pravičnosti i slično.

4. Posvjedočili su da je pokret ostvario ciljeve sa kojim je došao islam; robovanje samo Allahu Jedinom koji saučesnika nema, pokoravanje Njemu i Njegovu Poslaniku, izvršavanje vjerskih naredbi (*fardova*), naređivanje dobra i odvraćanje od zla, sprovođenje *šeri'atskih* zakonskih odredbi, prihvatanje islamskog zakona za sudiju u svim aspektima života i čežnja za Allahovim zadovoljstvom i Onim svijetom.

5. Posvjedočili su da je pokret dokinuo nepravdu, namete i poreze koji su bili teret za svijet, a da je težio uspostavljanju pravde, obraćajući se za sud Allahovom Zakonu, i sprovođenju sistema sudstva utemeljenog na Božanskom Zakonu.

6. Posvjedočili su da su oni oslobodili ljudske umove i duše od zavisnosti i vezivanja za druge mimo Uzvišenog Allaha, kao i od vezivanja za novotarije, zablude, laži i prjevare.

7. Posvjedočili su, također, da je pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba prvi pokretač savremene naučne, duhovne i književne renesanse na Arapskom poluotoku, njegovom okruženju i drugim arapskim i islamskim zemljama.

8. Potvrdili su da je njegov pokret prvi pokretač savremenih reformističkih i oslobodilačkih pokreta u Islamskom svijetu i da predstavlja jedan ispravan primjer pozivanja vjeri u modernom dobu. Mnogo je onih koji su posvjedočili da se ovaj misionarski pokret odlikuje nad ostalim savremenim pokretima po tome što predstavlja istinsku vjeru i ispravan misionarski put i program, s obzirom da vodi sveobuhvatnu brigu o onome što je bitnije, redoslijedu prioriteta, ispravljanju vjerovanja i ljudskih srca, popravljanju pojedinaca i društava, oslobađanju Ummeta od novotarija, ličnih hirova, razdora, okretanja glave od istine, slijepog slijeđenja i pristrasnosti, te pridržavanju puta i programa *selefu-saliha* u pozivanju vjeri, po pitanju sredstava, zadataka i ciljeva.

9. Mnogi od njih su, također, posvjedočili da je reformatorski pokret sa svojim postulatima, programima i iskustvima bio osposobljen da izvrši preporod islamskog Ummeta, da ga povrati njegovoj prvobitnoj slavi i da njegove pripadnike ujedini na Kur'anu, Sunnetu i programu prvih generacija muslimana (*selefa*).

Imena nekih učenjaka, mislilaca i istraživača-Arapa, muslimana[594] i nemuslimana[595] koji su iznijeli svoja svjedočenja

Ni jedan savremeni reformatorski pokret nije doživio toliko podrške, priznanja, objektivnosti, slavljenja i zadivljenosti od strane razumnih ljudi među muslimanima i nemuslimanima, kao što je to doživio pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, i pored toga što je imao mnoštvo protivnika i žestokih neprijatelja. Skoro da se ne mogu pobrojati oni koji su pozitivno svjedočili o pokretu iz svih krajeva, arapskih, islamskih i neislamskih zemalja, kako muslimani tako i nemuslimani.

---

594 Nisam naveo nikoga od uleme koja je pripadala reformatorskom pokretu ili one koja je nastanjivala Nedžd, jer bi mogli biti optuženi za pristrasnost.

595 Pogledaj: Er-Ruvejšid, *Imam šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab fi-t-tarih*.

Arapski učenjaci, mislioci i književnici:

- Ebu es-Semh Abdu-z-Zahir el-Misri (Egipat),
- Ahmed Emin (Egipat),
- Ahmed el-'Usseh,
- Ahmed Husejn (Egipat),
- Ahmed Šelebi (Egipat),
- Emin Se'id (Šam),
- Hafiz Vehbe (Egipat),
- Husejn ibn Mehdi en-Nu'ajmi (Jemen),
- Salih ibn Duhajl el-Džarullah (Irak),
- Taha Husejn (Egipat),
- Abdu-r-Rahman el-Džeberti (Egipat),
- Abdu-r-Rezzak el-Bejtar (Šam),
- Abdu-l-Fetah el-Gunejmi (Jemen),
- Ebu Ras en-Nasir el- Magribi (Maroko),
- Ahmed es-Siba'i (Hidžaz),
- Ahmed ibn Mušerreš el-Ahsai (El-Ahsa)
- Ahmed Se'id el-Bagdadi (Irak)
- Ahmed Abdu-l-Gaffur 'Attar (Hidžaz),
- Džemaluddin el-Kasimi (Šam),
- Husejn ibn Gannam el-Ahsai (El-Ahsa),
- Hajruddin ez-Zirikli (Šam),
- Tahir el-Džezairi (Šam),
- Abbas Mahmud el-'Akkad (Egipat),
- Abdu-r-Rahman Ratib Umejra (Egipat),
- Abdu-r-Rahim Abdu-r-Rahman Abdu-r-Rahim,
- Abdu-l-Aziz ibn Abdullah eš-Šavi (Irak),
- Abdu-l-Kerim el-Hatib (Egipat),
- Abdu-l-Mute'al es-Saidi (Egipat),
- Ali es-Suvejdi (Irak),
- Ali Abdu-l-Halim Mahmud (Egipat),
- El-Gazzali Halil Abd (Egipat),
- Fuad Hamza,
- Muhammed Ebu Zehra (Egipat),
- Muhammed ibn Ismail es-San'ani (Jemen),
- Muhammed ibn Ali eš-Ševkani (Jemen),
- Muhammed Behdže el-Eseri (Irak),

- Muhammed Džemil Bejhem (Irak),
- Muhammed Hamid el-Fekki (Egipat),
- Muhammed Rešid Rida (Šam i Egipat),
- Muhammed Dijauddin er-Rejjis (Irak),
- Muhammed Abduhu (Egipat),
- Muhammed Fethi Osman (Egipat),
- Muhammed Muhammed Husejn (Egipat),
- Mahmud Šukri el-Alusi (Irak),
- Muhammed Kamil Dahir,
- Mustafa el-Hafnavi,
- Munir el-Adžlani (Šam),
- Abdu-l-Kadir et-Tilmisani,
- Abdu-l-Kerim ibn Fahruddin el-Hindi (Indija),
- Osman el-Basri el-Vaili (Irak),
- Ali Tantavi (Šam),
- Omer Ebu en-Nasr (Egipat),
- Muhibbuddin el-Hatib (Egipat),
- Muhammed ibn Hamed el-Hifzi (Jemen),
- Muhammed ibn Ali es-Senusi (Hidžaz),
- Muhammed ibn Nasir eš-Šerif et-Tihami (Hidžaz),
- Muhamme Tekijjuddin el-Hilali (Maroko),
- Muhammed Dželal Kišk,
- Muhammed Džemil Gazi (Egipat),
- Muhammed Halil Herras (Egipat),
- Muhammed Šuvejl el-Medeni,
- Muhammed Abdullah Madi (Irak),
- Muhamed Abduhu Našir (Jemen),
- Muhammed Kamil el-Kassab (Šam),
- Muhammed Nasiruddin el-Albani (Šam),
- Mahmud El-Mehdi el-Istanbuli (Šam),
- Menna' el-Kattan (Egipat),
- Vehbe ez-Zuhajli (Šam).

Mislioci i književnici ne-Arapi:

- El-Emir Šekib Arslan (Šam),
- Eš-Šah Velijullah ed-Dehlevi Siddik Han (Indija),
- Imran ibn Ali ibn Ridvan el-Farisi,

- Muhammed Ikbal (Indija),
- Dževdet-paša Turki (Turska),
- Osman ibn Fudi el-Ifriki (Afrika),
- Gulam Resul Mehr (Indija),
- Muhammed Bešir es-Sehsevani el-Hindi (Indija),
- Muhammed Kurd Ali (Šam),
- Mesud en-Nedevi (Indija),
- Muhammed Jusuf (Indija),
- Mineh Harun (Indija).

Mislioci i književnici nemuslimani:[596]

- Njemački historičar Den Hubert von Mikus,
- Njemački orijentalista Karl Bruckleman,
- Austrijski orijentalista Goldziher,
- Profesor Albert Hourani,
- Filip Hitti,
- Francuski historičar Mangan,
- Danski orijentalista Karstel Niebuhr,
- Francuski profesor Bernanrd Lewis,
- Jawahar Lal Nehru,
- Burckhardt,
- Prangs,
- Henry Laoust,
- Lothrop Stoddard,
- Profesor Vilfred Kantol,
- Britanski orijentalista Gibb,
- Britanska enciklopedija,
- Njemački pisac F.V. Verno,
- Palgrave,
- Francuski pisac Oliver K;
- Ruski historičar Vladimir L;
- Belgijanac Dozy,
- Vilms,
- Badia,
- Roso.

596 Neki od spomenutih, iako su priznavali vrijednost ovog pokreta, o njemu su iznosili i loša mišljenja i neispravne sudove.

Primjeri nekih svjedočenja Arapa-muslimana i drugih

Veoma mnogo je onih koji su pozitivno svjedočili o reformatorskom pokretu, kako od muslimana i Arapa, tako i od ne-Arapa. Na neke od njih snažan trag su ostavili principi pokreta, a neki su ostali na svojim suprotnim stajalištima, ali su posvjedočili istinu. U ovom dijelu knjige navest ću samo neke primjere tih svjedočenja, iako ih je bilo mnogo više.

Svjedočenje Muhammeda Rešida Rida'a u predgovoru knjige *Sijanetu-l-insan* od Es-Sehsevanija

U tom predgovoru navodi kako je na njega ostavila traga antipropaganda protiv pokreta kao i na većinu drugih muslimana. Također spominje da je on kroz knjige i samo stanje pokreta ustanovio da je propaganda lažna i da njegovi protivnici protiv njega izmišljaju laži. On kaže: "Još od rane mladosti smo slušali vijesti o vehabijama koje su se crpile iz traktata (*risala*) ovoga Dahlana i njemu sličnih, i mi smo, slijedeći naše šejhove i očeve, u to i vjerovali. Vjerovali smo da Osmanska država štiti vjeru i da se zbog nje protiv njih i borila i njihovu oštricu otupila. Ja nisam znao o kakvoj se skupini radi sve dok nisam odselio u Egipat i došao do djela; *Historija* od El-Džebertija i djela *Tarihu-l-istiksa fi ahbari-l-magrib ve-l-aksa*. Iz tih knjiga sam saznao da su oni (*vehabije*) bili na uputi islama, a ne oni koji su se protiv njih borili. To sam potvrdio susrećući se i sa ekspertima iz historije iz njihovih redova, a naročito iz historijskih djela koja su pisali ne-Arapi koji su istraživali pravu istinu, pa su je saznali i javno kazali da su ti ljudi željeli obnovu vjere i njen povratak u stanje u kakvom je bila u prvim generacijama muslimana. To znači da bi vjeri povratili njeno dostojanstvo, snagu i kulturu. Osmanska država je protiv njih povela rat samo iz straha da Arapi ne bi obnovili svoju vlast i povratili islamski Hilafet u prvobitno stanje. Uvaženi alim i šejh Abdu-l-Basit el-Fahuri je napisao knjigu o historiji islama u kojoj spominje i pokret šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba. On kaže da je njegov pokret pozivao onome čemu su pozivali svi poslanici i vjerovjesnici, međutim, naglašava da su vehabije u njegovo vrijeme bili strogi u vjeri. Bili smo zadivljeni kako je smio da ih hvali u vrijeme sultana Abdu-l-Hamida.

Također sam zatekao i našeg šejha Muhammeda Abduhua u Egiptu na stanovištu da su njihovi prethodnici bili na Pravome putu, ali da su oni kasniji postali prestrogi u vjeri. Da nije tako-kako on kaže-njihova reforma bi bila velika i moglo se nadati da postane globalna. Kralj Abdu-l-Aziz Fejsal, Allah ga pomogao, njihove radikale već dvije godine odgaja sabljom i nadam se da će to biti priprema za jednu novu veliku reformu. Zatim, došao sam i do većine knjiga, traktata i fetvi od šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, te njegove djece i unuka, kao i traktata drugih učenjaka iz Nedžda koji su živjeli u vrijeme ove obnoviteljske renesanse. Vidio sam da im nije upućen ni jedan prigovor niti mahana, a da na to nisu dali odgovor. Za ono što je bila čista laž govorili su: 'Slavljen neka si (Allahu), to je velika potvora', a ono što je bilo tačno ili što je imalo bilo kakve osnove, pojasnili bi njegovu suštinu i dali svoj odgovor. Većina njihovih knjiga je štampana i na hiljade ljudi je saznalo osnovu tih laži koje su na njih iznijete."[597]

Svjedočenja mekkanske uleme, nakon ulaska Prve saudijske države u Hidžaz

Mekkanska i druga ulema se sa pokretom i njegovim programom upoznala izbliza kroz razgovor sa njegovim učenjacima i emirom Su'udom ibn Abdu-l-Azizom. Saznali su da pozivaju pravoj vjeri i tu činjenicu su i priznali. Rekli su: "Mi, ulema Mekke,- svojim rukopisom i svojim pečatima u ovome pismu, - svjedočimo da je ova vjera kojoj je pozivao *šejh* Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, Allah mu se smilovao, i kojoj je pozivao vođa muslimana, Su'ud ibn Abdu-l-Aziz; Allahovoj jednoći (*tevhidu*) i odbacivanju širka, spomenutog u ovoj knjizi, istina u koju nema nikakve sumnje i dvojbe. Ja to svjedočim.

Napisao rob Allaha potreban: Abdu-l-Melik ibn Abdu-l-Mun'im, el-Kal'i el-Hanefi, muftija Mekke Časne, Allah preko njegovih grješaka prešao i grijehe mu oprostio.[598]

To su, također, posvjedočili i slijedeći učenjaci: Muhammed Salih ibn Ibrahim-šafi'ijski muftija u Mekki, Muhammed ibn Muhammed Arebi el-Bennani-malikijski muftija u Časnoj Mekki, zatim; Muhammed ibn Ahmed el-Maliki, Abdu-l-Hafiz ibn Derviš

597 Predgovor knjige *Sijanetu-l-insan*, 8 i 9.

598 *Ed-Dureru-s-senijje*, 314

el-'Udžejmi, Zejnulabiddin Džemelu-l-Lejl, Ali ibn Muhammed el-Bejti, Abdu-r-Rahman Džemal i Bišr ibn Hašim eš-Šafi'i."[599]

Isto je posvjedočio i priznao i *šerif* Galib, a bio je najžešći protivnik reformatorskog pokreta. On je rekao: "Hvala Allahu Gospodaru svjetova. Svjedočim da je vjera kojoj je pozivao šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i kojoj nas je pozivao vođa muslimana, Su'ud ibn Abdu-l-Aziz; Allahovoj jednoći (*tevhidu*) i negiranju Mu saučesnika (*širk*), istinska i prava vjera s kojom je došao Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*. Napisao: *Šerif* Galib ibn Musa'id, Allah mu oprostio. Amin. Potpis: *Šerif* Galib."[600]

Uvaženi alim Eš-Ševkani je posvjedočio da je ovaj pokret, u zemljama koje je osvojio, izveo ljude iz tmina neznanja i novotarija ka obavljanju vjerskih obaveza i obilježja, dok je o nekim izjavama o pokretu i njegovom vođi bio rezerviran. On kaže: "O čovjeku iz Nedžda (Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu) dolaze informacije o velikoj moći koju nema čovjek o čijoj biografiji govorimo.[601] Čuli smo da je osvojio mjesta; El-Hasa, El-Katif, Ed-Devasir i većinu mjesta u Hidžazu, te da oni koji su potpali pod njegovu vlast obavljaju namaz, zekat, post i druge vjerske obrede. Pokornost su mu izjavili većina Arapa Šama koji žive između Hidžaza i Sa'de, ili iz svoje želje ili iz straha. Sada su počeli izvršavati sve vjerske obaveze, nakon što o islamu ništa nisu znali i ništa od njegovih zapovijedi nisu izvršavali, osim što su izgovarali šehadet, s tim da su i to nepravilno izgovarali. Općenito kazano, bili su potpune neznalice, kako nam to prenose mnogobrojne vijesti. Oni danas klanjaju sve namaze u njihovim vremenima i izvršavaju sve druge islamske temelje na najpotpuniji način. Međutim, oni smatraju da nije musliman onaj ko ne pripada državi Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i ko ne izvršava njegove naredbe."[602]

Obavijestio me je vođa jemenskih hadžija, *sejjid* Muhammed ibn Husejn el-Meradžil el-Kebsi da je jedna grupa njihovih hadžija, za njega i jemenske hadžije koje su bile sa njim, kazala da su nevjernici i da nemaju nikakva opravdanja da ne odu kod Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba da vidi šta je sa njihovim islamom. Jedva su se od njega

599 *Isto*, 315
600 *Isto*, 316
601 Misli na *šerifa* Galiba.
602 Ne misli se apsolutno. Obrati se na optužbu za *tekfir* o kojoj smo prethodno govorili.

spasili.[603] Vojska vladara iz Nedžda se zaputila u Jam i Es-Sera, koja je u susjedstvu mjesta Ebu Urejš, a ljudi ove vrste koji su ga slijedili, u tome su bili nerazboriti i nerazumni. Oni su se borili protiv svojih susjeda koji nisu bili potčinjeni njemu, i zbog toga je većina ovih mjesta potpala pod njegovu vlast. O njemu smo čuli i mnoge druge vijesti, čija istinitost je Uzvišenom Allahu najbolje poznata. O njemu smo čuli i to da dozvoljava oduzimanje života onome ko mimo Uzvišenog Allaha moli pomoć od drugih, kao što je vjerovjesnik, evlija i drugi.

Nema sumnje da je to čisto nevjerstvo, ako se vjeruje da onaj od koga se pomoć traži ima isti utjecaj kao i Uzvišeni Allah. Onaj ko tako vjeruje postaje odmetnik od vjere, kao što je slučaj sa mnogima onima koji imaju takvo vjerovanje o umrlima i traže od njih da im ispune potrebe i na njih se oslanjaju više nego na Allaha Uzvišenog. Oni Uzvišenog Allaha prizivaju samo ako prizivaju i one kojima se mimo Njega mole, a prizivaju ih i zasebno bez Gospodara. Ovo je nevjerstvo u koje nema nikakve sumnje i dvojbe, i ako se njegov počinilac ne pokaje, njegov život i imetak postaju nezaštićeni kao i kod ostalih odmetnika od vjere. O njemu su nam stigle vijesti da dozvoljava krv i život onoga ko ne klanja namaz u džema'atu.[604] Ovo, ako je tačno, u suprotnosti je sa Šeri'atom. Da, nevjernik je onaj ko ostavi namaz i ne obavi ga ni pojedinačno ni u džema'atu. Mnogi vjerodostojni argumenti upućuju da je takav nevjernik. Međutim, postoje i drugi dokazi koji oponiraju prethodnim, ali nije sporno da neko zastupa mišljenje da je to nevjerstvo, nego je sporno dozvoljavati krv onoga ko ne klanja namaz u džema'atu, a klanja ga nasamo. Mimo ovih do nas su doprle i druge vijesti, čija istinitost je najbolje Allahu poznata. Neki ljudi tvrde da on ima *haridžijsko* vjerovanje, mada mislim da to nije tačno, jer Su'ud ibn Abdu-l-Aziz i svi njegovi sljedbenici postupaju po onome što su naučili od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, a on je bio hanbelijskog mezheba, učio je hadis u Časnoj Medini, a zatim se vratio u Nedžd. Postupao je po slobodnim mišljenjima (*idžtihad*) grupe kasnijih hanbelijski učenjaka kao što su Ibn Tejmijje, Ibn el-Kajjim i njima slični, a njih dvojica su bili najstrožiji prema ljudima

603 Ovo nije bio njihov metod, a moguće je da se radilo o beduinima ili nekim naglim ljudima koji su pristupili pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba.

604 Ovo je jedna od izmišljotina koju su iznijeli protivnici reformatorskog pokreta, jer onaj ko pomno analizira izjave, postupke i *fetve* učenjaka tog pokreta naći će da je stvar sasvim drugačija.

koji su imali krivo vjerovanje o mrtvima. Ja sam došao i do knjige koju je napisao čovjek iz Nedžda o kojem govorimo i koji je sada pristalica tih usmjerenja. U knjizi je dao odgovor nekim učenjacima koji su od njega tražili da im pojasni svoju doktrinu (*akidu*). Uvjerio sam se da njegov odgovor sadrži ispravno vjerovanje koje je u skladu sa Kur'anom i Sunnetom, a Allahu je najbolje poznato pravo stanje.

Što se tiče Mekkelija, oni su ga počeli proglašavati nevjernikom i nazivati kafirom.[605] Obaviješteni smo da je u Mekku stigla jedna grupa učenjaka iz Nedžda s ciljem polemike sa učenjacima Mekke. U prisustvu *šerifa* vodili su polemiku o pitanjima koja upućuju na postojanost u vjeri i njega i njegova prijatelja.

Godine 1215. h. od Su'uda ibn Abdu-l-Aziza su stigla dva manja toma knjige koja je poslao našem uvaženom *Imamu*, Allah ga sačuvao. Jedna od knjiga sadrži traktate (*risale*) od Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, a svi traktati govore o uputama vezanim za iskreno ispovijedanje vjere (*tevhid*) i odvraćanju od širka koji čine *kuburije* (ljudi koji svjetkuju kaburove). Radi se o veoma dobrim traktatima (*risalama)* koji su prepuni dokaza iz Kur'ana i Sunneta. Drugi tom sadrži odgovor jednoj grupi nemarnih učenjaka iz San'e i Sa'de, koji su mu pisali o nekim pitanjima vezanim za osnove vjere i za jednu grupu ashaba. On im je dao dobro satkan, puzdan i potvrđen odgovor koji ukazuje da onaj ko je napisao odgovor, uistinu, pripada učenjacima koji su pouzdani i dobro znani u Kur'anu i Sunnetu. Porušio je sve ono što su oni sazdali i opovrgao sve što su zapisali, jer su bili nemarni i pristrasni, pa je sve ono što su učinili postala propast i za njih i za stanovnike San'e i Sa'de. Tako biva sa onima koji se prse, a ne znaju koliko, zapravo, vrijede. Su'ud ibn Abdu-l-Aziz je ove dvije spomenute knjige zajedno sa pismom poslao našem uvaženom Šejhu i Imamu, a ovaj je to sve, Allah ga sačuvao, proslijedio meni. Ja sam napisao odgovor na pismo koje je napisano našem Imamu, Allah ga sačuvao, onako kako mi je on kazao, u značenju da riječi onih koji su mu pisali o spomenutim pitanjima, upućuju da su oni neznalice. Osnova pitanja i odgovor su sadržani u mojoj zbirci.

Godine 1217. h. mjesto Ebu 'Urejš i njegove glavešine su ušle pod komandu i vlast Su'uda ibn Abdu-l-Aziza, što je uveliko uzdrmalo

605 Ovo je posvjedočio jedan neutralni i povjerljivi alim koji kaže da protivnici reformatorskog pokreta druge proglašavaju nevjernicima. A koga proglašavaju? Nevjernicima proglašavaju sljedbenike Sunneta.

Jemen. Njegove pristalice su, također, osvojile i neka mjesta u Tihami, pa su se nanizali određeni događaji o kojima bi se moralo nadugo govoriti. To se i sada dešava. Ono što smo čuli o tim dešavanjima zapisao sam u poseban spis, jer taj događaj je bio globalnog karaktera, predstavljao je jedan širi problem i potresao je mnoga mjesta u Šamu, Egiptu, Iraku, Vizantiji, pa čak i sva ostala mjesta, a naročito nakon što su pristalice Nedždijca ušle u Časnu Mekku i iz nje protjerale mekkanske časnike (*ešraf*). Uzvišenom Allahu pripada odredba koju samo On može ispuniti.

Zatim godine 1222.h. do nas je stigla jedna skupina pristalica Su'uda ibn Abdu-l-Aziza,-neki od njih su bili učeni, - i sa sobom donijela pisma koja je Su'ud poslao imamu El-Mensuru Billahi, Allah mu se smilovao, i meni, također. Zatim je 1227.h. godine došla i druga grupa, a 1228. i treća. Sa svima njima, kao i sa drugima smo se često dopisivali, a ovdje nemamo dovoljno vremena da to podrobno izložimo."[606]

Svoje svjedočenje o pokretu i njegovim sljedbenicima je iznio i poznati historičar Abdu-r-Rahman el-Džeberti. Tako o događajima godine 1221.h. on kaže: "Tih dana iz Hidžaza su nam, također, stigle vijesti da je *šerif* Galib sklopio primirje sa vehabijama, i to zbog oštrih pritisaka na njih[607] i zbog toga što je sa svih strana trgovina bila prekinuta, tako da je cijena jednog egipatskog *irdeba* (šuplja mjera) riže dostigla pet stotina *rijala*, a pšenice tri stotine i deset *rijala*. Tome možeš dodati maslac, med i druge artikle. Tako *šerif* nije imao drugog izbora do da prihvati primirje sa njima, da im se pokori i da prihvati njihov put. To obećanje je kod Ka'be dao njihovim aktivistima i velikanima. Zabranio je javno činjenje grijeha, pušenje nargile na mjestu gdje se čini sa'j između Saffe i Merve, neobavljanje namaza u džema'atu, neizdvajanje zekata, te oblačenje svile (za muškarce) i pozlaćene odjeće, a ukinuo je namete i otimačinu imovine. Oni[608] su, zaista, u tome prelazili svaku granicu, tako da su samo za uslugu opremanja mejjita uzimali od pet do deset *fernesa*, u zavisnosti od njegovog imovnog stanja. Ako njegova porodica ne bi uplatila utvrđeni iznos, nisu mogli da ga opreme i ukopaju, niti mu je iko mogao prići da ga okupa, sve dok od njega (*šerifa*) ne bi dobili dopuštenje. Pored

606 *El-Bedru-t-tali'*, 525-527.
607 Misli na stanovnike Mekke prije ulaska imama Su'uda.
608 Misli, također, na stanovnike Mekke prije ulaska imama Su'uda.

ovoga postojali su i drugi loši običaji, porezi i nepravedni nameti na trgovačku robu, kako prodavcu tako i kupcu, i konfiskovanje ljudima imovine i kuća. Tako običan čovjek sjedi u svojoj kući, kad odjednom iznenada mu dolaze vladareve sluge i naređuju mu da isprazni kuću i da je napusti, jer "potrebna je", kako kažu, "našem poglavaru". Tako je njemu ostavljeno na izbor ili da izađe iz kuće i ona u cijelosti postane vlasništvo *šerifa,* ili da se s njima sporazumi o cijeni koja je nekad odgovarajuća, a nekad manja ili veća.

Šerif Galib je dao garanciju imamu Su'udu ibn Abdu-l-Azizu da će se svega toga kaniti i da će slijediti ono što je Uzvišeni Allah naredio u Svojoj Knjizi; ispovijedanje vjere samo Allahu Jedinom, slijeđenje Poslanikove, *sallallahu alejhi ve selem,* prakse (*Sunneta*) i prakse njegovih pravednih halifa, ashaba, tabi'ina i imama mudžtehida sve do trećeg hidžretskog stoljeća, te ostavljanje svega što se među svijetom ustalilo, kao što je; traženje utočišta, pored Allaha, kod Njegovih živih i mrtvih stvorenja u poteškoćama i brigama, te ostavljanje svega onoga što su ljudi kao običaj uveli, kao što je; izgradnja kubbeta na kaburovima, stavljanje na njih slika i ukrasa, ljubljenje pragova na ulaznim kapijama, ulazak ponizno i skrušeno, prizivanje umrlih, obilaženje oko kabura, zavjetovanje, obredno klanje i prinošenje žrtava umrlom, u njihovo ime oraganiziranje praznika i svetkovina na kojima se različit svijet okuplja i muško i žensko se miješa, i druge stvari u kojima se Stvoritelju, u jedino Njegovom pravu da se obožava, stvorenja kao saučesnici pripisuju. Zbog toga su poslani svi poslanici da se bore protiv onih koji se tome suprotstavljaju, da bi se vjera samo Allahu ispovijedala. On mu je obećao da će sve to spriječiti i da će porušiti kubbeta koja su izgrađena na kaburovima i turbetima, jer su to novotarije koje nisu postojale u njegovo vrijeme. To se desilo nakon rasprave sa lokalnom ulemom i nakon što su im iznešeni nepobitni i nedvosmisleni argumenti iz Kur'ana i Sunneta, kojima su se oni povinovali. Tek tada su putevi između Mekke i Medine, i između Mekke, Džide i Taifa, postali sugurni i prohodni, cijene su opale, sve više je bilo hrane, a trgovci sa istoka su u Mekku i Medinu dovezli žitarica, stoke, masla i meda, tako da se cijena jednog *irdeba* pšenice prodavala za četiri *rijala. Šerif* Galib je i dalje nastavio da uzima desetinu od trgovaca, i kada bi se o tome sa njim raspravljalo, on bi kazao: "Ovi su *mušrici,* i ja uzimam od *mušrika,* a ne od *muvehhida* (monoteista.)"[609]

609 *Tarih El-Džeberti,* 3/116-117.

Profesor Mahmud Šukri el-Alusi, govoreći o doktrini (*akidi*) ljudi iz Nedžda, o njihovom programu (*menhedžu*), te o tome kako oni slijede put i pravac *selefa*, kaže: "Činjenica je da oni, po pitanju temelja vjere, slijede pravac sljedbenika Sunneta i *džema'ata* i da se koriste i njihovim metodom, koji je bez sumnje najsigurniji i najbolji, zbog toga što oni ajete i hadise koji govore o Allahovim atributima prihvataju sa njihovim vanjskim značenjem, dok unutrašnje značenje prepuštaju Uzvišenom Allahu, kao što je po pitanju Allahovog uzdignuća na Arš, kazao imam Malik. Isto tako vjeruju da se i dobro i zlo dešava sa Allahovom voljom..."

"...Što se tiče laži koje se na njih iznose; kako tumače Kur'an svojim mišljenjem, kako od hadisa uzimaju samo ono što odgovara njihovim shvatanjima, bez obraćanja na neki komentar ili pozivanja na nekog šejha, također, da umanjuju stupanj Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, da negiraju njegov šefa'at i smatraju da posjeta njegovom kaburu nije vjerom preporučena, da se ne oslanjaju na mišljenja uleme, da uništavaju knjige iz različitih mezheba, jer sadrže i istinu i neistinu, da Allahu pripisuju tijelo (*tedžsim*), da sve ljude koji su živjeli nakon šestog hidžretskog stoljeća pa sve do ovog vremena generalno proglašavaju nevjernicima, osim onih koji slijede njihov put i pravac, da ne prihvataju ničiju prisegu osim ako se potvrdi da je bio idolopoklonik i da su mu roditelji umrli kao oni koji su Allahu širk činili, da zabranjuju donošenje salavata na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, da apsolutno zabranjuju posjetu kaburovima koja je vjerom utemeljena, da ne priznaju nikakvo posebno pravo *Alu-l-Bejtu* (Poslanikovoj familiji) da ih prisiljavaju na udaju i ženidbu sa onima koji ih nisu dostojni – i mnoge druge izmišljotine. Sve je to izmišljotina, potvora i čista laž koju su izmislili njihovi protivnici, sljedbenici novotarija i zablude. Naprotiv, njihove izjave, postupci i knjige upućuju na savim suprotno. Ko o njima prenosi nešto od toga ili im to pripisuje iznosi laži i izmišljotine. Onaj ko je upoznat sa njihovim stanjem, ko je prisustvovao njihovim skupovima i uvjerio se šta je kod njih, saznat će sigurno da su im sve to podmetnuli i protiv njih izmislili neprijatelji vjere."

Na kraju je rekao: "Ovo smo spomenuli s ciljem da upozorimo na grješku onih koji ovim ljudima pripisuju nešto od čega su potpuno čisti, a što narušava vjeru. Tako oni loše misle o velikom dijelu arapske nacije, a sve to na kraju završava sa mržnjom koja je jedan od najvećih

uzroka licemjerstva. Većina onih koji to šire su sljedbenici novotarija i hirova, oni koji su svoju vjeru za igru i zabavu uzeli, a svojim riječima i djelima iznijeli laž na jasnu vjeru od koje su oni poprilično daleko. Oni su lašci koji islamu samo sramotu nanose, a ako nije tako, pa pravi vjernici slušaju istinu i slijede ono što je najbolje."[610]

Profesor Emin Seid je rekao: "Životopis imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba et-Temimija je jedan od onih životopisa koji sadrže najviše pouka. Najbogatiji je odlikama i najviše zaslužuje da se istražuje, ispitiva, tumači i analizira. Radi se o životopisu jednog od najčasnijih reformatora, jednog od najvećih boraca za Istinu i jednog od najboljih učenjaka. Allah je njegovo srce obasjao Svojom svjetlošću, uputio ga na Pravi put i nadahnuo bogobojaznošću, pa je svoj ummet pozivao da se Uzvišenom Allahu povrati, da postupa po Njegovoj Knjizi i Praksi (*Sunnetu*) Njegova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* a da ostavi širk i obožavanje kaburova. Svijet mu se pokorio, odazvao i krenuo njegovim putem, a Uzvišeni Allah ih je izveo iz tmina na svjetlost, pa su se spasili i uspjeli, ubrali najbolje plodove i uzdigli se do stupnjeva najodabranijih."[611]

Također je rekao: "Ovaj pokret je Nedždu ostvario njegova nadanja. Počeo je djelovati u njegovom okruženju i prvo s čim su počeli je zasnivanje jednog zdravog islamskog društva, koje vjeruje i obožava samo Uzvišenog Allaha, Njega veliča i Njegovim Putem hodi i nikome se pored Njega ne moli. Sa njim je i danas takvo stanje i ništa se nije promijenilo i izmjenilo od vremena Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba pa do ovih naših dana. Oni i danas javno Istinu iznose i nju vjeruju..."[612]

"...Onaj ko pomno i naučno bude proučavao ovaj pokret, sa željom da sazna njegovu suštinu i prodre u njegovu dubinu, obuhvatajući njegov razvoj i promjene kroz koje je prolazio, naći će da je savršena predanost i iskrena želja za čišćenje vjere od svih novotarija, neistina i povratak zdravom islamu, te prihvatanje mezheba imama Ahmeda i prvih generacija muslimana (*selefa*), bio osnovni poticaj njegovom osnivaču da ga pokrene i da njemu poziva."[613]

610 Parafrazirano po: El-Alusi, *Tarih Nedžd,* str. 45-49.

611 Preneseno iz knjige *Siretu-l-imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab,* str.7

612 *Isto*, 8. i 9.

613 *Isto*, 13.,

Dalje nastavlja i kaže: "Šejh nije uveo nikakvu novotariju, niti je izmislio i donio nešto novo. To je samo jedan stav kojeg je zauzeo, a koji se može rezimirati u ovoj rečenici (Povratak Allahu, postupanje po onome što je došlo u Allahovoj Knjizi i slijeđenje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i njegove prakse.)"[614]

Na jednom drugom mjestu kaže: "Objektivni učenjaci i sa istoka i sa zapada, a naročito oni koji su došli u kasnijim vremenima, odali su dovoljno počasti i poštovanja prema pokretu, nakon što su ga istinski proučili, u njegove dubine pronikli, te obuhvatili sve velike rezultate i korisne plodove koje je iza sebe ostavio, kako za islam tako i za Arape. Neki od njih se nisu zadovoljili samo sa nekoliko rečenica, nego su opisivajući ga napisali duga poglavlja. Bez dvojbe možemo kazati da se uvažavanje tog pokreta i zadivljenost njegovim uzvišenim ciljevima kod svijeta povećavala, kad god bi se povećalo njihovo izučavanje samog pokreta i šire upoznavanje sa biografijom njegovog osnivača, smatrajući ga najvećim pokretom vjerske i društvene reforme koji se pojavio na arapskom istoku u zadnjim stoljećima. Postoji još jedna činjenica koju smatramo treba zapisati, a to je da je većina zapadnih znanstvenika koji su pisali o pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba na neki način pretjerivala u njegovom veličanju i preopširno i nadugo opisivala rezultate koje je polučio. Po ovom pitanju nema razlike između engleskih, njemačkih i američkih znanstevnika koji se bave istraživanjem Orijenta i islama. U svome opisivanju svi su suglasni da se radi o pokretu islamske renesanse i prethodnici jednog velikog preporoda koji je obasjao arapsko-islamski istok."[615]

Profesor Munir el-'Adžlani, nakon što je naveo nekoliko definicija za ovaj pokret, kaže: "Mi smatramo da pokret šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba predstavlja pokret za povratak islamu, onakvom kakav je bio u prvo vrijeme i u svome početku. A kada to kažemo, sačuvali smo se od muke beskorisne rasprave. To je zbog toga što onaj ko poziva prvobitnom islamu, poziva islamu koji je bio u Medini u vrijeme Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i u vrijeme njegovih pravednih halifa. U to vrijeme muslimani su učili i čitali Kur'an, a ne *Delailu-l-hajrat* i slična djela, prenosili su hadise, a ne šejtanske priče i izmišljotine. Izgovarali su *la ilahe illallah* svojim srcima, a ne samo jezicima i shvatali su značenja tih riječi i u skladu s njima i postupali.

614 *Isto*, 13., 14.

615 *Haza huve kitabu sireti-l-imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab*, str. 191.

Oni su samo Allaha jedinog obožavali i u tome Mu nisu pridruživali ni čestite i pobožne ljude, a ni šejtane. Na kaburovima bogougodnika nisu podizli građevine i kubbeta da bi molili one koji su tu ukopani, da bi uz njih boravili i od njih šefa'ata tražili, kao da su oni kadri, - a zna se da su leševi raspadnuti, - da im kakvo dobro donesu i štetu otklone! Prvi muslimani su klanjali, zekat davali, postili, i na Allahovom Putu se borili, dobro naređivali, a od zla odvraćali.

U islamskim zemljama vjerske vođe su predvodile svijet u skladu sa Šeri'atom, naređivali su im ono što Šeri'at naređuje, a zabranjivali ono što zabranjuje. Zatim je ova časna slika prvoga islama nestala, a njeno mjesto je zauzela izopačena slika koja je nastala uslijed neznanja i nereda, pa su se ljudi vratili u stanje koje je ličilo na prijeislamski džahilijjet.

Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je bio pokret obnove i pročišćenja vjere; obnove i oživljavanja onoga što su muslimani zapostavili od islamskih naredbi, a čišćenje islama od idolopokloničkih običaja i novotarija koje su u njega uveli. To nije bio pokret nekog filozofa koji se odvojio u svoju sobu, nego pokret jednog velikog lidera i reformiste, koji se borio zbog svoga uvjerenja, radio za njega i svojim jezikom i rukom, svim srcem, svim umom i svim svojim snagama. Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nije bio puka teorija ili knjiga koju je napisao da bi je ljudi čitali, to je bio put i program koji je svojom rukom ispisao i iza kojeg je stao i njemu pozivao, u početku lijepim savjetom, a poslije i uz moć islamske države koja je uspostavljena na osnovama jednog zakona (*Šeri'ata*). Put i program s kojim je došao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nije čisto reformistički i vjerski, u smislu kako ga danas shvaćaju Evropljani, jer oni razdvajaju vjeru od ovosvjetskog života i smatraju je ličnom vezom između čovjeka i njegova Stvoritelja, ne primoravajući ljude silom da je slijede. Oni, također prave razliku između vjerskog i svjetovnog zakona, pa kažu da država obavezuje pojedinca samo zakonom koji je ona postavila, a ne obavezuje ga vjerskim zakonom ili Šeri'atom. Državni zakon je često u suprotnosti sa Šeri'atom. Islam je sam po sebi i vjera i život. Zbog toga je pokret šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba pokret koji obuhvata i vjerski i politički aspekt života..."

Zaključak

"...Vehabizam je pokret koji je radio na širenju monoteizma (*tevhida*), suzbijanju širka i novotarija, ponovnom pokretanju borbe na Allahovom Putu i osnivanju islamske države utemeljene samo na osnovama Šeri'ata. Nakon ovoga složit ćemo se sa onima koji kažu da je vehabijska vlast svoj program crpila iz ideja Ibn Tejmijje u knjizi *Es-Sijase eš-šer'ijje* i drugih njegovih djela, kao i iz ideja njegovih učenika, a posebno Ibn el-Kajjima."[616]

Profesor Munir el-'Adžlani je također rekao: "O vehabizmu je mnogo pisano, kako ranije tako i u novije doba. U tim pisanjima se može naći i hvale i kuđenja. U vrijeme Osmanlija skoro sva pisanja su bila jedna nepravedna propaganda. Nakon toga svijet je počeo sumnjati u njihovu istinitost, pa su postepeno shvatili da iza toga stoje politički razlozi i lični motivi koji su navodili njihove autore da tako pišu. I konačno, objektivni učenjaci su vehabijskom pokretu počeli ukazivati dovoljno objektivnost i uvažavanje koje on i zaslužuje, iako nisu bili ni njegovi sljedbenici ni pomagači. Ako se sa pokretom u nekim pitanjima nisu slagali, priznavali su mu njegove vrijednosti i odlike. Ono čega su se oni pribojavali za sam pokret bili su radikalisti koji su drugima nametali svoja ekstremna mišljenja zbog toga što su umišljali da je istina samo na njihovoj strani."[617]

Profesor Hafiz Vehbe, pod naslovom "Šta je vehabijski pokret?" kaže: "Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nije bio vjerovjesnik, kako to tvrdi danski autor Niebuhr. On je bio reformator i obnovitelj koji je pozivao u povratak istinskoj vjeri. Šejh nije imao neka svoja vlastita učenja i vlastita mišljenja. Sve što je od pravnih propisa sprovodio u Nedždu bilo je u skladu sa mezhebom imama Ahmeda ibn Hanbela. A što se tiče *akaidskih* pitanja u tome su slijedili prve generacije muslimana (*es-selefu-s-salih*) i sa drugima mimo njih se nisu slagali. Njihova uvjerenja i obredi skoro da su u potpunosti bili podudarni sa onim što su u svojim djelima napisali Ibn Tejmijje i njegovi učenici, iako su se u određenom broju pravnih (*fikhskih*) pitanja i sa njima

616 *Tarihu-l-biladi-l-'arebijje-s-su'udijje*, 1/240-242.
617 *Isto*, 1/361.

razilazili. Shodno tome oni su smatrali da se uvjerenja i obredi koje prakticira većina muslimana ne zasnivaju na osnovama ispravne islamske vjere..."[618]

"...U narednim rečenicama ukratko ćemo navesti pitanja po kojima su postali poznati i koja se uzimaju kao posebna karakteristika Neždijaca.[619]

Prvo: *Tevhid.* Na osnovu[620] izjava *četverice imama* mezheba i drugih učenjaka *selefa,* oni su uvjerenja da je značenje *la ilahe illallah* odricanje od svakog drugog božanstva koje se mimo Allaha obožava i iskreno okretanje srca samo Allahu Jedinom. Ako se bilo koja vrsta ibadeta čini nekome drugom pored Uzvišenog Allaha, taj neko je uz Uzvišenog Allaha postao bogom, pa makar ako onaj ko tako postupa u to i ne vjeruje. Višebožac je višebožac, bez obzira nazvao svoje višeboštvo širkom ili posredništvom. Kod njih nema sumnje da je višebožac, čija krv je halal i imetak dozvoljen, onaj ko moli; O Allahov Poslaniče, o Ibn Abbasu, o Abdu-l-Kadire, ili neka druga stvorenja mimo njih, tražeći time da mu se otkloni kakva nevolja ili pribavi kakvo dobro, u onome što je samo Allah kadar (moćan) učiniti."[621]

Drugo: *Šefa'at,* (zauzimanje). Oni ne negiraju Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem, šefa'at* (zauzimanje) na Sudnjem danu onako kako je navedeno u predajama. Oni, također, šefa'at potvrđuju i drugim vjerovjesnicima, melekima, evlijama i djeci, onako kako se to u hadisima navodi. Međutim, taj šefa'at će se moliti od Onoga ko je njegov vlasnik, a to je Uzvišeni Allah, koji će ga dozvoliti samo onim pravim vjernicima (*muvehhidima*) kojima On bude htio. Zato treba moliti; Allahu moj, učini nam našeg poslanika, Muhammeda našim zagovornikom na Sudnjem danu, ili Allahu moj, učini našim zagovornicima Tvoje odabrane robove i tome slično. A što se tiče onoga kako ljudi mole; O Allahov Poslaniče, o Allahov odabraniče, molim te za šefa'at ili nešto drugo, kao da kaže; Spasi me, pomozi mi i tome slično, sve je to *širk* (pripisivanje Allahu saučesnika), jer za takvo nešto nema dokaza iz Kur'ana i Sunneta, niti predaja od prvih generacija muslimana.

618 *Džeziretu-l-areb fi-l-karni-l-'išrin,* 308, 309.

619 Nedždanci nisu imali u vjeri ništa što je svojstveno samo njima. Oni su slijedili put i pravac *selefa.*

620 Na onovu šeri'atskih argumenata prije svega.

621 Uz određene uvjete i šeri'atska pravila, jer nije svačije da to čini bez dokaza i moći.

Treće: Kaburovi - Pitanje kaburova obuhvata slijedeće stvari: Prvo - izgradnja na kaburovima i njihovo posjećivanje; drugo - dove, namaz i drugi obredi koje svijet čini kod njih; treće - kubbeta i bogomolje koje se na njima izgrađuju; četvrto - putovanje radi njihove posjete. Što se tiče posjete kaburovima, ona je preporučena s ciljem uzimanja pouke i poruke, dove za umrloga i podsjećanja na Drugi svijet (*Ahiret*). U svemu spomenutom treba voditi računa o praksi koju nam je u vezi sa posjetom ostavio Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem.* Međutim, prinošenje žrtve umrlom, traženje pomoći od njega, te klanjanje umrlom (*sedžda*) je saučesništvo Allahu (*širk*). Isto tako betoniranje kaburova, izgradnja i pisanje po njima je novotarija koja je zabranjena. U svemu spomenutom, oni se pozivaju na mnoge hadise koji se navode po tim pitanjima, kao i na izjave i praksu prvih generacija muslimana (*selefa*). Zbog toga su, kada su u prošlom stoljeću osvojili Dva časna harema, u Mekki i Medini porušili sve uzdignute kaburove i izravnali ih sa zemljom i uklonuli kubbeta. Kubbeta su uklonuli i drugi put za vrijeme posljednjih osvajanja (1343, 1344), (1925, 1926). Što se tiče poduzimanja mahsus putovanja s namjerom njihove posjete, oni smatraju da je i to novotarija.

Četvrto: Objavljivanje rata protiv novotarija koje su se u raznim mjestima raširile, poput okupljanja u određeno vrijeme radi prisjećanja na Poslanikovo časno rođenje, vjerujući da je to djelo koje Uzvišenom Allahu približava, kao i riječi koje se dodaju na ezan koji je vjerom ustanovljen.

Općenito kazano, oni su nastojali da svi vjerski obredi budu u skladu sa praksom koja se prenosi od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* bez bilo kakvog dodavanja ili oduzimanja. Ovome se mogu pridodati i običaji koji su bili rašireni u mnogim mjestima kao što je praćenje dženaze od strane žena, izlazak radi posjete kaburovima, godišnje proslave koje se nazivaju mevludima, organiziranje okupljanja i proslava radi novotarskih zikrova, te ples i muzika koju prakticiraju neki derviši. Sve spomenuto je haram i sve što je od ovih pojava bilo prisutno u Hidžazu zabranjeno je (od strane pokreta). To je bio i razlog sukoba između saudijske i egipatake vlasti po pitanju *mahmela* i njegovog prihvatanja u Hidžazu. Neždanci su svoju zabranu obrazlagali da je to novotarija koja se ne smije odobriti u

zemlji u kojoj je nastala objava i vjera, a Egipćani su govorili: "To je običaj i obilježje hadždža i ništa drugo."[622]

Peto: Džihad

Ono oko čega nema dvojbe je da šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab obrede koji se čine drugima mimo Allaha, nije smatrao islamom. Zbog toga je prvo počeo sa pozivanjem u Allahovu jednoću (*tevhid*) i sprovođenje Allahovih zapovijedi bez popuštanja, pa ko se tome pokorio bio je spašen, a ko se suprotstavljao i inadžija bio, njegova krv i imetak su postali nezaštićeni. Ovo je bila osnova svih njihovih vojnih pohoda u Nedždu i izvan njega; Jemenu, Hidžazu, sirijskim i iračkim pokrajinama. Svako mjesto koje su borbom osvojili bilo im je dozvoljeno, a ako su mogli ostati u njemu, pripojili bi ga svome vlasništvu. A ako ne bi mogli da ostanu zadovoljili bi se sa ratnim plijenom koji bi dospio u njihove ruke. Ovdje dolazi do razilaženja između njih i njihovih protivnika, jer drugi, mimo njih, govore da ko kaže *la ilahe illallah*, time je zaštitio i svoj život i imetak[623], dok oni kažu: "Ne uvažavaju se riječi dok se ne potvrde djelima. Tako onaj ko kaže *la ilahe illallah Muhammedun resulullah*, a i dalje se molbom obraća umrlima, traži od njih pomoći, da mu kakvu potrebu ispune i nevolju otklone, takav je nevjernik i višebožac čiji život i imetak su dozvoljeni i ne uzimaju se u obzir njegove riječi. Oni za ovakvo stajalište imaju mnoge dokaze iz Kur'ana i Sunneta, ali ih ovom prilikom nećemo detaljno navoditi.

Džihad -ili objava rata- je pravo *imama* (vođe) koji će pri tome voditi brigu o općoj koristi i otklanjanju opće štete, pa ako vidi da je u tome opća korist i interes, obaveza mu je da proglasi džihad, a svim njegovim sljedbenicima i podanicima je obaveza da pristupe vojnim redovima. Prema tome i raniji i kasniji vojni pohodi su bili uvaženi kao zakonski džihad.

Šesto: Idžtihad. Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je napisao nekoliko traktata (*risala*) u kojima poziva idžtihadu i daje odgovor

622 Kada je novotarima zabranjeno da dolaze sa novotarijom *mahmela*, oni su u potpunosti ostavili hadždž i izmislili da im Saudijci to zabranjuju.

623 Ovo je tekst (*nass*) kojeg tumače i ograničavaju drugi, također, autentični tekstovi, međutim, oni su ga učinili općenitim. To je u suprotnosti sa drugim vjerskim tekstovima, a Poslanikova, *sallallahu alejhi ve sellem*, praksa kao i praksa njegovih *ashaba*, pojašnjava ono što je općenito navedeno, a o tome ćemo kasnije govoriti.

tvrdoglavim inadžijama koji su zagovarali *taklid* (slijepo slijeđenje). U većini svojih risala obraćao se na pisana djela Ibn el-Kajjima, a posebno djelo *A'lamu-l-muvekki'in*. Međutim, šejh Muhammed, iako je davao neka svoja idžtihadska rješenja- kao što je, naprimjer, otkup za ubijenog muslimana odredio 800 *rijala* umjesto 100 deva- ipak, je u suštitni slijedio imama Ahmeda ibn Hanbela i oslanjao se na fikhske knjige koje su napisane na njegov način i metod. Nema sumnje da je ulema Nedžda u početku reformističkog pokreta bila najbolje upoznata sa poslaničkom praksom, da je najbolje poznavala *Šeri'at*, bila najširih saznanja i najdalekovidnija u razumijevanju propisa vjere."[624]

Govoreći o reformatorskom pokretu, njegovom vođi i državi, Ahmed Abdu-l-Gafur 'Attar kaže: "Šejh i imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je bio vjerski i društveni reformator i politički lider, a vjerski reformator u islamu ne treba da bude onaj koji se odvaja od društva, ili politike, ili vlasti ili države. Naprotiv, reforma obuhavata sve elemente života i njegove faktore. Tako vjerski reformator popravlja i vanjski i unutrašnji segment života jednog naroda. Popravljanje unutrašnjeg aspekta života je ustvari popravljanje doktrine (*akide*).

Imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je u ovome smislu bio vjerski reformator. On je bio veoma dalekovidan i upućen u pitanja vlasti, jer se dobro upoznao sa islamskim i neislamskim sistemom vlasti. Poznavao je ispravni islamski sistem vlasti kojeg je osnovao i čije temelje je udario Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, a kojeg su se, nakon njega, čvrsto držala četverica pravednih halifa, a nakon njih i Omer ibn Abdu-l-Aziz. Dobro je, također, poznavao i vlast drugih halifa i vladara mimo njih. Proučavanje Kur'ana i Sunneta ga je potaklo da se upozna i sa različitim neznabožačkim i drugim sistemima vlasti koji su prethodili islamu. Od svega toga izabrao je najispravniju islamsku vlast, a to je ona koju je sprovodio Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegove pravedne halife, i sproveo je u mjeri koju mu je omogućavalo vrijeme u kojem je živio i moć države koju je osnovao. Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i Muhammed ibn Su'ud su se u potpunosti salagali i imali zajedničko viđenje situacije. Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je svojim znanjem i mišljenjima pomagao vladaru i ukazivao mu na

624 *Džeziretu-l-'areb fi-l-karni-l-'išrin, str. 308-311.*

islamski put u politici i rukovođenju državom. A sam vladar nije činio ništa što je vezano za državu, dok za mišljenje ne bi upitao Šejha koji je proglašavao džihad i slao izaslanike i pisma emirima, vladarima, učenjacima i kadijama u zemlje koje nisu bile pod njegovom vlašću."

Na kraju kaže: "Ibn Abdu-l-Vehhab je svoju vlast utemeljio, izgradio i podigao na tri glavna temelja islama; pozivanju u istinsko vjerovanje u Allaha, koje podrazumijeva da se svi ibadeti samo Njemu Jedinom čine, naređivanju dobra i odvraćanju od zla.

Misija svih Allahovih poslanika je bila pozivanje čvrstom pridržavanju ovih temelja i izgradnji društva, njegovih sistema, zakona i aktivnosti na njima. Ako istinsko vjerovanje bude izloženo kvarenju ili nekoj drugoj opasnosti, dužnost svakog učenog i čestitog muslimana je da pristupi reformi i da odbije opasnosti koje prijete doktrini (*akidi*). Tako je postupio i Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab. On je zapazio da je njegovo društvo iskrivljene doktrine (*akide*) pa je pokrenuo reformu i popravljanje tog vjerovanja. Zatim je uvidio da je istinsko i čisto islamsko vjerovanje u opasnosti od zabludjelih novotara, pa je samim metodom islama, - mudro i lijepim savjetom, - stao u njegovu odbranu. Međutim, on i njegov pomagač su zbog toga uvjerenja (*akide*) bili izloženi ratu kojeg su protiv njih pokrenuli vladari novotari, zabludjeli učenjaci i obični zavedeni svijet. Zbog toga je Imam bio prisiljen da im se oružjem suprotstavi da bi zaštitio akidu i njene nosioce. Uzvišeni Allah je imamu i reformatoru Ibn Abdu-l-Vehhabu dao jasnu pobjedu, pa je nastala država islama podignuta na njegovim zdravim temeljima, a vođa ovog pokreta je postao odgovoran za njenu zaštitu i brigu o njoj. Ako je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab bio osnivač i začetnik pokreta koji je osnovao islamsku vlast u Der'ijji, a zatim u Nedždu, i uspostavio svoju državu, onda je Muhammed ibn Su'ud bio njen poglavar, jer mu je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab dao prisegu za upravljanje tom državom. U svome začetku pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je bio samo ideja u glavama nekolicine ljudi koji su u nju bili uvjereni, pa je Muhammed ibn Su'ud tu ideju pretočio u stvarnost i osnovao islamsko društvo i islamsku državu."[625]

Profesor Fuad Hamza u svome djelu *Kalbu Džezireti-l-'areb* (Srce Arapskog poluotoka) kaže: "Nedždanci su u prošlom stoljeću pogrješno nazvani *vehabijama* i pripisano im je da su sljedbenici

625 Ahmed Abdu-l-Gafur 'Attar, *Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab*, 88-92.

novog mezheba u islamu, ali sada je prava istina ljudima postala poznata. Nedždanci slijede put i pravac prvih generacija muslimana (*selef*), a u pitanjiima idžtihada slijede imama Ahmeda ibn Hanbela. Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba u prošlom stoljeću bio je reformistički pokret iskreno Uzvišenom Allahu predan, čija osnova i vodeći motiv su bili pozivanje povratku ispravnoj vjeri islamu, ostavljanju novotarija i rušenju svih obilježja *širka*, krivog vjerovanja i izmišljotina. Što se tiče pripisivanja im novog mezheba, to se desilo uslijed isprepletenosti različiti propagandi koje su bile usmjerene protiv njih iz političkih namjera s ciljem da se svijet od njih odvrati i da se svrstaju među one koji su iz okvira islama izašli. Međutim, oni su muslimani-sunnije, čisti monoteisti sa selefijskom doktrinom (*akidom*) i iskrenim vjerovanjem (*imanom*)."[626]

Šejh Muhammed Ebu Zehra je rekao: "Vremena u kojima je ljudski um otupio su bila prepoznatljiva po tome što su stavovi nekih vjerskih autoriteta-mudžtehida smatrani svetim, na što smo prethodno ukazali. To se ogledalo u posvećivanju nekih pobožnjaka, kako za vrijeme njihova života, tako i poslije smrti, te posjeta njihovim turbetima i tavafljenje oko njih kao što se tavafi oko Allahovog *Bejtu-l-harama*. Rezultat je bio da se pojavila jedna skupina koja se protiv toga borila i žestoko mu se suprotstavljala, slijedeći mišljenja i stavove Ibn Tejmijje, koje su, nakon što su godinama bila zaboravljena, ponovno oživjeli."[627]

Zatim kaže: "Vehabizam se u arapskoj pustinji (sahari) pojavio kao rezultat pretjerivanja u posvećivanju određenih ličnosti, traženja Allahovog blagoslova od njih i njihovog posjećivanja s namjerom postizanja duhovne blizine s Allahom, kao i rezultat mnogobrojnih novotarija koje nemaju nikakve veze sa vjerom, a koje su gospodarile kako na vjerskim okupljanjima, tako i u svakodnevnim životnim poslovima. Kao posljedica toga pojavio se *vehabizam* koji se svemu tome suprotstavio i oživio put i pravac Ibn Tejmijje."[628]

Ez-Zirikli, u svome djelu *El-A'lam*, kaže: "Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab ibn Sulejman et-Temimi en-Nedždi je bio lider savremenog vjersko-reformatorskog pokreta koji se pojavio na Arapskom poluotoku..."

626 Fuad Hamza, *Kalbu Džezireti-l-'areb*, 104, 105.
627 *El-Mezahibu-l-islamijje*, 211, 212.
628 *Isto*, 211,212.

"...Njegov pokret kojeg je javno obznanio 1143. h.g. ili 1730.g. po Isau, bio je prva iskra za najnovije buđenje u cijelom Islamskom svijetu. On je ostavio neizbrisiv trag na mnoge reformatore u Indiji, Egiptu, Iraku, Šamu i drugim mjestima. Tako se u Bagdadu pojavio veliki El-Alusi, u Afganistanu Džemaluddin el-Afgani, u Egiptu Muhammed Abduhu, u Šamu Džemaluddin el-Kasimi, u Tunisu Hajruddin et-Tunisi, u Behubalu Siddik Hasen Han, u Kalkuti Emir Ali i mnogi drugi čija imena su zablistala. Oni koji su slijedili i pomagali Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba na Arapskom poluotoku bili su poznati kao *Sljedbenici tevhida* ili *Ihvanu men eta'allah* (Braća onoga ko je Allahu pokoran), a njihovi protivnici su ih, po Ibn Abdu-l-Vehhabu, nazvali vehabijama. Taj posljednji naziv se raširio i kod Evropljana pa je kao takav i uvršten u njihove enciklopedije. Neki su ih pogrješno nazvali novim mezhebom u islamu, povodeći se za izmišljotinama njihovih protivnika, a naročito misionara koji su bili odani takozvanim osmanskim ili turskim halifama."[629]

Doktor Muhammed Fethi Osman kaže: "Allah je za pomoć ispravnog monoteističkog vjerovanja dao misiju i pokret na čelu sa šejhom Muhammedom ibn Abdu-l-Vehhabom (1115-1206 h.g./ 1703-1791) koji je uzdrmao sve, i običan svijet i ulemu i vladare. Ovaj široki, duboki i učinkoviti pokret je bio specifičnost i odlika čovjeka koji se izdigao iznad svih učenjaka istine i učitelja dobra koji su pozivali vjerovanju (*akidi*) prvih generacija muslimana (*selef*), onih koji su dugo vremena pozivali da se popravlja i vjerovanje i riječi i djela.

Koliko reformatora je pozivalo jednom ovakvom pokretu, a šta je razlog pa je samo vehabijski pokret između njih uspio? Razlog je činjenica da je vehabijski pokret bio u okolnostima koje nije imao ni jedan drugi pokret. Bio je protjeran iz svoga rodnoga mjesta 'Ujejne i prinuđen da ga napusti i ode u Der'ijju, postojbinu porodice Alu Su'ud. Tamo je njenom emiru Muhammedu ibn Su'udu predočio svoj pokret i ideju, a ovaj ju je prihvatio. Sklopili su međusobni dogovor da će stati u zaštitu ispravne vjere i suzbijati novotarije, a ideju pokreta širiti na Arapskom poluotoku, snagom riječi kod onih koji riječ prihvataju, a snagom sablje kod onih koji je ne prihvate."[630]

629 Hajruddin Ez-Zirikli, *El-A'lam*, 7/257.

630 *Es-Selefijje fi-l-mudžteme'ati-l-mu'asire*, 32.

Kaže El-'Akkad: "Preporod je u Egiptu počeo početkom 19. stoljeća, međutim, na Arapskom polutoku je počeo na, otprilike, šezdeset godina prije toga, sa vehabijskim pokretom koji se pripisuje šejhu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu. Otprilike u isto vrijeme preporod je počeo i u Jemenu sa pokretom imama Ševkanija, autora djela *Nejlu-l-evtar*. Obojica su reformi pozivali na isti način; a to je povratak ranoj vjerskoj praksi i odbijanje svih novotarija u vjeri bez dvojbe. Nakon toga svijet je čuo za pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, dok se ševkanijski pokret ograničio samo na iščitavanje knjiga iz fikha i hadisa. To je zbog toga što su vehabije u Hidžazu počele sa rušenjem kubbeta i turbeta i što su se sukobili sa osmanskom vojskom u vrijeme kada je ratovala sa evropskim državama koje su se dogovorile da podijele Osmansko carstvo. Jedan ovakav sukob je doveo do stradanja države Ali-paše Velikog u Egiptu, koju su dokrajčili njegovi saradnici, a koje su se, nakon njegova sukoba sa Rusijom u ratu islamske države, dočepali i oni koji su mu zavidjeli.

Ibn Abdu-l-Vehhabov poziv nije bio uzaludan, kako na Arapskom poluotoku tako i u cijelom Islamskom svijetu od istoka do zapada. Mnoge hadžije i posjetioci Hidžaza su ga počeli slijediti, a njegovo učenje se raširilo u Indiji, Iraku, Sudanu i drugim udaljenim pokrajinama. Muslimani su bili zadivljeni kada su čuli da je uzrok njihovih uzastopnih poraza u zapostavljanju vjere, a ne u samoj vjeri i da su u mogućnosti da povrate izgubljenu snagu i moć ako ostave novotarije i vrate se vjeri prvih generacija muslimana (*selef*) u njenoj suštini i srži."[631]

El-Hasen ibn Ali Alu Ajid kaže u pismu koje je poslao El-Husejnu ibn Aliju, mekkanskom časniku, opovrgavajući sramotna svojstva koja su pripisana Ibn Su'udu (kralju Abdu-l-Azizu-Allah mu se smilovao) i učenjacima pokreta: "Slučaj Ibn Su'uda nije kako ti tvrdiš u svome pismu; da je on beduin koji vodi neotesane ljude koji se hrane skakavcima i čije porijeklo je od Zu-l-Huvejsire, da je njegov kraj mjesto smutnji, da su njegovi učenjaci ekstremisti koji proglašavaju nevjernicima one koji nisu njemu pokorni i da dozvoljavaju njihove živote i imetke, da na druge mimo svojih gledaju s podozrenjem, da je ibn Su'ud potomak Musejlime el-Kezzaba, da se oko njega okupljaju

631 *Mevsu'atu-l-'akaid el-islamijje*, 4/608-609.

samo plemena Benu Hanife i Benu Temim i mnoge druge stvari koje si spomenuo. Stvar je sasvim suprotna tome. Većina onih koji su se okupili oko njega su iz plemena Kahtan, a to je pleme koje je snažno i moćno, koje ima jak karakter i vjeru na čijem putu se i bore."

Zatim kaže: "Što se tiče uleme iz Nedžda, mi sa njima imamo kontakte, jer su dolazili u Asir i stupali u vezu sa mojim ocem i amidžom, a mi smo dok smo bili djeca prisustvovali njihovim predavanjima. Divni li su to ljudi! Oni su po pitanju Allahova hatura bili veoma strogi i kod njih nije prolazila obmana. Da su saznali da kralj Abdu-l-Aziz sklapa dogovor sa Englezima protiv Osmanlija, sigurno bi mu se suprotstavili i proglasili ga nevjernikom."[632]

Na kraju je rekao: "Što se tiče tvrdnje da je taj kraj mjesto izlaska *Šejtanskog roga*, treba znati da se zemlja cijeni prema njenim stanovnicima, a o njima samo dobro znamo. Ne smijemo imati loše mišljenje o muslimanima, čak smo dužni da se ne osvrćemo na njihove prijestupe, a posebno na prijestupe učenih među njima."[633]

Mahmud Fehmi-paša, (egipatski inžinjer) u prvom dijelu svoga djela iz historije *El-Bahru-z-zahir*, u kontekstu govora o vehabijama, kaže: "Nakon određenog perioda u kojem su se stalno dešavali žestoki ratni sukobi i velike bitke, sve arapske zemlje su prihvatile vehabijsku doktrinu (*akidu*), odnosno, reformirane doktrine islamske vjere, a Nedžd je, također, došao u nove političke i društvene prilike. Različite strane koje su u njemu živjele, umjesto da ostanu podijeljene na nekoliko plemena i manjih naroda, odvojenih jedni od drugih i u stalnim međusobnim ratovima i nevoljama, Nedžd je postao prijestolnica jake države i političke vlasti, poput vlasti nekadašnjih halifa. Poglavar te države je imao vlast, kako u svjetovnim tako i u vjerskim pitanjima. I pored ratova i sukoba koje su vehabije imale u arapskim zemljama, nisu narušili prava ni jedne od dvije susjedne vlasti, a to su vlasti u Bagdadu i Hidžazu. Karavane hadžija su slobodno prolazile kroz sred njihovih zemalja, a da se nijednoj karavani ne desi bilo kakva šteta ili uznemiravanje. Bili su u bratskim i prijateljskim odnosima sa mekkanskim prvakom *šerifom* Sururom, a 1781. godine su od njega dobili dozvolu za obavljanje hadždža i tavafa oko Ka'be. Kako su njihova moć i utjecaj sve više rasli, plamen zavisti u srcu *šerifa* Galiba sve se više razbuktavao.

632 El-Hifzi, *Tarih 'Asir*, 358-360.
633 *Isto*.

Nekoliko godina nakon što je preuzeo vlast i zaposjeo poziciju mekkanskog prvaka, poslije *šerifa* Surura, odmah je objavio rat protiv vehabija."[634]

Dalje kaže: "Nakon što je sa Osmanskom državom uspostavio redovna obavještavanja, *šerif* Galib nije zanemario ni jedan način da omogući Osmanskoj državi da sa svojom vojskom uđe u arapske zemlje s ciljem da napadne vehabije. Potvrdio im je da su vehabije bezbožnici i nevjernici i da se sa turskim karavanama hadžija ophode krajnje surovo i odvratno."[635]

Doktor Taha Husejn, o kulturnim i reformističkim rezultatima pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, kaže: "Ni jedan istraživač intelektualnog i kulturnog života na Arapskom poluotoku ne može zanemariti jedan snažni pokret koji se na njemu pojavio u 18. stoljeću. Skrenuo je na sebe pažnju savremenog svijeta i na Istoku i na Zapadu i primorao ga da mu se ozbiljno posveti. Iza sebe je ostavio ozbiljne posljedice koje su neko vrijeme postale beznačajne, međutim, pokret se u ovo vrijeme povratio i ojačao, te počeo ostavljati traga ne samo na Arapskom poluotoku, nego i među evropskim nacijama. Taj pokret je vehabijski pokret kojeg je osnovao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, jedan od šejhova iz Nedžda.

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je odrastao u jednoj ulemanskoj porodici poznatoj po učenosti i kadiluku. Svoje prvo obrazovanje je stekao pred svojim ocem, da bi zatim otputovao u Irak gdje je učio pred ulemom i fakihima Basre u kojoj je iznio svoja stajališta koja su istovremeno i starija i novija. Ljudi su se na njega naljutili, pa je protjeran iz Basre. Imao je namjeru da ode u Šam, ali su mu se u tome isprriječili materijalni problemi, pa se vratio u Nedžd i tamo boravio sa svojim ocem. U Nedždu je vodio diskusije i pozivao svojim stavovima, sve dok njegov položaj nije ojačao i njegov pravac se proširio.

Ljudi su se podijelili na dvije skupine; imao je pomagače, a i protivnike. Na kraju njegov život je bio u opasnosti, pa se predočavao emirima i plemenskim glavešinama da mu pruže utočište i zaštite njegov pokret, sve dok nije stigao do sela Der'ijje gdje se predstavio njenom emiru Muhammedu ibn Su'udu koji mu je pružio utočište i dao mu garanciju da će ga podržati i štititi. Od toga dana novi pravac

634 *El-Bahru-z-zahir*, 1/173,174. Preneseno iz: Muhammed Rešid Rida, *El-Vehabijune ve-l-Hidžaz*, 58., 599.

635 Isto.

je postao zvanični pravac koji se oslanjao na političku snagu koja mu je pružala podršku i zaštitu, pa čak radila i na njegovu širenju u Nedždu, nekada lijepom riječju, a češće sabljom i ratom. Iz ovog savezništva između vjere i politike, na Arapskom poluotoku je nastala politički jaka država, koja je ubrzo postala značajna i ozbiljna prijetnja, tako da su se Turci najozbiljnije uplašili. Zbog toga su joj se suprotstavili svim raspoloživim snagama, pa kada nisu uspjeli, zatražili su pomoć od Egipćana kojima je tada vladao Muhammed Ali el-Kebir. Egipćani su uspjeli da oslabe moć pokreta, da eliminiraju novonastalu državu i da njene emire povrate pokornosti koju su i ranije ispoljavali. Neophodno je da se ukratko osvrnemo na ovaj novi pravac da bismo saznali kakvog je traga ostavljao na intelektualni život Arapa u novije doba.

Rekao bih da je ovaj pravac, istovremeno i novi i stari pravac. Činjenica je da je on novi u odnosu na savremenike, međutim, u suštini to je stari pravac, jer radi se o jednom snažnom pozivu u čisti i nepatvoreni islam, pročišćen od svih natruha širka i idolopoklonstva. To je pokret koji poziva onakvom islamu s kakvim je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*; čisto ispovijedanje vjere samo Allahu Jedinom, a ukidanje svih posrednika između Njega i ljudi. To je oživljavanje arapskog islama i njegovo čišćenje od svega što ga je zadesilo kao rezultat neznanja i miješanja sa ne-Arapima. Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je stanovnicima Nedžda osporio neznaboštvo u vjeri i običajima, kojem su se povratili. Oni su veličali kaburove, a neke umrle su uzimali za svoje zagovornike kod Uzvišenog Allaha. Također su veličali drveće i kamenje, vjerujući da ono ima neku moć kojom može i korist pribaviti, a i štetu nanijeti. Vratili su se i običajima koje su prakticirali prijeislamski Arapi, pa su živjeli u stalnim borbama i ratovima, zaboravili su zekat i namaz, a vjera je postala samo ime bez svoje suštine. Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je želio da od tih surovih beduina i mušrika napravi prave muslimane, onako kako je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, prije više od jedanaest stoljeća, učinio sa stanovnicima Hidžaza. Zanimljivo je da je ovaj novi pravac koji se pojavio u Nedždu bio obavijen okolnostima i prilikama koje podsjećaju na pojavu islama u Hidžazu. Njegov osnivač mu je u početku blago pozivao i neki ljudi su ga počeli slijediti, a kada je javno istakao svoj pokret, to ga je poremetilo i postao je izložen opasnosti.

Zatim je počeo obilaziti emire i plemenske glavešine, kao što je i Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* lično obilazio neka plemena. Poslije toga je učinio hidžru u Der'ijju i njeni stanovnici su mu dali prisegu da će ga pomagati i štititi, kao što je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* učinio hidžru u Medinu. Međutim, Ibn Abdu-l-Vehhab nije želio da se okupira ovosvijetskim poslovima pa je politiku prepustio Ibn Su'udu, a on se posvetio nauci i vjeri, a politiku i njene nosioce je uzeo kao sredstvo za svoje misionarske aktivnosti. Kada je ovo ostvario, počeo je ljude pozivati svome pokretu, pa ko bi mu se odazvao, on bi ga i prihvatio, a ko bi odbio, on bi protiv njega digao sablju i poveo rat. Stanovnici Nedžda su se ubrzo povinovali ovome pokretu i pokazali mu iskrenu odanost, na čijem putu su žrtvovali i svoje živote, isto kao što su se Arapi povinovali Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* i sa njim hidžru učinili. Da se Turci i Egipćani nisu ujedinili u ratu protiv ovog pravca i da ga nisu napali na njegovom pragu, snagom oružja koje je stanovnicima pustinje do tada bilo nepoznato, bilo je realno za očekivati da ovaj pokret ujedini Arape u 12. i 13. hidžretskom stoljeću, kao što ih je islam ujedinio u prvom."[636]

Doktor Abdu-r-Rahman Abdu-r-Rahim Abdu-r-Rahman[637] kaže: "Ova *selefijska da'va* je pokretala i još pokreće mnoge rasprave. Mnogi su je podržavali, ali su joj se mnogi i protivili. U suštini ovaj pokret nije donio ništa novo u islamskoj vjeri, niti je izašao iz okvira njenih principa. Naprotiv, radi se o *sunnijsko-selefijskom* pokretu. Njegov osnivač i sljedbenici vjeruju i prihvataju pravac ehlu-sunneta i džema'ata i u pitanjima ajeta i hadisa koji se odnose na Allahove atribute slijede put i pravac prvih generacija muslimana (*selefa*)."

Dalje kaže: "U svojim osnovama pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba se oslanja na dva glavna izvora zakonodavstva; Kur'an i Sunnet."[638]

Također je rekao: "Što se tiče neprijatelja pokreta, oni su ga optužili za ono što nije pri njemu; optužili su njegove sljedbenike da govore da je i štap bolji od Vjerovjesnika,[639] *sallallahu alejhi ve sellem,* i da su uzeli zastavu čije obilježje je *La ilahe illallah mehad*

---

636 *El-Hajatu-l-edebijje fi Džezireti-l-'Areb*, 32-37.

637 Tekst sa fusnotama je njegov.

638 Burckhardt, *Notes on Beodukns*, str. 278.

639 Ahmed ibn Zejni Dahlan, *Hulasatu-l-kelam fi bejan umerai-l-beledi-l-haram*, str, 230.

resulullah, (bez harfa *mim*), što znači: Nema boga osim Allaha, i ne postoji nikakav poslanik. Nema sumnje da je njihov cilj iza svega ovoga širenje loše slike o pokretu i njegovim sljedbenicima i prikazivanje ovog pokreta kao nekog novog puta, sve s namjerom da odvrate ljude od njega."[640]

Kaže Muhammed Dželal Kišk: "Politički karakter i narav vehabijskog pokreta je prisutna samim tim što on pripada ispravnoj islamskoj ideji i zbog svoga pozivanja Allahovoj jednoći (*tevhidu*). Međutim, zašto se baš ovaj pokret, po svome političkom utjecaju, izdvojio i odlikovao nad ostalim selefijskim pokretima koji su mu prethodili i onima koji su došli nakon njega, iako znamo da su ideje tevhida i odbacivanja svetosti evlija ili potiranja po kaburovima oduvijek prisutne- kao što smo prethodno kazali- u islamskoj misli, i da je na njih ukazivao i u njihovu odbranu stao veći broj učenjaka u svakom stoljeću i u više mjesta. Šejhov poziv tevhidu su prihvatili mnogi učenjaci u raznim krajevima Islamskog svijeta, ili je bolje kazati da niko od njih nije mogao da ga odbije. Naprotiv, čak su i njegovi protivnici svoje optužbe sveli na to kako "u njemu nema ništa novo", posvetivši se raspravi o nekim vanjskim formama i izmišljanju lažnih optužbi, dok su mnogi učenjaci i pravnici, pa čak i orijentalisti, javno kazali da je učenje pokreta u skladu sa vjedostojnim islamskim principima. Tako je Ibn Sind,[641] izrekao istinu, - iako je imao pokvarenu namjeru, - kada je kazao: "Proglas koji je Su'ud poslao u Mekku nije donio ništa novo, što običnim stanovnicima Mekke nije bilo poznato."

I Ibn Bišra je, također, bio na stanovištu da bi se *šerif* Galib složio sa idejama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, da ga svita nije upozorila kako vehabije žele njegovo carstvo, a ne srce, "pa mu je srce zadrhtalo i uplašilo se." Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi nasljednici nakon njega su posebno vodili brigu da naglase kako u njegovom pozivu nema ništa novo i da oni nisu *peti mezheb*. Ovo je, naravno, tačno, iako se malo pretjeralo u nastojanju da se odbije optužba za *peti mezheb*, jer mezhebi sami po sebi nisu objavljene vjere, nego su to slobodna mišljenja i stavovi. Autori tih stavova su samo ljudi, kao i mi."[642]

640 Hafiz Vehbe, *Džeziretu-l-'areb fil-karni-l-'išrin*, str, 314.

641 Osman ibn Sind El-Basri, jedan od protivnika reformatorskog pokreta.

642 *Es-Su'udijune ve-l-hall el-islami*, 94

Šejh Ahmed en-Nasiri es-Selavi el-Magribi je rekao: "Te godine, - mislim na 1226.godinu, - sultan *mevla* Sulejman[643] je u Hidžaz, na hadždž sa karavanom, poslao svoga sina, vrijednog učitelja, *mevla* Ebu Ishaka Ibrahima ibn Sulejmana. Običaj je bio da ta karavana kreće iz Fasa uz veličanstvenu proslavu i ispraćaj, uz podizanje šatora na periferiji grada, udaranje u doboše[644] i ukrašavanje."

Na kraju kaže: "Zapovjednik[645] oružane pratnje je pričao da je *mevla* Ibrahim, kada je krenuo na hadždž, sa sobom ponio i sultanovo pismo, koje im je mnoge stvari olakšalo, kao i svim hadžijama koji su im se pridružili i sa istoka i sa zapada. Tako su bezbijedno i sigurno obavili posjetu i hadžske obrede, uz dobročinstvo i lijep odnos od strane vlasti. On kaže: "Pričala nam je jedna velika skupina hadžija, koji su te godine obavljali hadždž sa *mevla* Ibrahimom, da kod tog sultana (Ibn Su'uda) nisu vidjeli ništa što se kosi sa vanjskim obilježjima vjere, nego su kod njega i njegovih sljedbenika zapazili ono što ukazuje na ustrajnost u vjeri i izvršavanju islamskih obreda; namaza, čistoće, posta, zabranjivanja nedjela i čišćenje Dva časna harema od nečistih djela i grijeha, koji su se javno, bez ikakvog osporavanja, činili. Također spominje da je on poput običnog svijeta, ne razlikuje se od drugih ni po izgledu, ni jahalici, ni odjeći. Kada se susreo sa *mevla* Ibrahimom iskazao mu je nužno poštovanje koje se iskazuje članovima plemenite porodice (*Ehlu-l-Bejt*). Sa njim je sjedio kao sa nekim od svojih prijatelja i svojom svitom. Onaj ko je bio zadužen da sa njim razgovara je bio alim i kadija, Ebu Ishak Ibrahim ez-Zedagi. Između ostalog, Ibn Su'ud im je rekao: "Ljudi tvrde da mi postupamo suprotno Muhammedovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, Tradiciji (*Sunnetu*), pa šta ste kod nas primijetili što se kosi sa Sunnetom, i šta ste o nama čuli prije ovoga sastanka s nama?"

El-Kadi mu je na to odgovorio: "Čuli smo da vi tvrdite da se Allah Svojim Bićem uzdigao, što podrazumijeva tjelesnost Onoga ko se uzdigao." On im je odgovorio: "Bože sačuvaj! Mi kažemo ono što je rekao i Malik: 'Uzdignuće (*el-istiva*) je poznat, njegova kakvoća

643 Magrebski sultan

644 Udaranje u doboše ne priliči obredu hadždža i to je novotarija koju su običavali prakticirati prijeislamski Arapi i drugi zalutali narodi. To je Saudijska država zabranila kada je osvojila Mekku i Medinu, iz poštovanja prema Allahovim znamenjima.

645 Pratnje karavane magribskih hadžija.

je nepoznata, a ispitivati o tome je novotarija.' Da li se ovo kosi sa Sunnetom?" Oni su odgovorili: " Ne". A on je dodao: " I mi, također, isto govorimo."

El-Kadi mu je zatim rekao: "Čuli smo da tvrdite da Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem,* i drugi vjerovjesnici, alejhimu-s-salatu ve-s-selam, nakon svoje smrti, nisu živi u svojim kaburovima." Kada je čuo Vjerovjesnikovo, *sallallahu alejhi ve sellem,* ime, zadrhtao je i glasno na njega donio salavat, a zatim rekao: "Allahu sačuvaj, mi vjerujemo da je on, kao i drugi poslanici, živi u svojim kaburovima, životom koji nadmašuje život šehida."

El-Kadi dalje reče: "Također smo čuli da zabranjujete posjetu Poslanikovu, *sallallahu alejhi ve sellem,* mezaru, kao i posjetu ostalim umrlim, iako je to potvrđeno vjerodostojnim hadisima koji se ne mogu osporiti.? On reče: "Allahu sačuvaj da zabranimo nešto što je našom vjerom potvrđeno. Da li smo vama, nakon što smo saznali da znate način i adabe posjete, zabranili da to učinite? Mi smo to zabranili običnom, neukom svijetu koji Uzvišenom Allahu u ibadetima i pravu da samo On bude obožavan, saučesnika pripisuju i od mrtvih traži da mu ispune potrebe koje samo Stvoritelj može ispuniti. Posjeta je propisana s ciljem da se iz stanja u kojem se umrli nalaze uzme pouka i da posjetitelja podsjeti da će okončati tamo gdje je okončao i onaj koga je posjetio. Zatim, molit će za oprost njegovih grijeha i od Allaha moliti njegovo zauzimanje (*šefa'at*) i ugledom tog umrlog, tražiti od Allaha koji jedini daje i uskraćuje, ako je umrli od onih kojima dolikuje da se uzimaju za zagovornike. Ovo je stav našeg *imama* Ahmeda ibn Hanbela. Kada smo vidjeli koliko je svijet daleko od toga da dokuči ovaj smisao, preventivno smo im to zabranili. Pa kakva je u tome grješka?"

Zapovjednik dalje kaže: "To je ono što nam je pričala spomenuta grupa, a što smo čuli od nekih među njima, pa smo i ostale pojedinačno pitali i svi su nam isto kazali."

Autor knjige *El-Istiksa,* nakon što je naveo ovu vijest, spominje studiju o pitanju posjete mezarima u kojoj preferira preventivnu zabranu posjećivanja mezara *evlija* (bogougodnika) uz pojašnjenje razloga i njegovog objavljivanja svijetu. Također spominje da je magribski sultan, *mevla* Sulejman, Allah mu se smilovao, imao isto mišljenje i da je o tome napisao svoj poznati traktat (*risalu*)."[646]

646 Muhammed Rešid Rida, *El-Vehabijjune ve-l-Hidžaz,* 37-39.

Abdu-r-Rahman el-Džeberti, prenoseći od nekih visokih vojnih oficira vojske Muhammeda Ali-paše, koja je 1227. h.g. u Hidžazu poražena od pristalica reformatorskog pokreta, u svojoj *Historiji* kaže: "Neki od njihovih velikodostojnika, koji su tvrdili da su čestiti i pobožni, kazali su mi: 'Odakle da pobijedimo kada većina naših vojnika nije bila u vjeri. Među njima je bilo onih koji nemaju nikakve vjere ni pravca. Družili smo se sa sanducima opojnih pića, u našem logoru se nije čuo ni ezan niti se obavljao namaz, i nikome nisu naumpadali vjerski obredi. A s druge strane, kod Saudijaca, kada nastupi vakat namaza, muezzini prouče ezane, poredaju se u saffove i skrušeno i ponizno klanjaju za jednim imamom. A kada nastupi vrijeme namaza dok traju borbe, muezzin prouči ezan i klanjaju namaz u strahu, gdje jedna grupa istupi za borbu, a druga se povuče nazad da obavi namaz. Tome su se naši vojnici čudili, jer oni za to nikada nisu čuli, a kamoli da su vidjeli. Oni (Saudijci) su u svome taboru vikali: 'Hajdemo u borbu protiv mušrika obrijanih glava koji odobravaju blud i homoseksualizam, koji piju vino, ostavljaju namaz, koji jedu kamatu, ubijaju nedužne i dozvoljavaju harame.' Otkrili su da mnogi ubijeni vojnici među njima uopće nisu bili osunnećeni. Kada je protivnička vojska stigla do Bedra i osvojila ga zajedno sa obližnjim selima i obroncima u kojima su živjeli dobri ljudi i čestiti učenjaci, opljačkali su ih, a njihove žene, kćerke, djecu i knjige uzeli sa sobom. Svašta su sa njima radili, jedni drugima ih prodavali i govorili: 'Ovi su kafiri i *haridžije*.'[647] Potvrđeno je da neki čestiti stanovnik Bedra zatražio od jednog vojnika svoju ženu, pa mu je ovaj rekao: 'Dok sa mnom provede ovu noć, pa ću ti je sutra vratiti. "[648]

Muhammed Kamil Dahir u djelu pod naslovom *'Ed-Da'vetu-l-vehabijje ve-t-tetavvur*, kaže: "Od pojave vehabijskog pokreta proteklo je otprilike dva stoljeća, i pored velikih poteškoća na koje je nailazio, ipak je uspio da kroz taj period sačuva svoju vitalnost i snagu i da postane duhovni izvor za većinu obnoviteljskih pokreta savremenog Islamskog svijeta. Nakon što su osjetili da ovaj pokret za njih predstavlja veliku opasnost, kako sa političkog, tako i sa vjerskog

647 Većina protivnika reformatorskog pokreta su njegovim pristalicama zamjerili što su neke svoje neprijatelje optuživali za kufr i *širk*, one koji su, u skladu sa šeri'atskim argumentom, taj opis i zasluživali, a oni sami ne prežu da - kao što smo prethodno naveli, sljedbenike ovog pokreta, koji su realno najdalje od takvog opisa, nazovu nevjernicima i *haridžijama*.

648 El-Džebreti, *Tarih*, 3/341,342.

aspekta, Osmanlije su pokušale da ga vojno dokrajče. Kada u tome nisu uspjeli, protiv njih su počeli huškati svijet u raznim krajevima Islamskog svijeta, nakon što su optužili njegove pristalice za nevjerstvo i pobunu protiv osmanskog halife. U ovoj diskreditirajućoj kampanji su učestvovali i mnogi muslimanski učenjaci, zbog toga što je reformatorski pokret ugrozio njihov položaj i mjesto koje su kod svijeta uživali i srušio njihova praznovjerja i novotarije koje su smatrali osnovama vjere. U tom ocrnjavanju su, također, učestvovali i Englezi koji su posegnuli za prikazivanjem principa reformatorskog pokreta u negativnom svjetlu, naročito, kada su neki Indijci, koji su bili pod snažnim utjecajem vehabijskog učenja, osnovali sličan pokret u svojoj zemlji, koji je bio izvorom mnogih poteškoća za englesku vlast. Svi ovi uzroci su doveli do toga da su se ideje reformatorskog pokreta veoma teško širile među muslimanima i da je bilo veoma teško doći do prave istine o njemu. Međutim, vehabije su premostile sve ove surove okolnosti i uspjeli osnovati državu koja ima ogromnu ulogu u savremenoj zajednici država. Tu vitalnost i kontinuitet reformatorskog pokreta možemo obrazložiti slijedećim razlozima:

1- Zbog toga što je pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba iskreno i sa punom predanošću objašnjavao autentično islamsko učenje, onakvo kakvo je došlo u svojim prvobitnim izvorima, Kur'anu i Sunnetu i kako ga je prakticirao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovi ashabi. Zbog toga je pozivao čišćenju tog učenja od novotarija i praznovjerja koje se u njega uvuklo iz stranih izvora pa ga iskrivilo i udaljilo od njegova pravog i suštinskog značenja.

2- Zato što je to bio prvi islamski pokret u novije doba koji je težio povratku i vjerskog i političkog jedinstva muslimana, nakon što su ih iscrpila tjeskobna mezhebska razilaženja, koja su bila rezultat pristrasnosti svake skupine svome mezhebu, bez osvrtanja na preferirajuće ideje i mišljenja u drugim mezhebima.

3- Zbog toga što se pobunio protiv nekritičkog i slijepog slijeđenja koje je bilo jedan od uzroka idejnog zaostajanja muslimana i njihovog civilizacijskog nazatka. Pozivao je otvaranju dijaloga između svih islamskih mezheba i pravaca, povodeći se za četvericom imama, osnivačima mezheba koji su pozivali suzbijanju svih oblika slijepog slijeđenja i prihvatanju istina iz njenih izvora gdje god da je nađena.[649]

649 Vidi: Eš-Šejh Ahmed ibn Nasir ibn Osman ibn Mu'ammer, *Medžmu'atu-r-resail ve-l-mesail en-nedždijje; Resail ve fetawa,* str. 325, (Muhammed Kamil).

Ovom pobunom protiv različitih oblika beživotnosti, slijepog slijeđenja i pristrasnosti, koje su bile prepoznatljiva narav kod većine muslimana u osmansko doba, osnivač ovog pokreta je postao prethodnica onih koji su u novije vrijeme radili na otvaranju vrata dijaloga između četiri sunnijska mezheba, a koja su bili zatvorili konzervativni učenjaci još od petog hidžretskog stoljeća. Također je bio i prvi koji je pooštrio stav po pitanju idžtihada, smatrajući ga obavezom svakog muslimana koji je to u stanju.

U isto vrijeme se šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab borio protiv bilo kakvog miješanja razuma u pitanja *akide* (doktrine), - smatrajući da ona dolazi iz Božanskog izvora čije doticanje je zabranjeno ljudskom razumu, - njegov poziv idžtihadu i pobuni protiv taklida uzima u obzir ulogu razuma u vjerskim i svjetovnim pitanjima o kojima nema teksta Kur'ana i Sunneta. Idžtihad je veoma važna aktivnost razuma za razvoj islama i njegove fleksibilnosti. U njemu su lideri islamskog reformizma, modernisti, našli siguran put razvoja i društvene reforme unutar samog islama, i svevremenosti ove vjere u savremenom svijetu i u budućnosti.[650] Ovom potvrdom principa idžtihada koji je stalni pratilac razvoja ljudskog društva, vehabijski pokret je, prije svih ostalih savremenih islamskih reformističkih pokreta, dokazao da se od početka u učenjima islama nalazi fleksibilnost koja islamskom društvu omogućava prirodni razvoj, a da se ne zanemare njegovi osnovni temelji.

4- Njegovo traženje pomoći u političkoj i vojnoj sili, da bi svojim načelima osigurao brzo širenje i učinkovitost, jer uzvišene ideje ne mogu pobijediti samo uz pomoć svoje snage i istinitosti, nego uz podršku političkih, ekonomskih i drugih sila. Zbog toga je šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab stupio u kontakt sa emirom Der'ijje, Muhammedom ibn Su'udom i sklopio sa njim dogovor da će zajedno voditi borbu, naređivati dobro, a odvraćati od zla i širiti ideju reformatorskog pokreta na Arapskom poluotoku, 'snagom riječi, kod onih koji riječ prihvataju, a snagom sablje, kod onih koji ne prihvataju riječi.'

Jedan od uzroka neuspjeha islamskih reformističkih pokreta, koji su se pojavili i prije, a i poslije vehabijskog pokreta, leži u nepostojanju ovog principa. To je dokaz dalekovidnosti kojom su se

650 Vidi:, *El-Islam fi nezari-l-garb,* prijevod Ishak Musa El-Husejni, 72. (Muhammed Kamil)

odlikovali šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegov saveznik, Muhammed ibn Su'ud. Ovaj savez između dvije moći, vjerske i političke, stalno se razvijao i uzajamno usavršavao, sve dok iz njega nije nastala Saudijska Arabija čiji vjerski, politički i ekonomski utjecaj stalno raste, u islamskom i arapskom društvu, s jedne, i u međunarodnoj zajednici i njenoj civilizaciji, s druge strane.

U vrijeme u kojem se zapadna civilizacija nudila nacijama kao put za materijalni razvoj i kada su se njeni metodi uvlačili u različita društva, Kraljevina Saudijska Arabija[651], koja se pridržavala islamskih učenja po vehabijskim shvatanjima, bila je među prvim društvima koja su otvorila svoja vrata toj civilizaciji i pomogla se njome na putu unaprjeđenja života svoga naroda, a da to ne narušava njena vjerska ubjeđenja ili da se sa njima ne kosi."[652]

Čak i neki protivnici reformatorskog pokreta su posvjedočili istinu. Jedan od takvih je i Osman ibn Sened el-Basri, čije pozitivno svjedočenje o pokretu i njegovom utjecaju je rezimirao Emin ibn Hasen el-Havani. On je rekao: "Jedna od dobrih strana vehabija je to što su uništili i izbrisali novotarije, a zemlju kojom su zavladali učinili bezbjednom, tako da je sve pustoši i pustinje kojima su vladali, čovjek mogao sam prijeći na svome magarcu bez pratnje i zaštite, a naročito predio između Mekke i Medine. Spriječili su, također, i međusobne beduinske ratove, i svi Arapi od Hadramevta do Šama, bez obzira kojim plemenima su pripadali, postali su kao braća i sinovi jednog čovjeka." Zatim je rekao: "Sa ove dvije intrige, uklanjanjem novotarija i obezbjeđenjem puteva, a naročito puteva između Mekke i Medine, osvojili su sve obične ljude. Svi narodi su ih počeli simpatisati, zanemarivši njihova ostala ubjeđenja."[653]

Primjeri svjedočenja nemuslimana

O reformatorskom pokretu, njegovom vođi, pristalicama i državi, pozitivno su svjedočili mnogi zapadnjaci iz različitih zemalja. Mnogi od njih su bili ili očevici, ili oni koji su ovo pitanje istraživali čisto naučnim metodom, ili oni koji su naišli na dio prave istine. Većina

651 *Isto*, 73.
652 *Ed-Da'vetu-l-vehabijje ve eseruha fi-l-fikr el-islami el-hadis*, 209-211.
653 Preneseno iz: Mustafa Kamil Džumu'a, *Širenje pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba*, 56.

svjetskih putopisaca, istraživača i orijentalista, koji su došli do prave istine o pokretu, pohvalno su se izjasnili o njemu i o njegovom vođi. Ono što je žalosno jeste da su ovi stranci, koji su bili nemuslimani, osim rijetki od njih, bili mnogo objektivniji, iskreniji u pohvali i pravedniji u donošenju suda o pokretu od njegovih protivnika, sljedbenika novotarija i hirova, koji su se izjašnjavali kao muslimani.

Možda je najbitniji uzrok toga činjenica da se pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba suprotstavio zagovornicima novotarija, otkrio njihove mahane i direktno ugrozio njihove interese zasnovane na promoviranju novotarija i podređenosti masa njima, što im je donijelo ugled, imetak i upravljanje interesima i zemlje i ljudi. Što se tiče ovih, oni su bili daleko od direktnog sukoba sa pokretom, i zbog toga, kada je uspostavljena Saudijska država, zapadne zemlje i njene vođe su stale protiv nje, uzele učešće u huškanju drugih protiv nje i borile se svim sredstvima. Međutim, mnogi njihovi mislioci i istraživači su u svojim pogledima i sudovima bili bliže neutralnosti, objektivnosti i pravičnosti.

Putopisac švicarskog porijekla Burkckhardt[654] je rekao: "Načela s kojima je došao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nisu načela neke nove vjere. Naprotiv, sav njegov trud je bio usmjeren samo na ispravljanje negativnih pojava koje su se raširile među muslimanima i širenje čistog vjerovanja među beduinima koji su samo po imenu bili muslimani, a u vjeri su bili neznalice koje se nisu osvrtale na obaveze koje im vjera nalaže.[655]

Kao što je slučaj i sa svim ostalim reformistima, tako i Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nije bio shvaćen od strane svojih prijatelja, niti od strane svojih neprijatelja.[656] Njegovi neprijatelji, kada su čuli za njegovu novu sektu koja napada devijacije Turaka i ne vidi njihova

654 Ovaj citat sam naveo sa fusnotama koje je napisao doktor Abdullah es-Salih, prevodilac knjige.

655 U nekim Šejhovim traktatima se navodi ono što potvrđuje ovaj autorov navod. Šta više, on je bio i među beduinima koji nisu vjerovali u proživljenje poslije smrti. Vidi: *Revdatu-l-efkar*, 1/108. i 144. (El-'Usejmin)

656 Većina prijatelja šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba dobro ga je razumjela, međutim, među njegovim sljedbenicima bilo je običnog svijeta koji na neki način nije razumio neke njegove principe. Što se tiče njegovih neprijatelja, među njima je bilo onih koji su ga razumjeli, ali su se iz inada protiv njega borili, i onih koji ga nisu razumjeli, pa su mu se suprotstavili na osnovu pogrješnih informacija koje su o njemu širene. (El-'Usejmin)

poslanika, Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, svetim kao što ga oni vide jednostavno su postali ubjeđeni da je utemeljena nova *akida* (doktrina) i da vehabije zbog toga nisu samo zalutali, nego su i nevjernici.[657]

Ovo njihovo vjerovanje je kod njih potvrđeno, prvo prjevarom od strane mekkanskog velikodostojnika (*šerifa*) Galiba, a drugo upozorenjem na opasnost koja je prijetila svim susjednim pašalucima. Mekkanski *šerif* Galib, najljući neprijatelj vehabijske vlasti, je nastojao da proširi sukob između njih i Osmanske imperije, zbog toga je konstantno i vješto slao izvještaje o vehabijama kako su oni nevjernici da bi propao svaki pokušaj pregovora s njima.[658]

Bagdadski, Damaski i Kairski pašaluci koji su bili blizu uznemirenih beduina, ništa manje od njega nisu nastojali da u najcrnjem svjetlu prikažu planove neprijatelja turskih negativnih običaja, a s tim i turskog uvjerenja (*akide*)."[659]

Ovome možemo dodati i postojanje mnogih izvještaja hadžija koji su morskim putem dolazili u Džiddu i Mekku, a koji su se žalili na oholost vehabijske vojske i kako im ponekad nije dozvoljeno ni da hadždž obave. Kada su se vratili u svoje zemlje preuveličano su predstavljali to što su doživljavali. Sigurno je da njihov opis vehabija nije nikako mogao biti neutralan, pa zbog toga i nije čudo da se na Istoku općenito vjerovalo da su vehabije pokušavale da donesu u potpunosti novu vjeru i da se sa Turcima krajnje surovo ophode zbog toga što su muslimani. Ovo vjerovanje će potvrditi postupci mnogih vehabija,[660] iako se uglavnom radi o beduinima

657 Vehabije na Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, gledaju onako kako Šeri'at nalaže; vole ga i slijede, ali mu ne čine nikakvu vrstu *ibadeta*. (El-'Usejmin)

658 U vrijeme *šerifa* Mes'uda ibn Se'ida, tj. više od četrdeset godina prije dolaska na vlast *šerifa* Galiba, mekkanski kadija je izdao sud kojim je Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhab i njegove sljedbenike proglasio nevjernicima, pa su im dugi niz godina zabranili obavljanje hadždža. (El-'Usejmin)

659 Jasno se vidi da autor ne simpatizira Turke. Međutim, turska (doktrina) *akida* se ni po čemu ne razlikuje od akide drugih muslimana, jer novotarije i praznovjerja su bila u istoj mjeri raširena, kako kod njih tako i kod ostalih. (El-'Usejmin)

660 Protiv njih je vođena tendenciozna propaganda i proglašavani su nevjernicima od strane *ešrafa* (plemića), kao i mnoge druge stvari koje su se dešavale prije njihova osvajanja Hidžaza na više od pola stoljeća. Međutim, ovo osvajanje i drugi događaji koji su ga pratili povećali su čvrstu odluku Osmanske države da ih dokrajči. (El-'Usejmin)

koji su, prije nego su se upoznali sa vehabizmom, bili u potpunosti neznalice o islamu ili od onih koji čije poimanje islama je bilo neispravno.

Zbog toga su im se nova načela ukazala kao nova vjera, a naročito kada su se upoznali sa običajima turskih hadžija i stanovnika arapskih zemalja i njihovim načelima, i uporedili ih sa svojim ličnim načelima. Duh pristrasnosti, koji je njihov vođa na sve moguće načine podsticao, nije im dozvoljavao da uoče razliku među stvarima koje su pogrješno poznavali. Ovo nam jasno otkriva kako se desilo da su oni Turke osuđivali za nevjerstvo, i da su Turci njih osuđivali za isto. Mali broj oštroumnih Sirijaca koji su došli da obave hadždž, našli su priliku da porazgovaraju sa vehabijama koji su dobro poznavali stanje i uvjerili su se, kako se preferira, da je vjerovanje beduina, ustvari, islamsko vjerovanje.[661] Pored toga što se njihova mišljenja ne slažu u svim tačkama sa mišljenjima vehabija, oni su shvatili da nije pravedno da se nazivaju nevjernicima. Međutim, svjedočenje ljudi poput njih, ako bi se i usudili da to posvjedoče bez sopstvenog izlaganja optužbi za iskvarenost vjere, ne bi imalo efekta pred zovom javnosti, a naročito poslije 1803. h.g., kada su vraćene hadžijske karavane. Tako je formirano javno mišljenje da su *vehabije* žestoki neprijatelji islamske vjere..."[662]

"...Nakon što je vojska Muhammeda Alija učvrstila svoju poziciju u Hidžazu, a spletke koje je kovao *šerif* Galib postale beznačajne, počeli su direktni kontakti sa liderima vehabija i njihovim manje rangiranim vođama. Hadžijske karavane su ponovo počele ići starim putevima, a prava istina o vehabijama je postala poznatija nego što je bila prije, pa čak i u udaljenim turskim predjelima. Vjerovatno je poštovanje stanovnika Mekke prema kratkoj vehabijskoj vladavini, u cijelosti ostavilo traga na svakog hadžiju koji se raspitivao o toj novoj frakciji. Ako treba iznijeti i dodatni argument da su vehabije muslimani koji su čuvali svoju vjeru, onda to njihove knjige najbolje

661 Ponekad autor želi istaći da su samo beduini bile *vehabije*, a prava istina je da su glavni nosioci pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba bili iz urbanih dijelova Nedžda, a naročito u prvim etapama Saudijske države koja je i osnovana na njegovim temeljima.(El-'Usejmin)

662 Zabrana dolaska hadžijskim karavanama u Mekku, koju je izdao Su'ud ibn Abdu-l-Aziz, bila je usmjerena samo protiv onih koji nisu htjeli da se ponašaju u skladu sa pravilima koja je on smatrao i vjerski i politički ispravnim, što će naknadno biti jasnije.(El-'Usejmin)

objašnjavaju. Kada je Su'ud osvojio Mekku, njenim stanovnicima[663] je podijelio primjerke tih knjiga i naredio da ih učenici izučavaju u javnim školama. Te knjige su sadržavale samo ono što bi svaki Turčin trebao priznati da je istina. Su'ud je imao pogrješnu zamisao da su stanovnici toga grada odrasli na potpunom neznanju o svojoj vjeri, pa je zbog toga želio da ih pouči prvim osnovama.'"[664]

Na kraju kaže: "U vehabijskom programu nema ni jednog novog moralnog principa. Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je uzeo Kur'an i Sunnet kao argument *tevhida*. Razilaženje između njegove skupine i Turaka *su*nnija, bez obzira šta se o tome navodilo, je da su vehabije detaljno slijedili iste propise koje su drugi zapostavili ili se u potpunosti nisu bavili njima. Zato za vehabijsku vjeru možemo samo reći da je ona sažetak islamskog uvjerenja. Da bismo bolje pojasnili tačke oko kojih se ova frakcija ne slaže sa Turcima, neophodno je predočiti spisak svih negativnih pojava koje ovi drugi uzimaju za svoju vjeru. Ovo gledište snažno podržava i nekolicina istaknutih učenjaka iz Kaira. U jesen 1815. h.g. vehabijski lider je u Kairo poslao svoja dva predstavnika, od kojih je jedan bio uvaženi vehabijski alim.[665] Muhammed Ali-paša je od njih dvojice zatražio da eminentnim kairskim učenjacima objasne svoje uvjerenje (*akidu*). Ovaj vehabijski alim se sa njima sastao u nekoliko navrata i nadmašio ih u raspravi, jer je za svako pitanje napamet iznosio kur'anski ajet ili Poslanikov hadis, a oni se naravno ne mogu odbaciti. Ti učenjaci su javno izjavili da kod vehabija nisu našli nikakvu novotariju. S obzirom da je ova potvrda izrečena od spomenutih učenjaka, onda u nju sigurno nema nikakve sumnje. Do Kaira je, također, došla i knjiga koja

663 Knjiga koju je Su'ud nakon osvojenja Mekke dijelio njenim stanovnicima je *risala El-Usulu-s-selase*, koja govori o čovjekovoj spoznaji svoga Gospodara, vjere i poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*. Taj traktat je napisao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i štampan je nekoliko puta. I autor Burckhardt je njegov prijevod uzeo kao jedan od dodataka obe svoje knjige. (El-'Usejmin)

664 Burckhardt, *Mevarid li tarihi-l-vehabijje,* 13-17. Prijevod i fusnote, doktor Abdullah el-'Usejmin.

665 Spomenuti uvaženi alim je Abdu-l-Aziz ibn Hamed ibn Ibrahim, Alu Mušerref, a on je bio sin Ibn Abdu-l-Vehhabove kćerke. Rođern je oko 1190.g.h. i bio je kadija u Der'iji. Njegova zadnja služba je postavljenje za kadiju u iračkom mjestu Suku-š-Šujuh. Umro je iza 1240.h.g. Vidi njegovu biografiju u djelu *"'Ulemau-n-Nedžd hilale sittete kurun"*, Abdullah el-Bessam, Mektebetu-n-nehda el-hadisijje, Mekka, 1398 h., str. 443-444. (El-'Usejmin)

sadrži različite traktate iz vjerskih tema, koje je napisao lično Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab. Veliki broj učenjaka su pročitali knjigu i bili su jednoglasni, da, ako je to doktrina (*akida*) vehabija, da i oni sami imaju isto vjerovanje. To je zbog toga što se rijetko dešava da se zanesenjaci među običnim svijetom u bilo kojoj novoj frakciji zasite istinskim duhom njenog osnivača. Tako se desilo da su mnoge Ibn Abdu-l-Vehhabove pristalice drugorazredne stvari u akidi smatrali njenim temeljima. Ovo je njihove neprijatelje natjeralo da formiraju pogrješno mišljenje, na osnovu kojeg su pretpostavili da se radi o novoj vjeri. Žestoki napadi vehabija, nakon njihova neprijateljstva prema evlijama[666], su uglavnom bili usmjereni na odijevanje i pušenje duhana. Odjeća bogatih Turaka je samo u maloj mjeri bila u skladu sa sunnetom, koji je zabranjivao oblačenje svile i zlata za muškarce, kao i srebra, osim u manjoj mjeri. Vehabije su s podozrenjem gledali na ukrašenu odjeću koju su Turci nosili. Zbog toga što im je bilo poznato da je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, oblačio *abaiju* kao i oni, a zabranio raskošnu odjeću, smatrali su neophodnim da ga slijede i u njegovom načinu odijevanja, kao što slijede njegove moralne norme. Na Arapskom poluotoku vehabije su se odmah mogle raspoznati po svojoj odjeći. Tako je bilo sigurno da kod Arapa koji nije prihvatio njihov poziv dio njegove odjeće bude od svile. Njome je ili ukrašavao svoj turban ili izvezao ogrtač.

Što se tiče duhana, poznato je da su mnogi turski učenjaci u svojim knjigama više puta spominjali da je duhan *haram* (zabranjen), a po malikijskom mezhebu, jednom od četiri sunnijska mezheba, duhan je *mekruh* (pokuđen). U svim dijelovima Turske mnogi učenjaci su izbjegavali njegovo pušenje po vjerskoj osnovi. I vehabijski lider je, također, želio da zabrani pušenje opojnih trava koje su se dosta koristile na Istoku, zbog toga što se to kosi sa Kur'anom. Međutim, u tome nije u potpunosti uspio. U isto vrijeme, Ibn Abdu-l-Vehhab je morao znati da će njegovi sljedbenici, koji su suzdržavanjem od duhana učinili veliku žrtvu, postati najljući neprijatelji svima onima koji su ostali ogreznuti

666 *Vehabije* se nisu borile protiv *evlija* (bogougodnika) i nisu osporavali postojanje *kerameta* (natprirodnih moći), nego su se oni borili i osporavali da im se čini bilo koja vrsta ibadeta. Vidi podrobnije knjigu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, str., 113-114. (El-'Usejmin)

u tom luksuzu i koji još nisu bili prihvatili njegov poziv.[667] Zabrana pušenja duhana je bio glavni metod za pokretanje vehabijskih umova protiv Turaka i riječi kritike koje su postale zajedničke za sve nove pristalice pokreta. Ali, od svih načela kojima je pozivao reformator (Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab) Arapima je najteže padala ova zabrana. Vehabije su, također, oharamile i zabranile upotrebu tesbiha pri dovi, običaja koji je uveliko bio raširen među muslimanima, iako se ni Kur'an ni Sunnet eksplicitno ne dotiču tog pitanja.[668] Spominje se također, da su zabranili i pijenje kahve, ali je to netačno, jer i oni sami su vrlo često pili kahvu i to u velikim količinama.

Sumnjati je da je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, dok je u Der'ijji pozivao reformizmu, imao bilo kakvu zamisao o formiranju nove vlasti, pod čije okrilje bi se sklonuli njegovi sljedbenici na Arapskom poluotoku,[669] jer moć njegove porodice i bližih rođaka mu nije mogla omogućiti da poduzme taj korak, koji je, čini se, uspio tek u vrijeme Abdu-l-Aziza ibn Muhammeda ibn Su'uda. Ne može se osporiti da je Ibn Abdu-l-Vehhab kod Arapa postigao veliku zaslugu pozivajući ih svojim novim načelima, kao što se ne može kazati da forma vlasti koja je utemeljena na njegovu pokretu nije bila od koristi za interese cijele arapske nacije i njena blagostanja. Što se tiče vladajuće *akide* (doktrine), za koju kažu da je konzervativna, da li će se ona zvati Muhammedova vjerodostojna vjera ili vehabizam,

667 Pristalice šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba su duhan zabranile iz dva razloga:
a) zato što je opojno sredstvo, a naročito kada se počne ponovo koristiti nakon dužeg suzdržavanja od njega,
b) zato što ima neprijatan miris, a neprijatne stvari su zabranjene tekstom Kur'ana. Vidi: *Medžmu'atu-r-resail-ve-l-mesail en-nedždije,* Kairo, 1346.h.g., 1/652, (El-'Usejmin). Ja ću dodati da je osnovni razlog njegove zabrane to što se svi slažu da je štetan. (Autor)

668 Pristalice šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba su smatrale da je vrjednije činiti tesbih rukom, jer je to preneseno od Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, a i srce je u tom slučaju prisutnije. (El-'Usejmin)

669 Čini se da je Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab u početku smatrao da je Nedžd mjesto u kojem treba nastati država na temeljima njegova pokreta. To je iz razloga što je on, kada se susreo sa emirom Osmanom ibn Mu'ammerom, emirom 'Ujejne, rekao mu: " Ja se nadam da će te Allah, ako pomogneš *la ilahe illallah*, uzdići i da ćeš zavladati i Nedždom i njegovom okolinom." Nakon što je prešao u Der'ijju i susreo se sa Muhammedom ibn Su'udom, rekao mu je slične riječi. Vidi: "*'Unvanu-l-medžd,* 1/22-24 (El-'Usejmin)

stvar je koja nije bitna. Bitno je bilo da se dokrajči širk koji se uveliko raširio na cijelom Arapskom poluotoku i u velikom dijelu Turske i koji je ostavio štetnije posljedice po karakter Ummeta od ograničenog priznanja pogrješne vjere.[670] Prema tome zasluga vehabija nije samo u tome što su pročistili postojeću vjeru, nego i što su učinili da Arapi u detalje sprovode pozitivne moralne norme jedne vjere. I pored činjenice da su beduini u svakom vremenu iskreno Uzvišenog Allaha obožavali, ipak nije se moglo vjerovati da sama Božanska načela budu dovoljna za edukaciju surovog naroda koji silu teško podnosi i koji je zapostavio i vrlinu i pravičnost. Želja da povrate Arape u stanje u kojem su bili u vrijeme osnivača njihove vjere, (Muhammeda, *alejhi-s-selam*) potakla je Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegove nasljednike na promjenu njihovog političkog stanja, čim su vidjeli da se broj njihovih pristalica povećava. Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem,* i njegovi nasljednici su bili i političke i vjerske vođe svoga naroda. Djela islamskog prava (*fikha*) na svakoj od svojih stranica objašnjavaju kako je neophodno postojanje jednog vrhovnog lidera, kako u vjerskim, tako i u svjetovnim pitanjima. Nedžd, koji je postao glavni centar vehabijske moći, bio je podijeljen na nekoliko regija, utvrđenih gradova i manjih sela koja su bila neovisna jedna od drugih. One su bile u stalnim međusobnim ratovima i kako u selima, tako i u utvrđenim gradovima, priznavao se samo zakon jačeg. Lična bezbijednost se nikada nije mogla ostvariti, osim na račun privatnog vlasništva.[671] Tome se može dodati da je sloboda za beduinska plemena bila neograničena. Njihovi neprestani ratovi i pohodi, otimačine i pljačke, učinili su Nedžd i njegovu okolinu poprištem stalne anarhije i prolijevanja krvi. Abdu-l-Aziz ibn Muhammed je svoju vlast proširio tek nakon mnogih žestokih okršaja. Zbog toga što nije bio plemenski lider, nego upravnik regije, preuzeo je vrhovnu vlast i uveo vladavinu koja je bila slična onoj koju su sprovodili prvi sljedbenici Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem.*

---

670 Ovako je navedeno i Burckhardt je vjerovatno želio kazati da je posljedica koju je iza sebe ostavio širk mnogo štetnija od, po mišljenju protivnika reformatorskog pokreta, pogrješnih stavova sa kojima je došao šejh Muhammed. (El-'Usejmin)

671 Emiri iz porodice Abdu-l-Aziza ibn Muhammeda, koji su vladali prije njega, nisu bili plemenske glavešine, nego gradonačelnici. Kada se njihova vlast, nakon dogovora sa šejhom Muhammedom ibn Abdu-l-Vehhabom, proširila oni su postali emiri jedne ili više regija. Tako su članovi porodice Alu Su'ud, prije i poslije Abdul-Aziza, bili emiri prijestolnica. (El-'Usejmin)

Abdu-l-Aziz je smatrao da je uzaludno pokušavati porobiti svoje sunarodnjake, pa ih je zbog toga i ostavio da uživaju u svojoj slobodi, međutim, primorao ih je da žive u miru, da poštuju privatnu svojinu i da se povinuju odlukama vlasti."[672]

Jedan zapadni putopisac, samozvani Ali-beg el-Abbasi, koji je bio na hadždžu 1807.g., u vrijeme dok je Hidžazom vladala Prva saudijska država, kaže: "Brdo (Arefat) i njegova okolina su ubrzo postali krcati skupinama vehabija. Taj njihov prizor je duše ispunjavao strahom i panikom.[673] Međutim, kada čovjek savlada taj prvi osjećaj, naći će kod njih i dosta pohvalnih osobina. Oni, recimo, nikada tuđe ne uzimaju, niti silom, niti prjevarom, osim ako se radi o imovini koja pripada njihovom neprijatelju ili nevjerniku, plate za sve ono što kupe, isplaćuju nadoknadu za svaku uslugu koja im se učini, valutom koju imaju, slijepo su pokorni svojim liderima i mirno podnose sve vrste poteškoća i spremni su da slijede svoje vođe na kraj svijeta..."

"...Istina mi nameće da priznam da su sve vehabije s kojima sam razgovarao, bili veoma razumni i umjereni.[674] Od njih sam iscrpio sve informacije koje su navodili o svome mezhebu. Međutim, i pored njihove umjerenosti, stanovnici i hadžije nisu mogli čuti ni njihovo ime, a da im srca ne zadrhte, i samo su ga nečujno izgovarali. Zbog toga su ljudi od njih bježali i koliko god su mogli, izbjegavali da sa njima razgovaraju. Kad god sam želio da sa njima razgovaram, morao sam prvo da savladam poteškoće koje su mi pravili ljudi koji su me okruživali..."

"...Prvi razlog ovog neprijateljstva leži u tome da svijet u prvim momentima nije mogao prepoznati reformatorski duh i smisao, zbog rušenja mezarluka i turbeta evlija prema kojima su vjernici izražavali nužno poštovanje. To poštovanje je prelazilo i u neku vrstu ibadeta koji se samo Allahu Jedinom može činiti. Ukinuti su i neki običaji koje su prakticirale hadžije, poput ostavljanja jednog pramena kose pri brijanju glave u skladu sa običajem. Zabranjena je posjeta nekim časnim mjestima, koja je otprije ušla u običaje hadžija. Tako je porušeno svetište na brdu Nur za koje običaji

672 Prethodni izvor, 23-28.

673 Ovo je zbog kontrapropagande, što će potvrditi riječi koje slijede.

674 Zbog čega, onda, strah i panika?!

kažu da je na njemu melek Džibril Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem,* objavio prvu suru Kur'ana, i u njegovom podnožju napravljen veliki zid da bi se hadžije spriječile od penjanja na brdo radi obavljanja namaza na tom mjestu. Porušeno je, također, i svetište na samom brdu Arefat.

Nasuprot toga, vehabije su tekstove Zakona (*Šeri'ata*) sprovodili onako kako se navode u Kur'anu, veome strogo i do kraja zanosno, do te mjere da niko od hadžija nije mogao ni duhan pušiti. Su'ud je poslao jednog vehabijskog kadiju da zauzme mjesto sudije Etiopljanina kojeg je u Mekki postavio njen upravnik (*šerif*). Od tog vremena, gradom je vladao novi sistem. Posebnoj policiji je data obaveza da vodi brigu o namaskim vremenima, da kruže gradom i da svijet podstiču na obavljanje zajedničkog namaza pet puta dnevno. Zanatlije i trgovci su bili prisiljeni da ostave svoje poslove i zanate radi obavljanja te vjerske obaveze."[675]

R.B. Vender u svojoj knjizi *"El-'arebijetu-s-su'duijje fi-l-karni-t-tasi'i 'ašer"*, kaže: "Mi ne znamo da li se vehabizam mogao nositi sa vremenom atomskih i svemirskih otkrića, ali niko ne može osporiti njegovu vrijednost i utjecaj na savremenu islamsku misao i da je uspio prijeći iz realnosti u idealizam, te iz stanja u kojem se islam trenutno nalazio u stanje u kakvom je trebao biti, kao i da je sačuvao svoju vitalnost i oslobodilačku ideju."

Francuski orijentalista Henry Laoust, nakon što je spomenuo pokret Afganija i Muhammeda Abduhua, kaže: "Naziv *selefizam* se, također, pripisuje i vehabijskom pokretu, jer je imao za cilj povratak islamu u njegovoj prvobitnoj čistoći i nepatvorenosti, u kojoj je bio za vrijeme prvih generacija muslimana (*es-selefu-s-salih*). Međutim, riječ *selefizam* nije svojstvena samo vehabijama i hanbelijama, svaki sunnijski *mezheb* ima svoje *selefije*."[676]

Časopis *"Ma'lemetu-l-islam"*, u svome engleskom izdanju pod naslovom "El-Vehabijje", piše: "Cilj vehabija je bio pročišćenje islama i njegovo oslobađanje od novotarija koje su u njega uvedene nakon trećeg hidžretskog stoljeća, zato vidimo da oni priznaju sva četiri *mezheba* i šest velikih zbirki hadisa."[677]

675 Jaklin (Žaklin) Peren, *Iktišafu Džezireti-l-'Areb*, 202, 203.
676 El-'Adžlani, *Tarihu-l-biladi-l-'arebijje-s-su'udijje,* 1/351.
677 *Isto*, 1/356.

Američki pisac Lothrop Stoddard u svojoj knjizi "Hadiru-l-'alemi-l-islami" kaže: "U 18. stoljeću Islamski svijet je dostigao vrhunac slabosti i pao na najniži stupan zaostalosti i poniženja, njegovo nebo je prekrilo sivilo, a svaki njegov kraj i predio su tmine obuhvatile, u njemu se raširila moralna i etička iskvarenost i nestali su preostali tragovi arapskog odgoja. Islamski narodi su ogrjezli u slijeđenju strasti i prohtijeva, kod ljudi su umrle vrijednosti, vladalo je neznanje i utrnule su i male iskre znanja."

Autor dalje nastavlja: "Što se vjere tiče, nju je prekrio crni veo, a monoteizam (*vahdanijjet*) kojem je Poslanik ljude poučavao, je zaodjenut zastorom praznovjerja i sufijskih besposlica. Iz džamija je nestalo pobožnih klanjača, a broj neukih misionara se povećao. Grupe siromaha i bijednika su išle od mjesta do mjesta, noseći sa sobom hamajlije, zapise i tesbihe, i ljude lažima i sumnjama obmanjivali. Podsticali su ih na hodočašće mezarovima evlija i svijetu lijepim prikazivali traženje zagovorništva (*šefa'ata*) od onih koji su kaburove nastanili. Svijet je zapostavio vrijednosti Kur'ana, pa su se alkohol i opijum počeli piti na svakom mjestu, raširio se porok, a zastor sa zabranjenih stvari se skinuo bez straha i stida. I Mekku i Medinu je zadesilo ono što je zadesilo i druge islamske gradove, pa je sveto hodočašće koje je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, naredio onome ko je u mogućnosti, postalo jedna vrsta rugla. Općenito kazano, muslimani su zamijenjeni nemuslimanima i pali u provaliju čije dno se nije naziralo. Da se u to vrijeme na Zemlju Poslanik vratio i vidio šta je islam zadesilo, sigurno bi se žestoko naljutio i prokleo sve muslimane koji prokletstvo zaslužuju, kao što je proklinjao odmetnike i idolopoklonike..."[678]

"...Dok je Islamski svijet utonjavao u svoj duboki san i tumarao u svome mraku, odjednom seraču poziv koji je odzavanjao iz srca sahare Arapskog poluotoka, kolijevke islama, da probudi muslimane i pozove ih reformi i povratku ispravnoj stazi i Pravome putu. To je bio zov poznatog reformiste (Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba) koji je potpalio vatru vehabizma, pa se ona rasplamsala i raspirila, a njeni plamenovi buknuli u svim dijelovima Islamskog svijeta.

678 Da je neki iskusni islamski filozof ili nadareni historičar želio da odredi dijagnozu za islam u ovim kasnijim stoljećima, ne bi mogao pogoditi najosjetljiviju tačku i to detaljno obrazložiti kao što je obrazložio ovaj američki pisac Stoddard. (*Komentar* Šekiba Arslana)

Ovaj misionar je zatim počeo pozivati muslimane odgoju duša i vraćanju stare islamske slave i naslijeđenog ponosa. Ukazali su se prvi znaci pojave reformizma, a ubrzo zatim u Islamskom svijetu je počelo veliko buđenje."

Autor na kraju kaže: "Vehabijski pokret je jedan čisto reformatorski pokret, čiji cilj je bio; popravljanje iskrivljene vjere, dokidanje nejasnoća, ukidanje iluzija, poništavanje različitih tumačenja vjere i kontradiktornih komentara koji su od strane njihovih autora nastali u srednjim stoljećima islama, te opovrgavanje i pobijanje svih novotarija i idolopoklonstva.

Općenito, radi se o povratku islamu i pridržavanju njegovog osnovnog učenja, onakvog kakvo je bilo u prvim njegovim vremenima, u njegovoj biti i suštini, odnosno, čvrstom prihvatanju čistog i jednostavnog monoteizma (*vahdanijjeta*) koji je Uzvišeni Allah objavio Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i slijeđenju samo objavljenog Kur'ana. Sve mimo toga je neistina i nema nikakve veze sa islamom. To čvrsto pridržavanje podrazumijeva pridržavanje svih temelja i obaveza vjere, kao i pravila učtivog ponašanja, poput namaza, posta i drugih obaveza vjere."[679]

Holandski orijentalista Kristijan Snook kaže: "Na istoku Arapskog poluotoka se pojavio reformator islama. Na svoju stranu je pridobio emire[680] Der'ijje koji su ga podržali u njegovoj misiji, da bi postepeno kasnije svi važniji centri na Arapskom poluotoku došli u dodir s tim pokretom. Ovaj reformator je, svakom svojom riječju, imao namjeru da islamu povrati njegovu živost, ne samo na Arapskom poluotoku, nego i na svakom drugom mjestu do kojeg može dospjeti."[681]

Dalje nastavlja i kaže: "Karakteristika po kojoj se odlikovao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je činjenica da je bio alim koji je bio dobro obrazovan u islamskim znanostima, čije intencije i tajne je potpuno razumijevao. Potpuno dostojno je uspio predstaviti islam u čvrstoj i čistoj formi, s kakvom je došao Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*."

679 *Hadiru-l-'alemi-l-islamijj*, prijevod: Adždžadž Nuvejhid, komentar; Šekib Arslan.

680 Radi se o imamu Muhammedu ibn Su'udu, osnivaču Prve saudijske države i pomagaču reformatorskog pokreta.

681 *Safahatun min tarihi Mekke*, 253-254.

Također kaže: "Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je dokučio razliku između islama s kojim je došao Poslanik, sallallalhua lejhi ve sellem, i onog islama koji je svijet prakticirao u njegovo vrijeme."[682]

Dalje kaže: "Šejh Muhammed se posvetio pozivanju reformi i to je uzeo za cilj svoga pokreta. Njegova ideja vodilja je bila; *ihlas* (iskrenost) i u riječima i djelima i tome je, uz snagu i vojnu moć Ibn Su'uda, koji je preuzeo brigu o ovom reformističkom pokretu i njegovoj potpori, potčinio i svoj jezik i svoje pero. Škola imama Ahmeda ibn Hanbela je bila ta čiji bajrak je uzdigao šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i koju je uzeo kao ideološku osnovu za svoje reformatorsko djelovanje. Vjerovatno je ova škola bila najjednostavnija i najbliža srcima mještana, od kojih je većina živjela u jednom višeslojnom neznanju, sličnom onome koje je vladalo u vrijeme Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, s tim da ovi mještani nisu nimalo manje bili otvoreni od njihovih prethodnika pred utjecajem ove jednostavne i lahke vjere. Svaki dan se potvrđuje i putem materijalih sredstava da svojim kvalitetom djeluje kao utjecajna i inicijativna snaga. Jednostavna pravičnost popraćena moći, koja je bila prisutna kod *emira* porodice Su'ud, - zaštitnika selefijskog pokreta, - sjajni uspjeh koji su ostvarili, te ogroman ratni plijen koji je dijeljen pristalicama, kod nekih ljudi je prema njima izazvao naklonost, a kod nekih strah od njih. Za mali broj godina Saudijska država je postala glavna sila na Arapskom poluotoku. Svijet je procijenio da selefijski pokret ima malo šanse da uspije, a stanovnici ova Dva časna grada su za njegov uspjeh, vjerovatno, davali još manje šanse od ostalih, jer ono čemu je ovaj pokret pozivao i za čije se ukidanje zalagao, bilo je dio životnih potreba stanovnika ova Dva časna grada. Mezarovi, turbeta i svete građevine su vodičima i služiteljima donosili velike prihode i koristi, a posjeta Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, mezaru u Medini, čije ime se za svaki praznik opjevavalo u hvalospjevima, se smatrala jednim od najvećih prilika za zaradu. Čini se da su na sve ove pojave sasvim suprotno gledali novi lideri reforme koji su smatrali da je život većine doseljeničkih islamskih kolonija, vojske, kao i obične svjetine bio ispunjen mnogim novotarijama i da su neki učenjaci bili dosta popustljivi po pitanju prihvatanja novotarija poput ovih."[683]

682 *Isto*, 256-257.
683 *Isto*, 258-259.

Španski orijentalista Armano, koji je 1921.g. obišao cijeli Nedžd, kaže: "Sve laži i niskosti koje se pripisuju *vehabizmu,* apsolutno nisu tačne. Vehabije su skupina koja je željela povratak islamu kakav je bio u vrijeme Muhammedovih, *sallallahu alejhi ve sellem,* drugova. Međutim, za ostvarenje tih uzvišenih ciljeva nedostajali su im prosvijećeni i obrazovani ljudi, koji su, nažalost, u ovim krajevima bili rijetki. Nedostajala im je, također, i propaganda radi isticanja čiste i časne istine o sebi."[684]

Jedan od neutralnih savremenika, prijestolonaslijednik malezijske pokrajine Barlis, pročitavši prijevod knjige *Medžmu'u resail šejhu-l-islama* Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, o tome kaže: "Pročitao sam prijevod te knjige i našao da je, sve što je u njoj navedeno, potkrijepljeno kur'anskim ajetima i vjerodostojnim Poslanikovim hadisima.

Našao sam da nas Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab u svojoj knjizi poziva Allahovoj jednoći (*tevhidu*) i udaljavanju od širka i praznovijerja. Da li je učenje poput ovog grješka koja vodi razilaženju i razdoru? Ja vidim da će svako ko pročita ovu knjigu naći da je Šejh želio samo da rastavi istinu od laži i Pravi put od zablude."[685]

Istraživanje mišljenja istaknutih studenata i svršenika fakulteta iz različitih dijelova svijeta

Kroz ovo istraživanje sam uradio ispitivanje mišljenja jednog broja studenata, istraživača, svršenika univerziteta, magistara i doktora kojima sam postavio nekoliko različitih pitanja oko ovog pokreta i njegovog naziva *vehabizam,* o temeljima na kojima se zasniva, o njegovoj zbilji i utjecaju koji je ostavio na cijeli svijet, o nejasnoćama koje su u vezi s njim pokrenute i odgovoru na njih, o zamjerkama koje učesnik ovog ispitivanja želi iznijeti reformatorskom pokretu i njegovim pristalicama, te savjetima, prijedlozima i preporukama koje ima kazati.

---

684 Knjiga *El-Islam*, italijanskog orijentaliste Libertinija. Preneseno iz knjige *Bejne-d-dijanat ve-l-hadarat*, Taha el-Mudevver, 142.

685 Isječci iz obraćanja koje je prijestolonaslijednik pokrajine Barlis u Maleziji održao na obrazovnom seminaru za predavače arapskog jezika i islamsku civilizaciju, u organizaciji Islamskog univerziteta u Medini, godine, 1415.h. pod rukovodstvom doktora Abdullaha ibn Muhammeda et-Turejkija.

Ove upitnike sam dijelio nasumice, bez posebnog izbora imena, ličnosti, kao ni gradova, grupacija, organizacija i univerziteta. Većina ovih izabranika su nosioci visokih zvanja na saudijskim univerzitetima, a mnogi su i sa drugih univerziteta. Nastojao sam da ispitam mišljenja baš ove vrste ljudi, zbog toga što imaju svojstva koja ulijevaju povjerenje i smirenost, poput; šeri'atske naobrazbe, naučnog istraživanja, neovisnost mišljenja, duhovnu i intelektualnu zrelost, najbliži su nepristrasnosti i objektivnosti i sa najvećom mogućnošću da upoznaju suštinu pokreta.

Imajući u vidu da neki od ispitanika osjećaju neugodnost i da postoje smetnje koje ih sprječavaju da otkriju sve ono što misle kazati, spominjanje imena je bilo prepušteno njihovom izboru. Zbog toga sam naveo nekoliko odgovora bez spominjanja imena onih koji su ih dali.

Prije nego u dodatku iznesem rezultate istraživanja, potrebno je da ih ukratko rezimiram:

Prvo pitanje: Šta znate o pokretu šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba ili vehabizmu? Svi odgovori o poznavanju Šejha i njegova pokreta su bili identični, da bi se u nastavku razlikovali. Većina odgovora se odnosila na osobine pokreta, njegove osnove, ciljeve ili na dio toga.

Drugo pitanje je bilo šta misle o nazivu *vehabizam*? Većina odgovora je glasila da je nazivanje reformatorskog pokreta *vehabizmom* nepoželjno i neispravno, te da je naziv potekao od njegovih protivnika s ciljem pogrde i izrugivanja. Manji broj ih je kazao da nema smetnje da se tako naziva, jer je to postalo ime za pokret koji poziva islamu i Sunnetu, a da se u obzir ne uzimaju termini i izrazi, sve dok je sadržaj ispravan.

Treće pitanje je bilo: Da li je ovaj pokret poznat u vašoj zemlji i kako se naziva? Svi odgovori su spominjali da je pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba poznat u svakoj zemlji iz koje dolaze učesnici, čiji broj je 34 zemlje, osim Benina i Joribe, gdje je pokret, prema informacijama dvojice učesnika ispitivanja koji dolaze iz tih zemalja, nepoznat. Svi odgovori spominju da se on naziva *vehabizam, sunnet, selefizam, ehlu-l-hadis* i *ehlu-s-sunneh*, i da se njime nazivaju svi oni koji se pridržavaju Sunneta (poslaničke prakse), bore se protiv novotarija i izbjegavaju ih ili svemu tome pozivaju. Naziva se, također,

i *petim mezhebom* i tome slično, o čemu ćemo kasnije podrobnije govoriti. Većina odgovora navodi da su ta imena izmišljena s namjerom ismijavanja, grdnje i izrugljivanja.

Četvrto pitanje je bilo: Da li biste voljeli da vas smatraju pripadnikom ovog pokreta ili da za vas kažu da ste *vehabija*? Najveći broj odgovora je bio da je pripadnost ovom pokretu pohvalna i da je to čast, zbog toga što se radi o pokretu koji poziva islamu i Sunnetu, ali bez vezanja za epitet *vehabizam*. To je nepoželjno jer se radi o grdnji i izrugivanju koje kod ljudi sa sobom nosi pogrješna shvatanja o pokretu. Neki su kazali da nema smetnje pripadati pokretu i pod tim nazivom, jer u obzir se uzima smisao i sadržaj, i zbog toga što je to ime postalo poznato kao ime za selefijski pokret, jer o terminologiji nema rasprave.

Peto pitanje je bilo: Koji su po vašem mišljenju najvažnije osnove na kojima je utemeljen reformatorski pokret? Većina odgovora se složila na tome da je pokret, ustvari, istinska vjera islam, da se poziva na Kur'an, Sunnet, te program i pravac prvih generacija islama (*selefa*), da predstavlja *ehlu-s-sunnet* i *džema'at* i tome slično. Što se tiče ostalih odgovora o temeljnim načelima pokreta, oni su bili donekle različiti, a od najbitnijih odgovora su da je to selefijski, reformistički i obnoviteljski pokret, da poziva tevhidu i suprotstavljanju svim vrstama idolatrija, i tome slično o čemu ćemo podrobnije govoriti u narednim stranicama.

Šesto pitanje je bilo o najvažnijim optužbama, sumnjama i izmišljotinama koje su ljudi navodili o ovom pokretu ili vehabizmu? Većina odgovora je bila da svijet širi kako su vehabije *mudžessime* (smatraju da Uzvišeni Allah ima tijelo i oblik), da ne vole Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* ni evlije, te da zabranjuju traženje Allahovog blagoslova kod njih i posjetu njihovim mezarima. Također da pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nije u okviru četiri priznata mezheba kod muslimana ili da su *peti mezheb,* kao i da se njegove pristalice odlikuju po fanatizmu, pretjeranoj strogosti i tome slično. Može se uočiti da istraživanja ukazuju da su optužbe i nejasnoće uglavnom bile usmjerene na pristalice ovog pokreta, a ne na sam pokret.

Sedmo pitanje je bilo: Šta ispitanik misli o tim optužbama? Svi odgovori su optužbe koje su izrečene o pokretu smatrali netačnim,

s tim da su se o njima različito izražavali. Neki su kazali da su to izmišljotine koje se ne oslanjaju na dokaz, da su laži i potvore. Neki su obrazložili da su uzroci tih optužbi neznanje o pokretu i loše razumijevanje ili da su uzrokovane nepromišljenim i pogrješnim postupcima nekih pripadnika i simpatizera pokreta i tome slično.

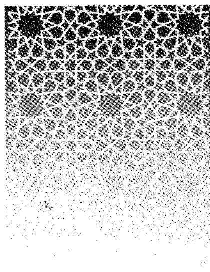
Osmo pitanje je bilo na koga je pokret najviše utjecao? Mnogi od odgovora su se složili na tome da su najistaknutije skupine na koje je pokret ostavio snažan utjecaj u novije doba; omladina, siromašni i srednji slojevi u društvu, učenici i svršenici univerziteta, također i organizacije i univerziteti kao što su; *Ensaru-s-sunne*, organizacije *Ehlu-l-hadis*, *Ehlu-s-sunne*, *Es-Selefijje* i svi oni koji su se borili protiv novotarija. Većina odgovora se slaže da je pokret u stalnom rastu i da se sve više prihvata, i da je uspio da se sačuva prijestupa i pogrješaka nekih svojih pristalica imao bi sigurno veliku važnost i utjecaj.

Deveto pitanje je bilo: Kakav utjecaj je pokret ostavio u zemlji iz koje ispitanik dolazi kao i drugim zemljama? Svi odgovori se slažu da je ostavio pozitivne tragove, a naročito na neka najvažnija pitanja i opće ciljeve koji su se zahvaljujući pokretu i realizirali, poput; čvrsto pridržavanje Kur'ana i Sunneta, širenje vjerskih znanosti, popravljanje vjerovanja (*akide*) i obreda, nestanak novotarija, ponos sa islamskim propisima i obilježjima, rasprostranjenost islamskog hidžaba, mnoštvo medresa, džamija i misionarskih i edukativnih centara i organizacija, kao i druge stvari o kojima ćemo nešto kasnije opširno govoriti.

Deseto pitanje je bilo o pojedincima, ustanovama i organizacijama koje su se protivile pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba? Odgovori su uglavnom bili jasni i otvoreni, ali ponekad nedovoljno precizirani, a ponekad je u njima bilo i neke vrste zamršenosti i nerazumijevanja. Imajući u vidu da odgovori spominju postojeće ličnosti, organizacije, pravce (*mezhebe*), džema'ate, frakcije i grupacije, smatrao sam da nije pametno i mudro da se objave, jer ih je potrebno provjeriti. Također, to su lična mišljenja oko kojih ljudi imaju dosta različite stavove. Zbog toga sam odlučio da te informacije zadržim i da ih ne iznosim u javnost.

Jedanaesto pitanje je bilo o prijedlozima i preporukama koje ispitanici žele uputiti? Odgovori su sadržavali veoma vrijedne, korisne i raznovrsne savjete i preporuke, od kojih su se mnoge slagale

da pristalicama reformatorskog pokreta i njegovim misionarima treba oporučiti blagost, mudrost, toleranciju, strpljivost, dijalog, učtivu raspravu, suradnju, dobročinstvo i izbjegavanje svih metoda strogosti, grubosti i brzopletosti. Odgovore ćemo opširno navesti u dodatku koji slijedi prije sadržaja.

PETO POGLAVLJE

Kratak osvrt na utjecaj pokreta i njegove rezultate

KRATAK OSVRT NA UTJECAJ POKRETA I NJEGOVE REZULTATE

NAJZNAČAJNIJI UTJECAJ I REZULTATI POKRETA:

1. Ispunjenje obaveze robovanja samo Allahu Uzvišenom;
2. Širenje Sunneta Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i borba protiv novotarija;
3. Slijeđenje metoda-puta dobrih prethodnika – selefa i njegovo promoviranje;
4. Oslobađanje izvora islama od natruha;
5. Afirmiranje metoda argumentiranja vjerskih propisa;
6. Širenje znanja i borba protiv neukosti;
7. Doprinos suvremenoj naučnoj revoluciji;
8. Isticanje i zaštita islamskih simbola i vrijednosti;
9. Uspostava muslimanske države i muslimanskog društva;
10. Uspostava šeri'atske zajednice muslimana – džema'ata i pokornost vođi;
11. Uspostava bezbijednosti i stabilnosti;
12. Oslobađanje razuma, srca i duše;
13. Primjena Allahovog Zakona pri čemu se samo Allahova vjera ispovijedala;
14. Podizanje dokaza opomene protiv onih koji nisu prihvatili vjeru;
15. Ukidanje džahilijjetskih simbola, manifestacija i djela.

NAVOĐENJE NEKIH SVJEDOČENJA I KAZIVANJA O UTJECAJU POKRETA NA ARABIJSKOM POLUOTOKU I VAN NJEGA

KRATAK OSVRT NA UTJECAJ POKRETA I NJEGOVE REZULTATE

Nakon pokretanja i razglašavanja ovog plemenitog pokreta utemeljenog na pravoj vjeri i osnovama čiste Ibrahimove vjere, koji se oslanjao na nepogrješivu Objavu: Allahovu Knjigu i Sunnet Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, slijedeći put vjernika; dobrih prethodnika – *selefa* i pripadnika ehlu-sunneta i džema'ata, podižući zastavu *tevhida* kojeg je učvršćivao u srca ljudi, a otklanjao sve pojave idolatrije i mnogoboštva – *širka* i novotarije, primjenjujući Allahov Zakon u praksi, nastala je bezbijednost, uspostavila se pravda i bratstvo među ljudima, raširilo se znanje, a nestalo je svih oblika nasilja, nepravde, razjedinjenosti, novotarija i praznovjerja.

Uistinu je ovaj časni pokret urodio zrelim i ukusnim plodovima, oslanjajući se na riječi: *La ilahe illallah, Muhammedu-r-resulullah,* kroz njega se obistinilo obećanje Uzvišenog:

﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاء ۞ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ﴾

Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer - lijepa riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi! (Ibrahim, 24-25.)

A nosioci reformatorskog pokreta su se osvjedočili o ispunjenju Allahovog obećanja koje je On obećao bogobojaznima. Uzvišeni kaže:

﴿ وَلَيَنصُرَنَّ اللهُ مَن يَنصُرُهُ إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ۞ الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴾

A Allah će sigurno pomoći one koji Njegovu vjeru pomažu, - ta Allah je, zaista, moćan i silan:, one koji će, ako im damo vlast na Zemlji, namaz obavljati i zekat udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih – a Allahu se na kraju sve vraća. (El-Hadždž, 40-41.)

Brižnost ovog pokreta, njegovih sljedbenika i države koju je osnovao za uzdizanje riječi tevhida (*kelimei-tevhid*), odbacivanje širka i novotarija, izvršavanje namaza, posta, zekata, hadždža, te pozivanje na dobro i odvraćanje od zla, zapravo su najznačajnije osobine ovog plemenitog pokreta kojom se odlikuje i do današnjih dana, i to je najveći razlog zbog koga im se protivnici, novotari i sljedbenici svojih strasti svete i napadaju ih,

﴿وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَن يُؤْمِنُوا بِاللهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾

A svetili su im se samo zato što su u Allaha, Silnoga i Hvale dostojnog, vjerovali! (El-Burudž, 8.)

Ovaj obnoviteljski časni pokret ostavio je iza sebe velike tragove i utjecaj koji je promijenio obilježja historije i ispravio tok života islamskog Ummeta na svim poljima: naučnom, političkom, društveno-socijalnom i drugima.

Utjecaj ovog pokreta nije ostao ograničen samo na Arabijski poluotok, prije svega mislimo na oblast Nedžda u čijim se predjelima bajrak ispravnog vjerovanja – *tevhida* i Sunneta ponajprije visoko uzdigao, a nestalo tragova neznanja, novotarija, razjedinjenosti i praznovjerja, te uslijedila bezbijednost i jedinstvo.

Utjecaj pokreta se raširio i na druge predjele Arabijskog poluotoka i muslimanske zemlje. Pokrenuli su se učenjaci i reformatori i pojavili mnogi pozivi i pokreti u Hidžazu, Asiru, Jemenu, Šamu, Iraku, Egiptu, Maroku, Sudanu i drugim afričkim zemljama, zatim u Pakistanu, Afganistanu, Indiji, Bangladešu, Javi, Sumatri i drugim indonezijskim ostrvima, koji su slijedili put ovog plemenitog, čistog i izvornog selefijskog pokreta.

Između svih rezultata koje je polučio ovaj časni pokret ponajviše se izdvaja osnivanje i uspostava snažne i respektabilne islamske države, države Porodice Su'uda (Saudija) koja uživa veliki ugled i zauzima značajan položaj među državama svijeta, a naročito među državama Islamskog svijeta. Od onog časa kada je osnivač ove države podržao i pomogao predvodnika plemenitog pokreta u uzdizanju Allahove riječi, Uzvišeni je odredio postojanost toj državi koja je promicala vjeru u Jednog Boga (*tevhid*) i primjenjivala Allahov Zakon i pored svih velikih prepreka i izazova i pored snažnih protivnika koji su stajali pred njom, ali je na kraju ona, ipak, pobijedila!

Obnoviteljski pokret i Saudijska Arabija na samom početku su bili izloženi snažnim i bolnim udarcima i napadima, ali temeljeći se na ispravnom vjerovanju (*tevhid*), čistoj vjeri, Sunnetu i pravednosti, ubrzo su postali snažni i odvažni jer su unosili smiraj u srca ljudi, a u vladavini te države narod je osjetio slast imana, bezbijednosti, znanja i zajedništva.

Živi primjer plemenitog obnoviteljskog pokreta i države koju je osnovao, zahvaljujući Allahu, imamo pred sobom, tu u časnoj zemlji, omeđen granicama Kraljevine Saudijske Arabije čije je temelje udario kralj Abdu-l-Aziz, Allah mu kabur lijepim učinio, na čvrstim principima: priznavanju Allahove jednoće - *tevhidu*, primjeni Šeri'ata, znanju i izgradnji savremene države koja spaja izvornost primjene Allahovog Zakona, njegovu zaštitu, pozivanje k njemu, uvažavanje i veličanje vjerskih simbola i znamenja i brigu o njegovim obredima, sa savremenim tokovima civilizacije, slijedeći uzroke i metode napretka, snage i preporoda, ne zapostavljajući pri tome vjeru i moral.

Molimo Allaha Uzvišenog da podrži i ojača ovaj obnoviteljski pokret i državu koju je iznjedrio, te im odredi pobjedu i preko njih ujedini riječ muslimana u svijetu i okupi ih oko istine i Sunneta!

Ovi lijepi utjecaji i rezultati i izvrsni plodovi obnoviteljskog pokreta, koji se protežu kroz cijela dva i pol stoljeća, predstavljaju praktičan i naučni, šeri'atski i logički, a nadasve realan odgovor na sve potvore protivnika koje su iznijeli u vezi plemenitog pokreta. Stvarno stanje je bolji svjedok od riječi, ali kada su oči sljedbenika hirova zatvorene, a njihovi umovi nesposobni da dosegnu istinu i priznaju je, kada su stvarne činjenice skrivene od očiju neupućenih, ukazuje se potreba za rasvjetljavanjem i pokazivanjem istine, a od Allaha tražimo pomoć i podršku!

NAJZNAČAJNIJI UTJECAJ I REZULTATI POKRETA

Na početku knjige smo ukazali na neke poticaje i razloge zbog kojih je nastao obnoviteljski pokret, kao i na velike ciljeve samog pokreta. Kada se ostvare razlozi i ispune ciljevi i svrha nečega, tada se pojavljuju plodovi i rezultati, a to je u slučaju obnoviteljskog pokreta slijedeće:

1. Ispunjenje obaveze robovanja samo Allahu Uzvišenom

Predano ispovijedanje vjere samo Allahu Uzvišenom i ostvarenje najvišeg cilja zbog kojeg su stvorenja stvorena i zbog kojeg su dolazili poslanici, kako to navodi Uzvišeni:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ ﴾

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: - Allaha obožavajte, a kumira se klonite! (En-Nahl, 36.)

Ovaj časni pokret uspio je ostvariti taj veliki cilj i uzvišeni imperativ kod svakog pojedinca na kojeg je imao utjecaja i u svakom mjestu do kojeg je došao. Uspio je da usmjeri srca ljudi i njihova djela ka iskrenom robovanju i pokornosti Allahu Jedinome, da Ga veličaju preko Njegovih lijepih imena i savršenih atributa, robujući Mu samo na način kako je On objavio i odredio i slijedeći praksu Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.*

2. Širenje Sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i borba protiv novotarija

Ovaj plemeniti pokret uspio je da uzdigne praksu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* - Sunnet i da ga oživi u srcima, riječima i djelima ljudi, te da se smjelo bori protiv novotarija u vjeri, praznovjerja i širka, zatim da upozori na ta loša djela i puteve koji vode k njima. Također je u svim gradovima i naseljima, koje je obuhvatila država koju je obnoviteljski pokret osnovao, uspio da

ukloni sva materijalna obilježja novatarija u vjeri, širka i praznovjerja poput turbeta, nadgrobnih spomenika, kubbeta, mauzoleja (*mešhed*), svetišta (*mezarat*) ili nekih novotarija onih što svetkuju kaburove (*kuburijje*), ši'itskih, sufijskih, kelamijskih ili filozofskih novotarija.

A uz to, pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba se sačuvao mrlja nacionalnih, ideoloških, političkih i drugih parola.

3. Slijeđenje metoda-puta dobrih prethodnika – selefa i njegovo promoviranje

Uspjeh ovog pokreta vezuje se za njegovo dosljedno slijeđenje Sunneta Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i puta dobrih prethodnika – *selefa*: ashaba, tabi'ina, prve *četverice imama – fakiha*, učenjaka hadisa i drugih upućenih učenjaka iz Ummeta, povodeći se za njihovim dobrim djelima i uputom koje su se držali, bez pretjerivanja ili zanemarivanja.

4. Oslobađanje izvora islama od natruha

Ovaj cilj obnoviteljski pokret je postigao držeći se ispravnih i čistih izvora islama: Kur'ana i Sunneta Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i puta dobrih prethodnika – *selefa*, pročišćavajući izvore prihvatanja dokaza i predaja od svih novotarija i primjesa koje su ubacili zagovornici novotarija, hirova i raskola, odbacujući oslanjanje na proizvoljno mišljenje ljudi, uobrazilje, snove, otkrovenja, osjećaje ili intuiciju, slabe i lažne predaje, priče i hikaje, tvrdnje da je neko mimo Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, bezgriješan i slijepo povođenje u vjeri – *taklid*. Obnoviteljski pokret je odbacivao sve to i oslobađao izvore islama od svega onoga što su novotari u vjeri uzimali za sredstva, povode i izvore svojih novotarija.

Ovaj blagoslovljeni pokret vratio je islamski Ummet na nepogrješivu Objavu na koju se treba oslanjati, udaljavajući ga od raznih filozofija, ispraznih teoretskih rasprava, izmišljotina, nagađanja i hirova.

5. *Afirmiranje metoda argumentiranja vjerskih propisa*

Obnoviteljski pokret je, također, povratio Ummetu ispravni metod argumentiranja vjerskih propisa, metod dobrih prethodnika - *selefa* koji se ogleda u oslanjanju na Kur'an i vjerodostojne hadise, usporedbu jasnih tekstova s drugim jasnijim tekstovima, pa na razumijevanje šeri'atskih tekstova onako kako su to razumjeli ashabi i učenjaci iz prvih odabranih generacija, praktično i znanstveno slijedeći put kojim su oni išli, i oslanjajući se na (usulska) pravila i principe, koji su priznati i prihvaćeni od strane eminentnih islamskih učenjaka, pri argumentiranju nekog propisa u vjeri.

A uz to, obnoviteljski pokret je bio daleko od metoda argumetiranja vjerskih propisa koje koriste novotari, zalutali i oni koji su se izdvojili iz muslimanske zajednice - *džema'ata,* a koji za dokaze u vjeri uzimaju iluzije, proizvoljna mišljenja, snove, nagađanja, filozofske teorije, neosnovana tumačenja, laž, izmišljotine, slijepo povođenje - *taklid,* iskrivljene filozofske i ezoteričke interpretacije ajeta i hadisa i tome slično.

6. *Širenje znanja i borba protiv neukosti*

Obnoviteljski pokret je osnovan na principima podučavanja ljudi Kur'anu i Sunnetu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* zatim praksi dobrih prethodnika - *selefa,* te podučavanju svakog pojedinca osnovnim i nužnim propisima u vjeri. Ovaj pokret je podsticao učenike i one koji traže znanje na detaljno izučavanje *šeri'atskih* nauka i na ispravno i dobro razumijevanje vjere. Podsticao ih je da uče fikh, metodologiju fikha - usul, tefsir, hadis, akaid, arapski jezik; jezičke znanosti i discipline, naslijedno pravo - *feraid* i druge korisne nauke.

7. *Doprinos suvremenoj naučnoj revoluciji*

Obnoviteljski pokret je napravio pozitivan preokret i radio je na afirmaciji korisnih znanosti i napretku naučne revolucije. Podsticao je pisanje poslanica, knjiga, rasprava, naučnih odgovora, poezije, kao što je baštinio i podsticao na govorništvo, vjersku umjetnost i sve znanosti i discipline utemeljene na Šeri'atu.

8. Isticanje i zaštita znamenja islamskih simbola i vrijednosti

Obnoviteljski pokret povratio je ljudima osjećaj ponosa u vjeri i javno je ispoljavao i uzdizao vjerska znamenja; odbacujući i odričući se svih vidova širka i novotarija, promovirajući *tevhid* - vjerovanje u Allahovu jednoću, i Sunnet Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Bodrio je ljude da se osjećaju ponosno dok obavljaju svoj namaz i vrše druge ibadete, onako kako je to činio i Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, da budu ponosni dok pozivaju na dobro, a odvraćaju od lošeg, dok pozivaju na moralne vrijednosti, a odvraćaju od nemorala i pošasti, dok izvršavaju obavezu pozivanja u vjeru, obavezu džihada, pravednosti, dobročinstva i obavezu sprovođenja Allahovih zakona.

9. Uspostava muslimanske države i muslimanskog društva

Uz obnoviteljski pokret ostvarilo se ono što su mnogi smatrali da je samo san i ideal i što se nakon prolaska odabranih generacija ne može ni postići, a to je uspostava islamske države i muslimanskog društva koje će uspjeti da uskladi savremene tokove sa islamskom izvornom praksom.

Ovaj san se uistinu i ostvario. Islamska država je uspostavljena i osnovano je muslimansko društvo na ispravnom vjerovanju (*tevhidu*) i Sunnetu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, koje sprovodi Allahovu vjeru i primjenjuje Njegove zakone, u svim segmentima pojedinačnog i društvenog života. U tom društvu je vladala čestitost, vrline, sigurnost i pravda.

Tako je bilo u svim vremenskim fazama kroz koje je prolazio obnoviteljski pokret u kojima su on i država koju je podigao postojali, počev od prva dva čelnika i osnivača - imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i *imama* Muhmmeda ibn Su'uda, pa sve do danas.

10. Uspostava šeri'atske zajednice muslimana – džema'ata i pokornost vođi (ta'at)

Obnoviteljski pokret je ispunio ono što je Allah Uzvišeni zahtijevao i što je Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, nalagao u vezi sa zajedništvom i pokornosti predvodnicima muslimana, a što je praktično značilo podizanje muslimanskog Ummeta na Sunnetu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, čiji će se članovi i društvene skupine okupiti oko legalnih predvodnika sačinjenih od učenjaka, mjesnih vođa, onih kojima se odaje pokornost, koji su podobni za članstvo *šure* i društvenu upravu. Njima će davati prisegu u slijeđenju Kur'ana i Sunneta Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, obećavajući da će im se pokoravati u dobru i onome što ne predstavlja nepokornost Uzvišenom Allahu, te da se neće protiviti i opirati predvodniku osim da kod njega vide jasno nevjerstvo za koje imaju jasan dokaz iz Allahove Knjige.

Primjenjujući ovaj šeri'atski metod kojeg poznajemo još od prvih odabranih generacija muslimana, Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je uspio da okupi razjedinjena plemena, ujedini njihovu riječ i uspostavi odnos savjetovanja i prisnosti između predvodnika i njihovih podanika.

11. Uspostava bezbijednosti i stabilnosti

Stvarnost je, hvala Allahu, pokazala da se u svakom podneblju i predjelu dokle je dopro obnoviteljski pokret i tamo dominirao uspostavila bezbijednost, a bezbijednost je, ustvari, preduslov za očuvanje pet primarnih i univerzalnih vrijednosti koje štiti vjera (*ed-darurat el-hams*), a to su: vjera, život, razum, rodoslovlje (čast) i vlasništvo. A najveći faktor bezbijednosti u matičnoj zemlji obnoviteljskog pokreta, tj. u Saudijskoj Arabiji, je usađivanje vjere zasnovane na ispravnom metodu u srca ljudi, primjeni Šeri'ata, a naročito šeri'atskog kaznenog prava - *hudud*, pozivanju u dobro, a odvraćanju od zla, uspostavi pravde putem *šeri'atskog* sudstva i tome slično, a što predstavlja stubove obnoviteljskog, plemenitog pokreta.

12. Oslobađanje razuma, srca i duše

Obnoviteljski pokret je širio vjeru i Sunnet, a uloga vjere i Sunneta je da oslobode ljudski razum od obmana, predrasuda, praznovjerja i zabluda. Oni oslobađaju ljudska srca od pokoravanja nekome drugom pored Allaha i od vezivanja i pouzdavanja u nekoga pored Njega Svemoćnoga.

13. Primjena Allahovog Zakona uz ispovijedanje samo Njegove vjere

Kada god bi se obnoviteljski pokret ustabilio u nekoj sredini odmah bi radio na primjeni Allahovog Zakona u svim oblastima društvenog života, i težio je da ispravna vjera prevlada u svim stanjima kroz koje prolazi čovjek i u svim životnim situacijama, bez novotarskog razdvajanja između vjere i vlasti, vjere i politike ili vjere i životne prakse.

14. Podizanje dokaza opomene protiv onih koji nisu prihvatili vjeru

Preko primjera kojeg je pokazao obnoviteljski pokret, kroz svoje učenjake i sljedbenike, kroz osnovanu državu, kroz svoja pisana djela, polemike, pisma (traktate) i proglase; kroz svoje živo i osvjedočeno iskustvo u prakticiranju vjere, u vođenju države, u uređenju društva i kroz druge segmente životne zbilje, podignut je dokaz protiv svih ljudi; protiv muslimana koji su se udaljili od prakse Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, ili se odmeću od Allahovog Zakona, i protiv nemuslimana - nevjernika. Glede njih se obistinilo Allahovo obećanje i Poslanikov nagovještaj: "U mom Ummetu će uvijek biti jedna skupina koja će biti na Istini dominantna..."[686]

Kao što je dokaz opomene, također, podignut kroz oživljavanje institucije pozivanja na dobro i odvraćanja od zla i institucije džihada na Allahovom Putu (oružane zaštite islamskog poziva) od strane obnoviteljskog pokreta.

686 Ranije smo naveli izvor hadisa.

15. Ukidanje džahilijjetskih pojava i djela

Nakon što je obnoviteljski pokret ovladao većim dijelom Arabijskog poluotoka i nakon stabilizacije svog postojanja i prisustva u svim fazama Saudijske države, koja se ustabilila i danas se naziva Kraljevina Saudijska Arabija, uspio je da putem Sunneta i čistog Šeri'ata poruši i zbriše sve tragove džahilijjeta poput plemenskog rasizma, loših običaja, nasljedne tradicije, sukoba, svađa, razjedinjenosti, mržnje, nasilja, nepravde, drumskog razbojništva, udaljavanja od vjere i znanja, koji su na tom podneblju počeli da dominiraju nakon odlaska odabranih generacija iz prva tri stoljeća.

NAVOĐENJE NEKIH SVJEDOČENJA I KAZIVANJA O UTJECAJU POKRETA NA ARABIJSKOM POLUOTOKU I VAN NJEGA

Kada sam namjeravao da izložim plemenite rezultate i plodove obnoviteljskog pokreta na svim nivoima došao sam do zaključka da većina dijelova i poglavlja ove knjige ustvari ukazuju na to. Drugim riječima kazano, prilikom pojašnjavanja ciljeva obnoviteljskog pokreta i metoda njegovog rada, te prilikom navođenja citata i stavova njegovog predvodnika - *imama* i učenjaka koji su nosili ovaj pokret, zatim prilikom navođenja pozitivnih svjedočenja o pokretu od strane eminentnih učenjaka i mislilaca, kako muslimana tako i nemuslimana, koji hvale djelovanje pokreta, pred nama se formira slika o lijepim plodovima i časnim rezultatima i utjecajima koje je polučio obnoviteljski pokret.

Iz tog razloga sam samo uopćeno ukazao na plodove i rezultate obnoviteljskog pokreta navodeći pri tom dio izjava nekih predvodnika (*imama*) pokreta, ali i onih drugih koji su govorili o njemu.

Prva izjava koju ćemo navesti su riječi jednog od učenjaka obnoviteljskog pokreta, šejha Abdu-l-Latifa ibn Abdu-r-Rahman ibn Hasena koji sljedbenike pokreta podsjeća na blagodat koju im je Allah Uzvišeni ukazao u vjeri i u dunjalučkom životu: "Zaista vam je Allah, neka vam se On smiluje, ukazao veliku blagodat u vremenu kada dominira neznanje, a među ljudima se raširila zabluda, jer vam je poslao onog koji će vam obnoviti vašu vjeru, pozvati u ono sa čime je došao Allahov plemeniti Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, a to je jasna i čista uputa. On vam je poslao *šejhu-l-islama*, imama (svih) muslimana, obnovitelja zamrlih i zapuštenih znamenja vjere i *milleta*, Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, neka mu se Allah smiluje. Preko njega je Allah Uzvišeni podigao sljepilo, njegovim pozivom uputio na Pravi put koga je On htio i mnoge spasio od zablude, darovao vam imetke što ste uz Njegovu pomoć izvojevali i spasio vas siromaštva, te se raširilo znanje, koje je obično od vama sličnih daleko, pa se Pravi put, po pitanju vjerovanja - *tevhida*, potvrđivanja Allahovih svojstava i priznavanja Njegove mudrosti u onome što stvara i radi, na kojem

su bile prve generacije iz ovoga Ummeta, jasno ukazao i razlikovao od zablude. Sve pomenuto je imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab obnovio i u to pozvao.

On se, neka mu se Uzvišeni Allah smiluje, smjelo suprotstavio onima koji su odstupali od ovog puta na kojem su bile prve odabrane generacije ashaba i onih poslije njih, bez obzira o kome se radilo i o kakvoj novotariji je riječ, držeći se pri tome striktno i dosljedno hadiskih tekstova pored kojih se nije osvratao na bilo šta drugo. Tako je obznanio i ukazao na ubjeđenje kojeg su se držali naši dobri prethodnici - *es-selefu-s-salih,* a koje je već bilo zaboravljeno i izgubljeno, i malo ko ga je iz naselja i pustinje poznavao, osim dijela onoga što se zadržalo kod običnih i neukih ljudi od nekih osnovnih načela vjerovanja koja su usađana u ljudskoj duši i koja ne blijede ni u vremenu usamljenosti vjere i u periodu između dva poslanika. Pored toga, imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab odvažno je pozivao u ono što priznavanje Allahove jednoće podrazumijeva i na što obavezuje, a to je obaveznost robovanja samo Allahu Uzvišenom koji nema sudruga, odbacujući sva druga izmišljena božanstva, kipove i idole, i odričući se robovanja bilo kome pored Uzvišenog Allaha.

U vrijeme imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba uveliko je vladala smutnja obožavanja evlija, dobrih ljudi i mnogo čega drugoga. U svakom gradu i naselju ljudi su imali nešto čemu su se klanjali pored Allaha, i samo Allah Uzvišeni zna broj tih prizivanih božanstava i te raznolike pravce u iskrivljenom vjerovanju. Neki su obožavali nebeska tijela ili zvijezde, dozivajući ih i moleći da im olakšaju neke njihove potrebe, vjerujući da zvijezde ili nebeska tijela daju nadahnuće svakome ko im se obrati ili da imaju pozitivan utjecaj na svijet, te da im mogu udovoljiti na molbe i od njih otklonuti nedaće.

Drugi su, pak, ovo odbacivali i to smatrali nevjerstvom, ali su obožavali poslanike i dobre ljude, vjerujući da se u teškim i kriznim situacijama od njih može tražiti pomoć ili da se mogu uzimati za posrednike kod Allaha Uzvišenog kako bi molba bila uslišana ili nedaća otklonjena. Njima su se okretali izjednačavajući ih s Allahom Uzvišenim u ljubavi i privrženosti, veličanju, pouzdavanju i oslanjanju, dozivanju i molbama itd. To je zapravo bila vjera nepismenih Arapa u džahilijjetu, a prvi primjer je bila vjera *sabejaca* Ken'anija.

Allah Uzvišeni je poslao Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem,* sa uputom i pravom vjerom kako bi je uzdigao nad svakom drugom vjerom.

Šejtan je donekle ostvario svoj cilj kod većine ljudi i uveliko se obistinila Iblisova pomisao da će zavesti Ademove potomke, jer su se poveli za njim odbacujući ono sa čime su im dolazili poslanici od istinske Allahove vjere s kojom je On Uzvišeni zadovoljan.

Allah Svevišnji je dobrotom Svojom dao da u ovim arapskim predjelima, u zemlji Nedžda između učenjaka islama pronikne onaj ko će ukazati na sumnjive stvari i praksu u vjeri, Ummetu pružiti savjet i pouku, te pozivati u pravu istinu i čistu neiskrivljenu vjeru.

On je neumorno štitio Allahovu vjeru, pozivao u ono u što je pozivao Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* pisao brošure, poslanice i knjige. Bio je ustrajan u suprotstavljanju svakome ko bi iskrivljivao Allahovu vjeru. Oko njega se okupila skupina spremna da brani islam koja je od njega učila o ispravnoj vjeri, pomažući tako Allahovu vjeru i Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* sve dok ono u šta je pozivao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhaba nije postalo dominantno i jasno. Allahova riječ je postala gornja, a njen bljesak je zaslijepio sve lašce i spletkare i ponizio sve licemjere i inatčije.

Tako je Uzvišeni Allah ispunio obećanje Svojim *evlijama*-štićenicima i vojskama Svojim, kako se navodi u ajetu:

﴿ إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴾

Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na Ovome svijetu i na Dan kad se dignu svjedoci! (Gafir, 51.)

A u drugom ajetu stoji:

﴿ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُم فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ﴾

Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činiti sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti; kao što je postavio namjesnicima one prije vas. (En-Nur, 55.)

Nedžd i predjeli oko njega postali su, hvala Uzvišenom Allahu, čisti od kubbeta[687], turbeta, *mešheda*[688], svetišta i špilja, a *'blagoslovljena stabla'*, o koja su se ljudi potirali i s njih uzimali *'blagoslov',* su posječena. Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je slao izaslanike u razne krajeve da izbrišu znamenja i tragove *džahilijjetskih* novotariija kao što su gatke i praznovjerja sa strunama, hamajlijama i drugim pergamentima, te mnoge druge stvari koje odvode u *širk* - pripisivanje Uzvišenom Allahu sudruga.

Naređivao je muslimanima da obavljaju namaz, daju zekat, poste ramazan, obavljaju hadždž i izvršavaju druge obaveze prema Allahu Uzvišenom. Istovremeno je podsticao kadije i muftije koji su bili uz njega da dosljedno i principijelno slijede sve ono što je na ispravan način preneseno od Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* povodeći se u tome za imamima i učenjacima u vjeri i slijedeći praksu dobrih prethodnika - *es-selefu-s-saliha,* a zabranjivao im je da postupaju po svom nahođenju ili da inoviraju neki stav ako za to nemaju potporu u praksi nekog imama za kojim se povodi ili u znanju koje se prihvata.

On je osuđivao praksu za kojom su se povodili ljudi u njegovim i drugim krajevima, a ogledala se u svetkovanju mevluda i drugih džahilijjetskih svetkovina, a za koje nemaju nikakva dokaza niti opravdanja kod Allaha Uzvišenog, već u stvarnosti predstavljaju samo oponašanje kršćana koji su zalutali u pogledu svojih svetkovina koje su vezane za mjesto i vrijeme, a tako nešto je zabluda i ono što vjera odbacuje.

On je, također, osuđivao i odbacivao novotarije koje su uveli neuki iz reda sufija i zabludjeli iz reda novotara, kao što su novotarije u ibadetu i vjeri, zviždanje, pleskanje i pjesme, čime ih je šejtan zabavio i odvojio od slušanja Kur'ana. Time oni nalikuju obožavaocima kipova o kojima je Allah Uzvišeni objavio:

687 U nekim zemljama arapskog svijeta nad kaburom se izgradi visoko kubbe, nešto poput turbeta, ali se u njih ne ulazi, već se uzdižu iznad dobrih ljudi za koje smatraju da naselju donose berićet i Allahovu milost. (op. prev.)

688 *Mešhed* znači mjesto koje se posjećuje, na koje se dolazi, odnosno to je mjesto u kojem se dogodilo nešto značajno, pa je ono po tome izdvojeno od ostalih mjesta i, po vjerovanju neupućenih, ono je privilegirano kod Uzvišenog Allaha pa se dova tu prije uslišava nego li negdje drugdje i Allahova milost je tu prisutnija i veća. (op. prev.)

﴿وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِندَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً﴾

Molitva njihova pored Hrama svodi se samo na zviždanje i pljeskanje rukama. (El-Enfal, 35.)

Svako ko je upoznao ono sa čime je došao Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* jasno mu je da takvi spadaju u najzabludjelije frakcije, da su najlošija sekta i pravac i da kod njih dominira licemjerstvo i prijezir prema slušanju Allahovih riječi i riječi Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.* Oni su oni koji vjeruju u blagoslov - bereket i pobožnost nekih ljudi koji su zapravo bili razvratnici i uzurpatori, koji se nameću ljudima kao njihova božanstva, da ih obožavaju i da svoja srca i ljubav vezuju za njih, a sve to pod plaštem stupnja *vilajeta,* pobožnosti i tvrdnje da imaju *keramete* i *mekame* - visoke položaje kod Uzvišenog Allaha i mnogo čega drugog neosnovanog. Takvi ljudi su najštetniji za vjeru običnog naroda. Zatim je odbacivao i osuđivao ubjeđenja koja su se bila uvriježila kod običnog naroda u vezi s glupacima i neupućenima i njima sličnima za koje je najpravičnije kazati da su u takvom stanju da im se djela ne pišu pa se mogu svrstati među maloumnike.

Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je upućivao na ono u što poziva Kur'an i Sunnet, tj. na razdvajanje između Allahovih pravih evlija i šejtanskih evlija, što je potkrjepljivao i šeri'atskim dokazima preko kojih se može ocijeniti svaka skupina i pravac, a oni što vjeruju i sve provjeravaju smatraju ih mjerodavnim. Allah Svevišnji je opisao čiste i prave vjernike i ono čime se odlikuju i prepoznaju tako da njihovo stanje nije nepoznato i nejasno. Isto tako, opisao je i šejtanske evlije i štićenike iz reda nevjernika i griješnika na način da njihovo stanje i postupci ne bi bili skriveni i nejasni onima koji imaju i najmanje znanje o vjeri i imaju najmanjeg udjela u imanu.

Pored toga, on je osuđivao i postupke i praksu surovih beduina i poglavara sela i nekih okruga koji su se odvažili baviti drumskim razbojništvom, prolijevali nedužnu krv, bespravno otuđivali i otimali imovinu ljudi, sve dok nije zavladala pravda i ustabilila se, raširila se vjera i postala stalnom praksom, te je prihvatili svi oni koji su bili pod vlašću obnoviteljskog pokreta u predjelima Nedžda i njegovoj okolici. Zbog svega pomenutog, zahvaljujemo se Allahu Uzvišenom jer sve navedene blagodati u Kur'anu se navode kao dobro kojim Uzvišeni

Allah dariva vjernike i Onaj koji šalje vjerovjesnike i poslanike posebno podsjeća vjernike na to dobro i njegovu vrijednost.

Svako dobro koje ljudi uživaju na Zemlji zapravo ogranak je tih blagodati; odnosno ono potiče od poslanika i vjerovjesnika, jer oni su predvodnici, oni koji pozivaju ljude u vjeru, oni koji su povjerljivi i kojima je dato znanje, te su dužni da to znanje dostave i prenesu *Ummetu*, a time predstavljaju posrednike u prenošenju znanja i vjere.

Zbog toga su šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i njegovi pomogači imali vlasti, moći i pobjeda u mjeri u kojoj su slijedili Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i koliko su se pridržavali njegove vjere. Tako su pokorili i pobijedili sve Arape od Šama pa do Omana, i od Hire do Jemena. Što su njegovi sljedbenici i pomagači bili dosljedniji i bliži vjeri, utoliko su bili jači i dominantniji. S druge strane, njihovi neprijatelji su ih ugrožavali i nanosili im štete za onoliko koliko su oni bili daleko od Sunneta i za veličinu grijeha koje su počinili, a ono što Allah Uzvišeni oprosti mnogo je veće i više.

Želimo kazati da su se sve pobjede, uspjesi, ugled, veličina, radost i drugo dogodili uslijed slijeđenja Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i preferiranja njegove prakse u temeljnim i sekundarnim pitanjima vjere (u doktrini i pravu). Baš u ovom vremenu Allah Uzvišeni vam je ukazao mnogobrojne dunjalučke i vjerske blagodati, poput sigurnosti i bezbijednosti u domovini, a koje su uskraćene mnogim drugim ljudima. Zato se često sjećajte Uzvišenog Allaha pa će se i On vas sjetiti, i zahvaljujte Mu, pa će vam On mnogo više dobara dati.

﴿ قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ﴾

Čuvajte sebe i porodice svoje od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti! (*Et-Tahrim*, 6.)

Čuvajte sebe i svoje porodice tako što ćete dobro upoznati svoga Gospodara, voljeti Ga, Njemu se pokoravati, Njega veličati, podučavajući druge ljude temeljima vjere, brižno čuvajući vjeru od širka, obavljajući namaz, dajući zekat, posteći ramazan, ispunjavajući obavezu hadždža, boreći se na Allahovom Putu, pozivajući u dobro, a odvraćajući od lošeg, odbacujući nemoral i razvrat – javni i tajni, sprječavajući sve ono što vodi ka onome čega se treba čuvati i zakrčujući puteve koji vode ka grijesima i zlu."[689]

689 *Ed-Dureru-s-senijje*, 1/466-544, parafrazirano.

Šejh Ahmed ibn Hadžer Alu Ebu Tami u naslovu "Utjecaj obnoviteljskog pokreta u Nedždu" kaže:

1. Ovaj plemeniti pokret u potpunosti je dokinuo ranije rasprostranjena i poznata praznovjerja koja su vladala u Nedždu, iskorijenio je praksu svjetkovanja kaburova i zavjetovanja, kao i vjerovanje da neka stabla donose korist ili otklanjaju štetu, a nasuprot tome, oživio je obilježja Šeri'ata nakon što su bila gotovo zamrla.

2. Stanovnici Nedžda su se povratili ispravnoj vjeri (*tevhidu*) čistoj od svakog širka i idolatrije, i okrenuli su se Allahovoj Knjizi i Sunnetu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, uzimajući Sunnet za sudiju u svim, velikim i malim sporovima i pitanjima.

3. Prije pojave plemenitog pokreta bili su razjedinjeni. Nije ih sjedinjavala nikakva veza, niti *šeri'atsko* ili pozitivno pravo, nego su bili razjedinjeni i imali različite sklonosti i temperament. Ovaj pokret je uspio da ih okupi i ujedini njihovu riječ pod jednom zastavom i pod jednom upravom, predvodeći ih po uputama Allahove mudre Knjige i Sunneta Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.*

4. Bili su dosegli granice neznanja i zablude, čak su počeli pridavati svetost i moć nekom drveću i pećinama. Međutim, pokret je među njima razasuo i proširio šeri'atsko znanje i one naučne discipline koje ga razrađuju poput tefsira, hadisa, tevhida, fikha, sire, historije, gramatike arapskog jezika i tome slično. Der'ijja je postala centar znanosti i nauke, pa su sa svih strana dolazili učenici željni nauke; iz susjednih krajeva Nedžda, Jemena, Hidžaza i Arapskog zaljeva. Naučna ekspanzija je obuhvatila sve društvene slojeve u to vrijeme, a historičari su to opisivali ovako: - Čak su i pastiri, čuvajući stoku u pustinji, o vratu nosili okačenu ploču za pisanje.

Odraz brzog širenja znanja polučio je u veoma kratkom vremenu izrastanje novih velikih učenjaka koji su napisali vrijedne knjige iz raznih oblasti znanja, a neznanje, koje je do tada gušilo Nedžd i činilo da njegovi stanovnici posrću i teturaju u tminama zablude i praznovjerja, nestalo je.

5. U cijeloj regiji nastala je sigurnost i ljudi su se osjećali bezbijedno. Pješak i konjanik je slobodno mogao prevaljivati velike razdaljine, bilo danju ili noću, ne strahujući osim od Uzvišenog Allaha, pa makar sa sobom imao toliko imetka da ga ne može nositi ni skupina snažnih mladića.

6. Nedžd kao oblast nije bila poznata među narodima, već je bila bezvrijedna i bez spomena. Nije imala svog vladara niti neki položaj kod drugih naroda, osim što su u njoj vladali mali mjesni *emiri* koji su upravljali sa jednim ili dva sela. Ali uz blagoslov ovog pokreta, Nedžd je postao ujedinjena država o kojoj se nadaleko pričalo i svrstala se u red s drugim državama i narodima. U to vrijeme je još dominirala Osmanska država koja se, bojeći se za svoju vlast i utjecaj, s hiljadu i jednim oprezom postavljala spram ove mlade blagoslovljene Saudijske države, šaljući brojne i dobro opremljene vojske sa zadatkom da se bore i unište tu novu državu.

7. Od jasnih i vidljivih utjecaja pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je i postojanje današnje Saudijske države koja se proteže od Arapskog zaljeva na istoku do Crvenog mora na zapadu. To je zemlja Kur'ana, Sunneta, i tevhida u kojoj se poziva u dobro, a odvraća od zla, zemlja u kojoj vlada mir, sigurnost i pravda. To je zemlja koja je ojačala poziciju znanosti koju i dalje širi i prenosi svim članovima društva i onima koji dolaze sa strane radi stjecanja znanja.Iz tog razloga Saudijska država je osnovala brojne naučne institute, centre, škole i fakultete, izdvajajući basnoslovne sume novca za učitelje i učenike, bez obzira radilo se o domicilnom stanovništvu ili ne. To je zemlja koja predstavlja prve odabrane generacije muslimana kako po svom uređenju tako i po moći kojom je uspela urediti ponašanje i djelovanje ljudi i što sudi po Kur'anu i Sunnetu. To je zemlja koja bdi nad interesom svoga naroda, radi za njihovu dobrobit i napredak, bori se protiv siromaštva i ulaže napore za podizanje životnog standarda. To je zemlja koja, također, bdi radi ugođaja i usluživanja hadžija trudeći se da im na svaki način olakša hadždž i boravak im učini što lagodnijim kako bi izrazili želju da ponovo posjete Bejtullahi-l-haram i Džamiju Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.* Jednom riječju, to je najbolja arapska zemlja po primjeni Šeri'ata, životne sigurnosti, širenju znanja, uspostavljanju pravde, suzbijanju novotarija u vjeri i zablude, sprječavanju djelovanja bezumnika, razvratnika i griješnika - molimo Allaha Uzvišenog da je i ubuduće podrži na tom putu."[690]

Zatim autor nastavlja govoriti o širenju pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, pa kaže: "Pokret se raširio izvan Nedžda na ostale krajeve zbog toga što je Saudijska država 1218. godine po hidžri preuzela upravu nad Mekkom, pa su hadžije iz cijelog

690 Ahmed ibn Hadžer Ebu Tami, *Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab*, 74-77.

Islamskog svijeta dolazeći u Mekku sretali i upoznavali učenjake pronikle iz ovog istinskog pokreta, slušajući njihove hutbe, vazove, predavanja, ispravne upute i vrijedna usmjeravanja. Zatim su vidjeli ponašanje tadašnje Saudijske države i njeno čvrsto pridržavanje za Kur'an i Sunnet, i napore da uspostavi pravdu, bezbijednost i nepristrasnost (pravičnost).

Na neke hadžije je pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba ostavio lijep utjecaj, tako da su ga počeli širiti u svojim zemljama, pozivajući u ispravno vjerovanje – priznavanje *tevhida* i boreći se protiv praznovjerja koje se raširilo u njihovim zemljama, i protiv *kaburija* (onih koji svjetkuju kaburove) i onih koji pozivaju u svjetkovanje kaburova i protiv gradnje kubbeta nad njima.

Na ovaj način su se ti obnoviteljski principi prenijeli u Sudan, Sumatru, Indiju, Irak, zemlje Šama, Egipat, Alžir, Javu, Oman i Iran.

Isto tako, cilj onih koji su pronosili ovaj pokret gdje god bi došli bio je sprječavanje nereda, iskorijenjivanje novotarija u vjeri i raznih praznovjerja, te utemeljenje i popravljanje islamskog vjerovanja."[691]

Profesor Emin Se'id, govoreći o lijepom utjecaju obnoviteljskog pokreta, veli: "Ovaj pokret je Nedždu ostvario njegove snove, i u on je počeo baš tu u Nedždu gdje je uspio osnovati zdravo islamsko društvo koje je vjerovalo u Allahovu jednoću - *tevhid*, držalo do značaja i vrijednosti tog tevhida i slijedilo put kojem je tevhid pozivao. To društvo nije pripisivalo Uzvišenom Allahu sudruga i ono je i dan-danas takvo, od vremena šejha pa do danas ono se nije promijenilo. Ono promiče Istinu i vjeruje u nju!

Iz tog malog društva izrasla je arapska časna država, koja je rasla u okrilju obnoviteljskog pokreta i vjerovala u njega. Ona je bila prva velika država koju su osnovali Arapi na Arabijskom poluotoku nakon *Hulefai-r-rašidina* - prvih pravednih halifa, pa se povela za njihovim stopama i slijedila njihov put. Zatim se proširila, učvrstila svoju vlast i granice nad Hidžazom, Asirom i Tihamom, došla do granica Iraka i istočnih dijelova Šama, zaposjela zapadnu obalu Arapskog zaljeva, protežući se od Indijskog okeana na jugu pa sve do *Šatu-l-araba* (Arapske obale) na sjeveru. Dužina te države nija manja od hiljadu milja, a njene granice i obale ukrašavaju zastave tevhida: *La ilahe illallah* i visoko se vihore u svim njenim krajevima.

691 *Isto.*

Obnoviteljski pokret se raširio u arapskim zemljama i u zemljama Šama, a njegovo svjetlo je obasjavalo te krajeve. Mnogi su prihvatili pokret i za njega se vezali pa je on bio najveći oslonac ovim reformističkim pokretima koji zahvataju arapski i Islamski svijet i zemlje. Tako je on oživio zamrle ambicije i želje i probudio je uspavane duše i srca.

Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, predvodnik "vehabijskog pokreta", u praksi je kroz mnoge primjere pokazao svoju čistoću i odricanje od bilo kakvog dunjalučkog cilja, radeći samo zarad Uzvišenog Allaha, želeći popraviti stanje Ummeta kojem pripada, preporoditi ga i izbaviti iz tmina neznanja i zablude koje su ga obavijale, sputavale i kočile u dobru. 1187. godine po hidžri, nakon što se reformatorski pokret ustabilio, njegov utjecaj ovladao, povećao broj njegovih pomagača i pristalica, te nestao svaki tračak straha i opasnosti za život pokreta, šejh je napustio politički život, te se predao ibadetu, zahvaljujući Allahu Uzvišenom na pomoći i podršci, odričući se Dunjaluka i njegovih užitaka, posteći danju, a klanjajući noću, ne pokazujući želju za vlašću, imetkom, ugledom ili bilo čime što je dunjalučko. Ostao je u takvom stanju sve do svoje smrti 1206. godine po hidžri, kada se zadovoljan onim što je iza sebe ostavio vratio svome Gospodaru.

Sve spomenuto nas ne sprječava da kažemo da sam "vehabijski pokret" nije naišao na pažnju učenjaka, književnika i pisaca Nedžda u mjeri u kojoj je to trebalo. Možda je razlog tome geografski položaj i izdvojenost Nedžda usred široke pustinje od urbanih područja tokom cijela dva prošla stoljeća, teškoća komunikacije s njim i nedostatak sredstava informiranja u Nedždu. No danas su sve te prepreke prevaziđene; sredstva postoje, sva vrata su otvorena i bašče znanja cvjetaju, a mi se nadamo da će to privući njihovu pažnju i potaknuti njihovu energiju. Životopis šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je jedan od najbogatijih životopisa porukama i poukama, i najprječih da se izučavaju. On ima svoje određene segmente i mnogobrojne izvore. I k tome još, šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab je iza sebe ostavio ogromno bogatstvo i neprocjenljivo blago u knjigama i spisima koje je napisao. Svi ti rukopisi ukazuju na potrebu ponovnog štampanja, a ujedno i prevođenja na druge jezike kojima muslimani govore kako bi korist bila što veća, da se ljudi okoriste njime i zahvate iz mora njihovog dobra."[692]

---

692 *Kitabu sijer Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab*, 9-11.

Zatim, govoreći o posljedicama pridržavanja šeri'atskih normi i posljedicama udaljavanja od Šeri'ata u općem životu, on kaže:

"Zbog čvrstine uvjerenja (*akide*) Nedždijaca, bilo njihovih učenjaka ili vladara, Allah Uzvišeni im je dao da ovladaju i učvrste svoju vlast na Arapskom poluotoku, jer njihova vlast na Arapskom poluotoku znači oživljavanje Šeri'ata i manifestaciju Allahove vjere, i dao im je da ispravna vjera u Uzvišenog Allaha - *tevhid* bude glavni i jedini sudac ljudima, i da se svaki trag širka ukloni."

Imam Su'ud je u svojoj hutbi, 1218 godine po hidžri, nakon što je ušao u Mekku, rekao: "Mi smo doista bili najslabiji među drugim arapskim plemenima. Ali kada je Uzvišeni Allah htio da Njegova vjera opet prevlada, mi smo u nju počeli pozivati, a svi su nam se podsmijavali, omalovažavali nas i borili se protiv nas."

Kralj Abdu-l-Aziz, Allah mu se smilovao, je u svakoj prilici to isticao, prisjećajući se Allahove blagodati prema njemu i njegovim djedovima još ranije, napominjući da ono što se desilo porodici Alu Su'ud u prvim danima njihove historije, nije ništa drugo do Allahova kazna prema njima zbog toga što su se neodgovorno odnosili prema Allahovoj vjeri i okretali Dunjaluku. O tome je govorio, također, i kralj Su'ud, Allah ga dugo poživio!

Iz tog razloga su učenjaci, iz perioda u period, stalno upućivali savjete i oporuke predvodniku Kraljevine da se drži vjere, dosljedno je sprovodi i da spriječi one koji je omalovažavaju. To su radili onda kada bi vidjeli da predstavnici vlasti i odgovorni popuštaju u tome ili su nemarni.

Tako su šejh Abdu-r-Rahman ibn Hasen i njegov sin šejh Abdu-l-Latif za vrijeme vladavine imama Fejsala konstantno upućivali savjete i slali preporuke Imamu, skrećući mu pažnji na njegove namještenike i podanike, podsjećajući ga na posljedice nemarnosti, te da Allah Uzvišeni neće izmijeniti stanje jednog naroda dok taj narod sebe ne izmijeni.[693]

U prethodnom dijelu knjige smo naveli izjavu dr. Taha Husejna u kojoj on govori o utjecaju obnoviteljskog pokreta na vjerski, književni, kulturni, naučni, ideološki i intelektualni život, kao i na sve druge segmente života.[694]

---

693 *Isto*, str. 315.

694 Pogledaj *El-Hajatu-l-edebijje*, 31-41.

Muhammed Dželal Kišk veli: "Ako Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nije sa stanovišta doktrine (uvjerenja) donio ništa novo, onda je zasigurno, u političkom smislu inovator, reformator i izumitelj. On je uspio da zaustavi točak historije i "povije vrat zbivanjima" koja su Islamski svijet gurala ka potpunoj vesternizaciji. Spriječio je potpuni poraz Islamskog svijeta pred evropskom kolonijalizacijom koja je bila njegova izvjesna sudbina. Mislilo se, a tako su i događaji usmjeravani, da se Islamski svijet pokori općem civilizacijskom zakonu, a to je nestanak onoga ko je pobijeđen asimilirajući se s civilizacijom pobjednika.

Tada se u srcu Nedžda pojavljuje šejh oglašavajući da je islam put kojeg treba slijediti, te da problem nije u samom uvjerenju (doktrini), nego u odstupanju od njega. A da je povratak i prihvatanje čistog i izvornog vjerovanja dovoljan garant da će muslimanima biti podarena snaga i moć da se odupru evropskom izazovu i uspješno ga savladaju. Istina je da šejh Muhammed, a ni njegovi nasljednici nisu dolazili u direktni i otvoreni sukob sa evropskim vojnim snagama, jer su ih u tome sprječavali sukobi i borbe sa muslimanima i arapskim plemenima koji su odbijali islamski pokret šejha Muhammeda. Međutim, njihove pobjede nad zaostalosti i njihova sposobnost da formiraju ratnike koji skoro da ne mogu biti pobijeđeni, ojačala je argument onih koji odbacuju logiku poraza i ostavila pretpostavku otvorenom sve do danas. To je pretpostavka stjecanje materijalne snage na isti onaj način na koji su tu snagu stjecali naši preci, prvi muslimani.

U tome se ogledala važnost "vehabijskog pokreta" u oba njegova perioda; u prvom periodu za vrijeme vladavine Abdu-l-Aziza ibn Su'uda, i u drugom za vrijeme prve polovine vladavine Abdu-l-Aziza. Oba pokušaja su se dogodila u atmosferi očaja, malodušnosti i stagnacije Islamskog svijeta, no oba predstavljaju svijetle primjere o mogućnosti pobjede uz islam i realnoj mogućnosti da se potpuno i sveobuhvatno rješenje za sve probleme Islamskog svijeta preuzme i preslika iz lokalnog rješenja koje je oprobano i koje je urodilo plodom u najzaostalijem i materijalno najoskudnijem dijelu Islamskog svijeta. Ali, u isto vrijeme, oba pokušaja nisu mogla da pruže sveobuhvatno i korijenito rješenje problema s obzirom da su učinila da spor i dalje traje. Oba prethodno spomenuta pokušaja su spriječila historiju da odlučno usmjeri spor u pravcu odbacivanja islamskog rješenja.

Međutim, ta dva pokušaja nisu dali kategorički dokaz, niti put, pobornicima ovakvog rješenja. Oba pokušaja su doživjela neuspjeh u prisiljavanju historije da se prihvati ovakav odabir, pa se stoga opet nalazimo u istom položaju.

Pojava pokreta islamskog preporoda i islamske lige, prisustvo incijatora vjerskih reformi, izbijanje ustanka Mehdija i Senusija i njihovih sljedbenika, ne predstavljaju ništa drugo do odziv, različit po shvatanju i jasnoći, na rješenje koje su ponudli Saudijci: povratak islamu će muslimane osloboditi od potpunog poraza!, i to saudijsko rješenje je, uistinu, doprinijelo da muslimani ostanu na sceni."[695]

Na drugom mjestu, u kontekstu otkrivanja priznanja oponenata pokreta, kaže: "... s tim sjajnim biserom, zapravo s najdragocjenijim biserom, a to je preobražavanje jednog zaostalog istočnjačkog pustinjaka u svijetli jedinstveni primjer napretka.

Zatim jedna druga činjenica zadivljuje sve promatrače i kritičare pokreta, bez obzira kakav stav naspram saudijskog iskustva imali, a to je uspostava bezbijednosti i sigurnosti!

Jedna od dobrih odlika vehabija jeste to što su umrtvili i iskorijenili novotarije, zatim uspostavili sigurnosti u onim predjelima u kojima su uspostavili svoju vlast. Tako da svim tim krajevima, pustinjom i naseljima, čovjek može slobodno, bez imalo straha, putovati na svojoj jahalici, a naročito putevima između Mekke i Medine. Oni su, također, spriječili međuplemenske borbe i sukobe, pa su tako svi Arapi, bez obzira na pleme kojem pripadaju, od Hadramevta pa do Šama postali kao braća, sinovi jednog čovjeka. Tako je za vladavine Ibn Su'uda nestalo zla, a divljaštvo beduina pretvorilo se u čovječnost. U nekim predjelima sa plodnim zemljištem može se primijetiti kako kuća čiji je vlasnik iz plemena El-Anez stoji do kuće čiji je vlasnik iz plemena El-'Utejb, a do njih čovjek iz plemena El-Harb, i svi zajedno napasaju svoju stoku kao da su rođena braća.

Vidio sam kako oni posjeduju u stihu sročenu poslanicu o islamskom vjerovanju koju čak pastiri znaju napamet, u kojoj između ostalog stoji:

Vjera je isticanje njenih simbola, sigurnost puteva i brdskih prolaza!

Pa kao da su bezbijednost na putu učinili temeljom vjerovanja.

695 *Es-Su'udijjun ve-l-hallu-l-islami*, 109-110.

Izgleda da je šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab otkrio jednu civilizacijsku zakonitost koja se ogleda u postizanju sigurnosti i bezbijednosti, te u tom kontekstu veli: 'Uspostavljanje bezbijednosti podstiče ljude na stjecanje sredstava za život kroz zemljoradnju, trgovinu i uzgoj stoke, a čim su zauzeti dopuštenim - halal privrjeđivanjem, neće pljačkati, krasti i ubijati.' Zatim Šejh u nastavku rezimira svoje shvatanje, te kaže: 'To sliči šupljoj halci, tj. kada god se uspostavi sigurnost, kradljivac i ubica ustežu se od svojih grijeha, jer su obuzeti dopuštenim - *halal* privrjeđivanjem, a kada oni budu obuzeti dopuštenim stjecanjem opskrbe, sigurnost je zagarantirana. Neka vas Allah Uzvišeni ovim okoristi.'"

Ovo svjedočenje iznio je šejh Osman ibn Sind el-Basri el-Fejlekavi. Iako se svrstava u iračke historičare, prije će biti da je Kuvajćanin. On je jedan od protivnika vehabizma. Jedna od njegovih tvrdnji je i ta da je bezbijednost i sigurnost koje je Saudijska država uspostavila samo jedna *varka kojom je prevarila obični narod,* no kao da Osmanska država i *valija* (upravitelj) Basre nisu imali potrebu da se posluže sličnom obmanom, *pa je zbog toga nestalo sigurnosti, život se srozao, a Islamski svijet završio onako kako nam je već poznato*?!

Ibn Bišr je, također, opisao stanje sigurnosti i bezbijednosti u okrilju Saudijske države, pa kaže da su vukovi zajedno bili na livadi sa ovcama!, pa čak i nešto što je fascinantnije, a to je da se imovina ostavlja i niko je ne čuva od najezde lopova! On kaže: "Te godine su beduini nazvali *godine brnjice,* jer su ih (vehabije) zauzdali od činjenja svake vrste zuluma; velikog i malog. Ljudi se na svakom mjestu susreću samo sa pozdravom: *Es-Selamu alejkum*! Čovjek sjedi zajedno sa ubicom svoga oca ili brata, kao da su najbliži rod. Nestalo je džahilijjeta, nasilja i neprijateljstva. Konji, magarci, krave, ovce i koze su slobodno pušteni na ispašu. Pare se i donose mladunčad na istom mjestu, bez straha, u potpunoj sigurnosti, bez pastira koji bi ih čuvali ili štitili od nečega, samo im ponekad dođe neko ko ih napoji.

Saudijski primjer kroz svoju cijelu historiju potvrdio je da primjena Šeri'ata, makar i djelimično, u granicama mogućnosti svakog društva, tj. uz primjenu kaznenog šeri'atskog prava, može osigurati prvi uvjet funkcionalnosti ljudskog društva, a to je obezbjeđenje sigurnosti i bezbijednosti pojedinca; njegovog života, imovine i časti. To je ustvari i prvi uvjet koji treba osigurati da bi se

moglo i govoriti o civilizacijskom i društvenom napretku. Ta vrsta sigurnosti je ono čega Istok nije imao, a što je, s druge strane, Zapad iskoristio i čime je opravdavao svoje okupatorske i kolonijalne pohode, porobljavajući istočni svijet i zagovarajući da na Istoku uspostavlja sigurnost i bezbijednost među necivilziranim i divljim narodima, što su neki krugovi ranije, pa čak i danas, priznavali evropskim kolonizatorima.

Vehabijski primjer još u ranim začecima Saudijske države, zatim u periodu vladavine Abdu-l-Aziza, čak i u periodu slabosti, dokazao je da Šeri'at putem osjećaja za pravdom kojeg usađuje u srca vjernika i putem obavezivanja na primjenu Zakona kroz instituciju vlasti, može osigurati sigurnost i bezbijednost u tolikoj mjeri da to ne može učiniti nijedno drugo društvo ili civilizacija koje smo upoznali kroz historiju. Knjige Zapadnjaka su prepune čudnih i misterioznih zabilješki i priča o nesigurnosti i pomanjkanju bezbijednosti što naprosto zaprepašćuje evropskog i američkog žitelja, ali toga nema kod nas iako je bezbijedonosno stanje stagniralo. Zapadni gradovi su postali poput zastrašujućih džungli kroz koje je strašno putovati noću. Hotelske sobe na Zapadu su opremljene najsavremenijom tehnikom zaključavanja, čak elektronskim bravama čiji se kodovi mijenjaju svakih 24 sata. Saudijski primjer sigurnosti i bezbijednosti je izazivao divljenje i zapanjenost čak i u onom vremenu kada je kao primjer okrutnog sankcioniranja navođen simbol britanskog policajca sa palicom u ruci, kojem je u to doba bilo zabranjeno nositi neko oružje, jer je sama njegova pojava, odnosno simbol njegove palice koji je predstavljao strogi zakon, bila dovoljna za sputavanje onih koji bi željeli učiniti neki prijestup ili narušiti bezbijednost.

Šta više, Saudijci i danas mogu s uvjerenjem kazati: 'Naš sistem je najbolji! Nama ne trebaju zapadni zakoni i sistemi! Mi imamo bolje rješenje!' Burckhart je posvjedočio u korist vehabija, a protiv Turaka, rekavši: ' - Ako želimo opisati vehabije, onda samo možemo kazati da je to islam u svom prvotnom i čistom obliku. Htjednemo li objasniti razliku između vehabija i Turaka, na nama je samo da pobrojimo loše stvari po čemu su Turci prepoznatljivi."

Dobro si rekao!

Autor dalje nastavlja i kaže: "Ako hoćemo opisati vjeru vehabija, onda to znači opisivanje islamske doktrine (*akide*). Iz tog razloga

su islamski učenjaci iz Kaira izjavili da u vehabijskom vjerovanju ne nalaze heretičkih stavova, ništa što je oprječno vjeri ili neku novotariju. Čak će i poslije pada prve Saudijske države, pojava ekspanzije islama privlačiti pažnju istraživača sve dok se ne pojavi i Džordž Valin (1845-1848.) koji će o Saudijcima izjaviti: 'Oni sebe nikada ne nazivaju vehabijama, taj termin koriste njihovi protivnici. Oni za sebe jednostavno kažu da su muslimani ili *muvehhidi* (oni koji priznaju Allahovu jednoću).'"

Zatim autor dalje kaže: "Neki suvremeni autori tvrde da su vehabije osnovale novi mezheb - pravac u vjeri, no to je pogrješna tvrdnja. Vehabije su samo reformatori, a inače slijede hanbelijski mezheb.

Tu je bio i politički rezident zaljevske regije, tačnije onaj koji je upamtio posljednje dane Fejsala ibn Turkija, kao i Lejdi Balent (1879. god., odnosno 1297. po h.) koja će posvjedočiti ostatke vehabizma u Džebelu Šemr i palači Ibn Er-Rešida. Dolazak istraživača će se nastaviti i u periodu poslije toga. Kasnije će doći Šekspir i Filipi, a iza njih mnogi drugi."[696] Reformatorski utjecaj pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba nije ostao ograničen samo na predjele u kojima je preuzeo vlast, nego se širio i dalje na Islamski svijet i zemlje islamskih manjina u cijelom svijetu. Najveći utjecaj pokreta zabilježen je u Jemenu, o čemu doktor Abdullah ibn Muhammed ibn Ebu Dahiš govori na lijep način:

"Sasvim je jasno da su ljudi u Jemenu u to doba dovom tražili zaštitu od drugih pored Uzvišenog Allaha u svemu što im je trebalo u njihovom stvarnom životu na kopnu ili moru.[697] Iznad nekih kaburova su pometali zastave sa natpisima u kojima se mole za zaštitu od džehennemske vatre.[698] Nekada su velike i brojne skupine ljudi znale posjećivati takve kaburove, poistovjećujući to sa okupljanjem hadžija na Arefatu.[699] Pored toga, ljudi su u Jemenu ponekad imali običaj da se klanjaju onome u što su vjerovali da im donosi korist ili otklanja štetu,[700] rezervirajući za to dio svoga

696 *Es-Su'udijun ve-l-hallu-l-islami*, 132-134

697 Muhammed ibn Nasir el-Hazimi, *Ikazu-l-vesnan*, 11, 4 i 24 list.

698 Hasan ibn Mehdi en-Na'mi, u prethodno spomenutoj njegovoj knjizi, 156, (*Me'aridžu-l-elbab*).

699 *Isto*, 161.

700 *Isto*, 160.

imetka ili novca.[701] Palili su svijeće i kandilje na tim kaburovima, te vodili svoje žene da ih posjete.[702] Neki učenjaci iz Jemena su ih osuđivali što zapostavljaju Allahove kuće - džamije i ne brinu se o njima, dok su, s druge strane, kaburove i turbeta kitili svilom, raskošnim ćilimima i drugim."[703]

Ali i pored takve situacije, u 12. hidžretskom stoljeću bilo je učenjaka u Jemenu koji su se borili protiv takvih zabluda i zauzimali neprijateljski odnos spram njih. Među najpoznatijim učenjacima bio je šejh Muhammed ibn Ismail el-Emir (1099-1182. po h.) šejh Husejn ibn Mehdi en-Na'mi (1187. po h.) Neprijateljski odnos šejha El-Emira spram takvih novotarija jasno se pokazao 1161. po h. ili 1748. po Isau, kada je jemenskom princu u to vrijeme predložio da poruši kip El-Meha, zbog čega je napisao i jedan traktat.[704] Siddik ibn Hasen el-Kannudži o šejhu El-Emiru kaže: 'Odigrao je veliku ulogu u promicanju istine i pozivu na slijeđenje Sunneta i ostavljanju novotarija,'[705] dok je šejh En-Na'mi postao poznat po odbijanju takvih krivih ubjeđenja preko svojih poslanica i knjiga u kojima je pisao o tome.[706]

Najvjerovatnije da je na pojavu takvog stava kod ove dvojice učenjaka utjecao sam pokret šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, naročito ako znamo stav šejha El-Emira spram pokreta o kojem je on rekao: 'Od 1160. godine po hidžri pristižu nam vijesti o čovjeku koji se pojavio u Nedždu, a koji poziva slijeđenju Poslanikovog Sunneta i odvraća od novotarija u vjeri i vjerovanja da živi ili mrtvi mogu koristiti ili štetiti. On zabranjuje ono što je zabranjivao Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* da se gradi nad kaburovima, nad njima podižu turbeta ili kubbeta.'[707]

---

701 *Isto*, 192.

702 Muhammed ibn Nasir el-Hazimi, *Ikazu-l-vesnan*, 16 list.

703 Hasan ibn Mehdi en-Na'mi, u prethodno spomenutoj njegovoj knjizi, 165

704 Muhammed Muhammed Zijade, *Nešru-l-'urf*, 2/915. Pogledaj knjigu *Tathiru-l-'itikad min edrani-l-ilhad*, od šejha El-Emira. U uvodu traktata, on kaže:- Ovo je čišćenje vjerovanja od kala bezboštva. Smarao sam svojom obavezom da to napišem zbog toga što sam vidio da mnoštvo Allahovih robova pripisuju Allahu sudruga u mnogim naseljima i selima; od Jemena pa do Šama, u Nedždu, Tihami i drugim krajevima Islamskog svijeta, gdje pripisuju moć kaburima ili živim ljudima koji prizivaju znanje o gajbu ili neka otkrovenja, list 199.

705 *Ebdžedu-l-'ulum*, 192

706 Pogledaj njegovo djelo *Me'aridžu-l-elbab* i *Me'aridžu-l-'ubur 'ala mefasidi-l-umur.*

707 *Iršadu zevi-l-elbab ila hakikati akvali Ibn Abdi-l-Vehhab*, 393 list.

Također, riječi šejha Husejna ibn Mehdija en-Na'mija ukazuju da je i na njega utjecao selefijski pokret, te iznosi da je razlog pisanja djela *Me'aridžu-l-elbab* bilo pitanje o rušenju nekih kubbeta i *mešheda* na koje je naišao 1177. po h, odnosno 1763. po Isau, a.s., a još prije toga mu je stiglo pismo iz Mekke u kojem je između ostalog pisalo da je takvo pitanje stiglo u Mekku pa su na njega odgovorili četverica muftija, svako po jednom od četiri mezheba, smatrajući da onaj ko poziva i upućuje na rušenje kubbeta i *mešheda* zaslužuje prijekor i pogrdu.'[708] Možda je šejhu Husejnu preneseno i mišljenje šejha El-Emira spram pokreta, pa su obojica priznali taj utjecaj, jer En-Na'mi za pokret kaže da je istovjetan i podudaran sa onim što su zagovarali njih dvojica, a kako je to El-Emir i dočarao u svojoj pjesmi.

Ako je ovako bilo stanje ova dva alima i bio ovoliki utjecaj na njih u dvanaestom hidžretskom stoljeću, onda se pod najvećim utjecajem metoda selefijskog pokreta kasnije, na polju očišćenja doktrine, našao Ibrahim ibn Muhammed el-Emir (1141-1213. po h.) i Muhammed ibn Ali eš-Ševkani (1173-1250. po h.). Ibrahim el-Emir je bio poznat po svom stavu prema *kuburijama* (onima koji su svjetkovali kaburove)[709], dok je Eš-Ševkani osuđivao postupke onih koji su vjerovali u moć nekoga drugog pored Allaha Uzvišenog, smatrajući da su time prekršili ono što nalaže ispovijedanje vjere i činjenje ibadeta samo Allahu Uzvišenom.[710]

A što se, pak, tiče stvarnog utjecaja obnoviteljskog pokreta u Jemenu, on je primijetan još od drugog desetljeća trinaestog stoljeća po hidžri, kada su učenjaci počeli shvatati suštinu ovog obnoviteljskog pokreta i onoga u što on poziva; da se vjera iskreno samo Uzvišenom Allahu ispovijeda. Zatim, utjecaj su pospiješile i brojne posjete Jemenu od strane nekih učenjaka i aktivista *(da'ija)* obnoviteljskog pokreta u tom periodu, a tome se može dodati i razmjena poslanica i pisama između učenjaka iz Jemena i učenjaka iz Nedžda.[711] Sve to zajedno doprinijelo je stvarnom i plodonosnom

708 *Me'aridžu-l-elbab*, 4-5.

709 El-Hasan ibn Ahmed Akiš, *'Ukudu-d-durer*, list 21.

710 *Edebu-t-taleb*, 168. Pogledaj: Eš-Ševkani, *Ed-Durru-n-nedid fi ihlasi kelimeti-t-tevhid* od.

711 Pogledaj Bilten rijadske biblioteke (Medžmu'Mektebeti-r-Rijad), 86/567, i Bilten biblioteke uz Centralnu džamiju u San'i (el-Mektebe el-garbijje), br. 186. Vidi: *Nefehat min 'Asir*, str. 85.

utjecaju obnoviteljskog pokreta, jer su ljudi u Jemenu primjećivali odlučnost svojih učenjaka i vladara da šire načela i suštine obnoviteljskog pokreta u tim krajevima.

Možda je jedan od najvećih utjecaja pokreta u kristalizaciji vjerovanja i borbi protiv novotarija u Jemenu bilo ubjeđenje tamošnjih učenjaka i imama da se kubbeta i *mešhedi* podignuti nad kaburovima trebaju porušiti i ukloniti. Pisani izvori upućuju da je imam El-Mensur 1220. godine po hidžri ili 1807. po Isau, a.s., porušio poznato kubbe u San'i po imenu *Kubbetu abidin*,[712] a u periodu prije 1224. godine po hidžri, 'u San'i i mjestima oko nje, te prema Zimmaru i njemu susjednim naseljima, počelo je rušenje kubbeta i drugih građevina nad kaburima.'[713] Izgleda da je takav postupak kasnije ohrabrio vladara Jemena El-Mutevekkila da nastavi s rušenjem kubbeta i mauzoleja (*mešheda)*, a želju za tim on je izrazio tamošnjim islamskim učenjacima. To se desilo domalo iza dolaska učenjaka selefijskog pokreta u San'u, tačnije 1229. god. po hidžri ili 1813. po Isau, a.s.[714] Stav učenjaka San'e, u to vrijeme, o rušenju kubbeta i *mešheda* iznad kaburova, bio je da se oni obavezno moraju ukloniti, što je odavalo dojam da su prihvatali utjecaj obnoviteljskog pokreta. To je doprinijelo da vladar El-Mutevekkil lično učestvuje u većini slučajeva rušenja i uklanjanja poznatih *mešheda* i kubbeta u San'i, te je uz to poručivao da se prenese njegova zapovijed u ostale krajeve Jemena o rušenju i uklanjanju svih građevina iznad kaburova.[715]

712 Lutfullah Džihaf, nav. djelo,str. 391.

713 Muhammed ibn Ali eš-Ševkani, *El-Bedru-t-tali'*, 262-263.

714 Autor nepoznat, *Havlijat jemanijje*, 7.

715 Isto, 8. Autor, vezano za događaje u 1299 po hidžri, kaže: "U San'u je došla jedna grupa selefijskih da'ija koji su nagovarali vladara El-Mutevekkila da poruši kubbeta koja su bila podignuta iznad kaburova nekih dobrih ljudi i istinskih učenjaka i imama.Zbog toga je vladar El-Mutevekkil sazvao uglednike svoje države i učenjake, pa su mu učenjaci na upit o tome kazali: 'Ako se radi o želji za ispoštivanjem Šeri'ata, a ne radi laskanja Imamu iz Nedžda ili prihvatanja njegovih riječi, kažemo da su ta kubbeta novotarija i da nemaju nikakve osnovanosti u vjeri, kako se od vođe pravovjernih Alije, r.a., prenosi da mu je bilo naređeno da ih poruši (uzdignute kaburove) i poravna sa zemljom.' Nakon toga El-Mutevekkil je odlučio da ih poruši, pa su tako porušena kubbeta iznad kaburova u San'i i okolnim mjestima. Porušeno je kubbe Salahuddina, kubbe El-Mensura Husejna u El-Ebhuru, kubbe El-Fulejhija, kubbe El-Mehdija el-Abbasa u kojem je bio i kabur, zatim kubbe Ahmeda ibn el-Hasana u El-Gerasu, te je poslata naredba da se tako postupi i u drugim krajevima." Str. 7-8.

Ovo potvrđuju i riječi Abdu-r-Rahmana ibn Abdullaha ez-Zumejlija koji kaže da mu je njegov šejh kadija Ahmed el-'Ansi, kod kojeg je u gradu Ibb učio1359. god. po hidžri ili 1940. god po Isau, a.s., pričao kako u tom njihovom gradu i do danas ima tragova porušenih kubbeta i popaljenih mjesta još od vremena imama Su'uda ibn Abdu-l-Aziza (1218-1229. po h.).[716]Ako je ovo tačno, onda je većina jemenskih gradova i naselja bila uveliko pod utjecajem selefijskog pokreta, a koji se odvijao u prvoj trećini trinaestog hidžretskog stoljeća.

Kao što je selefijski pokret imao velikog utjecaja u San'i i oko nje, na isti način je utjecao i na jemenski dio Tihame i Hadramevt. Što se tiče Tihame, nakon što su njeni stanovnici bili zapali u grijeh svjetkovanja kaburova i njeni učenjaci odobrili "ono što se od raznih vrsta širka događa naočigled",[717] ona je poslije toga, u prvoj trećini trinaestog hidžretskog stoljeća, nakon utjecaja selefijskog pokreta, povratila i postala čista od tih djela kojima su se prljali njeni stanovnici, tako da niko više nije mogao tražiti zaštitu od nekoga pored Allaha, niti je mogao dozivati nekog umrloga![718] Eš-Ševkani, kada govori o tim događajima, nije ukazao na razlog koji je utjecao na borbu protiv tih novotarija, osim što spominje da se o tome sudilo sabljom.[719] Da li je to bilo od strane *emira* - vladara pokreta koji su bili u tim krajevima,[720] ili je to postupak vladara iz San'e koji su još ranije potpali pod utjecaj pokreta, pa su ustali da u svom okruženju otklanjaju ono što napada ispravno vjerovanje (*akidu*) i niječe *tevhid*?!

Činjenica je da su obje pretpostavke imale znamenit utjecaj u otklanjanju i suzbijanju praznovjerja, naročito ako imamo u vidu da su ti krajevi oko Jemenske Tihame, i nešto ranije, s lahkoćom prihvatali selefijski pokret, a pored toga tu su i napori jemenskih vladara i učenjaka u otklanjanju i suzbijanju prisutnih novotarija.

A kada je riječ o Hadramevtu, izvori navode da su aktivisti (*da'ije*) selefijskog pokreta, koji su tamo došli 1224. godine po h., "'porušili kubbeta, polomili sarkofage (*tabute*), zabranili povremene

716 Intervju sa Abdu-r-Rahmanom ibn Abdullahom Ez-Zumejlijem od 9.7.1399. god. po h.

717 Muhammed ibn Ali eš-Ševkani, *Edebu-t-taleb*, 171-172.

718 *Isto*, 171-172.

719 *Isto*, 171.

720 Ovo potvrđuje postupak emira Alija ibn Medžsela el-Mugajdija koji je 1246. god. po h. počeo sa rušenjem kubbeta nad kaburovima i sličnih novotarija u svojoj oblasti. Pogledaj: *Fi rubu'i 'Asir*, od Muhammed Omer Refi'a, str. 218.

molitve (koje su uveli neki šejhovi) i služenje mjestima novotarija,"[721] jer su stanovništvo Hadramevta zatekli u velikom neznanju i zabludi. U nekim izvorima se navodi da su selefijske da'ije rušili samo vrhove kubbeta[722] aludirajući na njihovu pustoš i umanjujući njihovu vrijednost,[723] a razlog toga najvjerovatnije krije se u tome da ih je bilo veoma puno i na različitim mjestima. Da'ije u Hadramevtu se nisu zadovoljile samo rušenjem kubbeta, već su iz samog Hadramevta pronašli da'ije koji će širiti selefijski pokret i k njemu pozivati.[724] Ovo nam ukazuje na rasprostranjenost selefijskog pokreta u Hadramevtu i na njegov znatan utjecaj u pročišćavanju vjerovanja i odbacivanju novotarija. Najvjerovatnije da je ova činjenica potakla jednog od učenjaka iz Hadramevta da u vezi selefijskih da'ija kaže:" Da Allah nije predodredio te ljude za (islamski) preporod, ljudi bi i danas, zaista, predano, kao u ibadetu, stajali pored kaburova."[725]

Čini se da su nakane da'ija i emira (prinčeva), koji su pronosili i podržavali selefijski pokret, da očiste južne dijelove Arapskog poluotoka od nadgrobnih kubbeta, našle plodno tlo u cijelom Jemenu. Veoma omiljena djelatnost kod tih da'ija bila je rušenje i uklanjanje kubbeta. Izvori potvrđuju da su prinčevi Asira, kada su ušli u Jemensku Tihamu 1221. god. po h., lično porušili kubbe kod džamije Bejtu-l-Fekih.[726] Izvori, također, navode da su prinčevi bili zainteresirani za pročišćenje i kristalizaciju akaida, pa su stoga bili brižni u sveopćem obrazovanju svih ljudi u tim krajevima i učvršćivanju njihovog vjerovanja. S tom namjerom princ Ali ibn Medžsel el-Mugajdi je 1247. god. po h., krenuo da u okolini Mevra ukloni više mauzoleja i hramova (*mešheda i mezara*).[727] A nakon toga, 1250. po h. ili 1834. god. po Isau, a.s., vidio je da se trebaju porušiti i neka kubbeta u gradu Teizz.[728]

Utjecaj selefijskog pokreta u pogledu drugih novotarija bio je veoma primijetan još od ranije, a to nam donekle pokazuje to što je Muhammed ibn Ismail el-Emir podržao pokret Muhammeda

721 Salah el-Bekri, *Fi dženubi-l-Džezireti-l-'arabijje*, 141.
722 Abdullah ibn Muhammed es-Sekkaf, u njegovoj ranije pomenutoj knjizi, 115.
723 Zato što ona ne donosi korist, niti štetu.
724 Salah el-Bekri, prethodno spomenuta knjiga, 141.
725 Časopis *El-Menar*, Zu-l-ka'ide, 1324. god. po h., str. 827.
726 Abdullah ibn Misfer, *Es-Siradžu-l-munir*, 58.
727 Hašim Seid en-Na'mi, prethodno. nav. djelo, 179.
728 Ahmed ibn Ahmed en-Na'mi, u njegovom *Tarihu*, list 210.

ibn Abdu-l-Vehhaba jer je spalio knjigu *Delailu-l-hajrat*.[729] Potom, to dokazuje i stav Muhammeda ibn Ali eš-Ševkanija spram sufija i njihovih tarikata, kada on kudi i osuđuje njihova novotarska djela, napisavši i knjigu o sufijama pod naslovom *Es-Savarimu-l-hidad*.[730] Sve to je dokaz konstantnog utjecaja obnoviteljskog selefijskog pokreta na te krajeve Arapskog poluotoka u tom vremenskom periodu.

Najvjerovatnije je da je pobjeda Turaka i Egipćana nad emirima selefijskog pokreta u Nedždu imala utjecaja na opadanje aktivnosti ovog pokreta u ovim područjima. Jemenski izvori navode da se kod nekih učenjaka iz Jemena nakon tih dešavanja pojavila ljubomora prema onome što je selefijski pokret radio, pa su počeli da iznose svoje stavove spram uklanjanja kubbeta iznad kaburova. Jedan od tih učenjaka je ustvrdio da se iza motiva selefija za rušenjem kubbeta krije "želja za zlatom i srebrom koje se nalazi u tim kubbetima",[731] a to je još argumentovao ajetima iz Kur'ana.[732] Ovakva pristrasnost i ogrjezlost u zlu bili su razlogom obustavljanja pokreta i slabljenja njegovog utjecaja u kasnijem periodu. Činjenica je da je podizanje kubbeta i turbeta iznad kaburova i odabir tih mjesta za činjenje ibadeta u oprječnosti sa Šeri'atom,[733] a time ta mjesta postaju "simbolima nevjerstva",[734] te da onaj koji traži pomoć od umrlih ili ih moli da od njega otklone neku nedaću Uzvišenom Allahu pripisuje sudruga.[735] Sve to je uveliko umanjilo utjecaj selefijskog pokreta u Jemenu, pa se iza toga njegov utjecaj na tim prostorima skoro da i nije jasno primjećivao sve do prve polovine četrnaestog stoljeća po hidžri."

Na kraju Kišk kaže: "Doima se da je stvarni utjecaj selefijskog pokreta u pročišćavanju vjerovanja i odbacivanju novotarija u predjelima Jemena, bio tek u drugoj polovini četrnaestog stoljeća po hidžri. To stoga što su stanovnici Jemena u tom periodu bili bolje upućeni u svoju vjeru, zbog veza između učenjaka iz Jemena i učenjaka iz Nedžda, te zbog želje mnogih jemenskih učenika, koji su stjecali islamsko znanje, da ga stječu van svoje zemlje. Danas se

729 U njegovom *Divanu*, list 56.

730 *Edebu-t-taleb*, 173-175.

731 Bilten biblioteke El-Garbijje koja se nalazi uz džamiju u San'i (*Medžmu'u*, El-Mektebetu-l-garbijje bi Džami'i-s-San'a), 129., list 138.

732 *Isto*, list 138.

733 Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, *Kitabu-t-tevhid*, str. 95-100.

734 *Medžmu'atu-r-resail ve-l-mesaili-n-nedždijje*, 1/246.

735 *Isto*.

može vidjeti u Centralnoj džamiji u San'i mnoštvo selefijskih knjiga i literature, koje se tu i izučavaju, te i u mnogobrojnim selefijskim džamijama u Sani',[736] što je najupečatljiviji dokaz pozitivnog utjecaja selefijskog pokreta kojeg je ostvario u tom kraju.

Jedan od pozitivnih utjecaja selefijskog pokreta u Jemenu je i rađanje velike želje kod mnogih jemenskih mladića da se dosele u Nedžd i tu stječu znanje o islamu. Od onih koji su to i učinili, spomenut ćemo samo kao primjer Ahmeda ibn Sinana el-Jemanija, (... – 1339. po h.), koji je 1335. god. po h. sa jednom skupinom iz svoga sela Kahlan doselio u Nedžd.[737] Od tada je broj muhadžira, koji su se iselili u Nedžd radi stjecanja znanja, dosegao cifru od oko pet stotina ljudi. Većina ih je bila iz plemena El-Hida' iz Mihlafi-l-Kumejma. Rezultati tih seoba su bili veoma uspješni i plodonosni. Stanovnici pomenutog kraja prihvatili su selefijski pokret. Njihova sela su osvanula čista od mauzoleja i hramova (*mešheda* i *mezara*), jer su njihovi ljudi odbacili iskrivljena ubjeđenja i uklonuli sve što izaziva sumnju u vezi sa svjetkovanjem kaburova dobrih ljudi, kao što je podizanje kubbeta i drugih obilježja nad njima.[738]

Utjecaj selefijskog pokreta u Jemenu odrazio se i na susjedne jemenske predjele čiji su stanovnici počeli da prečišćaju svoja ubjeđenja i odbacuju sve ono što se od natruha širka i vjerovanja u nešto drugo pored Allaha vezalo za njihove umove i srca. Pod tim utjecajem je Salih ibn Husejn Ebu Hajdar, početkom druge polovine četrnaestog stoljeća po h., počeo u Hemedanu da odvraća ljude od novotarske prakse potiranja rukama po kaburovima nekih dobrih ljudi radi bereketa, i vjerovanja da oni mogu donijeti korist ili otkloniti nedaću. Također su neki ljudi iz Hemedanske doline odstranili tabut (*sarkofag)* koji je bio u 'Ubejdovoj džamiji u njihovom mjestu, a zbog kojeg su mnogi ljudi iz Hemedana i njegove okoline bili zavedeni i pridavali mu svetost, pa su ga i dozivali: "O Ubejde" i drugim imenima![739] Sva ta djela su, bez imalo sumnje, proistekla kao rezultat

736 Naučna posjeta Sani' u periodu od 1400-1402. po h.

737 Salih Muhammed el-Gufejli, Šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, časopis *El-Džundijju-l-muslim*, god 20, br. 6, izdanje 1399 god. po h., str. 70. Muhammed ibn Ahmed ibn Sinan navodi da mu je otac 1325. god po h. doselio u Nedžd sa skupinom svojih prijatelja.

738 *Isto*, 67-68. i 70.

739 Intervju sa Jahjaom ibn Ahmedom Salihom Ebu Hajdarom u Rijadu,18.5.1402. po h.

selefijskog utjecaja u prečišćavanju ubjeđenja i odbacivanju novotarija u Jemenu. Isticanje ovog aspekta aktivnosti selefijskog pokreta u tim predjelima, ukazuje na veliku želju i snažnu ambiciju tih da'ija i onih koji su predvodili pokret da se ukloni to zlo koje narušava ispravno islamsko vjerovanje i priznavanje Allahove jednoće. Takav stav je imao stvarni utjecaj u vezi s ostalim novotarijama[740] od kojih su se ljudi u Jemenu počeli čistiti i suzbijati njihovo širenje u društvu.

Iz onoga što smo do sada spomenuli formira se jasna i nadasve dominantna slika o utjecaju selefijskog pokreta u južnim dijelovima Arabijskog poluotoka, i to u vremenu raznolikih i mnogobrojnih vjerskih pravaca i prisustvu iskrivljenih ubjeđenja i vjerovanja o Allahu Uzvišenom. Utjecaji selefijskog pokreta na te predjele kao i periodi njegovog trajanja bili su različiti, jer su prvi znaci utjecaja vidljivi još u početku trinaestog stoljeća po hidžri, a zatim on opada, kako u političkom tako i u vjerskom smislu, i samo se zadržava u Asiru i njegovoj bližoj okolini. Iza toga će se opet pojaviti duž cijelog četrnaestog stoljeća po hidžri, kada je kralj Abdu-l-Aziz Alu Su'ud obnovio pokret i pozvao na ostavljanje svega onoga što mu je oprječno, kako u riječima tako i u djelima. Rezultat toga je bilo to što je korisni utjecaj pokreta obuhvatio cijeli Arabijski poluotok i to je djelovalo na shvatanja ljudi, pa su se prošli svih novotarija na koje su se bili navikli i svih iskvarenih ubjeđenja koja su od ranije prihvatili. Počeli su raditi u skladu s Kur'anom i Sunnetom, "umjesto običaja, tradicije i suđenja po zakonima pojedinih osoba."[741]

A u vezi utjecaja obnoviteljskog pokreta u svijetu dr. Muhammed Kamil Dahir kaže: "Utjecaj vehabijskog pokreta nije ostao vezan samo za reformatorki pokret u Egiptu, već je premašio tu granicu i dojmljivo utjecao na mnoge muslimanske intelektualce u islamskim zemljama; u Siriji, Iraku, Arapskom Magribu, Jemenu, Indiji itd. Neki od tih ljudi su kasnije bili na visokim i uglednim položajima u domenu islamskog obrazovanja u Halepu, Damasku, Tripoliju, Kudsu i Indiji.

Vrijeme hadždža je bila izuzetna i povoljna prilika koju su vehabije koristile da hadždžijama, koji su dolazili u Mekku sa istoka i zapada, pojasne svoje stavove i s njima razmijene mišljenja o vjeri i dunjalučkom životu. Na ovaj način su uspjeli da uvjere neke od

740 Poput obilježavanja mjeseca redžeba (*redžebije*) i slično.

741 Atijja Muhammed Salim, *Da'vetu-š-šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab ve eseruha*, str. 30.

islamskih uglednih ličnosti u svoje ideje, a što će za posljedicu donijeti razne islamske reformatorske pokrete u periodu devetnaestog stoljeća i početkom dvadesetoga, koji će u velikoj mjeri biti pod utjecajem ideja i načela selefijskog pokreta.

U Jemenu se tako se pojavio imam Ez-Zubejdi Muhammed ibn Abdullah eš-Ševkani es-San'ani (1172-1250. po h., - 1758-1834) koji je bio savremenik šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, pozivajući kao i on u borbu protiv novotarija i izmišljotina, na ustanak protiv slijepog povođenja u vjeri - *taklida,* na otvaranje vrata idžtihada, na povratak onakvoj doktrini (*akidi*) kakvu su nosili prvi ashabi i naši dobri predvodnici. A to je razumijevanje Allahovih *sifata* - svojstava pomenutih u Kur'anu onako kako je i napisano u Kur'anu, odbacujući bilo kakvo tumačenje i iskrivljivanje u vezi toga. Na tu temu Eš-Ševkani je napisao i knjižicu: *Et-Tuhaf bi mezahibi-s-selef...*"

"...Izgleda da je imam Eš-Ševkani bio dobro upućen u načela i učenje vehabijskog pokreta, jer njegova mišljenja i ideje gotovo da u potpunosti odgovaraju učenjima tog pokreta. To se najbolje vidi iz duge kaside kojom je Eš-Ševkani oplakao smrt Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba kada mu je došla vijest o njegovom preseljenju na Ahiret, u kojoj on iznosi svoje uvažavanje prema Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu i golemu žalost zbog rastanka. A historičari ne navode da su se ova dva imama ikada susreli."

Utjecaj obnoviteljskog pokreta na muslimane Indije

Indija zauzima posebno mjesto u izučavanju razvoja vjerskih ideja i njihovog međusobnog utjecaja, s obzirom da u njoj žive mnogi različiti narodi sa različitim ubjeđenjima.

Vehabije su u indijskom društvu pronašli plodno tlo za širenje svojih ideja među muslimanima i Indijcima, koji su živjeli među svakolikim oblicima brojnih novotarija preuzetih iz rituala i vjerovanja drugih indijskih vjera. Vehabijsko učenje je u Indiju stiglo preko indijskog islamskog vođe po imenu Es-Sejjid Ahmed ibn Irfan el-Berlevi (1786-1831. god.) koji je s početka devetnaestoga stoljeća došao na hadždž i tada je prihvatio vehabijske ideje. Nakon što se vratio u svoju domovinu postao je jedan od najvećih pozivača u ovu ideju. Širio ju je u Pendžabu gdje je osnovao i vehabijsku državu.

Njegova vlast se protezala toliko da je bio prijetnja sjevernom dijelu Indije gdje su bili nastanjeni sljedbenici jedne indijske sekte - Siki.

Vjerski žar Es-Sejjida Ahmeda el-Berlevija je bio žestok. Neumorno je radio na čišćenju islama od prljavština širka, koje su totalno izobličavale njegovu lijepu sliku, kao što je pokoravanje i klanjanje evlijama i sve ono što se vezuje uz to od brojnih idolopokloničkih sujevjernih običaja. El-Berlevi je pozivao na povratak jednostavnom islamskom životu, onakvom kakav je on bio u vremenu Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i ashaba, *radijallahu anhum*. Uz to je vodio i veliku kampanju širokih razmjera među Indijcima, podstičući ih da prihvate islam. Umro je 1831. god. za vrijeme pohoda na Sike na sjeveru Indije.

Njegove vjerske ideje su ostavile dubok trag i utjecaj na muslimane u Indiji. Njegovi učenici su nastavili sa pronošenjem reformatorskog pokreta, pa su iznjedrili velika islamska literarna djela koja su napisali urdu jezikom kako bi osigurali da će se njihova ideja širiti među narodom. Sljedbenici Es-Sejjida Ahmeda odricali su se bavljena trgovinom i zapošljavanja u državnim službama dok su na vlasti okupatori - Englezi.

Utjecaj pokreta u zemljama Šama i Iraku

Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je početkom ovog stoljeća među učenjacima Šama imao mnogobrojne simpatizere i pomagače. Među najpoznatijima je šejh Džemalu-d-din el-Kasimi kojem je sudila turska vlada pod optužbom djelovanja na širenju i promicanju načela ovog pokreta među narodom. Zatim tu su šejhovi: Abdu-r-Rezzak el-Bejtar, Tahir el-Džezairi, Muhammed Kamil el-Kassab, Husejn el-Džisr, Abdu-l-Kadir el-Magribi, princ Šekib Arslan, koji su izučavali upute pokreta i mnogo ga uvažavali, jer su u njemu pronašli učenje istinskog islama, pa su radili na širenju načela selefijskog pokreta u Siriji.

U Iraku su među Elusijama bili poznati Ebu es-Senaa Šihabu-d-din Mahmud el-Elusi (1853 god.) i Mahmud Šukri el-Elusi (1856-1924. god.), kao ljudi na koje su reformatorski pokret i njegova načela ostavili značajan trag i velik utjecaj. To se jasno može uočiti u knjizi Ebu es-Senaa *Ruhu-l-me'ani* u kojoj on poziva na slijeđenje puta selefa po pitanjima vjerovanja i na čišćenje islama od svih natruha,

poričući obraćanje kroz ibadete nekome drugom pored Allaha i traženje zagovorništva od umrlih.

A što se tiče Mahmuda Šukrija el-Elusija, on je bio vjerski obnovitelj i sljedbenik selefijskog puta. U svom djelovanju sjedinio je dvije stvari: principe selefijskogg pokreta, koji poziva na povratak Kur'anu i Sunnetu i podstiče na suzbijanje novotarija u vjeri i sufijskih tarikata, i principe suvremenog arapskog naučnog preporoda, koji usmjerava pažnju na svjetovne naučne discipline poput historije, astronomije i slično. Od djela koja je napisao spomenut ćemo *Tarihu Nedžd* (Historija Nedžda), u kojem je obradio noviju historiju Nedžda i život Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba.

Utjecaj pokreta u zemljama Arapskog Magriba[742] i Sudanu

Preko hadžija se, također, ideja pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba prenijela i u Magrib, a prenio ju je Es-Sejjid Muhammed ibn Ali es-Senusi (1787-1859), koji se impresioniran i pod dojmom vehabijskog učenja, vratio iz Mekke u Alžir, gdje je novu ideju širio među svojim sunarodnjacima. Nakon toga odselio je u Barku (Kiranaiku) u Libiji gdje je osnovao svoj posebni vjerski pravac u kojem su bila utkana mnoga učenja pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba poput nužnosti povratka u jednostavan i lahak islam kako je to bilo u vremenu Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovih ashaba, zatim potrebe za pročišćavanjem akaida od praznovjerja i novotarija koje su ga iskrivile. Međutim, senusijski pravac je poslije toga potpao i pod utjecaj sufizma što ga je udaljilo od ciljeva i učenja reformatorskog pokreta.

Oba poziva se slažu po pitanju afirmacije i slijeđenja idžtihada i borbe protiv novotarija u vjeri u svim njenim oblicima, a razlikuju se po tome što je reformatorski pokret posegao za džihadom u širenju svojih ideja i pozivanju ljudi u svoje učenje, dok je senusijski poziv primijenio sufijsku metodu širenja svojih učenja.

Obnoviteljskim pozivom je bio zadivljen i marokanski sultan Sidi Muhammed ibn Abdullah koji je govorio: "Ja sam malikijskog mezheba, a vehabijskog ubjeđenja!"[743]

---

742 Arapski zapad, arapske zemlje u sjeverozapadnom dijelu Afrike: Alžir, Maroko i Mauritanija. (op. prev.)

743 Pogledaj knjigu: Ch.A. Julien, *Historie de I, Afrique de nord payot-parsi*, 1996, str. 243.

Također je reformatorski pokret utjecao i na osnivača mehdijskog pokreta u Sudanu, Muhammeda ibn Ahmeda ibn es-Sejjida Abdullaha (1885 god.). A utjecaj samog pokreta nalazimo i u djelima poznatog alžirskog mislioca Malika ibn Nebijja.

Utjecaj pokreta na književno-kulturni život na Arabijskom poluotoku

Nakon što je reformatorski pokret među stanovnike Arabijskog poluotoka unio i usadio dio osnovne kulture, i pored njihove nepismenosti, a bila je to, opet, vjerska kultura utemeljena na principima reformatorskog pokreta, idejama Ibn Tejmijje i mezhebu imama Ahmeda ibn Hanbela, oni su čvrsto i dosljedno prigrlili ideje ovog pokreta. Učenje ovog pokreta uspjelo je da ljude potakne na rješavanje njihovih sporova pred sudom Šeri'ata, za razliku od ranije prakse kada su se koristila sredstva sile, nasilja i plemenski običaji. Ovaj pokret je uspio da savlada običaj tumaranja i nomadskog emigriranja po pustinji, zatim da poveže ruke lopovima i razbojnicima koji su širili strah i nered po raznim krajevima poluotoka. Potom je pokret podsticao beduine da se naseljavaju u područjima pogodnim za sjetvu, nakon što im je u takvim predjelima obezbijedio sredstva za život i stanovanje. Pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je svoje pristalice direktno vezivao za Allaha Uzvišenog, podučavajući ih da se nikoga ne boje pored Njega Uzvišenog, brišući im iz glava praznovjerja o džinnima, izmišljotine i iluzije. Zabranio im je ponizno stajanje ispred kamenja, kaburova i drveća kako bi od toga (ili od mrtvih) tražili posredovanje kod Uzvišenog Allaha (*tevessul*) i njihovu pomoć. Učio ih je da sve to traže samo od Allaha Svemoćnoga.

Utjecaj pokreta nije ostao ograničen samo na prethodno pomenuta pitanja, već je on doista mnogo utjecao i na idejni pokret u Arapskom poluotoku u osamnaestom stoljeću. U prvom periodu pojave reformatorskog pokreta pojavili su se neki pjesnici i historičari koji su prihvatili principe ovog pokreta, braneći ga i osuđujući njegove protivnike. Na čelu pomenutih historičara bili su Osman ibn Bišr i Husejn ibn Gannam, dvojica poznatih historičara pokreta Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba.[744]

744 Parafrazirano po: Muhammed Kamil Tahir, *Ed-Da'vetu-l-vehhabijje ve eseruha fi-l-fikri-l-islami el-hadis*, str. 199-205.

Ovim lijepim plodovima i blagoslovljenim rezultatima reformatorskog pokreta koji su izloženi pred očima i ušima cijelog svijeta, pokorili su se simpatizeri ovog pokreta, a priznali ih oni koji se ne slažu sa njime. Njemu ne šteti to što inatčije i zavidnici poriču sve te plodove, jer pokret sam po sebi je dovoljno praktičan, naučni, logički, praktični i stvarni odgovor na sve izmišljotine, tvrdnje i optužbe iznesene o reformatorskom pokretu, njegovom osnivaču, državi - Saudijskoj Arabiji, njegovim sljedbencima i pomagačima.

Utjecaj obnoviteljskog pokreta na sve druge, njemu suvremene pokrete i one poslije njega je, također, veliki u što nema sumnje, s tim što se njegova jačina razlikuje, kao i nivo prihvatanja ili odbijanja, srazmjerno snazi utjecaja pokreta i podložnosti onoga na kojeg je utjecao, te različitost djelotvornih faktora.

Zaključak do kojeg sam došao jeste da su neki pokreti općenito na istom putu, koriste iste metode kao i obnoviteljski pokret. Od tih pokreta su neki džema'ati *Ehlu-l-hadisa* i *Ensaru-s-sunne* u Sudanu i Egiptu.

Zatim tu se može uvrstiti većina umjerenih selefijskih pokreta i džema'ata širom Islamskog svijeta danas, a za većinu tih džema'ata novotari i sljedbenici hirova kažu da su 'vehabijski', što je, opet, velika pohvala i čast za one koji su na pravom selefijskom putu.

Međutim, ima i onih koji pretjeruju u vezi utjecaja obnoviteljskog pokreta na neki reformatorski džema'at ili ličnosti, kao što govori o *mehdijama* u Sudanu, *senusijama* u Sjevernoj Africi, pokretu Osmana ibn Fuda, pokretu Muhammeda Abduhua i nekih reformatorskih pokreta u Indiji.

Ima i takvih izjava i tvrdnji u kojima se zagovara da su neki od tih pokreta potpuno istovjetni sa pokretom šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba ili gotovo isti.

No, činjenica je da ne postoji niti jedan pokret koji zagovara i primjenjuje isti metod i pravac, doktrinarno i praktično, kao što je to obnoviteljski pokret, već se na svaki džema'at i pokret odrazio utjecaj obnoviteljskog pokreta u nekim osnovnim načelima, kao što je poziv na opći preporod, ostavljanje grijeha, oslobađanje od slijepog povođenja u vjeri, oslobađanje od pristrasnosti, mezhebskog fanatizma, poziv na primjenu Šeri'ata i islamskog kaznenog prava - *hududa*, poziv na naređivanje dobra i odvraćanje od zla, poziv u džihad i slično.[745]

---

745 Ovu dilemu je razmatrao dr. Salih ibn Abdullah el-'Abud u svojoj knjizi *Akidetu-š-šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab es-selefijje*, 2/918.

Međutim, najvažnija i najveća osobenost poziva šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba je poziv na čisti i bistri tevhid i selefijsko vjerovanje, te ostavljanje svih vidova širka i novotarija i žustra borba protiv njih. I doista je malo reformatora i džema'ata koji su na ovakav način i na tom nivou pronosili svoje pozive u vjeru. A Allah najbolje zna!

Privlačenje neistomišljenika i protivnika ka istini

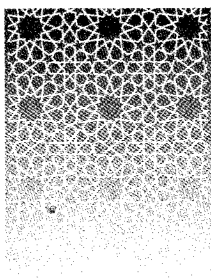
Jedan od lijepih rezultata i plodova koje je iza sebe ostavio pokret jeste to što je uspio približiti neke neistomišljenike i protivnike ka pravom i ispravnom putu i metodu, istina neke manje, a neke više, ovisno od situacija. U to se može uvrstiti i to što je uspio skrenuti pažnju protivnika ka važnosti argumetiranja svojih stavova i mišljenja tekstovima Objave i onim što se prenosi od prvih generacija *selefa*, te uzimanje njih za pravedan sud u međusobnim sporovima, odbacujući neke prisutne devijacije u prihvatanju dokaza i načinu argumentiranja, kao što je oslanjanje na ono što ne može biti dokaz, poput otkrovenja (*kešf*), osjećaja (*zevk*), intuicije (*vidžd*), snova (*ru'je* i *ahlam*), vjerovanje u natprirodne moći nekih ljudi (*havarik*), tvrdnja o bezgriješnosti ljudi (*'ismet*), priče i hikaje, lažne i slabe hadise. Tako su mnogi, pojedinci i skupine koji su posezali za ovim iluzijama u argumentaciji vjerske prakse, počeli da se stide toga i izbjegavaju to.

Obnoviteljski pokret ih je podstakao na ostavljanje mezhebske pristrasnosti i slijepog povođenja za pojedincima ili mezhebima, nukajući ih da se vezuju samo za šeri'atsko znanje, pokazuju veću pažnju Sunnetu, te da se bave istraživanjem, pisanjem i idžtihadom.

Iako mnoge frakcije, pojedinci, pravci i tarikati nisu prihvatili Sunnet i odazvali se istini, jer su neki postali još više oholi i dodatno doslijedniji zabludi, ipak su mnogi postali spremniji za ozbiljan dijalog, ublažili su svoja pretjerivanja i popravili su neka svoja ubjeđenja i opće usmjerenje. To je bez sumnje ublažavanje i smanjivanje zla, što je jedan od ciljeva vjere i postepenog pozivanja.

﴿وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ۞ إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ﴾

Oni će se u vjerovanju razilaziti, osim onih kojima se tvoj Gospodar smiluje. (Hud, 118-119.)

ŠESTO POGLAVLJE

Kraljevina Saudijska Arabija - postojeći realitet odbacuje optužbe

KRALJEVINA I POKRET MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

METOD OSNIVAČA KRALJEVINE KRALJA ABDU-L-AZIZA PORIČE OPTUŽBE

UREĐENJE KRALJEVINE JE POTPUNO ISLAMSKO, NIJE VEZANO NI ZA JEDAN MEZHEB

MEĐUNARODNE OBAVEZE NA KOJE SE OBAVEZALA KRALJEVINA PORIČU OPTUŽBE

ONI OSUĐUJU I OMALOVAŽAVAJU PROPISE ISLAMA, ZATIM IH PRIPISUJU KRALJEVINI I ONOME ŠTO NAZIVAJU VEHABIZAM:

- Kraljevima i sprovođenje Allahovog Zakona
- Odsijecanje ruke kradljivcu
- Smrtna kazna za razbojništvo
- Smrtna kazna za odmetanje od islama
- Zabrana ulaska nemuslimanima u Harem
- Zabrana podizanja bogomolja nemuslimanima u Kraljevini
- Status žene i njena prava u Kraljevini

KRALJEVINA SE BORI PROTIV NEREDA U SVIJETU: TERORIZMA I NASILJA

STAV KRALJEVINE SPRAM SEPTEMBARSKOG DOGAĐAJA U AMERICI

KRALJEVINA I "VEHABIJSKI POKRET"

Mnogi koji nisu upućeni u pravu istinu u vezi s Kraljevinom ili je namjerno ne žele saznati, ili oni koji se podsmjehuju i zavist pokazuju, opisuju Kraljevinu kao 'vehabijsku državu'. No prije odgovora na takvu optužbu želim potvrditi slijedeće:

Da je opisivanje Kraljevine Saudijske Arabije kao vehabijske države doista veliki epitet i pohvala, koja se ničim ne može platiti, jer pod terminom 'vehabizam', kojim žele obezvrijediti i omalovažiti Kraljevinu, misle na pokret šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, a koji je u stvarnosti: islam, Sunnet, put prvih generacija muslimana - *selefa*, pridržavanje Kur'ana i prakse Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.

A što se tiče poimanja 'vehabizma', kako su to njegovi neprijatelji iznijeli, kao petog mezheba ili skupine koja je van granica *ehlu-Sunneta*, ili kako ga tumače sljedbenici novotarija, hirova i raskola i njihove pristalice iz reda svjetine, kao 'skupine koja mrzi Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, i *evlije*', i tome slično, takve potvore u stvarnosti nisu odmakle dalje od onoga što i jesu: iluzije u mašti i umovima nekih ljudi i glasine u koje su povjerovali bez ikakve provjere njene istinitosti. Onaj ko prati zbivanja i posljednje optužbe i tvrdnje, može primijetiti zbunjujući pokušaj kompromitiranja Kraljevine; njene vlade, a i naroda u ono od čega su oni čisti i nevini. Takav nepravedan i nepromišljen nasrtaj politike, medija i naroda koji se ponekad usmjerava na Kraljevinu i njen narod pod optužbom da su 'vehabije', nije ogoljen od elemenata kampanje huškanja, neprijateljstva, nepravde i zavisti, prije svega od neprijatelja islama, koje još potpomažu, pa čak i podstiču, neprijatelji Sunneta iz reda sljedbenika hirova, novotarija i raskola, koji ni do danas nisu prestali iznositi potvore o Saudijskoj Arabiji i njenom narodu, dajući i plasirajući lažne i krive informacije o Kraljevini. Takav nepravedan odnos prema Saudijskoj Arabiji smatram najvećim agitatorom protiv Saudijske Arabije prije svega, a zatim i sljedbenika Sunneta (*ehlu-sunneta)*, općenito.

Svi oni koji su iznijeli takve izmišljotine i potvore, a i oni koji su povjerovali tim lažnim glasinama, nemaju niti jednog dokaza koji bi mogao i djelimično potvrditi njihove tvrdnje. Objektivan promatrač i onaj koji traži istinu, uvjerit će se u suprotno od onoga što ovi izmišljaju.

Evo, Kraljevina Saudijska Arabija; njen narod i vlasti, stoje uspravno pred očima cijelog svijeta, javno pokazuju svoj vjerski, politički, ekonomski, socijalni i međunarodni identitet, a sva njena stanja, sve ono što proizvodi na planu nauke, informacija, književnosti, kulture, misli i drugog, pobija ove tvrdnje. Stoga, mahane koje pripisuju Kraljevini i njenom narodu, a što oni nazivaju 'vehabizam', u stvarnosti i ne postoje.

Kralj Abdu-l-Aziz demantirao je takve potvore prilikom svog govora u Mekki početkom mjeseca zul-l-hidždže 1347 god. po h., gdje je rekao: "Oni nas nazivaju vehabijama, naš mezheb nazivaju vehabijskim, smatrajući da je to poseban mezheb. No sve to je velika pogrješka koja je proistekla iz lažnih kampanja koje su provodili ljudi od ličnog interesa. (...) Mi nismo novi mezheb, niti zagovaramo novo vjerovanje! Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab nije donio ništa novo. Naše vjerovanje je vjerovanje naših dobrih prethodnika – *selefa,* koje se nalazi u Allahovoj Knjizi i Sunnetu Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* u što su vjerovali naši prethodnici. Mi uvažavamo i cijenimo sva četiri *imama* i ne pravimo razlike između Malika, Šafi'ije, Ahmeda i Ebu Hanife. Kod nas oni svi uživaju poštivanje. (...) To je vjerovanje koje je pronosio šejh Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab i u njega je pozivao. A to je i naše vjerovanje. Vjerovanje koje se temelji na očitovanju Allahove jednoće, čisto i bez ikakvih natruha i očišćeno od svake novotarije. Vjerovanje u tevhid je ono vjerovanje u koje i mi pozivamo, i ono nas izbavlja iz onoga u što smo zapali, iz tegoba i iskušenja."[746]

Sluga Dva Časna Harema kralj Fahd, Allah mu se smilovao, potvrđujući te istine kaže: "A u vezi onoga što se govori da Kraljevina slijedi zaseban mezheb, kojeg nazivaju *vehabijski mezheb,* pored četiri poznata mezheba, želimo reći da 'vehabizam' nije nikakav novi mezheb u vjeri, nego da je to vjerski reformatorski pokret koji se pojavio u vremenu rasprostranjenosti zabluda i praznovjerja.

746 Novine *Ummu-l-kura*, broj: Zu-l-hidždže, 1347 god po H./ maj, 1929 god.

Taj pokret se borio protiv novotarija u vjeri i sve (u vjeri) vraćamo njegovim osnovama, tako da ni u kom slučaju nije novi vjerski mezheb kojeg slijedi Kraljevina. A sve što se o nama govori i što se pripisuje Kraljevini u tom kontekstu je, doista, pogrješno i nema nikakvog oslonca u stvarnosti."[747]

Kada Kraljevina demantira da je 'vehabijska' država u smislu iskrivljenog shvatanja ovog pojma, ona se ne odriče svoje plemenite misije podupiranja i pozivanja u islam. Naprotiv, ona se ponosi putem kojeg je trasirao Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab, makar ga neki nazivali vehabijskim.

Narod Kraljevine zna da su podrška i postojanost koje je Uzvišeni darovao osnivaču ove države kralju Abdu-l-Azizu i njegovim podanicima, uslijedili su samo zato što su oni potpomagali Allahovu vjeru i Sunnet Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* te podigli zastavu jednoboštva i objavili rat protiv novotarija u vjeri, a prije toga su bili potlačeni i slabi sve dok im Allah Uzvišeni nije ukazao blagodat ovog plemenitog pokreta, pa su ga podržali i pomogli, a onda je i Allah njih pomogao. Uzvišeni je rekao:

﴿ وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾

A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo. (El-Kasas, 5.)

Uspostava pokreta i države rezultat je onoga što Allah Uzvišeni obećava onima koji pomognu vjeru, a to je postojanost na Zemlji i milost potlačenima. Ustvari, to je samo jedna od epizoda sukoba između istine i laži. To bi moglo biti šeri'atsko, historijsko i političko rješenje za sva stanja cijelog islamskog Ummeta, samo kada bi on krenuo ovim putem.

Država tevhida je nastala u vrijeme kada je islamski Ummet skoro izgubio nadu da će vjera ponovo zaživjeti. Ova država i njeno iskustvo dokazali su da je islam istinsko rješenje, te da je pogodan za svako vrijeme i mjesto.

747 Preuzeto iz intervjua kralja Fahda ibn Abdu-l-Aziza kojeg je dao za egipatske novine *El-Ehram*, 30.10.1406 god. po h.

Taj primjer dokazuje da islam nema ništa protiv uspostave moderne države koja će imati svoj politički, ekonomski, civilni i kulturni identitet, a da se pri tom oslanja na vjeru; doktrinarno i zakonodavno, u svim segmentima života.

Ovaj pokret, odnosno država, "bila je najjači i najistaknutiji primjer islamskog rješenja u okolnostima u kojima su muslimani bili potpuno nemoćni" pred stranom najezdom koja se temeljila na stavu da je islam završio svoju misiju i da su njegovi ciljevi prevaziđeni, a uloga skončana, pa kao takav više ništa nije mogao ponuditi životu, dok je njegova alternativa zapadna civilizacija, što je po vjerovanju stranaca, istinska teorija i historijska neminovnost.

Zato kažemo, ako je Allahova pomoć i podrška obnoviteljskom pokretu, bila zbog toga što je to 'vehabijski pokret', onda kamo sreće da cijeli Ummet prigli 'vehabizam'!

U Islamskom svijetu su bile raširene mnoge parole i pokreti: nacionalistički, sekularistički, basistički, socijalistički, demokratski, no svi su zaredom propadali i nestajali jer su zanemarivali i zaboravljali na islam, ili su se borili protiv njega. Većina običnih muslimana gotovo da su bili zapali u očaj i izgubili nadu da će se islam i islamska država ponovo vratiti. Ali, odjednom ona niče u okolnostime potpune tame, zasnovana trudom kralja Abdu-l-Aziza i nastade država tevhida i Sunneta koju neki nazivaju vehabijskom. Ona izgradi svoje vlastito biće i identitet; vjerski, politički i ekonomski, koji je respektabilan kako u islamsko-arapskom svijetu tako i u međunarodnim krugovima.

Dovoljno je ponosa za Kraljevinu Sadijsku Arabiju samo to što je uspjela da primijeni islam u njegovom univerzalnom smislu, uravnoteženo, umjereno, s ponosom i dostojanstvom. To je doprinijelo smanjenju i ublažavanju vesternizacije, pa je cijela Kraljevina ostala dosljedna temeljima i aksiomima islama, makar nekad dosljednost i oslabila, islam je ipak još uvijek vjera države i društva, a Kur'an i Sunnet su izvori zakonodavstva, dok se islamski propisi i odredbe sprovode u svim državnim strukturama i sudstvu. Vjerska znamenja su svugdje vidljiva i zaštićena, pozivanje u dobro i odvraćanje od zla se sprovode, a društvo je, hvala Allahu, jedna cjelina.

Ono što, također, pobija optužbe da je Saudijska Arabija 'vehabijska' u onom kontekstu kako to tumače njeni protivnici, ili da je pristrasna jednom mezhebu, jeste činjenica da ona brine o stanjima svih muslimana u svijetu.

Briga Saudijske Arabije o svim muslimanima u svijetu je poznata činjenica, a to potvrđuje i stvarnost. To je jedan od temelja na kojima je Kraljevina i osnovana. Kralj Abdu-l-Aziz u svom govoru u Džidi, januara 1926 god., je kazao: "A povrh svega, mi imamo veliko pravo kod drugih država, na što najviše nastojimo da pazimo, jer imamo u dalekim zemljama i državama svoju braću po vjeri, muslimane iz reda Arapa i drugih naroda. (...) Tražimo da budu zaštićeni i da se pazi na njihova prava. Ja polažem čvrstu nadu da časne vlade zemalja koje imaju odnose sa muslimanskim i arapskim zemljama, neće štedjeti truda da muslimanima i Arapima dadnu ona zakonska prava koja im i pripadaju u tim zemljama."[748]

Kroz ovo možemo shvatiti da oni koji kritiziraju Saudijsku Arabiju tvrdeći da je 'vehabijska', ustvari imaju za cilj da oskrnave islam ciljajući u srce Islamskog svijeta i njegove svetinje.

748 *Es-Su'udijune ve-l-hallu-l-islami*, 22.

METOD OSNIVAČA KRALJEVINE KRALJA ABDU-L-AZIZA PORIČE OPTUŽBE

Put kojeg je zacrtao kralj Abdu-l-Aziz, osnivač Kraljevine Saudijske Arabije, pobija optužbe i tvrdnje koje šire i razglašavaju lažljivci o Kraljevini.

Kralj Abdu-l-Aziz je potvrdio da je Kraljevina muslimanska zemlja koja se pridržava uputa Kur'ana i Sunneta, slijedi put dobrih prethodnika - *selefa* i poziva u tevhid, ispravno vjerovanje, istinu, dobro i čestitost.

Kraljevina ispunjava sve svoje islamske, arapske i međunarodne obaveze koje je preuzela na sebe, što ćemo kasnije opširnije i pojasniti.

Ona poštuje međunarodne ugovore i obaveze.

Teži ka onome što će doprinijeti miru, sigurnosti i općem dobru za cijelo čovječanstvo.

Kralj Abdu-l-Aziz je često ponavljao i potvrđivao ove principe, a ovdje ću spomenuti dio njegovog pisma kao primjer koji nam dokazuje dosljednost tom plemenitom i velikom načelu:

"U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog!

Hvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova. Neka je mir i spas na najodabranijeg poslanika, prvaka prvih i posljednjih, našeg vjerovjesnika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem,* na njegovu porodicu i sve ashabe.

Od Abdu-l-Aziza ibn Abdu-r-Rahmana ibn Fejsala Alu Su'uda, onima koje smatra svojom braćom, Hidžazijama, Nedždijama i Jemencima,

Es-selamu 'alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu

(Podsjećanje na blagodat islama i njegovu savršenost)

Neka Vas Allah blagoslovi i sve nas zajedno podrži u onome što On voli i s čime je zadovoljan. Neka nas učini od Svojih dobrih robova i štićenika. Vi shvatate da nam je Uzvišeni Allah ukazao veliku blagodat kada nam je darovao islam kojeg nam je učinio potpunim i savršenim, kako je i kazao:

﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلَامَ دِينًا ﴾

Danas sam usavršio vašu vjeru, i upotpunio Svoju blagodat prema vama, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera![749] (El-Maida, 3.)

A najveća Allahova blagodat prema nama je objavljivanje Njegove Časne Knjige i slanje Njegovog plemenitog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem.*

(Poziv u ispravno vjerovanje - *tevhid*)

Srž i svrha svega toga, osnova onoga što je objavljeno u Allahovoj Knjizi, zbog čega je On slao poslanike i ranije, a onda zapečatio poslanstva sa slanjem Prvaka svih poslanika, jeste poziv u obožavanje Allaha Jednoga koji nema sudruga. To je značenje koje je sadržano i u *La ilahe illallah,* a što podrazumijeva negaciju svakog božanstva pored Allaha i potvrdu robovanja samo Njemu.

(Šta proizilazi iz svjedočenja da nema boga osim Uzvišenog Allaha)

Svaki čovjek koji izgovori *La ilahe illallah,* znajući šta to znači, izvršavajući ono što *šehadet* podrazumijeva, prihvatajući sve ono što Allah Uzvišeni naređuje, a ostavljajući sve ono što On zabranjuje, bilo da se radi o riječima ili djelima, on je od sljedbenika *La ilahe illallah!*[750]

Međutim, onaj ko ga izgovara, a ne poznaje značenje *šehadeta,* ne izvršava ono što šehadet podrazumijeva, ne voli dobro koje je sadržano u šehadetu i ne prezire zlo koje šehadet odbacuje, bilo to u riječima ili djelu, takav čovjek nije od pripadnika *La ilahe illallah.* On je poput stoke, ili u još većoj zabludi.

Vama je poznato, Allah vas blagoslovio, kada bi htio da naširoko govorim o onome što se nalazi u Kur'anu i Sunnetu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* od jasnih ajeta i vjerodostojnih hadisa, a vezano za dobra koja su potvrđena i loša djela koja su pokuđena, doista bi se govor o tome oduljio.

749 El-Maida, 3.

750 *Ed-Dureru-s-senijje,* 14/397.

(Stvarnost slijeđenja onoga što je Allah naredio i njegovi plodovi)

Cilj toga je naša korist i slijeđenje onoga što je Allah Uzvišeni naredio, a On je u vezi toga kazao:

﴿الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾

One koji će, ako im damo vlast na Zemlji, molitvu obavljati i milostinju udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih - A Allahu se na kraju sve vraća.[751] (El-Hadždž, 41.)

(Vjera je iskren odnos - *nasihat*)

A Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* je rekao: "Vjera je iskren odnos, vjera je iskren odnos, vjera je iskren odnos! - Prema kome, o Allahov Poslaniče?! - upitaše. On im odgovori: - Prema Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, predvodnicima muslimana i običnim ljudima!"[752] - a potom je protumačio hadis:

(Značenje riječi: 'Iskren odnos prema Allahu')

Nasihat prema Allaha znači da ibadet činiš samo Njemu, a da se odrekneš i odbaciš svaki vid robovanja nekome drugome pored Njega, kako u riječima tako i u praksi. Zatim da voliš ono što ti je Uzvišeni Allah naredio, a kloniš se onoga što ti je On zabranio.

Iskren odnos prema Allahovoj Knjizi znači da radiš po jasnim ajetima Kur'ana, a vjeruješ u ono što je za ljude nedovoljno jasno.

751 El-Hadždž, 41.

752 Muslim, 1/166, Ebu Davud, 4944, En-Nesai, 2/186 i Ahmed, 4/102 u predaji od Temima ed-Darija, r.a.

(Značenje iskrenog odnosa prema Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*)

Iskren odnos prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, znači da budeš čvrsto ubijeđen da je on najbolji od svih drugih, prvih i posljednjih, da je istinoljubivi i onaj kojem se vjeruje, da ne govori po hiru svome i da je sačuvan od griješenja. Da vjeruješ da onaj ko ne voli Allaha, Njegova Poslanika i Allahovu Knjigu, više nego što voli sebe, svoj imetak i porod, taj onda nije ni povjerovao (istinski) u Allaha, niti se pridržava onoga što je objavljeno u Allahovoj Knjizi.

(Šeri'atski tretman osobe koja razdvaja između Kur'ana i Sunneta)

Onaj ko razdvaja ili sumnja da se ono što je objavljeno u Allahovoj Knjizi kosi sa onim što je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, govorio ili radio, ili da se praksa Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, kosi sa Kur'anom, ili onaj ko nešto iskrivljuje ili po svom nahođenju tumači nešto iz Kur'ana ili Sunneta, ili onaj ko iznese neku laž i potvoru na Kur'an ili Sunnet, taj čovjek je počinio nevjerstvo.

(Šeri'atski tretman osobe koja poriče poslanstvo i *šefa'at* - zagovorništvo)

Onaj ko porekne Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem, šefa'at* - zagovorništvo kod Allaha Uzvišenog, nakon što mu On to dopusti, ili se ne nada tom zagovorništvu, ili govori: - Ja vjerujem u Allaha, ali ne vjerujem u Muhammeda, taj je izašao iz vjere.

(Obaveza razumijevanja i proučavanja Kur'ana i Sunneta, i djelovanja u skladu sa njihovim uputama)

Kada budemo svjesni toga i to nam se usadi u srcima, a prije toga smo pročistili svoje vjerovanje, onda smo dužni da proučavamo, promatramo i razmišljamo o Kur'anskim ajetima i porukama Sunneta, te izučavamo put naših prethodnika - *es-selefu-s-salih*, a nakon svega

toga obavezni smo slijediti i praktikovati ono što saznamo prilikom toga: da izvršavamo svoje obaveze i osuđujemo postupke koje je osudio Kur'an, Sunnet i naši dobri prethodnici - *es-selefu-s-salih.*

(Priznavanje grješke je vrlina)

Ono što me ponukalo da uputim ovaj savjet jeste nered i grijesi koji se čine u ovom vremenu tu među nama, grijesi koje činimo mi stariji, a i mlađi. Upućujem savjet kako bismo se pokajali i oprosta zatražili od Allaha Uzvišenog.

(Vrste ljudi i njihov odnos prema istini)

Ljudi su se u ovom vremenu podijelili u mnoge vrste:

1. Među njima ima onih koji su spoznali Uzvišenog Allaha, upoznali Njegovu Knjigu, koji u vjerovanju slijede put *selefa,* ali su zakazali na djelu, ne upućuju savjete i ne ispunjavaju svoje obaveze.

2. Tu je i skupina koja je spoznala da im je Uzvišeni Allah gospodar, islam Njegova vjera, a Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem,* Njegov poslanik, ali oni nisu saznali koja je njihova dužnost spram toga. Spoznali su Uzvišenog Allaha, ali ne znaju koje su prava i obaveze toga. Nisu upoznali islam, niti dokučili njegovu suštinu, kao što nisu upoznali ono sa čime je poslat Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem,* i radi čega se on borio.

3. Oni koji su strasti svoje uzeli za vjeru svoju i koji slijede svakog galamdžiju. Među njima ima pravih nevjernika, da nas Allah sačuva od toga, zatim onih koji slijede strasti svoje i onih koji novotarije i zablude izmišljaju, a što je vjernicima zabranjeno.

4. Ima i onih koji ne raspoznaju pravi put od zablude, već se samo drže izjave: - Ja sam musliman!, a ne prave razliku između istine i laži.

5. Skupina kojoj je šejtan donio samo maštarije i sve što je štetno, čime ju je odveo u zabludu pod izgovorom da je to novi život, sloboda i civilizacija. Oni se za to bore, rade i pozivaju k tome, te zamjeraju onima koji se s njima ne slažu. Oni govore:- Mi moramo napredovati i ne smijemo ići unazad. Napredak po njihovom znači biti moderan,

a nazadak je slijeđenje Allahove Knjige, prakse Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i puta prvih najuglednijih muslimana.

(Obaveza upućivanja savjeta)

Takvo je stanje danas, stoga smo obavezni upućivati savjete svim muslimanima, ponajprije, a zatim onima kojima je Allah Uzvišeni povjerio predvodništvo nad nama. Obavezni smo upućivati savjete sebi i svim drugim muslimanima.

(Preporuka dosljednosti Kur'anu i Sunnetu i držanja uz zajednicu - džema'at)

Da se vratimo Kur'anu i Poslanikovom Sunnetu, i da se čvrsto držimo za Allahovo uže i nikada se ne razjedinjujemo, pa da nas šejtan razjedinjene odvede u zabludu.

(Upozorenje na omalovažavanje Allahovih blagodati)

Moramo dobro paziti na riječi Uzvišenog:

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ ﴾

To je zato što Allah neće lišiti blagostanja narod kome ga je podario - sve dok se on sam ne promijeni, (El-Enfal, 53.)

kao i poruke iz Njegovih riječi:

﴿ وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴾

Kad hoćemo jedan grad uništiti, onima koji su u njemu na raskoš navikli prepustimo da se razvratu odaju i da tako zasluže kaznu, pa ga onda do temelja razrušimo. (El-Isra', 16.)

(Pokajanje za počinjene grijehe)

A što se tiče grijeha i prijestupa, od Allaha tražimo da nam ih oprosti i Njemu se iskreno kajemo. Što smo uradili dobra, to je opet uz Allahovu blagodat i pomoć. Zato kažemo:- Bože naš, svaka blagodat

uz koju smo osvanuli, mi ili neko Tvoje stvorenje, zaista je samo od Tebe, Ti nemaš sudruga! A što smo uradili zla i lošega, to je od nas i od šejtana, molimo Uzvišenog Allaha da nam to oprosti.

Hvala Allahu koji, kada iskuša Svoje robove činjenjem grijeha, nedaćama i šejtanskim spletkama, On im, iz plemenitosti Svoje, podari blagodat pokajanja i istigfara.

(Razlog zbog kojeg su muslimani doživjeli razilaženje)

Ono što se događa ljudima danas, to je zbog šejtanskih spletki, zbog činjenja grijeha, zbog razilaženja u vjeri i zbog očitog odbijanja i borbe protiv islama na razne načine ili putem mogobrojnih zabluda i pravaca. O tim pravcima Uzvišeni Allah nije ništa objavio u znak njihova slijeđenja, osim što je ukazao na samo jedan put, čistu i bijelu stazu, a ona je sadržana u riječima *La ilahe illallah*; u onome što je objavljeno u Kur'anu i Sunnetu, i što je potvrđeno u praksi selefa.

(Prihvatanje i priznavanje sva četiri ehli-sunnetska mezheba)

Mi ne poričemo i ne osporavamo nijedan od četiri mezheba, jer su njihovi imami imami istine, koji su težili samo istini i nisu izgovarali i zagovarali osim ono što su smatrali istinom i za što se kod njih ustanovilo da je istina, ali kažemo da je samo Poslanik bio zaštićen od grješke, da je samo Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*, bio bezgriješan.

Također, osporavamo da se mezhebi prihvataju kao vjera ili *millet*, ili da neko vjeruje u to da imami ili neko od njihovih sljedbenika mogu zastupati idžtihad koji je suprotan Kur'anu ili Sunnetu, odnosno oprječan istini.

(Stav prema parolama)

Pored ovoga, pojavile su se razne parole mnogih pozivača u reformu i napredak, koji tvrde da su mladost koja samo izvršava svoju narodnu i domovinsku obavezu. Tvrde da im je obaveza napredak, civiliziranost, kultura i sloboda, ali pogrješno shvataju ove riječi.

(Stvarnost parola i njihova pogubnost za omladinu Ummeta)

Ta tendencija koja omladinu Ummeta vodi u propast, to je šejtanska sklonost i udarac za vjeru, Arape i sve one koji se drže lijepog ponašanja i plemenitog morala, jer je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, kazao: "Doista sam poslat da upotpunim plemenite ćudi!"[753]

Nema ništa što je dobro, što čuva čast i čestitost, bilo da je to dobro od Arapa ili ne-Arapa, i ne kosi se sa Kur'anom i Sunnetom, a da Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, to dobro nije preporučio i još ga popratio sa dodatnim uputama, kao što se prenosi u njegovom postupku sa nekim delegacijama koje su mu dolazile, pitao ih je za neke njihove postupke, pa ih je dodatno, u vezi s tim, uputio na neka dobra.

Sada bilo koji musliman koji poznaje islam pripisuje se islamu i smatra se muslimanom, a prihvata i potvrđuje ono u što pozivaju zabludjeli modernisti; da se treba odreći vjere i zamijeniti je onim što udovoljava niskim ljudskim strastima i požudama. Takav je zalutao i skrenuo sa Pravog puta, jer takvo nešto ne prihvata ni jedna vjera niti moralni pravac, niti su to prihvatili moralni ljudi u džahilijjetu, kao ni svi čestiti ljudi iz bilo kojeg naroda koji zna za pamet i čast.

(Odbacivanje lažnog poziva civiliziranosti)

Nije nepoznato da se u *ahiri-zemanu* pojavio poziv u civilizirano društvo, a taj poziv je zasigurno još jedna šejtanska igra, kada čovjek govori:- Ja sam musliman!, bez djela, bez ubjeđenja, slijedeći riječi ateista i pokvarenjaka, čineći harame riječima i djelima, i opravdavajući svoje postupke da je to praksa civiliziranih i modernih društava.

753 El-Buhari u djelu *El-Edebu-l-mufred*, 273, Ibn Sa'd, 1/192, El-Hakim, 2/613, Ahmed, 2/318, a El-Albani u *Es-Silsiletu-s-sahiha*, za predaju kaže da je vjerodostojna, hadis br. 45.

(Činjenje ibadeta nekome drugom pored Uzvišenog Allaha, doista je najružnije djelo)

A najružnije djelo u pogledu vjerovanja, od kojeg nema ružnijeg pod nebeskim svodom, a ujedno je oprječno sa zdravim razumom, ispravnim promišljanjem i istinitom Objavom, jeste to da čovjek obožava, moli, strahuje ili se nada milosti od nekoga drugog pored Allaha, Moćnog i Silnog, Gospodara svjetova, u Čijoj su vlasti i prvi i potonji; svi oholi i silnici, koji je Džennet učinio milošću Svojom i ka njemu uputio svakog sretnika i dobročinitelja, a Džehennem Svojom pravdom i kaznom ka kojem privodi svakog zlikovca, zabludjelog i nesretnika.

(Lažnost poziva za emancipaciju žene)

A najružniji postupak u ljudskom ponašanju jeste nemoral koji se desio nakon miješanja žena sa muškarcima, a sve pod izgovorom obrazovanja i uzdizanja žene, iz čega je proisteklo otvaranja poslova za koje žene nisu stvorene, a zapostavljanje osnovne uloge žene: brige o kući, odgoju djece i usmjeravanju generacije koja raste, a koja je njihova budućnost i dio njihovog tijela, ka ljubavi prema vjeri, domovini i moralnosti.

(Istinska uloga žene)

Tako su zaboravili stvarnu, prirodnu ulogu žene: ljubav prema porodici koja je temelj društva, zamjenjujući to sa razodijevanjem žene i nemoralom, prepuštajući ženu da ulazi u krugove nereda i bestidnosti, opravdavajući to izjavama da je to put napretka i civiliziranosti. Tako mi Allaha, u našoj vjeri, običajima i navikama to nije napredak niti civiliziranost.

Niko ko u srcu ima imalo imana, vjere i čovječnosti, ne bi volio da svoju suprugu, nekoga iz svoje porodice ili nekoga ko se ubraja u dobre i časne, vidi u takvom ponižavajućem stanju, jer taj trnoviti put vodi Ummet u propast.

Slijeđenje tog puta prihvata sammo čovjek koji se odriče svoje vjere, razuma i svoga arapstva. Porodica je doista glavni stub odgoja i podizanja nekog naroda i ona je postojana tvrđava i zaklon kojeg mora braniti svaki ponosan pojedinac.

(Islam štiti prava žene)

Nije nam cilj da onim o čemu govorimo tlačimo ljude ili ih prisiljavamo na nešto, jer islam je vjera koja je i ženama dodijelila njihova prava koja one moraju uživati, a takvih prava do dan-danas nećete pronaći u zakonima i najprosperitetnijih civiliziranih zajednica.

Ako bismo slijedili upute islama onako kako je to dužnost, u našim islamskim običajima i uzvišenom Zakonu ne bismo mogli pronaći ništa za što bi nas mogli optuživati ili kritizirati. Ako bismo ženu uputili na njenu osnovnu zadaću u društvu, to nam ne bi bila prepreka da napredujemo i razvijamo se, a to priznaju i mnogi razboriti i objektivni Evropljani.

(Rezultat osamostaljivanja žene u nekim društvima)

Susretali smo se sa mnogim strancima, a s njima su se sretali i mnogi drugi muslimani u koje imamo povjerenja, i zaista smo se naslušali gorkih žaljenja i jadanja zbog raspada morala i rušenja temelja porodice u njihovim zemljama, a sve je to posljedica raširenosti zala i nemorala.

(Priznavanje istine od strane razboritih iz svih naroda)

Oni cijene našu dosljednost vjeri i običajima, i upute sa kojima nam je došao Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem,* a što cijelo čovječanstvo vodi ka Uputi i obali spasa. Iz dubine svojih srca željeli bi da ikako mogu popraviti stanje u svojim društvima, jer ih takvo stanje navodi na zlu smutnju i prijeti uništenjem, propašću i nepravednim ratovima. Njihovi najznačajniji mislioci i pisci svjesni su bezdane provalije ka kojoj su njihova društva sve bliže primiču zbog svog sadašnjeg moralnog položaja, te ne prestaju s pokušajima

da kroz brošure, štampu i knjige upozore svoje narode da odustanu od puta kojim idu, a kojeg smatraju putem propasti i uništenja.

(Zamjeranje zagovaraču napretka)

Najviše se čudim onim mladićima koji tvrde da posjeduju znanje i svjetlo, te vole napredak, a koji svojim očima gledaju i rukama dodiruju ono što smo istakli kao opasnost po moral, a što hara drugim narodima. I nakon svega toga, oni od toga ne odustaju, natječu se i nastavljaju raditi ono što je oprječno našim običajima i islamsko-arapskoj tradiciji, umjesto da se povrate čistom islamskom učenju kojeg nam je dostavio Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao milost i uputu nama i svim drugim ljudima.

Obaveza svakog muslimana i Arapa koji se ponosi svojom vjerom i arapskom nacijom, jeste da se ne suprotstavlja principima vjere i onome što mu je Allah Uzvišeni naredio da radi u uređenju svog dunjalučkog života i pripremi za Ahiret, i svakom drugom poslu koji sa sobom donosi dobro za čovjeka i njegovu domovinu.

(Suština civilizacije i napretka)

Stvarni napredak se postiže iskrenom odlučnošću i dobrim djelima, pridržavajući se uz to plemenite moralnosti, a udaljavajući se od svake pošasti i djela koja skrnave vjeru, arapsku čast i ljudskost. Napredak nije puko slijeđenje drugih. Pravi napredak je dosljednost precima koji su činili velika djela, slijedeći naredbe Šeri'ata koje spadaju u ibadet samo Allahu Jedinom. Uz to, u poslu mora postojati i iskrena namjera i nijjet.

Napredak je da čovjek istinski spozna svoga Gospodara, da spozna šta to znači islam i ispravno shvati ono sa čime je poslat Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, taj veliki i plemeniti heroj, sve njegove upute koje čovjeku donose sreću na Dunjaluku i Ahiretu, da shvati vjeru koja ga uči da veličina i slava pripadaju samo Allahu, Njegovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i vjernicima, zatim da popravlja devijacije i opće stanje svoje porodice, a time okusi plodove svoga časnog rada, jer ko ovako bude postupao ispunio je svoju obavezu i bio je na usluzi svojoj vjeri i domovini.

(Odlučnost kralja Abdu-l-Aziza da ispoštuje obavezu prema vjeri i Ummetu)

Smatram svojom obavezom kao musliman, zatim shodno svome arapskom porijeklu, i zbog iskrenosti prema sinovima moga naroda, da uputim ove savjete onima nad kojima mi je Uzvišeni povjerio predvodništvo, povodeći se u svojim djelima i riječima za Vjerovjesnikom, *sallallahu alejhi ve sellem*, moleći Allaha da budem njegov iskreni sljedbednik u riječima i djelima, u svom životu i na smrtnom času, strpljivo podnoseći kritike koje iznose neki, ne obazirući se na njih i ne plašeći ih se, kao što pjesnik kaže:

Ako je ono što je između mene i mog Gospodara bujno, ne marim ako je ono što je između mene i drugih ljudi pusto!

A sve to samo radi uzdizanja Allahove riječi, potpomaganja Njegove vjere i usrećivanja onih nad kojima mi je Uzvišeni Allah ukazao predvodništvo, moleći Njega Svemilosnog da budemo od onih za koje je Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, kazao: "U mom Ummetu će uvijek biti jedna skupina na istini dominantna, i neće još štetiti oni koji je iznevjere ili joj se suprotstave. Oni će biti u takvom stanju sve dok ne dođe Allahova odredba."[754]

Potpuno sam ubjeđen da će se svaki pravedan i objektivan čovjek složiti sa mnom da sam dužan da uputim ove savjete svom voljenom narodu i svakom muslimanu:

(Principi kojih se pridržavao kralj Abdu-l-Aziz)

- Ja sam musliman koji brižno pazi na svoj islamski identitet;
- ja sam Arap koji ljubomorno čuva svoj arapski identitet;
- slijedim ono sa čime je poslat Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*;
- idem putem dobrih prethodnika - *selefu-saliha*, Allah s njima bio zadovoljan;
- čuvam sve moralne vrijednosti koje nalazimo u našoj arapskoj tradiciji;
- pozivam u ono u što poziva islam, a odvraćam od onoga od čega odvraća islam;

754 Ranije smo naveli izvor hadisa.

- ne naginjem na stranu svojih pradjedova, niti podržavam džahilijjetski ponos (fanatizam) i ne promičem neki mezheb osim Kur'ana i Sunneta;

- uz Allahovu pomoć i podršku ustrajat ću na putu ovog plemenitog pokreta, moleći Allaha Uzvišenog da njime mnoge okoristi. Što na tom putu uradim ispravno, to je od Uzvišenog Allaha, a što pogriješim to je od mene i od šejtana, neka mi Allah to oprosti;

- dajem obećanje Uzvišenom Allahu da ću uz Njegovo odobrenje ispoštovati ono čime me obavezuje, i da ću obavezivati i u tome pomagati one koji mi se pokore da izvrše ono što donosi Kur'an i Sunnet;

- i obećajem da ću, spram mogućnosti, srcem, riječima i rukama onemogućavati i sprječavati bilo koga da čini djela koja su oprječna Kur'anu, Sunnetu i putu dobrih prethodnika - *selefa*; molim Allaha da mi olakša, da me zaštiti i podrži u dobru. To Allaha molim da da meni i mojoj braći muslimanima, izabranicima među njima i običnim ljudima. Nema moći niti snage osim uz Allaha i neka je salavat i selam na našeg predvodnika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegove ashabe, *radijallahu anhum*.

1356. god. po hidžri."[755]

* * *

Put kojeg se pridržavao kralj Abdu-l-Aziz u osnivanju ove plemenite države predstavlja nastavak i produžetak islamskog poziva općenito kroz historiju, kao i nastavak islamskog poziva kojeg je ponio obnovitelj imam Muhammed ibn Abdu-l-Vehhab. Taj isti put je podržao imam Muhammed ibn Su'ud, njegovi sinovi i unuci, kao i Saudijska država u svim svojim epohama. Taj put je bio, a i danas je, jedini praktični i realni izlaz i rješenje za sve današnje probleme islamskog Ummeta: a najopasniji su novotarije, razjedinjenost, neznanje, zaostalost, povodljivost za drugima i poniženje.

Kraljevima Saudijska Arabija uspjela je da uz Allahovu pomoć, zatim uz trud i napore osnivača Kraljevine kralja Abdu-l-Aziza i njegovih sinova, zatim uz podršku učenjaka i iskrenih sinova ove

755 *Ed-Dureru-s-senijje*, 14/397-408.

zemlje, savlada sve te prepreke pridržavajući se samo Kur'ana i Sunneta i ističući znamenja vjere.

Svi oni koji su nepristrasni priznaju tu činjenicu, a šejh Muhammed Dželal Kišk veli: "Abdu-l-Aziz kao pojedinac predstavlja fenomen koji odudara od svih historijskih pravila. Sam je iznio islamsko rješenje, sam ga je podržavao, sam isticao parole za koje su neki smatrali da pripadaju okrilju historije i koje su izgubile svoj efekat. Odjednom, te se parole pojaviše u taboru Abdu-l-Aziza i napraviše čuda i potvrdiše da su oni mogli napraviti uspjeh koji traje. Iluzije i snovi i prazne nade onih koji su se odricali islama s početka dvadesetog stoljeća iz nade da će se tako osloboditi evropskog porobljavanja ili da će materijalno napredovati su nestali.

Pod zastavom Abdu-l-Aziza na kojoj je bila uzdignuta parola islamskog vjerovanja (*tevhida*), ljudi su vidjeli jednu vojsku, ako to nije bila vojska ashaba, onda je ulagala napore da ponovi njihove primjere. Bila je to vojska koja je pobjeđivala dok su se na svim drugim frontovima doživljavali porazi. Eto, to je taj vođa koji je zajedno sa svojim narodom uspio da napravi promjenu u sebi, pa je Uzvišeni Allah promijenio njihovo stanje i dao im vlast nad onima koji ne strahuju od Uzvišenog Allaha. To je dokaz da je islamsko rješenje ostvarljivo, štaviše djelotvorno i efikasno. Hafiz Vehbe u svom pismu koje je uputio vladaru Nedžda ukazuje na nade koje je vladar Nedžda probudio u srcima muslimana: - Kolika je samo moja radost i radost mog naroda kada slušamo da je imam Ibn Su'ud donio novi preporod islamu i Arapima i povratio im njihovu staru slavu. Islamski svijet zaista ima potrebu za pravim vođom reformatorom koji će ga usmjeriti ispravnim putem. Slobodni muslimani iako su danas manjina, oni će sutra postati snaga. Muslimani su izgubili nadu da će Turci nešto napraviti, zatim su izgubili nadu i u poglavara (*šerifa*) Mekke, stoga se nadaju da će vaša veličina ostvariti njihove nade!"[756]

A kako i ne bi Abdu-l-Aziz pokrenuo nade svijetu i potaknuo njihove nade i nade muslimana kad su slušali legendarne priče o ponašanju njegove vojske i kadija. Do njih su doprle njegove riječi koje je kazao prilikom kretanja za Mekku nakon jedne pobjede: "Sada putujem ka Mekki, ne da bih nad njom zavladao, već da otklonim nepravde i namete koje slamaju pleća Allahovih robova. Ja krećem

756 *Es-Su'udijjun ve-l-hallu-l-islamijj*, 28-29.

ka Allahovom Haremu da pomognem da se tamo uspostavi zakon Šeri'ata, jer poslije današnjeg dana neće biti drugog zakona osim Šeri'ata pred kojim se trebaju pognuti sve glave."

On je pozivao ka pročišćavanju i ispravljanju ponašanja i shvatanja, ka prihvatanju modernizacije života i muslimanima se obraćao tvrdeći da se u njima nalazi grješka i mahana. "Ono po čemu moramo postupati, što moramo riješiti, a što se ubrajaju u prvotnu službu vjeri, jeste čišćenje islama od prljavštine i izmišljotina koje su se nakupile na vjeru, a s čim ona nema ništa. To su joj prišili ljudi od ličnog interesa koji su se kroz to materijalno okorištavali."

"Gorka istina koju moramo prihvatiti jeste da se mi muslimani međusobno ne volimo, već spletkarimo jedni protiv drugih, čak budemo i na strani neprijatelja, a da zbog toga ne osjećamo nikakvu sramotu. Zaista nećeš pronaći među muslimanima nikakve veze koja ih uvezuje u zajedništvo, niti neke bliskosti koja bi od njih otklanjala neprijateljstva drugih. Vladar je neprijatelj drugom vladaru, trgovac je neprijatelj drugom trgovcu, i tako se redom može nabrajati."

"Zaista su muslimani danas razjedinjeni na mnoštvo skupina, a razlog tome je što su zanemarili rad po Allahovoj Knjizi i Sunnetu Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*."[757]

757 Isto, 28, 29.

UREĐENJE KRALJEVINE JE POTPUNO ISLAMSKO, NIJE VEZANO NI ZA JEDAN MEZHEB

Ranije sam spomenuo prilikom izlaganja o metodu na kojem počiva obnoviteljski pokret i na kojem je osnovana njegova država, da je to zapravo islam, a to što se u nekim idžtihadskim pitanjima pridržava hanbelijskog mezheba, samo je potvrda prethodnoj činjenici jer je hanbelijski mezheb jedan od četiri mezheba koja muslimani uvažavaju u islamskoj praksi.

No, i pored toga, temeljni sistem uređenja vlasti u Saudijskoj Arabiji ima karakteristike univerzalnosti, izvornosti i doslijednosti islamu i njegovim izvorima ne vezujući se ni za jedan mezheb, partiju ili parolu.

S obzirom da je vlast u Saudijskoj Arabiji zasnovana na uzvišenom Božanskom Šeri'atu, kao takva sadrži načela, principe i odlike do kojih se ne može uzdići ni jedan savremeni zakonodavni sistem.

Navest ćemo nekoliko članaka kao primjer pomenutog sistema:

Prvi član: Kraljevina Saudijska Arabija je suverena arapsko-islamska zemlja, vjera joj je islam, ustav Kur'an i Sunnet, jezik arapski, a glavni grad Rijad.

Šesti član: Građani daju prisegu kralju u slijeđenju Kur'ana i Sunneta, da će mu biti poslušni i pokorni u dobru i u zlu, u blagostanju i nedaćama.

Sedmi član: Vlasti Kraljevine svoje ovlasti crpe iz Kur'ana i Sunneta Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* i po njima se uređuje državni sistem i svi organi države.

Osmi član: Vlast u Kraljevini Saudijskoj Arabiji zasniva se na temeljima pravde, principa dogovaranja (*šure*) i jednakosti, kako to nalaže islamski Šeri'at.

Deseti član: Država posvećuje veliku pažnju učvršćivanju niti porodice i očuvanju njenih arapsko-islamskih vrijednosti, brizi o svakom svom pojedincu i osiguranju pogodnih uvjeta za razvoj njihovih sposobnosti i talenata.

Jedanaesti član: Saudijsko društvo je podignuto na temelju pridržavanja njegovih članova za Allahovo čvrsto uže, njihovoj međusobnoj saradnji na dobročinstvu i bogobojaznosti, te potpomaganju i nerazjedinjavanju.

Dvadeset i treći član: Država brani islamsko vjerovanje, primjenjuje Šeri'at, poziva u dobro, odvraća od zla i izvršava imperativ pozivanja u islam (*da've*).

Dvadeset i četvrti član: Država se brine i održava Dva Časna Harema, i u skladu s mogućnostima, pruža bezbijednost i brigu za one koji se njima zapute kako bi bez poteškoća i spokojno obavili obrede hadždža, umre i *zijareta* (posjete Poslanikovoj, *sallallahu alejhi ve sellem*, džamiji).

Dvadeset i peti član: Država brižno pokušava da ostvari nade i očekivanja islamskog i arapskog Ummeta u pravcu solidarnosti i jedinstva, te radi na uspostavljanju odnosa sa prijateljskim zemljama.

Dvadeset i šesti član: Država štiti ljudska prava shodno islamskom Šeri'atu.

Dvadeset i deveti član: Država se brine o nauci i kulturi, pridaje pažnju i podstiče na naučni rad i istraživanje, štiti islamsko i arapsko kulturno naslijeđe, te učestvuje u razvoju islamske, arapske i ljudske civilizacije.

Četerdeset i peti član: Izvor za fetve u Kraljevini Saudijskoj Arabiji je Kur'an i Sunnet... Sistem će odrediti uređenje Vijeća visoke uleme i Ured za naučno istraživanje i fetve iz oblasti njihovog rada.

Četerdeset i osmi član: Sudovi će o parnicama iznešenim pred njih presuditi shodno onome na što ukazuju Kur'an i Sunnet, i spram uredbi koje izda vladar, a koje se ne kose sa Kur'anom i Sunnetom.

Pedeset i peti član: Kralj će predvoditi Ummet u skladu s politikom Šeri'ata, onako kako to nalažu norme islama, prateći i nadgledajući provođenje Šeri'ata i rad općih državnih političkih sistema, vodeći brigu o zaštiti i odbrani same države.

Šezdeset i sedmi član: U nadležnosti zakonodavne vlasti je donošenje odredbi i propisa koji će doprinositi općem dobru i interesu države, a otklanjati štete, u skladu sa principima Šeri'ata. Ona će sprovoditi svoje ovlasti u skladu s ovim sistemom i sistemom Vijeća ministara i Savjetodavne skupštine (*Medžlisu-š-šura*).

U uredbama o Sistemu sudstva stoji:

Prvi član: Sudije su samostalni u presudama. Na njihov rad niko nema utjecaja osim normi koje je postavio Šeri'at i važećih propisa, i niko ne može i ne smije imati utjecaja na sudstvo.

U uredbama o Savjetodavnoj skupštini (*Medžlisu-š-šura*), stoji:

Prvi član: Sprovodeći u praksu riječi Uzvišenog:

﴾ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّواْ مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿

Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno i dogovaraj se s njima. A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha, jer Allah, zaista, voli one koji se uzdaju u Njega. (Alu 'Imran, 159.),

i Njegove riječi:

﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿

Za one koji se Gospodaru svome odazivaju, i koji molitvu obavljaju, i koji se o poslovima svojim dogovaraju, a dio od onoga čime smo ih opskrbili udjeljuju. (Eš-Šura, 38.),

i povodeći se za Allahovim Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem*, koji se savjetovao sa svojim ashabima, neka je Allah njima zadovoljan, i podsticao Ummet na savjetovanje i dogovaranje, osniva se Savjetodavna skupština (*Medžlisu-š-šura)*, koja će se baviti poslovima koji joj budu povjereni, u skladu sa ovim propisima i propisom o općem državnom sistemu, pridržavajući se Kur'ana i Sunneta, pazeći na bratsku muslimansku vezu i saradnju na dobročinstvu i čestitosti.

Drugi član: *Medžlisu-š-šura* - Savjetodavna skupština radi na principu čvrstog držanja za Allahovo uže, na osnovu dosljedne primjene izvora islamskog zakonodavstva, a njegovi članovi su revnosni u služenju općem interesu i čuvanju jedinstva zajednice, države i islamskog Ummeta.

MEĐUNARODNE OBAVEZE NA KOJE SE OBAVEZALA KRALJEVINA PORIČU OPTUŽBE

Kraljevina Saudijska Arabija se odlikuje po ispunjenju materijalnih i moralnih međudržavnih obaveza na koje se obavezala prema vladama drugih država i svjetskim organizacijama i institucijama. Odlikuje se poštivanje međunarodnih ugovora, deklaracija i važećih sistema.

Kraljevina je preko međunarodnih institucija i svojim zalaganjima uvijek bila prva u onome što ostvaruje saradnju, pravdu, mir i sigurnost, kao i u pozivanju u islam i dijalog mudrošću i lijepim savjetom.

Kraljevina je, također, među prvima kada je riječ o pružanju humanitarne pomoći u svijetu, a naročito u Islamskom svijetu.

U svemu tome, Kraljevina se pridržava propisa islama kako je o tome govorio princ sultan Ibn Abdu-l-Aziz u svom obraćanju pred Skupštinom Ujedinjenih nacija na njenom redovnom četrdesetom zasjedanju. Tom prilikom on je rekao: "Četrdeset godina koje su protekle od osnivanja Organizacije ujedinjenih naroda zaista su veliki povod koji nam nalaže da dobro i brzo razmislimo o važnom i odgovornom poslu kako bismo učvrstili poštivanje osnovnih i fundamentalnih načela ove naše Organizacije i produbili njene plemenite ciljeve i plemenite nakane. Ovo je vrijedna prilika da se udruže napori svih članova Ujedinjenih naroda u izgradnji svijeta koji će se temeljiti na iskrenim namjerama, uvažavanju principa i moralnih vrijednosti, a ne na primjeni sile i snage, kako bi zavladao mir, a nestalo politike konflikata i ratova. Tako bi se konflikti rješavali na miran i lijep način, a odnosi uspostavljali na principima progresa i napretka, pri čemu bi se svjetski ljudski potencijal i materijalna snaga koristili za napredak života ljudi, a ne da se rasipaju u proizvodnji oružja i sredstava za uništavanje i razaranje, sve dok ne zavlada pravda i odnosi među državama ne budu zasnovani na jedinstvu, bratstvu i saradnji. Allah Uzvišeni u Plemenitoj Knjizi kaže:

﴿ وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾

Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu; i bojte se Allaha, jer Allah strašno kažnjava. (El-Maida, 2.)

Kraljevina Saudijska Arabija, zaista, osjeća radost da može izjaviti kako sve svoje institucije podiže na principu ljudskih prava pod uslovima prisustva lijepih namjera, objektivnosti i uvažavanja osobenosti svakog društva, njegove kulture i civilizacije."[758]

Princ je naglasio činjenicu koju Kraljevina uvijek ističe kako na domaćim, tako i na svjetskim međunarodnim skupovima, a to je da Kraljevina Saudijska Arabija ima vjersku, geografsku i društvenu osobenost koja samu Kraljevinu obavezuje na određene obaveze i stanja koja se moraju uvažiti i na međunarodnom nivou, kao što je to slučaj sa mnogim drugim državama u svijetu. Međunarodni ugovori, povelje i odredbe uvažavaju ove posebnosti.

Osim toga, Kraljevina, povodeći se za riječima Uzvišenog:

﴿ وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾

Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu; i bojte se Allaha, jer Allah strašno kažnjava., (El-Maida, 2.)

često dolazi sa konstruktivnim i progresivnim inicijativama, kako onima koje se odnose na regiju Zaljeva, tako i sa onima koje se odnose na arapski i Islamski svijet ili, općenito, vezane za interese cijele svjetske zajednice. Kraljevina pokreće inicijative za progres vjerskog, političkog, ekonomskog i vojnog života, i ulaže napore u ostvarenju pravde, sigurnosti, saradnje i suzbijanja kriminala.

Čitaocu ćemo spomenuti neke svjetske organizacije, specijalne agencije, odbore i programe Ujedinjenih naroda u čiji rad je uključena i Kraljevina:

758 Talal Muhammed Nur, *El-Memleketu-s-Su'udijje ve-l-munazzamatu-d-devlijje*, 52-54.

1. Svjetski savez za telekomunikacije (ITU);
2. Organizacija Ujedinjenih naroda za nauku, obrazovanje i kulturu (UNESCO);
3. Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO);
4. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO);
5. Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA);
6. Međunarodna organizacija za morsku navigaciju (IMO);
7. Svjetska organizacija za meteorološka praćenja (WMO);
8.Organizacija Ujedinjenih naroda za razvoj industrije (UNIDO);
9. Socijalno-ekonomsko vijeće pri Ujedinjenim narodima (ECOSOC);
10. Međunarodna organizacija za civilno vazduhoplovstvo (ICAO);
11. Svjetska unija za pošte (UPU);
12. Program Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP);
13. Svjetski program za ishranu (WEP);
14. Savjetodavni odbor za nauku i tehniku (ACSTD);
15.Vijeće stručnjaka za prevenciju i praćenje kriminala (CCPC);
16. Izvršno vijeće Svjetske organizacije za svjetionike i nautička obilježja (ILA);
17. Odbor za ljudska prava. Kraljevina Saudijska Arabija primljena je u članstvo Odbora za ljudska prava pri Socijalno-ekonomskom vijeću u periodu od 2001-'03 god., sa 48 glasova od ukupno 54 učesnika u glasanju.

Kraljevina je, između osam zemalja koje su bile predložene za članstvo, dobila najviše glasova i time, zajedno s još pet zemalja, postala član Odbora. Uspjeh Kraljevine Saudijske Arabije u ovom članstvu rezultat je svjetskog uvažavanja i priznanja Kraljevini kao državi koja štiti ljudska prava, a što je, opet, jedan od temelja islamskog vjerovanja koje Kraljevina sprovodi u svim svojim poslovima.

Ovaj uspjeh je, također, međunarodni odgovor na neke neosnovane i nepravedne optužbe, daleke od svake istine i realnosti, koje su Kraljevini uputile neke organizacije za zaštitu ljudskih prava.[759]

759 *El-Memleketu-l-arabijje es-su'udijje ve-l-munazzamatu-d-devlijje,* 74-76.

Najveća vrijednost kojoj teže sve zajednice na svijetu, države i njihove institucije, jeste ostvarenje sigurnosti i mira, i upravo je to bilo prvo ostvarenje koje je, uz Allahovu pomoć, a zatim uz primjenu Šeri'ata, postigao kralj Abdu-l-Aziz, a naročito kada su u pitanju hadžije koji dolaze hodočastiti *Bejtullah*.

Zemlja Dva Harema je ponajviše iziskivala i vapila za sigurnošću zbog Časnih mjesta i vjerskih znamenja koji se nalaze u njoj, kao i zbog mnoštva hodočasnika iz cijelog svijeta koji dolaze na hadždž i umru. Od onog časa kada su Haremi ušli u sastav Saudijske Kraljevine, zemljom se, hvala Allahu, osjeća sigurnost što svi potvrđuju.

Jedan od hadžija, poredeći stanje sigurnosti u Haremima za vladavine kralja Abdu-l-Aziza sa sigurnosnim stanjem prije toga, kaže: "Bilo je onih koji su presretali hadžije da bi ih predvodili u tavafu *(mutavvifun)*, a naročito obične i neuke ljude, na takav način su im oduzimali imovinu i kazivali su im pogrješne i izmišljene zikrove i dove koji nemaju veze sa Šeri'atom, niti sa razumom."

Ali je nova vlast[760] u ovom vremenu suzbila sve takve nepravde, prjevare i ponižavajuće novotarije i oni koji predvode ljude u *tavafu* stavljeni su pod strogi nadzor, tako da i najmanja žalba ili prigovor od strane nekog hadžije protiv bilo koga od tih ljudi, dovoljan je da se optuženi odstrani iz reda onih koji ljudima pomažu da obave *tavaf* (tzv. *mutavvifun*).

A što se tiče problema opće sigurnosti, tog najvećeg problema i inicijatora svih drugih problema od kojeg su hadžije prezale i pokušavali ga izbjeći na svaki mogući način, nova vlast ga je na veoma jednostavan način riješila. Od dana kada se počeo primjenjivati Allahov Zakon umjesto ranijeg građanskog i krivičnog prava, zloćudnici i lopovi su shvatili kako ih Šeri'at tretira, pa su sa sebe skinuli odjeću zla i nereda i stavili su sebe kao zalog šeri'atske presude ako bi ih njihov nefs nagovorio da rade suprotno sudu tih propisa.

Najvažnije nedjelo koje je ovim dokinuto bila je praksa beduina koji su živjeli u pustinji i drumskih razbojnika koji su između sebe pozajmljivali novac da bi ga vratili od onoga što će oduzeti i oteti hadžijama. Kralj Abdu-l-Aziz je pored odlučnosti da sprovede Šeri'at i po ovom pitanju, otvorio ruke dobročinstva prema siromašnim beduinima, pa su na taj način karavane s robom, bez obzira koliko

760 Vlast kralja Abdu-l-Aziza Alu Su'uda.

vrijednu robu transportirali, a i hadžije imali slobodan i bezbijedan put do Mekke.

Ovo će potvrditi i činjenica da je povorka egipatskih hadžija koja nosi sa sobom ogrtač Ka'be (a ta se povorka zove *mahmel*), kada su putovali (kroz Hidžaz) u prošloj godini prošli bezbijedno, jer je vođa hadžija u svom izvještaju nadležnima izvijestio da od drumskih razbojnika, koji su uobičajili presretati ovu povorku, nema ni traga. U ovoj godini egipatske hadžije su, također, prošle bez ikakavih tegoba i neprijatnosti, a jedan od njih je izjavio: 'Egipćanka slobodno može sama putovati na hadždž, proći kroz srce Hidžaske pustinje, obaviti obrede hadždža i vrati se kući, a da joj se ništa ne dogodi.' Najvjerovatnije da je činjenica o stabilizaciji bezbijednosti u Hidžazu ponukala jednog od predstavnika Egipatskog parlamenta da zvanično izjavi kako je povorka u kojoj se uz stražu nosi ogrtač Ka'be novotarija koju treba dokinuti. Pa je zbog toga osnovano posebno vijeće da razmotri ovo pitanje.[761]

761 Parafrazirano po: Muhammed Šefik Efendi Mustafa, *Fi kalbi-l-Hidžaz,* 82-84.

ONI OSUĐUJU I OMALOVAŽAVAJU PROPISE ISLAMA, ZATIM IH PRIPISUJU KRALJEVINI I ONOME ŠTO NAZIVAJU VEHABIZAM

Mnogi koji osuđuju i kritiziraju usmjerenje Kraljevine Saudijske Arabije u primjeni Šeri'ata, nazivajući to 'vehabizam', i ne znaju da time, zapravo, omalovažavaju i stavljaju mahane islamu. Kao mahane spominju položaj žene, vjersko obrazovanje, primjenu *hududa* – šeri'atskih kaznenih mjera: odsijecanje ruke zbog krađe, bičevanje pijanice, ubijanje odmetnika od vjere..., šeri'atsko sudstvo, pozivanje u dobro, a suzbijanje zla (*el-emr bi-l-ma'ruf ve-n-nehj 'ani-l-munker*) i slično, što spada u kategoričke i neosporne postulate vjere, te konstante islamskog zakonodavstva kojima se pokorava svaki musliman, a pokorava im se i Kraljevina u svojstvu muslimanske države. Ti postulati sude muslimanskoj zajednici u zemlji islama i njegovih svetinja.

Međutim, ima i takvih kritičara saudijskog uređenja, kako pojedinaca, tako i institucija i država, koji smatraju da je uvažavanje Šeri'ata i njegova primjena, sprovođenje sankcija, kao i očuvanje čednosti i čestitosti žene, ustvari kršenje ljudskih prava.

Sve to je rezultat njihovog neznanja i neuvažavanja vjerskog, geografskog i društvenog položaja Kraljevine, jer ona je srce Islamskog svijeta i vjerski, i geografski i politički. Njeno uređenje i usmjerenje nije produkt nekog samostalnog i zasebnog mezheba ili pravca, nego je to ustvari islam i put islama, makar ga neki nazivali 'vehabizam'.

Zbog opasnosti i veličine ovih pitanja koja potenciraju protiv Kraljevine, zadržat ćemo se na nekima od njih da bismo ih podrobnije i objektivno prodiskutirali:

1. Primjena Šeri'ata općenito, a posebno primjena sankcija (hudud): odsijecanja ruke zbog krađe, ubijanje zločinaca i otpadnika od vjere.

2. Zabrana ulaska nemuslimanima u Harem Mekke i Medine i nedozvoljavanje podizanja nemuslimanskih bogomolja u Kraljevini.

3. Položaj žene: hidžab, poligamija i status žene u nasljedstvu i svjedočenju gdje se dvije žene računaju kao jedan muškarac.

Kraljevina i sprovođenje Allahovog Zakona - *Šeri'ata*

Kada je Kraljevina Saudijska Arabija počela primjenjivati Šeri'at u svim sferama društvenog života, određujući da izvor zakonodavstva bude Kur'an i Sunnet Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, to nije učinila zbog toga što je ona "vehabijska zemlja", kako neki smatraju, već zbog toga što je muslimanska zemlja koja vlada stopostotnim muslimanskim stanovništvom i što se u njoj nalaze islamske svetinje i kolijevka islama. Njena primjena Šeri'ata je temelj na kojem je i osnovana Kraljevina što je jasno navedeno u prvom i sedmom članu Zakona o uređenju zemlje, tako da Kraljevina i nema drugog izbora.[762]

To je zato što je primjena i prihvatanje Allahovog Zakona muslimanima obligatna dužnost poput namaza i posta, tako da je muslimansko društvo grješno ako ne primjenjuje Šeri'at, a za to ima mogućnosti, kako se navodi u ajetu:

﴿ وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللهُ فَأُوْلَـٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴾

A oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio, oni su pravi nevjernici! (El-Maida, 44.),

u druga dva ajeta: *"...**nasilnici!**"* i *"...**griješnici!**"*

To je zato i što je Šeri'at Božanski sistem i zakon kojeg je objavio Gospodar ljudi, a zakoni koje su ljudi uveli i izmislili nisu mu ravni.

S obzirom da je Šeri'at Božanski Zakon kojeg je Allah Uzvišeni objavio, On najbolje poznaje ljudske potrebe i ono što je za njih korisno, te je u skladu s tim Šeri'at učinio takvim da može udovoljiti svim potrebama ljudi i obuhvatiti sve što se kao novina pojavljuje u njihovom životu. Ovaj zakon koji je objavljen od Gospodara svih ljudi garantira da ni jedan narod nema prednosti nad drugim narodom, ili jedan društveni stalež nad drugim. On je zakon za sve ljude.

---

762 Veliki dio teksta u vezi ove tematike parafrazirao sam po skripti (*muzekkire*) dr. Muhammeda ibn Abdullaha es-Suhejma, 6-30.

Šeri'at je savršen i ne može se desiti da danas nešto zabranjuje, a sutra to dopušta, ili obratno, za razliku od ovozemaljskih, ljudskih zakona koji u jednoj godini nešto zabrane, a u slijedećoj to dopuste, i tako u nedogled bez ikakve stabilnosti. Šta više, dešava se da se isti zakon u dvije države različito primjenjuje kao rezultat volje vladara ili zakonodavne skupštine u datoj državi, što praktično takvim zakonodavstvima oduzima odliku nepromjenljivosti i stabilnosti.

Muslimani koji danas traže da se primjenjuje Šeri'at imaju pravo da to traže, a Međunarodna zajednica, u skladu sa savremenim standardima, obavezna je da ih podrži i pomogne im u ostvarenju njihovog cilja, i to iz slijedećih razloga:

- Načela i parole demokratije na koju se pozivaju kritičari saudijskog sistema, nalaže da se uvaži volja naroda i njihov izbor, a većina stanovništva u Islamskom svijetu traži primjenu Šeri'ata, s toga ih po osnovama demokratskih načela treba podržati u ostvarenju tog cilja, pa šta onda kazati za saudijsko društvo koje je u cijelosti muslimansko?!

Kraljevina Saudijska Arabija primjenjuje šeri'atsko kazneno pravo, a striktno određene sankcije (*hudud*) spadaju u to.

Precizirane sankcije (*hudud*) i druge šeri'atske kaznene mjere, bilo tjelesne ili materijalne, samo su norme koje je postavio Šeri'at, isto kao što i drugi svjetovni zakoni postavljaju i određuju kaznene norme kao vid kazne koja se sprovodi nad prekršiteljem zakona, a svi narodi u svijetu i države u kojima žive imaju neke posebnosti kao i metode u određivanju kaznenog prava, kaznenih mjera i drugog.

Poslije toga ostaje da se razmotre neupitne koristi koje se ostvaruju primjenom zakona i koliko to iza sebe ostavlja traga i utjecaja u čuvanju sigurnosti i stabilnosti za ljudsku zajednicu, u svakodnevnom životu ljudi, njihovom kretanju i ponašanju. Kazneni sistem i sistem šeri'atski preciziranih sankcija (*hudud*) u islamu dokazao je da je djelotvorniji i bolji, čime se Kraljevina i ponosi, u očuvanju pet primarnih životnih vrijednosti: vjere, života, razuma, časti i imovine. Produktivniji je i u uspostavi pravde i suzbijanju kriminala. Zatim, nije pravedno i objektivno izdvajati iz nekog zakona samo jedan segment, a zapostavljati druge, ili izdvajati jedan propis, jer objektivno i realno sagledavanje stvari zahtijeva da se osmotri čitava cjelina ili sistem, kao i uslovi pod kojima se neko djelo

tretira kao krivično, te kako se to dokazuje i pod kojim se uslovima izvršava kazna i koji su uzroci toga.

Najpoznatije kazne su: odsijecanje ruke kradljivcu, ubijanje otpadnika od islama i ubijanje zločinaca – onih koji na Zemlji nered siju.

Odsjecanje ruke kradljivcu i ubijanje onih koji po Zemlji siju nered, u dugoj historiji islama naći ćemo da je izvršeno samo u nekoliko slučajeva, ne iz razloga što ove kaznene mjere nisu praktične i funkcionalne, već zbog sigurnosti koja je proistekla iz oštrih šeri'atskih kazni, a tome su doprinijeli i precizni uvjeti koji se moraju ispuniti da bi se šeri'atska kazna sprovela, jer se kazna ne sprovodi u slučaju da postoji i trun sumnje koji ukazuje da počinjeni prijestup ne spada u krivično djelo koje iziskuje sprovođenje šeri'atske kazne. Zatim, treba spomenuti da odsijecanjem jedne ruke ili ubijanjem jednog zločinca, individualnim ukorom osigurava se i zaštićuje nekoliko miliona drugih ljudi.

Prije svega što smo naveli, moramo znati da je Allah Mudri odredio u Svojoj Knjizi koju je objavio da se kradljivcu odsijeca ruka:

﴿ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُواْ أَيْدِيَهُمَا جَزَاء بِمَا كَسَبَا نَكَالاً مِّنَ اللهِ وَاللهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾

Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je silan i mudar. (El-Maida, 38.)

Kako bi ovo o čemu govorimo bilo još više realnije, navest ćemo primjere iz naše suvremene stvarnosti sa svim njenim sistemima i zakonima.

Danas suvremene države diljem svijeta, a naročito države na Zapadu posjeduju moćno oružje, prodorne uređaje, naprednu tehniku, precizna sredstva i pomagala, zadivljujuća otkrića, naročito na polju suzbijanja kriminala, zatim imaju studije, istraživanja, metode o pronalasku i proganjanju kriminalaca, a tome se još dodaje široko medijsko osvješćivanje i kulturno prosvjećivanje, naučni napredak i obrazovna svijest pojedinaca i grupa. No, i pored svega toga, kriminal je u porastu kao i broj kriminalaca, s jedne strane, a s druge strane, ulažu se i fokusiraju napori u popravljanju i odgajanju

kriminalaca i loših ljudi. Zatvore su htjeli učiniti mjestima preodgoja i popravnim domovima. Kriminalce smatraju bolesnicima koje je prječe liječiti nego kažnjavati. Potom se krivica (zbog raširenosti kriminala) baca na nasljedne faktore kriminalca, utjecajne faktore okoline i na društvenu iskvarenost. Ovo može biti i istinito i ne treba to poreći, ali se rješenje ne krije samo u ovome, jer je nekada opća korist da se oboljeli organ odstrani od tijela kako se bolest ne bi proširila i na ostatak zdravog tijela, što potvrđuje praksa, razum, a i Šeri'at prije svega.

Društvena iskvarenost je u suštini zbir iskvarenosti pojedinaca

Zatvor kao kazna nije dovoljan i nije najbolje rješenje kako većina svjetovnih zakona i predviđa, jer su u zatvoru srca kod mnogih zatvorenika još više okorjela i iz zatvora su izašli još zloćudniji i krvoločniji. Veoma je lahko da zatvorenici: ubice, kradljivci i zlikovci sarađuju unutar zatvora, razmjenjuju iskustva, prave nove planove, raspoređuju uloge i dužnosti, čineći od zatvora poligon za obučavanje u čemu učestvuju i njihova braća po profesiji s druge strane zatvorskih rešetki.

Može se primijetiti da je ideja o cilju popravka i rehabilitacije kriminalaca veoma slaba, jer i nakon deset godina primjenjivanja ona na nekim kriminalcima ne ostavlja traga i utjecaja. Naprotiv, kriminal je u nemjerljivom porastu što dokazuje da je ideja o popravku bila samo opsjena i fantazija.

Mnogi zlikovci i kriminalci prihvataju zatvor kao mjesto odmora, opuštanja i zabave. U današnjem savremenom društvu kriminalci su dosegli vrhunac omalovažavanja i obezvrjeđivanja ljudske krvi, života, imovine i časti, što ukazuje da su kaznene mjere za kriminal u svjetovnim zakonima veoma slabe i nedovoljne ako ih usporedimo sa veličinom zločina koje čine ti zloćudni kriminalci. Kakvu milost i preodgoj zaslužuju te ubojice, krvoloci i razbojnici?! Da li su oni pokazivali milosti prema svojim nedužnim žrtvama?! Da li su bili milostivi prema društvu u cijelosti?! Šta više, situacija je toliko uznapredovala da su kriminalci počeli, uz sredstva koja posjeduju, organizirati se u grupe koje u nekim slučajevima prevazilaze

mogućnosti i sredstva država i vlada. I zaista ne znamo kakvu kaznu će ovi "milosnici" primijeniti prema trgovcima drogom i kriminalcima koji su počinili velika i gnusna zlodjela? I ne prestajemo slušati o nastavku njihovih zločina i njihovom porastu. Neki su postali toliko snažni da se više i ne prikrivaju, već javno pregovaraju sa vladama država koje ne primjenjuju Šeri'at.

Na osnovu onoga što smo prethodno iznijeli, zaista nauka, kultura, civilizacija i modernizam u ovom sadašnjem obliku postali su nemoćni da zaštite čovjeka koji živi u strahu i neizvjesnosti na Zemlji i u zraku, na kopnu i moru, u svojoj kući, na ulici, u uredu ili tvornici, onda kada su se odrekli striktnih kaznenih mjera.

Kriminalac je danas, kako smo ranije i spomenuli, dobro obučen i potkovan znanjem i u stalnom je napretku; kako napreduju sistemi policije i metode praćenja i proganjanja, tako napreduje i kriminalac. On planira isto kao što planiraju i bezbijedonosni organi, i tako su u stalnoj borbi koju neće okončati osim pravedna i stroga kazna.

I na kraju ćemo spomenuti tjelesne kazne zbog kojih neki prigovaraju saudijskom sistemu i hule ga, a njih su uzeli ponovo primjenjivati neki suvremeni svjetovni zakoni. Među tim kaznama najviše se ističe smrtna kazna koju su neki bili izbacili iz svojih zakona, ali su je ponovo uveli. U našoj Časnoj Knjizi nalazimo, mislim na muslimane, sveobuhvatnu i kategoričku konstataciju:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾

A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje? (El-Maida, 50.)

A u drugom ajetu, Uzvišeni je rekao:

﴿وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَاْ أُولِيْ الأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

U odmazdi vam je - opstanak, o razumom obdareni! (El-Bekara, 179.)

Kad je u pitanju ubijanje otpadnika od vjere Kraljevina Saudijska Arabija ne primjenjuje ovu kaznu da bi ispunila pravnu, šeri'atsku ili sudsku proceduru, već zato što ona primjenjuje Šeri'at, a potvrđeno je da je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,*

kazao: "Ko promijeni vjeru, ubijte ga!"[763] I pored toga Saudija nikoga ne prisiljava da prihvati islam sukladno onome što je kazao Uzvišeni Allah:

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ﴾

Nema prisiljavanja u vjeru! (El-Bekara, 256.),

a to znači slijedeće:

- prvo: Nije dopušteno vlastima da nekoga sile da prihvati islam, ali kada ga osoba prihvati i izjavi svoju pripadnost islamu, onda mora da snosi posljedice svoga prihvatanja, a to znači i da ukoliko uznevjeruje pa napusti vjeru, zaslužuje smrtnu kaznu.

- drugo: Ne prihvata se nečije izjavljivanje prihvatanja islama sve dok dotična osoba ne bude spremna da prihvati islam u cijelosti i ne prihvata ruknove islama, dok ga ne prihvati dragovoljno bez prisile, sa ozbiljnošću, a ne u šali. I kada čovjek prihvati islam i vjerovanje naiđe na otvoreno srce, on ga neće nikada ni napustiti. Zbog toga je Herakle, car Bizantije kazao Ebu Sufjanu, nakon što ga je pitao da li neko iz prijezira napušta islam nakon što ga je bio prihvatio, pa mu Ebu Sufjan odgovorio da se to nije desilo: - Tako je slučaj s vjerovanjem kada se pomiješa sa otvorenim srcem.[764]

- treće: Onaj ko bez iskrene namjere i ozbiljnog pristupa prihvati islam, prije svega šteti sebi, zatim islamu, i kao takav zaslužuje da bude kažnjen.

Svi međunarodni zakoni odobravaju ubistvo one osobe koja krši vitalne interese nacije ili čije zlodjelo premašuje svaku granicu poput špijunaže ili širenja zla i nereda u društvu. Isto tako, osoba koja je napustila islam znala je prije nego ga je prihvatila da je kazna za otpadništvo od vjere ubijanje. Zašto bi onda stavljao svoj život na kocku i prihvatao vjeru, znajući da će nakon njegovog odmetanja od vjere uslijediti smrtna kazna?! Ako bi je i prihvatio, a zatim napustio, onda će biti optužen da je prihvatio vjeru samo radi spletkarenja i podrušavanja islama ili ga je neko za to unajmio.

763 El-Buhari, 2/251; Ebu Davud, 4351; En-Nesa'i, 2/170; Et-Tirmizi, 1/275-276; Ibn Madže, 25255 u Ahmed, 1/283

764 El-Buhari, *Kitabu bed'i-l-vahj*, 7.

- četvrto: Ubijanjem otpadnika od islama ne krše se ljudska prava, jer je otpadnik sam izabrao taj put i znao je čemu to vodi.

- peto: Otpadništvo od islama se smatra suprotstavljanjem i izlaskom iz općeg sistema, jer je islam cjelovit i kako uređuje odnose između čovjeka i Boga, tako uređuje i odnose između samih ljudi, odnose između čovjeka i društva, čovjeka i vlasti, čovjeka i njegove rodbine, čovjeka i njegovih neprijatelja, bilo to u ratu ili miru, uređuje to sa takvom sveobuhvatnošću kojoj nema primjera, u svakom segmentu života: obredoslovlju, međuljudskim odnosima, krivičnom pravu, sudstvu i u svemu drugom što tretiraju svjetovni zakoni, te zbog toga na islam treba gledati kao cjelovit i potpun sistem, a ne samo kao na odnos između čovjeka i Boga, kako to vide nemuslimani. Ako je to tako, onda se može konstatirati da je otpadništvo kršenje općeg sistema.

- šesto: Određivanjem smrtne kazne za otpadništvo od islama, dozvoljava se krv otpadnika kako bi se upozorili da u islam uđu oni koji to rade iz licemjerstva ili s namjerom uhođenja, te kako bi se podstakli na preispitivanje samih sebe. Zato onaj ko ga prihvata, to treba učiniti potpuno svjesno i s jasnim dokazom da iza toga slijede obaveze koje će teško ispoštovati zloćudnici i oni pokvarenih srca i ljudi sa skrivenim namjerama..

- sedmo: Čovjeku je ostavljena sloboda da vjeruje ili ne vjeruje, pa ako on izabere bilo koju drugu vjeru niko mu se neće suprotstaviti i imat će pravo da živi u miru i slobodi. Međutim, ako prihvati islam onda mora da mu bude odan i da poštuje njegove naredbe i zabrane.

- osmo: Nije sloboda da se pojedincu dopusti da napušta i da ustane protiv vjere zajednice, huli je i omalovažava, odbacuje njene propise i pravila, jer se takav postupak smatra izdajom vjere i domovine.

- deveto: Smrtna kazna je prisutna i u mnogim drugim svjetovnim suvremenim zakonima u svijetu i predviđena je za teške zločine i nered poput krijumčarenja droge i slično, jer je ta kazna najefikasnija u suzbijanju kriminala i zaštiti društva. Međutim, narušavanje vjere je opasnije i pogubnije od narušavanja nekog životnog segmenta i niko nije rekao da je smrtna kazna koja je predviđena za krijumčare droge suprotna njihovim ljudskim pravima, jer su oni prešli granicu svoje slobode i narušili slobodu drugih ljudi.

Zabrana ulaska nemuslimanima u Harem Mekke i Medine i zabrana podizanja nemuslimanskih bogomolja na Arabijskom poluotoku

Ovo pitanje kao i prethodno je šeri'atski propis kojeg nalaže učenje islama. To nije propisala Saudijska Arabija niti ono što nazivaju "vehabijski mezheb", već su Kur'anski ajeti i Sunnet Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, odredili ovu posebnost.

Što se tiče zabrane ulaska nemuslimanima u Mekku ili Medinu, islam je taj koji to zabranjuje. To nije građanski zakon kojeg su postavili muslimani i vladar, već je to Božanski Zakon i muslimani u tome nemaju izbora.

Osobenosti Arapskog poluotoka, općenito, i osobenosti Mekke i Medine, posebno, proizlaze iz šeri'atskih normi koje je postavio Allah Uzvišeni, pa se time ova mjesta razlikuju od drugih, čak i musliman kada počini neki prijestup u Mekki kazna mu je udvostručena zbog svetosti mjesta u kojem je počinio grijeh. Muslimanu je zabranjeno da lovi u Haremu Mekke ili da u njemu kida i čupa divlje-prirodno rastinje. Stoga, zabrana nemuslimanima da ulaze u Mekku i Medinu je šeri'atska zabrana koju propisuje islam zbog posebnosti ovih mjesta. Neke zabrane su vezane samo za Mekku, neke samo za Medinu, a neke za oba grada, dok se neke zabrane odnose općenito na Arapski poluotok. I to su važeći šeri'atski propisi koji se ne mogu promijeniti do Sudnjega dana.

Podizanje nemuslimanskih bogomolja na Arapskom poluotoku po islamu je zabranjeno[765]

Kraljevina Saudijska Arabija zabranjuje da se na njenoj zemlji grade crkve i druge nemuslimanske bogomolje, jer islam zabranjuje da se podižu nemuslimanske bogomolje na Arapskom poluotoku, kao što zabranjuje pravo na državljanstvo nemuslimanima u njemu.

765 Veliki dio ovog materijala preuzeo sam od: dr. Salih ibn Husejn el-Ajid, *Hukuk gajri-l-muslimine fi biladi-l-islam*, 73-85. kao i iz skripte dr. Muhammeda ibn Abdullaha es-Suhejma koju sam prethodno spomenuo.

Kraljevina Saudijska Arabija, s obzirom na njenu vjersku odgovornost, suverenitet i svojstvo islamske zemlje koja upravlja svetim mjestima, obavezna je po Šeri'atu sprječavati podizanje nemuslimanskih bogomolja na svojoj teritoriji. Zatim, poznato je da je svjetska zajednica danas sastavljena od više suverenih država unutar priznatih granica, a svaka od država ima pravo da unutar svojih granica sprovodi svoje zakone i uspostavlja svoj sistem nad svojim državljanima i onima koji u njoj borave, te da se strani zakoni ne mogu primjenjivati unutar jedne države osim u onoj mjeri i na onaj način kako to odobava njen ustav i opći državno-politički sistem. A što se tiče izvršavanja preuzetih obaveza u skladu s poveljama i odlukama Organizacije ujedinjenih naroda, koje se naročito tiču ljudskih prava, to je uslovljeno time da one ne narušavaju državni sistem, zvaničnu vjeru države i njenu opću sigurnost, kako se navodi u međunarodnim dokumentima i deklaracijama u vezi s ljudskim pravima.

Šeri'at ne zabranjuje i ne osporava pravo svakoga čovjeka na lično vjersko opredjeljenje i upražnjavanje obreda svoje vjere. Zbog toga Kraljevina Saudijska Arabija, primjenjujući Šeri'at u svojoj unutarnjoj i vanjskoj politici, ne krši i ne osporava međunarodne povelje koje se tiču općih i posebnih principa osnovnih ljudskih prava u domenu slobode uvjerenja i upražnjavanja obreda. Možda postoji razilaženje oko nekih poimanja u domenu primjene i načina sprovođenja tih načela i oko granica koje se ne trebaju prelaziti po tom pitanju, no niko nema pravo da nam obavezuje neko shvatanje oko kojeg postoji razilaženje.

Islam ne dopušta da se na Arapskom poluotoku podižu neke druge bogomolje osim džamija i ne dopušta da se javno ispovijedaju vjerski obredi pored islamskih, kako se navodi u hadisu Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* kojeg je zabilježio imam Malik u djelu *El-Muvetta,* u predaji od Aiše, *radijallahu anha,* gdje stoji: "Neka na Arapskom poluotoku ne budu dvije vjere!"[766]

766 *El-Muvetta,* str. 556, kao *mursel* predaja od Omer ibn Abdu-l-Aziza da je rekao:- Neke od zadnjih riječi Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem,* bile su: "Neka Uzvišeni Allah uništi jevreje i kršćane koji su kaburove svojih vjerovjesnika uzeli za mjesto gdje će se moliti. I neka na Arapskom poluotoku ne budu dvije vjere!" Za ovu predaju nalazimo i *šahid* – potvrdu kod Buharija u predaji od Ibn Abbasa, *radijallahu anhuma,* hadis br.3168. i kod Muslima, 4232.

Cilj ove zabrane nije diskriminacija nemuslimana i ne-Arapa koji su prihvatili neku drugu vjeru pored islama, jer sama zabrana obuhvata i Arape nemuslimane, isto kao što je Šeri'at nekim mjestima na Arapskom poluotoku odredio specifičan status, pri čemu nemusliman Arap ili ne-Arap ne smije ulaziti u Harem, dok je muslimanu zabranjeno da prekrši svetost Harema čak i sa lovom životinja u njemu ili kidanjem divljeg rastinja, što se u slučaju muslimana smatra vjerskim prekršajem.

U okrilju te vjerske i historijske specifičnosti Arabijskog poluotoka traje ovaj status i sprovode se njegove odredbe od strane vlasti Kraljevine Saudijske Arabije, tako da na njenom teritoriju nisu podizane bogomolje osim džamija niti se javno ispovijedala neka vjera osim islama.

Povodom toga, Stalno vijeće za fetve i naučna istraživanja u Kraljevini Saudijskoj Arabiji izdalo je fetvu broj: 21413, na dan 01.04.1421. po h., a što odgovara 03.07.2000. god., u kojoj se naglašava zabrana podizanja nemuslimanskih bogomolja ili javnog ispovijedanja neke druge vjere pored islama na Arabijskom poluotoku, kao što je i Vrhovno vijeće za islamsko misionarstvo i pomoć, koje je zasjedalo u Kairu 10.10.2000 god., a kojim je predsjedavao šejh El-Azhara (*šejhu-l-azhar*), izdalo proglas u kojem se sasvim jasno i konkretno potvrđuje da je Arabijski poluotok, a Kraljevina Saudijska Arabija kao srce poluotoka, zapravo geografska utvrda islamskog vjerovanja, te da Šeri'at ne dopušta da tu budu dvije religije. I ni u kom slučaju nije dopušteno da se na Arabijskom poluotoku javno ispovijeda neka druga vjera pored islama.

Također je Internacionalno islamsko vijeće za islamsko misionarstvo i pomoć, povodom izjava kardinala Pifija u Bolonji i drugih zvaničnika Katoličke crkve i Vatikana protiv muslimana u kojima traže izgradnju crkava u Saudiji, iznio proglas na svom zasjedanju 10.10.2000. god. u Kairu, kojim je presjedavao *šejhu-l-azhar*. Proglas sadrži slijedeće: kategoričku tvrdnju da Arabijski poluotok, a Kraljevina Saudijska Arabija kao srce poluotoka, predstavlja geografsku utvrdu islamskog vjerovanja. Šeri'at ne dopušta da tu budu dvije religije. I ni u kom slučaju nije dopušteno da se na Arabijskom poluotoku javno ispovijeda neka druga vjera pored islama. Vijeće,

također, osuđuje ponovno aktueliziranje pitanja gradnje crkava na teritoriji Saudijske Arabije, nakon što je to pitanje bilo okončano poslije drugog dijaloga sa Vatikanom uz posredništvo Svjetskog islamskog vijeća za međureligijski dijalog. Tada je dogovoreno da se ovo pitanje zanavijek zatvori i da se više ne aktuelizira.[767]

Ovo ne ovisi o nekom postavljenom zakonu kojeg su postavili ljudi, već o Zakonu Uzvišenog Allaha i Sunnetu Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Prema tome, to je vjerska svetost i specifičnost.

Ta specifičnost nameće Kraljevini Saudijskoj Arabiji šeri'atsku obavezu koja je obavezuje na očuvanje svetosti mjesta. Zbog toga, Kraljevina ne može da dopusti sljedbenicima drugih vjera pored islama da podižu svoje bogomolje na Arabijskom poluotoku. Pored toga, zabranjeno joj je da sljedbenicima drugih vjera pored islama dopusti da javno ispovijedaju i ispoljavaju vjerske obrede i tradiciju.

Ovakav položaj ne ostavlja mogućnosti Kraljevini Saudijskoj Arabiji da bilo šta uradi, jer se on oslanja na vjerski temelj koji se ne može zaobići, kao što se oslanja i na temeljno načelo islamskog uvjerenja (doktrine) koje je određeno Božanskim zakonom, a ne svjetovnim zakonom koji se može mijenjati ili derogirati. Prema tome, nijedna vlast nema pravo da mijenja ili prepravlja taj zakon. Istovremeno, to se tiče i općeg sistema uređenja Kraljevine Saudijske Arabije i njenog sigurnosnog sistema, jer su oba sistema utemeljena na načelima Šeri'ata. Naročito je to tako jer u Kraljevini Saudijskoj Arabiji nema državljana nemuslimana, dok nemuslimani koji dolaze u Kraljevinu borave u njoj privremeno. Oni su došli samovoljno u skladu s ugovorima o poslu koji ističu obaveznost pridržavanja sistema i uređenja države u kojoj borave i rade. U Kraljevini Saudijskoj Arabiji boravi preko milion stranih državljana, različitih nacionalnosti i vjerskih ubjeđenja, koji su došli radi posla ili trgovine. Ako bi im se ukazala prilika da javno ispoljavaju i slave svoje vjerske simbole i praznike i da podižu svoje bogomolje, to bi, zasigurno, dovelo do smutnje i poremećaja opće sigurnosti i sistema.

767 *Hukuk gajri-l-muslimine fi biladi-l-islam*, 82-83.

Status žene i njena prava u Kraljevini

Polazeći sa stanovišta islama kojeg se drži i po kojem sudi, Kraljevina Saudijska Arabija dala je ženi sva njena legitimna prava (*šeri'atska*). Kraljevina je svom muslimanskom stanovništvu; muškarcima i ženama, osigurala uslove prakticiranja Šeri'ata kojeg su prihvatili za vjeru i zakon, tako da *hidžab* – šeri'atsko oblačenje žene, nije nametnula saudijska država ili neki narodni običaj, kako to mnogi smatraju, već je to obaveza koju propisuje islam. Uzvišeni kaže:

﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite. (En-Nur, 31.)

A u drugom ajetu kaže:

﴿ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴾

U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i namaz obavljajte i zekat dajite, i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravajte! Allah želi da od vas, o porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti. (El-Ahzab, 33.)

Iz ajeta se vidi da hidžab nije specifična tradicija ove zemlje, niti spada u "vehabijska naučavanja" kako to neki zagovaraju.

Žene po islamu su parice muškarcima, kako je kazao Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem,*[768] dok Allah o tome kaže:

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾

A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima... (Et-Tevba, 71.)

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* je, također rekao: *"Prema ženama se lijepo ophodite!"*[769]

A što se tiče poligamije ili višeženstva, to je Allah Uzvišeni propisao u Svojoj Knjizi rekavši:

﴿فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُم مِّنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا﴾

... onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili - eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. (En-Nisa', 3)

Islam je dozvolio višeženstvo pod određenim uvjetima čime je zagarantirana pravednost, a isključen zulum, kako bi žena bila zaštićena, odnosno njena čast, ugled i dostojanstvo, a ujedno joj zagarantirano i izdržavanje. Ovakav odnos spram žene je vrjedniji po mjerilima vjere, razuma i moralnih vrijednosti od bluda uslijed kojeg se žena iskorištava za zadovoljavanje strasti, nakon čega je muškarac ostavlja da bude bačena u krilo drugome. Islam je dozvolio i propisao višeženstvo iz slijedećih razloga:

768 Ahmed, 3/199; Ed-Darimi, 791 u predaji od Enesa, r.a., a El-Albani je hadis ocijenio kao vjerodostojan. Vidi: *El-Džamiu 's-sagir*, 2329.

769 Dio hadisa u predaji od Ebu Hurere, r.a., kojeg je zabilježio El-Buhari kao *merfu'* predaju, 5186. i Muslim, 3644.

1. Potvrđeno je, statistički ili promatranjem, da je broj žena veći od broja muškaraca zbog toga što su muškarci izloženiji stradanjima na radnom mjestu, u ratovima ili prirodnim katastrofama. Stoga, ako je broj žena veći od broja muškaraca, jedini način da se zaštiti čast i dostojanstvo žena jeste višeženstvo.

2. Zbog socijalno-ekonomskih uvjeta, muškarci se ponekad žene u kasnijim godinama, dok su žene spremne za brak od dana spolne zrelosti, zbog toga je broj žena spremnih za brak uvijek veći od broja muškaraca koji su stekli uvjete za ženidbu. U takvoj situaciji višeženstvo najbolje štiti ženu i čuva njenu čast i biva načinom na koji ona udovoljava svojim prirodnim nagonima, kako ih ne bi udovoljavala na pogrješan način putem bluda i prostitucije, što ženu baca u propast i izgubljenost.

3. Žena može biti neplodna, prije, a i poslije braka, te u takvoj situaciji brak gubi svoj plemeniti smisao i najviši cilj, tj. potomstvo, dok se kroz višeženstvo porodici garantira nastavak takvog života, porodične harmonije i užitak u ukrasima života, a to su djeca. Ovo je vjerski i društveni ideal koji ima svoj smisao.

4. Ima mnogo žena koje budu razvedene, ostanu hudovice ili neudate, mladići ih ne žele za svoje životne izabranice, pa ko će onda njih izdržavati, brinuti se o njima i čuvati njihovu čast ako ne višeženstvo?

5. U većini slučajeva muškarac ima veću potrebu za spolnim odnosom od žene, dok žene, pored toga, u nekim stanjima nisu spremne da udovolje potrebama muža radi mjesečnog ciklusa ili poslijeporođajnog odljeva krvi – *nifasa*. Kako onda da muškarac udovolji svojim prirodnim potrebama?! Višeženstvo je to koje omogućava muškarcu da udovolji svom prirodnom nagonu na dopušten način, dok bi u protivnom to mogao udovoljiti na zabranjen način navlačeći na sebe i svoju porodicu sramotu i grijeh i izlažući se opakim bolestima koje put nemorala nosi sa sobom.

6. Spremnost i želja muškarca na spolni odnos i širenje potomstva seže do kasnih starosnih godina, dok se kod žene to gasi mnogo ranije. Na koji način onda da muškarac udovolji svojim željama, ako ne putem višeženstva?!

7. Oni koji osuđuju islam zbog dopuštanja višeženstva, ustvari žive u vanbračnim vezama, štaviše zagovaraju ih i postavljaju pravila

i zakone koji to odobravaju i štite. Garodi je rekao: "Muslimani imaju uređen sistem viševženstva, dok kod nas (misli na Zapad) vlada anarhija vanbračnih odnosa." Višeženstvo nije uskraćivanje prava žene, naprotiv, muškarac je dužan da ispuni svoje obaveze prema ženi u potpunosti jer to nalaže Šeri'at. On ne smije da udovoljava svojim potrebama na nedopušten način i mora biti pravedan među svojim ženama, dok u slučaju kada ne može ispoštovati pravednost među njima ili je nemoćan da ispuni njihova prava koje one imaju kod njega, onda mu višeženstvo nije ni dopušteno. Razlog toga stoji u činjenici da je višeženstvo dopušteno radi interesa pojedinca i društva, a ne samo radi udovoljavanja strastima. Često slušamo one koji zagovaraju prava prve ili samo jedne žene, no treba se pogledati okom samilosti i prema drugim ženama; onima koje su prihvatile poligamiju, neudatima, raspuštenicama i hudovicama itd. I na kraju, višenstvo je dopušteno onome ko može udovoljiti principu pravednosti, i nije obavezno.

Po islamskom naslijednom pravu žena dobija duplo manje od muškarca

Islam je odredio da žena u nasljedstvu uzima dva puta manje od muškarca kako se navodi u ajetu:

﴿يُوصِيكُمُ اللهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ﴾

Allah vam naređuje da od djece vaše - muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima. (En-Nisa', 11.)

Ovo ne znači skrnavljenje prava žene niti da islam postavlja ženu na drugo mjesto u odnosu na muškarca. Ne, to je propis i odredba Mudroga i Onoga koji sve zna.

Razlika između udjela muškarca i žene u nasljedstvu proizilazi iz slijedećih razloga:

1. Nasljedno pravo je jedan segment općeg islamskog sistema koji postavlja pravila sukladno općim pravilima i odgovornostima vezanim za muškarca i ženu. Svi propisi koji različito tretiraju muškarca i ženu proizilaze iz općeg pravila da nije nužna dosljedna jednakost između samih radnika, jer imaju prava shodno poslovima i odgovornostima.

Tako, recimo, muškarci, iako su svi isti, nemaju iste prihode i plate u državnom sektoru ili negdje drugdje, a razlika u visini plaća uslovljena je vrstom i prirodom posla, sposobnostima i obrazovanjem. I život, doista, ne bi mogao da se uskladi osim na ovakav način, te razlike koje postoje ne ostavljaju traga na jednakost u osnovi.

2. Žena ne dobija uvijek manje od muškarca u nasljedstvu. Nekada ona dobija cijelo nasljedstvo ili njegovu polovinu. Situacije kada ona uzima manje od muškarca su malobrojne, a veličina udjela u nasljedstvu zavisi od obaveza koje ima muškarac i koje ima žena.

3. Muškarac dobija veći dio (od svoje sestre) u nasljedstvu, a to zavisi od toga što on ima više i veće obaveze po islamu; on je obavezan i dužan snositi troškove svoje ženidbe: mehra, stana i izdržavanja. Da bismo bolje pojasnili ovo pitanje, pretpostavit ćemo da je čovjek umro, a iza sebe ostavio sina i kćerku. Udio sina u nasljedstvu je dva puta veći od udjela kćerke. Oboje su uzeli svoje udjele i zasnovali svoje porodice. Sin je dužan da snese troškove ženidbe, a zatim da cijeli život izdržava svoju porodicu. Međutim, njegova sestra će uzeti mehr od svoga muža i on će je izdržavati, tako da ona nema potrebe da išta troši od onoga što je naslijedila. Također, kada se izdvaja krvarina za nehotično ubistvo, muškarci iz porodice ubice učestvuju u otplati, dok žene nemaju nikakvih dužnosti spram toga. Kroz prizmu ovoga možemo primijetiti koliko muškarac po propisima islama ima novčanih, materijalnih obaveza, za razliku od žena. Stoga trebamo znati da se Šeri'at potpuno razlikuje od svjetovnih sistema i zakona koji danas vladaju u većini zemalja, koji propisuju i odobravaju da otac nema nikakve obaveze prema svojoj kćerki kada ona dosegne punoljetstvo - osamnaest godina, pri čemu biva prepuštena sama sebi da stiče opskrbu. To najčešće bude na štetu časti i morala, dočim djevojka u islamu biva čuvana i odgajana u okrilju svojih roditelja ili onih koji šeri'atski zauzimaju njihov položaj, i tako sve dok se ne uda.

4. U nasljedstvu preovladava materijalna strana koja je usaglašena sa bračnim-porodičnim obavezama. Nasljedstvo je poput operacije sabiranja, iza koje se oduzimanjem provjerava tačnost rezultata. Dobijanje većeg dijela u nasljedstvu nije počast i odlikovanje, već materijalna nadoknada (srazmjerna visini obaveza).

5. No, prije svega što smo spomenuli u vezi nasljedstva muškarca i žene, to je Allahov Zakon koji donosi najvišu pravednost, protkan je

najvećom mudrošću i u njemu su zagarantirana sva prava i zaštićeni svi interesi ljudi; vidljivi i skriveni, skori i oni daleki.

Kraljevina se bori protiv nereda u svijetu: terorizma[770] i nasilja

Neki zavidnici, neznalice i jedan broj sumnjivih sredstava informiranja zagovaraju da je Kraljevina, njena vlada i narod jedan od izvora onoga što nazivaju terorizam i ekstremizam.

Iako su svi oni isti po pitanju potvore i laži koje iznose, pojedinačno imaju različite ciljeve i neujednačena mjerila.

Neki između njih pod terorizmom i ekstremizmom podrazumijevaju primjenu Šeri'ata, sprovođenje šerijatskih sankcija

770 Različita su poimanja terorizma od jednog čovjeka do drugog, pa tako i od jedne države, skupine ili zajednice do druge. Muslimani, prihvatajući *šeri'atske* pojmove i njihova značenja kao i sva islamska načela, propisanu borbu i suzbijanje neprijateljstva i nasilja ne uvrštavaju pod termin terorizam. Kao što u to ne ubrajaju *džihad* i naređivanje dobra i odvraćanje od zla, dok to neki nemuslimani uvrštavaju pod ovaj termin, Muslimani, također, pripreme i spremanje za odbranu ne smatraju terorizmom, jer im je Uzvišeni naredio:

﴿ وَأَعِدُّواْ لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدْوَّ اللهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ

لاَ تَعْلَمُونَهُمُ اللهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنفِقُواْ مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لاَ تُظْلَمُونَ ﴾

I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih - vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom Putu potrošite naknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti. (El-Enfal, 60.)

Tako da je zastrašivanje propisano radi zaštite i odvraćanja neprijatelja od borbe i napada. A što se tiče terorizma pod kojim se podrazumijeva činjenja nereda na Zemlji, to je islam strogo zabranio, a kazna za takva djela seže i do smaknuća. Uzvišeni kaže:

﴿ إِنَّمَا جَزَاء الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الأَرْضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُواْ أَوْ يُصَلَّبُواْ أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم

مِّنْ خِلافٍ أَوْ يُنفَوْاْ مِنَ الأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾

Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na Zemlji čine jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na Ovome svijetu, a na Onome svijetu čeka ih patnja velika. (El-Maida, 33.)

(*hudud*) i naređivanje dobra i odvraćanje od zla, tako da nam je jasno da time oni hule i omalovažavaju sam islam, prišivajući Kraljevini kao mahanu ono čime se ona ponosi.

Drugi, pak, svjesno lažu ili izmišljaju kada tvrde da je Kraljevina Saudijska Arabija izvor terorizma i ekstremizma.

Međutim, realnost svjedoči suprotno; Kraljevina Saudijska Arabija ima odliku, kako u prošlosti tako i sada, stalnog iznošenja umjerenog i stvarnog rješenja u suzbijanju stvarnog ekstremizma, terorizma i nereda na Zemlji, i to u svim oblastima i sferama društvenog života, kako unutar svojih državnih granica, tako i na nivou zemalja Zaljeva, nivou islamsko-arapskih zemalja ili na svjetskoj razini, nudeći svoje prijedloge za rješenja kroz razne institucije, međunarodne organizacije ili kroz diplomatsko-državne odnose.

Treba spomenuti da su fetve i izjave saudijskih islamskih učenjaka mnogobrojne i jasne u zagovaranju obaveznosti umjerenosti i slijeđenja srednjeg puta, korištenju mudrosti u suzbijanju ekstremizma i pretjerivanja u vjeri, te odvraćanju od sijanja nereda na Zemlji ili nanošenja nasilja bilo kome, muslimanima ili nemuslimanima.

Mediji i obrazovni programi u Kraljevini Saudijskoj Arabiji su utemeljeni na programu Istine sa težnjom ka umjerenosti, razboritosti i središnjem putu. A kada se desi neki nepromišljen potez od strane nekog pojedinca ili skupine, to je samo odraz šejtanske zablude ili potpadanja pod utjecaj nekih sumnjivih pravaca, no takva ponašanja i postupci su suprotni općem usmjerenju, realnosti i temeljnim principima.

Kraljevina putem vlasti, naroda, učenjaka i svih odgovornih negira i odbacuje postupke nekih čudnih i rijetkih usmjerenja, upozorava stanovništvo na njih i ulaže velike napore na svim razinama da se zaštiti od njih i da ih izliječi, ako se i pojave.

Pored toga, Kraljevina, pridržavajući se islama, ne prihvata neke iskrivljene pojmove o terorizmu, ekstremizmu i nasilju, koji su odskora skovani i u vezi čijeg poimanja postoje razilaženja.

Suzbijanje nasilja i odbijanje neprijateljstva je propisana i vjerom dozvoljena stvar, a to podržavaju i prihvataju svi sistemi i zakoni u svijetu, i niko to ne uvrštava pod termin ekstremizma i terorizma.

Uzvišeni je objavio:

﴿ فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُواْ عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ ﴾

... onima koji vas napadnu uzvratite istom mjerom. (El-Bekara, 194.),

a u drugom ajetu se kaže:

﴿ وَقَاتِلُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُواْ إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبِّ الْمُعْتَدِينَ ﴾

I borite se na Allahovom Putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali vi ne otpočinjite borbu! - Allah, doista, ne voli one koji zapodijevaju kavgu. (El-Bekara, 190.)

Dozvoljena i opravdana odbrana nedužnog naroda nad kojim se čini nepravda i nasilje, ne može se, u većini oblika, smatrati terorizmom kao što je slučaj u Palestini. Ono što Palestinci rade u globalu nije terorizam niti ekstremizam.

Također, primjena Šeri'ata, šerijatskih sankcija i šeri'atskih odredaba ne može biti terorizam ili nasilje.

Isto tako, pozivanje u dobro i odvraćanje od zla ne može biti terorizam i nasilje, mada to neke neznalice tako vide. To je metod popravljanja stanja kojeg je Allah Uzvišeni propisao radi uspostave pravednosti, sigurnosti i svih drugih vrijednosti i plemenitosti, a s ciljem borbe protiv nasilja, nereda i nemorala.

STAV KRALJEVINE SPRAM SEPTEMBARSKOG DOGAĐAJA U AMERICI

Ja se čudim, i mome čuđenju nema kraja, kada čujem da ima onih koji slušaju bajku[771] koju su izmislili i raširili oni koji ne poznaju Saudijsku Arabiju; njenu vjeru, državu, učenjake i narod, a po kojoj Saudijska Arabija stoji iza septembarskih događaja.

Nažalost mnogi na Zapadu, a i na drugim mjestima, su spremni povjerovati u ovu priču na osnovu ranijih izmišljotina, pogrješnih shvatanja i predrasuda prema islamu, muslimanima i onome što oni zovu "vehabijama", te Arapskom poluotoku i pustinji.

Ove predrasude i pogrješna shvatanja su nakon septembarskih događanja formirale o Saudijskoj Arabiji i njenim stanovnicima zastrašujuću zabludu, da je to zemlja ekstremista koji podržavaju terorizam[772]. Sa ovom zabludom oživjele su i stare zablude i priče o onome što oni zovu "vehabizam".[773]

Oni što optužuju Saudiju i kako oni kažu "vehabije" kada bi prihvatili činjenice vidjeli bi da su Saudiji nanijeli nepravdu i da su na nju iznijeli veliku potvoru.

Saudija je osudila to odvratno djelo, osudili su ga i istaknuti učenjaci, šejhovi, intelektualci i ugledni znanstveni radnici. Oni su pojasnili da islam ne dozvoljava takva djela koja imaju za cilj ubijanje nevinih ljudi, muslimana i nemuslimana.

Saudija s obzirom da se pridražava islamskih principa, bila je, i još uvijek je, na čelu država koje se bore protiv nereda na zemlji, nepravde i nasilja nad drugima. Bila je, i još uvijek je, jedna od najjačih država koja je odlučno pristupila suzbijanju nereda smutljivaca i njihovom kažnjavanju makar bili i njeni državljani. Čak je poznato da neke zemlje i međunarodne organizacije kritikuju Saudiju zbog njenog čvrstog i nepokolebljivog stava po pitanju primjene kazni i borbe protiv nereda u domovini i na svakom mjestu.

771 Vidi predavanje doktora Gazi el-Kasimija koje je on održao na ovu temu u Londonu, a koje je objavio list *El-Hajah*, br. 14356, objavljen 29/4/1423. h.g. što odgovara 10.7.2002. god.

772 Više vidi: *Isto*.

773 Više vidi: *Isto*.

Stvarnost to potvrđuje, pa zar poslije istine ima išta osim zablude?

Ako među učesnicima tog događaja ima pojedinaca koji su iz ove države, ili ako ima nekih mišljenja koja podržavaju taj čin, to ipak nije zvanični stav, niti je to stav Šeri'ata, nego su to mišljenja i stavovi pojedinaca koji predstavljaju njih, a ne program na kojem se temelji država ili društvo u cjelini.

Islam zabranjuje nered na zemlji i zabranjuje nepravdu. Zabranjuje ubijanje civila čak i za vrijeme rata. Sve ovo se crpi iz Svetog Teksta i šeri'atskih pravila. To je polazište od kojeg kreće Saudija.

Realnost je potvrdila da svako onaj ko traži istinu i pravdu, i gleda na stvari objektivno, mora potvrditi da je Saudija, kao što je rečeno u prethodnom pasusu, jedna od prvih država-vodilja po pitanju borbe protiv nereda na zemlji, i preventivnog djelovanja i da njeni učenjaci i narod slijede istinski islam koji zabranjuje nered, nasilje, nepravdu, neprijateljstvo i prjevaru.

Zbog toga, onaj ko nju ili njene građane optužuje za nasilje, ekstremizam, terorizam i tome slično, on je ili neznalica ili tendenciozan. A Allah nam je dovoljan i divan li je On zaštitnik.

ZAKLJUČAK

Obuhvata nekoliko rezultata i preporuka:

Rezultati

1- Jasno se pokazalo kroz prezentaciju historije islamskog Ummeta općenito, a posebno historije Arapskog poluotoka i Nedžda, da je u dvanaestom stoljeću po hidžri Ummet bio došao u stanje propasti i anarhije, zaostalosti i neznanja i dominacije novotarije, a odsustva Sunneta. U njemu je postojala velika potreba za popravljanjem i obnovom, pa je, Allahovom odredbom, došao pokret (*da'va*) šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba kao realizacija obećanja Uzvišenog da će ovom Ummetu slati u svakom stoljeću onoga ko će Ummetu obnoviti njegovu vjeru. O tome nas je obavijestio Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem,* rekavši: *"Doista će Uzvišeni Allah ovom Ummetu slati na svako sto godina onoga ko će im obnoviti njihovu vjeru."*[774] Kod ove *da've* (pokreta), njenog imama i rezultata su se našle obnoviteljske osobine i karakteristike.

2- Očito nam je iz biografije imama Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i njegovog pokreta (*da've*), te biografije Muhammeda ibn Su'uda i njegove države, biografija učenjaka ove *da've* (pokreta), njihovih pisanih djela, govora i stanja, te stvarnosti u kojoj živi ova *da'va* i njeni sljedbenici do današnjeg dana da ona predstavlja islam, Sunnet i *džema'at,* te da slijedi put odabranih prethodnika i oslanja se na Kur'an, Sunnet i mišljenja prvih generacija.

3- Onaj ko proučava suštinu ovog pokreta (*da've*) kada ga uporedi sa šeri'atskim principima, naučnim metodološkim pravilima i zdravim razumom vidjet će da se on temelji na istini i pravdi i da predstavlja islam u globalu i parcijalno, te da je to prirodni historijski nastavak Poslanikove, *sallallahu alejhi ve sellem,* prakse i prakse prvih pravednih halifa, te imama vjere, dobrih prethodnika.

774 Hadis bilježe Ebu Davud, 4291, El-Hakim u *El-Mustedreku,* 4/522., i drugi. El-Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u djelu *Sahihu el-džami'i-s-Sagir,* broj, 1870.

4- Sve ono što su protivnici koji ne znaju suštinu ovog pokreta (*da've*), govorili o njegovom osnivaču, sljedbenicima i državi su laži, optužbe i potvore koje (hvala Allahu) nisu opstale pred naučnom provjerom, objektivnim i nepristrasnim istraživanjem, a realnost pokreta (*da've*) to demantira u svakom pogledu, kroz život i djelo njegovih vođa, učenjaka i države i kroz ono što predstavlja njih i pokret (*da'vu*) kao što su knjige, djela, traktati, biografije, stavovi, događaji kao i stvarnost u kojoj žive svi oni, osim izuzetaka, a na izuzetku se ne gradi stav.

5- Veliki broj kritičara ovu *da'vu* kritikuje zbog poskliznuća nekih njenih učenjaka ili postupaka nekih njenih sljedbenika kao što su grubost, žestina, strogost i tome slično. Međutim, oni ne mogu da pronađu ono što bi napali u samoj *da'vi* (pokretu); njenom sadržaju, temeljima, ciljevima i programu, ali oni ne prave razliku u tome... a to je nepravda, nasilje i pristrasnost koji nisu dozvoljeni. Da, postoje kod nekih pripadnika ove *da've* oblici grubosti, žestine, strogosti, nedostatak mudrosti i sabura. Ovo je istina koja se mora priznati i liječiti od strane uleme, predvodnika i razumnih ljudi. Ove pojave imaju svoje psihološke faktore koji se vežu za raširenost neistine, mnoštvo novotarija i griješenja, te ustrajnost onih koji ih rade na tim grijesima, provociranje sljedbenika istine od strane sljedbenika neistine, zatim neobrazovanost i neiskustvo nekih mladića sljedbenika Sunneta. Ono što je mjerodavno jeste osnova i program i ono što čine eminentni učenjaci i umni ljudi, a grješke, rijetki ispadi, nedolični postupci i stavovi od strane nekih pripadnika pokreta je nešto što se ne može zamjerati programu i principu jer je to pojava od koje nije zaštićena ni jedna vjera, ideja, pokret, narod i društvo.

6- Vidjeli smo da se pozitivni utjecaj ove blagoslovljene *da've* ne odnosi samo na njene sljedbenike i pomagače, nego je ona čak utjecala i na programe oponenata. Ona je bila razlog za ublažavanja raznih oblika pretjerivanja u vjeri i novotarija, te zamiranja oblika širka, obmana i laži, i nestanka svetišta, turbeta i mauzoleja i smanjenja broja posjetilaca tim mjestima i tome slično. *Da'va* je uspjela da privoli svoje neprijatelje da se približe temeljnim istinama i da se jednim dijelom udalje od pretjerivanja. Ona je također, usmjerila pažnju mnogih sljedbenika raznih skupina i tarikata ka značaju povratka Kur'anu i Sunnetu, i držanju za šeri'atski argument, uz odbacivanje lažnih

izvora i osjećaj stida prilikom korištenja pogrješne argumentacije kao što su otkrovenje *(kešf)*, osjećaji (*zevk*), intuicija (*vidžd*), priče o pobožnim ljudima (*hikaje*), snovi, *mursel* predaje, lažni i slabi hadisi. Jedan mali broj vođa, fanatičnih sljedbenika i onih koji imaju korist od tih novotarija su ipak ostali nepromijenjeni.

7- Neprekidno pristižu brojna relevantna svjedočenja od strane velikog broja učenjaka, mislilaca, književnika, političara, historičara i drugih, muslimana i nemuslimana, od objektivnih i nepristrasnih, i svi se oni slažu da ova blagoslovljena *da'va* predstavlja islam i Sunnet sa kojim je došao Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i na kojem su bili dobri prethodnici, zatim da je ovo sveobuhvatni reformatorski pokret koji poziva istinskoj vjeri s kojom je došao Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*. Svi se oni slažu da je ova *da'va* postigla veliki uspjeh u popravljanju stanja naroda na vjerskom i svjetovnom (ovodunjalučkom) polju; u uvjerenju (doktrini), i pravnim propisima, obredima i ostvarivanju pravde, bezbijednosti i zajedništva.

8- Protivnici ove *da've* su najčešće imali loše pobude pri napadu na nju kao što su hirovi, zavist, strah za svoj ugled i položaj, slijepo slijeđenje i fanatičnost, ali kod većine njih je riječ o nepoznavanju suštine ove da've i neprovjeravanje onog što su o njoj plasirali njeni protivnici ili oni koji ne poznaju njenu suštinu.

9- U korist reformatorskog pokreta svjedoče rezultati koje je postigao do danas u smislu preporoda Ummeta, buđenja i velikog progresa na svim poljima: u ispravljanju doktrine (*akide*) i obredoslovlja (*ibadeta*), promoviranju Sunneta i vjerskih znamenja, naređivanju dobra i odvraćanju od zla, džihada, oživljavanju puta dobrih prethodnika u primjeni Allahovog Zakona u svim životnim pitanjima, uspostavljanju islamske države i društva na Sunnetu, u globalu. Tom društvu se još uvijek, hvala Allahu, odaje priznanje na tome, ako se danas ono usporedi sa stanjem cijelog islamskog Ummeta.

10- Kraljevina Saudijska Arabija koja je jedan od plodova ove blagoslovljene *da've*, još uvijek je, hvala Allahu, samostalno biće čija se država i društvo zasnivaju po svim pitanjima na islamu kao vjeri i životnom programu, a pogotovu kada je u pitanju sudstvo i šeri'atske sankcije, naređivanje dobra i odvraćanje od zla, obrazovanje i dr. Saudija je realnost koja predstavlja islam i Sunnet u svim sferama

života, a što poriče samo oholi ili neznalica, ili onaj ko ne posjeduje šeri'atska ili mjerodavna naučna mjerila, ili zavidnik koji sudi po svojim strastima, a strasti zavode, zaslijepljuju i zaglušuju. Ja ovim ne tvrdim da ova zemlja i njeni stanovnici (vladari i podređeni) nemaju grješaka općenito, jer ja znam da kod nas ima nedostataka, prekoračenja i previda, ali se mi još uvijek - hvala Allahu – držimo temeljnih postulata i principa sigurnosti i džema'ata i slaganja vladara sa podanicima u globalu. Molimo Uzvišenog Allaha da nas podrži na istini, a nema snage ni moći osim kod Allaha, a Allah nam je dovoljan i divan li je On pomagač.

11- Ovo je uopćeno govoreći, a što se tiče činjenice da neki nepristrasni i realni pojedinci imaju zamjerke i primjedbe na ovu *da'vu* i njene sljedbenike to ne škodi principu, i zbog toga se srce ne žalosti, jer savršenstvo pripada samo Uzvišenom Allahu, a bezgriješnost Njegovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*. Ovim želim reći da postoje vrijedne i korisne zamjerke i savjeti, zamjerke i primjedbe koje učenjaci ove *da've* i njeni sljedbenici moraju uvažiti i okoristiti se njima. Molimo Uzvišenog Allaha da se smiluje onom ko nam ukaže na grješke. Često korisna i ciljana kritika ne dođe samo od prijatelja, nego nekada i od oponenta i protivnika, a pogotovu od pravedne i nepristrasne osobe. Istina je najprječa da se slijedi ili drugim riječima kazano priznati istinu je vrlina.

12- Glasine koje šire zavidnici i neznalice da ova sredina sa svojom vjerom, doktrinom (*akidom*), društvom i državom učestvuje u raspirivanju terorizma i ekstremizma su velika potvora i optužba koje padaju pred snagom dokaza i argumenata. Postojanje pojedinaca i nekih grupa koje odstupaju od ispravnog programa (usmjerenja) je pojava od koje nije zaštićena ni jedna zajednica, država, vjera i ideja.

Mi smo čvrsto ubijeđeni da iza nastranosti koje se dešavaju stoje spletke spletkaroša i zavist zavidnika, te planiranja neprijatelja i smutljivaca koji svoju pripadnost našoj vjeri, društvu i domovini ne temelje na legitimnoj vezi. A Allah nam je dovoljan i divan li je On pomagač.

Preporuke i savjeti

Preispitivanje i vrjednovanje

Pitanja da'veta se u globalu mogu svrstati u dvije grupe. Prvu grupu pitanja čine ona pitanja koja se tiču sadržaja, temelja i kategoričkih stvari u vjeri i programu i to su nepromjenljive stvari (*konstante*) koje se ogledaju u islamu i Sunnetu, i tu nema prostora za popuštanje, promjenu i izmjene jer kod njih važi pravilo: *"Svaka novina u vjeri je novotarija, a svaka novotarija je zabluda."*[775]

Drugu grupu čine pitanja koja su vezana za metode, sredstva i pitanja idžtihadskog karaktera, a to je ono što obavezuje svakog onog koga se tiče ova *da'va* i interesira pitanje Sunneta, islama i muslimana - da se maksimalno angažira, intelektualno i materijalno, na pronalaženju najboljih metoda i načina pozivanja ka Uzvišenom Allahu, i iskorištavanje suvremenih sredstava - u okviru Šeri'ata - da bi se vrjednovale metode i sredstva i usavršile kroz proučavanje, planiranje, realizaciju i finansiranje.

Zaštita i čuvanje

Još uvijek su Sunnet i oni koji ga prakticiraju, a i islam i muslimani općenito, izloženi izazovima i opasnostima koje zahtijevaju dodatnu opreznost i zaštitu. To se prije svega ogleda u odupiranju sumnjama i potvorama, zatim popravljanju nedostataka kod primjene vjere i pozivanja u nju, svejedno radilo se o nedostatku, grješki, kršenju ili prelaženju granica od strane država, društava ili pojedinaca. Zato je potrebno:

1- Iznalaženje djelotvornog načina, pomoću programa, sredstava i metoda, za učvršćivanje vjere kod ljudi i njenu zaštitu od opasnosti sumnji koje za cilj imaju rušenje vjere i pobožnosti u ljudskim srcima, umovima, djelima i životima.

2- Korištenje suvremenih istraživačkih sredstava i medija pri realizaciji ovog plemenitog cilja na koji smo ukazali u prethodnim tačkama.

775 Iz hadisa koga bilježi Muslim, 767. i En-Nesai i ovo je njegova verzija.

3- Kako bi se ova časna zadaća ispunila predlažem da Vlada Saudijske Arabije, s obzirom da je ona zemlja koja nosi ovu veliku misiju, i da je ona utočište Sunneta, gnijezdo islama i njegovih svetinja, i da je poznata po ažurnosti pri činjenju dobra, formira institut ili centar koji će biti kompletan administrativno, naučno i materijalno i biti osposobljen da obavlja zadatke na koje sam ukazao i na koje ću ukazati u ovim preporukama. Ili da se ovaj posao povjeri drugim postojećim institucijama, ili da se formira nova sa ovim ciljem i da joj se osigura podrška i obezbijede sredstva kako bi mogla izvršiti svoj zadatak na najbolji način.

4- Da se upute smjernice univerzitetima, naučnim i informativnim institucijama, istraživačkim centrima i ostalim vladinim i nevladinim sektorima za rad na ovom velikom projektu na kojem počiva ova zemlja i njena narav. Treba da se organiziraju konferencije, okrugli stolovi i povedu ozbiljni razgovori na ovu temu.

5- Kroz ovo istraživanje postalo mi je jasno da Saudijska Arabija mora pružiti priliku što većem broju studenata stipendista da studiraju na njenim univerzitetima, institutima, školama i pred šejhovima jer to značajno doprinosi da muslimani iz svih mjesta bolje upoznaju *da'vu* i Sunnet, njenu suštinu, ovu državu i društvo, a ti studenti stječu šeri'atska znanja sa njenih čistih izvora, i na ispravan program koji izvorno i aktivno poziva jedinstvu muslimana i zbijanju njihovih redova, sastavljanju razdvojenih i ublažavanju oblika razjedinjenosti i sukoba, okupljajući ih oko Kur'ana i Sunneta.

Preporuke za sve one koji se ubrajaju u sljedbenike Sunneta

Analizirajući rezultate ankete koja je prezentirana na kraju četvrtog poglavlja ovog djela izneseno je nekoliko primjedbi, savjeta i vrijednih preporuka koje se moraju uzeti u obzir, a njihova suština je u slijedećem: Neke da'ije i oni koji za sebe tvrde da su sljedbenici Sunneta i reformatorskog pokreta ponekad karakterizira žestina, grubost, strogost, brzopletost i tome slično.

Poznato je da se ove osobine kose sa onim što je naredio Uzvišeni Allah i propisao Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem,* kao što su blagost, olakšavanje, traženje ispravnog puta i nastojanje da se

tome približi, zalaganje mudrošću i lijepim savjetom i raspravljanje na najbolji način, uklanjanje štete, samilost prema muslimanima, strpljivost, dobroćudnost i tolerantnost.

Cilj da'ije treba da bude: popravljanje, savjetovanje, upućivanje ljudi, i treba da zna i razumije ono čemu poziva, te da on bude uzor.

Ovi savjeti nisu rezultat mišljenja ili ljudskih iskustava nego je to oporuka Uzvišenog Allaha i oporuka Njegova Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Ovom prilikom podsjetiću čitaoca na nekoliko časnih ajeta koji govore o ovoj važnoj temi:

﴿ قُلْ هَـذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَاْ وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللهِ وَمَا أَنَاْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

Reci ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim. (Jusuf, 108.)

﴿ ادْعُ إِلِى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s Puta Njegova, i On zna one koji su na Pravom putu. (En-Nahl, 125.)

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِّمَّن دَعَا إِلَى اللهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾

A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: "Ja sam doista musliman." (Fussilet, 33.)

﴿ وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴾

I sa sljedbenicima Knjige raspravljaj na najljepši način, - ne i sa onima među njima koji su nepravedni -, i recite: "Mi vjerujemo u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno vama, a naš Bog i vaš Bog jeste jedan, i mi se Njemu pokoravamo." (El-'Ankebut, 46.)

﴿ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّواْ مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴾

Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli se da im bude oprošteno i dogovaraj se s njima. A kada odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha, jer Allah zaista voli one koji se uzdaju u Njega. (Alu 'Imran, 159.)

Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem,* je bio blag i milostiv kada je pozivao ljude svejedno bili nevjernici ili vjernici. Nije bio grub niti se svađao. On, *sallallahu alejhi ve sellem,* je rekao: "U kojoj god stvari bude blagost ona će je uljepšati, a odakle god se istrgne to će je unakaziti."[776]

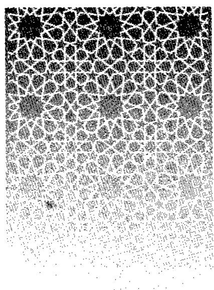
Na kraju, Molim Silnog, Plemenitog Gospodara Arša da nam istinu predstavi istinom i učini nas njenim sljedbenicima, a da nam neistinu pokaže kao takvu i da nas udalji od nje, da muslimane ujedini na istini i uputi, da ojača islam i pomogne muslimane, da nam sačuva našu vjeru i našu bezbijednost, da nas zaštiti od zla smutnji i od zla svakog neprijatelja, zavidnika, da uputi naše predvodnike, i predvodnike svih muslimana, ka onome što je dobro za islam i muslimane, i da nas i njih uputi na Pravi put.

Allahu, Gospodaru Džibrila, Mikaila i Israfila, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti koji znaš nevidljivi i vidljivi svijet, Ti ćeš robovima Svojim presuditi u onome oko čega su se razilazili. Uputi nas uz Tvoju dozvolu na Istinu oko koje se razilazi. Zaista, samo Ti upućuješ koga hoćeš na Pravi put. Neka je Allahov spas i mir na našeg Vjerovjesnika, Muhammeda i njegovu porodicu. Neka je Allah zadovoljan sa svim njegovim ashabima, tabi'inima i svima onim koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana, i budi zadovoljan sa nama, uz njih, tako ti Tvoje dobrote i Plemenitosti.

Neka je selam na sve poslanike i hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova.

Nasir Abdu-l-Kerim el-'Akl

776 Hadis od Aiše, r.a., bilježe Muslim, 6602. i Ahmed, 6/171, 125.

DODATAK

REZULTATI ANKETE O POKRETU (DA'VI) MUHAMMEDA IBN ABDU-L-VEHHABA

1- Anketa je obuhvatila 60 učesnika iz 34 zemlje, iz Islamskog svijeta i van njega, a to su: Etiopija, Eritreja, Afganistan, Uzbekistan, Uganda, Indonezija, Pakistan, Benin, Bosna i Hercegovina, Tunis, Čad, Tajland, Burkina Faso, Sudan, Senegal, Gana, Obala Slonovače, Ginija Konakri, Mali, Kamerun, Kenija, Maroko, Kongo, Singapur, Nepal, Nigerija, Kirgistan, Indija, Somalija, Tadžikistan, Kazahstan, Jemen, Sirija i Libija.

2- Većina učesnika ove ankete su studenti na fakultetima ili postdiplomci koji pripremaju magistrat ili doktorat.

3- Većinu odgovora sam prenio doslovno ili uz neznatno parafraziranje, a neke odgovore sam prenio po smislu zbog različitih formi i izraza.

Pitanje i odgovor

R.B. 1	**Šta znaš o pokretu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba ili o «vehabijama»**	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- On je nazvan svojim pravim imenom: pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, a ovaj naziv "vehabije" nije ispravan. 2- Pokret ka Kur'anu i Sunnetu na način kako su ih razumjeli dobri prethodnici (*selefu-salih*). 3- Sunnitsko-selefijski pokret. 4- Pokret za obnovu u islamu. 5- Reformatorsko-obnoviteljski pokret. 6- Poziv ka *tevhidu* (monoteizmu). 7- Termin "vehabije" je izraz kojim se opisuju. sljedbenici pokreta šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba od strane njihovih neprijatelja. 8- Podudara se s onim što je radio Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem.* 9- Pojavio se na Arapskom poluotoku. 10- Upotrjebljava se za onoga ko se drži Kur'ana i Sunneta. 11- To je poziv ka islamu i Sunnetu, ali je diskreditiran (na lošem glasu). 12- Izraz „vehabije" se upotrjebljava za one koji imaju bradu, ne nose dugu odjeću (ispod članaka), one koji stavljaju ruke na prsa u namazu i tome slično. 13- Pod vehabijama se misli na Saudijce.	Svi su napisali da poznaju taj pokret, a razilaze se oko njegove definicije kao što se vidi u ovoj tabeli.

Pitanje i odgovor

R.B. 2	Šta misliš o nazivu «vehabizam»?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Nije lijep i pripadnici reformatorskog pokreta. (*da've*) nisu zadovoljni s njim. 2- Ne preferiram ga, jer on ne priliči ovom selefijskom pokretu (*da'vi*). 3- Prječe je izbjegavati ga, jer se koristi s ciljem ismijavanja. 4- Nazivanje ovog pokreta (*da've*) po imenu jednog čovjeka nije dobro. 5- Nije dozvoljeno njegovo korištenje, jer to nije tačno. 6- Postao je jedan od zastrašujućih izraza u Indoneziji. 7- Politički naziv i historijska grješka. 8- Izmislili su ga Englezi i neprijatelji ovog pokreta (*da've*). 9- Potječe od *ši'ija*, *sufija* i drugih protivnika ovog pokreta (*da've*).	Većina smatra da korištenje ovog izraza nije poželjno, jer je taj naziv došao od neprijatelja i koristi se s ciljem ismijavanja i izigravanja i zbog toga što ima negativno značenje kod običnih ljudi.

Pitanje i odgovor

R.B. 3	Da li je pokret (da'va) poznat u tvojoj državi i kako se zove?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: • Svi, osim dvojice (2), su potvrdno odgovorili. • U odgovorima su naveli da se koriste slijedeći nazivi i opisi za ovaj pokret (*da'vu*): 1- Selefijska da'va (pokret), njen džema'at i pojedinci. 2- Sljedbenici Sunneta (*sunijjun*). 3- Pomagači Muhammedovog Sunneta (*ensaru-s-sunne el-Muhammedijje*). 4- Džema'ati (grupe) sljedbenika Hadisa (tradicionalisti). 5- Džema'ati sljedbenika Sunneta i džema'ata. 6- Koristi se naziv "vehabija" za svakog onog ko se pridržava Sunneta i ne radi novotarije. 7- Ko poziva na borbu protiv novotarija naziva se "vehabija". 8- "Vehabizam" je naziv za pokret (*da'vu*) koji druge proglašava nevjernicima i novotarima. 9- Svršenike Islamskog univerziteta iz Medine, i drugih saudijskih univerziteta, obrazovane i neke obične ljude ponekad zovu "vehabijama". 10- Svako ko dođe iz Saudije on je "vehabija". 11- Radikali u vjeri. 12- Nazivaju ih petim mezhebom. 13- "Vehabija" se koristi kod upotrebe nadimaka, i to pretežno od strane neprijatelja. 14- Kod običnog svijeta ponekad se koristi u značenju zalutale skupine koja i druge odvodi u zabludu (zbog potvora njenih neprijatelja). 15- Nekada se za njih kaže da su teroristi i fundamentalisti. 16- Slab je u državi (Tunis) u odnosu na druge susjedne države. 17- Nepoznat je (u Beninu i Burmi) shodno saznanjima anketirane osobe. 18- Neki su naveli da ga neki neprijatelji ovog poziva (*dijubendije*) nazivaju "vehabizam".	1-U većina odgovo-ra se navodi da je pokret (*da'va*) postao poznat nakon povratka svršenika islamskih univerziteta iz Saudije, ili Instituta za hadis (*Daru-l-hadis*) iz Mekke, ili nekih hadžija. 2-Termin "vehabije" se koristi kako bi se prilijepile razne optužbe. 3-Neki tvrde da je termin "vehabija" općepoznat i da je korist od spominjanja postala manja od štete. 4-Mnogi su spomenuli da većina ljudi ne poznaje suštinu ovog pokreta (*da've*) i da imaju pogrješnu predstavu o njemu.

Pitanje i odgovor

R.B. 4	Da li bi pristao da budeš pripisan ovom pokretu (da'va) i da se za tebe kaže da si «vehabija»?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Nema smetnje ako je to zbog toga što je to selefijski pokret (*da'va*) koji je na tragu sljedbenika Sunneta i džema'ata. 2- Pripadnost ovom pokretu (*da'vi*) je čast, ali bez nadimka "vehabija". 3- Ne, ako je cilj toga omražavanje kod ljudi. 4- Ne predstavlja mi to veliki problem, jer mi je taj naziv postao uobičajen od strane protivnika. 5- Pristajem da budem pripadnik tog Pokreta (*da've*), ali ne i imena. 6- Naziv "vehabija" nije dobar, ali je suština dobra. 7- S obzirom da je program "vehabizma" Kur'an i Sunnet ja sam "vehabija".	1- Većina smatra da je pripadnost ovom pokretu (da've) čast, ali bez vezivanja za ime "vehabija", i musliman treba da bude ponosan što pripada putu dobrih prethodnika i mezhebu ehli-sunneta ve-l- džema'ata kojeg predstavlja ovaj pokret (da'va). 2- Neki odgovori su se odnosili na sami termin "vehabija", a ne na ovaj pokret (da'vu).

Pitanje i odgovor

R.B. 5	Koji su osnovni temelji na kojima počiva pokret Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba, po tvom mišljenju?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Oslanjanje na Kur'an i Sunnet, onako kako su ih razumijevali dobri prethodnici (*selefu-salih*). 2- Spoznaja Allaha i Njegovog prava. 3- Slaganje sa onim na čemu je bio Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovi ashabi, r.a. 4- Spoznaja Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, prava. 5- Ugledanje na (slijeđenje) Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, u svim situacijama. 6- Poučavanje ljudi (obični svijet i uglednici) vjeri. 7- Udaljavanje ljudi od novotarija, zabluda, *širka* i izmišljenih priča. 8- Pojašnjavanje istine jasnim dokazima. 9- Poziv za sve vrste jedinstva i poziv ka čistom *tevhidu*. 10- Iskrenost prema Allahu i slijeđenje Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. 11- Borba protiv širka, novotarija, rušenje turbeta i svih građevina nad mezarima i tome slično. 12- Uspostavljanje Allahovog Zakona. 13- Jedinstvo muslimana. 14- Odbacivanje *džahilijjetskih* poziva. 15- Vezanje ljudi za dokaz.	1- Odgovori su jedinstveni u ocjeni da se ovaj pokret (*da'va*) zasniva na Kur'anu i Sunnetu i putu dobrih prethodnika (*selefu-salih*). 2- Neki su se suzdržali od odgovora jer zemelji ovog pokreta (*da've*) su temelji islama i ona nema svoje posebne temelje koji se razlikuju od temelja dobrih prethodnika (sljedbenika Sunneta i džema'ata).

16- Odgovor na sumnje sljedbenika novotarija i zabluda.

17- Pozivanje ka Allahu i strpljivost na tome.

18- Otvaranje vrata idžtihada.

19- Otklanjanje poniženja i sramote od muslimana.

20- Vođenje brige o muslimanskim pitanjima u svijetu.

21- Širenje Sunneta i transparentno pokazivanje vjerskih obreda.

22- Odbacivanje slijepog slijeđenja i mezhebskog fanatizma.

23- Autoritativnost učenjačkih fetvi.

24- Odavanje počasti ashabima i dobrim prethodnicima.

25- Uspostavljanje islamskog društva.

26- Oživljavanje farda "naređivanje dobra, a odvraćanje od zla" (*el-hisbe*).

27- Davanje prednosti Objavi nad razumom.

28- Ljubav prema vjernicima.

29- Čišćenje duša.

30- Ujedinjenje Saudijske države.

31- Savjetovanje vladara i nedizanje pobuna protiv njih.

32- Borba protiv onog ko ostavi (odstupi) od pozivanja (*da'veta*) u tevhid.

33- Proglašavanje nevjernikom onog ko se suprotstavi tevhidu.

Pitanje i odgovor

R.B. 6	Koje si najčešće sumnje, potvore i laži čuo od ljudi o ovom pokretu (*da'vi*) ili «vehabizmu»?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Poziva ka antropomorfizmu (smatranje da je Bog sličan čovjeku) i utjelovljenju. 2- Ne vole Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, jer osuđuju učenje mevluda. 3- Mrze Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, poriču njegov šefa'at, i ne veličaju ga, niti donose salavat na njega. Porušili su Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, turbe. 4- Ne vole *Ehlu-l-Bejt* (Poslanikovu porodicu). 5- Preziru evlije, ne vole ih i ne odaju im dužno poštovanje. 6- Zabranjuju posjete mezarima i traženje blagoslova od dobrih ljudi. 7- Razjedinili su muslimane nakon što su bili jedinstveni. 8- Strogi, grubi teroristi. Kod njih je sve zabranjeno. 9- pokret koji izlazi iz okvira četiri mezheba. Novi (peti) mezheb, ne pripada niti jednom priznatom mezhebu (*la mezhebijje*). 10- Proglašavaju muslimane nevjernicima. *Haridžije.* Ostale muslimane smatraju neznalicama (*mušricima,* tj. idolopoklonicima). 11- Odlikuju se grubošću i okrutnošću. Kidaju rodbinske veze. Ne mole za oprost grijeha mrtvima. 12- Ne klanjaju *nafile* (*sunnete*). 13- Uzdižu se iznad svojih učitelja. Samo se svoga mišljenja drže i ne poštivaju običaje sredine. 14- Dunjalučki pokret (*da'va*) čiji je cilj vlast. 15- Ne vole učenje Kur'ana.	1- Najčešće potvore koje su se najviše ponavljale: a- kosi se sa mezhebima b- ne priznaju evlije c- druge proglašava nevjernicima d- muslimane proglasili nevjernicima 2- neki su naveli da ima ljudi koji miješaju ovaj pokret (*da'vu*) sa *ibadijama rustemijama* i *vehbijama* (prve *haridžije*) sljedbenicima Ibn Vehba er-Rasibija.

	16- Njihove pristalice ne razumiju politiku. 17- To je zvanični pokret (*da'va*) Saudijske Arabije koja pokušava da ga nametne svim muslimanima. 18- Finansira se iz Saudije i bliski su saudijskoj državi. 19- O šejhu Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu govore: - lažov i novator (uveo novotariju) - sihirbaz - želio je ugled i položaj - za sebe je tvrdio da je apsolutni mudžtehid - bio je *haridžija* - muslimane je proglasi nevjernicima i dozvolio njihovo ubijanje, i naređivao je činjenje hidžre njemu. - Zabranio je čitanje knjiga iz četiri pravne škole (mezheba) i odbacivao je slijeđenje mezheba.	3- Da se primijetiti da se sve (osim malog broja) spomenute sumnje i potvore odnose na sljedbenike ovog pokreta (*da've*) ili njenog imama, a ne na sami pokret (*da'vu*) ili njegov program.

Pitanje i odgovor

R.B. 7	Šta ti misliš o ovim tvrdnjma?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Izmišljotinje. 2- Nemaju nikakve veze s istinom. 3- Ne temelje se na dokazu niti argumentu. 4- Ne poznaju ga (ovaj pokret, *da'vu*) zbog nedostatka informacija o njemu. 5- Laži i potvore. 6- Ovo je rezultat udaljenosti ljudi od njihove vjere. 7- Da pogledaju u stvarnost vidjeli bi da je ovaj pokret (*da'va*) istinit, a ove tvrdnje su došle kao posljedica njihovog pogrješnog razumijevanja. 8- U Kur'anu i Sunnetu imaju odgovori na ove tvrdnje. 9- Neke od ovih tvrdnji su zbog toga što neke *selefijske da'ije* nemaju mudrosti. 10- Došle su od Engleza, od engleskog špijuna.	Svi smatraju da su te optužbe neutemeljene (neistinite).

Pitanje i odgovor

R.B. 8	Ko najčešće potpada pod utjecaj ovog pokreta (da've)?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Omladina. 2- Srednji i siromašni sloj ljudi. 3- Pomagači Sunneta (*Ensaru-Sunneh*). 4- Svršenici fakulteta. 5- Grupe koje pozivaju Kur'anu i Sunnetu. 6- Džema'ati Islamska solidarnost (*Et-Tedamun el-islamijj*). 7- Sljedbenici Hadisa (*Ehlu-l-hadis, tradicionalisti*). 8- Sljedbenici Sunneta (*Ehlu-s-Sunneh*). 9-Džema'ati koji se bore za uspostavljanje Sunneta. i uklanjanje novotarija (*Izaletu-l-bid'ah ve ikametu-s-Sunneh*). 10- Oni koji pozivaju u *tevhid*. 11- Organizacije muslimanske omladine. U nekim odgovorima se navode nazivi određenih organizacija i udruženja kao što su: 1- pokret islamskog spasa (*Hareketu el-felah el-islamijj*). 2- Organizacija islamskog jedinstva (*Munezzametu el-ittihad el-islamijj*). 3- *Džema'atu muhammedijje.* 4- Organizacija islamske omladine (*Džem'ijjetu šebabi-l-islam*). 5- *Džemi'jjetu el-hikmeti-l-jemanijjeti-l-hajrijje.*	1- U većini slučajeva u odgovorima se navode najznačajnije organizacije (*džema'ati*) iz raznih zemalja koji su pod utjecajem ovog pokreta (*da've*) bez spominjanja imena osoba. 2- U većini odgovora se kaže da je ovaj pokret (*da'va*) u ekspanziji na svakom mjestu.

	6- *Džemi'jjetu el-ihsani-l-hajrijje.* 7- *El-vahdetu-l-islamijje.* 8- *El-Iršadu-l-islamijj.* 9- *Muessesetu-s-sahve.* 10- *Muessesetu-d-da've ve-t-ta'alim.* 11- *Ma'hedu-l-iršad.*	

Pitanje i odgovor

R.B. 9	Kakav utjecaj je imao ovaj pokret (da'va) u tvojoj državi i u drugim zemljama?	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Poziv ka čvršćem prihvatanju Kur'ana i Sunneta. 2- Poučavanje ljudi Kur'anu, Sunnetu i putu dobrih prethodnika i tome slično. 3- Ispravljanje vjerovanja. 4- Pojasnio je ljudima suštinu monoteizma (*tevhida*) i Sunneta. 5- Učinio je da se ljudi oslanjaju na dokaz. 6- Usmjerio je ljude ka izučavanju i razumijevanju Allahove vjere. 7- Borba protiv novotarija. Smanjene su novotarije i izmišljene priče. Napuštene su mnoge novotarije kao što su mevludi, traženje blagoslova na nedozvoljen način, glasno izgovaranje *nijjeta* i sl. 8- Bio je povod za vjersko buđenje omladine. 9- Općeprihvaćen u društvu. 10- Utjecao je na mnoge islamske pokrete, pozive i osobe. 11- Raširilo se pozivanje na Kur'an i Sunnet. 12- Pridržavanje vjerskih obreda, a odbacivanje turbeta, svetišta i mauzoleja (kod kojih se čine novotarije-*bid'ati*) i tome slično. 13- Oslabio je sekte koje se bore protiv Sunneta i pokazao njihov neuspjeh. 14- Ušutkao je glas sufija i otkrio suštinu sufizma, crne magije, sihra i opsjene. 15- Proširila se literatura o šeri'atskim znanostima i selefijama kao i brojna predavanja. 16- Odbacivanje mezhebske pristrasnosti.	1- Neki su naveli da postoje neke grupe koje tvrde da su vehabije, ali one nemaju ispravnu metodologiju rada ili čine neke *šeri'atske* prijestupe. 2- Svi odgovori navode pozitivan utjecaj pokreta (*da've*) 3- U nekim odgovorima se navodi da kada bi ljudi saznali suštinu pokreta (*da've*) i kada bi se odgovorilo na sumnje i lažne optužbe ljudi bi ga prihvatili.

	17- Veliki broj džamija, mekteba i škola u kojima se izučava Sunnet. 18- Smanjen je broj sihirbaza. 19- Smanjenje aktivnosti raznih vjerskih frakcija, a iskorijenjene socijalista i sekularista. 20- Poznat je i prihvatljiv kod omladine, ali je nepopularan kod starijih ljudi. 21- Njegov utjecaj je vrlo velik tako da se ne može ni opisati. Ljudi ga prihvataju u velikom broju. 22- Oblačenje hidžaba i prekrivanje žena. 23- Zvanično priznanje ***džema'ata ehlu-sunneta*** u mnogim državama. 24- Izučavanje ***Šejhovih*** knjiga u školama i sl. 25- Povratak selefizmu nakon drugih frakcija (Tajland) 26- Pojava identičnih imena ***šejhu*** Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu. 27- Pojava škola koje su nazvane po Muhammedu ibn Abdu-l-Vehhabu. 28- Organiziranje kongresa svake druge godine (Burkina Faso). 29- Njegov utjecaj je slab (Singapur). 30- Njegov utjecaj je postao stvarnost i može ga poricati samo oholnik ili neznalica.	

Pitanje i odgovor

R.B. 10	Koje su tvoje primjedbe ovom pokretu (da'vi) i njegovim sljedbenicima	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Metod nekih aktivista nije na potrebnom nivou. 2- Ponekad se kod nekih pripadnika ovog pokreta vidi strogost u sporednim stvarima (pitanjima). 3- Kod nekih pojedinaca su neki moralni postupci loši kao što je grubost i laž. 4- Slijeđenje određene osobe nije dio vjere. 5- Neki pojedinci pretjeruju u odnosu prema svojim šejhovima. 6- Slaba se pažnja posvećuje trudu učenjaka koji su van Arapskog poluotoka. 7- Nema primjedbi na pokret (*da'vu*) nego na neke pojedince. 8- Postojanje razilaženja među pripadnicima ovog pokreta (*da've*) se loše odražava na njega. 9- Neke države, organizacije i pojedinci od *ehlu-sunneta* nekada pomažu sljedbenike novotarija i one koji se bore protiv Sunneta. 10- Neki se čvrsto drže forme Sunneta, a zapostavljaju njegovu suštinu. 11- Volim ih u ime Allaha.	1- Sve primjedbe su bile na račun nekih sljedbenika ovog pokreta (*da've*) i nema primjedbe na sami pokret (*da'vu*) niti njegovog Imama (vođu) niti učenjake ovog pokreta. 2- Mnogi od njih navode da nemaju primjedbi jer ovaj pokret (*da'va*) se temelji na Kur 'anu i Sunnetu. 3- Mnogi slijedeći savjeti i prijedlozi sadrže primjedbe i kritiku.

Pitanje i odgovor

R.B. 11	Koji su tvoji savjeti, prijedlozi i preporuke	Primjedba
	Odgovori se mogu sažeti u slijedeće: 1- Posebnu pažnju posvetiti temeljima u metodologiji Šejha i metodologiji pokreta (*da've*) općenito, pri prezentiranju istine. 2- Stalno organiziranje seminara o vjeri, *akidi* i pojašnjavanju suštine ovog pokreta (*da've*). 3- Pri širenju ovog pokreta (*da've*) i njegovih temelja koristiti savremena sredstava kao što su: radio, televizija i drugo. 4- Strogo pridržavanje Kur 'ana i Sunneta i suđenje po onome što je Allah objavio. 5- Osmisliti praktičan program za pozivanje u tevhid i slijeđenje Sunneta. 6- Ne vezati pokret (*da'vu*) za osobe (pojedince). 7- Izdavati brošure, istraživačke naučne radove koji objašnjavaju suštinu ovog pokreta (*da've*) kako bi se ljudi pozvali istini i objasnile im se sumnje. 8- Popravljanje stanja muslimana, javno manifestiranje vjerskih obreda, dokidanje nekih oblika devijacija u vjeri i nebježanje od riječi "vehabija". 9- Širenje informacija o životu Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba. 10- Razgovor sa protivnicima, i raspravljanje na najbolji način sa onim koji se ne slažu s nama i ophoditi se na lijep način prema sufijama i drugima.	1-Mnogi savjetuju blagost i mudrost pri pozivanju i izbjegavanje primjene grubosti prema onima koji se ne slažu s ovim pokretom. 2-Mnogi koji su odgovarali pomiješali su primjedbe na ovaj poziv (*da'vu*) i iznošenje prijedloga i savjeta.

11- Pomaganje ovog pokreta (*da've*) i nužno pomaganje da'ija, džema'ata, škola i organizacija koje pozivaju ka Sunnetu.

12- Pokazivati uspjehe ovog pokreta (*da've*).

13- Napustiti stil grubosti.

14- Nastojati iznosti prihvatljive (aktuelne) teme za slušatelje.

15- Objasniti ljudima da ovaj pokret (*da'va*) nije nova vjera.

16- Međusobno posjećivanje, gradnja škola, finansijski pomagati da'ije i obezbijediti stipendije za studente na saudijskim univerzitetima.

17- Prevoditi knjige sa akaidskom tematikom i knjige šejha Muhammeda ibn Abdu-l-Vehhaba i distribuirati ih.

18- Dolazak učenjaka iz Saudije u druge zemlje.

19- Dijeliti (distribuirati) knjige o historijskim grješkama o vehabijama.

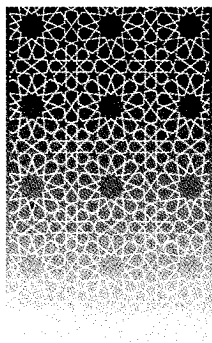
20- Iskrenost, blagost, postepenost i strpljivost pri pozivanju.

21- Ne požurivati s rezultatima (plodovima rada).

22- Čuvati se brzopletosti, požurivanja i nastupati vedrog lica (mnogi su na ovo upozorili).

23- Napustiti naziv "vehabizam".

24- Koristiti pomoć vladara (vlasti) kao što je radio šejh.

DODATAK IZDAVAČA

MUHAMED IBNU ABDULVEHAB (1703 - 1791.)[1]

Islamski svijet je u prvih nekoliko stoljeća svoga razvoja postigao veliki uspjeh na svim poljima ljudske djelatnosti. Može se slobodno reći da je navedeni uspjeh ovog svijeta bio presudan za dalji razvoj čovječanstva. Kur'anski čovjek je dobro znao šta hoće da ostvari i šta želi da postigne. Bilo je to rađanje nove kulture koja je cvjetala u izgrađenim svjetskim centrima kao što su Damask, Bagdad, Kairo, Karavijun, Kordova i drugi. U njima se rađao novi svijet nauke, filozofije, kulture, umjetnosti, trgovine, zanatstva i civilizacije.

U ove centre hrlili su ljudi sa svih strana svijeta. Znali su da se tamo živi slobodno, jer je sloboda vjere, riječi i djela bila svakom zagarantovana. Dok su u drugim dijelovima svijeta narodi u to doba umirali od nasilja, eksploatacije i pritisaka, dotle su u islamskim zemljama živjeli potpuno ravnopravni.

Nakon tih nekoliko stoljeća uspona, islamski svijet je zadesila nesreća za nesrećom. Najezda krstaških vojni sa zapada i mongolskih hordi sa istoka, porušila je sve nade njegovog daljeg razvoja. Malo kasnije kolonijalističke sile su pokopale i posljednju njegovu nadu porobljavajući skoro čitav islamski svijet. Uzrok ovog pada, pored objektivnih faktora, bili su i faktori unutrašnje, subjektivne prirode. Vjera je bila izgubila svoju revolucionarnost i pretvorila se u najobičniju formalnost. Jednostavno, Islam je izgubio svaku vezu sa dušom, srcem i umom. Tako je islamski svijet zapao u svoj mrtvački san iz koga ga je bilo skoro nemoguće probuditi.

I onda kad to skoro niko nije očekivao, počeli su se javljati nosioci novog duha, reformatori, koji su osjećali bol svojih naroda, shvatali opasnosti koje ih vrebaju i razmišljali o uzrocima bolesti koje su harale. Svaki od njih gledao je na ove probleme iz sopstvenog ugla i pronalazio za njih rješenje sa vlastitog stanovišta. Jedni od njih su pozivali na jednakost među ljudima, bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku i rasnu pripadnost. Drugi su zahtijevali reorganizaciju vojske kako bi se pomoću nje mogle ostvariti promjene, treći su težili za osnivanjem

1 Ovaj članak je ucjelosti i bez lektorskih intervencija preuzet iz Glasnika Vrhovnog islamskog starješinstva u SFRJ, broj 6, 1976. g., a štampalo ga je Starješinstvo islamske zajednice u SR Bosni i Hercegovini 1977. g.

predstavničkih tijela, četvrti su se opet zalagali za vraćanje izvornom islamskom učenju. Svi su oni doživljavali svašta, protjerivanje, napad, optuživanje, izdajstvo, pa i zatvaranje. Međutim, bili su uporni i strpljivi. Više su voljeli svoj cilj, nego svoj život. Znali su zašto rade i zašto se bore. Bili su jači od svega i ni pred čim nisu prezali. Mnogi su uspjeli. Napredak koji je islamski svijet u novo doba učinio, rezultat je njihove upornosti i djela.

Prirodno je, što za sve to zaslužuju najveće priznanje, jer su oni bili neposredni izazivači novovjekovnog buđenja islamskog svijeta, koje je bilo od presudnog značaja za njegov dalji razvoj uopće.

Jedan od tvoraca ovog novovjekovnog buđenja islama bio je i imam Muhamed b. Abdulvehhab.

Život i školovanje Muhameda b. Abdulvehhaba

Rođen je 1703. godine u mjestu Ujejne, u Nedždu, gdje je proveo i svoje djetinjstvo i započeo prvo svoje naukovanje. Pošto je stekao osnovno obrazovanje otišao je u Medinu da nastavi školovanje. Za jedno kratko vrijeme (Muhammed b.) Abdulvehhab je bio zapažen od svojih učitelja. Međutim, on neće biti potpuno zadovoljan svojim boravkom u Medini, jer je očekivao da će postići daleko više. Zbog toga se odlučio da napusti Medinu i ostavi svoje učitelje. Želio je da nešto više sazna o islamskom svijetu i njegovom duhovnom stanju, pa je proveo četiri godine u Basri, pet godina u Bagdadu, godinu u Kurdistanu, dvije godine u Hemetonu. Potom je otputovao u Isfahan, gdje je izučavao filozofiju iluminizma i sufizma. Zatim odlazi u Kum, poznati šiijski centar i ostaje neko vrijeme. Na kraju svih ovih putovanja, susreta i izučavanja vraća se u svoje rodno mjesto, povlači se nekoliko mjeseci, sređuje svoje utiske, analizira svoje putovanje i svodi rezultate svojih studija, a potom se pojavljuje pozivajući ljude na vraćanje izvornom islamskom učenju Kur'anu i Sunnetu.

Umro je 1791. god. gledajući primjetno otjelovljenje svojih nastojanja u rađanju nove i slobodne islamske države Saudijske Arabije.

Rad i težnja Muhameda b. Abdulvehhaba

Pošto je upoznao islamski svijet i shvatio njegove probleme (Muhammed b.) Abdulvehhab se usmjerio u svom radu na problem vjerovanja. Smatrao je da je ovo osnovno pitanje na kojem se islamski svijet spotakao i zapao u takvo stanje u kojem se više nije mogao prepoznati. Obraćanje evlijama, izabranim ljudima, posjete kojekakvim šejhovima, traženje milosti od umrlih, obilazak turbeta i slično, dovelo je islamski svijet u naručje idolopokolonstva i mnogoboštva. Znao je da je jedini izlaz u ispravnom duhovnom opredjeljenju, originalnom islamskom vjerovanju koje se potvrdilo kroz istoriju i čiji je ispravan put doveo islamski svijet na vrhunac kulturnog razvoja i misaonog progresa. Stoga je (Muhammed b.) Abdulvehhab usmjerio sve svoje snage na prvi osnovni islamski princip "la ilahe illallahu" kojem su pozivali svi Božiji poslanici, a kojeg je Muhamed a.s. imao zadatak da objasni i dovede do kraja. Značenje ovog prvog islamskog principa je da u vidljivom i nevidljivom svijetu nema druge istinske sile koja upravlja svim osim Jednog Boga dž.š. kome se jedino treba klanjati i koga jedino treba obožavati. Osim Njega drugi niko ne zaslužuje da mu se čovjek klanja, moli i obožava. Uostalom, to je suština Kur'ana i osnovni princi islamskog učenja.

Šta se desilo sa islamskim svijetom koji drži Kur'an u ruci a skrenuo je sa pravog puta? Mnogoboštvo! To je bio odgovor imam Muhamed b. Abdulvehhaba. Muslimani idu na hadž evlijama, plaćaju im da im pomognu, traže od njih da im oproste i mole ih da ih zaštite, vjerujući da im oni mogu koristiti i štetiti. Turbetima nema broja. Postavljaju se na svim mjestima i u svim zemljama. Stvorena je čitava vojska evlija koje treba posjetiti, obići i zamoliti za pomoć. Nije li to isto, kao i ono što su govorili arapski idolopoklonici i mnogobošci koji su često ponavljali: "Mi ih obožavamo da se Bogu više približimo." (Ez-Zumer, 3.) i "Ovo su naši zaštitnici i zagovornici kod Boga." (Junus, 18.)

Kakva je to provalija u koju su muslimani pali? Kako da izađu iz nje? Odgovor je za (Muhammed b.) Abdulvehhaba bio jasan! Onako kako su se iz iste provalije ljudi izvukli i prije toliko stotina godina. Mogu se izvući samo sa Kur'anom i sa Muhamed a.s. Jednostavno sa "la ilahe illallahu Muhamedur-resulullahi".

Da bude nesreća još veća islamski učenjaci su zatvorili sva vrata idžtihada. Zatvaranje idžtihada bila je druga tragedija koja je zadesila muslimane. Imitacija je carevala, oponašanje gospodarilo, a slobodoumnost je ugušivana svugdje gdje god je to bilo moguće. Bilo je potpuno zaboravljeno da Islam traži slobodu misli, proučavanja i riječi. Zatvorenim vratima idžtihada bilo je priključeno još i zatvaranje džihada, borbe za istinu i rada u ime Allaha dž.š.

Jednostavno rečeno, vraćanje Kur'anu i Sunnetu, otvaranje idžtihada i oživljavanje džihada, bile su osnovne težnje života i rada Muhameda b. Abdulvehhaba. Sva tri navedena principa sproveo je prije svega na sebi, okupljajući još za svog života čitavu generaciju ljudi oko sebe, koji su znali kako dalje nastaviti mukotrpan put oslobađanja, izgradnje i rekonstrukcije islamskog društva i njegovog svijeta.

Začetnik neorenesanse islamskog svijeta

Učeći na djelima čuvenog Ibni Tejmije i njegovog učenika Ibni Kajima, zatim osvježavajući ova učenja njihovim dovođenjem u sklada sa Kur'anom i Sunnetom, a obzirom na vrijeme u kojem je živio, radio i djelovao, Muhamed b. Abdulvehhab, s pravom, predstavlja začetnika neorenesansnog doba islamskog svijeta. Sva nastojanja nekih teoretičara da opovrgnu ovo shvatanje uzaludna su, jer je očito da su naučno neosnovana. Ovo tvrđenje ima za sobom i istorijske dokaze koje ne želimo ovdje posebno isticati, jer je ovaj rad više upoznavajućeg karaktera i upućen je prije svega svakodnevnom našem čitaocu. Činjenice nam govore da je neorenesansa islamskog svijeta začeta u njegovom krilu, a istorijski momenti idu ovome u prilog.

Uticaj Muhamed b. Abdulvehhaba

Imajući u vidu izloženo, kao i razvoj tendencija moderne islamske misli, stiče se dojam, da je imam (Muhammed b.) Abdulvehhab imao veliki uticaj na znatan broj islamskih mislilaca 18., 19. i našeg stoljeća. Dovoljno je istaći samo to da su pod njegovim uticajem bili mislioci kao što su Afganija, Abduhu, Senusija i drugi, a i danas se javlja sve više učenjaka islamskog svijeta, kao i teoretičara Zapada, koji ozbiljno proučavaju njegovo djelo, rad i misao.

Ako svemu dodamo još i to da današnja Saudijska Arabija zvanično prihvata njegove ideje revitalizacije islamskog duha na mnogim područjima ljudske djelatnosti, onda nam postaje potpuno jasno koliki je današnji domet njegovih misli djela i ideja.

Djela Muhameda b. Abdulvehhaba

Teško je sada reći koliko je ovaj učenjak ostavio djela iza sebe, još je teže u jednom kratkom radu izvršiti analizu njegovih djela, makar onih i najpoznatijih, pa i onih najglavnijih.

I pored ove teškoće, nastojaćemo ovdje ukazati na nekoliko njegovih radova. Uzećemo za primjer samo nekoliko tih djela. Počnimo sa djelom "Usulul-l-imani" - Osnovi vjerovanja - izdato u Kairu. Ovo djelo nam, po svom naslovu, govori koja je njegova centralna problematika pitanje spoznaje Boga dž.š. i vjerovanje u Njega, zatim pitanje vjerovanja u sudbinu i slično. Ovdje proučava i problem determinacije uopšte. Nakon proučenih navedenih pitanja, usmjerava svoje proučavanje ka vjerovanju u meleke, zatim pridržavanja Kur'ana, prava Božijeg Poslanika a.s. islamskog podstrekavanja na nauku i način njenog traženja, kao i neka druga pitanja koja su u najužoj vezi sa osnovnim zadacima islamskog vjerovanja.

Ovom djelu su prilikom izdavanja pridodata još druga dva njegova djela, kao "Fadlul-islami" gdje proučava značaj, smisao, vrijednost i pojavu Islama uopće i neka druga pitanja u vezi s tim, te "Kitabul-kebairi" u kojem vrši opsežnu analizu problema grijeha, kazni za njihovo činjenje i slično.

Drugo djelo na koje želimo ukazati je "Kešfu-š-šubuhati fi-t-tevhidi"- Otkrivanje sumnji u vjerovanju - izdato također u Kairu prije nekoliko godina. Upoređivanje sa originalnim rukopisom djela izvršio je poznati komentator Muhidin Al-Hatib. Ovdje autor daje najprije definiciju vjerovanja u Jednog Boga dž.š. dokazujući da je to vjera svih Božijih poslanika. Istovremeno proučava problem mnogoboštva, kao i idolopoklonstva. Uglavnom djelo je posvećeno ovom problemu u cjelini.

Treće djelo koje želimo istaći je "Kitabu-t-tevhid". Komentar ovog djela izvršio je Abdurahman ibni Hasan, koje je zajedno sa komentarom izdato u Rijadu prije tri godine o trošku kralja Fejsala. Treba priznati da ovo djelo predstavlja značajan doprinos akaidskom području i njegovom izučavanju, kao i razrješavanju nekih suštinskih pitanja pomenutog karaktera.

Četvrto djelo koje je potrebno ovdje pomenuti je "Medžmuat-t-tevhidi" koje sadrži 16 izabranih traktata od Ibn Tejmije i Muhameda b. Abdulvehaba. Djelo je izdato u Medini i predstavlja jedno od osnovnih djela koja se izučavaju na poznatom Islamskom univerzitetu u Medini.

I na kraju peto djelo na koje skrećemoovdje pažnju je "Selasetu-l-usuli ve ediletuha" - Tri osnovna temelja i njihovi dokazi - koje je izdavano više puta, kako u Rijadu, tako i u drugim mjestima. Ovo djelo dajemo i u prijevodu kako bi našem čitaocu ukazali na suštinsko razrješavanje problema vjerovanja sa Kur'anskog aspekta. Djelo je kako se vidi po opsegu malo, ali je veliko po svojoj tematici i sadržini. Želimo da dođe do što većeg broja ruku i da ga pročita što veći broj muslimana i prostudira što veći broj imama uzimajući originalne naznačene Kur'anske citate kao osnovu u njegovoj preradi i svom razmišljanju.

TRI OSNOVNA TEMELJA I NJIHOVI DOKAZI

Treba naučiti četiri osnovna pitanja:

1. Upoznati Boga dž.š., Muhameda a.s. i vjeru Islam;
2. raditi po njemu;
3. pozivati u njega;
4. biti strpljiv u teškoćama na ovom putu.

Dokaz za to su Božije riječi:"Držim za svjedoka vrijeme da je sigurno svaki čovjek na gubitku osim onih koji vjeruju, onih koji dobra djela čine i onih koji međusobno preporučuju istinu i strpljivost." (El-Asr, 1-3.)

Za ovo poglavlje Kur'ana Šafija kaže: "Da Bog dž.š. nije poslao ljudima za dokaz ništa drugo osim ovog poglavlja, bilo bi dovoljno."

Buharija kaže: "Znanje je prije riječi i djela."

Dokaz za ovo su Božije riječi: "Znaj da je samo Jedan Bog dž.š. Traži oprost za svoje grijehe." (Muhamed, 19.) Kako se vidi ovdje ajet počinje sa upotrebom izraza znanje, pa tek onda dolaze riječi i djelo.

Svaki musliman i svaka muslimanka trebaju da nauče slijedeća tri pitanja i da koliko god je to moguće rade po njima:

1. da nas je Bog dž.š. stvorio, opskrbio i da nas nije ostavio slučaju i neupućene, već nam je poslao Svog Poslanika a.s., pa ko ga posluša biće nagrađen, a ko ga ne posluša biće kažnjen. Za dokaz ovome su Božije riječi: "Poslali smo vam Poslanika a.s. da svjedoči protiv vas, kao što smo poslali i Firaunu koji se digao protiv njega, pa smo ga teško kaznili." (El-Muzemmil, 15. i 16.)

2. da Bog dž.š. ne dozvoljava da mu se u obožavanju iko pridružuje, ni melek, ni poslanik. Za dokaz ovom su Božije riječi: "Mjesta za molitvu pripadaju Bogu dž.š. i ne molite se nikom drugom osim Njemu." (El-Džinn, 18.)

3. da pokornost Poslaniku a.s. i vjerovanje samo Jednog Boga dž.š. ne dozvoljava da se ikom drugom priklanjamo, pa makar nam taj bio i najbliža rodbina. Za potvrdu ovoga su Božije riječi: "Nećeš naći ljude koji vjeruju u Boga dž.š. i Sudnji dan da se priklanjaju ikom drugom, pa makar to bili njihovi očevi ili sinovi njihovi ili braća ili rodbina. To su oni u čijim je srcima Bog dž.š. učvrstio vjerovanje. On će ih

nagraditi nagradom u kojoj će vječno uživati. Bog dž.š. je s njima zadovoljan i oni će biti s Njim zadovoljni. To su oni koji pripadaju Bogu dž.š. i koji će biti spaseni." (El-Mudžadele, 22.)

Treba znati da je jedino ispravno vjerovanje obožavati samo Jednog Boga dž.š. pripadajući iskreno Njegovoj vjeri kako je to i naređeno svim ljudima radi čega su stvoreni, kao što to Bog dž.š. kaže:"Stvorio sam i ljude i džine da Me obožavaju." (Zarijat, 56.)

Izraz "ja'buduni"- da Me obožavaju - znači ovdje "juvehhidunii" da se samo Meni jedinom klanjaju. Najviše što je Bog dž.š. naredio je "et-tevhiidu"- jedinstvo - što znači obožavati samo Jednog Boga, a najviše što je Bog dž.š. zabranio je "eš-širku"- saučesništvo - što znači moliti se još nekom drugom osim Boga dž.š. Kao dokaz su Božije riječi:"Obožavajte samo Allaha dž.š. i ništa mu ne pridružujte." (En-Nisa, 36.)

Zbog svega izloženog, ako bi te ko upitao: koja su tri osnovna temelja koja bi svaki čovjek trebao da upozna, odgovori mu: da upozna Boga dž.š., Njegovu vjeru i Njegovog Poslanika Muhammeda, a.s.

PRVI TEMELJ

Upoznati Boga dž.š.

Ako bi te ko upitao ko ti je Bog, reci: Moj Bog je Allah dž.š. koji me stvorio i sa čijim blagodatima živi čitav svijet. On je moje Jedino Božanstvo, nemam drugog božanstva osim Njega. Kao dokaz tome su i Božije riječi: "Hvala Bogu dž.š. Gospodaru svjetova." (El-fatiha, 1.)

Sve što postoji osim Boga dž.š. predstavlja svijet, a ja sam dio tog svijeta. Ako bi te ko pitao: Kako si upoznao Boga dž.š., reci: Upoznao sam Ga preko Njegovih dokaza i Njegovih stvorenja. Njegovi su dokazi noć i dan, Sunce i Mjesec, kosmos i sve što postoji. Njegova stvorenja su nebo i zemlja i sve što na njima i između njih ima. Kao dokaz za to su Božije riječi: "Od znakova su Njegovih noć i dan, sunce i mjesec. Ne klanjajte se ni suncu ni mjesecu, već samo Bogu dž.š. koji ih je stvorio ako Ga obožavate." (Fussilet, 37.), kao i Božije riječi: "Vaš je Gospodar Bog dž.š. koji je stvorio nebesa i zemlju i koji upravlja svakom stvari sa Arša. On pokriva svjetlo dana koje se vječito smjenjuje sa pokrivačem noći. Sunce, Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj moći. On sve stvara i svim upravlja. Kako je uzvišen Bog dž.š. Gospodar svjetova." (El-Araf, 54.)

Samo Bog dž.š. treba da bude obožavan. Dokaz tome su i Njegove riječi: "O ljudi, obožavajte Jedino Boga dž.š. koji vas je stvorio, kao i one prije vas, da biste bili bogobojazni, koji vam je zemlju prostro, nebesa podigao i vodu dao, pa kao vaša hrana niču plodovi. Zato ne pridružujte Allahu dž.š. ništa a da to ne znate." (El-Bekare, 21. i 22.)

Ibn Kesir kaže: "Samo stvoritelj pomenutih stvari zaslužuje da bude obožavan, a drugi niko."

Vrste obožavanja koje je Bog dž.š. odredio su: predanost, vjerovanje, dobročinstvo, dova, strah, molitva, oslanjanje, čežnja, bojaznost, strahopoštovanje, strahovanje, opunomoćenje, traženje pomoći, traženje utočišta, traženje zaštite, žrtvovanje, priklanjanje i neke druge vrste koje su određene i svaka od njih treba da bude isključivo samo u ime Boga dž.š. i samo Njemu upućena. Dokaz za ovo su Božije riječi: "Mjesta za molitvu pripadaju samo Bogu dž.š. Ne molite se nikome drugom osim Njemu." (El-Džinn, 18.)

Ko god se prikloni bilo čemu drugom osim Bogu dž.š. idolopoklonik je. Dokaz za to su i Božije riječi: "Ko god se moli nečem drugom osim Bogu dž.š., a ne može imati za to nikakva dokaza, njegov račun kod Bog dž.š. je nikakav, jer On ne zaštićuje idolopoklonike." (El-Muminun, 117.) A u hadisi šerifu se kaže: "Dova je mozak obožavanja."

Za dokaz ovome služe Božije riječi: "Bog dž.š. kaže: Molite Mi se! Odgovoriću na vašu molitvu, a oni koji se od mojih robova iz oholosti ne mole stići će ih teška kazna." (El-Muminun, 60.)

Dokaz za strah su Božije riječi: "Nebojte ih se, bojite se Mene, ako ste pravovjerni!" (Ali Imran, 175.)

Dokaz za nadu su Božije riječi: "Ko ima nadu da će susresti Allaha dž.š. neka radi dobra djela i neka ne pridružuje svom obožavanju Boga dž.š. nikoga!" (El-Kehf, 110.)

Dokaz za oslanjanje na Boga dž.š: "Onaj ko se osloni na Boga dž.š. On mu je dovoljan." (Et-Talak, 3.)

Dokaz žudnje, strahovanja i strahopoštovanja su Božije riječi: "Oni su žudili da čine dobra djela i molili su se nama nadajući se i bojeći se. Bili su nam ponizni i odani." (El-Enbija, 90.)

Dokaz za predavanje Bogu dž.š. su Njegove riječi: "Povratite se Bogu dž.š. i samo se Njemu predajte." (Ez-Zumer, 54.)

Dokaz za traženje Božije pomoći su riječi: "Tebe samo obožavamo i od Tebe samo pomoć tražimo." (El-Fatiha, 5.) U hadisi šerifu opet se kaže: "Ako tražiš pomoć, onda je traži samo od Allaha dž.š."

Dokaz za traženje zaštite su Božije riječi: "Tražim zaštitu od Allaha dž.š. Gospodara ljudi." (En-Nas, 1-3.)

Dokaz za traženje pomoći su također Božije riječi: "Kad tražite pomoć od Boga dž.š., On vam se odazove." (El-Enfal, 9.)

Dokaz žrtvovanja su Božije riječi: "Moja molitva, moje žrtvovanje, moj život i moja smrt pripadaju samo Bogu dž.š. Stvoritelju svjetova. On nema druga. Tako mi je naređeno i ja sam prvi musliman." (El-En'am, 162. i 163.)

Dokaz za zavjetovanje su Božije riječi: "Ovo su oni koji svoje zavjete potpuno ispunjavaju i boje se onog dana u kome će se zlo na sve strane razlijevati." (El-Insan, 7.)

DRUGI TEMELJ

Upoznati islam sa dokazima

Upoznati islam sa dokazima znači predati se Bogu dž.š. sa potpunim vjerovanjem jedino u Njega, rukovodeći se pokornošću prema Njemu, čisteći se od svih vrsta idolopoklonstva. Ovaj temelj ima tri dijela: Islam, Iman i Ihsan, a svaki od njih ima svoje osnovne principe.

PRVI DIO

Islam

Islam ima pet osnovnih principa: svjedočiti da je samo Jedan Bog dž.š. i da je Muhammed, a.s., Njegov Poslanik, klanjati namaz, davati zekat, postiti Ramazan i obaviti hadž.

Dokaz za vjerovanje su Božije riječi: "Allah dž.š. svjedoči da je samo On Jedan Jedini, meleki isto svjedoče i učenjaci koji na istini stoje, svjedoče da je samo Bog dž.š. Jedan Jedini koji je svemoćan i svemudar!" (Ali Imran, 18.) To znači da uistinu nema obožavanog osim Boga dž.š. Izraz "La ilahe" negira svako drugo obožavanje osim Jednog Boga dž.š., a izraz "Illallah" potvrđuje obožavanje samo Jednog Boga dž.š. bez najmanjeg dijela saučešništva kako u obožavanju, tako i u posjedovanju, vlasti i upravljanju. Objašnjenje ovih riječi daje nam sam Kur'an: "Reče Ibrahim a.s. svome ocu i svome narodu: "Ja se odričem i prekidam svaku vezu sa svim onim što vi obožavate. Obožavam samo Onoga koji me je stvorio. On će me uputiti na pravi put. Ibrahim a.s. je ove riječi učinio vječnim u svom narodu ne bi li se i on povratio." (Ez-Zuhruf, 26-28.)

Neki drugi ajeti Kur'ana govore o tome kao: "Reci: o sljedbenici objavljenih knjiga dođite da se okupimo oko riječi koja je jednaka kod svih na. To je: da se samo Jednom Bogu dž.š. klanjamo, da Mu nikoga ne pridružujemo i da neke između sebe ne smatramo bogovima mjesto Jednog Boga dž.š. Ako se okrenu i ne prihvate ovu istinu recite im: Mi smo muslimani!" (Ali Imran, 64.)

Dokaz svjedočenja da je Muhammed, a.s., Božiji Poslanik su Kur'anske riječi: "Došao vam je Poslanik a.s. koji je između vas. Teško mu je što ste ga vi na muku stavili. On za vama čezne, a prema pravovjernim je blag i milostiv." (Et-Tevbe, 128.)

Smisao svjedočenja da je Muhammed a.s. Božiji Poslanik je pokoravanje svemu onome što je On naredio, prihvatanje svega onoga što nam je prenio, izbjegavanje svega onog što nam je zabranio i da se Bog dž.š. ne može obožavati drugačije nego što je On Sam propisao. Dokaz namaza i zekata i objašnjenje Božijeg jedinstva su kur'anske riječi: "Ništa drugo im nije naređeno nego da obožavaju Jednog Boga dž.š. čistom i iskrenom vjerom, da budu iskreni pravovjernici, da klanjaju namaz, da daju zekat. To je prava i potpuna vjera." (El-Bejjine, 5.)

Dokaz za post su Božije riječi: "O vjernici propisan vam je post, kao što je bio propisan i prije vas da bi ste bili bogobojazni." (El-Bekare, 183.)

Dokaz za hadž su također Allahove dž.š. riječi: "U ime Allaha dž.š. dužni su oni ljudi koji mogu da ovu kuću posjete." (Ali Imran, 97.)

DRUGI DIO

Iman

Vjerovanje ima nekoliko svojih ogranaka. Najviši je "La Ilahe illallah" – Samo je Jedan Bog dž.š., a najniži je skloniti nešto s puta. Stid je također jedan od ogranaka imana. Vjerovanje ima šest osnovnih principa: "Vjerovati u Boga dž.š., Njegove meleke, objavljene knjige, Njegove Poslanike, Sudnji dan i Njegovo određenje." Dokaz za ovih šest osnovnih principa su vjerovanje u Božije riječi: "Pravi put nije u tome da se okrećete istoku ili zapadu, nego da vjerujete u Jednog Boga dž.š., Sudnji dan, Meleke, objavljene knjige i Poslanike, da pomažete svoje bližnje, sirotinju, nevoljnike, putnika koji je ostao bez ičega, zarobljenika da se otkupi, da klanjate namaz i da dijelite zekat, da ispunite svoje obećanje i da budete strpljivi kad vas nevolje i druge poteškoće snađu. To su oni koji su uvijek postojani i čuvaju se nevaljalih djela." (El-Bekare, 177.)

Dokaz za određenje su Božije riječi: "Zaista smo svaku stvar stvorili po mjeri." (El-Kamer, 49.)

TREĆI DIO

Ihsan

Dobročinstvo je jedan princip koji se izražava u najširem smislu da čovjek obožava samo Allaha dž.š., kao da Ga vidi, jer ako Ga on ne vidi, Bog dž.š. njega vidi. Dokaz za to su Božije riječi: "Zaista je Bog dž.š. uz one koji se čuvaju nevaljalština i koji čine dobra djela." (En-Nahl, 128.) I riječi: "Pouzdaj se u Svemogućeg i Milostivog, koji te vidi kada stojiš, i kad se krećeš među onima koji na sedždu padaju. On sve čuje i sve zna." (Eš-Šu'ara, 217.), kao i riječi: "Budi siguran da ne možeš ništa učiniti, niti možeš ništa iz Kur'ana proučiti, niti možeš ikakav posao uraditi, a da Mi ne budemo među vama i onda kada se u to potpuno unesete." (Junus, 61.)

Dokaz za ovo nalazi se i u samom sunnetu gdje se navodi poznati Džebrailov razgovor sa Muhammedom a.s. koji prenosi Omer b. Hattab, r.a.: "Dok smo jednom prilikom sjedili kod Muhammeda a.s. pojavio se čovjek u bijeloj odjeći i crne kose. Na njemu se nisu primjećivali tragovi puta. Nije ga niko između nas poznavao. Sjeo je pred Muhammeda a.s. približio mu se i stavio svoje ruke na njegova koljena i zamolio ga: upoznaj me sa Islamom! Odgovorio mu je: Islam je: da svjedočiš da je samo Jedan Bog dž.š. i da je Muhammed a.s. Njegov Poslanik, da klanjaš namaz, da daješ zekat, da postiš Ramazan i da posjetiš Kabu, ako možeš. Čovjek mu je odgovorio: Istinu si rekao! Začudili smo se kako to da prvo pita, a onda potvrđuje odgovor. Zatim mu opet reče: Upoznaj me sa imanom! Muhammed a.s. mu je rekao: Iman je da vjeruješ u Allaha dž.š., meleke, objavljene knjige, poslanike, sudnji dan i Božije određenje. Čovjek reče: Istinu si rekao! Zatim mu se obrati: upoznaj me sa ihsanom! Muhammed a.s. mu odgovori: dobročinstvo je da obožavaš Allaha dž.š. kao da Ga vidiš, i ako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi. Onda dodade, upoznaj me kad će biti sudnji čas! Odgovorio mu je: Onaj koga pitaš ne zna ništa više od onoga ko je njega pitao. Potom je otišao. Mi smo ostali zbunjeni. Poslije kraćeg vremena Muhammed a.a. nas je upitao: "Omere, znate li ko je bio onaj čovjek koji me maloprije pitao o Islamu, Imanu i Ihsanu?" Odgovorili smo: "Allah dž.š. i Njegov Poslanik a.s. znaju bolje." Rekao je: "Ono je bio Džebrail koji je došao da vas poduči vjeri."

TREĆI TEMELJ

Upoznati Božijeg Poslanika Muhammeda, a.s.

Muhammed b. Abdullah b. Abdul Mutalib b. Hašim, a Hašim potiče od Kurejšija, Kurejšije su Arapi, a Arapi su potomci Ismaila b. Ibrahim Halila a.s. Živio je 63 godine, od koji 40 godina prije poslanstva i 23 godine poslije, kao Poslanik, a.s., sa "Ikre" – čitaj – i poslan je u Mekki.

Bog dž.š. ga je poslao da odvraća ljude od idolopoklonstva i da ih poziva u vjeru. Dokaz za ovo su riječi Kur'ana: "O čovječe koji nosiš breme poslanstva i koji si se ogrnuo svojim ogrtačem, ustani pa opominji i veličaj svoga Gospodara, odijelo drži svoje čisto, ustegni se od nevaljalština ne daji nešto da bi to s viškom tražio i budi strpljiv na putu rada za Boga dž.š.!" (El-Muddessir, 1-7.)

Značenje izraza "Kum fe enzir" – Ustani pa opominji – ima smisao odvraćaj od idolopoklonstva i pozivaj u vjeru, zatim "rabbeke fe kebbir" - veličaj Boga dž.š. – izražava svemoć i veličanstvo Allaha dž.š. Zatim: "ve sijabeke fe tahhir" tj. očisti svoja djela od idolopoklonstva i na kraju " ver-rudžze fehdžur" znači ostavi idole, napusti ih Muhammede, ostavi i njih i njihove pristalice. Na ovo je Muhammed, a.s., pozivao punih 10 godina, a potom je došlo do miradža kada je određena obaveza namaza. U Mekki je klanjao tri godine, a poslije toga naređeno mu je da učini hidžru u Medini. Hidžra je prelaz iz sredine idolopoklonstva u sredinu jedinstva, iz sredine širka u sredinu vjere u Boga dž.š. Hidžra je obaveza muslimana da se oslobode idolopokloničke sredine, da stvore i izgrade čistu sredinu, punu ljubavi u čovjeka i sve prave vrijednosti. U tom smislu hidžra ostaje obaveza muslimana sve do sudnjeg časa. Dokaz tome su i ove Božije riječi: "Onima, kad su im meleki dušu uzimali, koji su sami sebi nasilje činili, rekoše: "U kojem ste stanju bili?' Odgovoriše: "Mi smi bili slabašni ljudi!' Odvratiše im: "Zar Božija zemlja nije bila široka? Mogli ste se i vi iseliti?' To su oni koji će biti kažnjeni. Među njih ne spadaju nemoćni muškarci, žene i djeca koji zaista nisu bili ustanju putovati, ni izlaza naći. Možda će im Bog dž.š. oprostiti. On je milostiv i On prašta." (El-Ankebut, 56.) I Božije riječi: "O vjernici, zemlja je moja prostrana. Obožavajte samo Mene!" (En-Nisa, 97-99.)

Za ovaj ajet Begavi kaže da su uzrok njegovoj objavi bili muslimani u Mekki koji još nisu bili izvršili hidžru pa ih Kur'an poziva da to učine u ime imana, vjerovanja u Boga dž.š. Dokaz za hidžru iz samog sunneta su i riječi Muhameda, a.s.: "Hidžra ne prestaje sve dok ne prestane pokajanje, a pokajanje ne prestaje sve dok se sunce ne pojavi sa zapada."

Pošto se nastanio u Medini, određeni su mu kao obaveza ostali propisi Islama, kao što je zekat, post, hadž, ezan, džihad, naređivanje da se čini dobro i zabranjuje da se čini zlo. Osim ovih propisa došli su i drugi u toku 10 godina njegovog boravka u Medini. Muhammed, a.s., je umro, ostalo je samo njegovo djelo. Nema dobra a da on nije uputio svoj narod da ga radi, niti zla a da ga nije upozorio da ga ostavi. Najveće dobro na koje je uputio čitavo čovječanstvo je vjerovanje u Jednog Boga dž.š. i rad na svemu onome što On voli i s čime je zadovoljan.

Bog dž.š. ga je poslao svim ljudima, a dokaz za to su Njegove riječi: "Reci: "O ljudi, ja sam Božiji Poslanik vama svima." (El-A'raf, 158.)

Time je Bog dž.š. upotpunio vjeru, a dokaz za to su i ove Njegove riječi: "Danas sam vam usavršio vjeru i upotpunio svoje blagodati. Zadovoljan sam da vam Islam bude vjera." (El-Maide, 3.)

Dokaz za smrtnost Muhammeda, a.s., su Božije riječi: "Sigurno ćeš ti umrijeti, a sigurno će i drugi umrijeti, zatim ćete svi na sudnjem danu pred Bogom dž.š. iznositi svoje dokaze." (Ez-Zumer, 30.)

Ljudi će nakon smrti proživiti u to nema sumnje, a dokaz tome su riječi Kur'ana: "Stvorili smo vas od zemlje, u nju ćemo vas povratiti, a potom vas ponovo izvaditi." (Taha, 55.) Kao i Božije riječi: "Allah dž.š. je dao da izraste iz zemlje kao kakva biljka, zatim vas povraća u zemlju, a onda vas ponovo vadi iz nje." (Nuh, 17. i 18.)

Poslije proživljenja biće obračun za učinjena djela, a dokaz za to su riječi Kur'ana: "Bogu dž.š. pripada sve što je na nebu i na zemlji. Biće kažnjeni oni koji nevaljala djela čine, a nagrađeni oni koji dobra djela rade." (En-Nedžm, 31.)

Ko ne vjeruje u proživljenje poslije smrti, nevjernk je a dokaz za to su Božije riječi: "Nevjernici misle da neće biti proživljeni, reci im: Sigurno ćete svi biti proživljeni da vam se saopći i dokaže sve što ste radili. To je Bogu dž.š. sasvim lako učiniti." (Et-Tegabun, 7.)

Bog dž.š. je poslao sve Božije poslanike da upute i opomenu ljude kako poslije toga ne bi imali dokaz protiv Njega. Prvi je bio

Nuh a.s. a posljednji Muhammed a.s. Da je Nuh a.s. bio prvi poslanik dokaz za to su riječi Kur'ana: "Poslali smo ti objavu, kao što smo je poslali i Nuhu a.s. i poslanicima poslije njega." (En-Nisa, 163.)

Svakom narodu kojem god je Allah dž.š. poslao svoga poslanika od Nuha a.s. do Muhammeda, a.s., naređeno mu je da se klanja samo Jednom Bogu dž.š. a zabranjeno mu da se klanja sotoni, ili nečemu drugom, a dokaz za to su Božije riječi: "Mi smo svakom narodu poslali poslanika. Svi su govorili: "Obožavajte samo Jednog Boga dž.š. a klonite se sotone." (En-Nahl, 36.)

Bog dž.š. je naredio svim ljudima da ne vjeruju u sotonu, a da vjeruju u Boga dž.š. Imam Ibni Kajjim kaže da kur'anski izraz "et-taguutu" – đavo, sotona, vrag, nevaljalo, znači sve ono što prelazi granicu lijepog i obožavanog, slijeđenog i pokornog. Sotona ima veoma mnogo, a pet ih je glavnih: Iblis, svako kome se neko klanja a njemu to čini zadovoljstvo, svako ko poziva ljude da mu se klanjaju, svako ko god tvrdi da nešto zna iz budućnosti, proricati i slično i svako ko postupa drugačije nego što uistinu treba da postupi i čini. A dokaz za ovo su također Božije riječi: "Nema prisile u vjeru. Pravi put je odvojen od lažnog. Ko ne vjeruje u sotonu a vjeruje u Boga dž.š. prihvatio se prave veze koja se nikada neće prekinuti. Bog dž.š. sve čuje i sve zna." (El-Bekare, 256.)

Hadisi šerif kaže: "Glava stvari je Islam, njegov stup je namaz, a njegov vrhunac je rad na Božijem putu."

Dr. Ahmed Smajlović

Sadržaj

DRUGO POGLAVLJE

TREĆE POGLAVLJE

PETO POGLAVLJE

ŠESTO POGLAVLJE

DODATAK

DODATAK IZDAVAČA

ISLAM,
a ne vehabizam